REPUBLIKA HRVATSKA
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

PROSTORNI PLAN ŽUPANIJE

IZVORNIK

Izvršitelj:
Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik

Koordinator:
dr.sc. ZRINKA RUDEŽ, dipl.ing.arh.

Pomoćnik koordinatora:
IVICA BANOVIĆ, dipl.ing.prom.

Stručni tim u izradi plana:

dr. sc. Zrinka Rudež, dipl.ing.arh.
mr.sc. Marina Oreb, dipl.ing.arh.
Ivica Banović, dipl.ing.prom.
Stjepko Kovačić, dipl.ing.građ.
Barbara Savin, dipl.ing.arh.
Lili Matana, dipl.ing.arh.
Silvana Taslaman, ing.građ.
Anka Bužić, arh.teh.
Mirjana Karaman, arh.teh.

mr.sc. Pavle Bakarić, dipl.ing.agr.
dr.sc. Ante Barić, dipl.ing.kem.
Tomislav Baričević
mr.sc. Hubert Bašić
dr.sc. Adam Benović, dipl.ing.biolog.
Nedjeljlka Bobanović, dipl.ing arh.
Robert Bošnjak
mr.sc. Helena Božić
Jasna Budak-Rajčić,dipl.ing.arh.
dr.sc. Marina Carić, dipl.ing.kem.
Ratko Cimerman, dipl.ing.arh.
Suzana Ćurko, dipl.ing.arh.
Duško Čičovački, dipl.ing.prom.
Liljana Doležal, dipl.ing.arh.
Julije Domac
Nikola Domanovac, dipl.ing.tehnol.
prof.dr.sc.Ivan Dragičević, dipl.ing.geol.
Danko Fundurulja, dipl.ing.građ.
Laszlo Horvath

dr.sc. Branimir Hrastnik
dr.sc. Nenad Jasprica, dipl.biolog
dr.sc. Branka Jelavić
Suzana Kosović, dipl.oec.
mr.sc. Rafaela Kovačević-Pašalić, dipl.ing.geograf.
Vedran Krstulović
akademik dr.sc. Frano Kršinić,dipl.ing.biolog.
Zvonimir Kufrin, dipl.ing.arh.
dr.sc. Davor Lučić, dipl.ing.biolog.
Darko Martinec, dipl.ing.arh.
prof.dr.sc. Darko Mayer,dipl.ing.geol.
Mladen Mužinić, dipl.ing.fiz.
Sandra Novak-Mujanović, dipl.ing.tehnol.
Radenko Orašanin, dipl.ing.stroj.
mr.sc. Damir Pešut
Hrvoje Petrić
Martina Petrinjak
mr.sc. Iskra Poljak, dipl.ing.arh.
Nada Radica, prof.geograf.
mr.sc. Tonko Radica, prof.geograf.
dr.sc. Ivan Rogić,prof.geograf.
dr.sc. Boško Skaramuca, dipl.biolog
mr.sc. Goran Slipac
dr.sc. Nenad Starc, dipl.oec.
mr.sc. Stjepan Šterc, dipl.oec.
Jasna Vajagić, prom.tehn.
Miroslav Villi, dipl.ing.arh.
Jadranka Vranek, dipl.ing.arh.
dr.sc. Srđan Žutobradić

Dubrovnik, 2003.

SADRŽAJ

I OBRAZLOŽENJE

UVOD

1. POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti županijskog područja u odnosu na prostor i sustave države

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

1.1.1.1. Površina, stanovništvo i naseljenost

a) Površina

b) Stanovništvo

c) Naseljenost

1.1.1.2. Naselja

1.1.1.3. Područje uz državnu granicu

1.1.1.4. Zbirni tablični iskazi osnovnih podataka o stanju prostoru

1.1.2. Prostorno razvojne i resursne značajke

1.1.2.1. Zemljopisna obilježja

a) Geološka obilježja

b) Fizičke osobine obale i ekološke osobine mora

c) Pedološke osobitosti

d) Klimatska obilježja

e) Značajke vegetacije

f) Značajke faune

g) Seizmičke osobitosti

h) Inženjersko-geološke osobitosti

i) Definiranje zona mogućeg onečišćenja tla, zraka, vode, mora

1.1.2.2. Područja pretežitih djelatnosti u odnosu na prirodne i druge resurse

a) Gospodarstvo općenito

b) Turizam

c) Poljoprivreda

d) Šumarstvo

e) Vodni resursi

f) Eksploatacija mineralnih sirovina

g) Krajobraz

h) Iskorištavanje i zaštita mora

i) Šteta od rata, potresa i požara

1.1.2.3. Komunalna infrastruktura

a) Prometni sustav

b) Granični prijelazi

c) Pošta i telekomunikacije

d) Vodnogospodarski sustav

e) Elektroenergetika

f) Zbrinjavanje otpada

1.1.2.4. Društvena infrastruktura

a) Mali i srednji gradovi u dosadašnjim klasifikacijama naselja

b) Uprava

c) Pravosuđe

d) Udruge građana, političke stranke i druge organizacije

e) Prosvjeta

f) Kultura

g) Šport

h) Zdravstvo

i) Rad i socijalna skrb

1.1.2.5. Zaštićena graditeljska i prirodna baština

a) Graditeljska baština

b) Prirodna baština

1.1.3. Obveze iz Programa prostornog uređenja Države i ocjena postojećih prostornih planova.....146
1.1.3.1. Obveze iz Programa i Strategije prostornog uređenja Države.....146
a) Stanovništvo i naselja.....148
b) Infrastrukturni sustavi.....149
c) Gospodarske djelatnosti u prostoru.....153
d) Zaštita posebno vrijednih prostora i okoliša.....154
1.1.3.2. Ocjena postojećih prostornih planova.....157
1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje.....163
1.1.4.1. Tipizacija prostora županije.....167
a) Tipizacija područja.....172
b) Rašćlamba razvojnih promjena prema demografskim pokazateljima.....173
c) Zaključna razmatranja - tipologija razvojnih promjena.....174

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA.....185

2.1. Ciljevi prostornog razvoja regionalnog, državnog i međunarodnog značaja.....187
2.1.1. Razvoj gradova i naselja posebnih funkcija i značajnih infrastrukturnih sustava.....190
2.1.1.1. Razvoj gradova i naselja općenito.....190
2.1.1.2. Infrastrukturni sustavi.....191
2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora.....193
2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša.....194

2.2. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja.....195
2.2.1. Demografski razvoj.....197
2.2.2. Odabir prostorne i gospodarske strukture.....198
2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i ostale infrastrukture.....200
2.2.3.1. Razvoj naselja.....200
2.2.3.2. Razvoj prometne i ostale infrastrukture.....202
2.2.4. Zaštita krajobraznih vrijednosti.....206
2.2.5. Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina.....207

2.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Županije.....211
2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora.....211
2.3.2. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture.....212

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA.....215

3.1. Prikaz prostornih struktura županije u odnosu na stanje i razvojna opredjeljenja Županije i Države.....217
3.1.1. Prognoze buduće demografske slike Dubrovačko-neretvanske županije......217

3.2. Organizacija i osnovna namjena i korištenje prostora.....221
3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture, poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine).....222
3.2.1.1. Priobalno područje.....222
a) Izgradnja u građevinskom području.....222
b) Izgradnja u izvangrađevinskom području.....227
c) Poljoprivredne, šumske i ostale površine.....228
3.2.1.2. Otočko područje.....231
a) Izgradnja u građevinskom području.....231
b) Izgradnja u izvangrađevinskom području.....237
c) Poljoprivredne, šumske i ostale površine.....238

3.2.1.3. Zagorsko područje……241
a) Izgradnja u građevinskom području……241
b) Izgradnja u izvangrađevinskom području……242
c) Poljoprivredne, šumske i ostale površine……243
3.2.1.4. Iskaz prostornih pokazatelja Dubrovačko-neretvanske županije (2015.g.)……245
a) Izgradnja u građevinskom području……245
b) Izgradnja u izvangrađevinskom području……246
c) Poljoprivredne, šumske i ostale površine……246
d) Kriteriji za određivanje normativa zauzetosti prostora……246

3.3. Sustav središnjih naselja……254
3.3.1. Mali i srednji gradovi u sustavu središnjih naselja……254
3.3.2. Optimalne veličine središnjih naselja……256
3.3.3. Ciljane gustoće središnjih naselja……257
3.3.4. Osnovne i posebne funkcije središnjih naselja……258
3.3.5. Gravitacijski odnosi……261
3.3.6. Centralitet naselja……263
3.3.7. Proces urbanizacije……265

3.4. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti od značaja za Županiju i Državu……267
3.4.1. Gospodarske djelatnosti……267
3.4.1.1. Gospodarski pokazatelji potencijala malih i srednjih gradova (naselja) i ostalih razvojnih središta……267
3.4.1.2. Poželjan razvitak gospodarstva……270
a) Temeljne odrednice gospodarskog razvitka……270
b) Program poticaja razvoja poljoprivrede kao nositelja gospodarskog razvitka……272
c) Program poticaja razvoja turizma kao nositelja gospodarskog razvitka……276
d) Program održivog razvitka poduzetništva u djelatnosti trgovine, prometa i sl.……278
e) Gospodarsko korištenje i zaštita mora……278
3.4.1.3. Vizije razvitka gospodarstva Gradova/Općina……283
3.4.2. Ocjena stanja zastupljenosti sadržaja javnih funkcija……291
3.4.2.1. Osnove mreže društvenih djelatnosti - procjena do 2015.g.……294
a) Uprava i pravosuđe……298
b) Udruge građana i vjerske zajednice……300
c) Prosvjeta……300
d) Kultura i šport……302
e) Zdravstvo……303
f) Socijalna skrb……305

3.5. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora……307
3.5.1. Prirodna baština - zaštićena i ostala vrijedna područja……307
3.5.1.1. Zaštićena područja i područja potencijalno vrijedna za zaštitu……307
3.5.1 2. Osobito vrijedna područja - prirodni krajobrazi……316
3.5.2. Kulturna dobra - graditeljska, arhitektonska baština i povijesne graditeljske cjeline……329
a) Smjernice za prostorno uređenje kulturnih dobara nacionalne i županijske razine……360

3.6. Razvoj infrastrukturnih sustava……363
3.6.1. Prometni infrastrukturni sustav……363
3.6.1.1. Cestovni prometni sustav……363
3.6.1 2. Pomorski prometni sustav……368
3.6.1.3. Zračni prometni sustav……371
3.6.1.4. Željeznički prometni sustav……373
3.6.1.5. Poštanski i telekomunikacijski sustav veza……374
3.6.2. Energetski sustav……375
3.6.2.1. Elektroenergetska mreža……375
3.6.2.2. Proizvodni elektroenergetski objekti……377
3.6.2.3. Plinifikacija……378
3.6.2.4. Korištenje obnovljivih izvora energije……379

3.6.3. Vodnogospodarski sustav.....381
3.6.3.1. Korištenje voda.....381
a) Vodoopskrba.....381
b) Navodnjavanje 384
3.6.3.2. Odvodnja otpadnih voda.....386
3.6.3.3. Uređenje režima voda.....390
a) Zaštita od erozije i uređenje bujica.....390
b) Uređenje vodotoka i zaštita od poplava.....390
c) Melioracijska odvodnja.....391

3.7. Postupanje s otpadom.....394

3.8. Spriječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš.....399
3.8.1. Zaštita voda.....400
3.8.2. Zaštita mora i priobalja.....404
3.8.3. Zaštita tla.....412
3.8.4. Zaštita zraka.....414
3.8.5. Zaštita od buke.....416
3.8.6. Zaštita od izvanrednih događaja.....418
3.8.7. Procjena utjecaja na okoliš.....419

II ODREDBE ZA PROVOĐENJE.....421

1. Uvjeti razgraničenja prostora prema obilježju, korištenju i namjeni.....423

2. Uvjeti određivanja prostora građevina od važnosti za Državu i Županiju.....427

3. Uvjeti smještaja gospodarskih sadržaja u prostoru.....430
3.1. Općenito.....430
3.2. Gospodarstvo i komunalni objekti.....431
3.3. Eksploatacija mineralnih sirovina.....432
3.4. Ugostiteljstvo i turizam.....433
3.5. Poljoprivreda i stočarstvo.....436
3.6. Ribarstvo i marikultura.....438
3.7. Šumarstvo.....439

4. Uvjeti smještaja društvenih djelatnosti u prostoru.....440

5. Uvjeti određivanja građevinskih područja i korištenja izgrađenog i neizgrađenog dijela područja.....450

6. Uvjeti (funkcionalni, prostorni, ekološki) utvrđivanja prometnih i drugih infrastrukturnih sustava u prostoru.....456
6.1. Prometni sustavi.....456
6.2. Energetski sustav.....460
6.3. Vodnogospodarski sustav.....462
6.3.1. Građevine za korištenje voda.....462
6.3.1.1. Vodoopskrba.....462
6.3.1.2. Navodnjavanje.....464
6.3.2 Građevine za zaštitu voda i mora.....464
6.3.3. Zaštitne i regulacijske građevine.....465
6.3.4. Građevine za melioracijsku odvodnju.....465

7. Mjere očuvanja krajobraznih vrijednosti.....467

8. Mjere zaštite prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina.....470
8.1. Zaštita prirodne baštine.....470
8.2. Zaštita biljnih i životinjskih vrsta.....471
8.3. Zaštita kulturne baštine.....471
8.3.1. Uspostava zaštite nad kulturnim dobrom.....471
8.3.2. Mjere zaštite kulturnih dobara.....472
8.3.3. Smjernice za prostorno uređenje u naseljima sa zaštićenim kulturnim dobrima.....472
8.3.4. Smjernice za prostorno uređenje etnozona unutar zaštićenog kulturnog krajobraza.....474

9. Postupanje s otpadom.....475

10. Mjere sprječavanja nepovoljnih utjecaja na okoliš.....477
10.1. Izvješće o stanju okoliša i Program zaštite okoliša.....477
10.2. Vode.....478
10.3. More.....479
10.4. Šume.....480
10.5. Tlo.....481
10.6. Zrak.....482
10.7. Zaštita od buke.....482
10.8. Procjena utjecaja na okoliš.....482

11. Mjere provedbe.....483
11.1. Obveza izrade dokumenata prostornog uređenja.....483
11.2. Područja primjene posebnih razvojnih i drugih mjera.....484
11.3. Područja i lokaliteti za istraživanje i praćenje pojava i procesa u prostoru.....496

DOKUMENTACIJA.....487
Popis studija u sastavu Prostornog plana Županije 488
Prostorno-planska dokumentacija 488
Projektna dokumentacija 489
Bibliografija 489
Suradničke tvrtke i ustanove 494

Kartogrami u tekstu:

Položaj Dubrovačko-neretvanske županije u Republici Hrvatskoj.....9
Teritorijalna podjela Dubrovačko-neretvanske županije.....10
Prostorni obuhvat Dubrovačko-neretvanske županije.....12
Gustoće naseljenosti 1991.g. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....22
Područja sa manjim brojem stanovnika 1991. u odnosu na 1981.....23
Razmještaj naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....34
Naselja sa više od 1000 stanovnika u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....35
Pogranična područja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....37
Pedološka karta Dubrovačko-neretvanske županije.....47
Seizmička karta Dubrovačko-neretvanske županije.....55
Važnija središta rada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....66
Raspored poljoprivrednih površina u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....69
Raspored šuma u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....72
Vode i vodotoci u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....75
Eksploatacija mineralnih sirovina u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....77
Cestovna mreža u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....88
Raspored luka otvorenih za javni promet na području Dubrovačko-neretvanske županije.....93
Zračne luke u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....95
Granični prijelazi u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....97
Poštanska mreža u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....100
Vodoopskrba u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....103
Zaštita voda u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....107
Energetski sustav Dubrovačko-neretvanske županije.....113

Zbrinjavanje otpada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....115
Sadržaji javnog interesa - postojeće stanje 119
Područja velikih i većih gradova.....125
Sustav središnjih naselja.....126
Uprava - postojeće stanje.....128
Pravosuđe - postojeće stanje.....130
Prosvjeta - postojeće stanje.....133
Kultura - postojeće stanje.....135
Zdravstvo - postojeće stanje.....137
Socijalna skrb - postojeće stanje.....139
Graditeljska baština u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....141
Prirodna baština u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....145
Cestovni promet prema Strategiji i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske.....153
Analiza područja Dubrovačko-neretvanske županije prema stupnju urbanizacije.....170
Relativna popisna razlika - indeksi 1991/1981.....175
Prirodni priraštaj.....176
Migracijska bilanca 177
Tipovi kretanja stanovništva (imigracijski i emigracijski).....178
Koeficijent starosti stanovništva (staro/mlado).....179
Tipovi starosti stanovništva.....180
Sinteza demografskih pokazatelja.....182
Prijedlog mreža sadržaja javnih funkcija - gravitacijska i utjecajna područja.....262
Lovišta u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.....277
Lokaliteti pogodni za aktivnosti uzgoja.....279
Lokaliteti osobito pogodni za kupanje.....281
Plan zastupljenosti sadržaja javnih funkcija.....292
Osobito vrijedni predjeli - prirodi krajobrazi.....318
Potencijalne makrolokacije za građevine u sustavu gospodarenja otpadom.....395
Onečišćena područja i promjene u ekosustavu mora nastale kao posljedica onečišćenja.....409

KARTOGRAFSKI PRIKAZI (M 1:100 000):

1. Korištenje i namjena prostora
2.1.1. Infrastrukturni sustavi - Cestovni promet
2.1.2. Infrastrukturni sustavi - Željeznički, pomorski i zračni promet
2.2. nfrastrukturni sustavi - Pošta i telekomunikacije
2.3. Infrastrukturni sustavi - Energetski sustavi
2.4.-2.5. Infrastrukturni sustavi - Vodnogospodarski sustav i Obrada, skladištenje i odlaganje otpada
3.1.1. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora
Područja posebnih uvjeta korištenja - Prirodna i graditeljska baština
3.1.2. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora - Uvjeti zaštite graditeljske baštine
3.2. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora
Područja posebnih ograničenja u korištenju
3.3. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora
Područja primjene posebnih uvjeta uređenja i zaštite

KARTOGRAMI (M 1:200 000)

1. Teritorijalno-politički ustroj
2. Administrativna središta i razvrstaj državnih i županijskih cesta
3. Sustav središnjih naselja i razvojnih središta
4.1. Infrastrukturni sustavi - Cestovni promet
4.2. Infrastrukturni sustavi - Željeznički, pomorski i zračni promet
4.3. Infrastrukturni sustavi - Pošta i telekomunikacije
4.4. Infrastrukturni sustavi - Energetski sustavi
4.5. Infrastrukturni sustavi - Vodnogospodarski sustav
5. Postupanje s otpadom

I OBRAZLOŽENJE

UVOD

Prema Zakonu o prostornom uređenju (NN, 30/94, 68/98) Prostorni plan Županije, uvažavanjem društveno-gospodarskih, prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, razrađuje načela prostornog uređenja i utvrđuje ciljeve prostornog razvoja te organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora.
Prostorni plan Županije sadrži prostornu i gospodarsku strukturu Županije, sustav za regiju značajnih središnjih naselja, sustav razvojne regionalne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, prostorna mjerila i smjernice za gospodarski razvoj, za očuvanje i unapređenje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, mjere za unapređenje i zaštitu okoliša te druge elemente od važnosti za Županiju.
Prostorni plan Županije donosi Županijska skupština nakon što pribavi suglasnost Ministarstva o tomu da je prostorni plan usklađen s odredbama Zakona o prostornom uređenju, sa Strategijom i s Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske i s prostornim planovima susjednih županija te nakon što pribavi i razmotri mišljenje predstavničkih tijela općina i gradova na području Županije.

Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije izradio je Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik u skladu s Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obvezatnim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN, 106/98).
U sklopu izrade Plana primijenjene su odredbe i smjernice iz Strategije i Programa prostornog uređenje Republike Hrvatske i korištena je postojeća dokumentacija prostora Dubrovačko-neretvanske županije i to:

- *Osnova korištenja i zaštite prostora bivše Općine Ploče**,** Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik, travanj 1995.*
- *Osnova korištenja i zaštite prostora bivše Općine Metković, URBOS Split, 1993.*
- *Osnove korištenja i zaštite prostora ratom zahvaćene bivše Općine Dubrovnik, Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline, Dubrovnik 5/1993*
- *Osnova korištenja i zaštite prostora za Općinu Lastovo, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, listopad 1995.*
- *Osnova korištenja i zaštite prostora za grad/općine: Korčula, Blato, Smokvica i Vela Luka, Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik, prosinac 1995.*
- *Izvješće o stanju u prostoru i Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Dubrovačko-neretvanske županije, siječanj 1997. i studeni 1999.*
- *Općinska/gradska Izvješća o stanju u prostoru i Programi mjera za unapređenje stanja u prostoru*
- *Ostali raspoloživi podaci o prostoru za područje Županije.*

Sama izrada Prostornog plana Županije odvijala se u 3 faze i to:

- ***I. faza*** *Prikupljanje i sistematizacija podloga i podataka, te ocjena postojećeg stanja*
- ***II. faza*** *Ocjena stanja prostornog uređenja i ciljevi prostornog uređenja Dubrovačko-neretvanske županije što je prihvaćena na 6. sjednici Poglavarstva Dubrovačko-neretvanske županije održane 29. i 30. ožujka 1999.*
- ***III. faza*** *Izrada prijedloga plana, a na osnovi Programa za izradu Prostornog plana Županije prihvaćenog Zaključkom Poglavarstva Dubrovačko-neretvanske županije na 3. sjednici održanoj 13. listopada 1997. i Zaključkom Povjerenika Republike Hrvatske od 28. kolovoza 1998.*

Tijekom izrade Plana, a na osnovi Zakona i Programa za izradu Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, izrađena je slijedeća dokumentacija:

- *Utvrđivanje stanja korištenja i zaštite prostora obalnog područja, Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik, travanj, 1998.*

- *“Demografska obnova - demografska obilježja Dubrovačko-neretvanske županije”, Mr. Tonko Radica, prof. geograf., Mr. Rafaela Kovačević-Pašalić dipl. ing. geograf., Nada Radica, prof. geograf.*
- *“Gospodarsko korištenje i zaštita mora u Dubrovačko-neretvanskoj županiji”, Institut za oceanografiju i ribarstvo, Dubrovnik*
- *“Zbrinjavanje komunalnog otpada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji”, IPZ UNIPROJEKT MCF*
- *“Mali i srednji gradovi kao nositelji razvoja u prostoru”, Urbing d.o.o.*
- *“Obnova i razvoj poljoprivrede i sela u Dubrovačko-neretvanskoj županiji”, Stanica za južne kulture, Dubrovnik, Mr. Pavle Bakarić, dipl. ing. agronomije*
- *“Energetski razvoj Dubrovačko-neretvanske županije”, Energetski institut “Hrvoje Požar”, Zagreb*
- *“Konzervatorska dokumentacija Dubrovačko-neretvanske županije za obuhvat bivših Općina Korčula, Lastovo, Metković i Ploče”, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Uprava za zaštitu kulturne baštine, konzervatorski odjel u Splitu*
- *“Makroekonomska analiza gospodarstva Dubrovačko-neretvanske županije i prijedlozi razvojnih poticaja”, Dr. Nenad Starc, dipl. ecc, Suzana Kosović, dipl. ecc.*
- *"Prometno-tehnička ocjena učinka razvitka cestovne mreže južnog dijela Dubrovačko-neretvanske županije", Duško Čičovački, dipl. ing. prometa*
- *"Prostorno-prometna studija cestovne mreže Dubrovačko-neretvanske županije", Institut građevinarstva Hrvatske d.d. Zagreb - Zavod za prometnice*
- *“Konzervatorska dokumentacija Dubrovačko-neretvanske županije za obuhvat bivše Općine Dubrovnik”, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Uprava za zaštitu kulturne baštine, konzervatorski odjel u Dubrovniku*

1. POLAZIŠTA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČENJE I POSEBNOSTI ŽUPANIJSKOG PODRUČJA U ODNOSU NA PROSTOR I NA SUSTAVE DRŽAVE

Dubrovačko-neretvanska županija, ta najjužnija Županija u Republici Hrvatskoj, prostire se na 9.272,37 km^2, što predstavlja 10,32% ukupne površine Republike Hrvatske. Pri tomu kopno se prostire na 1782,49 km^2, a to je 3% kopnenog teritorija Hrvatske. Pripadno more zauzima površinu 7.489,88 km^2, odnosno 80,78 % površine Županije ili 23% mora Hrvatske.
Županija je teritorijalno organizirana u 22 jedinice lokalne uprave i samouprave, odnosno 5 Gradova (Dubrovnik, Korčula, Ploče, Metković i Opuzen) i 17 Općina (Blato, Dubrovačko primorje, Janjina, Konavle, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Zažablje i Župa dubrovačka). Županijsko središte nalazi se u Gradu Dubrovniku.
Za burne povijesti, na području Županije se dodirivalo i sukobljavalo mnoštvo suvereniteta i pomorskih sila: Bizanta, Saracena, Hrvata, Normana, Venecije, malih kneževina i kraljevina, pa Ugarsko-hrvatske države i preko nje Rimsko-njemačkog carstva, Otomanskog, Habsburškog i Napoleonovog carstva. Na takvu razmeđu, mali grad, poput Dubrovnika, uspio je političkom umješnošću izboriti potpunu samoupravu tako da je stoljećima djelovao kao samostalna država, Dubrovačka Republika.
Današnji teritorij Županije velikim dijelom predstavlja područje uz državnu kopnenu ili morsku granicu. Kopneni dio Županije graniči s Bosnom i Hercegovinom (najvećim dijelom teritorija) i SR Jugoslavijom (u Općini Konavle). Državna morska granica, odnosno granica teritorijalnog mora, dodiruje Republiku Italiju (otočno područje) i SR Jugoslaviju (u Općini Konavle) te Bosnu i Hercegovinu (područje oko Neuma). Jedini hrvatski prostor što ga dodiruje Dubrovačko-neretvanska županija kopnom i morem je Splitsko- dalmatinska županija.
Granice Dubrovačko-neretvanske županije nisu u potpunosti definirane, tako da je još otvoreno pitanje državne granice s Bosnom i Hercegovinom kod Kleka, državne granice sa SR Jugoslavijom kod rta Oštro na Prevlaci i županijske granice sa Splitsko-dalmatinskom županijom o pripadnosti otoka Palagruže. Također, nije u potpunosti definirano pitanje pojedinih unutarnjih županijskih granica.

Specifičnost područja Dubrovačko-neretvanske županije je uzak i nehomogen obalni pojas koji je planinskim masivom odvojen od unutrašnjosti, a na području Neum - Klek prekinut državnom granicom s Bosnom i Hercegovinom, dok samo na području Donjo-neretvanske doline ima prirodnu vezu s unutrašnjošću i spoj prema sjeveru sve do panonskoga dijela Hrvatske.
Prostor Županije tako čine dvije osnovne funkcionalne i fizionomijske cjeline: relativno usko uzdužno obalno područje s nizom pučinskih i bližih otoka (od kojih su najznačajniji Korčula, Mljet, Lastovo i grupa Elafitskih otoka) te prostor donje Neretve s gravitirajućim priobaljem.
Sama obala, dugačka 1.024,63 km, vrlo je razvedena i varira od zaštićenih uvala s pjeskovitim plažama egzotične ljepote do otvorenome moru izložene strme obale s klifovima. Ta neobično bogata krajobrazna raznolikost čini obalu Županije jednom od najljepših na Sredozemlju. Krajobraznu raznolikost još samo dopunjuje biološka raznolikost na kopnu i moru, što ovaj prostor svrstava u jedinstvene na Sredozemlju. Stupanj biološke raznolikosti u akvatoriju Županije može se iskazati faktorom 100, što bi značilo da u ovom području obitavaju ili su povremeno nazočne sve do danas registrirane vrste morskih organizama u Jadranu.
Područje Županije ima sve značajke sredozemne klime velikih klimatskih razlika koje su posljedica visoke planinske barijere neposredno uz obalu, niza otoka i povremenih kontinentalnih utjecaja.

Na prostoru Županije, prema posljednjem službenom popisu iz 1991. živi ukupno 126 329 stanovnika što čini 2,6% stanovništva Hrvatske. Prosječna gustoća naseljenosti je 70,8 st/km^2, što je 16,7% niže od državnog prosjeka. Najnapučenije područje je Dubrovačko priobalje s prosječnom gustoćom naseljenosti od 113,17 st/km^2, zatim slijedi Donjo-neretvanski kraj s

82,15 st/km^2, dok je poluotočno-otočna geografska cjelina najrjeđe naseljeno šire područje Županije (34,67 st/km^2).
Demografska valorizacija naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji pokazuje da su već 1991. neka naselja u ozbiljnoj fazi postupnog izumiranja, od kojih je nekolicina već izumrla (Brečići i Dubrave u Općini Pojezerje) ili im to uskoro predstoji (Nakovanj, Duba Pelješka i Gornja Vručica na Pelješcu, Vidonje u Općini Zažablje, Kuna u Konavlima, Maranovići i Prožura na Mljetu, Lisac i Točionik u Dubrovačkom primorju, i druga).

Prema današnjim podacima, pretpostavkama i procjenama, u Dubrovačko-neretvanskoj županiji živi oko 116.000 stanovnika, koje znači smanjenje za oko 3%, uglavnom kao posljedica ratnih događanja te katastrofalnog potresa iz rujna 1996.
Stanje gospodarstva Županije danas se bitno razlikuje po pojedinim područjima s obzirom na stupanj izgrađenosti kapaciteta, korištenje prirodnih resursa, na ratne štete itd.
Osnovna je značajka strukture gospodarstva Županije da u njoj prevladavaju tercijarne djelatnosti uz znatno manju zastupljenost sekundarnog i primarnog sektora. Cjelokupno gospodarstvo najviše je usmjereno na ugostiteljstvo i turizam, te na morsko brodarstvo koje ostvaruje značajne učinke.
Prema osnovnim obilježjima razvojne osjetljivosti**,** Županija pripada prostorima u ekspanziji. Međutim, prostorna diferencijacija otkriva značajne razlike. Tako, izrazito zaostajanje u razvoju pokazuju ruralna i prometno izolirana područja na kojima živi mahom staro stanovništvo, tomu se pridružuju dijelom pogranična, strateški važna područja za koje Država iz niza razloga mora biti zainteresirana. To su naselja Babino polje, Trpanj i Janjina, ali i znatan dio općinskih naselja, Dubrovačko primorje, Kula Norinska, Trpanj i Janjina.

Položaj Dubrovačko-neretvanske županije u Republici Hrvatskoj

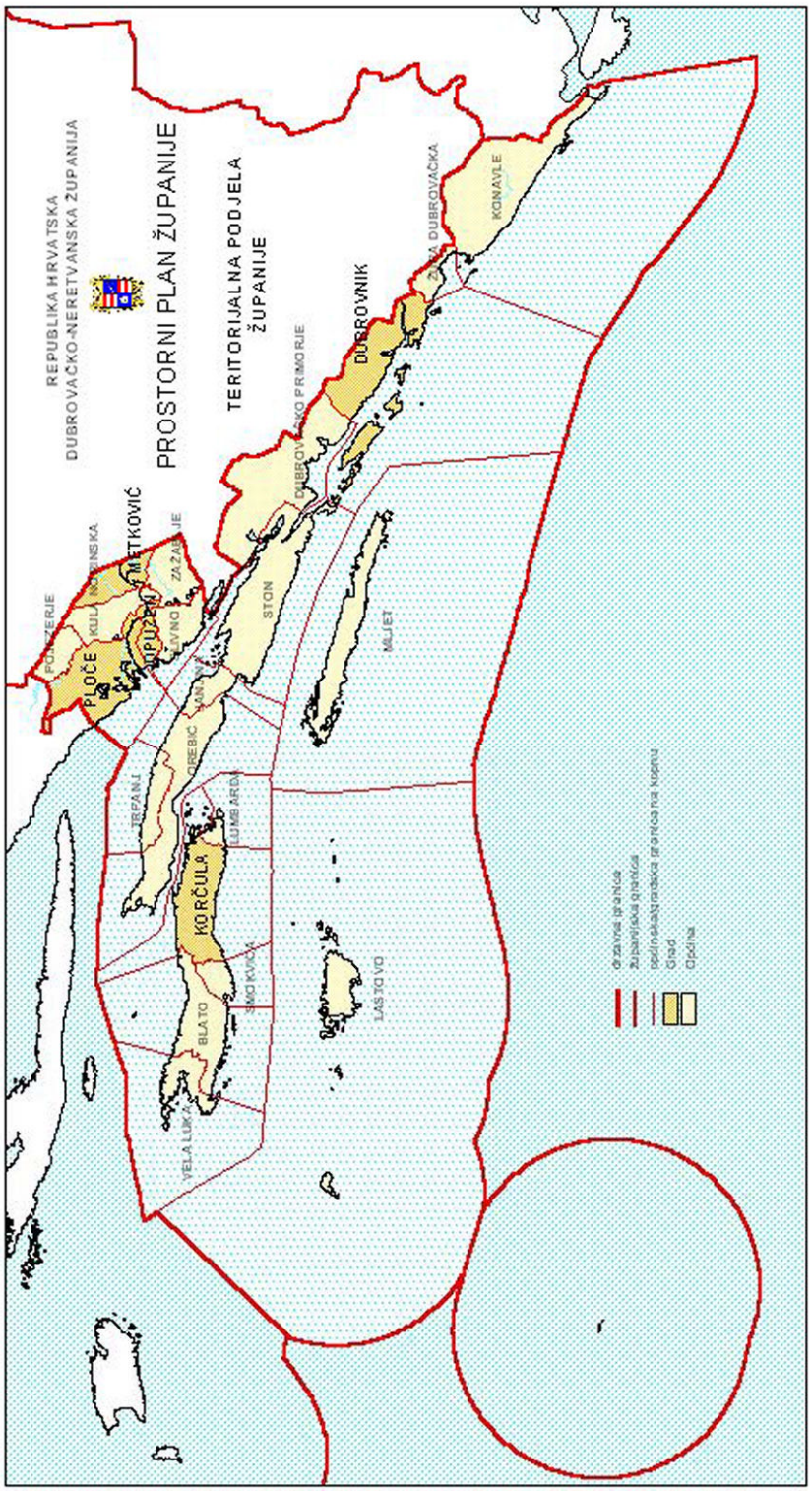

Teritorijalna podjela Dubrovačko-neretvanske županije

1.1.1. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

1.1.1.1. POVRŠINA, STANOVNIŠTVO I NASELJENOST

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj iz 1997. (NN, 10/97, 22/99) donesene su promjene u teritorijalnoj organizaciji prostora Dubrovačko-neretvanske županije.
Navedenim Zakonom utvrđene su nove jedinice lokalne samouprave i to općine: Janjina, Trpanj, Dubrovačko primorje, Župa dubrovačka i Lumbarda, a Općina Opuzen je promijenila status te je od Općine postala Grad Opuzen.
Dakle, područje Županije teritorijalno je organizirano u 5 gradova i 17 općina. Status grada imaju Dubrovnik, Korčula, Ploče, Metković i Opuzen, a općine su Blato, Dubrovačko primorje, Janjina, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Zažablje i Župa dubrovačka.
Prema tom Zakonu, u sastavu Županije u sastav gradova i općina ulaze slijedeća naselja:

GRAD	NASELJA
1. Dubrovnik	Bosanka, Brsečine, Dubravica, **Dubrovnik**, Donje Obuljeno, Čajkovica, Čajkovići, Gornje Obuljeno, Gromača, Kliševo, Knežica, Komolac, Koločep, Ljubač, Lopud, Mokošica, Mravinjac, Mrčevo, Nova Mokošica, Orašac, Osojnik, Petrovo Selo, Prijevor, Pobrežje, Rožat, Suđurađ, Sustjepan, Šipanska Luka, Šumet, Trsteno, Zaton
2. Korčula	Čara, **Korčula**, Pupnat, Račišće, Žrnovo
3. Metković	Dubravica, Glušci, **Metković**, Prud, Vid
4. Opuzen *	Buk Vlaka (Desna obala Male Neretve), **Opuzen**
5. Ploče	Baćina, Banja, Komin, Peračko Blato, Plina Jezero, **Ploče**, Rogotin, Staševica, Šarić Struga

OPĆINA	NASELJA
1. Blato	**Blato**, Potirna
2. Dubrovačko primorje**	Banići, Čepikuće, Doli, Imotica, Lisac, Majkovi, Mravnica, Ošlje, Podimoć, Podgora, **Slano**, Stupa, Smokovljani, Štedrica, Točionik, Topolo, Trnova, Trnovica, Visočani
3. Janjina	Drače, **Janjina**, Osobjava, Popova Luka, Sreser
4. Konavle	Brotnice, **Cavtat**, Čilipi, Drvenik, Duba Konavoska, Dubravka, Dunave, Đurinići, Gabrili, Gruda, Jasenica, Komaji, Kuna Konavoska, Ljuta, Lovorno, Mihanići, Mikulići, Močići, Molunat, Palje Brdo, Pločice, Poljice, Popovići, Pridvorje, Radovčići, Stravča, Šilješki, Uskoplje, Vitaljina, Vodovađa, Zastolje, Zvekovica
5. Kula Norinska	Borovci, Desne, Krvavac, Krvavac II, **Kula Norinska**, Momići, Nova Sela, Podrujnica
6. Lastovo	Glavat, **Lastovo**, Pasadur, Skrivena Luka, Sušac, Uble, Zaklopatica
7. Lumbarda **	**Lumbarda**
8. Mljet	Babine Kuće, **Babino Polje**, Blato, Goveđari, Korita, Kozarica, Maranovići, Njivice, Okuklje, Polače, Pomena, Pristanište, Prožura, Prožurska Luka, Ropa, Saplunara, Soline, Sobra, Tatinica, Velika Loza
9. Orebić	Donja Banda, Kučište, Kuna Pelješka, Lovište, Nakovanj, **Orebić**, Oskorušno, Pijavičino, Podgorje, Podobuče, Potomje, Stankovići, Trstenik, Viganj
10. Pojezerje	Brečići, Dubrave, Kobiljača, Mali Prolog, **Otrić-Seoci**, Pozla Gora
11. Slivno	Blace, Duboka, Klek, Komarna, Lovorje, Mihalj, Otok-Duba, Podgradina, Raba, Slivno Ravno, Trn, Tuštevac, **Vlaka** (Lijeva obala Male Neretve)
12. Smokvica	**Smokvica**
13. Ston	Boljenovići, Brijesta, Broce, Česvinica, Dančanje, Duba Stonska, Dubrava, Hodilje, Luka, Mali Ston, Metohija, Putnikovići, Sparagovići, **Ston**, Tomislavovac, Zabrđe, Zaton Doli, Žuljana
14. Trpanj	Donja Vručica, Duba Pelješka, Gornja Vručica, **Trpanj**
15. Vela Luka	**Vela Luka**
16. Zažablje	Badžula, Bijeli Vir, Dobranje, Mislina, **Mlinište**, Vidonje
17. Župa dubrovačka **	Brgat Donji, Brgat Gornji, Brašina, Buići, Čelopeci, Čibača, Grbavac, Kupari, Martinovići, Makoše, Mlini, Petrača, Plat, Soline, **Srebreno**, Zavrelje

Pripomena: deblje su otisnuta središta pojedinih gradova/općina
* Jedinica lokalne uprave i samouprave koja je promijenila status iz općine u grad
** Novoformirane općine prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN, 10/97).

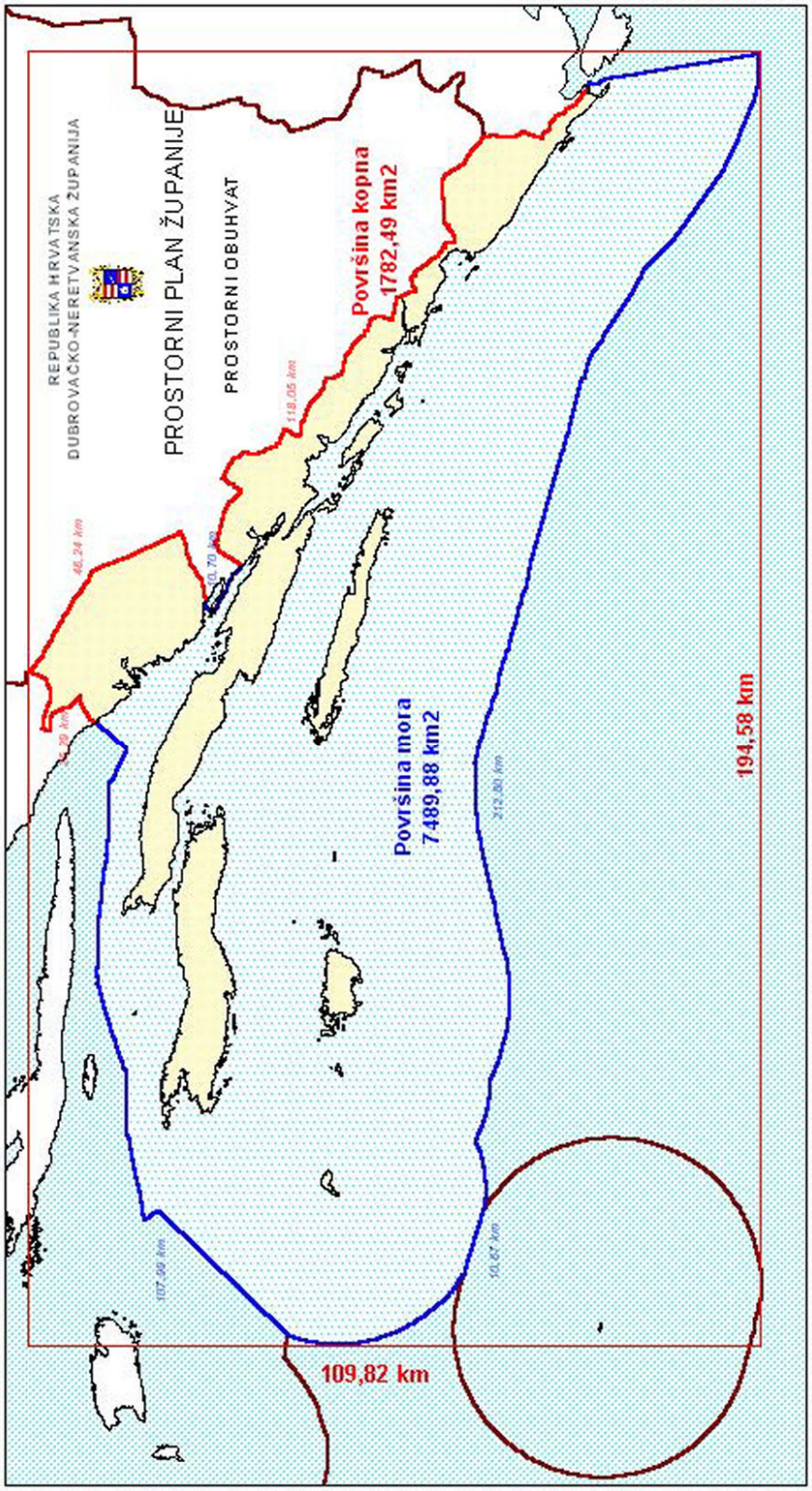

Prostorni obuhvat Dubrovačko-neretvanske županije

a) Površina

Za površinu Dubrovačko-neretvanske županije postoje različiti podaci iz različitih izvora. Prema podacima Državne geodetske uprave iz elaborata "Površine županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj", travanj 1997., površina Županije iznosi 1781,59 km^2, dok je prema Uredu za katastarsko geodetske poslove površina 1790,39 km^2.
Podaci o površini Županije prema Digitalnom atlasu Hrvatske u mjerilu 1:100000 za područje Dubrovačko-neretvanske županije izrađeni u Državnoj geodetskoj upravi, odnosno Zavodu za fotogrametriju dobiven digitalnim postupkom iz Digitalnog atlasa Hrvatske u listopadu 1998. se razlikuju od prethodnih podataka i mogu se koristiti samo kao orijentir. U tekstu koji slijedi navest će se (ako postoje) oba podatka.
Prema podacima digitalnog postupka površina Županije iznosi 9.272,37 km^2, pri čemu kopnena površina iznosi 1782,49 km^2, a morska 7.489,88 km^2 .

Republika Hrvatska	Kopneni dio	Morski dio	Ukupno
Površina	56 609,59 km^2	33 200,00 km^2	89 809,59 km^2
Dužina državne granice	950 km	2 978,00 km	2 028 km

Dubrovačko-neretvanska županija	Kopneni dio	Morski dio	Ukupno
Površina Županije	1 782,49 km^2	7.489,88 km^2	9.272,37 km^2
Dužina državne granice u Županiji	164,29 km	253,42 km	417,71 km
Dužina županijske granice u Županiji	25,29 km	118,66 km	143,95 km
Dužina granice ukupno	189,58 km	372,08 km	561,66 km
% površine u odnosu na Republiku Hrvatsku	3,15 %	22,56 %	10,32 %

Pripomena: Podaci se temelje na teritorijalnoj podjeli dobivenoj od Zavoda za fotogrametriju u listopadu 1998. digitalnim postupkom.

Dubrovačko-neretvanska županija graniči:
- na sjeveru - sa Splitsko-dalmatinskom županijom
- na zapadu - s Republikom Italijom (morem)
- na jugu - sa SR Jugoslavijom
- na istoku - s Bosnom i Hercegovinom

Dubrovačko-neretvanska županija	km^2, km	% u RH (kopneni dio)
površina	1782,49	3,15
dužina državne granice kopno	164,29	8,10
dužina granice ukupno	417,71	20,60
udaljenost krajnjih točaka zapad - istok (A)	194,58	-
udaljenost krajnjih točaka sjever - jug (B)	109,82	-

Izvor: Podaci se temelje na teritorijalnoj podjeli Zavoda za fotogrametriju dobivenim digitalnim postupkom u listopadu 1998.

Odnos površina gradova i općina u Županiji

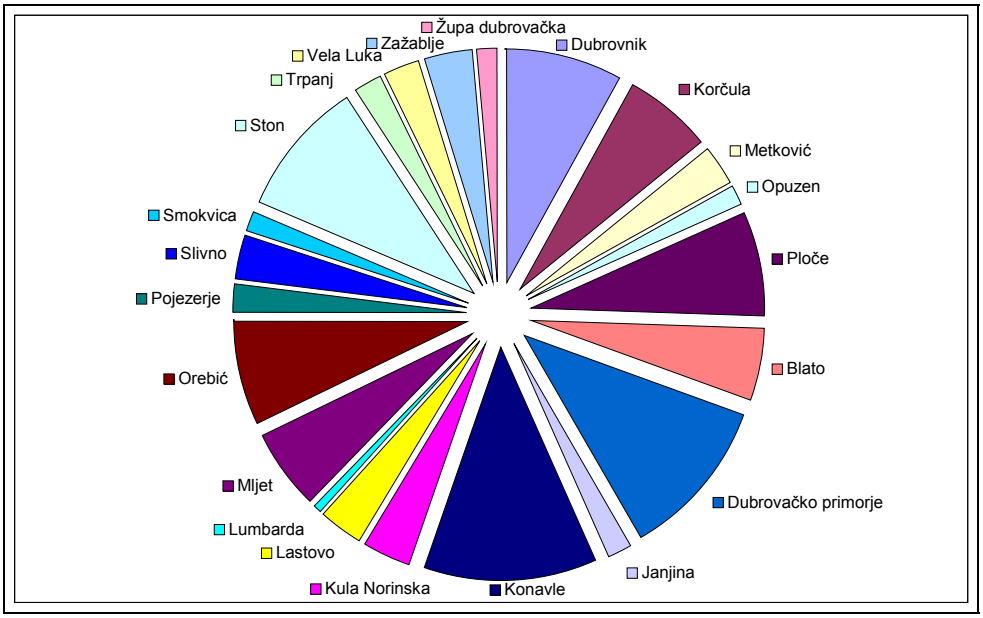

Prostorna jedinica		Površina (km^2) (digitalni podatak)	%	Površina (km^2) (prema Uredu za kat.-geod. poslove)	%
Grad	**Općina**				
1. Dubrovnik		143,52	8,05	144,32	8,06
2. Korčula		107,98	6,06	112,28	6,27
3. Metković		50,82	2,85	51,33	2,87
4. Opuzen		24,04	1,35	22,81	1,27
5. Ploče		128,94	7,23	132,82	7,42
	1. Blato	90,09	5,05	89,28	4,99
	2. Dubrovačko primorje	197,65	11,09	197,8	11,05
	3. Janjina	30,32	1,70	29,91	1,67
	4. Konavle	209,73	11,77	209,04	11,68
	5. Kula Norinska	60,75	3,41	61,15	6,27
	6. Lastovo	52,90	2,97	53,02	2,96
	7. Lumbarda	10,80	0,61	10,67	0,60
	8. Mljet	100,00	5,61	100,40	5,61
	9. Orebić	131,23	7,36	131,10	7,32
	10. Pojezerje	33,50	1,88	32,96	1,84
	11. Slivno	52,92	2,97	54,24	3,03
	12. Smokvica	24,57	1,38	24,78	1,38
	13. Ston	169,51	9,51	168,91	9,43
	14. Trpanj	36,56	2,05	35,96	2,01
	15. Vela Luka	43,03	2,41	43,27	2,42
	16. Zažablje	60,82	3,41	61,42	3,43
	17. Župa dubrovačka	22,81	1,28	22,92	1,28
Ukupno		1782,49	100	1790,39	100

b) Stanovništvo

Dubrovačko-neretvanska županija zauzima mjesto u skupini manjih hrvatskih županija i prema površini kopnenog teritorija i prema broju stanovnika. Ona se prostire na površini od 1.782,49 km^2 , na kojoj je prema posljednjem službenom popisu iz 1991. živjelo 126.329 stalnih stanovnika, tako da je njezina prosječna gustoća naseljenosti 70,87 stanovnika na km^2. Prema tome, ona zauzima samo 3,15% hrvatskog državnog kopnenog teritorija i u njoj živi samo 2,64% ukupnog stalnog stanovništva Republike Hrvatske.

Ukupan broj stanovnika*	Gustoća naseljenosti (stan/km^2)**	Broj domaćinstava *	Broj stanova *
126 329	**70,87**	**39 009**	**48411**

* Podaci iz elaborata "Demografska obnova - demografska obilježja Dubrovačko-neretvanske županije", Mr. Tonko Radica, Mr.Rafaela Kovačević, Nada Radica, 1998.

** Gustoća naseljenosti prema digitalnim podacima o površini Županije.

Prostorna jedinica		Broj stanovnika		
Grad	**Općina**	**1971.**	**1981.**	**1991.**
1. Dubrovnik		35628	42749	46774
2. Korčula		6097	5829	6240
3. Metković		8727	11031	13370
4. Opuzen		2235	2765	3616
5. Ploče		8846	10389	11220
	6. Blato	5937	3874	4107
	7. Dubrovačko primorje	3561	2823	2378
	8. Janjina	769	595	555
	9. Konavle	8329	8551	9074
	10. Kula Norinska	2576	2071	1866
	11. Lastovo	1198	962	1221
	12. Lumbarda	1068	1040	1102
	13. Mljet	1649	1395	1237
	14. Orebić	3514	3687	3855
	15. Pojezerje	1612	1446	1394
	16. Slivno	2110	1836	1507
	17. Smokvica	1052	1002	1125
	18. Ston	3315	2819	2802
	19. Trpanj	1090	1047	871
	20. Vela Luka	4193	4398	4464
	21. Zažablje	1570	1274	1065
	22. Župa dubrovačka	3036	4721	6486
UKUPNO		**108 112**	**116 306**	**126 329**

Izvor: "Demografska obnova - demografska obilježja Dubrovačko-neretvanske županije", Mr. Tonko Radica, Mr. Rafaela Kovačević, Nada Radica, 1998.

Dobna struktura stanovništva (prema popisu 1991.)			
Dob (godine)	**0-19**	**20-59**	**60 i više**
Broj	35 117	67 054	22 380

Izvor: "Demografska obnova - demografska obilježja Dubrovačko-neretvanske županije", Mr.Tonko Radica, Mr.Rafaela Kovačević, Nada Radica, 1998.

Dobna struktura stanovništva prema popisu 1991.

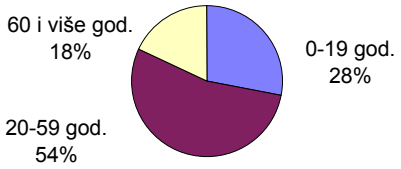

Kretanje broja stanovnika

Promatrajući kretanje broja stanovnika prema službenim popisima samo nakon II. svjetskog rata može se utvrditi da je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji neprestano rastao broj stanovnika. U razdoblju 1948.-1991. ono je poraslo za 37.916 stanovnika uz indeks od 142,89 i prosječnu godišnju stopu rasta od 0,83%. Najizrazitija prosječna godišnja stopa rasta bila je u neposrednom poslijeratnom demografskom kompenzacijskom razdoblju (1948-1953 = 1,39%), slijedi potom razdoblje (1953-1961) određene gospodarske stagnacije i demografski usporenijeg rasta (0,62%), da bi nakon toga uslijedilo razdoblje stalnog društveno-gospodarskog razvitka i zadržavanja zadovoljavajućih prosječnih godišnjih stopa rasta broja stanovnika Županije (1961-1971= 0,83%, 1971-1981= 0,73%, 1981-1991=0,83% - u zadnja dva međupopisna desetljeća prosječna godišnja stopa rasta stanovništva Hrvatske iznosila je samo 0,39%).

Približno jednako pozitivno kretanje i stalan rast broja stanovnika bio je prisutan u Dubrovačkom priobalju i Donjo-neretvanskom kraju (u prosjeku godišnja stopa rasta od po 1,25%), a veoma promjenljiv u geografskoj cjelini koju čine poluotok Pelješac i otoci Korčula, Mljet i Lastovo. Posljedica je to odgovarajućeg vrednovanja prometno geografskog položaja, prirodno geografskih vrijednosti i privlačivosti radnih središta.

Stalnom rastu broja stanovnika Županije u prve dvije geografske cjeline u razdoblju 1948.-1991. najviše je pridonijelo stalno pozitivno kretanje broja stanovnika i relativno visoke prosječne godišnje stope rasta stanovništva u Gradu Dubrovniku (1,78%) i njegovoj prigradskoj Općini Župa dubrovačka (2,20%), odnosno u Gradovima Metković (2,48%), Opuzen (2,63%) i Ploče (1,94%). Područja su to koja uz zadovoljavajući prirodni priraštaj imaju najizrazitije useljavanje novog stanovništva iz drugih područja te su u prosjeku udvostručila ili utrostručila broj svoga stanovništva. Slijedi skupina korčulanskih i peljeških jedinica lokalne samouprave, koje pokazuju znatno kolebanje u kretanju broja stanovnika, bilo da su najprije rasle, pa padale, pa ponovno rasle (Korčula, Blato, Lumbarda, Smokvica, Vela luka, Orebić), odnosno da su najprije smanjivale, a zatim stalno povećavale svoj broj stanovnika (Općine Konavle i Lastovo).

Sasvim suprotno kretanje odvijalo se u preostalim Općinama u Županiji, od kojih je nekoliko kraće vrijeme povećavalo, a zatim duže razdoblje stalno smanjivalo svoj broj stanovnika (Općine Dubrovačko primorje, Ston, Trpanj, pa Kula Norinska, Pojezerje i Zažablje), odnosno u kojima se stalno smanjivao broj stanovnika (Mljet, Janjina i Slivno), a u nekima se od njih gotovo prepolovio.

Stanovništvo 1991.

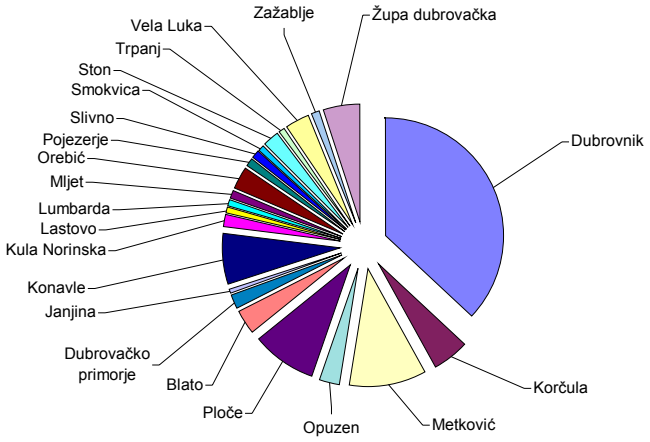

Stanovništvo prema migracijskim obilježjima

Znatna i stalna prisutnost useljavanja novog stanovništva iz drugih krajeva u prostor Županije potvrđuje se i detaljnijim tumačenjem migracijskih obilježja stanovništva. Naime, prema popisu iz 1991, u Županiji je od rođenja stanovalo u istom naselju 71.343 stanovnika ili 56,47% svih stalnih stanovnika u Županiji, što znači da je preostalih 54.986 ili 43,53% stalnih stanovnika doselilo u neko od naselja stalnog stanovanja u Županiji. Među njima, 21.007 ili 38,20% je doselilo iz kojeg drugog naselja iz iste bivše Općine, a daljnjih 12.767 ili 23,22% iz druge bivše hrvatske Općine bilo iz ove ili druge županije. Posebno zanimljivo i značajno za ovaj prostor je da je iz inozemstva doselilo čak 20.426 stanovnika, od toga najviše (čak 19.472 ili oko 95% ili više od 35% svih doseljenih stanovnika) s teritorija bivše SFRJ. Riječ je najviše o stanovnicima iz susjedne Bosne i Hercegovine, koji su postupno, ponajviše posljednjih desetljeća, doseljavali u ovaj za njih privlačiv prostor. Relativno je malo stanovnika doselilo prije i za vrijeme II. svjetskog rata. Nakon rata rastao je njihov broj najprije usporeno, potom, nakon 1961., doseljavanje između pojedinih popisa pokazuje ubrzaniju konstantu.

Stanovništvo prema mjestu boravka

Popisano stanovništvo iz 1991. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji većim dijelom stalno je živjelo u zemlji (119.524 ili 94,61% svih stalnih popisanih stanovnika Županije). Preostalih 6.805 ili 5,39% nalazilo se u inozemstvu, gdje su boravili ili na radu (3.931 ili 57,8%) ili kao članovi obitelji (2.874 ili 42,2%). To je u relativnom pogledu samo malo manje nego za cijelu Hrvatsku (5,96%). U odnosu na popis iz 1981. i u Županiji je 1991. u apsolutnom broju više nego dvostruko porastao broj stanovnika koji je boravio na radu u inozemstvu ili bio s njima kao njihovi članovi obitelji (1981. = 2.252 radnika i 990 članova obitelji ili ukupno 3.242 osobe).

Stanovništvo prema spolu

Popis iz 1991. pokazuje da u Dubrovačko-neretvanskoj županiji živi više žena (65.191 ili 51,60%) od muškaraca (61.138 ili 48,40%). Znači, na 100 muškaraca dolazi 106,62 žena, odnosno na 100 žena 93,78 muškaraca. U načelu nedostatak muških stanovnika posljedica je većih ratnih stradanja i većeg iseljavanja muškaraca, premda je ženskog stanovništva u ovom području bilo više i zbog više rođenih i dulje životne dobi žena. Višak žena istaknut je napose u starijim dobnim skupinama.

Razlike u korist broja žena najuočljivije su u općinama Janjina (54,41% ž.st.), Orebić (53,44% ž.st.) i Trpanj (53,27% ž.st.) na poluotoku Pelješcu, te u općinama Kula Norinska (52,52% ž.st.) i Slivno (52,29% ž.st.), u Donjo-neretvanskom kraju, ponajprije kao posljedica jačeg iseljavanja muškog stanovništva iz tih područja, dok u Gradu Dubrovniku (52,57% ž.st.), osim spomenutoga razlog leži i u tomu što se više žena rađa.

Više muškaraca ima samo u općinama Lastovo (52,01% m.st.), Zažablje (51,08% m.st.) i Pojezerje (50,57% m.st.). Može se to tumačiti nešto većim brojem rođene muške djece, a u Lastovu riječ je o tada većoj stalnoj prisutnosti muških vojnih osoba na otoku.

Gradovi Opuzen i Ploče odlikuju se demografskom stabilnošću koja se očituje u podjednakom broju muških i ženskih stanovnika.

Dobna struktura stanovništva

U načelu se može ustvrditi da je djelomično zadovoljavala dobna struktura stanovništva u Dubrovačko-neretvanskoj županiji prema posljednjem popisu iz 1991. Znatno je više bilo (za čitavih 10% ili za gotovo 13.000) mladih stanovnika (dobna skupina 0 - 19 godina) starih dobnih skupina (60 i više godina), dok je u potpunosti zadovoljavao (više od 50%) udio stanovnika u zrelim skupinama (20 - 59 godina). Prosječna dob stanovništva Županije iznosila je 36,7 godine. Indeks starosti iznosi 63,73, prema kojem se stanovništvo Dubrovačko-neretvanske županije ipak nalazilo u fazi duboke demografske starosti. Sve su to veličine neznatno povoljnije od Hrvatske u cjelini (prosječna dob 37,1 godina i indeks starosti 66,7). Takvu relativnom zadovoljstvu pridonio je stalan prilično stabilan prirodni priraštaj stanovništva i pozitivan migracijski saldo, dakle povoljni uvjeti za rad i život. Ipak se stanje postupno pogoršava u odnosu na prethodne popise stanovništva.

Među geografskim cjelinama najpovoljnija je situacija u Donjo-neretvanskom kraju (demografska starost), gdje je mladih bilo dvostruko više od starih, uz zadovoljavajući udio zrelih stanovnika. Potpuno je to razumljivo, jer je u ovom području najizrazitiji prirodni priraštaj, a odraza imao je i pozitivan migracijski saldo, napose posljednjih godina. Stanje u Dubrovačkom priobalju je na županijskom prosjeku (početak duboke demografske starosti), ali uz povoljniji udio zrelog i za rad sposobnog stanovništva. Time se naglašava veća radna funkcija i privlačivost područja. Potpuno suprotno bilo je stanje u pelješko-otočnoj geografskoj cjelini (također obilježja poodmakle duboke demografske starosti), jer se u njoj skoro izjednačio udio skupina mladog i starog stanovništva, a te dvije skupine opet sa skupinom zrelog stanovništva. Područje je to s najslabijim prirodnim priraštajem, koji je već prelazio u prirodni pad stanovništva.

Stanovništvo prema narodnosnim obilježjima

Dubrovačko-neretvanska županija na cijelom svom području i u svim svojim dijelovima uvijek imala je naglašena hrvatska narodnosna obilježja. Prema posljednjem popisu iz 1991. u ovoj su se županiji među stanovništvom iskazali Hrvatima 108.756 ili 86,09% svih njezinih stanovnika (u Hrvatskoj 78,10%).

Sve su jedinice lokalne samouprave imale iznad tročetvrtinsku hrvatsku većinu. Ta je većina bila više naglašena u Općinama nego u Gradovima, a najizrazitija (s više od 95%) u Općinama Zažablje, Kula Norinska, Pojezerje, Ston, Dubrovačko primorje, Janjina, Mljet, Blato, Smokvica i Lumbarda, ali i u Gradu Opuzenu, dakle raspoređenih u svim geografskim cjelinama, dok je neznatno slabije izražena u Gradovima Metković, Korčula i Ploče te Općini Slivno (između 85% i 92%), a najmanje naglašena većina prisutna je u Gradu Dubrovniku (78,50%). Time se pokazuje da je hrvatsko jedino autohtono stanovništvo u Županiji, a da je njihov slabiji udio u Gradovima posljedica procesa useljavanja stanovništva, pa i nehrvatske narodnosti, iz drugih područja u Županiji, odnosno ponajprije u njezina razvijenija gradska područja.

Obrazovna struktura stanovništva

Na području Dubrovačko-neretvanske županije prema popisu iz 1991. živjelo je 100159 stanovnika starih 15 i više godina (79,28% svih stalnih stanovnika) za koje se vodila evidencija o njihovoj pismenosti i školskoj spremi. Tako je utvrđeno da je među njima podjednak broj stanovnika koji su stekli neku vrstu osnovnog obrazovanja (40.636 ili 40,58% - udio u Hrvatskoj je bio čak 51,1%) ili srednjeg obrazovanja (40.931 ili 40,87% udio u Hrvatskoj je bio samo 28,3%), dok je 10.853 ili 10,84% steklo više ili visoko obrazovanje (udio u Hrvatskoj je 6,4%), odnosno 6.327 ili 6,32% je bilo bez završene neke škole (udio u Hrvatskoj je bio 13,5%) ili za 1.406 ili 1,40% stanovnika imalo je nepoznatu školsku spremu. U odnosu na državu u cjelini, u Županiji ima među stanovništvom starim 15 i više godina manje bez, s nedovršenom ili potpunom osnovnom školom, a znatno više onih sa srednjim, višim i visokim obrazovanjem.

Ipak se može zaključiti, da obrazovna struktura stanovništva Županije starijeg od 15 godina, prema popisu iz 1991., potvrđuje da je do sada dosta truda i sredstava uloženo u opismenjivanje i obrazovanje svoga stanovništva, te da ova županija može biti zadovoljna s dostignutim stanjem. To je rezultat dugogodišnje izgradnje i otvaranja brojnih osnovnih škola po seoskim naseljima, nastojanja vlasti i samih stanovnika oko svog obrazovanja, ali i zakonske obveze da djeca moraju završiti osnovnu školu. U novije vrijeme bitno se povećao broj stanovnika s postignutim srednjim, višim i visokim obrazovanjem, (u Dubrovačko-neretvanskoj županiji ukupno 51,70% stanovnika starijih od 15 godina) osobito nakon otvaranja raznih srednjih škola u gradskim naseljima u Županiji, (gimnazije, srednje škole za stručni kadar, škole za KV i VKV radnike, škole za srednje usmjereno obrazovanje i dr.), ali i viših i visokih škola u županijskom središtu Dubrovniku, odnosno slanjem djece na daljnje školovanje u druga školska središta u zemlji.

Stanovništvo prema aktivnosti i djelatnostima

Temeljno obilježje stanovništva u zemlji Dubrovačko-neretvanske županije prema popisu iz 1991. je bilo u tome što je bilo više aktivnog (52.368 ili 43.81% stanovnika u zemlji - manje od udjela u Hrvatskoj 45,3%) nego uzdržavanog stanovništva (48.766 ili 40,80% - više od udjela u

Hrvatskoj 38,0%), ali i visok udio osoba s osobnim prihodima (18.390 ili 15,39% - što je ipak manje od udjela u Hrvatskoj 16,7%). Više je aktivnih stanovnika bilo u Gradovima, a uzdržavanih stanovnika i osoba s osobnim prihodima u Općinama.
Apsolutno najveći broj aktivnih stanovnika bio je u Gradu Dubrovniku (21.266 ili 40,60% svih aktivnih stanovnika u županiji, odnosno više od 46% svih stanovnika u zemlji u tom Gradu). Njega slijede drugi Gradovi (Metković 5.340 ili 42,96%, Ploče 4.761 ili 45,50%, Korčula 2.312 ili 40,05% i Opuzen 1.397 ili 40,74%), a od Općina Vela luka 1.838 i Orebić 1.395 u apsolutnom broju, a Općina Janjina u relativnom broju (47,36%). Sve su te jedinice lokalne samouprave razvijale svoje neagrarne funkcije i tražile sve više aktivnih stanovnika. Najmanji udio aktivnih stanovnika u ukupnom broju stanovnika u zemlji bilo je u deagrariziranim slabije razvijenim Općinama, kao što su Mljet 33,87%, Pojezerje 34,19%, Dubrovačko primorje 36,29% i druge koje nisu uspjele razviti svoja jača radna središta, iz kojih su znatnim dijelom iselili aktivni stanovnici u potrazi za radom u drugim dijelovima Županije ili u drugim krajevima zemlje i u drugim državama.

Domaćinstva
Prema popisu iz 1991. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji je bilo popisano 39.009 domaćinstava, koja su u prosjeku imala 3,24 člana. Taj je broj u stalnom porastu, dok se smanjuje prosječan broj njihovih članova. Tako je u Županiji 1971. bilo oko 32.000 domaćinstava s prosječno 3,42 člana po domaćinstvu.
Najpovoljnija je bila situacija prema popisu iz 1991. u Donjo-neretvanskom kraju (prosjek 3,47), gdje su od ostalih odskakale Općina Pojezerje (najveći prosjek od 4,19 članova po jednom domaćinstvu), a zatim Općina Zažablje (3,65) i Grad Metković (3,64), nijedna jedinica lokalne samouprave nije imala manje od 3,23 (Grad Ploče). Povoljnije prilike bile su u Dubrovačkom priobalju 3,18 (najviši prosjek su imale Općine Konavle 3,57 i Općina Župa dubrovačka 3,42, a najniži podjednako Grad Dubrovnik i Općina Dubrovačko primorje po 3,08), nego u pelješko-otočnoj geografskoj cjelini 3,13 (u kojoj je nešto povoljnije bilo stanje u općinama Blato 3,58 i Lumbarda 3,52, a izrazito nepovoljno s prosjekom manjim od 3 člana u općinama Janjina 2,41, Trpanj 2,53, Mljet 2,79 i Orebić 2,99, dok je Općina Lastovo imala prosjek od točno 3 člana).

Stanovi
Na području Dubrovačko-neretvanske županije prema popisu iz 1991. registriran je 48 411 stan, ukupne kvadrature 3 633 571 m^2. U 5 gradova se nalazi većina, odnosno 65% ukupnog broja stanova. Za stalno korištenje ima 41 068 stan, od čega je 96,2% nastanjenih, 9,6% privremeno nenastanjenih te 2,4% napuštenih.
Stanova koji se povremeno koriste ima 7 055, od kojih se za odmor i rekreaciju koristi 6 870, a stanova za korištenje u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi ima 185. Stanova u kojima se isključivo obavlja djelatnost ima 288.
U 41 068 stanova ukupne kvadrature 3 085 613 m^2 koji se koriste za stalno stanovanje 1991. živjelo je 122 134 osobe, što je u prosjeku 2,97 osoba po stanu, odnosno na svaku osobu u prosjeku otpada 25,26 m^2. Skoro svi stanovi (99,6 %) su u zgradama od tvrdog materijala.
S obzirom na vrstu stanova, od ukupnog broja stanova koji se koriste za stanovanje najveći dio otpada na dvosobne (29,5%) i trosobne (28,8%) stanove, dok su manje zastupljeni četverosobni (16,87%) i peterosobni i više (14,43%), a najmanje su zastupljene garsonijere i jednosobni stanovi (8,87%).
S obzirom na opremljenost stanova instalacijama, najviše je onih opremljenih vodovodom, kanalizacijom i električnom strujom (83,9%), a onih koji uz to imaju i centralno grijanje ima 8,4%. Bez instalacija ima samo 0,99 % stanova. Uglavnom su stanovi sa pomoćnim prostorijama, odnosno sa WC-om 91,8% dok je stanova sa kupaonicom 86,1%.
Županija u cjelini ima višak stanova (6162 stana), odnosno sva naselja u Županiji, posebno Dubrovnik, Korčula, Lumbarda, Vela Luka, Blato, Cavtat, Orebić, Trpanj, Zaton, Smokvica pokazuju višak stambenog fonda u odnosu na broj domaćinstava, što predstavlja veliki potencijal koji u budućnosti treba iskoristiti.

Demografske posljedice u agresijom i ratom zahvaćenim područjima

Nakon utvrđenog stanja o razmještaju, kretanju broja i strukture stanovništva prema popisu iz 1991., zbog posljedica Domovinskog rata, u razdoblju 1991.-1998. kvare se vitalna obilježja i kretanja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Već nakon prvih početaka pobune i agresije na Hrvatsku, odnosno srpsko-crnogorsko-jugoslavenske agresije na dijelove Županije, dolazi do odgovarajućih demografskih promjena i u ovom području.

Najprije je dio srpsko-crnogorsko-jugoslavenskog stanovništva, koje je živjelo u Županiji, napustilo svoje domove i naselja iz nekih područja i privremeno se sklonilo na jugoslavenski teritorij s namjerom da se vrati nakon što srpsko-crnogorsko-jugoslavenska vojska osvoji ovaj prostor. Njima se mogu pribrojiti i vojne osobe, koje su radile i živjele u ovom kraju s članovima svojih obitelji (osobito na otoku Lastovu i luci Ploče, ali u manjem broju i u nekim drugim područjima i naseljima), koji su otišli s hrvatskog teritorija prilikom povlačenja jugoslavenske vojske i mornarice. Malo se tih stanovnika do danas vratilo u ovaj kraj, a vjerojatno se većina nikada i neće vratiti, posebno ne mlađi, oni koji su aktivno sudjelovali u agresiji, oni koji ne mogu prihvatiti samostalnost Hrvatske, kao i oni koji su ostali bez stambenog prostora i zaposlenja.

Slijedi agresija na dijelove Županije i privremena okupacija Konavala, Župe dubrovačke, Bosanke, Rijeke dubrovačke i većeg dijela Dubrovačkog primorja, okruženje i stalno granatiranje grada Dubrovnika, vojnim akcijama i granatiranjem Stona i okolnih naselja, kao i na gradove Metković i Opuzen, ali i prijetnja nekim drugim dijelovima i naseljima da se okupiraju ili razore. Pred tom agresijom i neprijateljskim rušilačkim naletom, kada su popaljena čitava naselja, izgorjele, srušene ili oštećene brojne kuće i gospodarski objekti, uništena gospodarska dobra i infrastruktura, stanovnici okupiranih, ali i dijelom ostalih krajeva u županiji, kao prognanici, privremeno su se sklanjali u druga područja u Županiji, ali znatnim dijelom i izvan Županije po čitavoj Hrvatskoj (Istra, Kvarner, Zagreb itd.) ili kao izbjeglice i u inozemstvo (Njemačka, Austrija, Italija, Slovenija i druge države, nažalost i u daleke zemlje kao SAD, Kanada, Australija, Novi Zeland, što se većim dijelom pretvorilo u trajno iseljavanje). Manji dio stanovnika Konavala bio se sklonio u Cavtat, gdje je proveo u okupaciji neko vrijeme zajedno s dijelom stanovnika Cavtata, koji su odlučili ostati u svojim domovima.

Nakon početka srpsko-jugoslavenske agresije i rata u Bosni i Hercegovini iz tog područja u brojna naselja Dubrovačko-neretvanske županije sklonile su se i privremeno ostale živjeti brojne izbjeglice, bilo hrvatske, muslimanske ili neke druge narodnosti.

Prema tome, u tom okupacijskom i ratnom razdoblju dolazi do bitnog smanjenja broja stanovnika u nekim okupiranim područjima i naseljima, ali i do izvjesnog smanjenja domicilnog, a povećanja privremeno doseljenog prognaničkog i izbjegličkog stanovništva u nekim područjima i naseljima koja nisu izravno bila okupirana i zahvaćena ratnim nedaćama, ali su bila u blizini tih privremeno okupiranih područja, bojišnice i crte razdvajanja, što je utjecalo da su i ona dala odgovarajući doprinos obrani zemlje, zbrinjavanju prognanika i izbjeglica, te odigrala ključnu ulogu u prometnom povezivanju Južnog Hrvatskog primorja, posebno Dubrovačko-neretvanske županije (i dijelova Bosne i Hercegovine) s ostalim dijelovima Hrvatske i svijetom. Na slobodnom području Županije, posebno u gradu Dubrovniku i u nekim naseljima na poluotoku Pelješcu, na otoku Korčuli, u dolini Neretve i na drugom priobalnom i otočnom području, tokom Domovinskog rata, pa i kasnije sve do današnjih dana, privremeno je bio smješten ograničeni broj prognanika iz okupiranih područja Županije, ali i izbjeglica iz Bosne i Hercegovine. Prognanici i izbjeglice smješteni su bili u organiziranom smještaju u raznim vrstama objekata (hoteli, odmarališta i drugo), u brojnim vikend objektima i u privatnom obiteljskom smještaju.

Procjenjuje se također da je u ovaj prostor zadnjih godina doselio izvjestan broj novih stanovnika (prvenstveno Hrvata iz Bosne i Hercegovine, s Kosova, iz Boke Kotorske i drugih država, ali i iz drugih krajeva Hrvatske) s namjerom da se tu stalno nastani i zadrži (procjena oko 1.000 novih doseljenih stanovnika ili 0,86% postojećeg stanovništva u zemlji.).

Na temelju takvih podataka, pretpostavki i procjena može se zaključiti da **danas u Dubrovačko-neretvanskoj županiji živi ukupno oko 116.000 stanovnika u zemlji**, koje predstavlja smanjenje oko 3% u odnosu na popisom iz 1991. utvrđenih 119.526 stanovnika.
Njihov razmještaj se nešto promijenio. Procjenjuje se da u pet gradova danas živi oko 75.850 ili oko 65% stanovnika u zemlji, a u 17 općina oko 40.150 ili oko 35% stanovnika u zemlji, odnosno u Dubrovačkom priobalju oko 60.000, a na poluotoku Pelješcu i otocima Korčula, Mljet i Lastovo oko 24.500 stanovnika u zemlji, što je u oba slučaja nešto manje nego je bilo 1991., dok u Donjo-neretvanskom kraju živi oko 31.500 stanovnika u zemlji, što približno odgovara broju iz 1991. Može se ustvrditi da se kod većine jedinica lokalne samouprava nešto smanjio broj stanovnika u zemlju u tom razmatranom razdoblju.
Budući da je u ovom prostoru, osobito u priobalju i na otocima, izgrađen velik broj kuća za odmor i nalazi se odgovarajući broj hotela, odmarališta i drugih turističkih smještajnih kapaciteta (brojni se nalaze u fazi obnove i rekonstrukcije, a druge to tek čeka), tijekom turističke sezone u Županiji privremeno može boraviti još znatno više ljudi.

c) Naseljenost

Dubrovačko-neretvanska županija je srednje naseljen prostor, s malo manjom prosječnom gustoćom naseljenosti (70,87 st/km^2) od Republike Hrvatske (84,61 st/km^2).

Grad	Gustoća naseljenosti (st/km^2)
1. Dubrovnik	325,9
2. Korčula	57,79
3. Metković	263,08
4. Opuzen	150,42
5. Ploče	87,02
Općina	
1. Blato	45,59
2. Dubrovačko primorje	12,03
3. Janjina	18,3
4. Konavle	43,26
5. Kula Norinska	30,72
6. Lastovo	23,08
7. Lumbarda	102,04
8. Mljet	12,37
9. Orebić	29,38
10. Pojezerje	41,61
11. Slivno	28,48
12. Smokvica	45,79
13. Ston	16,53
14. Trpanj	23,82
15. Vela Luka	103,74
16. Zažablje	17,51
17. Župa dubrovačka	284,35
Ukupno	**70,87**

Izvor: Za podatke o stanovništvu - Ured za statistiku Dubrovačko-neretvanske županije. Podaci o površinama se temelje na teritorijalnoj podjeli dobivenoj od Zavoda za fotogrametriju u listopadu 1998. digitalnim postupkom.

Unutar Dubrovačko-neretvanske županije najveći prostor zauzima geografska cjelina poluotok Pelješac i skupina otoka Korčula, Mljet i Lastovo (795,41 km^2), dok je područje Dubrovačkog priobalja nešto veće (571,83 km^2) od Donjo-neretvanskog kraja (414,35 km^2). Najnapučenije je bilo Dubrovačko priobalje sa 64.712 stalnih stanovnika i s prosječnom gustoćom naseljenosti od 113,17 stanovnika na km^2. Više je stalnih stanovnika bilo u Donjo-neretvanskom kraju (34.038) nego u poluotočno-otočnoj geografskoj cjelini (27 579), koja je bila i najrjeđe naseljeno šire područje u Županiji (34,67 st./km^2).
Dubrovačko priobalje se sastoji iz svega četiri jedinice lokalne samouprave (jedan grad i tri općine). Tu su dvije površinom najprostranije općina (Konavle 208,73 km^2 i Dubrovačko primorje 197,11 km^2), s najvećim brojem stanovnika (Grad Dubrovnik 46.774) te s najvećom gustoćom naseljenosti (Grad Dubrovnik 326,68 st/km^2 i Općina Župa dubrovačka 284,35 st./km^2), ali i najmanjom (Općina Dubrovačko primorje 12,06 st/km^2) u cijeloj Županiji. Ukazuje to na stvarne kontraste u geografskim obilježjima ovih manjih prostora, ali s veoma

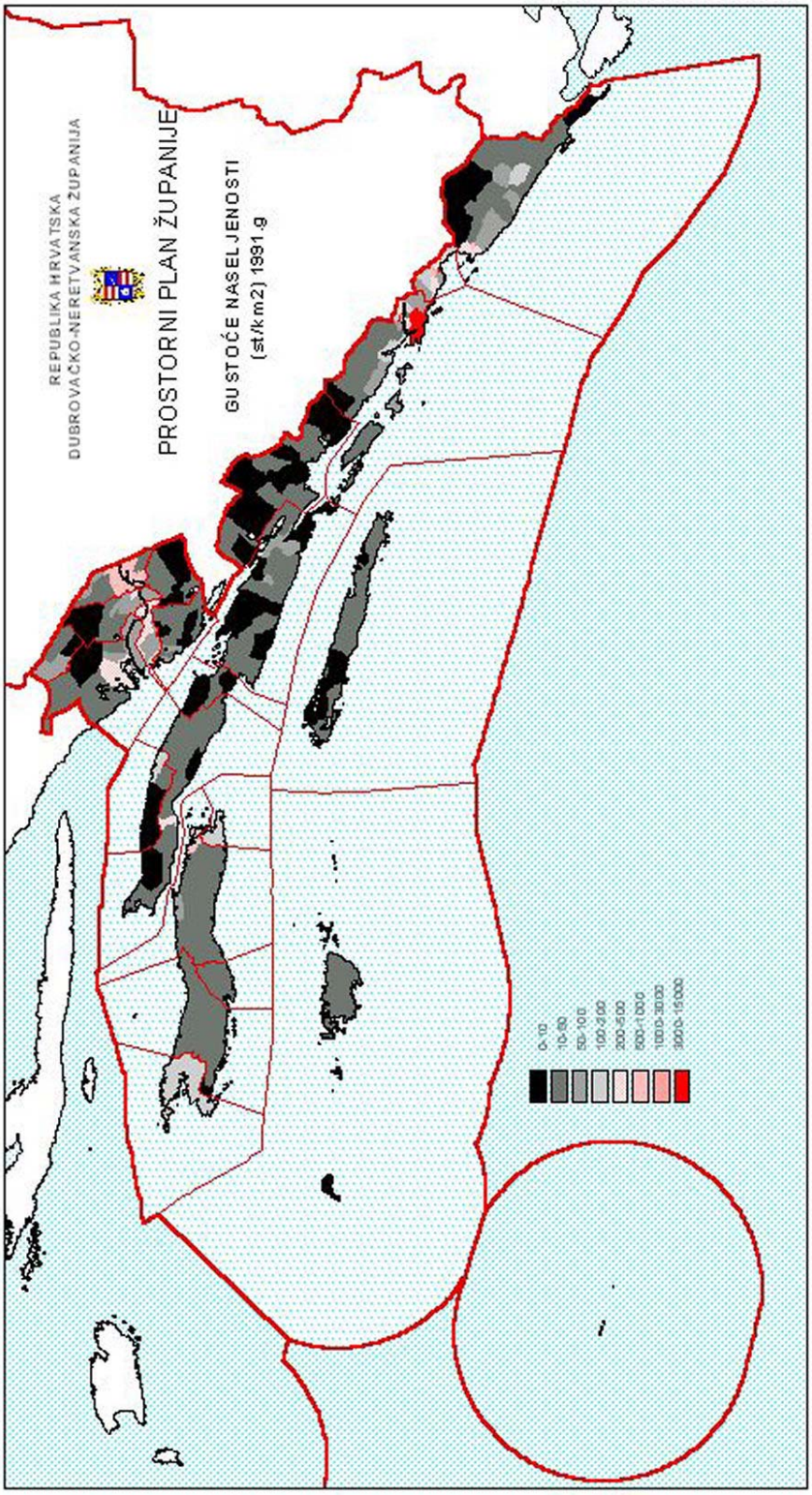

Gustoće naseljenosti 1991. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

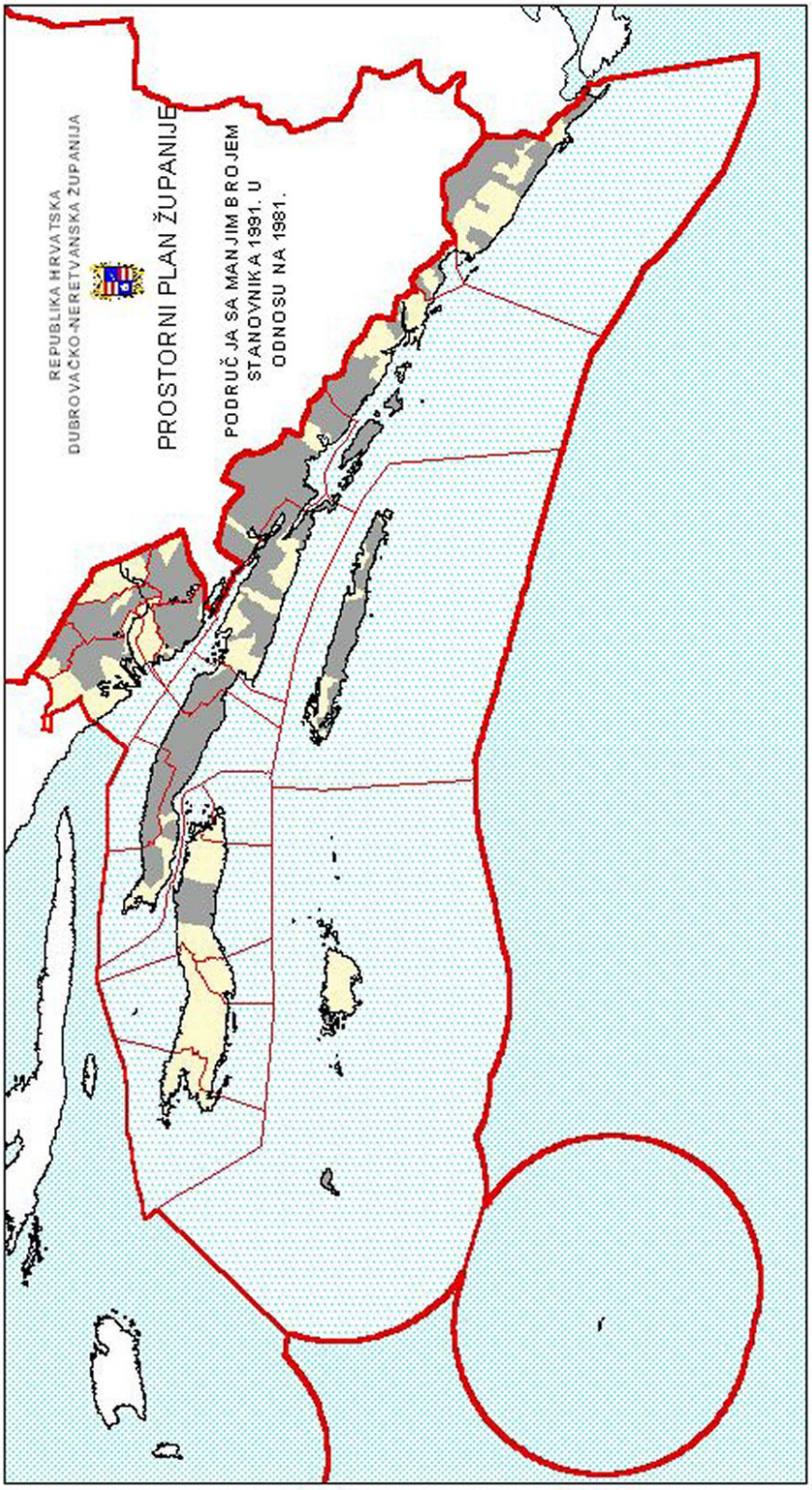

Područja sa manjim brojem stanovnika 1991. u odnosu na 1981.

izrazitim odrazom i na njihove demografske prilike i sam tijek. Grad Dubrovnik sa svojom bližom okolicom i svojim razvijenim funkcijama najviše je privlačio stanovništvo iz drugih naselja, bilo iz Županije ili iz drugih područja. Daljnje suprotnosti i razlike postoje i unutar ovih jedinica lokalne samouprave između područja i naselja uz obalu i Jadransku turističku cestu i onih viših i izoliranijih u zaleđu.

Geografska cjelina koja obuhvaća poluotok Pelješac i otoke Korčulu, Mljet i Lastovo ima najviše, čak 11 jedinica lokalne samouprave (jedan grad i 10 općina). Već time pokazuje svoju nejedinstvenost, dominantan politički individualizam i slabu međusobnu povezanost, ali i slabiju povezanost s drugim dijelovima Županije. Među njima površinom je najveća Općina Ston (170,44 km^2), najveći broj stanovnika ima Grad Korčula (6240), a najveću prosječnu gustoću naseljenosti Općina Vela luka (105,51 st/km^2). Općina Blato ima samo dva naselja, dok tri Općine obuhvaćaju zapravo samo po jedno naselje (Vela luka, Smokvica i Lumbarda), među kojima je ova posljednja po površini i najmanja (11,17 km^2) jedinica lokalne samouprave u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Čak 9 jedinica lokalne samouprave ima manju gustoću naseljenosti nego je bio županijski i državni prosjek, a neke su među njima (Mljet 12,36 st/km^2, Ston 16,44 st/km^2, Janjina 18,32 st/km^2) bile izrazito slabo napučene. Općina Janjina sa svega 555 stalnih stanovnika ima najmanji broj stanovnika između svih jedinica lokalne samouprave u Županiji. Tome je uzrok prirodni pad i iseljavanje stanovništva, kao posljedica, među ostalim, veće izoliranosti i nerazvijenosti ovog područja unutar Županije, gdje se gradska i lokalna središta nisu nametnula svojim funkcijama i nisu dovoljno pridonijela razvitku čitavog područja. Zbog toga neka od njih nisu mogla privući veći broj susjednih naselja u "svoju" jedinicu lokalne samouprave.

Donjo-neretvanski kraj ima 7 jedinica lokalne samouprave (čak tri grada i 4 općine). Svojom površinom je najveći Grad Ploče (131,06 km^2), a najmanji Grad Opuzen (21,95 km^2), prema broju stanovnika dominiraju Gradovi Metković (13370) i Ploče (11220), dok je najveća gustoća naseljenosti bila u gradovima Metkoviću (263,24 st/km^2) i Opuzenu (164,74 st/km^2). Općine u ovom kraju su manje i po površini i prema broju stanovnika, ali i u prosjeku slabije naseljene. One su rubno položene i imaju naglašeno nepovoljnije prirodno geografske uvjete (više dolaze do izražaja kraška obilježja prostora) nego što su oni kod središnje i prometno izvanredno dobro položenih gradskih područja. Među njima najmanji broj stanovnika (1065) i najmanju gustoću naseljenosti (17,53 st/km^2) bilježi Općina Zažablje. Sasvim je jasno da su stanovnici rubnih Općina sve više selili prema središnje položenim razvijenijim gradovima i time utjecali na razmještaj i kretanje broja stanovnika u ovom području.
Na području pet gradova, koji zauzimaju tri puta manju površinu (454,24 km^2) nego 17 općina (1327,34 km^2) živjelo je 1991. gotovo dvostruko više stanovnika (81220) nego u općinama (45109), pa ja zato njihova zajednička gustoća naseljenosti (178,80 st./km^2) za više nego pet puta premašivala onu zajedničku za sve Općine (33,98 st/km^2). Ti pokazatelji ukazuju na veću privlačivost i razvijenost gradskih područja u odnosu na općinska područja.

Tabelarni pregled po gradovima/općinama uz pripomenu da su podaci za broj stanovnika iz Ureda za statistiku Dubrovačko-neretvanske županije. Podaci o površinama temelje se na teritorijalnoj podjeli dobivenoj od Zavoda za fotogrametriju u listopadu 1998. digitalnim postupkom.

GRAD DUBROVNIK								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Bosanka			96	0,2	1,53	1,07	62,74
2.	Brsečine	105	91	85	0,18	3,33	2,32	25,53
3.	Dubravica	61	51	39	0,08	2,54	1,77	15,35
4.	Dubrovnik	31182	43990	34887	74,22	12,14	8,46	2873,72
5.	Donje Obuljeno	138		146	0,31	0,6	0,42	243,33
6.	Čajkovica			111	0,24	1,45	1,01	76,55
7.	Čajkovići			29	0,06	0,62	0,43	46,77
8.	Gornje Obuljeno			159	0,34	0,9	0,63	176,67
9.	Gromača	209	178	167	0,35	10,18	7,09	16,4
10.	Kliševo	109	88	71	0,15	5,2	3,62	13,65
11.	Knežica			174	0,37	1,87	1,3	93,05
12.	Komolac			366	0,78	2,31	1,61	158,44
13.	Koločep	207	144	148	0,31	2,51	1,75	58,96
14.	Ljubač	92	86	81	0,17	3,85	2,68	21,04
15.	Lopud	399	377	348	0,74	4,56	3,18	76,32
16.	Mokošica	325		1029	2,19	1,2	0,84	857,5
17.	Mravinjac	175	125	102	0,22	12,38	8,63	8,24
18.	Mrčevo	180	156	137	0,29	6,55	4,56	20,92
19.	Nova Mokošica			4568	9,72	0,44	0,31	10381,82
20.	Orašac	458	456	515	1,09	5,82	4,05	88,49
21.	Osojnik	407	368	392	0,83	22,44	15,64	17,47
22.	Petrovo Selo	123		297	0,63	2,72	1,89	109,19
23.	Prijevor			839	1,78	1,17	0,81	471,35
24.	Pobrežje			*		1,4	0,97	32,86
25.	Rožat			242	0,51	0,86	0,6	281,39
26.	Suđurađ	272	247	221	0,47	7,31	5,09	30,23
27.	Sustjepan			363	0,77	1,45	1,01	250,34
28.	Šipanska Luka	411	297	279	0,59	13,43	9,36	20,77
29.	Šumet			166	0,353	2,02	1,41	82,18
30.	Trsteno	276	251	240	0,51	4,27	2,98	56,21
31.	Zaton	499	565	707	1,5	6,47	4,51	109,27
Ukupno:		**35628**	**47470**	**47004**	**100**	**143,52**	**100**	**327,51**

* Broj stanovnika iskazan zajedno sa Petrovim selom

GRAD KORČULA								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Čara	661	669	797	12,77	29,9	27,69	26,66
2.	Korčula	2657	2953	3232	51,79	5,01	4,63	645,11
3.	Pupnat	772	512	488	7,8	33,45	30,98	14,59
4.	Račište	644	511	456	7,31	5,69	5,27	80,14
5.	Žrnovo	1363	1184	1267	20,3	33,93	31,42	37,34
Ukupno:		**6097**	**5829**	**6240**	**100**	**107,98**	**100**	**57,79**

GRAD METKOVIĆ								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Dubravica	115	uz Metković	82	0,61	2,69	5,29	30,48
2.	Glušci	130	106	97	0,72	2,98	5,86	32,55
3.	Metković	7117	9881	12026	89,95	23,25	45,75	517,25
4.	Prud	uz Vid	370	417	3,12	6,09	11,98	68,47
5.	Vid	1365	674	748	5,59	15,81	31,11	47,31
Ukupno:		**8727**	**11031**	**13370**	**100**	**50,82**	**100**	**263,08**

GRAD OPUZEN								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Buk Vlaka			838	23,17	9		93,11
2.	Opuzen	1390	2765	2778	76,82	12,95		214,52
3.	Trnovo	845		228				
Ukupno:		**2235**	**2765**	**3616**	**100**	**24,04**	**100**	**150,42**

GRAD PLOČE								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Baćina	115	78	714	6,36	27,02	20,95	26,42
2.	Banja	uz Ist. Plinu	uz Ist. Plinu	224	1,99	5,5	4,26	40,73
3.	Komin	1595	1432	1546	13,78	19,83	15,38	77,96
4.	Peračko Blato	uz Ploče	uz Ploče	255	2,27	6,9	5,35	36,96
5.	Plina Jezero			51	0,45	22,32	17,31	2,28
6.	Ploče	4662	5643	6332	56,43	14,3	11,09	442,8
7.	Plina Jezero			51	0,45	22,32	17,31	2,28
7.	Rogotin	771	742	727	6,48	3,12	2,42	233,01
8.	Staševica	999	902	1112	9,91	26,05	20,2	42,69
9.	Šarić Struga			259	2,31	3,9	3,02	66,41
10.	Istočna Plina	500	545					
11.	Zapadna Plina	204	384					
Ukupno:		**8846**	**9726**	**11220**	**100**	**128,94**	**100**	**87,02**

OPĆINA BLATO								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Blato	5912	3861	4093	99,66	86,15	95,62	47,51
2.	Potirna	25	13	14	0,34	3,94	4,38	3,55
Ukupno:		**5937**	**3874**	**4107**	**100**	**90,09**	**100**	**45,59**

OPĆINA DUBROVAČKO PRIMORJE								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Banići	163	142	126	5,3	3,88	1,96	32,47
2.	Čepikuće	214	145	115	4,83	7,65	3,87	15,03
3.	Doli	367	299	253	10,64	14,15	7,16	17,88
4.	Imotica	140	125	86	3,62	5,09	2,57	16,9
5.	Lisac	156	97	52	2,19	6,94	3,51	7,49
6.	Majkovi	455	383	273	11,48	28,73	14,53	9,5
7.	Mravinca	104	85	57	2,4	9,03	4,57	6,31
8.	Ošlje	254	171	118	4,96	17,86	9,04	6,61
9.	Podimoč	60	33	33	1,39	11,36	5,75	2,9
10.	Podgora	72	55	33	1,39	3,08	1,56	10,71
11.	Slano	464	426	512	21,53	12,58	6,36	40,7
12.	Stupa	121	94	95	3,99	5,6	2,83	16,96
13.	Smokovljani	198	141	125	5,26	15,17	7,67	8,24
14.	Štedrica	67	50	45	1,89	9,5	4,81	4,74
15.	Točionik	101	63	43	1,81	10,48	5,3	4,1
16.	Topolo	242	190	157	6,6	7,6	3,84	20,66
17.	Trnova	113	95	74	3,11	6,74	3,41	10,98
18.	Trnovica	87	67	34	1,42	12,68	6,41	2,68
19.	Visočani	183	162	147	6,18	9,53	4,82	15,42
Ukupno:		**3561**	**2823**	**2378**	**100**	**197,65**	**100**	**12,03**

OPĆINA JANJINA								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Drače	23	28	48	8,65	2,1	6,93	22,86
2.	Janjina	476	369	333	60	7,04	23,22	47,3
3.	Osobjava	84	52	47	8,47	7,21	23,78	6,52
4.	Popova Luka	73	72	56	10,09	6,25	20,61	8,96
5.	Sreser	113	74	71	12,79	7,72	25,46	9,2
Ukupno:		**769**	**595**	**555**	**100**	**30,32**	**100**	**18,3**

OPĆINA KONAVLE								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Brotnice	51	33	34	0,37	5,3	2,53	6,42
2.	Cavtat	896	1585	1930	21,27	6,13	2,92	314,85
3.	Čilipi	771	806	867	9,55	10,69	5,1	81,1
4.	Drvenik	98	84	77	0,85	2,25	1,07	34,22
5.	Duba Konavoska	119	106	100	1,1	18,49	8,82	5,41
6.	Dubravka	366	349	313	3,45	9,21	4,39	33,98
7.	Dunave	278	245	231	2,54	13,11	6,25	17,62
8.	Đurinići	330	156	166	1,83	6,05	2,88	27,44
9.	Gabrili	169	177	190	2,09	4,45	2,12	42,7
10.	Gruda	518	856	892	9,83	7,53	3,59	118,46
11.	Jasenice	55	31	38	0,42	6,88	3,28	5,52
12.	Komaji	396	309	329	3,63	8,14	3,88	40,42
13.	Kuna Konavoska	97	65	46	0,51	10,22	4,87	4,5
14.	Ljuta	213	201	214	2,36	3,79	1,81	56,46
15.	Lovorno	265	256	213	2,35	4,02	1,92	52,99
16.	Mihanići	150	156	157	1,73	3,92	1,87	40,05
17.	Mikulići	159	147	116	1,28	4,55	2,17	25,49
18.	Močići	429	382	367	4,04	5,81	2,77	63,17
19.	Molunat		149	199	2,19	5,86	2,79	33,96
20.	Palje Brdo	138	135	159	1,75	4,81	2,29	33,06
21.	Pločice	175	149	119	1,31	4,45	2,12	26,74
22.	Poljice	110	119	90	0,99	6,39	3,05	14,08
23.	Popovići	325	294	296	3,26	5,35	2,55	55,33
24.	Pridvorje	310	249	266	2,93	6,79	3,24	39,18
25.	Radovčići	288	254	243	2,68	5,52	2,63	44,02
26.	Stravča	86	78	71	0,78	11,49	5,48	6,18
27.	Šilješki	48	31	36	0,4	3,01	1,43	11,96
28.	Uskoplje	137	137	128	1,41	2,82	1,34	45,39
29.	Vitaljina	340	316	300	3,31	11,85	5,65	25,32
30.	Vodovađa	227	236	226	2,49	6,08	2,9	37,17
31.	Zastolje	175	167	142	1,56	4,1	1,96	34,63
32.	Zvekovica		293	519	5,72	0,67	0,32	774,63
33.	Bačev Dol	150						
34.	Obod	248						
35.	Tušići	146						
Ukupno:		**8263**	**8551**	**9074**	**100**	**209,73**	**100**	**43,26**

OPĆINA KULA NORINSKA								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Borovci	207	79	45	2,41	13,21	21,74	3,41
2.	Desne	298	222	197	10,56	14,8	24,36	13,31
3.	Krvavac	899	589	508	27,22	6,28	10,34	80,89
4.	Krvavac II		301	292	15,65	5	8,23	58,4
5.	Kula Norinska	384	437	391	20,95	1,36	2,24	287,5
6.	Momići	338	207	245	13,13	4,27	7,03	57,38
7.	Nova Sela	228	107	66	3,54	11,21	18,45	5,89
8.	Podrujnica	213	169	122	6,54	4,62	7,6	26,41
9.	Bagalovići	9						
10.	Vrh Desne	13						
Ukupno:		**2589**	**2111**	**1866**	**100**	**60,75**	**100**	**30,72**

OPĆINA LASTOVO								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Glavat	7	3	9	0,74	2,26	4,27	3,98
2.	Lastovo	987	643	734	60,11	25,68	48,54	28,58
3.	Pasadur			79	6,47	4,2	7,94	18,81
4.	Skrivena Luka	12	18	20	1,64	1,65	3,12	12,12
5.	Sušac	6	8	7	0,57	4,02	7,6	1,74
6.	Uble	198	290	303	24,82	14,86	28,09	20,39
7.	Zaklopatica			69	5,65	0,23	0,43	300
Ukupno:		**1210**	**962**	**1221**	**100**	**52,9**	**100**	**23,08**

OPĆINA LUMBARDA								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Lumbarda	1068	1040	1102	100	10,8	100	102,04
Ukupno:		**1068**	**1040**	**1102**	**100**	**10,8**	**100**	**102,04**

OPĆINA MLJET								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km2
1.	Babine Kuće			*				
2.	Babino Polje	660	562	398	32,17	27,17	27,17	14,65
3.	Blato	163	91	77	6,22	8,99	8,99	8,57
4.	Goveđari	227	182	179	14,47	10,49	10,49	17,06
5.	Korita	168	115	90	7,28	8,72	8,72	10,32
6.	Kozarica	27	34	32	2,59	1,59	1,59	20,13
7.	Maranovići	127	73	60	4,85	4,17	4,17	14,39
8.	Njivice			*				
9.	Okuklje		12	16	1,29	3,26	3,26	4,91
10.	Polače	83	87	123	9,94	14,51	14,51	8,48
11.	Pomena	25	46	50	4,04	3,91	3,91	12,79
12.	Pristanište			*				
13.	Prožura	149	121	78	6,31	6,7	6,7	11,64
14.	Prožurska Luka		6	15	1,21	1,27	1,27	11,81
15.	Ropa	29	25	19	1,54	3,51	3,51	5,41
16.	Saplunara	8	22	32	2,59	2,25	2,25	14,22
17.	Soline			*				
18.	Sobra	28	19	68	5,5	3,46	3,46	19,65
19.	Tatinica			*				
20.	Velika Loza			*				
Ukupno:		**1694**	**1395**	**1237**	**100**	**100**	**100**	**12,37**

* Broj stanovnika uključen 1991. u naselje Goveđari.

OPĆINA OREBIĆ								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Donja Banda	255	220	194	5,03	15,99	12,18	12,13
2.	Kućište	225	200	214	5,55	6,59	5,02	32,47
3.	Kuna Pelješka	388	332	292	7,57	10,35	7,89	28,21
4.	Lovište	187	196	242	6,28	12,58	9,59	19,24
5.	Nakovanj	15	20	6	0,15	17,5	13,33	0,34
6.	Orebić	768	1181	1489	38,62	4,18	3,18	356,22
7.	Oskorušno	240	195	185	4,8	11,95	9,11	15,48
8.	Pijavičino	233	226	166	4,31	12,72	9,69	13,05
9.	Podgorje	169	161	151	3,92	5,77	4,4	26,17
10.	Podobuče	54	41	35	0,91	6,85	5,22	5,11
11.	Potomje	340	299	264	6,85	8,51	6,48	31,02
12.	Stanković	180	181	181	4,69	6,35	4,84	28,5
13.	Trstenik	147	118	106	2,75	4,31	3,28	24,59
14.	Viganj	346	317	330	8,56	7,58	5,78	43,54
Ukupno:		**3547**	**3687**	**3855**	**100**	**131,23**	**100**	**29,38**

OPĆINA POJEZERJE								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Brečići					1,44	4,3	
2.	Dubrave	426	2			4,51	13,46	
3.	Kobiljača		381	348	24,96	4,6	13,73	75,65
4.	Mali Prolog	189	134	86	6,17	3,95	11,79	21,77
5.	Otrić Seoci		807	850	60,97	10,62	31,7	80,04
6.	Pozla Gora	203	122	110	7,89	8,38	25,01	13,13
7.	Seoci	396						
8.	Otrić Seoci	398						
Ukupno:		**1612**	**1446**	**1394**	**100**	**33,5**	**100**	**41,61**

OPĆINA SLIVNO								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Blace	182	205	201	13,34	2,79	5,27	72,04
2.	Duboka			36	2,39	0,94	1,78	38,3
3.	Klek		71	87	5,77	2,56	4,84	33,98
4.	Komarna			42	2,79	2,31	4,36	18,18
5.	Lovorje			84	5,57	2,25	4,25	37,33
6.	Mihalj	360	242	220	14,6	2,76	5,21	79,71
7.	Otok Duba		88	108	7,17	2,61	4,93	41,38
8.	Podgradina	776	642	382	25,35	20,43	38,6	18,7
9.	Raba	159	97	15	0,99	2,44	4,61	6,15
10.	Slivno Ravno	278	291	13	0,86	5,7	10,77	2,28
11.	Trn	285	202	228	15,13			
12.	Tuštevac			91	6,04	4,03	7,61	22,58
13.	Vlaka					4,1	7,75	
Ukupno:		**2110**	**1838**	**1507**	**100**	**52.92**	**100**	**28,48**

OPĆINA SMOKVICA								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Smokvica	1052	1002	1125	100	24,57	100	45,79
Ukupno:		**1052**	**1002**	**1125**	**100**	**24,57**	**100**	**45,79**

OPĆINA STON								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Boljenovići	122	106	99	3,53	1,7	1	58,24
2.	Brijesta	155	127	130	4,64	13,54	7,99	9,6
3.	Broce	158	139	107	3,82	12,91	7,62	8,29
4.	Česvinica	137	108	87	3,1	8,26	4,87	10,53
5.	Dančanje	57	49	44	1,57	9,4	5,54	4,68
6.	Duba Stonska	44	38	38	1,36	5,77	3,4	6,59
7.	Dubrava	157	129	161	5,74	13,63	8,04	11,81
8.	Hodilje	296	216	201	7,17	2,65	1,56	75,85
9.	Luka	200	182	159	5,67	0,53	0,31	300
10.	Mali Ston	169	152	152	5,42	2,1	1,24	72,38
11.	Metohija	160	136	176	6,28	15,64	9,23	11,25
12.	Putniković	222	178	160	5,71	13,28	7,83	12,05
13.	Sparagovići	193	154	151	5,39	12,81	7,56	11,79
14.	Ston	430	543	581	20,73	7,77	4,58	74,77
15.	Tomislavovac	109	106	88	3,14	11,33	6,68	7,77
16.	Zabrđe	90	76	90	3,21	10,55	6,22	8,53
17.	Zaton Doli	395	199	172	6,14	14,89	8,78	11,55
18.	Žuljana	193	181	206	7,35	12,75	7,52	16,16
Ukupno:		**3287**	**2819**	**2802**	**100**	**169,51**	**100**	**16,53**

OPĆINA TRPANJ								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Donja Vručica	149	109	65	7,46	13,53	37,01	4,8
2.	Duba Pelješka	136	127	67	7,69	10,4	28,45	6,44
3.	Gornja Vručica	182	135	79	9,07	6,96	19,04	11,35
4.	Trpanj	623	676	660	75,77	5,67	15,51	116,4
Ukupno:		**1090**	**1047**	**871**	**100**	**36,56**	**100**	**23,82**

OPĆINA VELA LUKA								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Vela Luka	4193	4398	4464	100	43,03	100	103,74
Ukupno:		**4193**	**4398**	**4464**	**100**	**43,03**	**100**	**103,74**

OPĆINA ZAŽABLJE								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.	% (1991.)	km$_2$	%	st/km^2
1.	Badžula	241	117	94	8,83	8,57	14,09	10,97
2.	Bijeli Vir	447	441	385	36,15	8,7	14,3	44,25
3.	Dobranje	54		15	1,41	9,31	15,31	1,61
4.	Mislina	150	154	83	7,79	9,51	15,64	8,73
5.	Mlinište			481	45,16	11,08	18,22	43,41
6.	Vidonje	678	562	7	0,66	13,65	22,44	0,51
Ukupno:		**1570**	**1274**	**1065**	**100**	**60,82**	**100**	**17,51**

OPĆINA ŽUPA DUBROVAČKA								
Redni broj	Naziv naselja	Broj stanovnika				Površina		Gustoća
		1971.	1981.	1991.**	% (1991.)	km^2	%	st/km^2
1.	Brgat Donji	147		158	2,52	1,8	7,89	87,78
2.	Brgat Gornji	191		204	3,26	2,38	10,43	85,71
3.	Brašina	133		534	8,54	0,51	2,23	1047,06
4.	Buići	193		239	3,82	1,79	7,85	133,52
5.	Čelopeci	150		242	3,87	1,5	9,86	161,33
6.	Čibača	350		1299	20,76	3,24	14,2	400,93
7.	Grbavac	118		119	1,9	1,34	5,87	88,81
8.	Kupari	470		178	2,84	1,8	7,89	98,89
9.	Martinovići	117		98	1,57	0,52	2,2	188,46
10.	Makoše	140		166	2,65	0,91	3,99	182,42
11.	Mlini	356		455	7,27	1,89	8,29	240,74
12.	Petrača	163		896	14,32	1,17	5,13	765,81
13.	Plat	215		312	4,99	2,09	9,16	152,63
14.	Soline	155		218	3,48	1,07	4,69	203,74
15.	Srebreno			757	12,1	0,32	1,4	2365,63
16.	Zavrelje	138		381	6,09	0,48	2,1	793,75
Ukupno:		**3036**	*	**6256**	**100**	**22,81**	**100**	**284,35**

1981. Podaci su iskazani u sklopu bivše Općine Dubrovnik
** Procjena broja stanovnika prema prvim rezultatima Popisa 1991. za popisne krugove

1.1.1.2. NASELJA

Popis naselja po gradovima i općinama Dubrovačko-neretvanske županije prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN, 10/97, 22/99):

Grad Dubrovnik
1. Bosanka,
2. Brsečine
3. Dubravica
4. Dubrovnik
5. Donje Obuljeno
6. Čajkovica
7. Čajkovići
8. Gornje Obuljeno
9. Gromača
10. Kliševo
11. Knežica
12. Komolac
13. Koločep
14. Ljubač
15. Lopud
16. Mokošica
17. Mravinjac
18. Mrčevo
19. Nova Mokošica
20. Orašac
21. Osojnik
22. Petrovo Selo
23. Prijevor
24. Pobrežje
25. Rožat
26. Suđurađ
27. Sustjepan
28. Šipanska Luka
29. Šumet
30. Trsteno
31. Zaton

Grad Korčula
1. Čara
2. Korčula
3. Pupnat
4. Račišće
5. Žrnovo

Grad Metković
1. Dubravica
2. Glušci
3. Metković
4. Prud
5. Vid

Grad Opuzen
1. BukVlaka (Desna obala Male Neretve)
2. Opuzen

Grad Ploče
1. Baćina
2. Banja
3. Komin
4. Peračko Blato
5. Plina Jezero
6. Ploče
7. Rogotin
8. Staševica
9. Šarić Struga

Općina Blato
1. Blato
2. Potirna

Općina Dubrov. primorje
1. Banići
2. Čepikuće
3. Doli
4. Imotica
5. Lisac
6. Majkovi
7. Mravnica
8. Ošlje
9. Podimoć
10. Podgora
11. Slano
12. Stupa,
13. Smokovljani
14. Štedrica
15. Točionik
16. Topolo
17. Trnova
18. Trnovica
19. Visočani

Općina Janjina
1. Drače
2. Janjina
3. Osobjava
4. Popova Luka
5. Sreser

Općina Konavle
1. Brotnice
2. Cavtat
3. Čilipi
4. Drvenik
5. Duba Konavoska
6. Dubravka
7. Dunave
8. Đurinići
9. Gabrili
10. Gruda
11. Jasenica
12. Komaji
13. Kuna Konavoska
14. Ljuta
15. Lovorno
16. Mihanići
17. Mikulići
18. Močići
19. Molunat
20. Palje Brdo
21. Pločice
22. Poljice
23. Popovići
24. Pridvorje
25. Radovčići
26. Stravča
27. Šilješki
28. Uskoplje
29. Vitaljina
30. Vodovađa
31. Zastolje
32. Zvekovica

Općina Kula Norinska
1. Borovci
2. Desne
3. Krvavac
4. Krvavac II
5. Kula Norinska
6. Momići
7. Nova Sela
8. Podrujnica

Općina Lastovo
1. Glavat
2. Lastovo
3. Pasadur
4. Skrivena Luka
5. Sušac
6. Uble
7. Zaklopatica

Općina Lumbarda
1. Lumbarda

Općina Mljet
1. Babine Kuće
2. Babino Polje
3. Blato
4. Goveđari
5. Korita
6. Kozarica
7. Maranovići
8. Njivice
9. Okuklje
10. Polače
11. Pomena
12. Pristanište
13. Prožura
14. Prožurska Luka
15. Ropa
16. Saplunara
17. Soline
18. Sobra
19. Tatinica
20. Velika Loza

Općina Orebić
1. Donja Banda
2. Kučište
3. Kuna Pelješka
4. Lovište
5. Nakovanj
6. Orebić
7. Oskorušno
8. Pijavičino
9. Podgorje,
10. Podobuče
11. Potomje
12. Stankovići
13. Trstenik
14. Viganj

Općina Pojezerje
1. Brečići
2. Dubrave
3. Kobiljača
4. Mali Prolog
5. Otrić-Seoci
6. Pozla Gora

Općina Slivno
1. Blace
2. Duboka
3. Klek
4. Komarna
5. Lovorje
6. Mihalj
7. Otok-Duba
8. Podgradina
9. Raba
10. Slivno Ravno
11. Trn
12. Tuštevac
13. Vlaka (Lijeva obala Male Neretve)

Općina Smokvica
1. Smokvica

Općina Ston
1. Boljenovići
2. Brijesta
3. Broce
4. Česvinica
5. Dančanje
6. Duba Stonska
7. Dubrava
8. Hodilje
9. Luka
10. Mali Ston
11. Metohija
12. Putnikovići
13. Sparagovići
14. Ston
15. Tomislavovac
16. Zabrđe
17. Zaton Doli
18. Žuljana

Općina Trpanj
1. Donja Vručica
2. Duba Pelješka
3. Gornja Vručica
4. Trpanj

Općina Vela Luka
1. Vela Luka

Općina Zažablje
1. Badžula
2. Bijeli Vir
3. Dobranje
4. Mislina
5. Mlinište
6. Vidonje

Općina Župa Dubrov.
1. Brgat Donji
2. Brgat Gornji
3. Brašina
4. Buići
5. Čelopeci
6. Čibača
7. Grbavac
8. Kupari
9. Martinovići
10. Makoše
11. Mlini
12. Petrača
13. Plat
14. Soline
15. Srebreno
16. Zavrelje

Veličine naselja (prema broju stanovnika)					
do 500	**501 - 1 000**	**1 001 - 2 000**	**2 001 - 5 000**	**5 001 - 10 000**	**10 001 - 50 000**
189	19	9	5	1	2
Ukupno: 225 naselja					

Naselja veća od 1000 stanovnika		
Redni broj	**Naziv**	**broj stanovnika (prema popisu 1991.)**
1.	Dubrovnik	34887
2.	Mokošica	1029
3.	Nova Mokošica	4568
4.	Korčula	3232
5.	Žrnovo	1267
6.	Metković	12026
7.	Opuzen	2778
8.	Komin	1546
9.	Ploče	6332
10.	Staševica	1112
11.	Blato	4093
12.	Cavtat	1930
13.	Lumbarda	1102
14.	Orebić	1489
15.	Smokvica	1125
16.	Vela Luka	4464
17.	Čibača	1299

Izvor: Ured za statistiku Dubrovačko-neretvanske županije

Na području Dubrovačko-neretvanske županije nalazi se 5 gradova i 17 općina s ukupno 225 samostalnih naselja i 126329 stalnih stanovnika (1991.). Među njima se ističu svojom veličinom i funkcijama bivša općinska i sadašnja gradska središta Dubrovnik (34415 stalnih stanovnika), Metković (12026 st.), Ploče (6332 st.) i Korčula (3232 st.) sadašnja općinska ili gradska središta i gradska naselja Blato (4093 st.), Vela Luka (4464 st.) i Opuzen (2778 st.), pa Cavtat (1930 st.), Ston (581 st.), Orebić (1489 st.) i Lastovo (734 st.), kao i još 50-tak manje ili više važnijih samostalnih naselja, od kojih je još 11 općinskih središta/sjedišta. Unutar tih naselja razmještene su pojedine djelatnosti, a među njima i one koje pripadaju u skupinu središnjih funkcija. Ostala samostalna naselja u pojedinim jedinicama lokalne samouprave unutar Dubrovačko-neretvanske županije su s malim brojem stanovnika, s pojedinačnim djelatnostima ili bez ikakvih radnih i uslužnih funkcija, kao i bez utjecaja u prostoru.

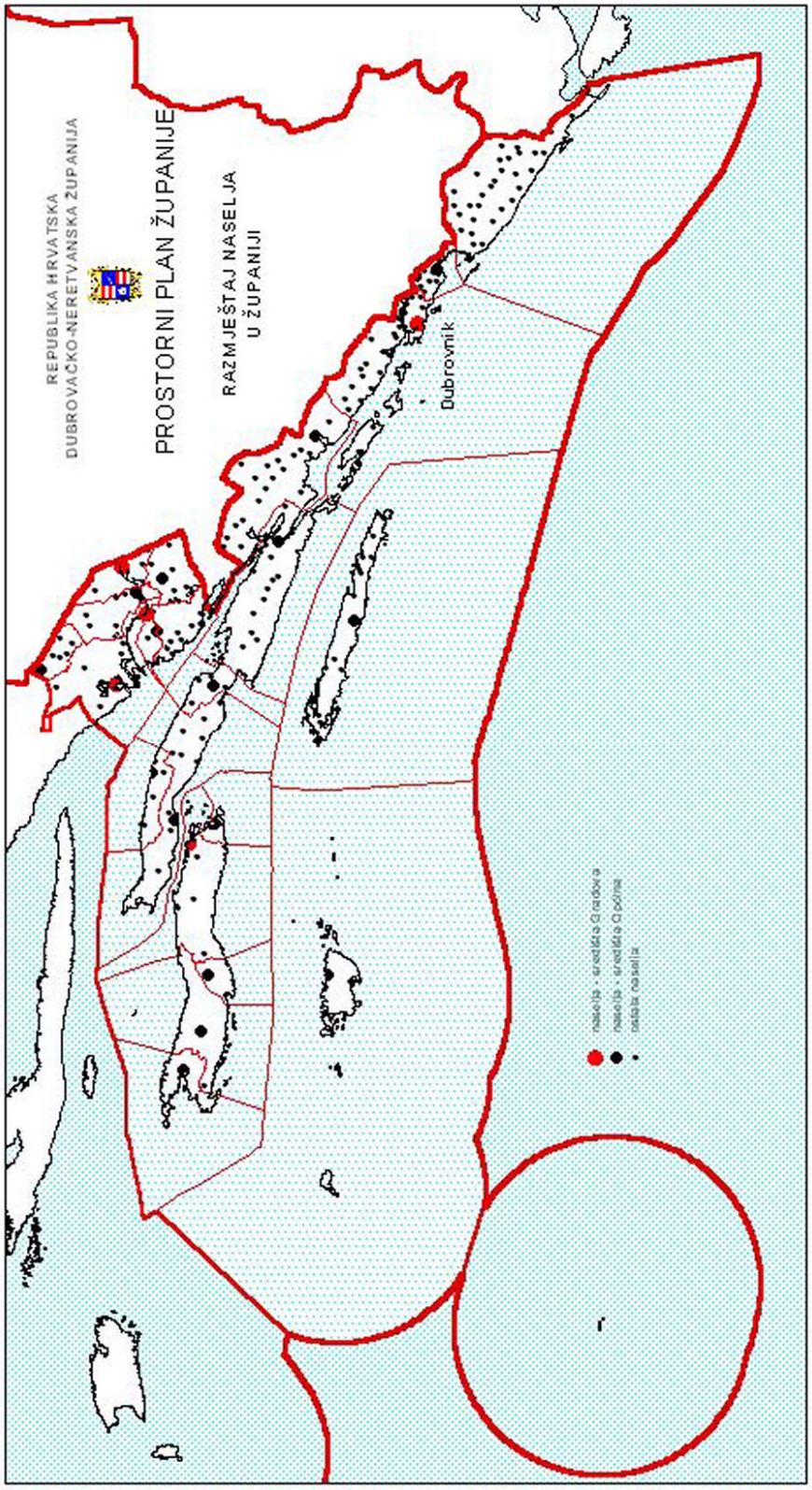

Razmještaj naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

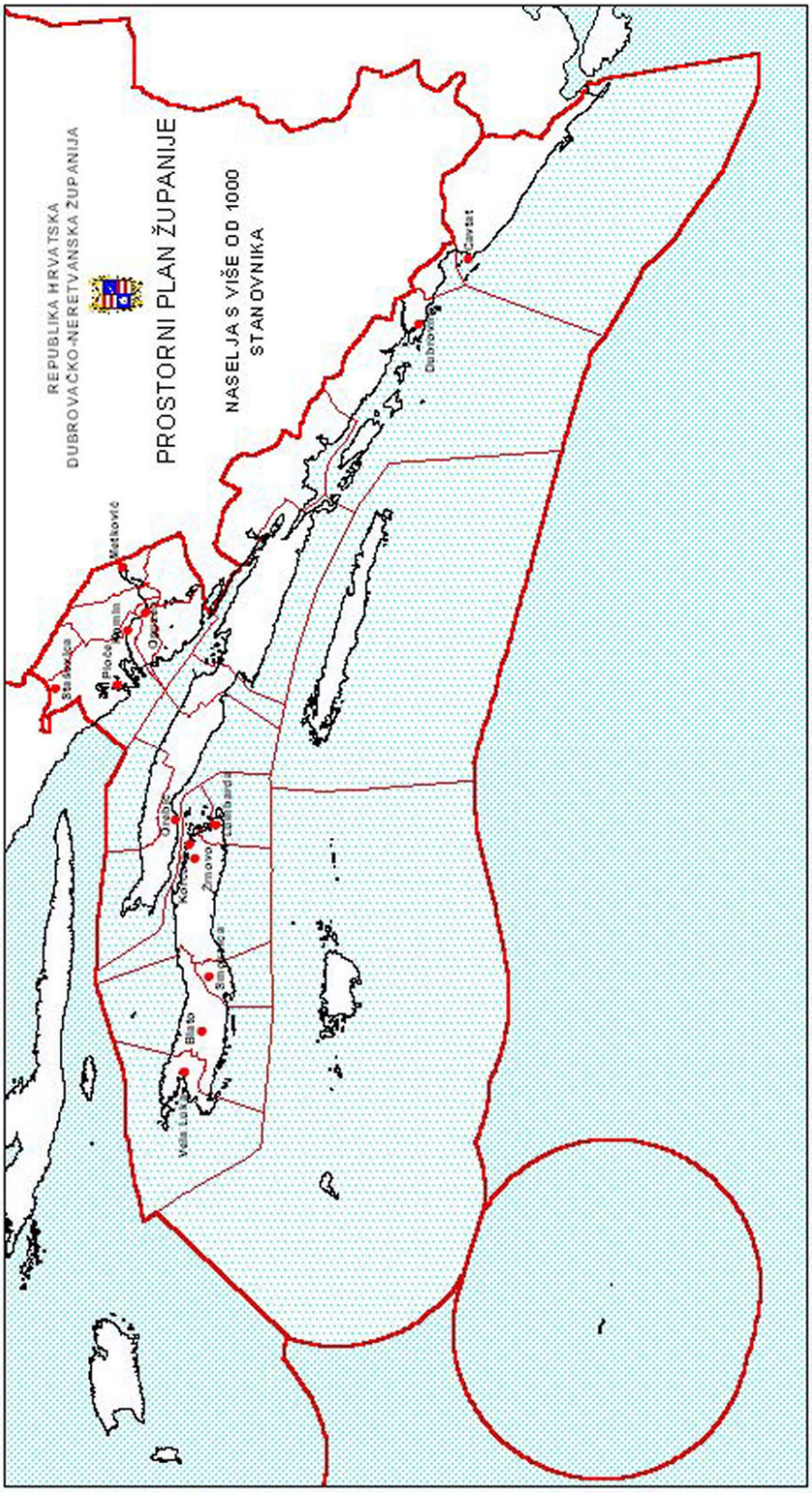

Naselja sa više od 1000 stanovnika u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

1.1.1.3. PODRUČJE UZ DRŽAVNU GRANICU

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji velik dio teritorija zapravo je područje uz državnu granicu.

Kopneni dio Županije graniči s Bosnom i Hercegovinom (najvećim dijelom) i s Crnom Gorom (u Općini Konavle).
Državna morska granica, odnosno granica teritorijalnog mora dodiruje Republiku Italiju (otočno područje) i SR Jugoslaviju (u Općini Konavle) te Bosnu i Hercegovinu (područje oko Neuma). Posebno osjetljiv problem predstavlja pitanje granica sa SR Jugoslavijom na rtu Oštro (Prevlaka u Konavlima) i Bosnom i Hercegovinom (vrh poluotoka Kleka) koje se mora konačno definirati.

Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske, područje uz državnu granicu u Dubrovačko-neretvanskoj županiji obuhvaća 12 Općina/gradova što predstavlja 65% ukupnog teritorija Županije.

Gradovi/općine koji pripadaju pograničnom području su:
- pogranično područje na kopnu: Grad Metković, te općine Pojezerje, Kula Norinska, Zažablje, Slivno
- pogranično područje na kopnu i moru: Grad Dubrovnik te općine Dubrovačko primorje, Župa dubrovačka, Konavle
- pogranično područje na moru: općine Mljet, Lastovo i Ston.

Geografski gledano, samo poluotok Pelješac i otok Korčula i dio Donjo-neretvanskog kraja ne pripadaju pograničnom području.

Pogranično područje znatnim dijelom bilo je obuhvaćeno ratnim razaranjima što ima svoj odraz na novu (negativnu) gospodarsku i demografsku sliku tog područja (općine Konavle, Dubrovačko primorje, Župa dubrovačka, te Grad Dubrovnik).

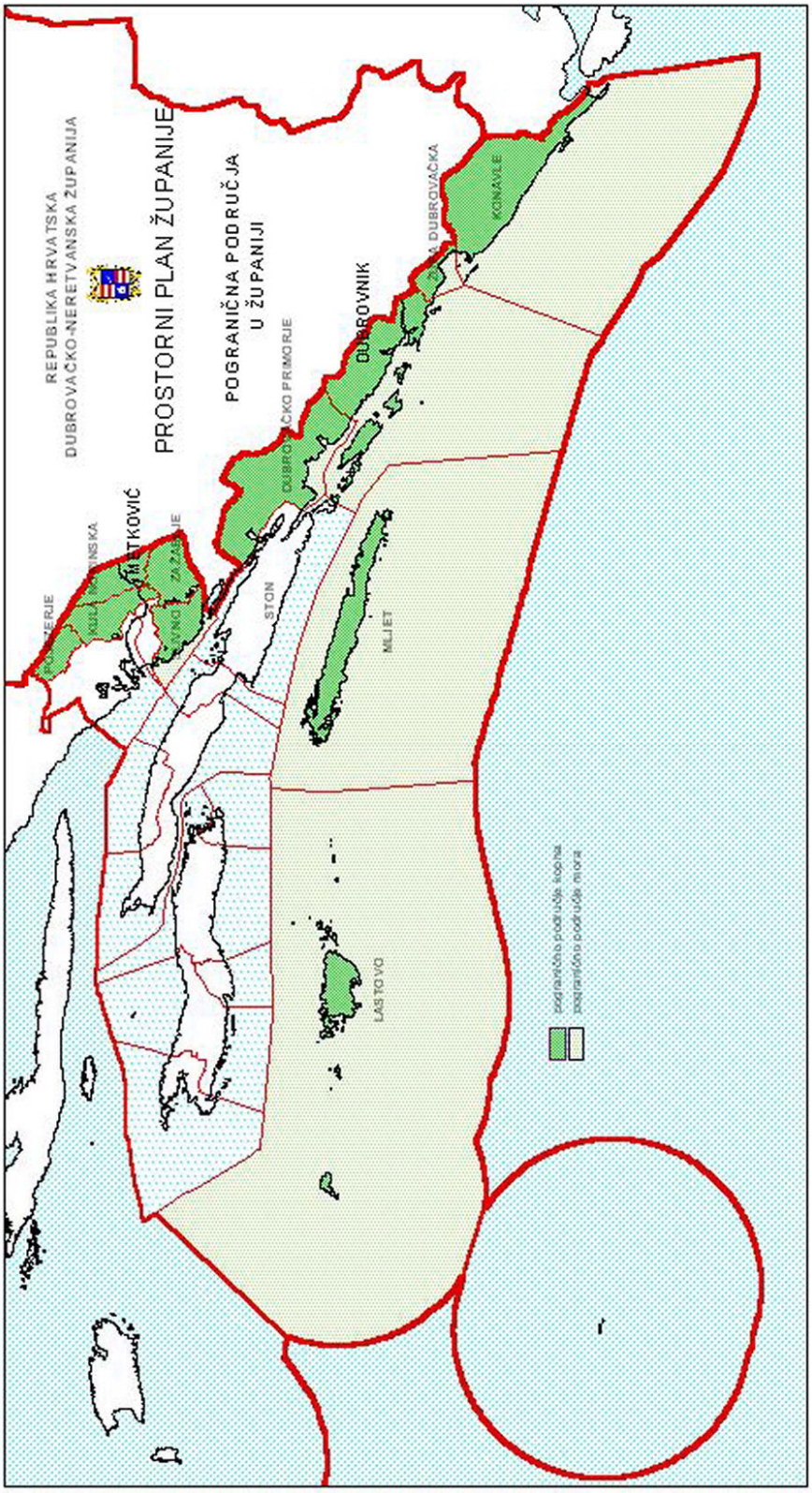

Pogranična područja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

1.1.1.4. ZBIRNI TABLIČNI ISKAZI OSNOVNIH PODATAKA O STANJU U PROSTORU

Dubrovačko-neretvanska županija	Površina		Stanovnici				Stanovi		Domaćinstva		Gustoća naseljenosti
			Popis 1981.		Popis 1991.		Popis 1991.		Popis 1991.		
	km²	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj st/km²
1. Dubrovnik	143,52	8,05	42749	36,75	46774	37,02	19701	40,69	15170	38,89	**325,9**
2. Korčula	107,98	6,06	5829	5,01	6240	4,94	3235	6,68	1959	5,02	**57,79**
3. Metković	50,82	2,85	11031	9,48	13370	10,58	3777	7,8	3672	9,41	**263,08**
4. Opuzen	24,04	1,35	2765	2,38	3616	2,86	1144	2,36	1037	2,66	**150,42**
5. Ploče	128,94	7,23	10389	8,94	11220	8,89	3682	7,61	3469	8,89	**87,02**
Gradovi ukupno	**455,3**	**25,54**	**72763**	**62,56**	**81220**	**64,29**	**31539**	**65,15**	**25307**	**64,87**	**178,39**
1. Blato	90,09	5,05	3874	3,33	4107	3,25	1795	3,71	1148	2,94	**45,59**
2. Dubrovačko primorje	197,65	11,09	2823	2,43	2378	1,88	*1	*1	772	1,98	**12,03**
3. Janjina	30,32	1,7	595	0,51	555	0,44	*13	*13	230	0,59	**18,30**
4. Konavle	209,73	11,77	8551	7,35	9074	7,18	3076	6,35	2539	6,51	**43,26**
5. Kula Norinska	60,75	3,41	2071	1,78	1866	1,48	640	1,32	544	1,39	**30,72**
6. Lastovo	52,9	2,97	962	0,83	1221	0,97	548	1,13	407	1,04	**23,08**
7. Lumbarda	10,8	0,61	1040	0,89	1102	0,87	*2	*2	313	0,8	**102,04**
8. Mljet	100	5,61	1395	1,2	1237	0,98	770	1,59	444	1,14	**12,37**
9. Orebić	131,23	7,36	3687	3,17	3855	3,05	3454	7,13	1291	3,31	**29,38**
10. Pojezerje	33,5	1,88	1446	1,24	1394	1,1	374	0,77	333	0,85	**41,61**
11. Slivno	52,92	2,97	1836	1,58	1507	1,19	1083	3,01	459	1,18	**28,48**
12. Smokvica	24,57	1,38	1002	0,86	1125	0,89	507	1,05	329	0,84	**45,79**
13. Ston	169,51	9,51	2819	2,42	2802	2,22	2228	4,6	891	2,28	**16,53**
14. Trpanj	36,56	2,05	1047	0,9	871	0,69	*9	*9	344	0,88	**23,82**
15. Vela Luka	43,03	2,41	4398	3,78	4464	3,53	2032	4,2	1468	3,76	**103,74**
16. Zažablje	60,82	3,41	1274	1,09	1065	0,84	365	0,75	292	0,75	**17,51**
17. Župa dubrov.	22,81	1,28	4721	4,08	6486	5,15	*1	*1	1898	4,86	**284,35**
Općine ukupno	**1327,19**	**74,46**	**43543**	**37,44**	**45109**	**35,71**	**16872**	**34,85**	**13702**	**35,13**	**33,99**
Županija ukupno	**1782,49**	**100**	**116306**	**100**	**126329**	**100**	**48411**	**100**	**39009**	**100**	**70,87**

*1 Podaci priključeni Gradu Dubrovniku
*2 Podaci priključeni Gradu Korčuli
*9 Podaci priključeni Općini Orebić
*13 Podaci priključeni Općini Stona

Pripomena: Prostorni podaci se temelje na teritorijalnoj podjeli dobivenoj od Zavoda za fotogrametriju u listopadu 1998. digitalnim postupkom. Podaci o gustoćama naseljenosti izračunati su na osnovu digitalnih podataka.

Područje Dubrovačko - neretvanske županije		Površina		Stanovnici				Gustoća naseljenosti	
		km²	udio u površini Županije (%)	Popis 1981.		Popis 1991.		Popis 1981.	Popis 1991.
				broj	%	broj	%	broj	broj
Kontinentalno	**Ukupno**	**957,69**	**53,73**	**88 591**	**76,17**	**97 754**	**77,38**	**92,50**	**102,07**
	obalno	104,07	5,84	-	-	-	-	-	-
	ostalo	853,62	47,89	-	-	-	-	-	-
Poluotočno	**Ukupno**	**367,62**	**20,62**	**8 148**	**7,01**	**8 083**	**6,40**	**22,16**	**21,99**
	obalno	55,80	3,13	-	-	-	-	-	-
	ostalo	311,82	17,49	-	-	-	-	-	-
Otočno	**Ukupno**	**457,18**	**25,65**	**19 565**	**16,82**	**20 492**	**16,22**	**42,79**	**44,82**
	Obalno	121,53	6,82	-	-	-	-	-	-
	Ostalo	335,65	18,83	-	-	-	-	-	-
Kopno	**Ukupno**	**1782,49**	**100**	**116 306**	**100**	**126 329**	**100**	**65,25**	**70,87**
	Obalni pojas	281,40	15,78	-	-	76 605	60,64	-	277,22
	Ostalo	1501,09	84,22	-	-	49724	39,36	-	33,01
More	**Ukupno**	**7489,88**	**100**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Obalni pojas	310,30	3,32	-	-	-	-	-	-
	ostalo	7179,58	77,43	-	-	-	-	-	-
ŽUPANIJA	**Ukupno**	**9272,37**	**100**	**116 306**	**100**	**126 329**	**100**	**65,25**	**70,87**

Područje Dubrovačko - neretvanske županije	Površina		Stanovnici				Gustoća naseljenosti	
	km²	udio u površini Županije (%)	Popis 1981.		Popis 1991.		Popis 1981.	Popis 1991.
			broj	%	broj	%	broj	broj
Pogranično Ukupno	**1154,93**	**64,79**	**81678**	**70,22**	**89224**	**70,63**	**80,02**	**87,65**
Kontinentalno	804,71	45,14	75 437	64,86	82 918	65,64	93,74	103,04
Poluotočno	169,51	9,51	2819	2,42	2852	2,26	16,63	16,82
Otočno	180,71	10,14	3 422	2,94	3 454	2,73	18,94	19,11

Morsko područje Dubrovačko-neretvanske županije	Površina	
	km²	udio u površini mora Županije (%)
Teritorijalno (pogranično)	5141,75	68,65
Unutrašnje morske vode	2348,13	31,35
MORE ŽUPANIJE	7489,88	100
Gospodarski pojas (morski prostori) i epikontinentalni pojas (morsko dno i morsko podmorje)	11972,85	100
Obalno more (more obalnog pojasa)	310,30	4,14

Pripomena: Podaci se temelje na teritorijalnoj podjeli dobivenoj od Zavoda za fotogrametriju u listopadu 1998. digitalnim postupkom.

Dubrovačko-neretvanska županija	Površina kopna (1)		Površina mora (2)		Površina ukupna (1+2)	
	km²	%	km²	%	km²	%
Grad						
Dubrovnik	143,52	8,05	717,80	7,67	861,32	7,73
Korčula	107,98	6,06	209,04	2,23	317,02	2,85
Metković	50,82	2,85	0	0	50,82	0,46
Opuzen	24,04	1,35	1,69	0,02	25,73	0,23
Ploče	128,94	7,23	57,20	0,61	186,14	1,67
Gradovi Ukupno	**455,3**	**25,54**	**985,73**	**10,55**	**1441,03**	**12,94**
Općina						
1. Blato	90,09	5,05	242,75	2,59	332,84	2,99
2. Dubrovačko primorje	197,65	11,09	29,68	0,32	227,33	2,04
3. Janjina	30,32	1,7	51,04	0,54	81,36	0,73
4. Konavle	209,73	11,77	964,80	10,32	1174,53	10,55
5. Kula Norinska	60,75	3,41	0	0	60,75	0,54
6. Lastovo	52,9	2,97	2813,9	37,57	2866,8	30,91
7. Lumbarda	10,8	0,61	92,78	0,99	103,58	0,93
8. Mljet	100	5,61	1393,25	14,90	1493,25	13,41
9. Orebić	131,23	7,36	256,25	2,74	387,48	3,48
10. Pojezerje	33,5	1,88	0	0	33,5	0,30
11. Slivno	52,92	2,97	25,89	0,28	78,81	0,71
12. Smokvica	24,57	1,38	53,89	0,58	78,46	0,70
13. Ston	169,51	9,51	182,96	1,96	352,47	3,16
14. Trpanj	36,56	2,05	86,70	0,93	123,26	1,11
15. Vela Luka	43,03	2,41	294,98	3,15	338,01	3,04
16. Zažablje	60,82	3,41	0	0	60,82	0,55
17. Župa dubrovačka	22,81	1,28	15,49	0,16	38,30	0,34
Općine ukupno	**1327,19**	**74,46**	**6504,15**	**86,84**	**7831,34**	**84,46**
Županija ukupno	**1782,49**	**100**	**7489,88**	**100**	**9272,37**	**100**

Pripomena: Podaci se temelje na teritorijalnoj podjeli dobivenoj od Zavoda za fotogrametriju u listopadu 1998. digitalnim postupkom.

1.1.2. PROSTORNO RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE

1.1.2.1. ZEMLJOPISNA OBILJEŽJA

a) Geološka obilježja

Dubrovačko područje, koje obuhvaća Konavle, Župu dubrovačku, Dubrovnik, Dubrovačko primorje, poluotok Pelješac, otok Mljet i Elafite, istraženo je geološki veoma pomno, brojnim regionalnim ili detaljnim lokalnim istraživanjima te se ustanovila prisutnost sedimenata trijasa, jure, krede, tercijara i kvartara.
U sastavu i građi stijena prevladavaju vapnenci i dolomiti, fliš i naplavni materijal. Od unutrašnjosti prema obali smjenjuju se gornjokredni vapnenci, jurski vapnenci, gornjotrijaski dolomit, eocenski fliš i vapnenci, koji se djelomično na obali i otocima nastavljaju na kredne vapnence i dolomite, a samo mjestimično prelaze u naplavnu aluvijalnu ravnicu. Reljef Pelješca pretežno je izgrađen od rudistnih vapnenaca i dolomita gornje krede, a tek mjestimično bliže moru se javljaju tercijarne naslage, u kojima se ističe plodni i vododrživi lapor (fliš).

Trijas
Gornje trijaske naslage predstavljene su dolomitima sa rijetkim proslojcima vapnenca. Dolomiti su masivni do bankoviti, rjeđe uslojeni do pločasti. Prema tektonskom položaju čine navlaku visokog krša i mogu se pratiti od Slivnog Ravnog preko zaleđa Dubrovačkog primorja, Trstenog, Zatona, Komolca, zaleđa Župe dubrovačke, Uskoplja do Ljute u Konavlima. Propusnost ovih naslaga je različita, što ovisi o stupnju okršenosti i izlomljenosti te su u cjelini ocijenjene kao djelomično propusne.

Jura
Jurske naslage razvijene su neposredno uz trijaske dolomite. Izgrađuju kraško područje u zaleđu čela navlake visokog kraša, a manjim dijelom i strmi odsjek prema para-autohtonu (Slano, Ombla, potez Plat-Dubravka). S krednim dolomitima južni dio otoka Mljeta između linije otočić Sveta Marija-Polače-Blato-Babino Polje-rt Zaglavac i morske obale grade jurski vapnenci a jurski dolomiti grade uzak obalni pojas od uvale Sutmiholjska do uvale Obod.
Lijas leži u trijaskim dolomitima i predstavljen je sivim slojevitim vapnencima, dolomitima, dolomitičnim i laporovitim vapnencima. Ove naslage u cjelini su djelomično nepropusne.
Doger je predstavljen uslojenim, rjeđe masivnim vapnencima s rijetkim proslojcima dolomita koji konkordantno leže preko lijasa. Područje koje izgrađuju dogerske naslage je dobro vodopropusno.
Malm je razvijen u više facijesa. Stariji dio naslaga je propustan, dok je mlađi djelomično propustan. Ove naslage nalazimo uz južni rub doline Neretve, te od Kuta u smjeru jugoistoka preko Točionika, zaleđa Slanog, Omble, Ivanjice do zaleđa Plata. Razvijene su u kraškom zaleđu Konavala i na brdskom masivu istočno od Dubravke.

Kreda
Najzastupljenije su naslage krede. Razvitak tih naslaga na sjeverozapadnom dijelu i na otocima razlikuje se od onih koje izgrađuju područja jugoistočno od Dubrovnika i pripadaju "Cukali zoni".
Donja kreda para-autohtona nalazi se na Pelješcu, te na otocima Jakljanu, Šipanu, Lopudu, Mljetu i nekim manjim otocima. U donjem horizontu razvijeni su dolomiti i dolomitični vapnenci, dok se u gornjem dijelu pojavljuju vapnenci sa ulošcima i proslojcima dolomita. Ove naslage su dobro uslojene. U zoni visokog krša donju kredu nalazimo na području između Kuta (dolina Neretve) i zaleđa Slanog, te u karbonatnom zaleđu Konavala. Donjokredne naslage djelomično su propusne u donjem dijelu, odnosno djelomično nepropusne do propusne u gornjem dijelu.
Gornja kreda je predstavljena vapnenačko dolomitnom izmjenom. Pretežito je razvijena uzduž priobalnog pojasa, na Pelješcu i na otocima. U području Konavala razvijeni su pločasti vapnenci s proslojcima dolomita, koji prelaze u laporovite vapnence i lapor. U višem dijelu gornje krede

razvijeni su vapnenci koji su propusni, bankoviti dolomiti su djelomično propusni, dok su pločasti do bankoviti laporoviti vapnenci djelomično nepropusni.

Tercijar
Sedimenti tercijara razvijeni su u većem dijelu para-autohtona, na potezu Malostonski kanal - uvala Slano - uvala Zaton - Rijeka dubrovačka - Župa dubrovačka - Konavle.
Tercijar je predstavljen liburnijskim naslagama, foraminiferskim vapnencima i flišem.
Liburnijske naslage nalazimo između foraminiferskih i krednih naslaga, a predstavljeni su dobro slojevitim vapnencem. Ove stijene su u cjelini vodopropusne.
Klastične naslage, fliš, nalazimo uz reverzne rasjede, posebno uz veliku dislokaciju visoki krš - para-autohton. Kompleks izgrađuju pješčenjaci, lapori, laporoviti vapnenci, breče, konglomerati i lokalno ulošci plinovitog materijala. U cjelini naslage su nepropusne.

Kvartar
Naslage kvartara su razvijene u Konavoskom polju, Stonskom polju, Šipanskom polju, Župi dubrovačkoj, Rijeci dubrovačkoj, te u manjim poljima.
Glavni litološki sastav naslaga su glina, pijesak, šljunak, treset, crvenica i kameno kršje. Ovisno o litološkim odnosima, svojstvene su im vertikalne i bočne promjene, s izmjeničnim hidrogeološkim osobitostima.

Dubrovačko obalno područje se odlikuje vrlo složenom tektonskom građom, gdje se razlikuje nekoliko tektonskih jedinica: para-autohton, visoki krš i dalmatinski otoci. Osnovna značajka je velika tektonska poremećenost - boranje, rasjedanje, navlačenje i ljuskanje.
Para-autohton obuhvaća priobalni pojas do čela navlake visokog krša. Izgrađen je od vapnenca i dolomita krede, te vapnenca i fliša eocena. Osnovne karakteristike su bore i reverzni rasjedi. Flišne naslage imaju ulogu potpune (Konavle, Rijeka dubrovačka, Zaton) do nepotpune, viseće barijere (sjeverozapadno područje Stona). Značajni su dijagonalni i poprečni rasjedi koji su uvjetovali pojavu jakih vrela (Ljuta, Ombla itd.).
Ovoj zoni pripadaju i otoci Šipan, Lopud, Koločep i sjeveroistočni dio otoka Jakljana.
Navlaka visokog krša navučena je na para-autohton. U čelu navlake najčešće su trijaski dolomiti. Izgrađena je od trijaskih, jurskih, krednih i tercijarnih naslaga. Poprečni rasjedi (zubački, slivnički, rasjedi Slano-Zavala, Slano-Crnoglava, Župa-Trsteno) predstavljaju drenove podzeme vode prema primorju.
Zona dalmatinski otoci kao tektonska jedinica obuhvaća srednjodalmatinske otoke, a na ovom području čini jugozapadni dio Pelješca i Jakljana, te otok Mljet. Litostratografski sastav je od krednih i tercijarnih naslaga. Zbog male zastupljenosti, perifernog smještaja, dobre propusnosti i većim dijelom kontakta s morem, ova zona je hidrogeološki beznačajna.
Neretvansko obalno područje dijeli se u tri zone:
- delta Neretve
- sjeverozapadni vapnenački prostor
- jugoistočni vapnenački prostor.

Delta Neretve izgrađena je od aluvijalnih nanosa. To su fluvijalni pleistocensko-holocenski sedimenti sastavljeni od dosta poroznih pjeskovitih i glinovitih šljunaka, najčešće prekrivenih prašinastim glinama čiju podlogu tvore fluvioglacijalne naslage. Zbog visoke razine podzemne vode velike površine još uvijek pokrivaju zamuljeni močvarni, povremeno plavljeni tereni.
Kraški kraj koji se pruža od uvale Žrnovnica na sjeverozapadu do uvale Ploče na jugoistoku, obuhvaćajući u unutrašnjosti prostore do kraškog polja Jezero i Baćinskih jezera, izgrađen je od gornjokrednih vapnenaca s razvijenim elementima kraške erozije (škrape, ponikve, jame). Zona Baćinskih jezera obrubljena je uzvišenjima izgrađenim od krednih i eocenskih vapnenaca. Zaravnjeni dijelovi nastali su u krednim dolomitima i flišu. Aluvijalnih naplavina ima neposredno uz obale Baćinskih jezera. Kraško polje Jezero nastalo je u mekšim stijenama (dolomiti, fliš) na uzdužnim tektonskim linijama.
Jugoistočni dio ovog područja od delte Neretve do granice s Bosnom i Hercegovinom je od vapnenaca iz Jure. Vapnenci su uglavnom uslojeni, jako ispucani i s dobro izraženim oblicima krša (škrape, jame, ponikve), obrasli uglavnom garigom. Najveće značenje imaju ponikve i kraške uvale (jedine plodne površine) uz koje su se razvila naselja (Slivno, Ravno, Vidonje,

Dobranje). Od uvale Blace do Neuma pruža se udolina nastala u debelo uslojenim jurskim dolomitima, raspadanjem kojih su nastale naslage dolomitske pržine koja je jako podložna eroziji. Kod naselja Kremena nalazi se jedna uska tercijarna flišna zona izgrađena od nepropusnih stijena (pješčanici, lapori, gline).
Otok Korčula je sastavljen isključivo od rudistnih vapnenaca i dolomita gornje krede, koji su uglavnom raspoređeni zonalno.
Unutrašnji dio otoka (od Žrnova do Vela Luke) predstavlja kontinuiranu dolomitsku zonu, koja je prekinuta jedino na mjestu gdje otok mijenja smjer iz dinarskog u hvarski. Dolomiti su na istoku izraziti kod Žrnovskog polja, Kočje, Dubrave i Pupnata. Na zapadu se ponovno javljaju kod Konopljice i šire se prema čarskom polju i Smokvici, a zatim u okviru sjeverne i južne zone idu prema Veloj Luci i obrubljuju Blatsko polje.
Ostali dio otoka je izgrađen od vapnenaca, čija je najveća masa koncentrirana u sredini otoka između Čare i Pupnata. U obliku dviju zona oni grade u čitavoj dužini južnu i sjevernu obalu otoka.
Iznad dolomita i vapnenaca nalaze se mlađe naslage: crvenica, konglomerati, breše i pijesak. Ovi su sedimenti nataloženi u kraškim udubljenima ili u dnima poprečnih suhih dolina, dok pijeska ima u Blatskom polju, Prapratni, Brgulji, Višnji kod Čare i Lumbardi.
Dok je dolomitno tlo cjelovitije i donekle nepropusno uz mjestimično zadržavanje vode u lokvama, vapnenci su ispresijecani nebrojenim procjepima, jamama škrapama, te plićim ili dubljim rasjedima i dijaklazama te propuštaju vodu.
Otok Lastovo i pripadajući mu otoci i otočići izgrađeni su od jurskih i krednih naslaga. Ove naslage tvore dolomiti, dolomitizirani vapnenci, vapnenci sa uloščima dolomita, vapnenci sa proslojcima lapora i čisti vapnenci.
Na otoku Lastovu i otocima zapadno od Lastova uglavnom prevladavaju dolomiti, dolomitizirani vapnenci i vapnenci jurske starosti.
Kredne naslage koje imaju znatno manju rasprostranjenost od jurskih zastupljene su sa vapnencima, dolomitima, dolomitiziranim vapnencima, vapnencima sa proslojcima lapora i vapnencima sa uloščima dolomita.

Donjokredni kuneolinski vapnenci s proslojcima lapora grade relativno usku zonu u sjevernom dijelu otoka na potezu uvala Kručica - uvala Zabarje. Otoci Donji školji i Vrhovnjaci izgrađeni su od krednih vapnenaca i dolomita.
Najmlađe naslage na Lastovu su kvartarni sedimenti koji prekrivaju polja nastala u dolomitima i dolomitiziranim vapnencima, te uvale, dolce i ponikve nastale u vapnencima.

Hidrogeološke osobitosti
S obzirom na hidrogeološka svojstva stijene su podijeljene u pet osnovnih grupa. Najrasprostranjenije su propusne stijene, zatim djelomično nepropusne, djelomično propusne i konačno stijene naizmjeničnih osobina.
Hidrogeološkim istraživanjima određeni su slojevi pojedinih većih izvora i grupa izvora:
- Slijev izvora uz rub doline na desnoj strani Neretve
- Slijev izvora uz rub doline na lijevoj strani Neretve
- Slijev izvora i vrulja područja Kleka, uvale Bistrina i Kanala Malog Stona
- Slijev izvora Mali Zaton-Slano
- Slijev izvora i vrulja područja Doli-Banići-Slano
- Slijev Omble
- Slijev izvora Župe dubrovačke.

Vapnenačko-dolomitski sastav otoka prouzročio je poroznost terena pa na njima nema površinskih tokova ni izvora, već atmosferska voda ponire u dubinu da bi se zbog antiklinalne građe otoka ponovno pojavila uz obalu i ispod površine mora u obliku podmorskih izvora ili vrulja.

b) Fizičke osobine obale i ekološke osobine mora

Opće prirodne značajke
Teritorijalno more koje pripada Dubrovačko-neretvanskoj županiji približno je dvostruko veće od kopnenog dijela. Međutim, gospodarska zona koja se proteže do uzdužne središnjice Jadranskog mora značajno povećava površinu najjužnijeg dijela hrvatskog akvatorija. Prema ukupnoj dužini i razvedenosti obale, bogatstvu geomorfoloških obilježja s 223 otoka, hridi i grebena, zasigurno se može ubrojiti u najzanimljivija područja Sredozemnog mora. Izravni utjecaj dubokog južnog Jadrana i voda istočnog dijela Sredozemnog mora te kopna s rijekom Neretvom i brojnim izvorima osobito su značajna za specifične ekološke prilike ovog područja. Velika raznolikost staništa od zaljeva, estuarija, hridinastog dna, pjeskovitog, muljevitog, dubokomorskog, pridonijeli su velikoj biološkoj raznolikosti toga područja. Uz to, činjenica je da su to ekosustavi s visokim stupnjem očuvanosti.

Geomorfološke značajke
Obalni reljef Županije sličan je glavnini ostalog dijela hrvatske obale s istovjetnim smjerom pružanja tj. u pravcu sjeverozapad-jugoistok. Međutim, položaj poluotoka Pelješca i otoka Korčule u pravcu istok-zapad, prema sjeveru formiraju prostrani Malostonski zaljev, Neretvanski i Korčulanski kanal, a prema jugu s Mljetom, od posebne prometne važnosti Mljetski kanal.
U sastavu obalnih stijena prevladavaju vapnenci, dolomiti, fliš i naplavni materijal. Današnji obalni reljef nastao je izdizanjem morske razine u postpleistocenu. Naknadnim neprestanim utjecajem valova južnih smjerova formirani su brojni morfološki oblici, gotovo cijelom dužinom obale prema otvorenom moru. Značajniji dio obalne linije Konavala, južnih obala Elafita, Mljeta i Lastova su tzv. "visoke obale" koje čine klifovi s nagibom preko 55%. Zbog jake abrazije u ovom području formirane su brojne potkopine, spilje. Niske obale prevladavaju u kanalskim područjima i u Malostonskom zaljevu. U područjima većeg utjecaja valova nastale su brojne šljunčane i pjeskovite uvale. Na krajnjem jugoistočnom dijelu otoka Mljeta i Korčule bogate su naslage pleistocenskog pijeska. Izdizanjem morske obale u postglacijalnom razdoblju na zapadnom dijelu otoka Mljeta došlo je do formiranja čuvenih morskih jezera, a također za ovaj otok su specifične hidromorfološke pojave "blatine" i "slatine". Donjo-neretvansko područje nastalo je tektonskim spuštanjem. Veći dio prostora Donje Neretve nasut je u pleistocenu fluvio-glacijalnim materijalom preko kojeg se nalazi pijesak od aluvijalnog nanosa Neretve. Osim Neretve i njenih rukavaca veći je broj i prirodnih tokova, s brojnim kanalima direktno ili indirektno, povezanih u glavni tok Neretve. U rubnim područjima delte su brojna jezera i močvara, te 160 izvora koji primaju vodu iz obližnjih kraških polja. Osobit fenomen ovog područja su Baćinska jezera.

Karakteristične zone
Na temelju geomorfološke raščlambe kopnenog obalnog pojasa Dubrovačko-neretvanske županije, batimetrijskih, fizikalno-kemijskih i bioloških značajki te produktivnosti, područje možemo svrstati u nekoliko karakterističnih zona: 1. Vanjska obalna zona i otvoreno more, 2. Koločepski kanal, 3. Mljetski kanal, 4. Neretvanski, Korčulanski i Pelješki kanal, 5. Župski zaljev, 6. Mljetska jezera, 7. Estuarij Omble i Gruška luka, 8. Malostonski zaljev, 9. Akvatorij ušća Neretve.

Kemijska oceanografija i produktivnost
Stupanj trofije može se odrediti za svako područje na temelju prozirnosti mora, zasićenja kisikom, koncentracije hranjivih soli te brojnosti i kvalitativnog sastava fitoplanktona.
Na temelju raščlambe navedenih parametara, vodene mase vanjskog područja i otvorenih kanala imaju oligotrofne značajke. Župski zaljev, te Neretvanski i Korčulanski kanal svrstavaju su u vrlo slabo eutrofna područja, a Malostonski zaljev i rijeka Ombla s Gruškim zaljevom u umjereno eutrofna područja. Međutim, povećana produktivnost Malostonskog zaljeva rezultat je prirodnih procesa, dok je povećan intenzitet eutrofikacije Omble i Gruškog zaljeva posljedica neprimjerenog antropogenog utjecaja.

Biološka raznolikost

Zbog iznimnog položaja u Jadranskom moru, morfoloških značajki obale, u akvatoriju Županije prisutna su skoro sva staništa tipična za Sredozemlje. Zajednice planktona imaju sve uvjete razvijati sve svoje tipove, od estuarskih, obalnih, površinskih otvorenog mora, mesopelagičnih do dubokomorskih. Također su obilato zastupljeni svi tipovi bentoskih morskih zajednica od supralitorala do dubokog mora s čvrstim podlogama, pomičnim podlogama, pijescima, muljevitim dnom, podvodnim spiljama, poluspiljama, potpučinskim stijenama i brojnim drugim oblicima. Sa sigurnošću se može utvrditi da se stupanj biološke raznolikosti u akvatoriju Dubrovačko-neretvanske županije može iskazati s faktorom 100. Ovaj faktor pokazuje da u ovom području stalno obitavaju ili su povremeno nazočne sve do danas registrirane vrste morskih organizama u Jadranskom moru. U prvoj susjednoj županiji taj faktor je manji i više od 20%. Stoga proizlazi da je dubrovački akvatorij od iznimne važnosti za obnavljanje populacija uz istočnu obalu Jadrana. Potrebno je također istaknuti da ovo područje, izuzev nekoliko staništa, spada u najmanje istraženo u Jadranskom moru.

Hidrografske značajke

Cjelokupna vanjska obalna linija Županije od rta Oštro do rta Velo dance na otoku Korčuli s otočnim skupinama Mljeta i Lastova omeđuje sa sjevera južnojadransku kotlinu, taj najdublji bazen Jadranskog mora. Palagruški prag koji se proteže od Lastova preko otočne skupine Palagruže do Gargana geomorfološki, hidrografski i ekološki odvaja južni dio Jadrana od njegovih sjevernih bazena. Zbog tih osnovnih značajki cijelo obalno područje je pod snažnim utjecajem otvorenog mora s izrazitim oceanskim značajkama. Skoro cijelom svojom dužinom izobata 100m udaljena je samo nekoliko stotina metara od obale, a najdublji dio Jadrana je oko 25 nm južno od Dubrovnika. Za razliku od ostalih područja u Jadranskom moru, dubrovački kraj je pod najjačim utjecajem ulazne struje iz istočnog Sredozemlja, osobito tijekom zime i proljeća. Ulazna struja obogaćuje ovaj prostor kemijski i biološki, povećavajući tako njegovu biološku raznolikost. Prema svemu sudeći albanske i crnogorske rijeke imaju povremeno velik utjecaj na termohalina svojstva i kopna s dominantnom ulogom rijeke Neretve. Akvatorij svojim specifičnim ekološkim uvjetima i prirodno povećanom produkcijom te zaštićen od jakih valova južnog Jadrana, predstavlja produkciju ovog dijela južnojadranskog bazena. Uspostavom novih državnih granica na tom području neophodna je neprestana kontrola prirodnih i mogućih antropogenih utjecaja na najjužniji dio hrvatskog mora. Za razliku od spomenutih specifičnosti vanjskog obalnog dijela, unutrašnji obalni dio što ga tvore Pelješac i Korčula, pod snažnim je utjecajem kopna s dominantnom ulogom rijeke Neretve. Ovaj akvatorij zbog specifičnih ekoloških uvjeta i prirodno povećane produkcije te zaštićenosti od jakih valova južnog Jadrana, spada u najkvalitetnija područja Sredozemlja za uzgoj školjkaša i prirodno mrjestilište brojnim vrstama riba.

Za južnojadransku vodenu masu koja kontinuirano oplakuje vanjsko obalno područje tzv. "južnojadranska voda" znakovit je odnos temperature od 13°C i slanosti 38,6 $^{o}/_{oo}$.

Povremen utjecaj na to područje ima i Sredozemna vodena masa toplija i slanija u vrijeme jakih ingresija (14°C; 38,7 ^{o}/oo). Samo površinski salinitet uz obalni pojas može pasti i do 35 $^{o}/_{oo}$, rijetko niže i to uz izvore u Župskom zaljevu, Dubrovačkoj rijeci i u Malostonskom zaljevu i Neretvanskom kanalu i to u vrijeme povećanog dotoka slatke vode.

Godišnje varijabilnosti temperature mora su slične drugim jadranskim područjima.

Tijekom zime uspostavlja se homogeni termički vertikalni stupac od oko 13 ^{o}C. Nakon zimske izotermije u travnju i svibnju zagrijavanjem površinskog sloja počinje raslojavanje vodenog stupca. Najviše ljetne temperature na površini dostižu 26 ^{o}C u obalnim i plićim područjima. U ljetnim mjesecima termoklina se spušta do najviše 50 m dubine, a prema dnu temperatura se gotovo i ne mijenja. Za vrijeme jakih zima u krajnjim plitkim dijelovima Malostonskog zaljeva temperatura mora na 0,5 m dubine može pasti i do 4 ^{o}C.

Za cijelo vanjsko područje tijekom ljetnih mjeseci, nakon nekoliko dana bure značajno je podizanje hladne vode u površinski sloj, pojava poznata kao "upwelling". Pojava je u manjoj mjeri zabilježena nekoliko milja dalje od obale, dok je najizrazitija uz samu obalu. Međutim pored uobičajenog ljetnog dizanja hladnije vode iz dubine na površinu manjeg intenziteta,

povremeno se u ovim krajevima javlja i uzdizanje vode dubokog Jadrana te se uz samu obalu tom prilikom pojavi masa dubokomorskih organizama. Posljednji put je pojava zapažena 1988.

Kolebanje razine mora zbog morskih mijena nije identično za cijelu našu obalu.
Na otvorenom moru amplitude su relativno male i iznose oko 30 cm. Na temelju dugoročnih opažanja za Dubrovnik su zabilježene ekstremne vrijednosti između najviših i najnižih voda od 128 cm. Međutim potrebno je uzeti u obzir iznenadna kolebanja visine mora s kratkim vremenskim amplitudama koji se nazivaju seši. Poznati su seši u jesen 1947. u Malostonskom zaljevu više od 2 m u vremenu od pola sata. U Veloj Luci je amplituda 21. lipnja 1978. bila preko 7 m u vrlo kratkom vremenu.
U Malostonskom zaljevu i Neretvanskom kanalu vjetrovi mogu biti vrlo jaki ali zbog morfoloških značajki nema mogućnosti formiranja velikih i jakih valova, stoga ni obale nisu formirane djelovanjem valova. Na dnu Malostonskog zaljeva pijeska i šljunka skoro i nema. Naprotiv, cijelo vanjsko obalno područje je pod snažnim utjecajem južnih vjetrova i valova. Prema učestalosti južni SE valovi se javljaju 17,5 % u odnosu na valove iz drugih smjerova, a koji nemaju znatniji utjecaj. Najveća visina vala od 8,9 m zabilježena je 22. -23. XII. 1979. u području valografske stanice južno od svjetionika Sv. Andrija.

Valorizacija obale za rekreaciju i kupanje
Današnji odnos kopna i mora nastao je izdizanjem morske razine u postpleistocenu. Tada su nastali brojni otoci, poluotoci, grebeni, sike i rtovi, a između njih Koločepski, Stonski, Malostonski, Mljetski, Pelješki, Korčulanski i drugi kanali. Obala je pretežito kamenita, što je u prvom redu uvjetovano vapnenačkim i dolomitnim sastavom stijena. Diferenciranom erozijom (abrazijom) nastale su brojne uvale u mekšim stijenama. Kratki i periodični vodeni tokovi i potoci stvorili su na ušćima u more naplavine bujičnog materijala, od kojeg su se djelovanjem mora oblikovale u uvalama pješčane i šljunčane plaže.

Na dubrovačkom području u kopnenom obalnom pojasu su obale izložene otvorenom moru i jakim valovima pri olujnom jugu strme i sa klifovima.
Obale nasuprot Elafitskim otocima, te sjeverna strana Pelješca su zaštićenije, te su, iako kamenite, manje strme.
Na neretvanskom području razlikujemo vapnenačke obale i obale delte Neretve.
Morska obala najsjevernijeg dijela od uvale Žrnovica do Ploča izgrađena je od vapnenca, te je strma i nepristupačna. U delti Neretve, između ušća Neretve i Male Neretve, obala je niska i pješčana, a mjestimično i muljevita. Plaža je velikog kupališnog kapaciteta.
Na otoku Mljetu prevladavaju abrazijske obale. Visoke obale predstavljene su klifovima, većim dijelom oblikovanim u dolomitu, a manje u vapnencima. Najzastupljenije su na južnoj obalnoj fasadi zbog izloženosti jakom jugu. Zbog mladosti obale pravih abrazijskih klifova je malo, obala je strukturno-tektonski uvjetovana. Ipak na abraziju upućuju brojne potkapine i spilje. Niske obale su zastupljenije (79,1 %). Jaka abrazija u kombinaciji s korozijom na monoklinalnim vapnenačkim obalama oblikuje vrlo nemiran korozijsko-abrazijski mikroreljef (škrape, manje depresije i drugo).
Na Elafitskim otocima vanjske obale su strme s klifovima, dok su unutarnje premda položenije također manje povoljne za kupanje. Zbog toga plaže su se razvile u dubokim uvalama.
Obalno područje otoka Korčule uglavnom je razvedeno. Južna obala izložena jugu je strmija, s klifovima, dok je sjeverna obala položenija. Iako tipovi obale ne izgledaju najpovoljniji za kupanje, jer plaža ima relativno malo, karakter stijena, pristupačnost i plitko dno neposredno uz obalu pružaju dobre mogućnosti za kupanje, za prilaz brodicama i općenito za rekreaciju. Na cijelom obalnom pojasu ima veoma malo pješčanih plaža. Međutim, ovome treba dodati kamenite i relativno ravne obale pogodne za kupanje, te umjetne obale u naseljima Lastovsko otočje sa otokom Lastovo karakterizira velika razvedenost obale sa brojnim otočićima i hridima. Obale otoka Lastova su strme i kamenite s klifovima.

c) Pedološke osobitosti

Tlo je prirodno-povijesna tvorevina, čiji su postanak i odlike uvjetovane pedogenetskim i njima uvjetovanim procesima.
Dominantni čimbenici tvorbe tala i njihove geografske rasprostranjenosti su matični supstrat, reljef, hidrološki uvjeti, klima i organizmi (mikroorganizmi tla, vegetacijski pokrov i čovjek). Tako je na dubrovačkom području temeljem raspoloživih podataka (Magaš 1976.) utvrđeno da se ovo područje odlikuje brojnim stratigrafskim i petrografskim jedinicama.
Pedogenetsku i ekološku važnost imaju sljedeće geolitološke jedinice, tj. njihove skupine stijena:

- dolomiti trijasa s rijetkim proslojcima vapnenca, gdje je dominantan tip tla rendzina;
- dolomiti, vapnenci i klastiti trijasa - pedosistematske jedinice: rendzina, koluvijalno tlo i plitko smeđe tlo na vapnencima;
- jurske i kredne naslage karakterizira više skupina matičnih supstrata i tla: intenzivna izmjena vapnenca i dolomita-rendzina i smeđa tla; tanko uslojeni vapnenci i pločasti vapnenci - rendzina i smeđa tla na vapnencu: plitko uslojeni dolomiti - plitke i srednje duboke rendzine; uslojeni i tvrdi i čisti vapnenci - smeđe tlo i crvenica;
- tercijarne naslage se odlikuju s više litoloških članova. Ističu se numulitni vapnenci s naglašenim intenzitetom trošenja, gdje je tipično tlo karbonatna rendzina i koluvijalno tlo u depresijama; eocenski fliš s prevladavanjem lapora - najzastupljenije tlo pripada rendzini, a vrlo rijetko i eutričnom smeđem tlu;
- kvartarni nevezani sedimenti su najzastupljeniji u tektonskim depresijama (stonsko i druga polja), a zastupljeni su pijesci, šljunci i gline. Na ovom supstratu dominiraju tla vinograda. Druga skupina kvartatnih naslaga pripada tipu "zemlje crvenice". Zemljišni je materijal alohtonog podrijetla;
- holocenske breče su posebna pedološka i ekološka specifičnost. Tla sa prevagom skeleta pripadaju tipu sirozema, rendzine skeletne i rigolonog terasastog tla.

Izražene geomorfološke značajke prostora uvjetuju razlike u pedološkoj građi pojedinih geomorfoloških sektora. U brdskom području blažih padina uz crnice i rendzine zastupljena su još i smeđa tla na vapnencu. Uz navedena tla, na zaravnjenim kraškim terenima nalaze se još i razne forme koluvijalnih tala. U poljima i depresijama ispunjenim zemljišnim materijalom dominantna su duboka antropogena tla nastala iz vrlo različitih koluvijalnih, a manjim dijelom i eolskih nanosa.
Na kraju, istaknimo antropogene utjecaje na tlo koji su i pozitivni i negativni. Zaštitom tla od poplavljivanja i melioracijskom odvodnjom stvorene su velike površine obradivog tla. Mijenja se sadržaj i dinamika soli, izmijenjen je vodni režim, a time i zračni i termički režim tla. Intenzivnom obradom kraških polja i poljica, te uzgojem vinove loze i nasada drvenastih kultura stvorena su tla vinograda, voćnjaka, vrtova i oranica. Duboka obrada (rigolanje) zahvaća sloj do dubine 50-70 cm, čime se razrahljuju teško propusni horizonti tla. Međutim, neodgovarajućom mehaničkom obradom tla smanjuje se humus, narušava prirodna struktura tla, a na pojedinim karbonatnim supstratima pogoršavaju se i kemijska svojstva tla. Još k tomu nekontrolirana uporaba mineralnih gnojiva i kemijskih zaštitnih sredstava. Izražena je pojava prenamjene poljodjelskih površina u građevinsko zemljište, posebice na području delte Neretve, Stonskog polja i Župe dubrovačke.
Pojedine vrste tala u prostoru su različito raspoređena i često se zbog velike varijabilnosti pedogenetskih čimbenika tipovi i niže sistematske jedinice izmjenjuju i na malom prostoru. Stoga se pedokartografske jedinice u pravilu sastoje od 2-3 glavne pedosistematske jedinice.

Na dubrovačkom području, koje obuhvaća Konavle, Župu dubrovačku, Dubrovnik, Dubrovačko primorje, poluotok Pelješac, otok Mljet i Elafite, utvrđeno je ukupno 68 kartografskih jedinica prikazanih na pedološkoj karti MJ 1:50 000 u Prostornom planu općine Dubrovnik. U ovom području nailazimo na sljedeće glavne tipove tala:

- kamenjar
- crnica
- rendzina
- smeđe tlo
- rigolano tlo
- močvarno tlo
- tla naselja i vodene površine.

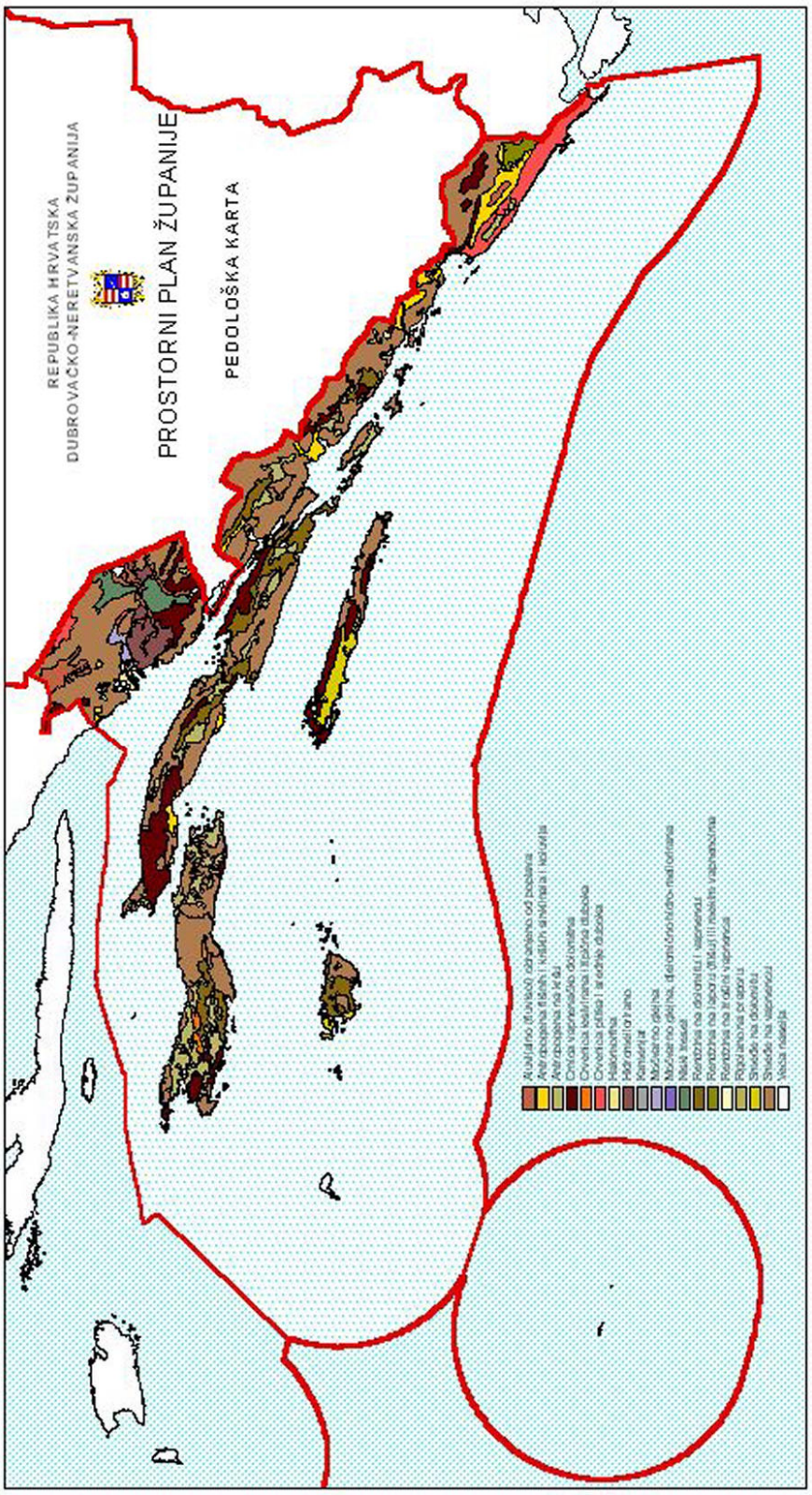

Pedološka karta Dubrovačko-neretvanske županije

Na neretvanskom području susrećemo dva tipa reljefa i to zaravnjeni naplavni tereni delte Neretve i brdoviti kraški vapnenački reljef. Takav reljef rasprostire se na sjeverozapadnom, južnom, jugoistočnom i istočnom području na kojem su uvjetovali pedološku građu terena.
Zaravnjeni naplavni tereni delte Neretve od Metkovića do mora su aluvijalni nanosi rijeke Neretve i njenih pritoka, nataloženih na fluvioglacijalnim šljuncima iz pleistocena.

Najveći dio naplavne zaravni je močvaran, a tamo gdje je izvršena melioracija, stvorene su plodne poljoprivredne površine s prilično poroznim tlom jer sadrže pijesak i šljunak.
Brdoviti vapnenački kraški prostori sjeverozapadno i jugoistočno od delte Neretve ističu se strmim formama reljefa s razvijenim elementima kraša koji su nastali kemijskim djelovanjem atmosferske vode na vapnence (korozija).
Osnovna značajka pedosfere delte Neretve je velika pedogenetska raznovrsnost i prostorna varijabilnost tala. Na prostorima uz korita rijeka Neretve i Male Neretve su aluvijalna tla s grubljim pjeskovito ilovastim karbonatnim nanosom izrazite slojevitosti. Tla su antropogenizirana - pretežno kolmirana. Udaljavanjem od korita rijeka nailazimo na taložen finiji praškasto-glinoviti materijal slabije izražene slojevitosti, na kojem su prije hidromelioracija formirana mineralno močvarna tla srednje zaslanjenosti (hidromelioracijsko područje Opuzen-Ušće između Neretve i Male Neretve).
Na nižim i udaljenijim položajima od rijeka i u kontaktu s kraškim vodopropusnim terenima, s obilnim dotokom podzemnih slatkih voda, razvila su se slabo i srednje zaslanjena močvarno glejna i tresetna tla (Vidrice-područje južno od Male Neretve, Kuti, Vid-Norin, područje oko izvora Modro oko i jezera Desne). U kontaktu s morem razvijena su zaslanjeni solončak i maritimna pjeskovito karbonatna tla. Zaslanjenost zemljišta je veća što su tereni niži i bliže moru, tako da iznosi na području Opuzen-Ušće (prije melioracije) 14,03 ‰, u Kutima 2,63 ‰, te na području Vid-Norin 0,57 ‰.
Na prostranim kraškim terenima sjeverozapadno i jugoistočno od delte Neretve prostire se plodno tlo crvenica, koja je nastala korozijom atmosferske vode u vapnencima, a sastoji se od netopivih željeznih i aluminijskih oksida. Ona prekriva dna ponikvi i kraških uvala ili se nalazi u kanalima među škrapama, a ponegdje je bogata humusom. Ta tla su razvijena izvan obalnog područja (Slivno Ravno, Vidonje, Dobranje)
Raspadanjem dolomita u udolini Blace-Duboka nastala su pješčana tla pogodna za uzgoj poljoprivrednih kultura pa su se uz dolinu razvila agrarna naselja Duba, Kremena, Raba i Duboka.
Neposredno uz obale Baćinskih jezera nalaze se uske zone naplavnih i flišnih minerogeno-karbonatnih tala.
Veći dio zemljišta otoka Korčule spada u grupu vapnenjača pomiješanih šljunkom, ilovačom i vrlo često željezom, sporadično i humusom. Zemljišni pokrivač je većinom plitak i mršav, te je teško obradiv i trpi od suše. Prevladava crvenica, a ponegdje nailazimo i na kremeni pijesak.
Značajna je poljoprivredna aktivnost na površinama plodnih i dubokih tala polja i poljica, te terasastih terena s vinogradima i maslinicima. Kraški predjeli izvan polja odlikuju se vrlo često plitkim isprekidanim zemljišnim pokrivačem.

Raščlamba značajki zemljišnog pokrova otoka Korčule pokazala je da se na svakom geomorfološkom području nalazi specifična skupina tala. U brdskom području blažih padina uz crnice i rendzine, zastupljena su na vapnencu i smeđa tla. Na zaravnjenim kraškim terenima uz crnice, rendzine i smeđa tla zastupljeni su i koluvijalni nanosi. U poljima i depresijama ispunjenim zemljišnim materijalom dominantna su duboka antropogena tla nastala iz vrlo različitih koluvijalnih i eolskih nanosa. Utvrđeno je 9 glavnih tipova tala sa svojim podtipovima, varijetetima i formama.

Tla se odlikuju vrlo širokom amplitudom pogodnosti za različite namjene.
Tla najviše proizvodne sposobnosti su antropogena tla (rigosoli) na dubokim supstratima (glina, lesoidni materijal), na većim poljima, zatim, tla nastala iz koluvija, vapnenca i dolomita i crvenice te antropogena tla terasa, nastala iz primarnih tala na dolomitu i vapnencu.
Važno je naglasiti problem vodnog režima antropogenih tala (isključivši euglejna tla). Osobito velik problem predstavljaju tarasasti tereni.

Sve kvalitetne i plodne površine na otoku su obrađene.
Najvrjednije poljodjelske površine u obalnom području su rigolana tla polja u Blatskom polju, polju kod Lumbarde i u Donjem blatu između Korčule i Lumbarde. Rigolana terasasta tla s maslinicima i vinogradima su poznata kod Vela Luke, a nalazimo ih i na područjima Račišća-Kneža, Bristva-Prigradica-rt Blaca, te kod Grščice, Prižbe, Babine, Žrnovske Banje i uz druga obalna naselja. Na najnižem dijelu polja Donje blato pojavljuje se amfiglej kao predstavnik močvarno glejnih tala.

Velik broj polja i poljica na otoku Lastovu nastao je u nepropusnim zonama dolomita ili u polupropusnim dolomitiziranim vapnencima i vapnencima s ulošcima dolomita.
Na otoku ima ukupno 46 većih ili manjih polja, uvala i dolaca.
Raspadanjem dolomita i dolomitiziranih vapnenaca nastala su plodna recentna pješčana i smeđa primorska tla koja prekrivaju najveći broj polja i koja ujedno predstavljaju veće i najvrjednije poljoprivredne površine na otoku. Tu su još ponikve, doci i manje kraške uvale, nastale djelovanjem erozije i korozije, prekrivene crvenicom. Plodna tla (rigolana tla iz crvenice i smeđeg tla na vapnencu) nalaze se u unutrašnjosti otoka (Vino polje, Nižno polje, Lokavje, Prgovo polje i druga polja). U obalnom pojasu nalazimo manje plodne površine, primjerice u dnu uvale Skrivena luka, sjeverno od Skrivene luke na lokaciji Gornji Portorus, na području Barje i Pršnaš do Lastova na istočnoj obali.

d) Klimatska obilježja

Područje Dubrovačko-neretvanske županije ima značajke sredozemne klime. Ljeta su vruća s razdobljima suše, a ostala godišnja doba s obilnijim oborinama i umjerenim temperaturama. Najviše godišnje temperature su u srpnju ili kolovozu do 34 ^{0}C. Na otocima i južnim kopnenim ekspozicijama vrlo su rijetki mrazevi, dok na područjima izloženim utjecaju jake bure tijekom siječnja, preko noći temperatura zraka zna se spustiti i do -7 ^{0}C.
Srednja godišnja temperatura zraka za razdoblje od 1925. do 1940. iznosila je 16,1, a od 1948. do 1960. 16,4 ^{0}C. Na područje se slijeva najveća količina oborina na prijelazu iz jeseni u zimu, kao posljedicu žive ciklonalne aktivnosti, što je uzrok obilnih oborina, prosječno 200 mm u prosincu. Dubrovačko područje se nalazi na rubu pojasa na kojem vlada suptropski tip godišnjeg hoda oborina. U tom pojasu oborine postižu maksimumom u studenom i prosincu. Velike količine oborina znaju padati skoro u svim mjesecima, ali je u siječnju i studenom varijabilnost najmanja. Ljeti je dominantan utjecaj suptropske anticiklone s najmanjom prosječnom količinom oborina od 35 mm.
Broj sunčanih dana u godini je 106-111, a oblačnih 87-101. U području Dubrovnika prosječno je 313 dana vjetrovito, a prosječno 52 dana je tiho. Prosječna učestalost dominantnih vjetrova je:

- jugo do 30%
- bura do 29%
- maestral do 24%
- levant do 15%.

Prosječno 88 dana godišnje puše jak vjetar (12,3 m/s), i to najviše u prosincu, a najmanje u lipnju i kolovozu. Olujnih dana s brzinom vjetra preko 18,9 m/s ima prosječno 10 godišnje, u pravilu uvijek u kasnu jesen ili zimi.
Za pojavu i razvoj nekih tipova vegetacije (zajednica sveze divlje masline i rogača Oleo-Ceratonion u najtoplijim područjima Lastova, Pelješca, Mljeta i dr.) najznačajniji ekološki čimbenik je znakovit odnos između temperature i oborina. Ta vegetacija, kojoj pripadaju brojni rijetki i endemični hrvatski floristički elementi, razvija se u području Sredozemlja sa semihumidnom klimom i znakovitim odnosima srednjih minimalnih temperatura najhladnijeg mjeseca (m), srednjih maksimalnih temperatura najtoplijeg mjeseca (M) i ukupnih godišnjih količina oborina (P). Za otok Lastovo te vrijednosti su sljedeće: m= 6,5 ^{o}C, M= 27,9 ^{o}C i P= 662 mm te Q (pluviometrijski kvocijent) = 89,9.

e) Značajke vegetacije

U fitogeografskom pogledu područje Dubrovačko-neretvanske županije pripada eumediteranskoj zoni jadranske provincije mediteranske regije u kojoj se, kao klimazonalna vegetacija, razvija šumska zajednica hrasta crnike (česvine) i crnog jasena (Fraxino orni-Quercetum ilicis).

Prostrano područje visoke obale uvjetuje nazočnost svojstvenih biljnih zajednica. Prema vertikalnoj raščlambi obalnoga reljefa jasno se ističu dva dijela "bijeli" i "crni" morski kraj. “Crni” morski kraj je supralitoralna stepenica pod utjecajem morskih mijena, a daju mu karakteristiku alge iz kloroficeja i cijanoficeja (iz reda Pleurocapsetalia gloeocapsoidis) te lišajevi. Pri visokim plimama na niskim i muljevitim obalama djeluju poplave podzemnim slanim vodama. Na ušću Neretve i na više mjesta u Malostonskom zaljevu, u tom pojasu se nalazi, na zamuljenom šljunkovitom i zasoljenom tlu, zajednica Arthrocnemetum fruticosi (Br.-Bl.) Tx., a na slanim močvarnim blatinama (slatinama) zajednica Salicornietum europaeae. Na unutrašnjem rubu uz šljunkovite žalove i plaže razvijena je zajednica Euphorbio-Glaucietum flavi. Na izgaženim i zagađenim, kamenitim i šljunkovitim obalama, gdje su antropogenom degradacijom uništene prethodne fitocenoze, razvija se sekundarna nitrohalofilna zajednica Cynodonti-Plantaginetum coronopi.

Posebna zajednica biljaka, s nizom rijetkih vrsta, javlja se na obalnim pješčanim plažama. Najbolje su razvijene i očuvane zajednice u uvalama V. i M. Saplunara, te uvali Blace na otoku Mljetu, uvali Pržina kod Lumbarde na otoku Korčuli, koje su ujedno najbolje očuvane biljne zajednice ovog tipa u Hrvatskoj. Pješčane obale na Lopudu (Šunj) i poluotoku Pelješcu (Marčuleti) floristički su siromašnije. Ranije je delta Neretve bila prema moru zagrađena nizom pješčanih dina, s bogatom i raznovrsnom psamofitskom vegetacijom, ali je dosada regulacijom delte najveći dio te vegetacije uništen, tako da su preostali samo degradirani fragmenti zajednice Echinophoro-Elymetum farcti, na pješčanoj obali uz ušće Male Neretve. Na pjeskovito-ilovastom tlu uz obalu, i često uz “trščake”, razvija se biljna zajednica močvarnih slanuša (Juncetum maritimo-acuti). Veći dio močvarne vegetacije pripada zajednici običnog oblića i trske (“trščaci”, Scirpo-Phragmitetum), i to posebnoj halofilnoj varijanti (obalni pojas oko izvora Omble).

“Bijeli” kraj je zona do 20 m iznad razine mora, pod snažnim je utjecajem udara vala kao i ispiranjem oborinama. Strmi vapnenački obalni grebeni prekriveni su halofilnom vegetacijom svojstveni zoni prskanja mora, a koja je sastavljena od sljedećih, uglavnom halofilnih, vrsta: Limonium anfractum, Crithmum maritimum, Inula crithmoides, Agropyrum pungens. Pored tipične halofilne vrste mrežice Limonium cancellatum koja obitava stjenovite morske obale, u području južnih dubrovačkih otoka opisana je i posebna ilirsko-jadranska endemična asocijacija Limonietum anfracti, u kojoj dominira vrsta Limonium anfractum. Na istaknutim stijenama, i to najčešće priobalnim, rasprostranjena je zajednica stjenjača i to zastupljena endemičnom asocijacijom Phagnalo-Centaureetum ragusinae. Vegetacija u pukotinama vapnenačkih stijena asocijacije Campanulo-Moltkeetum petreae, po ekologiji oligotrofna, te starih zidova i suhozidova asocijacije Asplenio-Umbilicetum horizontalis, koja je u naravi eutrofna, pojavljuju se izvan dosega udara morskog vala. Zajednica Phagnalo-Centaureetum ragusinae nije floristički bogata, ali vrste koje se tamo pojavljuju (Centaurea ragusina, Aurinia leucadea, Coronilla valentina, Anthyllis barba-jovis) višestruko su značajne za hrvatsku floru. Južno od Čilipa (prema uvali Luka) nalazište je rijetke stenoendemične vrste - pošarskijevog zvončića (Campanula poscharskyana). Oko Popovića te na Konavoskim stijenama nalazimo vrstu grmasta glavulja (Globularia alypum), što predstavlja njeno jedino nalazište u Hrvatskoj. Vrsta je na tom lokalitetu vrlo prorijeđena. Vrstu treba zaštititi temeljem Zakona o zaštiti prirode na svim staništima.

Također, duž svih vapnenačkih stijena i gromača razvijena je zajednica šašike i putorije (Seslerio-Putorietum calabricae) čija je sjeverna granica rasprostranjenosti na istočnoj obali Jadrana u okolici Stona.

Ipak, najveće područje niske obale prekrivaju sastojine crnog jasena i crnike, (Fraxino orni-Quercetum ilicis) najčešće u obliku makije, a nekim mjestima u obliku bujnih sastojina šuma alepskog bora, od kojih su neke i zaštićene u kategoriji "parka šume"; Velika i Mala Petka u

Dubrovniku, Donje i Gornje Čelo na otoku Koločepu, poluotok Osmoliš, te šumski predjel u obalnom pojasu Brsečine-Trsteno. Vazdazelena klimazonalna vegetacija (Fraxino orni-Quercetum ilicis) na tom području najčešće je razvijena je na dubokim i slabo posmeđenim crvenicama, koje često omogućuju razvoj lijepih sastojina. Povećanjem nadmorske visine povećava se udio listopadnih elemenata, pa prethodno spomenutu zajednicu postupno smjenjuje hrast-grabova šuma (Querco-Carpinetum orientalis Croaticum), koja uglavnom nigdje nije sačuvana kao visoka šuma.
Posebno treba spomenuti zajednicu crnog jasena i oštrike (Fraxino orni-Quercetum cocciferae) u Lumbardi, na Badiji, u Orebiću i na prostoru između Čilipa i Cavtata, gdje hrast oštrika, Zakonom o zaštiti prirode zaštićena vrsta, dostiže veličinu stabla. Ta bi područja u budućnosti bilo potrebno izdvojiti od eventualne izgradnje, poglavito što su pojedina stabla ili manje grupe drveća razmjerno oštro ograničene od ostalih oblika vazdazelene vegetacije.
Razmjerno najsačuvanije sastojine mješovitih crnikino-dubovih šuma (Quercetum ilicis-virgilianae) u Hrvatskoj nalaze se na području između Cavtata i Čilipa. Na žalost, na brojnim je mjestima listopadni dub (Quercus virgiliana), zbog vrlo kvalitetnog drva i razmjerno nepovoljnih prilika za pomlađivanje, potpuno nestao ili je malobrojan. U najvećem broju slučajeva radi se o izrazito degradiranim šumskim sastojinama (požari i drugi oblici antropogenog utjecaja).
Degradacijom makija crnike (Fraxino orni-Quercetum ilicis) nastaju heliofilne zajednice, često teško prohodnih, grmovitih bušika (gariga). Većim dijelom razvijaju se na plićoj podlozi, a neznatno na dubljim tlima. Najveći dio bušika dubrovačkog područja pripada zajednicama resike i kapinike (Erico-Calycotometum infestae), vazdazelenim bušicima ružmarina (Erico-Rosmarinetum), te resike i sivog bušinca (Erico-Cistetum cretici).

Značajan dio obalnog područja Županije prekriven je različitim zajednicama eumediteranskih kamenjarskih pašnjaka i suhih travnjaka, nastalih ekstremnom degradacijom makija crnike. Na razmjerno najjače degradiranim površinama, na tlu iz kojeg vire bridovi stijena, gdje je velik postotak pokretnog kamenja pomiješan sa škrtim ostatkom crvenice, razvijena je zajednica kamenjarskih pašnjaka s ljekovitom kaduljom (Stipo-Salvietum officinalis) (Rijeka dubrovačka). Na dušikovim spojevima razmjerno bogatim, te ponešto vlažnijim tlima više ili manje sjenovitih mjesta, u blizini naselja, uz putove i u starijim nasadima alepskog bora, razvijena je biljna zajednica primorskih kamenjarskih pašnjaka Oryzopsetum miliaceae.
Floristički i vegetacijski su dobro istraženi otoci Lokrum, Šipan i Lopud, stoga ih raščlanjujemo posebno. Najveću površinu i najveći broj vaskularnih biljaka ima otok Šipan. Udio endemičnih biljaka najveći je na Jakljanu. Ako se broj vrsta izrazi u odnosu na površinu, bilježimo relativno veliko bogatstvo flore na otoku Lokrumu, što se objašnjava nazočnošću različitih staništa, odnosno uvjeta za razvitak raznolike flore i vegetacije.
Ustvrdimo dakle, svaki navedeni otok je u vegetacijskom i floističkom pogledu, specifičan. Gornje i Donje Čelo na Koločepu su parkovi šume. Lopud u estetskom smislu i po sadržaju predstavlja najvrjedniji otok u skupini Elafita. Iako su svi otoci Elafita floristički istraženi dobro, neophodna su njihova kompleksna ekološka i vegetacijska istraživanja. Posebnu pozornost potrebno je usmjeriti vegetaciji obalnih pijesaka u uvali Šunj na otoku Lopudu, jer se tamo razvijaju rijetke i ugrožene biljne vrste hrvatske flore.
Halofilna vegetacija obrubljuje skoro čitavu obalu, a izostaje u nekim naseljenim mjestima (Luka Šipanska, Suđurađ). Na istočnoj, blagoj i niskoj obali većine otoka, taj rub širok je samo 2-3 m, dok na zapadnoj, najčešće strmoj i visokoj, zauzima desetak i više metara. Unutrašnjost otoka Lopuda, poglavito Šipana, prekrivena je travnjačkom vegetacijom, bilo da predstavlja kamenjarski pašnjak, travnati pokrov u masliniku ili livadu košanicu. To su uglavnom niži, ravniji i lakše dostupni predjeli na sjeverozapadnom, središnjem, južnom i jugoistočnom dijelu otoka.
Na južnim, visokim stijenama uz more otoka Lokruma, Koločepa, Lopuda i Šipana, u vegetacijskoj zoni divlje masline (sveze Oleo-Ceratonion), najčešće dominira drvenasta mlječika (Euphorbia dendroides). Rijetka je to vrsta hrvatske flore koju se mora zaštititi tako da se nadziru njena staništa koja bi mogla postati zanimljiva za čovjekovu aktivnost.

f) Značajke faune

Među kopnenom faunom užega dubrovačkog područja svakako prednjače ptice sa zabilježenih 308 vrsta, koliki broj otprilike nastava i u donjem dijelu rijeke Neretve. Zbog blage klime ovdje obitava velik broj stanarica, čak 115 gnjezdarica. Izgleda da je područje Županije zbog povoljnih ekoloških uvjeta, vodenih područja i udaljenih pučinskih otoka jedan od najvažnijih putova za selidbu ptica iz srednje i sjeveroistočne Europe prema Africi. Neretvansko područje je stoga uvršteno u Ramsarski popis močvara međunarodne važnosti, te u projekt *Bird Life International*: *Important Bird Areas in Europe*. Također, otoci Mrkan, Bobara i Supetar zaštićeni su još od 1975. kao Specijalni ornitološki rezervat.
Posebno se istraživalo ptice otoka Lokruma, gdje je zahvaljujući tadašnjem Biološkom institutu, dugo vremena djelovao Centar za prstenovanje i promatranje ptica. U Prirodoslovnom muzeju u Dubrovniku i Ornitološkoj zbirci u Metkoviću pohranjeno je oko 1200 preparata i svlakova ptica koje su ulovljene u području Županije. Rijetki i vrijedni prvi primjerci prepariranih ptica potječu iz daleke 1867.
Nažalost, druge životinjske skupine su slabo poznate. U posljednjih 100 godina brojni zoolozi, profesori srednjoeuropskih sveučilišta posjećuju dubrovački kraj i prikupljaju organizme do tada, za znanost još nepoznatih vrsta. Navedeni podaci uglavnom nisu sistematizirani ni dostupni. Premda vrlo zanimljivi, slabo su istraženi kopneni puževi, kukci, gmazovi i mali sisavci. Neki kukci su po Dubrovniku dobili znanstvena imena, kao Dasytes ragusae, Phytoecia ragusana itd. Poznati entomolog P. Novak u svom radu o kornjašima Dalmacije, za Dubrovnik i okolicu navodi oko 300 vrsta Coleoptera. Prema nepotpunim podacima evidentirano je oko 30 endemskih vrsta kukaca i puževa u nekim podzemnim staništima od kojih su od posebne važnosti: Rača pećina, Jama za Prćino žaje (Lastovo), Pišurka, Paganettijeva pećina, Špilja Samograd (Korčula), Špilja kod Grabove glave, Movrica, Ostaševica, Velja spilja kod Blata (Mljet), Jama na Šipanu (Šipan), Šipun (Cavtat). Od brojnih zooloških specifičnosti posebno ističemo samo neke: najveće nalazište u Hrvatskoj reliktnog i endemičnog podzemnog školjkaša Congeria kusceri u Predolcu pokraj Metkovića; otok Lastovo je jedino stanište u Hrvatskoj za zmiju stepski guž (Coluber caspius); naplavljeno područje uz izvor Dubrovačke rijeke je krajnja sjeverna granica rasprostranjenija kornjače Mauremys caspica; ovo područje je i stanište velike štipavice (Belostoma nilotikum) najvećeg kukca naše faune; mnogobrojne endemične svojte gušerica Podacris sicula i Podacris melisellensis dolaze na vrlo ograničenim otočnim staništima. Osobito je raznolika mljetska kopnena malakofauna s jednim endemskim rodom (Meledella) i čak tri endemske vrste. Interesantna je populacija čaglja (Canis aureus) na Korčuli, Pelješcu i Šipanu, međutim njegova ekologija nije poznata. Poseban problem predstavljaju unesene strane životinje na otoke, kao što su indijski mungos, jelen aksis, jelen lopatar, muflon, fazan i drugi, koji u većoj ili manjoj mjeri nanose štetu autohtonom biljnom i životinjskom svijetu.
Sigurno je da su neke vrste potpuno nestale kao na primjer golemi večernjak, ili su ugrožene kao europska vidra (Lutra lutra) u staništu u izvorišnom dijelu Dubrovačke rijeke i u Zatonu, sredozemna medvjedica (Monachus monachus), a mnoge rijetke vrste su pred izumiranjem, jer se uništavaju njihova prirodna staništa: delta Neretve, šljunčane i pjeskovite plaže, podzemna staništa.

g) Seizmičke osobitosti

Intenzivna seizmička istraživanja omogućila su da se dobije jasnija slika o seizmičnosti Hrvatske, posebice o seizmično najaktivnijem području duž obale Jadrana. Zaključci svih dosadašnjih istraživanja su jedinstveni, seizmička se aktivnost u južnom dijelu Jadrana, počam od Sinjskog i Imotskog polja pojačava, dosežući svoj maksimum na području Dubrovnika. Veliki dubrovački potres (velika trešnja) 1667. (Io = X° MCS) i potres koji je pogodio Crnogorsko primorje i Dubrovnik 1979. (M = 7,1; Io = IX - X° MCS; h = 17 km) pokazatelj je za to. Zadnji veliki potres na ovom području bio je 5. rujna 1996. na području Slanog, s epicentrom u moru,

čiji je intenzitet s obzirom na učinak na građevine ocijenjen sa VII-VIII stupnjeva Merkalijeve ljestvice, a zahvatio je općine Ston i Dubrovačko primorje.
Usporedbom neotektonske i seizmičke aktivnosti ustanovljeno je da se potresi najčešće javljaju na granicama većih tektonskih jedinica: jadranskog bazena i Dinarida, Dinarida i panonskog bazena i Alpa i panonskog bazena i Dinarida.
Na dubrovačkom području (Konavle, Župa dubrovačka, Dubrovnik, Dubrovačko primorje, poluotok Pelješac, otok Mljet i Elafiti) razlikuju se: jadranski bazen (autohton), jadransko-jonska zona (para-autohton) i zona visokog krša. Zona visokog krša obuhvaća kraško zaleđe ovog područja, jadransko-jonska uključuje priobalni pojas sa Elafitima, dok jadranskom bazenu pripada jugozapadni dio poluotoka Pelješca, jugozapadni dio otoka Jakljana i otok Mljet. Pojedine jedinice odvojene su regionalnim, reverznim rasjedima. S neotektonskog gledišta jadranski bazen predstavlja područje spuštanja. U zoni visokog krša prevladava izdizanje, dok je jadransko-jonska zona prijelazna. Mjesta kontakta tektonskih jedinica su i tektonski najnestabilnija, a posljedica tih procesa je pojačana seizmička aktivnost. Glavna epicentralna područja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji su Biokovo-Rilić (kraško područje sjeverozapadno od Ploča), ušće Neretve, Ston-Slano i Dubrovnik.
Na dubrovačkom području jaki potresi bilježe se još od 373. p.Kr. pa nadalje i to sve potresi J=VII-IX stupnjeva MCS, dok je 6. travnja 1667. zabilježen katastrofalan potres, koji je skoro do temelja porušio grad Dubrovnik.
Katastrofalne posljedice potresa 1667., koji je osim Dubrovnika pogodio čitavo priobalno područje od ušća Neretve do Ulcinja, te se i očitovao na ogromnom prostoru od Venecije do Istanbula, spada među najjače koji su se dogodili u Europi, te nema sumnje da je u Dubrovniku i najbližoj okolici mjestimično dosegao intenzitet X stupnjeva MCS. To je i bio razlog da na Privremenoj seizmičkoj karti Dubrovnik s okolicom pripadne zoni X stupnja MCS.
Na temelju proučavanja seizmičnosti područja i posljedica potresa iz 1667., pretpostavlja se da žarište budućih najjačih potresa na ovom području treba očekivati u području ispred Dubrovnika. Međutim, trebalo bi pomnije istražiti lokalne osobitosti seizmičnosti oko Babinog Polja na Mljetu, Stona, Slanog, Janjine na Pelješcu.
Radovi na seizmičkoj mikrorajonizaciji povijesne gradske jezgre Dubrovnika, Mokošice, Babinog kuka i Župe dubrovačke znatno su pridonijeli pojedinačnom upoznavanju prirodnih osobina ovog područja. Posebice je značajno, na što su i ukazali rezultati istraživanja, da se seizmičke sile vrlo različito očituju u ovim po sastavu i strukturi vrlo složenim inženjersko-geološkim značajkama tla. Naime, intenzitet potresa se povećava ukoliko se radi o nasutim rastresitim terenima, tektonski oštećenim karbonatnim zonama ili obronačnim kvartarnim naslagama na flišnoj podlozi, pogotovo u kombinaciji s visokom razinom podzemne vode.

Neretvansko područje se nalazi u zoni potresa VIII. stupnja MCS. Delta Neretve pripada velikom seizmičkom bloku koji obuhvaća područje donjeg toka Neretve, kanal između Neretve i poluotoka Pelješca i srednji dio poluotoka Pelješca gdje se potresi više ističu intenzitetom (VII-VIII^0 MCS) nego učestalošću. U delti Neretve utvrđeni su i recentni epirogenetski pokreti tj. spuštanje kopna i pozitivno pomicanje obalne linije, na što ukazuje i produženje toka Neretve u podmorje Neretvanskog kanala.
Sjeverozapadno kraško područje od granice sa Splitsko-dalmatinskom županijom do Ploča pripada seizmičkom bloku Biokova, gdje je potresna aktivnost posljedica tektonskih pokreta prouzrokovanih starošću i tektonskom građom Dinarida. Ovo područje kao i primorski pojas na potezu Blace-Neum također pripada zoni VIII. stupnja MCS.
U proteklih 50 godina na neretvanskom području u nekoliko su navrata zabilježeni potresi srednje jačine (VII-VIII^0 MCS) koji su izazvali veće materijalne štete (1942. i 1961.).

Seizmičke osobine otoka Korčule svrstavaju taj otok u stabilnija područja. Iako je u blizini seizmički vrlo aktivnog područja, Korčula spada u VII-VIII. potresnu zonu po MCS. Seizmički intenzitet krajnjeg istočnog dijela otoka Korčule s naseljima Korčulom, Lumbardom i Žrnovom je VIII. stupnja MCS, dok središnji i zapadni dio otoka pripada zoni VII. stupnja MCS. Otok Korčula djeluje kao potpuno samostalna seizmotektonska jedinica u kojoj seizmička aktivnost nije izrazita.

Otok Lastovo pripada VII. potresnoj zoni Merkalijeve ljestvice. Do danas na Lastovu i susjednim otočićima nisu zabilježeni potresi razorne snage, zbog toga za vrijeme dosadašnjih potresa nije ni bilo znatnijeg pomicanja tla i rušenja objekata.

Na temelju već utvrđenih seizmičkih značajki Dubrovačko-neretvanske županije, toga seizmički najaktivnijeg dijela obale Jadrana, moguće je generalno odrediti ugrožene dijelove obalnog područja.
Međutim, za definiranje lokalnih seizmotektonskih procesa na pojedinim lokalitetima pojačane seizmičke aktivnosti (otok Mljet, Ston, Slano, Janjina, delta Neretve), potrebno je provesti pojedinačnija seizmička istraživanja, te dodatna seizmotektonska istraživanja.
Na temelju izrađene seizmotektonske karte 1:100.000 moguće je ugrubo načiniti seizmičku rajonizaciju područja na zone omeđene izoseistama koje povezuju područja istog intenziteta potresa. Na taj način bi ovo područje bilo podijeljeno u nekoliko zona, prema mogućim intenzitetima potresa.
Područje od jugoistočne granice županije prema sjeverozapadu do linije koja ide od naselja Petrača, pa između Kupara i Mlina i dalje prema Cavtatskim otocima je zona IX. stupnja MCS.
Od te zone, pa dalje na sjeverozapad do linije Majkovi-Šipanska Luka, je područje mogućih intenziteta potresa X stupnjeva MCS.
Od zone označene X. stupnjem MCS, pa dalje prema sjeverozapadu do linije granica s Bosnom i Hercegovinom - rt Sv. Nedjelje-Sparagovići na Pelješcu-Babino Polje na Mljetu, je zona označena IX stupnjem MCS.

Područje koje zauzima zapadni dio Pelješca i dio Mljeta zapadno od Babinog polja je zona VIII. stupnja MCS. Delta Neretve kao i zona od grada Ploča do sjeverozapadne granice Županije pripada VIII. stupnju MCS.
Ovakva seizmička rajonizacija ukazuje na potrebu detaljnih seizmičkih istraživanja pojedinih značajnih lokacija, kao i potrebu seizmičke mikrorajonizacije zone obuhvaćene X. stupnjem MCS, budući da zbog različitog djelovanja seizmičkih sila na različitim tlima intenziteti potresa na malom području mogu odstupati i do 2 stupnja MCS. Seizmičkom mikrorajonizacijom bi se izvršila kategorizacija terena prema povoljnosti za gradnju, te utvrdile zone očekivane i potencijalne nestabilnosti terena.

h) Inženjersko-geološke osobitosti

U inženjersko-geološkom pogledu dubrovačko područje izgrađuju tri osnovne grupe stijena, koje su predstavljene kompleksima:
- čvrstih karbonatnih naslaga
- klastičnih naslaga (fliš)
- kvartarnih naslaga.

Karbonatno kristalaste i kriptokristalaste stijene su najzastupljenije na ovom području. U ovu inženjersko-geološku klasu ulaze sve vrste vapnenaca i dolomita kao što su: masivno-bankoviti vapnenci, slojeviti vapnenci, laporoviti vapnenci, kompleksi vapnenaca i dolomita, laporovito-dolomitničnih vapnenaca i masivno-bankovitih dolomita.
Opća im je karakteristika uslojenost, tektonska oštećenost, raspucalost i obrušenost. Najčešće su otkriveni, bez debljeg površinskog pokrivača crvenice i kršja, osim u kraškim poljima, gdje su taložene veće količine crvenice i kršja ili na padinama gdje su ponekad prekriveni debljim slojem obronačnog nanosa ili sipara. Vapnenci i dolomiti su pogodni za izgradnju površinskih i podzemnih objekata, osim u tektonski poremećenim zonama gdje treba obratiti pozornost na strukturni odnos i lokalno na oštećenost, raspucanost i obrušenost stijena. Izmjena različitih naslaga u karbonatnom sklopu (laporoviti vapnenci, lapori, breče, konglomerati) imaju promjenljive inženjerskogeološke karakteristike i kao takve su manje pogodne za građevinsko korištenje. Stoga je prije planiranja i izgradnje potrebno vršiti veće istražne radove, nego što je to potrebno na vapnencima i dolomitima.

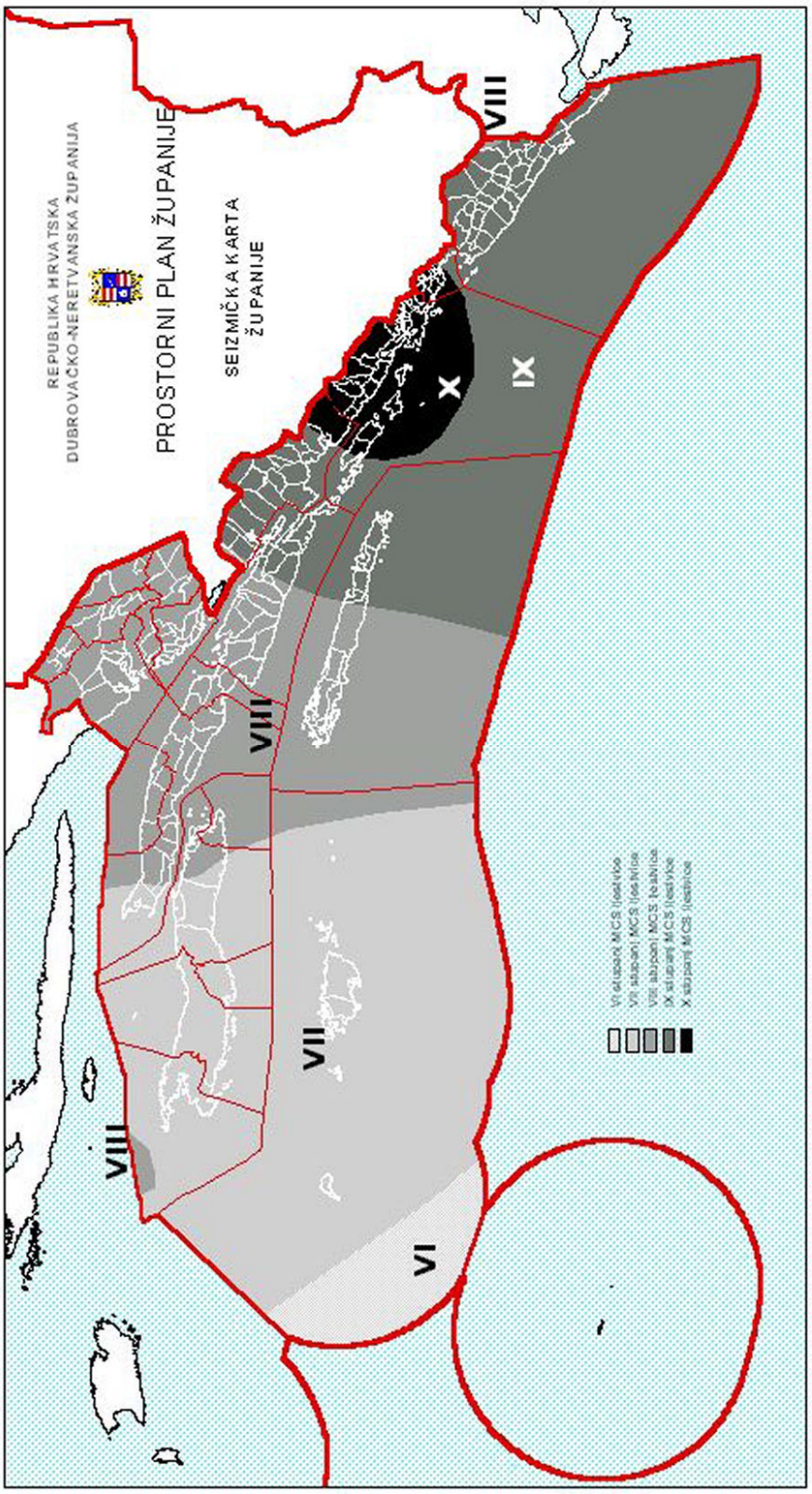
REPUBLIKA HRVATSKA
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
PROSTORNI PLAN ŽUPANIJE
SEIZMIČKA KARTA ŽUPANIJE
VIII
IX
X
VIII
VII
VIII
VI

Seizmička karta Dubrovačko-neretvanske županije

Klastične naslage (fliš) izgrađuju različiti litološki elementi među kojima dominiraju pješčenjaci, lapori i laporoviti vapnenci, a zatim breče, konglomerati i lokalno ulošci glinovitog materijala. Javljaju se uz reverzne rasjede, a posebice uz dislokaciju koja dijeli visoki krš od para-autohtona. Na dubrovačkom području ih nalazimo u Konavlima, Župi dubrovačkoj, Rijeci dubrovačkoj.

Kvartarne naslage su dobro razvijene u Konavoskom i Stonskom polju, na otoku Mljetu u Blatskom polju, Kneže polju, Slatini kod Kozarice i Blatini kod Sobre, širem području Rijeke dubrovačke, Župskom polju i manjim poljima. Ovi ravničarski tereni su stabilni, ali se projektiranje i izgradnja na ovim objektima mora temeljiti ma podacima seizmičke mikrorajonizacije i geomehaničkom ispitivanju. Naslage kvartara su različitog litološkog sastava i debljine. Posebice treba istaknuti siparišno-obronački materijal na padinama brdskih masiva koji kad leži na nepropusnom flišu ima hidrogeološki (pojava izvora) i inženjersko-geološki značaj (nestabilnost tla).

Klizišta nastaju u drobinskome materijalu, sa manjim ili većim udjelom glinenog veziva, na flišnoj ili laporovitoj podlozi redovito rastrošenoj djelovanjem vode. Više takvih klizišta se javlja na području Župe dubrovačke i Konavala, te uzduž flišne zone na potezu Rijeka dubrovačka – Slano. Klizišta su svakako najznačajnije pojave na ovom terenu i to po broju pojava, geološkoj predodređenosti terena za ovu vrstu procesa, po broju njima ugroženih objekata, teškoći saniranja već pokrenutih masa i troškovima sanacije. Ove pojave su tim značajnije što su vezane za flišne sedimente koji izgrađuju, s urbanističkog stanovišta, najprivlačnije terene. Proces klizanja je vezan za djelovanje površinskih i podzemnih voda, a pokretanje masa nastaje pod djelovanjem sile teže ili seizmičkih potresa. Veliki broj klizišta izazvan je raznim građevinskim zahvatima kojima vjerojatno nisu prethodila detaljna istraživanja koja su neophodna za ove terene. Prema inženjersko-geološkim karakteristikama i na osnovi suvremenih geoloških procesa pojedini lokaliteti se izdvajaju kao nepogodni ili manje pogodni za izgradnju. Izgradnjom državne ceste D-8, te radovima na obilaznici naselja Viganj i Kućište, ne vodeći računa o pravilnoj odvodnji oborinskih voda, aktivirana su klizišta kod naselja Mlini i Plat u Župi dubrovačkoj, te naselja Viganj na Pelješcu. Dionica državne ceste D-8 između naselja Brsečine i Trsteno na više mjesta presijeca sedimente fliša na kojima se zapažaju tragovi suvremenih geoloških procesa, prije svega tečenja, što je dovelo do oštećenja ceste. Na izlazu iz naselja Trsteno prema naselju Orašac cesta je ugrožena aktivnim klizištem. Pomicanjem ceste nije izbjegnuta opasnost od daljnjeg širenja klizne plohe i njenog onesposobljavanja.
Naselje Orašac se nalazi na kontaktu fliš-dolomit. Kaptiranje izvora koji se javljaju duž ovog kontakta i neznatna opterećenost blage padine onemogućile su narušavanje stabilnosti terena. Zona između ceste i mora kod naselja Orašac izgrađena je od stijenastih masa na kojima je moguća izgradnja ako se prethodno izvrši geomehaničko ispitivanje terena, zatim pravilno lociraju objekti i ako se izgradi drenažni sustav.
U trokutu V. Zaton-Poljice-Soline zapažaju se terasasti morfološki oblici uskih partija fliša izoklinalno uklještenih među vapnencima nastali kao posljedica slabije otpornosti na djelovanje mehaničkih agenasa. U prirodnim uvjetima to je stabilan teren osim manjih strmih padina uz čelo navlake, gdje se zapaža tečenje površinskih dijelova terena. Slična situacija je i na suprotnoj strani uvale Zaton. Uklješteni fliš je u prirodnim uvjetima stabiliziran vapnencima, koji igraju ulogu prirodnog kontrafora.

Predjel Mokošica, Petrovo selo, izvor Omble, Rijeka dubrovačka izgrađen je od sedimenata flišnog kompleksa koji je djelomično pokriven aluvijalno-deluvijalnim materijalom. I pored indikacija koje nesumnjivo ukazuju na izvjesne suvremene geološke procese (tečenje) teren je uz određena detaljna ispitivanja i sanacijske zahvate povoljan za izgradnju objekata.
Strma padina, neposredno ispod čela navlake na području Komolačke kotline, zahvaćeno je procesima klizanja i tečenja. Veliko aktivno klizište kod naselja Čajkovica isključuje bilo kakvu mogućnost gradnje na tom dijelu padine.
Sjeveroistočne padine Župe Dubrovačke, ispod čela navlake visokog krša, izgrađene su od fliša i predstavljaju labilne do izrazito nestabilne terene. Ispod naselja Grbavac, Martinovići, Makoše i

Bujići konstatiran je čitav niz aktivnih klizišta, pa su padine zahvaćene ovim procesima neupotrebljive za intenzivnu izgradnju.
Postojanje aktivnog klizišta konstatirano je također iznad državne ceste D-8 kod raskrižja sa cestom za naselje Mlini. Labilna padina između ove ceste i odvojka za Mline je maksimalno opterećena objektima. Nužno je spriječiti daljnje opterećivanje i zasijecanje padine i provesti kontrolu njene stabilnosti.
Na padini između Mlina i Solina jasno se zapažaju tragovi klizanja i tečenja. Ovi procesi su privremeno usporeni izgradnjom manje drenaže uz cestu D-8 tako da voda iz dva izvora ne kvasi padinu u onoj mjeri nekontrolirano kao ranije. Morfološki oblici padine u flišu, iznad uvala s obje strane hotelskog kompleksa Plat ukazuju na suvremene egzogene geološke procese kojima su ove padine zahvaćene i čine ih nepovoljnom sredinom za izgradnju većih građevinskih objekata koji zahtijevaju veće usijecanje i ukopavanje.
Neposredno uz čelo navlake visokog krša na predjelu naselja Obod konstatirano je postojanje klizišta kojim su zahvaćene breče koje leže preko fliša pa je i ovaj dio terena svrstan u kategoriju nestabilnih.
U užem priobalnom pojasu od Kupara do Cavtata u stabilne i za izgradnju pogodne terene mogu se svrstati grebeni od vapnenačkih breča od kojih su izgrađeni svi rtovi ovog dijela obale. Svakako i ovdje treba imati na umu flišnu podlogu na kojoj vjerojatno leže ove breče što je u izvjesnim momentima odlučujući faktor u pogledu procjene njihove stabilnosti.
Za potrebe izrade prostorno planske dokumentacije Mokošice, Župe dubrovačke i povijesne jezgre Dubrovnika rađene su karte geotehničke mikrorajonizacije, uzimajući u obzir geološke, morfološke, seizmičke i geomehaničke karakteristike tla. Posebno nepovoljne zone za gradnju objekata zbog seizmoloških aktivnosti su zone obronačkih kvartarnih naslaga na flišnoj podlozi sa visokom podzemnom vodom, tektonski oštećene karbonatne zone (rasjedi, pukotine), zone na kojima je dolomitna podloga pokrivena muljevitim marinskim materijalom ili recentnim nabačajem (povijesna jezgra Dubrovnika) i zone kvartarnih naslaga (Stonsko polje).
Pored potrebe seizmičke mikrorajonizacije, za područja gdje je ona provedena, treba utvrditi potrebu/obvezu kontinuiranog, automatskog praćenja seizmičkih aktivnosti (ugradnja akcelerograma i sl.).

Tereni u delti Neretve gdje su izdvojeni kvartarni organogeno-barski i aluvijalni sedimenti su uglavnom nestabilni, nepovoljnih građevinskih karakteristika, s visokom razinom podzemnih voda.
Uvjeti sedimentacije tijekom geološke povijesti su se nekoliko puta mijenjali, tako da se na osnovnoj karbonatnoj podlozi formira najprije šljunčani sloj, zatim proslojak gline, te opet
šljunčani sloj. U vrijeme najvjerojatnijeg zajezerenja toka dolazi do formiranja debljeg nepropusnog sloja, glinovito muljevito pješčanog sastava. Na ovome sloju se formira pješčani sloj, sa površinskim zamuljenim slojem, koji odgovaraju donjem riječnom toku, tj. novijeg su nastanka. Ova shema utvrđena je dosadašnjim hidrogeološkim istraživanjima na području Opuzen-ušće, djelomično na području Kuti, na području Koševo i Vrbovci, na desnoj strani Neretve od Metkovića prema Vidu.
Najnepovoljnija je nosivost močvarnih, tresetnih i povremeno plavljenih terena (Koševo-Vrbovci, Kuti, područje uz Malu Neretvu, Rogotin-Desne i dr.) koja iznosi i manje od 0,5 kp/cm^2, što zahtijeva oprez pri temeljenju građevinskih objekata. Tereni izgrađeni od aluvijalnih nanosa sa visokim nivoom podzemnih voda predstavljaju zonu povećanja stupnja seizmičkog intenziteta. Na ovim tlima potrebna je opreznost u odabiranju načina građenja.
Vapnenačko-dolomitski tereni neretvanskog područja uglavnom dobro podnose opterećenja gradnjom.

Tereni Korčule i Lastova izgrađeni su od grupe vezanih stijena karbonatno-kristalaste i kripto-kristalaste klase. To su stijene povoljnih fizičkih i mehaničkih osobina, te su tereni stabilni i nosivi. U usjecima se drže pod kutom od 45° do 85°. Pri izgradnji na takvim terenima treba obratiti pozornost razlomnim zonama i područjima gdje je kvaliteta ovih stijena umanjena intenzivnim kraškim procesima.

i) Definiranje zona mogućeg onečišćenja tla, zraka, vode, mora

Životna sredina na većem dijelu Županije nije značajnije narušena zahvaljujući usmjerenosti gospodarstva na turizam i druge uslužne djelatnosti, koje su međutim, zbog ratnih događanja i prometne izoliranosti područja svedene na minimum. Tomu pridonosi i veliki kapacitet ekosustava zbog povoljnih oceanografskih prilika (duboka južnojadranska kotlina), vjetrovitosti, strujanja mora, velike insolacije i povoljnih reljefnih čimbenika.
Narušavanje čovjekova prirodnog okoliša u obalnom pojasu, poglavito prouzročeno pojačanom urbanizacijom većih naselja i disperzijom stambene izgradnje koju nije pratila izgradnja komunalne infrastrukture, te izgradnjom industrijskih pogona kod kojih se nisu poštivali zahtjevi zaštite okoliša, vezano je za lučke akvatorije (Ploče, Dubrovnik, Korčula, Vela Luka) i zatvorene uvale ugrožene komunalnim otpadnim vodama, izvorišta pitke vode i vodotoke. Posebice je konfliktno Donjo-neretvansko područje gdje se sukobljavaju planirane aktivnosti (dodatna melioracija, širenje luke Ploče na područje zaštićenog ornitološko ihtiološkog rezervata "Parila" predviđeno Prostornim planom općine Ploče, gradnja zračnih luka, vođenje trase Jadranske autoceste deltom Neretve) sa zaštitom prirodnih vrijednosti područja.

Ugroženost voda
Ugroženost površinskih i podzemnih voda na području Dubrovačko-neretvanske županije posljedica je nekontroliranog ispuštanja industrijskih i fekalnih otpadnih voda u podzemlje i vodotoke, odlaganja otpada na nesanitarnim i divljim odlagalištima, te intenzivne primjene kemijskih sredstava u poljodjelstvu.
Prema kategorizaciji voda za državne vode datoj u Državnom planu za zaštitu voda ("Narodne novine" broj 8/99), vode Neretve od granice s Bosnom i Hrvatskoj do mora, oteretnog kanala Mala Neretva, obodnog kanala Koševo-Vrbovci, sustava "Baćinska jezera-Rastok", Konavočice i Baćinskih jezera spadaju u II. kategoriju, dok vode vodotoka u kraškim područjima do naselja, vode u nacionalnim parkovima i parkovima prirode i podzemne vode koje se koriste ili planiraju koristiti u vodoopskrbi pripadaju I. kategoriji kakvoće.
Vode Donje Neretve su onečišćene i ne zadovoljavaju zakonski predviđene kategorije. Uz bakteriološko onečišćenje značajno je povećanje organskih tvari vidljivo kroz povećane vrijednosti amonijaka i fosfata, biološke (BPK-5) i biokemijske (KPK) potrebe kisika. Vode Neretve su nepovoljnog kemijskog sastava jer su opterećene kloridima, sulfatima i imaju veliku ukupnu magnezijevu tvrdoću. Izmjerene povećane koncentracije klorida rezultat su utjecaja mora. Koncentracija klorida se smanjuje prema Metkoviću, međutim kod niskih vodostaja Neretve i visoke razine mora ona je i ovdje značajna. Izmjerene vrijednosti su se u rijeci Neretvi u razdoblju od 1986. do 1994. kretale na mjernoj postaji Metković od 6 do 1292 mg/l, srednja vrijednost je 85 mg/l. U Kominu je u tom razdoblju izmjerena maksimalna vrijednost od 3000 mg/l i minimalna vrijednost 14 mg/l, srednja vrijednost 440 mg/l.
Najveći utjecaj na kakvoću voda rijeke Neretve, a time i na kakvoću priobalnog mora na neretvanskom području imaju onečišćivači uzvodno od Metkovića, s teritorija Bosne i Hercegovine. Stoga se neće moći riješiti problem zagađenja voda ukoliko se u aktivnosti na zaštiti, uz naselja u delti Neretve, ne uključe i naselja s ostalog dijela njezina porječja u Bosni i Hercegovini. Posebice je značajna izgradnja uređaja za pročišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda grada Mostara. Ratna zbivanja, posebice u Bosni i Hercegovini, smanjila su, dijelom i zaustavila gospodarsku aktivnost u porječju Neretve, te su vode Neretve na ulazu u Hrvatsku spadale u I. i II. kategoriju za sve mjerene parametre osim sa stanovišta bakteriološkog onečišćenja i postotak zasićenja kisikom prema kojima spadaju u III kategoriju. Međutim, nakon gospodarskog oporavaka bez poduzimanja mjera na zaštiti voda od onečišćenja, za očekivati je pogoršanje stanja.
Lokalna onečišćenja potječu od komunalnih otpadnih voda naselja, posebice grada Metkovića i manjih pogona prehrambene industrije, što rezultira organskim zagađenjem (povećane koncentracije dušika i fosfora) koje se stalno povećava idući prema ušću i bakteriološkim koje naglo raste na mjestima ispusta. Prema rezultatima mjerenja kakvoće vode u razdoblju od 1990. do 1994. vode rijeke Neretve odgovarale su III-IV kategoriji u odnosu na organsko zagađenje, dok se sa stanovišta bakteriološkog zagađenja svrstavaju u III kategoriju.

Međutim, ostale vode Donje Neretve su pod dominantnim utjecajem lokalnih zagađivača i podzemnih dotjecanja sa susjednih područja.
Na hrvatskom dijelu slijeva jedino Metković i Ploče imaju izgrađenu kanalizaciju, i to samo za uže gradsko područje, s ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda u Neretvu, odnosno u more. Ostala područja rješavaju odvodnju na neadekvatan način putem individualnih propusnih sabirnih jama ili direktnim ispustom u rijeku i kanale. Neplansko širenje naselja uz kanale i rukavce rijeka (područje Metkovića, naselje Vlaka) koju ne prati izgradnja kanalizacijske mreže još pogoršava situaciju. Od industrije postoje pogoni vezani za Metković i Opuzen: klaonice, tvornica tjestenine, pekare, vinarije, prerada voća i povrća. Rezultat je velika koncentracija organskog i bakteriološkog zagađenja, te kao posljedica razgradnje organske tvari povećane koncentracije hranjivih tvari što se pokazuje ispitivanjima kakvoće vode koja se obavljaju na Maloj Neretvi, jezeru Vlaška i vodotoku Prunjak. U zatvorenijim dijelovima sustava kao što su primjerice melioracijski kanali dolazi do intenziviranja bioloških aktivnosti, eutrofikacije voda i zarastanja kanala.
Područje delte Neretve je prostor intenzivne melioracije kojom su znatno smanjene močvarne i vodene površine, ne vodeći računa o zaštiti ovog vrijednog i ekološki osjetljivog područja. Obradive površine sada iznose 4200 ha ili oko 33 % površine delte. Intenzivno poljodjelstvo na ovim prostorima, s neprimjerenom uporabom umjetnih gnojiva i zaštitnih sredstava dodatno opterećuje površinske vode. Stoga je potrebno kontrolom kakvoće voda obuhvatiti pesticide, herbicide kao i teške metale.
Vode izvora s lijevog i desnog ruba doline Neretve budući su bolje kakvoće povoljno utječu na kakvoću površinskih voda. Međutim, na svom toku prema Neretvi onečišćuju se od strane lokalnih onečišćivača i poljodjelskih aktivnosti.
Dodatno opterećenje za vode i općenito na okoliš na Donjo-neretvanskom području mogla bi predstavljati planirana Jadranska cesta na dionici kroz deltu (onečišćene oborinske vode, ispušni plinovi vozila).

Ugroženost mora

Kakvoća mora za kupanje i rekreaciju

Povremeno zagađivanje mora u priobalju i na otocima javlja se u zatvorenijim uvalama poglavito zbog neriješene odvodnje otpadnih voda naselja, turističko-ugostiteljskih sadržaja ili industrijskih objekata. Takvo stanje se potvrđuje redovitom kontrolom kakvoće mora na plažama, a u skladu s Uredbom o standardima kakvoće mora na morskim plažama (NN, 33/96). Ocjena kakvoće mora daje se na osnovi mjerenja u ljetnoj sezoni fizičkih (osnovni meteorološki i hidrološki podaci, izgled morske vode), kemijskih i bioloških (mutnoća vode, pH, ukupne koliformne bakterije, fekalne koliformne bakterije i fekalni streptokoki) pokazatelja na točno utvrđenim točkama - plažama. Mjerenjima koja se obavljaju po ovoj metodologiji od 1989. pokazalo se da je općenito obalno more u Dubrovačko-neretvanskoj županiji pogodno za kupanje tj. spada u kategoriju I. - more visoke kakvoće ili II. kategoriju - more pogodno za kupanje.
Međutim, zbog neizgrađene kanalizacijske mreže s uređajima za čišćenje i podmorskim ispustima kojima bi se ispuštale pročišćene otpadne vode na dovoljnu udaljenost od obale pojave onečišćenja se javljaju na određenim kritičnim mjestima. Tako se pokazuje povremeno neispravno more na najprivlačnijim plažama u Dubrovniku, u Cavtatu, u Srebrenom u Župi dubrovačkoj, u Općini Orebić (Trstenik, Trpanj, Orebić), u općini Janjina (Drače, Sreser), u općini Ston (Prapratno, Žuljana), na otoku Mljetu (Sobra, Pomena, Malo i Veliko jezero), na otoku Korčuli (Vela Luka, Korčula, Lumbarda, Žrnovska Banja), u općini Slivno (Klek, Duboka, Blace, Komarna), u općini Dubrovačko primorje (uvala Slano, uvala Janska), u Pločama, u Gradu Opuzenu (ušće Neretve).

Intervencije prilikom iznenadnog onečišćenja mora

Opasnost od iznenadnih onečišćenja prijeti od brodova koji prevoze različite vrste mineralnih ulja i druge opasne i štetne tvari, industrije smještene na morskoj obali i lučkog prometa. Onečišćenja nastaju zbog povremenih ispuštanja nafte i kaljužnih voda iz brodova, zbog havarije brodova, te zbog havarija u industrijskim pogonima i na kanalizacijskim sustavima.

Mjere za sprječavanje utjecaja od incidentnih zagađenja trebale bi biti obuhvaćene operativnim planovima mjera svakog pojedinog zagađivača. Prikupljena naftna onečišćenja treba koristiti za proizvodnju energije, a dio koji nije moguće koristiti odlagati na posebni deponij. Zaštitu obale od naftnih mrlja moguće je osigurati plivajućim branama, te koristeći specijalne brodove schimere. Incidentna zagađenja na kanalizacijskim sustavima sprječavaju se pričuvnim energetskim izvorima.
Prema domaćim i međunarodnim propisima, odnosno konvencijama koje je prihvatila Republika Hrvatska luke otvorene za međunarodni promet moraju biti opremljene uređajima za prihvat otpada i zauljenih voda s brodova. Luka Ploče i Dubrovnik opremljene su plovilima za prijenos opreme, vozilima, skimerima, crpkama, plivajućim zaštitnim branama, disperzantima.
Na državnom nivou donesen je Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora kojim su utvrđeni subjekti za provođenje mjera i njihova ovlaštenja, te način provođenja mjera. Temeljem Plana utvrđen je Stožer operativnog centra za Županiju. Operativni centri nalaze se u Dubrovniku i Pločama. Na nivou Županije potrebno je za onečišćenja manjeg opsega donijeti Županijski plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja."

Ugroženost tla
Onečišćenja tla mogu biti mehanička, kemijska i biološka, a potječu od naselja, industrije, prometa ili poljodjelstva. Tlo je na ovom području napadnuto:
- otpadnim vodama naselja i industrije
- eksploatacijom kamena u kamenolomima (Dubac, Mironja, Visočani, Bijeli vir, Kapja, Glavice)
- odlaganjem krutog otpada na nesanitarnim odlagalištima
- kemijskim sredstvima koja se koriste u poljodjelstvu
- erozijskim djelovanjem bujičnih tokova
- šumskim požarima koji uništavaju šume i poljodjelske površine.

Osobito aktualan problem vezan za dolinu Neretve je pojava pretvaranja melioriranih obradivih površina u građevinsko zemljište: robno-aukcijska burza kod Opuzena, neplansko širenje naselja uz kanale i vodotoke (područje Metkovića i naselje Vlaka), turističke zone (obalna zona između naselja Blace i rijeke Neretve), prometni koridori (dionica Jadranske autoceste kroz dolinu Neretve), dok se vodnogospodarski objekti na melioracijskom sustavu zapuštaju i propadaju.
Ovdje se još javlja zaslanjivanje tala zbog prodora slane vode rijekom Neretvom i kroz duboke aluvijalne slojeve u unutrašnjost, povećanima nakon izgradnje nekoliko brana i akumulacija za energetsko korištenje rijeke budući je skoro izostala pojava visokih voda na području ušća.
Uz glavne prometnice su prisutna onečišćenja tla od ispušnih plinova automobila, ulja, goriva, trošenja kočnog sustava i pneumatika. Najštetnija su onečišćenja olovom i olovnim spojevima zbog svoje postojanosti. Opasan je za ljude i ostali živi svijet zbog kumulativnog toksičnog djelovanja na organizme. Postoji i mogućnost od incidentnih zagađenja tla, posebice na glavnim cestama s povećanim prometom ili nepovoljnim prometnim elementima (D-8 Jadranska turistička cesta, D414 Pelješka cesta, D-9 Metković-Opuzen).
Erozijsko djelovanje bujica najviše je izraženo u Župi dubrovačkoj, Komolačkoj kotlini, kod Stona, Trpnja i Orebića.
Onečišćivanje tla kemijskim sredstvima najveće je u dolini Neretve, a zbog ugrožavanja podzemnih voda koje se koriste u vodoopskrbi korištenje kemijskih sredstava u poljodjelstvu predstavlja opasnost u Stonskom i Blatskom polju.

Ugroženost zraka
Na području Dubrovačko-neretvanske županije ne postoji područna mreža za praćenje kakvoće zraka, te nije moguće donositi kvalificirane zaključke o ugroženosti zraka na području Županije. O ugroženosti zraka na području Županije moguće je zaključivati samo posredno temeljem emisijskih mjerenja, subjektivnih opažanja u okolišu i/ili temeljem mjernih rezultata praćenja onečišćenja zraka na meteorološkoj postaji u Dubrovniku.

Industrijski izvori onečišćenja su tvornica ugljenografita (ugljena prašina, H_2S), "Prvo dalmatinsko industrijsko poduzeće" u Dubrovniku (neugodni mirisi), tvornica azbesta u Pločama (azbestna prašina), brodogradilišta na otoku Korčuli, luke u Pločama i Metkoviću, te kamenolomi Dubac kod Dubrovnika, Mironja i Visočani kod Slanog, Glavice kod Opuzena (kamena prašina). Većina pogona je nakon rata znatno smanjila proizvodnju. Zaštita zraka ostvarit će se ugradnjom otprašivača u kamenolomima, ugradnjom filtra za pročišćavanje zraka od sagorjelih plinova i prašine na industrijskim pogonima, izborom goriva sa malom količinom sumpora, te usmjeravanjem na tzv. čistu industriju.
Onečišćenje zraka emisijama iz prometa moguće je posebice u većim naseljima (Dubrovnik, Metković, Ploče, Korčula) i uz Jadransku cestu u turističkoj sezoni. Za onečišćenje od prometa je nepovoljno to na određenim lokalitetima, u pravilu najvrjednijim prirodnim, kulturnim i spomeničkim zonama, dolazi do sučeljavanja najvećih emisija i najvećeg mogućeg broja potencijalno ugroženih osoba (Dubrovnik, Cavtat, Slano, Ston, Korčula). Onečišćenje je moguće smanjiti u naseljima ubrzanjem protoka vozila unaprjeđenjem gradske mreže prometnica, boljom regulacijom prometa i izgradnjom obilaznica naselja. Realizacijom Jadranske autoceste, čija bi trasa išla zaleđem obalnog pojasa, tranzitni promet, a time i glavnina onečišćenja bi se odmaknuli u slabije naseljena područja. Temeljem Zakona o zaštiti zraka i odgovarajućeg programa zaštite okoliša, potrebno je uspostaviti područnu mrežu za praćenje kakvoće zraka.

Zone opterećene bukom
Ugroženost bukom najizraženija je u većim naseljima, te uz najopterećeniju Jadransku državnu cestu, državnu cestu Ploče-Opuzen-Metković i nešto manje uz državnu cestu Ston-Orebić-Korčula-Vela Luka. Najproblematičnije su dionice gdje je cesta u ravnini ili iznad okolnog terena u naseljenim područjima (Ploče-Rogotin, Metković, Opuzen, Ston, Orebić, Korčula, Slano, Trsteno, Rijeka dubrovačka, Dubrovnik, Župa dubrovačka).

Utjecaj zračnih luka
Zračna luka Dubrovnik - položaj poletno-slijetne staze dubrovačke zračne luke je takav da se točno u njenoj osovini u pravcu sjeverozapada nalazi naselje Cavtat. Mjerenja jačine buke vršena za potrebe Projekta južnog Jadrana evidentirali su otisak buke: na samoj zračnoj luci i neposrednoj okolini nivoa 40 NNI i više (oznake "jako neugodna buka") koja pokriva 1500 ha, te u široj okolini koja obuhvaća sjeverozapadnu polovinu Konavala i Župski zaljev nivoa 25-40 NNI, na površini 4000 ha. Potrebno je izraditi novu kartu buke na temelju novih procedura slijetanja, očekivanog prometa i novih tipova zrakoplova, budući prije rađena karta iz 1969. ne odgovara stvarnom stanju.

Zračna luka Ploče - Grad Ploče je izgradio zračnu luku na lokaciji nekadašnjeg privremenog uzletišta unutar manipulativnih površina pomorske luke Ploče, 1,5 km udaljenog od grada.
Utjecaj buke i vibracija koji izazivaju zrakoplovi mogao bi u većem dijelu okruženja biti u okviru dozvoljenih, budući je slijetanje i uzlijetanje dozvoljeno samo iz južnog smjera, što je iznad morske površine. Uz to je lokacija unutar zone pomorske luke gdje nije definirana gornja granica buke. Problem može predstavljati buka pri startanju zrakoplova na sjevernoj strani poletno-slijetne staze. Planirana zračna luka utjecat će također na buduće korištenje površina, jer će se svi sadržaji koji se planiraju graditi u njenom okruženju morati prilagoditi uvjetima zračne luke (visina i udaljenost građevina od poletno-slijetne staze i zračnih koridora).
Problem utjecaja na tlo i vode bi se zadovoljavajuće riješio priključenjem zračne luke na planirani gradski kanalizacijski sustav.

1.1.2.2. PODRUČJA PRETEŽITIH DJELATNOSTI U ODNOSU NA PRIRODNE I DRUGE RESURSE

a) Gospodarstvo općenito

Osnovni pokazatelji o stanju gospodarstva Dubrovačko-neretvanske županije, prikazani kroz kretanje ukupnih prihoda, ukupnih rashoda, zaposlenost i financijsko stanje poduzetnika i investicije, ukazuju na veliko zaostajanje, stagnaciju i negativne trendove u strukturi pojedinih ekonomskih kategorija u odnosu na gospodarske prilike prije Domovinskog rata i pokazuju da je potpuno zapostavljan razvitak djelatnosti utemeljenih na valorizaciji resursa i čimbenika pogodnosti ovog područja.

Broj i struktura poduzetnika
Na području Županije tijekom poslovne 1997. evidentirano je 1557 poduzetnika koji u Zavodu za platni promet imaju otvoren žiro-račun (što je 7,3% više nego u ranijem razdoblju).

Od 1. siječnja 1997. primjenjuje se nova Nacionalna klasifikacija djelatnosti prema kojoj nema podjele na privredne i neprivredne djelatnosti već se promatraju i raščlanjuju svi poduzetnici bez obzira na to u koje područje su svrstani, prema Zakonu o računovodstvu. Najznačajniji je udio poduzetnika iz područja trgovine (53,1%), skoro 11% poduzetnika bavi se poslovanjem s nekretninama i pružanjem raznih poslovnih usluga, 8% poduzetnika je iz područja hotela i restorana, a 9% iz prerađivačke industrije.
Struktura poduzetnika prema veličini pokazuje da su najviše zastupljeni mali poduzetnici - 1487 ili 95,5%, iz srednjeg poduzetništva 53 ili 3,4%, dok je samo 17 velikih poduzetnika ili 1,1%.

Struktura poduzetnika prema obliku vlasništva pokazuje ove odnose:
- 1392 poduzetnika ili 89,4% u privatnom vlasništvu
- 98 poduzetnika ili 6,3% u mješovitom vlasništvu
- 48 poduzetnika ili 3,1% u državnom vlasništvu
- 19 poduzetnika ili 1,2% u zadružnom vlasništvu

Struktura poduzetnika prema područjima pokazuje da je najveći broj poduzetnika - 1217 ili 78,2% lociran na dubrovačkom području dok otočno područje ima 95 poduzetnika ili 6,1%, a neretvansko područje 245 poduzetnika ili 15,7%.

Broj i struktura obrtnika
Najveći udio u strukturi obrtnika Županije imaju obrtnici u trgovini na malo 20,9%, zatim obrtnici ugostitelji 14,6%, obrtnici građevinari 9,0%, obrtnici u prijevozu robe cestovnim putem 6,3%, dok su udjeli ostalih obrtnika znatno manje zastupljeni u strukturi obrtnika Županije.
Distribucija obrtnika po pojedinim područjima pokazuje da su obrtnici dubrovačkog područja najbrojniji i čine 52,1% obrtnika Dubrovačko-neretvanske županije.
Obrtnici otočnog područja čine 19,2% obrtnika Županije, a obrtnici neretvanskog područja čine 28,7% obrtnika Županije.

Kretanje zaposlenosti
Ukupan pad gospodarske aktivnosti prouzročen posljedicama agresije na najveći dio promatranog područja doveo je i do velikog pada broja zaposlenih, enormnog povećanja nezaposlenosti, a time i socijalnih tenzija u pojedinim područjima.
Broj zaposlenih 1997. u gospodarstvu Županije iznosio je 18725, a zbog primjene nove Nacionalne klasifikacije djelatnosti struktura zaposlenih iskazuje se po područjima uz evidentne manje promjene u načinu prikaza ove kategorije prema prethodnim godinama.

Zaposlenost Županije (iskazana satima rada) iznosi samo 46,2% zaposlenosti 1990. ili 70,05 % zaposlenosti 1993., što je iznimno nepovoljno.

Potrebno je međutim istaknuti da u ukupan broj zaposlenosti u 1997. nisu uključeni zaposleni u državnim javnim poduzećima, zaposleni u ustanovama i u javnoj upravi (prema raspoloživim podacima 9733 zaposlena).
Pribroje li se naznačene kategorije zaposlenih, ukupan broj zaposlenih na području Županije iznosio je 28458 što je 70,2% zaposlenosti 1990.
Najznačajniji udio u ukupnoj zaposlenosti u 1990. imala je djelatnost ugostiteljstva i turizma (25,5%) na drugom mjestu po važnosti u ukupnoj zaposlenosti bila je industrija (19,5%), zatim promet i veze (19,5%) i trgovina (17,0%). Struktura zaposlenosti Županije u 1997. ukazuje na velike promjene u važnosti pojedinih djelatnosti - uočljiv je pad udjela industrije, ugostiteljstva i prometa i veza, te značajan porast udjela trgovine sa 25,3% ukupnog broja zaposlenih. Porast udjela trgovine u ukupnoj zaposlenosti posljedica je smanjenja broja zaposlenih u proizvodnim djelatnostima, neadekvatne razine turističkog prometa, time i broja sezonskih djelatnika.
Struktura zaposlenih logična je za poslijeratno, tranzicijsko vrijeme, ali je u potpunom nesuglasju s potencijalima ovog područja.

Nezaposlenost
Ukupan broj nezaposlenih u Županiji iznosi 8476 za 1997. što je za 2,3% manje od nezaposlenosti 1996.
Najveći udio u ukupnoj nezaposlenosti imaju kvalificirani i visokokvalificirani djelatnici - 37,4%, nezaposlene žene čine 47,9%, a nezaposlenih bez prethodnog radnog iskustva - tj. onih koji prvi put traže posao ima 2393. Korisnika novčane naknade bilo je 1612.

Financijsko stanje poduzetnika
Ukupni prihodi Županije rasli su za 3,8 indeksnih poena brže od ukupnih rashoda, ali nisu dostajali za njihovo pokriće pa je i u 1997. ostvaren gubitak u poslovanju.
S ostvarenim prihodima moglo se u 1997. pokriti 94,3% ukupnih rashoda, za razliku od 91,4% u 1996.
Ukupni prihodi poduzetnika Županije u 1997. iznosili su 4,908 milijardi kuna i 26,2% nominalno su veći od prihoda 1996., ali su i realno veći zbog znatno nižeg rasta cijena.
Najveći udio ukupnog prihoda ostvaren je u području trgovine, gdje je 826 poduzetnika ostvarilo 43,6% ukupno ostvarenih prihoda poduzetnika Županije. Ukupni prihodi ostvareni trgovanjem su 34,9% veći od prihoda 1996.
U području prijevoza, skladištenja i veza ostvareno je 939,4 milijuna kuna prihoda (19,1%) što je samo 7,2% više od ostvarenja u 1996., a posljedica je izuzetno niskih vozarina i recesije na međunarodnom tržištu brodskog prostora.
Ukupni rashodi iznosili su 5,205 milijardi kuna i 22,4% su veći od rashoda 1996., ali su i 6,1% veći od ukupno ostvarenih prihoda u 1997.
Najznačajniji udio u poslovnim rashodima imali su materijalni troškovi (33,3% poslovnih rashoda ili 30,6% ukupnih rashoda) i rastu 1,7 indeksnih poena brže od ukupnih rashoda. Troškovi osoblja su 18,7% veći od udjela u 1996. i čine 15,0% poslovnih rashoda, odnosno 13,8% ukupnih rashoda. Amortizacija s udjelom od 4,9% u ukupnim rashodima veća je za 17,6% od ostvarenja 1996.
Dobit tekuće godine iznosila je 123.514.000 kuna što čini 2,5% ukupnih prihoda, a gubici iznose 448.282.000 kuna i 3,6 puta su veći od ostvarene dobiti i za 4,5% su veći od gubitaka prethodne poslovne godine. Najveći gubici iskazani su u području hotela i restorana 281.782.000 kuna ili čak 62,9% ukupnih gubitaka gospodarstva Županije. Visoki gubici pored toga opterećuju trgovinu (19,7% ukupnih gubitaka), te prerađivačku industriju (10,3% ukupnih gubitaka).
U 1997. ostvareno je 23.940 kuna gubitaka po zaposlenom u gospodarstvu Županije (u 1996. 23.388 kn po zaposlenom što ne pokazuje tendenciju povećanja efikasnosti privređivanja gospodarstva u cjelini).
Prosječna mjesečna plaća neto po zaposlenom u gospodarstvu iznosila je u 1997. 1.930 kuna i za 18,1% viša je od prosječne plaće za 1996. ali i za 11,7% niža od prosječne plaće gospodarstva Republike Hrvatske (2.187 kuna).

Najveća prosječna mjesečna plaća neto u iznosu od 2.897 kuna iskazana je u području prijevoza, skladištenja i veza, a najniža u području ribarstva - 1.200 kuna.

Vrijednost aktive poduzetništva

Vrijednost imovine, odnosno kapitala i obveza poduzetnika Županije na kraju poslovne 1997. iznosila je 9.492.742.000 kuna i bila je 13,8% veća od vrijednosti kapitala u 1996.

Intenzivan rast kratkotrajne imovine evidentiran je na svim njezinim elementima. Jako je nepovoljan rast kratkotrajnih potraživanja (čak za 34,2% više od 1996.) i posljedica je poteškoća u naplati isporučene robe i izvršenih usluga.

Promjene u strukturi imovine imaju svoj odraz i na veličini i strukturi izvora sredstava.

Evidentno je smanjenje kapitala i rezervi u apsolutnom i relativnom iznosu, koji predstavlja najkvalitetniji dio izvora sredstava i rast dugoročnih i kratkoročnih obveza.

Enormno visok rast dugoročnih obveza najvećim je dijelom posljedica ulaganja u sanaciju hotelskih objekata. Odnosi između kapitala i imovine, te potraživanja i obveza u gospodarstvu Županije ozbiljno su narušeni, već nekoliko godina. Kapital i rezerve sa dugoročnim rezerviranjima i dugoročnim obvezama nisu dovoljni za financiranje dugotrajne imovine pa se dio dugotrajne imovine kao trajnije vezana obrtna sredstva financiraju iz neodgovarajućih kratkoročnih izvora.

Novčana sredstva i kratkotrajna potraživanja nisu dovoljna za pokriće izuzetno visokih kratkoročnih obveza. Sve navedeno pokazuje da na razini Županije ne postoji potrebna globalna financijska stabilnost, što potvrđuju i podaci o nelikvidnosti i stalno rastućoj insolventnosti kod sve većeg broja poduzetnika.

Investicijska ulaganja

U gospodarstvo Dubrovačko-neretvanske županije je tijekom 1997. uloženo 755.321.000 kuna. Najveći udio u ukupnim ulaganjima imala su ulaganja u području hoteli i restorani.

Struktura investicija pokazuje da je 46,1% sredstava uloženo u izgradnju novih gospodarskih kapaciteta (osobito u području poslovanja nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge), 39,8% sredstava uloženo je u rekonstrukciju, dogradnju, modernizaciju i proširenje kapaciteta (osobito u području hoteli i restorani, prijevoz, skladištenje i veze i ribarstvo) dok je 14,1% sredstava uloženo u održavanje razine postojećih kapaciteta (područje hoteli i restorani).

Stopa investiranja - udio investicija u ukupnom prihodu za gospodarstvo kao cjelinu iznosila je 15,4%, što može biti poticaj življem investicijskom ciklusu i intenzivnijem rastu učinaka gospodarstva uz uvjet ulaganja u tržišno prihvatljive programe utemeljene na resursima područja.

Investicijska ulaganja u dubrovačko područje čine 38,3% ulaganja Županije, dok ulaganja u otočno područje iznose 18,6% ulaganja Županije, a ulaganja u neretvansko područje čine 43,1% ulaganja Županije.

Ocjena današnjeg stanja gospodarstva

Uspoređujući rezultate poslovanja gospodarstva Dubrovačko-neretvanske županije i Republike Hrvatske, evidentan je veći udio rashoda, gubitaka i broja zaposlenih u gospodarstvu Republike Hrvatske od udjela u ukupnim prihodima i dobiti.

Ukupni prihodi po zaposleniku u Županiji su za 31% niži od ostvarenih ukupnih prihoda po zaposlenom u Republici Hrvatskoj.

Prosječna mjesečna neto plaća po djelatniku u gospodarstvu je za 11,75% niža od prosječne mjesečne neto plaće u gospodarstvu za Republiku Hrvatsku u cjelini.

Sve naznačeno ukazuje na situaciju u gospodarstvu Županije koja je, zbog svih poznatih okolnosti - neadekvatne razine i strukture turističkog prometa, nezadovoljavajuće prometne povezanosti s ostalim područjima Republike Hrvatske, gubitka dijela tržišta, nezadovoljavajuće sporog i neučinkovitog odvijanja procesa privatizacije i restrukturiranja gospodarstva sukladno tržišnim zahtjevima, uz lagane znakove oživljavanja gospodarske aktivnosti ostvarilo u 1997. tek 45-50% predratnog ukupnog prihoda ovog područja.

Iako se stupanj zaostajanja bitno razlikuje po pojedinim djelatnostima, svi raspoloživi podaci pokazuju na značajan pad udjela ugostiteljstva i turizma u gospodarskoj strukturi, odumiranja obrta i izrazit rast trgovine, što nije u suglasju s izuzetno vrijednim resursima ovog područja.

Stanje gospodarstva u 1998.
Gospodarstvo Županije u 1998. pokazuje znakove stagnacije i produbljivanja svih negativnih tendencija zabilježenih u prethodnim poslovnim godinama. Rast prihoda i rashoda u 1999. približan je rastu cijena (cijene na malo 5,7%, troškovi života 6,4%).
Gubici su znatno veći od gubitaka u 1997. (600.469.000 kn), a zaposlenost u gospodarstvu Županije pokazala je znakove smanjenja prema 1997. (17.935 zaposlenih ili 0,4% manje od 1997.).
Najveći udio u gospodarskoj strukturi imala je trgovina, dok su proizvodne djelatnosti zastupljene znatno manje.
Na kraju može se zaključiti da ni u 1998. nije zabilježen očekivan intenzivniji rast osnovnih makroekonomskih pokazatelja i gospodarsko stanje daleko je ispod razine koja bi valorizirala potencijale ovog područja.

Razina razvitka gospodarstva po središtima rada
Gospodarski kapaciteti, time i ukupna gospodarska aktivnost neravnomjerno su raspoređeni po području Županije.
Glavna središta rada su gradovi Županije u kojima je evidentiran najveći broj zaposlenih, gospodarskih kapaciteta i u kojima je demografska slika stanovništva znatno povoljnija od ostalih područja i centara Županije, s posebnim naglaskom na Grad Dubrovnik u kojemu je evidentirano 46,05% aktivnog stanovništva Županije (prema popisu 1991.) u kojemu je 49,4% ukupno zaposlenih Županije, i koji raspolaže s 25% ukupnih smještajnih kapaciteta Županije. Dio gospodarske aktivnosti nalazi se u općinskim središtima, ali sa znatno manjim udjelom u gospodarskim kapacitetima i financijskim rezultatima.

Učinci razvojne politike u bivšem sustavu i posljedice u gospodarstvu
Ciljevi gospodarskog razvitka i razvojne politike u bivšem sustavu bili su usmjereni na postizanje stupnja gospodarskog i društvenog razvitka koji bi omogućio:
- optimalno korištenje kulturno-povijesnih, prirodnih, ljudskih i materijalnih resursa područja,
- usklađen razvitak gospodarskih i društvenih djelatnosti,
- ravnomjerni prostorni raspored ekonomskih potencijala na cijelom području Županije,
- stabiliziranje ekološke ravnoteže i sprječavanje devastacije prirodnih vrijednosti.

Ugostiteljstvo i turizam, poljoprivreda i u pojedinim područjima proizvodnja bile su djelatnosti - nositelji razvitka, a ostale gospodarske djelatnosti definirane su kao prateće djelatnosti.
Dosadašnji gospodarski razvitak Županije pokazuje da se nisu poštovali naznačeni ciljevi razvitka, te razvitak nije bio prostorno ravnomjerno raspoređen ni reguliran. Takav trend doveo je do suboptimalnog korištenja vrijednih prirodnih, materijalnih i ljudskih resursa, hiperurbanizacije, depopulacije i konačno u pojedinim područjima i do teških konflikata u prostoru.
Gradnja pojedinih gospodarskih, u prvom redu turističkih kapaciteta izvodila se neusklađeno s obilježjima prostora i pokazateljima opravdanosti ulaganja a došlo je i do niza gospodarskih promašaja.
U cjelini promatrano, intenzivna izgradnja kapaciteta zbog niza promašaja uglavnom subjektivne, negospodarske prirode nije dovela do očekivanih gospodarskih učinaka i gospodarski razvitak ovog područja počeo je u osamdesetima poprimati značajna degresivna kretanja, pad akumulacije i učinkovitosti ulaganja.
Zabilježeni su i veliki poremećaji u gospodarskoj strukturi pojedinih područja, u poziciji pojedinih gospodarskih djelatnosti, u prvom redu opadanje uloge poljoprivrede i naglašene ekspanzije tercijarnih djelatnosti.
Zabilježeni su jaki depopulacijski trendovi, izumiranje sela i rubnih područja te veliki demografski pritisci i mehanički prilijev u središta - Dubrovnik, Ploče, Metković koji nisu mogli kvalitetno zadovoljiti sve potrebe svojih stanovnika (egzistencija, kultura, stanovanje itd.).

Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske

MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA, GRADITELJSTVA I STANOVANJA
Zavod za prostorno planiranje

4. Poglavlje:
Prostorno razvojna i planska usmjerenja
Sektor:
Naselja - proces urbanizacije, sustav razvojnih središta i usmjerenja
Tema:

Važnija središta rada

Naselja s više od 900 radnih mjesta

Godina podataka - stanje:
1991.

Kartografski prikaz:
42-03

Izvori podataka:
Popis stanovništva, domaćinstava i stanova;
Studija: Naselja - naseljenost prostora, procesi urbanizacije i sustav razvojnih žarišta, 1995.

Zagreb, srpnja 1997.

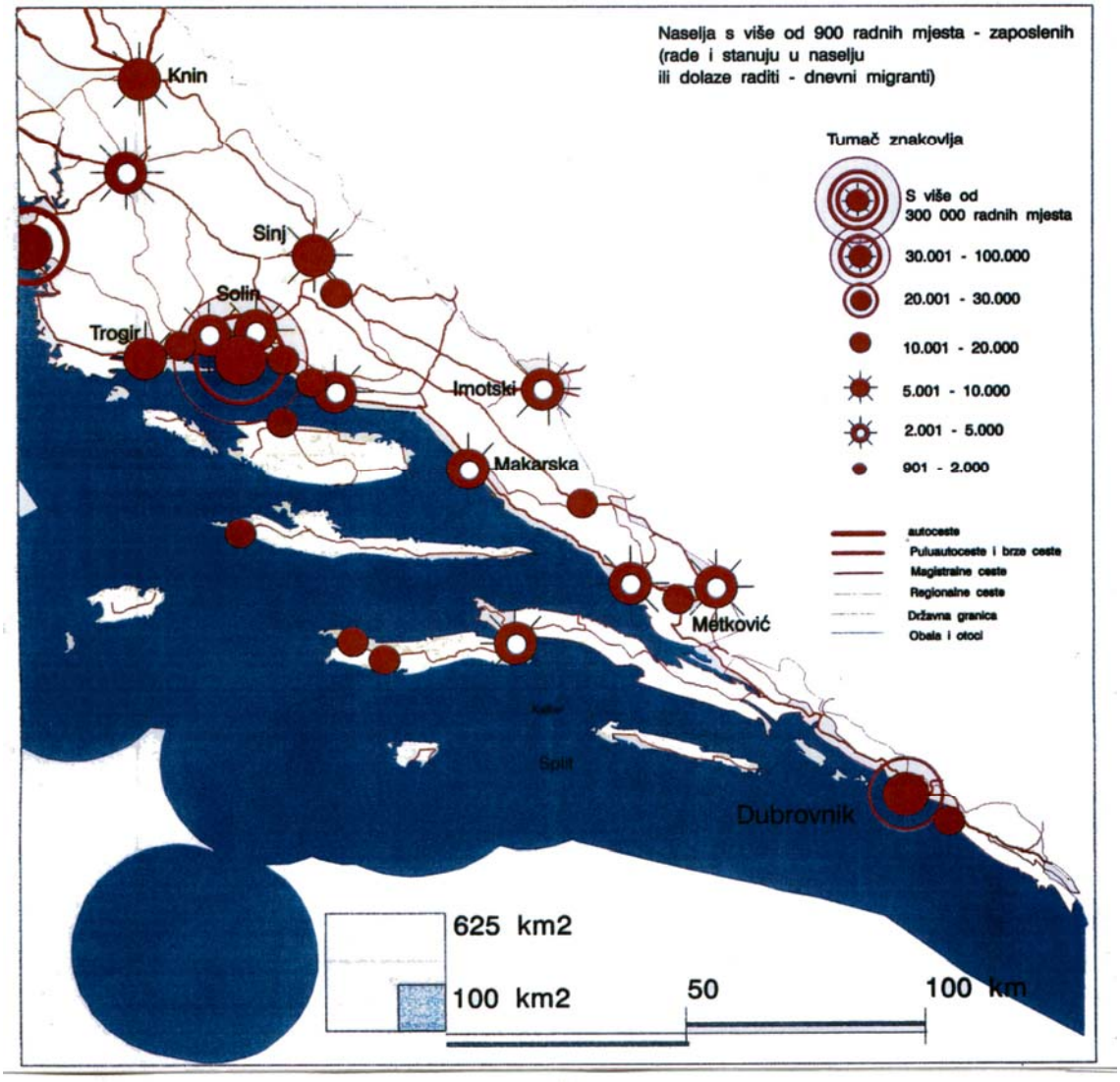

66

Važnija središta rada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Manja područna središta postupno su gubila svoju funkciju uz naglašeno gašenje glavnine gospodarskih djelatnosti i osipanje stanovništva.
Postojeća prostorna distribucija gospodarskih kapaciteta neravnomjerna je i ne zadovoljava, te je logično da ne može osigurati uvjete za kvalitetan život svojih stanovnika na svim područjima.
Mjerama ekonomske politike, poticajima, posebnim olakšicama o čemu će biti govora u narednim poglavljima potrebno je osigurati razvitak svakog područja sukladno svojim posebnostima, oživiti sela, gospodarski osnažiti rubna područja, povećati udio u gospodarskoj strukturi, otocima pružiti sve zakonom zagarantirane pogodnosti.

b) Turizam

Ugostiteljstvo i turizam, ne samo kroz udio u društvenom proizvodu nego i kroz multiplikativan utjecaj i poticanje razvitka ostalih gospodarskih djelatnosti prije Domovinskog rata imala je presudan utjecaj na ukupnu gospodarsku fizionomiju Dubrovačko-neretvanske županije.
Prirodni resursi i kulturno-povijesne znamenitosti bili su čimbenik atraktivnosti inozemnim gostima. Ta okolnost dovela je do velike (ali ne uvijek i racionalne) ekspanzije turističke ponude, pretežno smještajnog i ugostiteljskog dijela.
Značaj ugostiteljsko turističke djelatnosti za gospodarstvo Županije vidi se u činjenici da je po intenzitetu turističkog prometa Dubrovačko-neretvanska županija svrstana na drugo mjesto u Republici Hrvatskoj:

- s 87.768 kreveta 1990. ostvarila je 5.834.991 noćenja što je 11% ukupnog turističkog prometa Hrvatske;
- udio ugostiteljstva i turizma u gospodarstvu Županije 1990. bio je 21,03%, a danas je to znatno manje.

Postojeći materijalni resursi predstavljaju vrijedan temelj budućeg razvitka ove djelatnosti.
Ugodna sredozemna klima s velikim brojem sunčanih dana, pomorski položaj, kakvoća mora, bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta, razvedenost morske obale s brojnim otocima, uvalama i lučicama i jedinstveno kulturno-povijesno naslijeđe predstavljaju uz demografski potencijal iznimne vrijednosti pogodne za daljnji kvalitetniji razvitak turizma.
Čitavo područje Županije pogodno je za razvitak pojedinih vrsta turizma. U elaboratu o gospodarskim mogućnostima naznačeni su mogući, poželjni oblici razvitka turizma na svakom pojedinom području i lokalitetu.
Istaknimo ovom prilikom posebno područja Grada Dubrovnika koje je s obzirom na svoje resurse prikladno za razvitak svih oblika turizma, osobito novih oblika koji će postupno dovesti do statusa Dubrovnika ekskluzivnom turističkom destinacijom.
Prirodne vrijednosti i resursi ostalih područja uvjetovat će razvitak izletničkog turizma, utemeljenog na specifičnoj gastronomskoj ponudi (Ston, Neretva).
Ruralni turizam, ranch turizam su prednosti za daljnji razvitak na području Konavala.
Zbog nužnosti održivog otočnog razvitka, na svim otocima predviđen je razvitak svih oblika turizma.
Prema tome, preduvjet daljnjeg razvitka djelatnosti mogu biti pješčane plaže u Lumbardi, razvedena obala s mnoštvom otočića na cijelom području, visoravan Nakovanj na rubu Pelješca, brojne uvale i otočići otoka Lastova, poljoprivredna proizvodnja Konavala, vinogradi Pelješke župe, bogatstvo delte Neretve i pogodnost za specifične oblike turizma, Baćinska jezera, otok Lokrum, itd.

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske predviđa revitalizaciju i usmjeravanje ukupne turističke ponude Hrvatske prema kakvoći i pravilnom korištenju atraktivnosti prostora, napose prirodne i kulturne baštine.
Hrvatska, pa tako i Dubrovačko-neretvanska županija, mora svoj turistički ugled i razvoj usmjeravati i oblikovati na svim područjima:

- Jadran kao najsnažnije turističko područje sa specifičnostima obalnog pojasa, otoka, akvatorija - u cjelini oslonjen na ukupnu kvalitetu okoliša (osobito čisto more)
- kontinentalni turizam oslonjen na prirodne uvjete: šume, jezera, vodotoci, termalni izvori, graditeljska baština, lovna područja.

Lovna područja

U sklopu turističke ponude Dubrovačko-neretvanske županije postoje i brojna lovišta, ukupno njih 27, od kojih 12 državnih, a 25 zajedničkih. Lovišta predstavljaju značajan resurs u turističkoj ponudi Županije. Domaće i strane pravne i fizičke osobe mogu steći pravo lova na lovištima koncesijom na vrijeme od 20 do 40 godina.

Lovište je, prema Zakonu o lovu (NN, 10/94, 44/98), određena površina zemljišta koje predstavlja zaokruženu prirodnu cjelinu u kojoj postoje ekološki i drugi uvjeti za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. Ono se ustanovljuje ovisno o vrsti divljači koja prirodno obitava ili se uzgaja na određenom zemljištu.

Lovište ne obuhvaća:

- neizgrađeno i izgrađeno građevinsko zemljište te površine do 300 m od naselja
- javne prometnice i druge javne površine, podrazumijevajući i zaštitni pojas
- određene dijelove prirode koji su proglašeni posebno zaštićenim objektima prirode
- more i privredne ribnjake s obalnim zemljištem koje služi za korištenje ribnjaka
- rasadnike, voćne i lozne nasade namijenjene intenzivnoj proizvodnji u površini do 100 ha, ako su ograđeni ogradom koja sprečava prirodnu migraciju sve dlakave divljači
- druge površine na kojima je aktom o proglašenju njihove namjene zabranjen lov.

Lovišta se mogu ustanoviti kao otvorena lovišta, ograđena lovišta i uzgajališta divljači. Ona mogu biti vlastita ili zajednička.

Vlastito lovište ustanovljuje se na zemljištu čija površina nije manja od 1000 ha neprekinutog zemljišta, tako da se po cijelom zemljištu može prelaziti s jedne katastarske čestice na drugu bez prijelaza preko tuđeg zemljišta.

Vlastita lovišta mogu biti i državna, ako se nalaze na površinama zemljišta u vlasništvu države a ustanovljuje ih Ministar poljoprivrede i šumarstva.

Zajednička lovišta su ustanovljena na površinama zemljišta na kojima nisu ustanovljena vlastita lovišta.

Lovište se ustanovljuje ovisno o vrsti divljači koja prirodno obitava ili se prvenstveno uzgaja na površinama zemljišta, broju divljači koja se prema mogućnostima staništa može uzgajati na tim površinama i njegovoj namjeni.

c) Poljoprivreda

Po poljoprivrednoj proizvodnji Dubrovačko-neretvanska županija ima raznovrstan sadržaj u kojem se mogu naći vrlo različiti i vrlo zanimljivi proizvodi značajni kako za domaće tako i za inozemno tržište. Široki mozaik tipova tala, mikroklime te zemljopisni smještaj, daje mogućnosti uzgoja svih vrsta poljoprivrednih biljaka kao nigdje na području Republike Hrvatske. Na prostoru Županije uzgajaju se najosjetljivije vrste voćaka kao što su agrumi, povrće i cvijeće na otvorenim površinama tijekom kalendarske zime, samoniklo aromatično i ljekovito bilje na pašnjacima, vinova loza s vrhunskim bijelim i crnim vinima zaštićenog podrijetla, do maslina koje podnose višemjesečne ljetne suše, a da se ne spominje uzgoj ribe i školjkaša.

Najveći dio teritorija Dubrovačko-neretvanske županije od 58.593 ha nalazi se pod šumom što predstavlja 41,12 % ukupne površine Županije. Obradivog tla ima 20.988 ha ili 14,37 % od ukupne površine. Velike pašnjačke površine sa 43,875 ha čine 30,04 % prostora Županije, koje zajedno s obradivim tlom čini 64.864 ha ili 44,41 % ukupnih površina Županije.

U strukturi obradivog tla najzastupljenije su oranice s 10.182 ha ili 48,18 %, zatim maslinici, voćnjaci s 6,027 ha ili 28,72 %, vinogradi s 4,420 ha ili 21,05 %, te livade s 429 ha ili 2,05 %.

Na temelju takve strukture može se reći kako je po obilježjima poljoprivredne proizvodnje Županija povrtlarsko-voćarsko-vinogradarsko područje. Poljoprivrednici stječu prihode podjednako iz svih triju grana proizvodnje, dakle po jednu trećinu, pa se po važnosti izjednačuju sve tri.

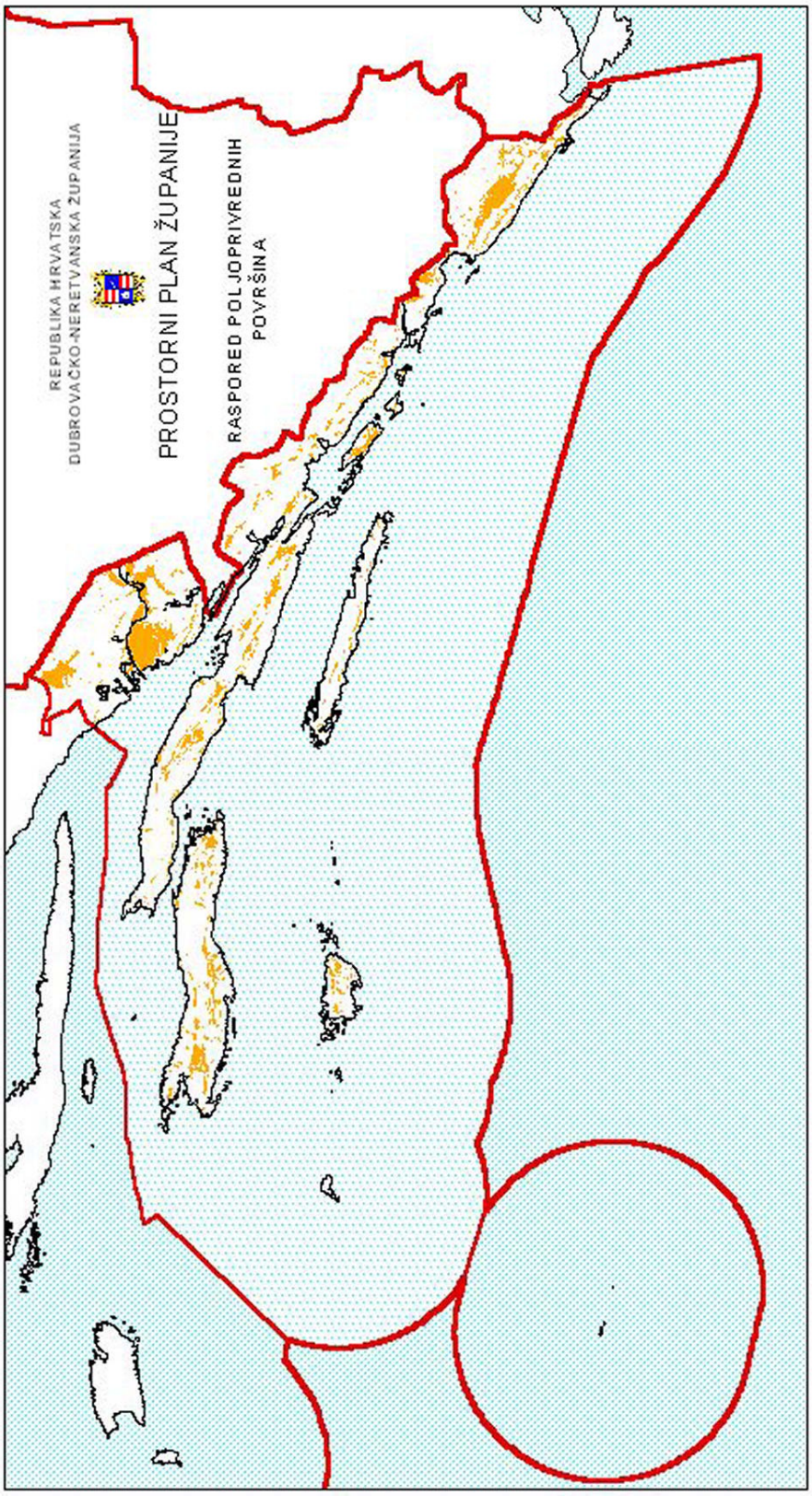

Raspored poljoprivrednih površina u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Poljoprivredne površine Dubrovačko-neretvanske županije po kategorijama (ha)					
Poljoprivredna površina	Obradiva površina				
	Ukupno	Oranica i vrt	Voćnjak	Vinograd	Livada
64863	**20988**	**10112**	**6027**	**4420**	**429**

Izvor: "Obnova i razvoj poljoprivrede i sela" u okviru Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije", studeni 1998.

Stočarstvo je uglavnom sporedna grana proizvodnje na obiteljskim gospodarstvima. Isto je i s proizvodnjom meda i sakupljanjem aromatičnog i ljekovitog bilja.

Postojeće obradivo tlo čini samo 14,37 % ukupnih površina Županije, što je vrlo malo u odnosu na ukupan prostor i potrebe. Zbog toga čuvanju obradivog tla od prenamjena, uništenja, onečišćenja i oštećenja treba dati punu pažnju. Prikladno tlo može biti neobrađeno, ali zato sačuvano i nikada izgubljeno za poljoprivrednu proizvodnju. No, radi širenja gradova i mjesta za stanovanje, razvoja turizma, izgradnje prometnica, industrije i dr. poljoprivredno obradivo tlo je stalno na udaru. Zbog toga bi se moralo za spomenute svrhe birati prostore manje vrijedne ili neprikladne za poljoprivrednu proizvodnju.
Od ukupno 20.988 ha obradivog tla oko 10.000 ha ili 50 % tla su prikladna za poljoprivrednu proizvodnju, što znači da ta tla nemaju značajnih ograničenja upotrebe. U tih 10.000 ha se nalazi oko 5.000 ha tala koja se ističu svojim posebnim svojstvima prikladnima za proizvodnju posebnih vrsta proizvoda (vrhunska vina zaštićenog podrijetla, uzgoj agruma, zimskog povrća na otvorenom i dr.) i za koje se može reći "od posebnog nacionalnog ili županijskog interesa".
Oko 8.000 ha ili oko 40 % su tla manje prikladna za poljoprivrednu proizvodnju, što znači da su to ona tla na kojima su moguća privremena ili manja ograničenja upotrebe zbog reljefa i heterogenosti matičnog supstrata, povremenih suša ili vlažnosti, zbijenosti zdravice, alkaličnosti ili kiselosti tla i gdje su potrebni manji zahvati agro ili hidromelioracija. No, kada bi se najveći dio tih tala mogao natapati vodom onda bi njih preko 85 % bilo prikladno za poljoprivrednu proizvodnju.
Ostalih 2.900 ha ili oko 10 % spadaju u neprikladna tla za poljoprivrednu proizvodnju zbog nagiba terena, kamenitosti, plitkog profila, nemogućnosti primjene mehanizacije u obradi tla, ili pak zbog slabe drenaže i dr. Istodobno se na području Županije nalazi oko 4.000-5.000 ha neplodnog tla (područje Neretve) koje je zamočvareno, a koje bi se hidromelioracijom moglo prevesti u prikladna tla za poljoprivrednu proizvodnju. Istina, radi se o velikim investicijskim zahvatima.
Iz spomenutoga može se zaključiti da pitanje prikladnosti tla za poljoprivrednu proizvodnju leži u vodi za natapanje koje na nekim područjima nema ili je ima viška na drugim. To znači da bi je trebalo ravnomjerno rasporediti. Što bude više vode za natapanje tijekom proljetno-ljetnog sušnog razdoblja, poljoprivredna proizvodnja biti će veća, rentabilnija, kvalitetnija, raznolikija i privlačnija u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. U takvoj proizvodnji mladi naraštaji mogu vidjeti svoj profesionalni i životni put, te biti čvrsto vezani za poljoprivredu i selo.

d) Šumarstvo

Šumski pokrov je pretrpio velike promjene, te su nastali razni degradacijski oblici. Površine s visokim šumama su smanjene, dok su se degradirani oblici (makija, garig, šikare, šibljaci i kamenjari) povećali po površini i količini i iznose više od polovice šumskog fonda.
Razni antropogeni faktori su utjecali da je struktura šumskog fonda nepovoljna, među kojima su najznačajniji šumski požari.
Opožarene površine su djelomično pošumljene prirodnim putem ili umjetnim pošumljavanjem. Tamo gdje su se šumski požari ponavljali više puta ostale su goleti ili vrlo degradirani oblici šumske vegetacije. To su često tereni s izraženim erozijskim djelovanjem primjerice bujična područja Konavoskog polja, Župe dubrovačke, Srđa, Stona, Trpnja i Orebića, strme padine na potezu Prižba-Brna-uvala Stiniva na otoku Korčuli i područja uz uvalu Skrivena luka i iznad naselja Ubli na otoku Lastovu.

U katastrofalnim požarima 1998. izgorjelo je na području Konavala 1.665 ha šuma, u Rijeci dubrovačkoj 1.011 ha, kod Orebića 1.233 ha, na području Blato-Smokvica 5.500 ha, te na otoku Lastovu 1.764 ha.

Tijekom Domovinskog rata u razdoblju 1991.-1992. je na dubrovačkom području izgorjelo 13.280 ha šuma i šumskih zemljišta. U požarima su stradale šume proglašene zaštićenim dijelovima prirode: hortikulturni spomenik prirode Arboretum u Trstenom, park šuma Osmoliš, park šuma šumski predjel između Brsečina i Trstenog, značajni krajolik Rijeke dubrovačke, značajni krajolik uvale Prapratno, botanički vrt unutar zaštićenog specijalnog rezervata šumske vegetacije na otoku Lokrumu i park šuma Gornje čelo. Uništene su zaštićene biljne vrste kao što su skupine smrekovih stabala (Juniperus phoenicea) u Platu. Na lokaciji Velja njiva kod Kune su izgorjeli genetski sjemenski objekti za skupljanje šumskog sjemena borova i čempresa. Stradali su i predjel Rudine, te čempresove sastojine u Konavlima. Oko 40 % izgorjelih površina bilo je pod mladim sastojinama bora, koje se ne mogu prirodno obnoviti.

Stanje šumskog fonda (površine, radovi i struktura zemljišta)
Ukupna površina šuma i šumskih zemljišta na području Dubrovačko-neretvanske županije prema podacima Hrvatskih šuma iznosi 127.835 ha ili oko 70 % ukupne kopnene površine. U državnom vlasništvu je oko 40 % ukupnog šumskog fonda.
Drvna masa na području Županije kreće se prosječno:
- za visoke šume pod borovima 50-165 m³/ha ovisno o učešću mladih sastojina
- za makije 10 m³/ha
- za degradirane makije 5-7 m³/ha ovisno o stupnju degradiranosti

Godišnji prirast drvne mase za visoke šume pod borovima iznosi 1,3-6,0 m³/ha.

Struktura šuma i šumskih zemljišta (državnih i privatnih) po područjima pojedinih Šumarija daje se u sljedećoj tablici:

Šumarije	Struktura šuma i šumskih zemljišta (državno + privatno)			
	visoke šume	degradirane šume (makije, garig, šikare)	neobrasle i neplodne šume	Ukupno
Dubrovnik (Grad Dubrovnik, općine Konavle, Župa dubrovačka, Dubrovačko primorje, Ston, Janjina, Trpanj i Mljet)	11469	52780	13708	77957
Metković (gradovi Metković, Ploče i Opuzen i općine Pojezerje, Kula Norinska, Zažablje i Slivno)	991	12065	6540	19596
Korčula (Grad Korčula i općine Orebić, Lumbarda, Smokvica, Vela Luka i Lastovo)	3987,91	5008,13	1286,43	10282,5

Pripomena: U strukturu šuma Šumarije Korčula uključene su samo državne šume. Površina privatnih šuma je prema procjeni Šumarije tri puta veća od državnih šuma (zajedno s dijelom napuštenih poljodjelskih površina)

Gospodarenje šumskim fondom
Upravljanje i gospodarenje šumama u državnom vlasništvu je u nadležnosti Hrvatskih šuma preko svojih Šumarija u Dubrovniku, Metkoviću i Korčuli, a prema šumsko-gospodarskim osnovama za gospodarske jedinice koje se donose za 10-godišnje razdoblje. Programima gospodarenja su obuhvaćeni radovi iz jednostavne biološke reprodukcije šuma što se odnosi na njegu podmlatka i mladika, čišćenje sastojina, izradu proreda, melioracije, motrenje i uređenje šuma, kao i provedbu uzgojnih mjera radi unapređenja šumskog fonda iz programa Proširene biološke reprodukcije koji uključuje pošumljavanje opožarenih i neobraslih površina i podizanje plantaža. Planirani šumsko uzgojni radovi imaju za cilj:
- zaštitu i unapređenje šumskog fonda
- valorizaciju krajobraza osobito uz magistralne prometnice i na atraktivnim površinama uz turistička naselja
- unapređenje športsko-rekreacijske namjene i zdravstvene funkcije šuma
- produkciju drvne mase
- uređenje vodnog režima

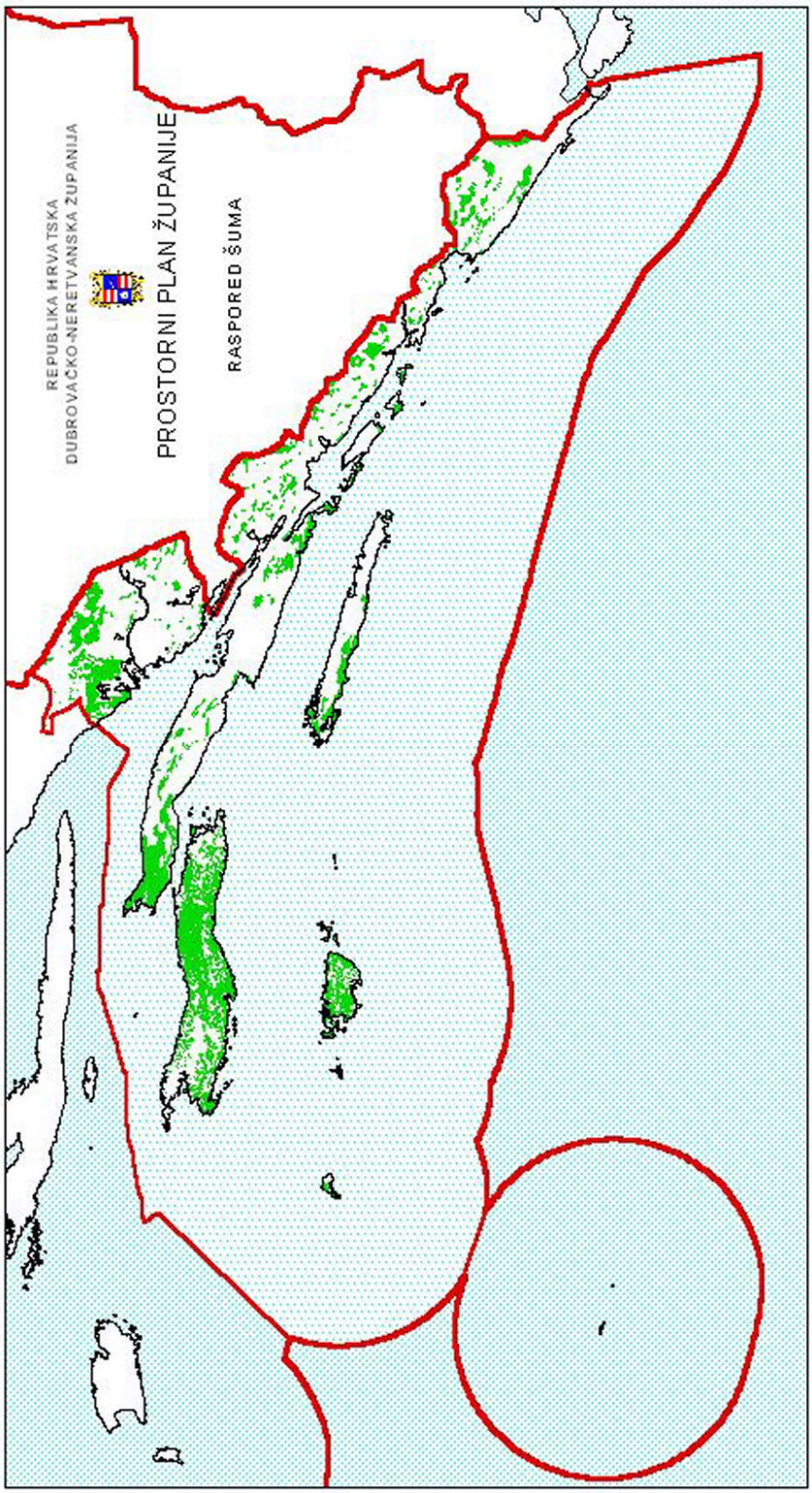

Raspored šuma u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

- zaštitu tla od erozije
- sprječavanje šteta od bujičnog nanosa i poplavnih voda,

a što je u skladu s njihovom prvenstveno zaštitnom funkcijom kao šumama na području krasa, turističko-rekreacijskom i šumsko gospodarskom funkcijom.

Prioritet je sanacija opožarenih površina i to:
- sječa izgorjelog raslinja kako bi se moglo pristupiti pošumljavanju
- pošumljavanje na opožarenim površinama, a naročito na erozijskim površinama
- preventivne radnje na zaštiti od požara koje obuhvaćaju:
  - njegu i prorjeđivanje mladih kultura
  - probijanje i održavanje protupožarnih putova
  - uspostavu motrilačke službe s patroliranjem

Po navedenim programima su na području šumarije Blato predviđeni radovi jednostavne biološke reprodukcije na 1800 ha, te pošumljavanje na Lastovu na površini od 40 ha. Sredstvima od kredita Svjetske banke će se odvijati već započeti radovi na sanaciji i pošumljavanju sadnicama alepskog bora opožarenih površina na predjelu Prižba-Brna-Zavalatica na Korčuli i Skrivena Luka na Lastovu.

Na području Šumarije Metković značajno je pošumljavanje površina na obalnom području od Opuzena do Kleka, te sanacija erozijskog područja Komarna. Tu je još pošumljavanje šumskog područja kod Malog Prologa i na poziciji Marin vijenac iznad Mliništa. Planirano je godišnje pošumljavanje od 40 ha. Radovi će se odvijati prema programima Jednostavne biološke reprodukcije i Proširene biološke reprodukcije koji su doneseni za cijelo područje Šumarije.

Na području šumarije Dubrovnik prioritet su radovi na sanaciji i pošumljavanju opožarenih područja ugroženih erozijom u Konavlima, Župi dubrovačkoj, na padinama Srđa i Bosanke, kod Brsečina, Slanog, Zaton Dola, na Rudinama, kod Stona i Trpnja. Značajni radovi su napravljeni na probijanju protupožarnih putova i organiziranju motrilačke službe. Prema programima gospodarenja za gospodarske jedinice koji su doneseni samo za područje Pelješca i Mljeta planira se jednostavna biološka reprodukcija na ovom području na površini od 230 ha i proširena biološka reprodukcija na površini od 130 ha (područje Stona).

e) Vodni resursi

Vodotoci

Neretva je najduža rijeka jadranskog slijeva gdje je formirala i najveću deltu. Protječe kroz terene različitog petrografskog sastava. U gornjem toku je kanjonastog tipa, a nizvodno se smjenjuju proširenja i sutjeske, tako da ima kompozitnu dolinu. Dolina se znatno proširuje u granicama južne Hrvatske tvoreći deltu, koju je prije suvremenih melioracijskih zahvata presijecalo dvanaest rukavaca. Zahvatima u izgradnji luke Ploče i melioracijom neretvanskih blatija danas su ostala samo četiri rukavca. Pored glavnog toka koji je plovan do Metkovića (21 km) osnovicu tekućica tvori i Mala Neretva. Ona se odvaja od glavnog toka s lijeve strane kod Opuzena, dvanaest kilometara prije ušća. Zatvorena je branama kod Opuzena i na ušću zapadno od naselja Blace. Plovna je za manja plovila.

Vodotoci lijevog zaobalja su Mislina s izvorom u Bijelom Viru i Jezerača s izvorom u jezeru Kuti, koji nakon sastava prelaze u Prunjak koji se ulijeva u Malu Neretvu kod Opuzena.
Nizvodno od Opuzena u Malu Neretvu se s lijeve strane kod mjesta Trn ulijeva Rečina. Vodotok nema značajan protok, a većim dijelom (60 %) je pretvoren u lateralni kanal Vidrice.

Vodotoci desnog zaobalja Neretve su Glibuša (neznatan protok), Norin (izvor je Prud), Matica (Vrioštica), Desanka i Crna rijeka. Desne su kotlina koja je izvorska zona gornjih horizonata (Vrgorskog polja i Rastoka). Čitav niz vrela smješten je na kontaktu doline s krašom, od kojih je najznačajniji Modro oko. Cijeli slijev sakuplja se u središnjem dijelu doline u Desanskom jezeru, a odatle otječe u Neretvu kroz rječicu Desanku i u luku Ploče (jezero Vranjak) kroz Crnu rijeku.

Novi kanal luke Ploče smanjio je protok Crne rijeke koja sada još manje osvježava jezero Birinu, pored kojeg se ulijeva u more.

Rijeka dubrovačka - Ombla izvire u Komolcu i nakon kraćeg toka od 5500 m utječe u more sjeverno od Gruške luke. Karakterizira je dotok slatke vode i utjecaj otvorenog mora. More na rijeku utječe do preljevne brane izgrađene kraj izvora. Dotle je Ombla plovna pa više podsjeća na morski zaljev nego na rijeku.

Rijeka Ljuta izvire kraj zaseoka Arbanasa na sjevernom rubu Konavoskog polja. Duga je šest kilometara, a ponire u južnom dijelu polja. Voda izvire iz nekoliko izvora na nadmorskoj visini od 100-114 m i drenira kraško zaleđe od Graba-Ubla i padina Orjena. Pod utjecajem kiša koje su u tom području obilne naglo povećava svoju izdašnost koja prema mjerenjima iznosi 0,2-26 m³/s. Ljuta prima pritoke Kopačicu i Konavočicu. Obje pritoke za vrijeme kiša nanose velike količine nanosa koji se taloži u donjem dijelu Konavoskog polja. Vode u Konavoskom polju poniru u devet ponora, a radi melioracije i odvodnjavanja korito rijeke je regulirano i prokopan je tunel kapaciteta 60 m^3/s.

Rijeka Matica je vodotok Vrgorskog polja koja odvodi vodu iz trajnih i periodičnih izvora koji se nalaze na sjeveroistočnoj strani polja. Voda Matice se evakuira tunelom do Baćinskih jezera i mora, te preko ponora Staševice i mnogih drugih nizvodno od Staševice: Krotuše, Crnog vira, Krtinovca. Zbog malog kapaciteta tunela polje plavi u zimskom razdoblju kada prorade brojni izvori.

Jezera

Prije regulacijskih i melioracijskih zahvata u vrijeme visokih voda (najčešće zimi) najveći dio delte Neretve je bio preplavljen vodom. Regulacijski radovi na toku Neretve pred kraj prošlog stoljeća, te suvremeni melioracijski zahvati znatno su promijenili broj i prostorni raspored jezera. Uz jezera na tom su prostoru bile zastupljene brojne mlake i lagune. Sve te hidrografske pojave znatno su smanjene, pa čak i nestale. Površina jezera hrvatskog dijela delte prije melioracije iznosila je 1404 ha, a nakon melioracije 635 ha. Najvažnija jezera prije melioracije bila su: Modrič, Glogačko jezero, Životina, Dragače, Timenica i Palinić. Danas još postoje Desansko jezero, jezero Vlaška, Parila i Kuti. Izvan aluvijalne ravnice pozornost privlače Baćinska jezera. Baćinska jezera su kriptodepresija, a sastoje se od pet povezanih jezera: Plitkog jezera, Podgore, Očuše, Sladinca, Crniševa i odvojenog jezera Vrbnika. Vodu dobivaju od trajnih i povremenih izvora, od kojih je najjači Klokun, koji utječe u Plitko jezero. Velika količina vode dotječe u jezero Podgoru odvodnim tunelom i kanalom kojim se odvode vode iz Vrgorskog jezera. Najprostranije je jezero Očuša (55,4 ha), a najveća dubina je izmjerena u Crniševu (31m). Usprkos blizini mora i propusnom kraškom terenu jezera su ispunjena slatkom vodom.

Podzemne vode

Najveći dio Županije izgrađuju karbonatne stijene s dominantnom ulogom vapnenaca. Intenzivni tektonski pokreti i kraški procesi oblikovali su kolektorsku sredinu. Procesom okršavanja stijene su zahvaćene do velike dubine pa su u podzemlju razvijeni kanali i šupljine i vrlo gusta mreža međusobno povezanih pukotina. Glavna karakteristika kraškog područja je da sva oborinska voda koja padne na njih odmah ponire u podzemlje.

Otjecanje podzemnih akumuliranih voda u vapnencu prema nižim razinama priječe naslage nepropusnih i slabopropusnih stijena različitih litoloških formacija. Dolomiti i dolomitni vapnenci trijasa, jure i krede ili eocenske diluvijalne naslage poput barijera zaustavljaju podzemne tokove te ih usmjeravaju da se pojavljuju kao izvori ili ih tok podzemne vode sifonski podiže pa izviru u moru kao vrulje.

Poznata velika kraška vrela u obalnom pojasu, u Konavlima i dolini Neretve dobivaju vodu kroz propusno karbonatno zaleđe iz Popovog polja i doline Trebišnjice. Osobito velike količine vode ističu na ovim vrelima u toku vlažnog razdoblja, kada se aktiviraju i brojne vrulje, posebno u Malostonskom zaljevu, u uvali Bistrina, na području između Dola i Slanog i na području Konavala.

Najznačajnija vrela koja su kaptirana za vodoopskrbu naselja i na kojima će se temeljiti vodoopskrba i u budućnosti su: vrelo Omble, izvor rijeke Norin u Prudu, Klokun, Modro oko, Duboka ljuta, Konavoska ljuta i Palata u Malom Zatonu.

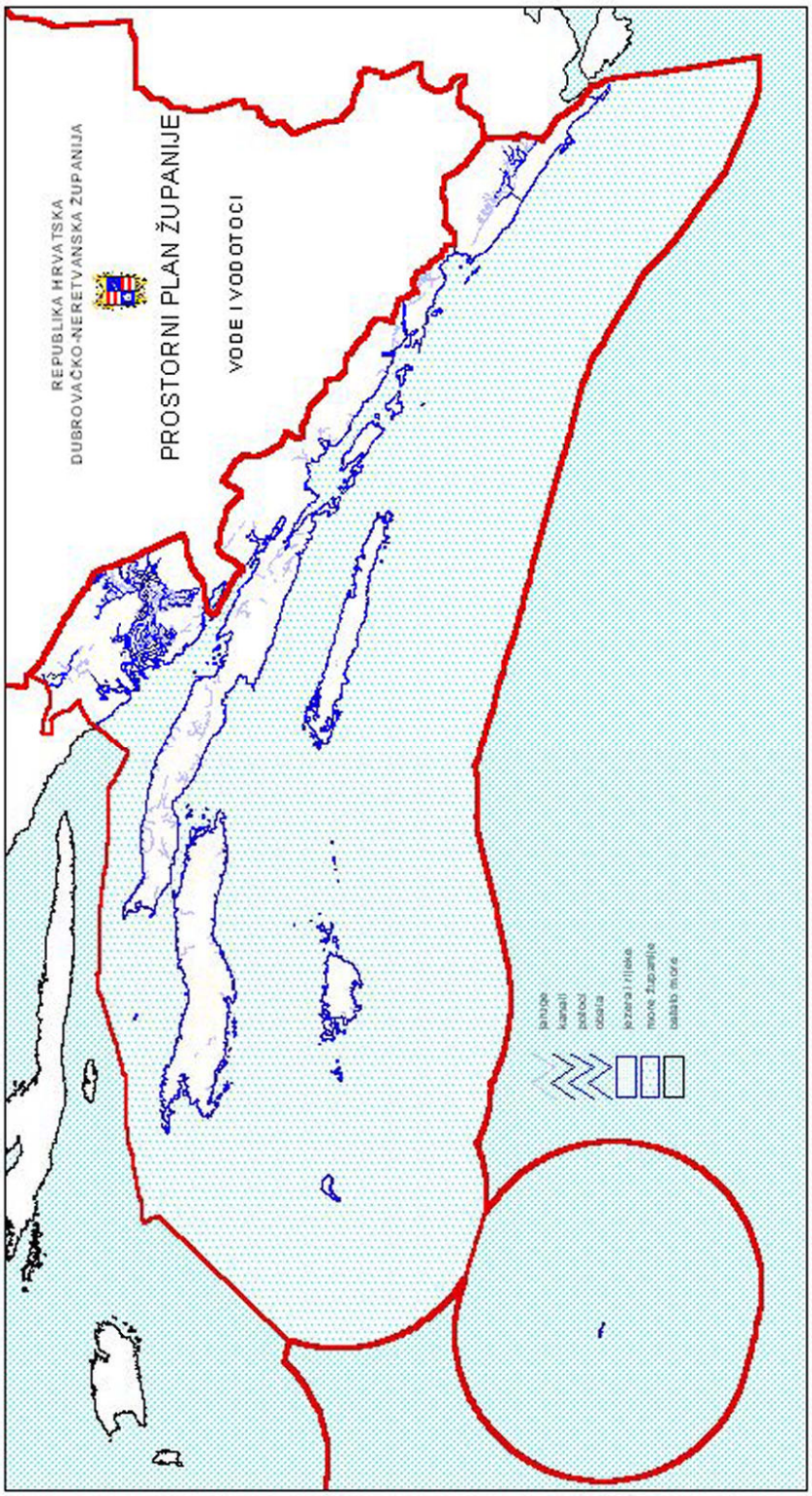

Vode i vodotoci u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

f) Eksploatacija mineralnih sirovina

Područje Županije se ne odlikuje bogatstvom mineralnih sirovina. Jedino se ležišta vapnenačkih i dolomitnih stijena pogodna za korištenje kao građevinski kamen nalaze praktično u neograničenim količinama. Najznačajnija ležišta pijeska su u riječnom toku Neretve. Ostali nemetali kao bitumen, boksit i gips nalaze se u manjim količinama i ne dolaze u obzir za eksploataciju.
Na ovom području nalazi se veliki broj lokaliteta za eksploataciju građevinskog kamena koji su uglavnom otvarani za lokalne potrebe. Zbog neugrađenih otprašivača oni predstavljaju značajne stacionarno-difuzne izvore onečišćenja zraka. U svezi njihovog otvaranja i/ili rada potrebno je predvidjeti i ocijeniti moguće nepovoljne utjecaje na okoliš.
Tehnički građevni kamen, kojim se zadovoljavaju potrebe u visokogradnji i niskogradnji na području Županije, se trenutno eksploatira u eksploatacijskim poljima Dubac u Općini Župa dubrovačka, Mironja u Općini Dubrovačko primorje, Glavice u Općini Slivno, Bijeli vir u općini Zažablje, Podvlaštica u općini Orebić, Krmača u Općini Lumbarda i Kapja u Općini Blato. Grad Ploče planira otvaranje eksploatacijskog polja na lokaciji Obiličevac – naselje Plina Jezero. Lokalitet na otoku Lastovu, smješten uz cestu Lastovo-Ubli, južno od crkve sv. Luke, ispod vrha Glavice, se povremeno koristi ovisno o potrebama. Žukovac na otoku Mljetu je u zapuštenom stanju. Postoje planovi o aktiviranju eksploatacijskog polja na kraće razdoblje, s tim da se tijekom korištenja krajobrazno uredi.
Eksploatacijska polja svojim izgledom predstavljaju rane u terenu i degradiraju krajobraz. Posebice se to odnosi na lokalitet Krmača gdje je iskopom devastirano područje sve do obale i lokalitet Dubac koji dominira u krajoliku Župe dubrovačke. Eksploatacijsko polje Krmača se planira zatvoriti. Nakon sanacije lokalitet je predviđen za turističku izgradnju. Eksploatacija građevinskog kamena na Dubcu će se nastaviti s obzirom na zalihe stjenske mase, ali na način da se daljnjim radovima eksploatacijsko polje uklopi u prirodnu konfiguraciju šireg područja. I na ostalim lokacijama potrebno je nakon zatvaranja izvršiti sanaciju ublažavanjem nagiba stepenica formiranih iskopom i hortikulturnim uređenjem za što je potrebno izraditi elaborat o sanaciji.
Na većem broju lokaliteta vapnenci i vapnenačke breče posjeduju kvalitetu ukrasnog kamena: Visočani u općini Dubrovačko primorje , te Vrnik, Piske, Kamenjak, Planjak, Vrbovica, Oštri rat, Oskorušica, Vaja, Sutvara i niz drugih.
Najznačajnije vrijednosti ovih vapnenaca su velika mogućnost glačanja i poliranja, mogućnost vađenja većih monolitnih blokova, velika čvrstoća na pritisak i dobra postojanost na mrazu.
Šire područje Stona i Slanog poznato je po eksploataciji kvalitetnog arhitektonskog građevinskog kamena.
Ležište Visočani, koje se nalazi u zaleđu Slanog, raspolaže velikim količinama kvalitetnog ukrasnog kamena. Eksploatacijsko polje je otvoreno u rudistnim vapnencima koji su svjetlosive i sive boje. Obično su to neuslojeni i masivni vapnenci. Proizvodni kapaciteti pogona za obradu kamena u Smokovljanima su potpuno uništeni tijekom rata.
Sva eksploatacijska polja na otoku Korčuli, kao i ležišta ukrasnog kamena na Korčuli i otočićima između Korčule i Pelješca se nalaze u formaciji senonskih vapnenaca. Kamen je dobre kvalitete, otporan na vanjske utjecaje, koristi se za oblaganja, ukrasne predmete i sl. Eksploatacijska polja nisu u funkciji. Lokaliteti Vrnik, Oskorušica, Oštri rat, Vrbovica, Humac, Piske i Vaja se planiraju aktivirati. Eksploatacijska polja je potrebno prostorno ograničiti u skladu sa zahtjevima za zaštitom krajolika.
Eksploatacija građevnog pijeska vezana je za ušće Neretve. Regulacijskim radovima na Neretvi, zatvaranjem Male Neretve ustavom kod Opuzena, te izgradnjom hidroenergetskih objekata s akumulacijama došlo je do hidrološko-hidrauličkih promjena, te se značajno smanjio pronos i taloženje nanosa. Stoga je eksploatacijsko polje s definiranim granicama unutar kojih je dopušteno vađenje pijeska utvrđeno jedino na ušću Neretve, gdje se u moru taloženjem nanosa nastao sprud i pličina većih razmjera. Eksploatacija se na utvrđenom eksploatacijskom polju vrši na temelju Ugovora o koncesiji i Vodopravne dozvole, potvrđenima od strane Državne uprave za vode, sa rokom važenja do 20. travnja 2005. Zbog ugroženosti prirodnog pješčanog spruda kojemu prijeti nestajanje vađenje pijeska se po isteku roka važenja vodopravne dozvole može dozvoliti samo u svrhu održavanja plovnog puta.

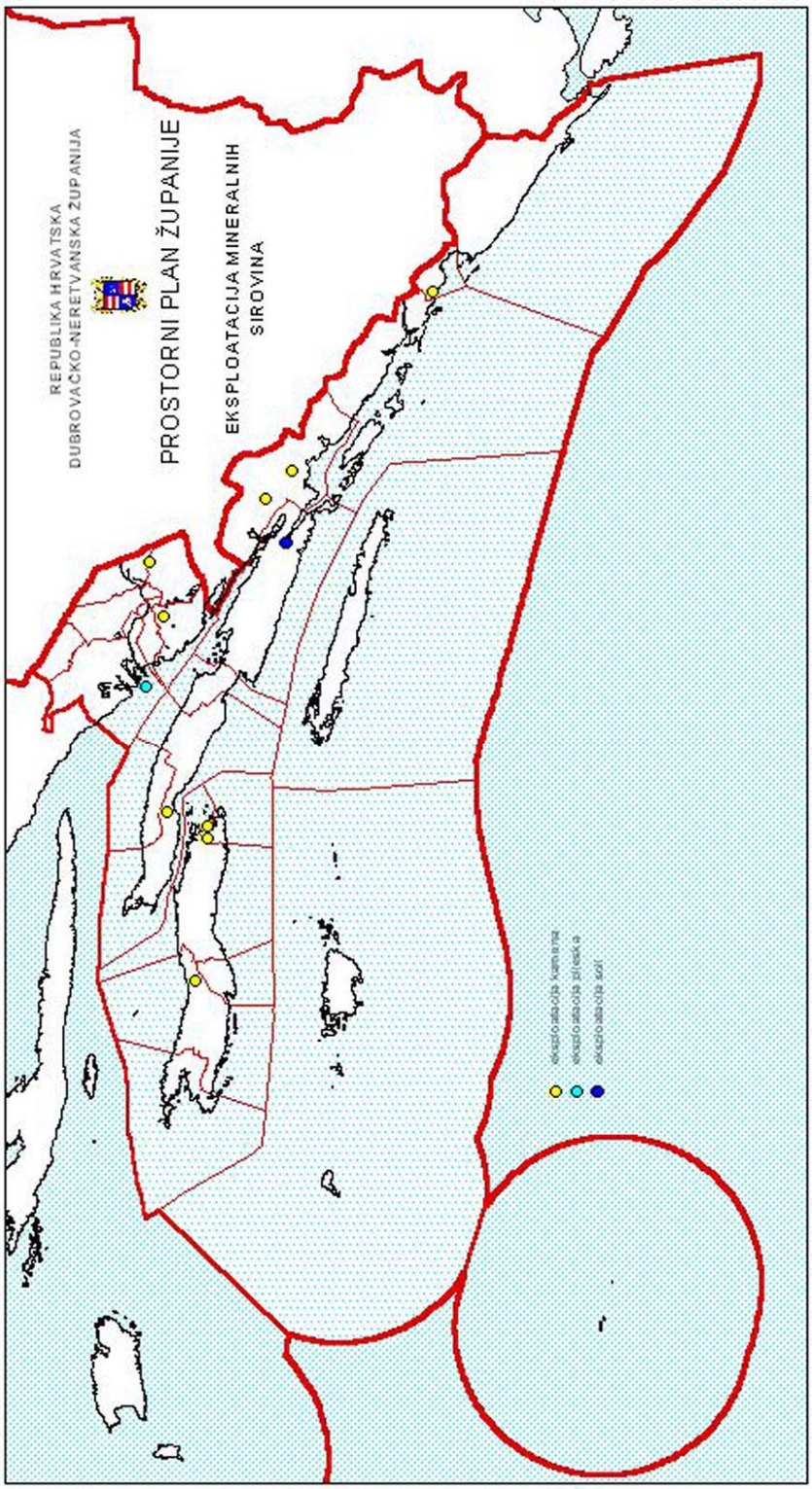

Eksploatacija mineralnih sirovina u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Na jugoistočnom dijelu otoka Mljeta, kod Maranovića prema Koritima, u uvalama Saplunara i Blace i sjeverno od njih su ležišta kvarcnog pijeska. Najveća su ležišta u maslinicima Pinjevca i u susjednoj dolini zapadno, sjeverno i sjeverozapadno od Saplunare. Pijesak je smeđe i tamnosmeđe boje, srednjezrnat, dobro sortiran i bez glinovitih primjesa.
Ležišta pijeska se nalaze još u uvali Pržina, s južne strane Pelješca, u blizini Stona.
Na oba ležišta prekinuta je eksploatacija. Ležište pijeska na Mljetu se nalazi na području zaštićenog krajolika. Eksploatacija pijeska se zabranjuje. Potrebno je izvršiti sanaciju devastiranih prostora.

Morska sol se eksploatira u Stonskoj solani još od Dubrovačke republike. Eksploatacijsko polje s bazenima za proizvodnju soli je smješteno u dnu Stonskog kanala, s njegove južne strane, uz državnu cestu Ston-Orebić, s istočne strane je ograničeno Stonskim poljem, a s južne strane brdskom padinom. Lokacija solane ne dopušta širenje eksploatacijskog polja koje se nije mijenjalo od 14. stoljeća. Proizvodnja se odvija na prirodan način, koristeći isključivo sunčevu toplinu u ljetnom razdoblju za isparavanje morske vode koja se sustavom ustava i kanala dovodi u bazene. Tehnološki proces je zastario, godišnja proizvodnja ovisi o vremenskim prilikama. Neriješena odvodnja otpadnih voda Stona koje sada dospijevaju u Stonski kanal mogu nepovoljno utjecati na proizvodnju soli.

g) Krajobraz

S obzirom na stupanj antropogenih promjena i način korištenja prostora, krajolike se može razvrstati u tri karakteristična oblika: prirodni krajolik, kultivirani krajolik i stvoreni/izgrađeni (urbani, industrijski, itd.) krajolik.

Prirodni krajolik ili biofizička struktura oblikuje se u pojedinačne tipove unutar kojih među elementima vlada određeni strukturni red i određene zakonitosti razvitka. Tako se , unatoč lokalnim posebnostima, može razlučiti prostrane prirodne regije sa skupnim općim obilježjima, u okviru koji se razvijaju relativno stabilni ekosustavi.

Kultivirani krajolik pokazuje još gotovo sve značajke prirodnog krajolika, ali se pod utjecajem antropogenih utjecaja raščlanjuje u manje cjeline sa svojstvenim načinom korištenja i svojevrsnim kulturnim identitetom. U slučaju razmatranja velikih prostornih cjelina (regionalna razina) pojam kultiviranog krajolika često se može izjednačiti s ruralnim krajolikom, u kojemu prevladava poljoprivredna djelatnost, manja gustoća naseljenosti i opsegom manja naselja, koja se stapaju s prirodnim okružjem. Na području Županije moglo bi se nabrojiti više očuvanih ruralnih aglomeracija od kojih bi najznačajnija bile Konavle sa svoje tri “bande” koje predstavljaju specifičnu ruralnu zonu i kultivirani agrarni krajolik na prostoru otoka Korčule i Lastova, u obliku suhozidnih terasa i ograda.

Izgrađeni krajolik je čovjekovim zahvatima posve izmijenjeni prirodni ili kultivirani krajolik. U urbanom su krajoliku nestali prvotni mikroelementi i cjeloviti prirodni sustavi, koje nadomješta novi, od izvornoga ekosustava posve neovisni svijet, što se oslanja na stečevine suvremenog tehnološkog i društveno-gospodarskog razvitka. Prirodni krajolik do te mjere izmijenjen, da se i prestankom čovjekova utjecaja, vrlo polako vraća u prvotno stanje.

Područje Republike Hrvatske podijeljeno je na tri veće zemljopisno-kulturno-povijesne regije od kojih područje Dubrovačko-neretvanske županije pripada regiji “Primorsko - Jadransko područje” koja obuhvaća Istru, Kvarnersko-velebitski prostor, Sjeverno-dalmatinska zaravan, Zadarsko-šibenski arhipelag, Dalmatinsku Zagoru, Obalno područje srednje i južne Dalmacije i Donju Neretvu.

Područje Županije je pod utjecajem sredozemnoga kulturnoga kruga. U njemu se nalazi podcjelina tradicijskog graditeljstva Hrvatsko primorje i Dalmacija s malim spontano nastalim ruralnim aglomeracijama i pretežitom upotrebom kamena kao građevinskoga materijala.

Povijesne cjeline uz obalu nastajale su na malim poluotocima (Korčula) i otočićima, u zaljevima (Vela Luka, Cavtat) i na prevlakama (Ston), koristeći prirodnu razvedenost obale za obranu i instalaciju luke. Gradovi su nastajali na mjestima mogućih komunikacija s unutrašnjošću, na ušćima rijeka ili ispod brdskih prijevoja. U delti Neretve osim Narone nema velike urbane tradicije, kao ni u plitkom moru s lagunama.

Povijesne cjeline na otocima (Lastovo) razvijale su se uz luke ili kao luke, koristeći pogodnosti obale ili pak na uzvisinama uspostavljajući komunikaciju s lukom.
Priobalje karakterizira pretežno antikna i srednjovjekovna urbana struktura. Značajke tog urbanizma sačuvane su u većem broju gradova koji su uglavnom zarana imali snažno razvijenu samoupravu i statute s odredbama o načinu građenja (Dubrovnik 1272., Korčula, Lastovo, Mljet). Najviši dosezi renesansne arhitekture u krajoliku ostvareni su u nizu dubrovačkih ljetnikovaca s perivojima, a čitavi je prostor Dubrovačke Republike kulturni krajolik (planirani gradovi Ston i Mali Ston s obrambenim zidinama, kao i ukupni planski oplemenjivani krajolik).

Krajobraznom regionalizacijom Hrvatske s obzirom na prirodna obilježja, izdvojeno je na državnoj razini 16 osnovnih krajobraznih jedinica od kojih se “Obalno područje srednje i južne Dalmacije” i “Donja Neretva” nalaze na području Županije.
Obalno područje srednje i južne Dalmacije karakteriziraju priobalni planinski lanac i niz velikih otoka. Priobalne planine su vapnenačke sa malo šumske vegetacije. Za njihovo podnožje karakterističan je negdje uži, negdje širi flišni pojas koji se u krajoliku obično izdvaja pitomošću i zelenilom. Negdje su to poljoprivredne kulture (Konavle), a negdje cjelovite šumske zone.
Pripadajući otoci (Korčula, Lastovo, Elafiti, Mljet) su većih površina i orografski razvedeni. Tako i Pelješac (kojeg u pejzažnom pogledu možemo priključiti otočju) doseže 961 m. Otoci imaju daleko manje flišnih naslaga (na Pelješcu), pa glavni naglasak reljefu daju vapnenci, a to znači kraška morfologija. Na otocima nema velikih polja, ali su obilno zastupljeni ostali, manji oblici kraških depresija, uvale, doci i vrtače.
Otoci su razmjerno dobro pokriveni makijom, na većim visinama listopadnom šikarom, ali su dosta česti i kompleksi visokih šuma bora i crnike. To posebno vrijedi za južnodalmatinske otoke Korčulu, Elafite, Mljet i Lastovo.

Prostor donje Neretve sasvim je osebujan, i jedini je takav u Hrvatskoj i zato ima razloga da se izdvoji u zasebnu pejzažnu jedinicu, iako je razmjerno mala.
Za razliku od ostalih dalmatinskih rijeka, Neretva je iz uzvodnog toka donosila znatno više materijala, i proces naplavljivanja tekao je brže od postglacijalnog dizanja morske razine. I dok ostale dalmatinske rijeke imaju potopljene posljednje kilometre svog toka, Neretva je stvorila jedini naplavljeni prostor na našoj obali, uključujući i deltasto ušće. Depresije su ispunjene i zaravnjene, ali viši dijelovi naslijeđenog reljefa - vapnenačke glavice - poput otoka “rastu” iz ravnice, što ukupnu pejzažnu sliku čini izuzetnom.
Toj slici na poseban način svoj prilog daje obilje vode (ne samo Neretve nego i okolnih vrela) koje se uz ostalo odražava i na način obrade tla (pristup parcelama često se obavlja čamcem) te brojne biološki bogate fluvijalno-močvarne sredine. Dio tog akvatičkog bogatstva i osebujnog krajolika svakako su i obližnja Baćinska jezera, splet potopljenih kraških depresija.

h) Iskorištavanje i zaštita mora

U dosadašnjim prostornim planovima na području Županije more se nije obrađivalo posebno. Određene su bile namjene prostora samo na kopnu, bez posebnog razmatranja osobina i važnosti pripadajućeg mora i njegove namjene. More se iskorištava prema namjeni pripadajućeg kopna. Izuzetak je more u postojećim lukama, te u posebno zaštićenim područjima; u području nacionalnog parka Mljet i posebnog rezervata Malostonski zaljev, gdje se more nalazi pod posebnim režimom zaštite i korištenja. Općenito se može zaključiti da se more do sada koristi ne prema prostornim planovima koji tretiraju more kao kopnu ravnopravan dio prostora, već kao rezultat korištenja pripadajućega kopna. Drugim riječima, namjena kopna je odredila i namjenu mora. Istodobno, osobine i značenje mora na određenomu području nisu

određivale namjenu pripadajućeg kopna. U poglavlju 4 opisuju se pojedinačni negativni utjecaji pojedinih aktivnosti na stanje mora i promjene u ekosustavu do kojih je došlo na području Županije kao posljedice onečišćenja. Od brojnih nesporazuma istaknut ćemo najznačajnije. Jezero Modrič u delti rijeke Neretve bio je značajan lokalitet za mrijest i razvoj ranih faza cipla i lubina. Kad je za potrebe poljoprivrede isušeno, nastale su velike štete za ribarstvo, i još u poljoprivredi nisu postignuti očekivani rezultati. Izgradnja kanalizacijiskih ispusta na neodgovarajući način u Župi dubrovačkoj izazvala je značajnu degradaciju priobalnoga mora.

Deponij otpadnog materijala koji se nalazi južno od grada Dubrovnika značajno utječe na južni obalni pojas otoka Lokruma koji je predložen za zaštitu. Uvala Prapratno koja je zaštićena kao značajan krajobraz, će izgradnjom planiranoga trajektnoga pristaništa izgubiti takvu zaštitu.
Istaknimo i pozitivan primjer zaštite Malostonskog zaljeva. Izgradnjom grada Neuma, istina tada u drugoj republici a danas u drugoj državi, postojala je opasnost da otpadne vode grada ugroze Malostonski zaljev. Posebnom aktivnošću znanstvenika i sredstava javnog informiranja Zaljev je zaštićen izgradnjom dugačkog kanalizacijskog kolektora kojim se otpadne vode odvode izvan područja zaljeva i ispuštaju u Mljetski kanal.

i) Štete od rata, potresa i požara

Štete od rata

Dubrovačko-neretvanska županija doživjela je teška ratna razaranja prouzročena srbo-crnogorskom agresijom 1991. i 1992., osobito na području bivše Općine Dubrovnik.
U razdoblju od listopada 1991. do listopada 1992. najveći dio bivše općine Dubrovnik bio je pod okupacijom, te opustošen, uništen i spaljen. Okupirano je tada (53% ukupne površine općine) cjelokupno područje Konavala, Župe dubrovačke, Dubrovačkog primorja i Rijeke dubrovačke, dok je ostatak najužeg područja Grada Dubrovnika (od Orsule do Kantafiga) i njegova zaštićena spomenička jezgra doživjela najteža razaranja u svojoj povijesti.
Velika razaranja doživjela su i područja Velikog i Malog Stona i dijelova Pelješca, Elafita, te dio područja Općine Metković. Prema evidenciji komisije za popis i procjenu ratnih šteta, formirane od Vlade Republike Hrvatske, evidentirana su i kategorizirana oštećenja stambenog fonda na cijelom području bivše Općine Dubrovnik.
Objekti koji su evidentirani kao zaštićeni, prema registru Zavoda za zaštitu spomenika kulture ušli su u poseban popis ove institucije.
Također je osnovan i poseban Ured "UNESCO-a" pri Zavodu za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnik koji je izradio prva preliminarna izvješća o oštećenju "UNESC-ova" zaštićenog spomenika Grada Dubrovnika, već u listopadu i studenom 1991., kao i kasnija izvješća prema daljnjim razaranjima vrijedne spomeničke cjeline.
Tijekom 1991. i 1992. na uže područje gradske jezgre palo je oko 2000 minsko eksplozivnih sredstava što najbolje pokazuje razinu razaranja spomeničkog kompleksa pod zaštitom "UNESCO-a". U tim bombardiranjima oštećeno je 409 objekata unutar zidina, od čega je 8 potpuno izgorjelo.
Prema popisima i evidenciji komisija iz oblasti stanovanja i gospodarstva uništeno je ili oštećeno 75% industrijskih kapaciteta, onemogućeno 100% poljoprivredne proizvodnje, uništeno i opljačkano 90% kapaciteta u građevinarstvu, 40% u trgovini, uništeno ili znatno oštećeno preko 60% hotelskih kapaciteta, onesposobljena prometna infrastruktura (zračna luka, ceste, pošte, telekomunikacije), zapaljeno je preko 2500 obiteljskih i gospodarskih objekata, a preko 5500 ih je teže ili lakše oštećeno, dok je imovina građana na okupiranom području u većem dijelu opljačkana.
Na temelju prikupljenih podataka još iz 1991. procijenjena je šteta od preko 2.000.000.000 US$.
Prema procjenama tadašnjeg Zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnika u samom Gradu Dubrovniku 63% građevina je pogođeno, od toga 2,5% potpuno izgorjelo, 20% objekata je teže oštećeno u konstruktivnom smislu, 46,5% su oštećene konstrukcije zidova i krovova, a 31% su lakše oštećeni objekti.

Nakon svih tih razaranja Dubrovnik je upisan u registar ugrožene spomeničke baštine "UNESCO-a".
Prema evidenciji o ratnim štetama na stambenom fondu na području bivše Općine Dubrovnik od 31. ožujka 1994. stanje je bilo sljedeće:

Kategorizacija oštećenih stambenih objekata na području bivše Općine Dubrovnik

Kategorija oštećenja	Broj oštećenih stanova	% oštećenja stanova po kategorijama	Visina oštećenja
I.	2.291	5	115
II.	1.915	25	479
III.	1.400	45	630
IV.	632	65	411
V.	1.052	85	894
VI.	541	100	541
Ukupan broj oštećenih stanova u Općini Dubrovnik	7.831*	39.20**	3.070***
Ukupan broj stanova u općini 27.633 ****			

Izvor: "Povratak dubrovačkih prognanika", Izdavač: Vlada Republike Hrvatske, Ured za prognanike i izbjeglice, Regionalni ured Dubrovnik

* broj oštećenih stanova po kategorijama oštećenja (I.-III.) odnosno uništenja (IV.-V.)
** prosječan koeficijent oštećenja objekata omjerom visine oštećenja preko zadanih postotaka po kategorijama i ukupnog broja oštećenih stanova po kategorijama
*** visina oštećenja preko zadanih % po kategorijama
**** ukupan broj stanovnika u Općini prema popisu stanovništva 1991.

Stanje ratnih šteta IV., V. i VI. kategorije na području Općine Konavle i Grada Dubrovnika na dan 31. ožujka 1994.

	Kategorija oštećenja	Broj objekata	Broj kućanstava	Broj osoba	Površina (m²)
Općina Konavle	IV	158	189	619	28 376
	V	466	609	1841	88 145
	VI	81	137	250	9 332
Ukupno:		705	935	2710	125 853
Grad Dubrovnik	IV	474	517	1601	77 029
	V	586	650	2103	138 647
	VI	460	481	1443	80 999
Ukupno:		**1520**	**1648**	**5147**	**296 675**

Izvor: "Povratak dubrovačkih prognanika", Izdavač: Vlada Republike Hrvatske, Ured za prognanike i izbjeglice, Regionalni ured Dubrovnik)

Kategorizacija oštećenih stambenih objekata na području Općine Ston

Općina Ston	Kategorija oštećenja	Broj oštećenih objekata	% oštećenja stanova po kategorizacijama	Visina oštećenja
	I.	49	5%	2,45
	II.	79	25%	19,45
	III.	102	45%	45,90
	IV.	11	65%	7,15
	V.	14	85%	11,90
	VI.	13	100%	13,00
Ukupno:		**268**	**37,36%**	**100,15**

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Općine Ston, 1996.

Kategorizacija oštećenih stambenih objekata na području Grada Metkovića i Općine Opuzen

	Kategorija oštećenja				Ukupno štećeno i razoreno
	I.	II.	III.	IV.	
Grad Metković	274	68	27	9	378
Općina Opuzen	110	25	13	-	148
Ukupno:	**384**	**93**	**40**	**9**	**526**

Izvor: Osnova korištenja i zaštite prostora bivše općine Metković
Pripomena: Zbog neusklađenosti u vođenju podataka nije bilo moguće izvršiti istovrsnu raščlambu razorenosti područja ratom zahvaćenih gradova i općina pa je raščlamba podataka izvršena prema njihovoj dostupnosti i postojanju za pojedina područja.

Osim na stambenom fondu goleme ratne štete zabilježene su u gospodarstvu bivše Općine Dubrovnik.

Procjena ratnih šteta, izgubljenog prihoda i neostvarene dobiti u gospodarstvu Općine Dubrovnik - u DEM

Djelatnost	Procjena ratnih šteta	Procjena izgubljenog prihoda	Procjena izgubljene dobiti
Industrija	170.709	6.966	407
Poljodjelstvo	8.470	5.745	114
Graditeljstvo	26.200	11.086	818
Promet	208.423	19.498	1.170
Trgovina	84.500	99.798	3.160
Ugostiteljstvo i turizam	330.909	237.819	6.847
Zanatstvo	4.500	3.489	94
Komunalna djelatnost	7.600	2.182	107
Ukupno gospodarstvo	**841.313**	**386.583**	**12.717**
Ukupno društvene djelatnosti	**4.000**	**-**	**-**
Ukupno:	**845.313**	**386.583**	**12.717**

Izvor: Procjena ratnih šteta prema Osnovama korištenja i zaštite prostora Općine Dubrovnik, 1993., Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline Općine Dubrovnik :

Ratne štete u infrastrukturi

Tijekom agresije na ovaj dio Republike Hrvatske, infrastrukturni objekti su pretrpjeli znatna ratna oštećenja:

Prometna mreža na području Županije doživjela je veća oštećenja pa su tako oštećene dvije magistralne, pet regionalnih i osamnaest lokalnih prometnica.
Sva ta razaranja nastala su miniranjem prometnica (sveukupno 38 miniranja od čega 15 na jadranskoj turističkoj cesti) odnosno pogocima minsko-eksplozivnih sredstava (ukupno više od 2700 pogodaka, od toga 1300 na jadranskoj turističkoj cesti) te oštećenja od prolaska teške mehanizacije neprijatelja.
Sadašnji veliki problemi na prometnicama Županije dijelom su i posljedica njihova neodržavanja u vrijeme ratnih djelovanja te zbog uništenosti mehanizacije i postrojenja Hrvatskih cesta, Tehničke ispostave Dubrovnik.

Lučka infrastruktura je doživjela velika ratna razaranja, tako da zbog nastalih oštećenja (potpuno srušena upravna zgrada, skladišta, nadstrešnice i hladnjača te dosta jako oštećenih drugih skladišnih objekata, kao i operativne obale i prometna infrastruktura) Luka Dubrovnik nalazi se u redu ratom djelomice srušenih prometnih objekata, dok Luka Ploče najviše štete ima zbog potpunog zamiranja prometa zbog rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Zračna luka Dubrovnik u Čilipima tijekom okupacije potpuno je opljačkana tako da je procjena štete oko 50 000 000 DEM.

Napad na telekomunikacijski, poštanski i radiodifuzni sustav veza agresor je započeo uništavanjem svih vidova sustava veza pa je tako uništena radio relejna stanica Srđ, više telefonskih centara, veliki dijelovi pretplatničke mreže, oštećene su i dvadeset četiri poštanske jedinice (od toga su 3 uništene, a 7 ih je srušeno djelomice).
Štete na telekomunikacijskom sustavu veza iznosile su 11,25 milijuna DEM. Kod radiodifuznog sustava veza uništen je glavni odašiljač Srđ, dok su djelomice srušena dva odašiljača (Slano i Majkovi), a s manjim oštećenjima ih je prošlo četiri (Zaton, Župa dubrovačka, Gruda i Pločice).

Ratna agresija na ovo područje razorila je skoro čitav elektroenergetski sustav. Tako je došlo do oštećenja Hidroelektrane Dubrovnik (strojarnica i rasklopno postrojenje 220 kV) i "Zavrelje" koje su bile pod okupacijom te razaranja 110 kV (Komolac-Ston i Ston-Komolac) te 35 kV i 10 kV dalekovoda i trafostanica 110 i 35 kV (Komolac i Ston). Trafostanice 35/10 i 10/04 kV također su znatnije oštećene kao i većim dijelom niskonaponske mreže, zbog kojega je snabdijevanje električnom energijom područja grada Dubrovnika i Općine Konavle još uvijek znatno otežano.

Vodovodna su postrojenja također doživjela veća oštećenja tijekom agresije i okupacije pa je tako, Dubrovnik bio bez vode od listopada do prosinca 1991. Tijekom okupacije i agresije došlo je do oštećenja crpnih sustava ("Komolac", "Mokošica", "Nereze", "Palata" u Zatonu "Duboka ljuta", "Prahivac" u Cavtatu "Ljuta", "Dubravka") vodovodnih mreža (Dubrovnika, Slanoga, Stona, Župe dubrovačke, Dubravka), cjevovoda (Moševići-Visočani, Dubravka) i vodosprema (Prahivac u Cavtatu, Dubravka).
Kanalizacijski sustav na širem području Općine Dubrovnik doživio je također oštećenja uslijed ratnih djelovanja. Oštećena je kanalizacijska mreža u Dubrovniku (uređaj za pročišćavanje, crpne stanice, te kanalizacijska mreža, skladišta, radionice), kanalizacijski sustav Neum - Mljetski kanal (oštećenja na glavnom kolektoru), te kanalizacijski sustav "Orašac - Vrtovi sunca" (oštećenja na uređaju za pročišćavanje).

Brojne ratne štete bilježe se i na prirodnom okolišu dubrovačkog područja uništavanjem šuma, prirodnih zaštićenih područja Trstenog, Konavala, Župe te zagađenjem voda i tla uslijed nemogućnosti redovitog odlaganja otpada, a sve samo još pogoršava prisutnost brojnih neeksplodiranih ubojitih sredstava na području ukupnog ratnog djelovanja. Sanacijom ukupnih šteta utvrdit će se ukupna visina oštećenja koja je znatno veća od procijenjene, u pojedinim segmentima gotovo i nemjerljiva.

Štete od potresa
Dana 5. rujna 1996. oko 23. sata došlo je do jačeg potresa snage 8 - 9° MCS u epicentru koji je bio na području Ston-Slano. Taj potres razornog djelovanja izazvao je podosta štete na stambenom i gospodarskom fondu i infrastrukturi na području Općine Ston (napose na području naselja Ston i Mali Ston) te na području Dubrovačkog primorja u okviru Grada Dubrovnika (najviše dio od Imotice do Slanoga).
Prema popisu naselja u Gradu Dubrovniku i Općini Ston sastavljenom od strane Državne komisije za procjenu šteta od elementarnih nepogoda (sa stanjem do 20. listopada 1996.) taj potres je uzrokovao privremenu neupotrebljivost i uništenje 493 objekta te oštećenja na 958 objekata koji su upotrebljivi. To sve zajedno čini 1441 oštećen objekt u rasponu od prve do šeste kategorije.
Oštećenja su nastala na području Grada Dubrovnika i Općine Ston u ukupno 32 naselja, od toga 23 ih se tiče Grad Dubrovnik, a 9 Općinu Ston.
Od 23 naselja na području Grada Dubrovnika 19 ih spada pod zaštićene cjeline u raznim kategorijama u oblasti zaštite spomenika kulture, dok od 9 naselja pogođenih potresom na području Općine Ston, tri spadaju pod zaštićene cjeline u raznim kategorijama u oblasti zaštite spomenika kulture.
U oblasti infrastrukture bilo je dosta šteta na cestovnim prometnicama kako razvrstanim tako i nerazvrstanim s tim da su najveća oštećenja na Jadranskoj turističkoj cesti na dijelu kod naselja Smokvina gdje se pojavila pukotina na kolniku dužine oko 300 m dok je na cijeloj dionici Jadranske turističke ceste na području Dubrovačkog primorja došlo do odrona zemlje i kamenja na kolnik naročito u usjecima. Slijedeća veća šteta je nastala na nerazvrstanim prometnicama na ovom području gdje je došlo do napuknuća kolnika, odrona zemlje i kamenja na kolnik te rušenja potpornjih zidova prometnica.
Na nerazvrstanim prometnicama na području Dubrovačkog primorja došlo je do oštećenja oko 1500 m² potpornih zidova, 580 m² podzida, 2400 m² kolnika te 1900 m² suhozida.
Na potresom zahvaćenom području velike su štete nastale na gustjernama koje ima svako domaćinstvo i koje zamjenjuju vodovod, pa je tako neupotrebljivo oko 90% postojećih gustjerni.
Stanje 1999., prema podacima općina koje su pretrpjele najveća razaranja, pokazuje da je veći dio oštećenih objekata obnovljen.
U Konavlima, Župi dubrovačkoj, Rijeci dubrovačkoj i Dubrovačkom primorju u organiziranoj obnovi ili financijskim potporama obnovljeno je oko 1900 kuća, ukupne vrijednosti oko 390 milijuna kuna.
U poslijeratnoj obnovi, u Konavlima i Župi dubrovačkoj obnovljeno je oko 800 kuća te oko 1000 objekata u Rijeci dubrovačkoj i Dubrovačkom primorju.
U svim naseljima u koja su se prognanici vratili obnovljeni su nužni objekti socijalne infrastrukture i sakralni objekti, za što je utrošeno oko 30 milijuna kuna.

Zajedno s obnavljanjem ostatka ratom razorenih objekata, vrši se i obnova objekata nastradalih u potresu od 5. rujna 1996., u kojemu su nastradale općine Ston i Dubrovačko primorje te Grad Dubrovnik.
Prema podacima Ministarstva razvitka i obnove od 13. svibnja 1999., u Dubrovačko-neretvanskoj županiji 1997. obnovljeno je 18 kuća, u 1998. 351 kuća, a u 1999. obnovljeno je:

ratom razorenih kuća:
- u Gradu Dubrovniku 20 kuća
- u Općini Dubrovačko primorje 4 kuće
- u Općini Ston 25 kuća,

te od potresa oštećenih kuća:
- u Gradu Dubrovniku 4 kuće
- u Općini Dubrovačko primorje 133 kuće
- u Općini Ston 130 kuća

Uslijed potresa od 29. rujna 1995. nastale su štete u povijesnoj jezgri Dubrovnika te je u Gradu bilo 348 prijava, i na temelju izvršenih uviđaja u 161 stan procijenjena je površinska šteta u iznosu od 13.5 mln. kn. Isto tako, i dalje treba voditi nesanirane štete od potresa 1979.

U 1999. ukupno je obnovljeno 292 kuće, od kojih je tehnički pregledano 40. U povijesnoj jezgri grada Dubrovnika obnavljaju se štete nastale od srbo-crnogorske agresije i to objekti spomeničke vrijednosti: (8 palača - od kojih su završena 3 objekta, a 5 ih je u obnovi) te ljetnikovci u užoj okolici (uz posebne zaštitarske uvjete, a bit će završeni tijekom 1999.), te stambeni objekti, ukupno njih 60-ak.
U tijeku je i popravak krovova povijesne jezgre Dubrovnika, uz pripomenu da će se intenzitet ukupne obnove povećati poslije završetka ratne obnove.

Štete od požara
Tijekom 1998. i 1999. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji izbio je velik broj požara, od toga nekoliko većih. Županijsko povjerenstvo za procjenu štete od elementarnih nepogoda, procjenjuje izravnu štetu u iznosu 167.805.649,00 kn.

Prema podacima Policijske uprave Dubrovačko-neretvanske, Odjela zaštite od požara i civilne zaštite, u 1997. bilo je ukupno 442 požara, od čega 289 na otvorenom s izgorjelih 1.422,28 ha, dok je šumskih požara bilo 51 sa izgorjelih 1.070,12 ha.
U 1998. bilo je ukupno 330, od toga 238 na otvorenom s opožarenih 13.745,13 ha, te 39 šumskih s izgorjelih 5.189,8 ha zemljišta. Posebno pogubno bilo je 6. kolovoza 1998. kad se uslijed velikog vjetra vatra razbuktala istodobno na nekoliko mjesta u Županiji, izazivajući ogromne materijalne štete.

U požaru na otoku Korčuli, 5. kolovoza 1998., opožareno je područje od uvale Podjamje na jugozapadu do uvale Zavalatica na jugoistoku. Na sjeverozapadu požar je dostigao vrhove Radeža, a na sjeveroistoku vrh Kupa iznad uvale Mala Rasoha. Uz poljoprivredne kulture, stradale su prostrane šumske sastojine alepskog bora i više manje niska makija.

Od izgorjelih 5.500 ha, u Općini Smokvica izgorjelo je 3.010 ha, od toga 2.663 ha šume, 173 ha dugogodišnjih nasada maslina i vinograda te 171 ha ostalog raslinja. Štete je pretrpjela i Općina Blato s 2.700 ha opožarenih površina, od toga su 1.667 ha vinogradi i maslinici.

U požaru od 16. VIII. 1998. u Općini Ston na predjelu Potkranja, sjeverno od Dančanja, izgorjelo je 900 ha borove šume i niskog raslinja.
U Općini Orebić. 1998. na području Općine Orebić (Viganj, Kučište, Nakovanj) opožareno je 1.400 ha. Stradalo je 75 stambenih objekata od čega je 61 objekt potpuno uništen, zatim 71 gospodarski objekt, jedna školska zgrada, dva ugostiteljska objekta, djelomično jedna crkva i groblje. Uz neprocjenjive ljudske živote, materijalna šteta je procijenjena na 90 milijuna kuna. Opožarene su šumske sastojine alepskog bora, makija crnike i makija oštrike.

Na otoku Lastovu u vremenu od 6.-10. kolovoza 1998. na otoku je izgorjelo 1.400 ha, od toga 100 ha poljoprivrednog zemljište i 1.300 ha šuma i šumskog zemljišta, što iznosi oko 37% biljnog pokrova matičnog otoka. Požar je buknuo iznad uvale Mrca, a izgorjela je cijela južna

strana otoka, od mjesta Ubli na istoku do uvale Studeno dance na zapadu, te Hrastovog polja na sjeveru.
U Općini Konavle je opožarena površina oko 4.000 ha, i to pretežito na poljoprivrednim kulturama (35 ha vinograda, 38 ha maslinika i voćnjaka, a oko 210 ha opožarene površine čine šumske sastojine alepskog bora, makija crnike i nisko raslinje (garizi), poljoprivrednoj opremi, elektro- i tk -mreži, cestovnoj infrastrukturi i zračnoj luci.
Velik požar izbio je i u Rijeci dubrovačkoj, a štete su procijenjene na 26.392.467,00 kuna.
U Gradu Dubrovniku opožarena je površina koja obuhvaća prostor između Vrbice na jugozapadu, Knežice na sjeveroistoku te obronka Oštre glave (616 m) na sjeveru. Opožareno područje prije je bilo pokriveno niskom makijom, čempresima (Komolac) te različitim biljnim zajednicama kamenjarskih pašnjaka.

U požarima tijekom kolovoza i rujna 2000. u Županiji je izgorjelo 16.250 ha šumskih površina.
Na otoku Pelješcu na području Mokalo-Postup-Podobuće u Općini Orebić, gospodarska jedinica (G.J.) Kuna izgorjelo je 1.200 ha, u Općini Ston kod Ponikava, G.J. Zagorje 2.183 ha, i kod Stona u G.J. Česvinica 350 ha.
U Općini Dubrovačko primorje, G.J. Topolo kod Trnovice je izgorjelo 500 ha, a kod Topologa 193 ha šumskih površina.
Najveće površine su stradale u požarima na obalnom području Općine Dubrovačko primorje i Grada Dubrovnika. Na području od uvale Bistrina do Trstenog izgorjelo je 9.195 ha, kod Gromače 270 ha, kod Ljubača 150 ha, te kod Zatona 1.040 ha.
U Župi dubrovačkoj iznad Brgata i Postranja stradalo je 203 ha šumskog raslinja.
U Općini Konavle je kod Veljeg Dola izgorjelo 528 ha, te iznad Dubravke i Vodovađe 438 ha.

1.1.2.3. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

a) Prometni sustav

Rubni geoprometni položaj Dubrovačko-neretvanske županije u okviru Republike Hrvatske djeluje ograničavajuće na prometnu povezanost s ostalim dijelovima Republike Hrvatske. U okviru cestovne prometne mreže, Županija se nalazi na kraju Jadranske turističke ceste koja je u jako lošem stanju zbog neredovitog održavanja, razorenosti tijekom Domovinskog rata, loših prometno-tehničkih elemenata s malim radijusima i velikim uzdužnim nagibima te zbog neriješenih prolazaka kroz naselja, poglavito na području gradova Ploče i Dubrovnik te Općine Župa dubrovačka.
Prema podacima preuzetim od Ministarstva unutarnjih poslova za 1997. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji registrirano je ukupno 30541 cestovnih vozila, od čega 25877 osobnih automobila. Prosjek broja osobnih automobila na svakih 1000 stanovnika iznosi 223 osobna automobila (stanovnici prema procjeni za 1998. - 116.000 stanovnika) je veći od prosjeka Republike Hrvatske koji iznosi 175.
S obzirom na povezanost Županije s ostalim dijelovima Hrvatske i šire pomorskim prometnim sustavom, generalno se može reći da postoji pomorska infrastruktura koja bi uz odgovarajuće intervencije i uvođenje brzih brodskih (brzina kretanja plovila najmanje 30 nautičkih milja) i trajektnih linija mogla na primjeren način povezati Županiju.
Željeznički promet na području Županije zastupljen je samo jednom željezničkom prugom iz pravca sjeveroistočne Hrvatske preko Bosne i Hercegovine (Sarajevo-Mostar) do Ploča. Najvažnija svrha te željezničke pruge je prijevoz tereta koji dolazi u luku Ploče, u prvom redu za područje Bosne i Hercegovine.
Zračni promet jedini je vid prometa koji Županiju na zadovoljavajući način povezuje s ostalim dijelom Hrvatske i svijeta preko zračnih luka Dubrovnik i Ploče.

"Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske" zbog posebnog i izdvojenog položaja na krajnjem jugoistoku zemlje posebno izdvaja šire područje Dubrovnika (Dubrovačko priobalje) koje zahtijeva i zaslužuje posebnu i prioritetnu pažnju i tretman u prostornom povezivanju s drugim dijelovima Hrvatske te u međusobnom povezivanju dijelova Europe (iz pravca Italije u pravcu Crne Gore, Albanije i Grčke), ali i svijeta. Stoga potrebno je uspostaviti brze i kvalitetne brodske, trajektne i zračne veze, izgraditi suvremenu Jadransku auto-cestu (ispitati opravdanost izgradnje dužjadranskeželjeznice), te uspostaviti suvremen sustav telekomunikacijskih veza.

Cestovni prometni sustav
Cestovna prometna mreža na području Dubrovačko-neretvanske županije sastoji se od sedamnaest državnih cesta, tridesetjedne županijske ceste te šezdesetpet lokalnih cesta.
Ratna razaranja su ionako manjkavu i neprikladnu prometnu mrežu još samo podcrtala. Uz to, cestovna mreža na nedostatan način povezuje Županiju s ostalim dijelovima Hrvatske i šire. Osnovni razlog zbog kojega prometna mreža ne pruža pravu razinu usluge njenim korisnicima leži u tome što ne postoji prometnica koja bi na optimalan način stvorila vezu između krajnjeg juga Hrvatske i njenoga glavnog grada Zagreba, te ostalog dijela države. To se može riješiti samo na jedan način, izgradnjom Jadranske auto ceste koja bi na optimalan način povezala Županiju sa svim ostalim dijelovima naše države.

Državne ceste - postojeće stanje

- D-8 Ploče-Dubrovnik-G.P.Karasovići (gran. SR Jugoslavije)
- D-9 Metković (gr. BiH) - Opuzen - D 8
- D-62 Mali Prolog - Metković - D 9
- D-118 Vela Luka - Smokvica - Korčula
- D-119 Ubli - Lastovo
- D-120 Pomena - Polače - Sobra - Saplunara
- D-122 Šipanska Luka - Suđurađ
- D-123 Trajektna luka Sobra - D 120
- D-222 D 62 - Mali Prolog (gr. BiH)
- D-223 D 8 - Ivanica (gr. BiH)
- D-413 Ploče (D 8) - Luka Ploče
- D-414 D 8 - Ston - Orebić (trajekt)
- D-415 D 414 - Trpanj (trajekt)
- D-416 D 414 - Prapratno (trajekt)
- D-420 Sustjepan (D 8) - Gruška obala
- D-513 Ploče (D 8) - Mali Prolog D62
- D-516 D 8 - Rt Kobila

Najveći problem u oblasti cestovnog prometa su loši prometno-tehnički elementi prometnica (dugi uzdužni nagibi prometnica bez trake za spora vozila, veliki broj krivina s malim radijusima pa i ispod R=50 m, te loši spojevi između prometnica višeg i nižeg reda) koji stvaraju velik problem sigurnosti odvijanja prometa. Jako velik problem predstavlja neriješeno pitanje ulaza u Ploče i zapadnog ulaza u Dubrovnik s Jadranske turističke ceste (s tim da se istočni ulaz u Ploče upravo počeo rješavati). Taj problem je osobito naglašen na Jadranskoj turističkoj cesti D-8, glavnoj cestovnoj vezi Županije s drugim dijelovima Hrvatske i šire.
Na Jadranskoj turističkoj cesti, kao glavnoj cestovnoj vezi Županije, najveći problem predstavlja velika izgrađenost uz prometnicu te je na pojedinim dionicama pretvara u stambenu prometnicu. Uslijed toga dolazi do problema u oblasti sigurnosti prometa (smanjenje brzine kretanja, pješaci na kolniku, nepreglednost i sl.), posebno na području Gradova Ploče i Dubrovnik te Općine Župa dubrovačka.
Državna cesta D-9 (Metković - granica s Bosnom i Hercegovinom-Opuzen-D-8) predstavlja problem jer prolazi kroz sam grad Metković i jer istom trasom prolazi cjelokupan tranzitni promet u pravcu Bosne i Hercegovine, dok se na samom rubu grada Metkovića nalazi državni granični prijelaz koji opet sa svoje strane stvara kolonu vozila duboko u sam Metković. Taj problem mora se hitno riješiti jer je onemogućen normalno prometno funkcioniranje Metkovića, po veličini drugoga grada u Županiji.
Državna cesta D-62 (Mali Prolog-Metković-D9) u lošem je stanju na dijelu od spoja sa D-9 (na području grada Metkovića) do područja Novih Sela. Na toj dionici potrebno je izvršiti modernizaciju da se isprave problematična prometno-tehnička rješenja te problem prolaska ceste kroz naselja.

Osim toga, velik problem u povezivanju unutar same Županije predstavlja i državna cesta D-414, tzv. Pelješka cesta, koja svojom dotrajalošću, malom širinom, velikim brojem krivina s malim radijusima i s nekoliko konfliktnih dionica (kao što su prolaz kroz Ston, dionice kod Popove Luke i Trstenika te dionica Kapetani) predstavlja veliko ograničenje pri cestovnom povezivanju područja s ostalim dijelovima Županije, s ostalim dijelovima Hrvatske i šire. Rješavanje problema na državnoj cesti D-414 je započeto, ali će zahtijevati znatan napor i sredstva da bi se tamo riješili svi problemi. Projektna rješenja koja postoje zahtijevaju izgradnju obilaznice Stona i to najvjerojatnije mostom koji bi prelazio preko Stonskog kanala na trasi koja spaja državnu cestu D-8 i Pelješku cestu. Također se predviđa i izgradnja novih dionica na dijelovima gdje zahvati na postojećoj trasi ne mogu pružiti kvalitetno rješenje. Dionice na kojima bi se izmiještala trasa su: Boljenovići-Sparagovići, Popova Luka i Kapetani.
Problemi na državnoj cesti D-118 su dionica koja prolazi kroz područje naselja Žrnovo te pitanje obilaženja naselja Čara i Smokvica.

Osim zahvata na državnim cestama, potrebna je intervencija i na: D-119 (Ubli-Lastovo), D-120 (Pomena-Polače-Sobra), koje predstavljaju glavne otočne cestovne veze te ih je potrebno u potpunosti urediti da bi se promet na njima mogao sigurno i neometano odvijati. To u prvom redu znači, da je na državnoj cesti D-120 potrebno izgraditi obilaznice naselja Polače, Babino Polje i Sobra, prolaz kroz naselje Maranovići i kraj same prometnice od Korita do Saplunare. Na državnoj cesti D-119 potrebno je izvršiti rekonstrukciju cjelokupne prometnice da se postigne njena normalna širina. Postojeća prometnica je građena u vrijeme kada je Lastovo pripadalo Italiji pa zbog onodobnih standarda i prometne opterećenosti ima znatno lošije prometno-tehničke elemente od onih koje zahtijeva sadašnji suvremeni promet. Cesta D-22 (Šipanska Luka-Suđurađ), također glavna otočna cesta, generalno je uređena i možda je jedina od svih otočnih cesta koja je nakon Domovinskog rata kompletno rekonstruirana i proširena, pa zadovoljava sve postojeće i planirane prometne potrebe otoka. Osim državnih cesta, na otoku Mljetu imamo još i državnu cestu D-123 (trajektna luka Sobra - D 120) koja ide od glavne otočne prometnice do trajektnog pristaništa. Ova prometnica je novosagrađena pa je u dobrom stanju i sa suvremenim prometno-tehničkim elementima.
Dvije državne ceste koje se još nalaze na poluotoku Pelješcu su D-415 (D 414 - Trpanj trajekt) i D-416 (D 414 - Prapratno trajekt) od kojih je prvu potrebno rekonstruirati u cijeloj dužini (jer je u jako lošem stanju obzirom na neredovito održavanje, a potrebna je i modernizacija), a drugu u potpunosti izgraditi.

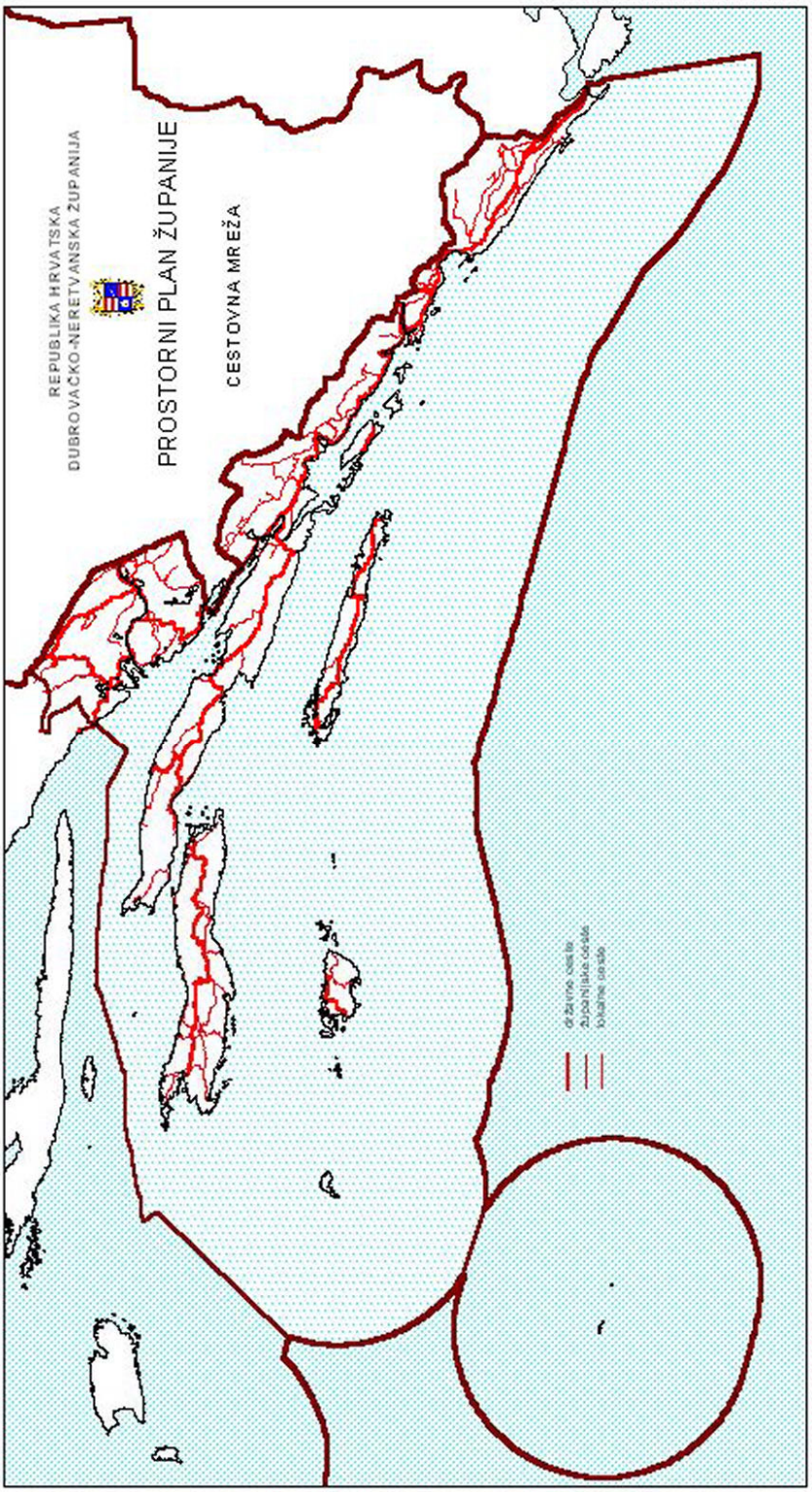

Cestovna mreža u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Posljednja preostala državna cesta u obalnom pojasu Županije je D-516 (D-8 - Rt Kobila) koja se nalazi na samom jugu Republike Hrvatske, na području Općine Konavle i neophodno ju je dijelom potpuno rekonstruirati, a dijelom potpuno izgraditi obzirom da skoro ni ne postoji na svom krajnjem dijelu, prema granici sa SR Jugoslavijom na području rta Kobila.
Državne ceste D-413 (Ploče (D-8) - Luka Ploče) i D-420 (Sustjepan (D-8) - Gruška obala) vode promet od Jadranske turističke ceste do lučkih kapaciteta u Pločama i Dubrovniku (luke od osobitog (međunarodnog) gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku otvorene za javni promet). Potrebno ih je pojačano održavati do izgradnje njihovih novih trasa kojima će se riješiti uska grla na njima.
Državna cesta D-222 (D-62 - Mali Prolog (granica BiH)) je spojna prometnica koja vodi prema graničnom prijelazu i potrebno ju je prilagoditi toj njenoj funkciji, odnosno izgraditi pravi granični prijelaz da bi ona mogla funkcionirati na zadovoljavajući način.
Državna cesta D-223 (gr. BiH - Gornji Brgat - D-8) također je spojna prometnica prema graničnom prijelazu prema Bosni i Hercegovini (na području Ivanice). Tijekom Domovinskog rata doživjela je veća oštećenja koja su odmah po oslobođenju u potpunosti sanirana, pa je cijela prometnica u dosta dobrom stanju obzirom na količinu prometa koji se njome odvija.
Državna cesta D-513 (Ploče (D 8) - Mali Prolog (D 62)) je spojna prometnica između Jadranske turističke ceste (D-8) i državne ceste D-62. Zahtijeva modernizaciju na dionici od spoja sa Jadranskom turističkom cestom do spoja sa županijskom cestom Ž-6208 zbog dotrajalosti kolnika te neodgovarajućih prometno-tehničkih elemenata ceste.

Županijske ceste - postojeće stanje

- Ž-6208 Vrgorac (D 62) - Staševica - D 513
- Ž-6211 Ž 6208 - Dusina - Otrić seoci - D 513
- Ž-6215 Lovište - Viganj - Orebić
- Ž-6216 D 8 - Ploče (D 413)
- Ž-6217 Rogotin (D8)-Komin-Krvavac-Kula Norinska (D62)
- Ž-6218 Prud (gr. BiH) - Metković (D 62)
- Ž-6219 Buk Vlaka - Podgradina - Opuzen (D 9)
- Ž-6220 Metković(D9)-Mlinište-G.P.Brestica (gran. BiH)
- Ž-6221 Vela Luka - D 118
- Ž-6222 D 118 - Blato - D 118
- Ž-6223 Blato (Ž 6222)-Prižba-Brna-Smokvica (D 118)
- Ž-6224 Račišće - Korčula (D 118)
- Ž-6225 D 118 - Lumbarda
- Ž-6226 Žuljana - Dubrava (D 414)
- Ž-6227 Sv. Nikola(Ž 6228) - Most Bistrina (D 8)
- Ž-6228 G.P. "Duži" (gr. BiH) - Slano - Trsteno (D 8)
- Ž-6229 Ošlje - Ž 6228
- Ž-6230 Pasadur - Ubli (D 119)
- Ž-6231 Luka - Hodilje - Ston (D 414)
- Ž-6232 Gr. BiH - Slano (Ž 6228)
- Ž-6235 Osojnik - D 8
- Ž-6236 Dubrovnik - Lapad - Ž 6237
- Ž-6237 Dubrovnik (D420) Obala S.Radića - Put Republike- V. Nazora- P. Bakića - D8
- Ž-6238 Cavtat - Zvekovica (D 8)
- Ž-6239 Zvakovica (D 8) - Drvenik - Ž 6241
- Ž-6240 D 8 - Radovčići - Mikulići - D 516
- Ž-6241 Dubravka - Gruda (D 8)
- Ž-6242 Ž 6240 - Molunat
- Ž-6243 Brgat (Barbara D223)-Grbavac-Petrača-D8
- Ž-6244 Korčula (D 118) - luka
- Ž-6251 Vela Luka: D 118 (trajektna luka) - Ž 6221

Županijske ceste na našem području također su u poprilično lošem stanju. Sve su većinom u funkciji internog županijskog povezivanja i skoro sve imaju loše prometno-tehničke elemente koji zahtijevaju njihovu rekonstrukciju i modernizaciju. Međutim, one koje se nalaze na području većih naselja (sjedišta Gradova i Općina) u boljem su stanju od ostalih. To su:

- Ž 6216 (D8 - Ploče (D413)) koja se nalazi na području grada Ploča i koja ipak zahtijeva pojačano održavanje,
- Ž 6221 (Vela Luka-D118) i Ž 6251 (D118 (trajektna luka Vela Luka) - Ž6221) koje se nalaze na području naselja Vela Luka i koje zahtijevaju pojačano održavanje, a naročito je neophodna izrada prometnog projekta za cijelo naselje jer je to jedini način da se riješe svi prometni problemi koji sada postoje u Veloj Luci.
- Ž 6222 (D118-Blato-D118) je glavna prometnica u samom naselju Blato, u dosta dobrom je stanju te zahtijeva samo pojačano održavanje.
- Ž 6236 (Dubrovnik-Lapad-Ž6237) je županijska prometnica u samom gradu Dubrovniku i u dobrom je stanju.
- Ž 6237 (Dubrovnik: D420 - Obala S.Radića - Put Republike - V.Nazora - P.Bakića - D8) je županijska cesta koja prolazi samim poslovnim centrom Dubrovnika i nije u najboljem stanju obzirom na potrebu njenog širenja i dijelom izgradnje nove trase da bi se zadovoljile postojeće i planirane prometne potrebe.

Osim šest navedenih, važnije županijske ceste na području Županije su :

- Ž 6208 (Vrgorac (D62)-Staševica-D513) je županijska cesta koja povezuje područja Gradova Ploče i Vrgorac, u lošem je stanju te zahtijeva pojačano održavanje i dijelom rekonstrukciju.
- Ž 6217 (Rogotin (D8)-Komin-Krvavac-Kula Norinska (D62)) je u funkciji povezivanja desne obale Neretve i u dosta je lošem stanju obzirom na svoje prometno-tehničke elemente te je potrebna njena rekonstrukcija i modernizacija. Također bi trebalo preispitati njen prolazak kroz naselje Komin, odnosno razmotriti mogućnost obilaženja tog naselja.
- Ž 6220 (Metković (D9)-Mlinište-G.P. Brestica gr. BiH)) se nalazi na trasi tzv. Francuskog puta i povezuje Grad Metković sa Općinom Zažablje i dalje preko područja BiH odnosno Neuma sa Općinom Dubrovačko primorje. Ova prometnica je u dosta lošem stanju obzirom na svoje izrazito loše prometno-tehničke elemente i potrebna joj je temeljita rekonstrukcija,
- Ž 6223 (Blato (Ž6222)-Prižba-Brna-Smokvica (D118)) je prometnica koja povezuje sva naselja na južnoj obali otoka Korčule na području Općina Blato i Smokvica, u dosta je dobrom stanju i zahtijeva samo redovito održavanje.
- Ž 6224 (Račišće-Korčula (D 118)) povezuje naselja na sjevernoj obali otoka Korčule na području Grada Korčule, u jako je lošem stanju po pitanju prometno-tehničkih elemenata i tekućeg održavanja.
- Ž 6228 (G.P. Duži (granica BiH)-Slano-Trsteno (D8)) je glavna cestovna prometna komunikacija između naselja u gornjem dijelu Općine Dubrovačko primorje i Grada Dubrovnika (takozvani Francuski put) i veže se na zapad preko područja BiH sa županijskom cestom Ž 6220 na području doline Neretve. U lošem je stanju i zahtijeva na svom većem dijelu modernizaciju odnosno pojačano održavanje.
- Ž 6239 (Zvekovica (D8)-Drvenik-Ž6241) je županijska cesta koja povezuje naselja u gornjem dijelu Konavoskog polja. Dijelom je rekonstruirana i potrebno je dovršiti njenu rekonstrukciju u cijeloj dužini.
- Ž 6240 (D8-Radovčići-Mikulići-D516) povezuje naselja u donjem dijelu Konavoskog polja i zahtijeva pojačano održavanje.
- Ž 6241 (Dubravka-Gruda (D8)) je županijska prometnica koja ide od državne ceste D8 do granice BiH (područja Republike Srpske) i za vrijeme Domovinskog rata je doživjela veća oštećenja (bila je zarušena na dva mjesta) te joj je potrebna rekonstrukcija.
- Ž 6243 (Brgat-Barbara (D223)-Grbavac-Petrača-D8) povezuje naselja u sjevernom dijelu Općine Župa dubrovačka, u jako je lošem stanju, zahtijeva hitnu rekonstrukciju i modernizaciju.

Ostale županijske ceste također su u lošem stanju i zahtijevaju djelovanje od rekonstrukcije preko modernizacije do pojačanog održavanja, dok druge opet trebaju sve navedene vrste zahvata i tako postale primjerene odvijanju suvremenog cestovnog prometa na razini primjerenoj za ceste županijske važnosti, što sada najčešće nije slučaj.

Lokalne ceste - postojeće stanje

- L-9001 Mirce - Lovište (Ž 6215)
- L-69002 Duba Pelješka- D.Vručica- G.Vručica (D 415)
- L-69003 Peračko Blato - D 513
- L-69004 D 8 - Šarić Struga
- L-69005 D 8 - Rogotin (D 8)
- L-69006 Kamp Višnjican - D 8
- L-69007 D 8 - Trn - L 69010
- L-69008 Nova Sela - (D 62) - D 62
- L-69009 Banja (Ž6217)-Desne-Kula Norinska (Ž 6217)
- L-69010 D 8 - Blace - Mihalj-Tuštevac-Lovorje-D 8
- L-69011 Opuzen (D 9) - Podgradina
- L-69012 D 9 - Krvavac - Metković (Ž 6220)
- L-69013 D 9 - Ž 6220
- L-69014 Pologuša (Ž 6220) - Glušci
- L-69015 Bijeli Vir (Ž 6220) - Dobranje
- L-69016 Vela Luka (Ž 6221) - Blato (Ž 6222)
- L-69017 Tri Luke - Potirna - L 69016
- L-69018 D 118 - Bristva - Prigradica - Blato (Ž 6222)
- L-69019 Prigradica (L 69018) - Babina
- L-69020 Blato (Ž 6222) - Smokvica (Ž 6223)
- L-69021 Čara (D 118) - Zavalatica
- L-69022 Čara (D 118) - Pupnat (D 118)
- L-69023 Podgorje - Orebić (D 414)
- L-69024 Stanković - D 414
- L-69025 D 414 - Postup - Borje - Podobučje
- L-69026 D 415 - Oskorušno - Kuna Pelješka - D 414
- L-69027 Sreser - Janjina (D 414)
- L-69028 Trstenik - D 414
- L-69029 Rabac - D 8
- L-69030 Brijesta - D 414
- L-69031 Mlinište (Ž 6220) - Vidonje
- L-69032 Ž 6228 - Imotica - Topolo Ž 6228
- L-69033 Stupa - Ž 6228
- L-69034 Zaklopatica - Lastovo (D 119)
- L-69035 Lastovo (D 119) - Skrivena Luka
- L-69036 D 120 - Goveđari - D 120
- L-69037 Kozarica - Blato - D 120
- L-69038 Duba Stonska - Luka (Ž 6231)
- L-69039 Česvinica - Ston (Ž 6231)
- L-69040 Smokovljani - Ž 6228

- L-69041 Visočani - Ž 6228
- L-69042 Čepikuće - L 69043
- L-69043 Ž 6228 - Lisac - Mravinca (Ž 6228)
- L-69044 Ž 6228 - Rudine - D 8
- L-69045 D 8 - Doli
- L-69046 Ž6228 - Mravinjac-Mrčevo - Kliševo - Ljubač
- L-69047 Gromača - Orašac (D 8)
- L-69048 Komolac (D 8) - Šumet - Brgat (D 223)
- L-69049 Bosanka - Brgat (D 223)
- L-69050 D 8 - Čelopeci - D 8
- L-69051 Zvekovica (Ž6239)-Stravča-Duba Konavoska
- L-69052 Kuna - Lovono (Ž 6239)
- L-69053 Čilipi (D 8) - Ljuta - Ž 6241
- L-69054 Komaji (D 8) - Ž 6240
- L-69055 Radovčići - D 8
- L-69056 Ston (D 414) - Broce
- L-69057 Ž 6241 - Vodovađa - D 8
- L-69058 Gruda (Ž 6241) - L 69057
- L-69059 Palje Brdo - D 8
- L-69060 Privala - Vela Luka (Ž 6221)
- L-69061 Prapratna - Vela Luka (Ž 6221)
- L-69062 Prehodišće - Pasadur (Ž 6230)
- L-69063 Jurjeva Luka - Pasadur (Ž 6230)
- L-69064 Lučica - Lastovo (D 119)
- L-69065 Lastovo (D 119) - Barje
- L-69066 Ston (D414) - Marinica - Đonta Doli
- L-69067 D8 - Grbljava - Majkovi (Ž6228)
- L-69068 Trnova -Ž6228
- L-69069 Stupa (L69033) - Ošlje (Ž6229)

Svih 69 lokalnih cesta s područja Dubrovačko-neretvanske županije u lošem je stanju, i zbog ratnih razaranja i zbog neodržavanja odnosno loših prometno-tehničkih elemenata. Budući da nisu rekonstruirane duže vrijeme, može se ustvrditi da su zaostale te da pružaju znatno nižu razinu usluga, predstavljajući opasnost po sigurnost prometa. Dakle, lokalne prometnice na području Županije potrebno je što prije sustavno obnoviti. Zahvati na ovom segmentu cestovne prometne mreže kreću se od rekonstrukcije i modernizacije preko pojačanog održavanja, s tim da na dionicama pojedinih lokalnih cesta treba razmišljati i o probijanju nove trase, posebno tamo gdje se ne mogu ostvariti odgovarajuća prometno-tehnička rješenja na postojećoj trasi.

Oštećenja na cestovnoj prometnoj mreži

Postojeća cestovna prometna mreža doživjela je tijekom rata znatna razaranja, a potres iz rujna 1996. je još dodatno oštetio prometnice na području Općina Dubrovačko primorje i Ston. Stoga ih je potrebno što prije početi popravljati da ne bi došlo do potpunog prekida prometa (posebno se to odnosi na Jadransku turističku cestu kao kralježnicu prometnog sustava Županije). Prometnice koje su oštećene u ratnim razaranjima su:

- državne ceste: D-8 i D-223 koje su bile djelomično srušene, te D-414 i D-516 koje su doživjele manja oštećenja,
- županijskih ceste: Ž-6228 spada u djelomično srušene prometnice, dok su ceste Ž-6227, Ž-6232 i Ž-6241 doživjele veća oštećenja, te su prometnice Ž-6229, Ž-6231, Ž-6235, Ž-6237 i Ž-6240 doživjele manja oštećenja,
- lokalne ceste: L-69051 je bila djelomično srušena, ceste L-69032, L-69043, L-69044, L-69046, L-69048, L-69052 i L-69057 su imale veća oštećenja, a ceste L-69033, L-69039, L-69040, L-69041, L-69042, L-69047 i L-69056 manja.

Sve navedene prometnice nalaze se na području Grada Dubrovnika i Općina Dubrovačko primorje, Konavle i Župa dubrovačka koje su tijekom domovinskog rata bile pod okupacijom.

Potres iz rujna 1996. dodatno je oštetio državnu cestu D-8, županijske ceste Ž-6227 i Ž-6231 te lokalnu cestu L-69056. Najveća oštećenja je pretrpjela Jadranska turistička cesta (D8) na području Smokvine (Općina Dubrovačko primorje) gdje je bio epicentar potresa i gdje je došlo do stvaranja pukotine desetak centimetara širine i oko tristo metara dužine.

Odmah po oslobađanju svih u Domovinskom ratu okupiranih dijelova Dubrovačko-neretvanske županije, prišlo se rekonstrukciji najtežih oštećenja na prometnoj mreži. Do danas su obnovljeni svi dijelovi prometnica koji su bili zarušeni ili teže oštećeni. Cestovna prometna mreža oštećena tijekom Domovinskog rata, dovedena je u prometno stanje, ali je i dalje treba uređivati da bi se razina usluge dovela na predratnu razinu. Uslijed potresa stanje je samo dodatno otežano (i to posebno na području Općine Dubrovačko primorje) te je neophodno pristupiti kompletnoj rekonstrukciji, odnosno modernizaciji cestovne prometne mreže Županije koja je zbilja u teškom stanju.

Odnosno, Dubrovačko-neretvanska županija ima pravilan raster cestovne prometne mreže nižeg reda i jedino što je potrebno jest njezina modernizacija te dijelom rekonstrukcija uz pojačano održavanje koje je u zaostatku zbog svih iznesenih objektivnih problema.

Pomorski prometni sustav

Na području Dubrovačko-neretvanske županije postoje, prema Naredbi o razvrstaju luka otvorenih za javni promet na području Županije dubrovačko-neretvanske (NN, 96/96),

- dvije luke od osobitog (međunarodnog) značaja za Republiku Hrvatsku
  - luka Gruž - putnička luka
  - luka Ploče,
- šest luka županijskog značaja
  - Gradska luka Dubrovnik - putnička luka
  - luka Korčula - putnička luka
  - luka Trpanj - putnička luka
  - luka Vela Luka - putnička luka
  - luka Orebić - putnička luka
  - luka Metković - teretna luka
- te 74 luke lokalnog značaja.

Luke osobitog (međunarodnog) gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku

Luke osobitog (međunarodnog) gospodarskog značenja za Republiku Hrvatsku su luka Gruž - putnička luka te luka Ploče.

Putnička luka Gruž prije Domovinskog rata bila je najjača po prometu putnika u Hrvatskoj, dok je luka Ploče bila druga luka po količini pretovarenog tereta u Hrvatskoj, odmah iza luke Rijeka. Ukupna dužina operativne obale luke Gruž iznosi 2760 metara. Za vrijeme Domovinskog rata luka Gruž je doživjela velika razaranja i spada u kategoriju "djelomično srušenih" prometnih objekata. Nakon svih razaranja u luci Gruž (srušeni: upravna zgrada površine 1500m^2, skladište "Udarnik" površine 2400 m^2, nadstrešnica površine 5475 m^2 i hladnjača površine 3269 m^2 od čega 3008 m^2 hlađenog prostora; te znatno oštećeni svi ostali skladišni prostori luke ukupne površine 5900 m^2 te operativna obala i lučka infrastruktura) završetkom Domovinskog rata prišlo se hitnoj sanaciji luke Gruž. Tako se područje luke nakon završetka Domovinskog rata očistilo od svih ruševina koje su zaostale od razorenih objekata koji su bili na području luke prije rata. U ovom trenutku se još uvijek nije prišlo obnovi luke već je ona samo osposobljena za nesmetan privez brodova uređenjem u ratu oštećene infrastrukture luke, dok se sa obnovom luke čeka dok se ne naprave svi planovi o njenom daljnjem razvoju.

Luka Ploče nije doživjela razaranja za vrijeme Domovinskog rata ali je zbog njega te zbog agresije na područje Republike Bosne i Hercegovine došlo do potpunog zamiranja rada, osim što je služila za dopremu humanitarne pomoći i opreme za mirovne snage Ujedinjenih Naroda u Bosni i Hercegovini. To je prouzročilo velike neizravne štete u luci Ploče. Ukupna dužina operativne obale luke Ploče iznosi 1618 metara, s dubinom luke od 6 do 12 metara. U luci Ploče sada postoje slijedeći terminali:

- terminal za generalne terete
- terminal za rasute terete
- terminal za pretovar tekućih tereta
- terminal za sipke terete
- terminal za drvo
- terminal za glinicu i petrolkoks.

Luke županijskog značaja

Na području Županije, prema Naredbi o razvrstaju luka otvorenih za javni promet na području Županije dubrovačko-neretvanske (NN, 96/96), postoji šest luka županijskog značenja:

- Gradska luka Dubrovnik,
- luka Korčula,
- luka Trpanj,
- luka Vela Luka,
- luka Orebić,
- luka Metković.

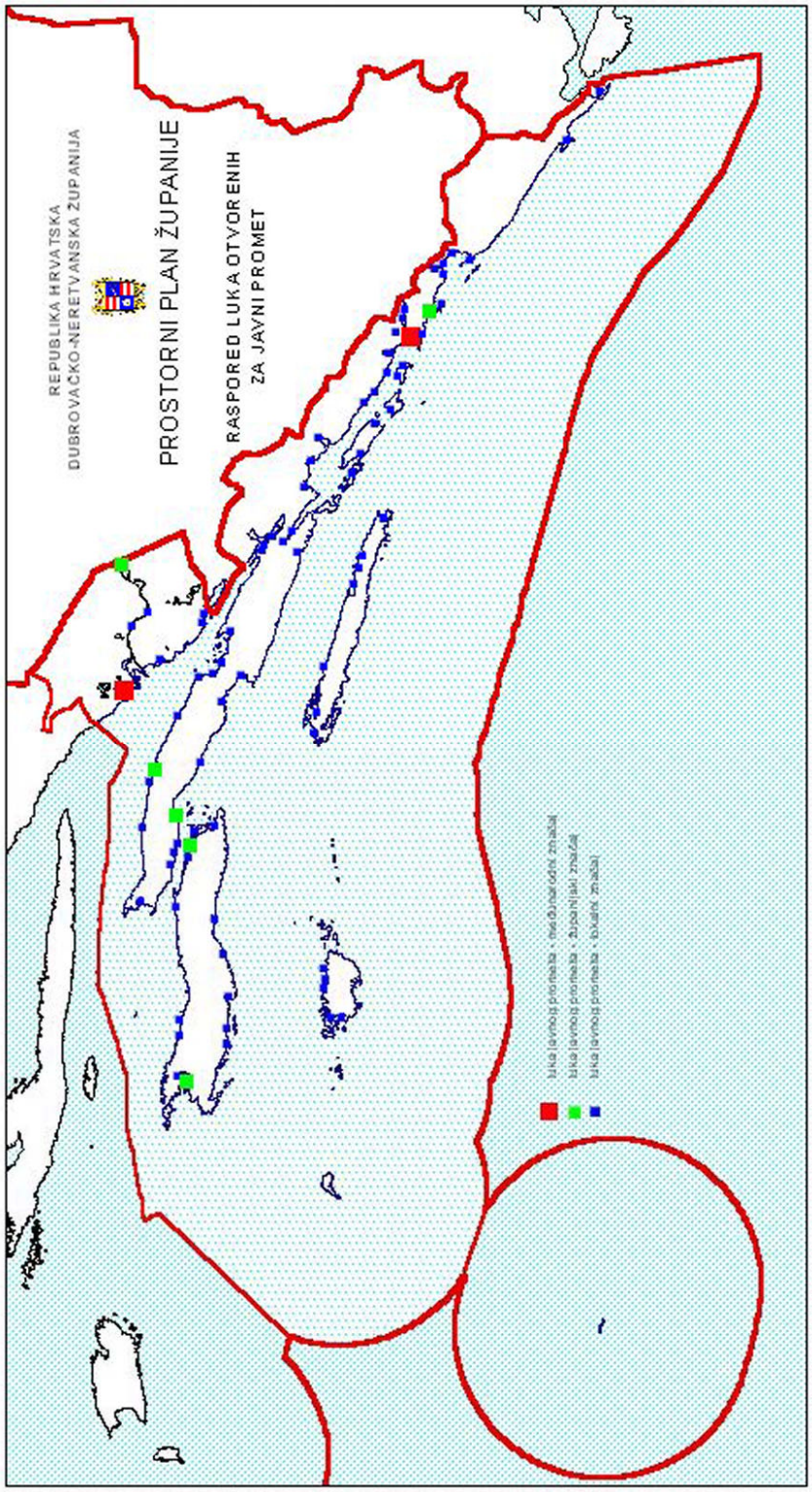

Raspored luka otvorenih za javni promet na području Dubrovačko-neretvanske županije

Gradska luka Dubrovnik je putnička pretežito turistička luka - služi za sezonsku vezu s otokom Lokrumom, područjem Općine Župe dubrovačke i Cavtatom te za prijevoz putnika s turističkih brodova na kružnim putovanjima koji se sidre ispred Grada i dovode svoje korisnike izravno u spomeničku jezgru Dubrovnika. Luke Korčula i Vela Luka su putničke luke u koje pristaju brodovi na redovnim dužobalnim i međunarodnim brodskom linijama (dužobalne trajektne linije: Rijeka-Split-Korčula-Dubrovnik, Split-Vela Luka-Ubli; te međunarodne linije koje povezuju otok Korčulu sa lukama u Italiji, koje su sezonskog karaktera; uz sve to luku Korčula posjećuju i brodovi na kružnim putovanjima Jadranom). Luke Trpanj i Orebić su putničke luke iz kojih kreću trajektne veze Trpanj-Ploče i Orebić-Korčula koje su od presudne važnosti za povezivanje otoka Korčule i poluotoka Pelješca međusobno i sa širim okruženjem. Jedina teretna luka županijskog značaja je luka Metković koja se nalazi na kraju plovnog dijela rijeke Neretve koja se od svog ušća u Jadransko more do grada Metkovića tretira kao pomorski plovni put. Luka Metković važna je teretna luka za potrebe svog bližeg okruženja zbog svoje dubine i blizine luke Ploče. Luka nema mogućnosti razviti se u konkurenciju luci Ploče. Ukupna dužina operativne obale u luci Metković iznosi 850 metara.
U najtežem stanju od svih luka županijskog značenja, je Gradska luka Dubrovnik koja se nalazi u kritičnom stanju i ako se brzo ne pristupi njenoj temeljitoj rekonstrukciji (zbog ruševnog stanja Malog mula i obale između Velikog i Malog mula) može lako doći do oštećenja koje se neće moći lako i jednostavno riješiti. Važno je naglasiti da se luka nalazi unutar gradske jezgre Dubrovnika koja je proglašena spomenikom kulture nulte kategorije pa kao takova i zaslužuje posebnu pažnju.
Ostale luke županijskog značenja potrebno je pojačano održavati jer je zbog Domovinskog rata došlo do smanjenog ulaganja u održavanje luka pa su stoga i postale na osobit način ugrožene.

Luke lokalnog značaja
Na području Dubrovačko-neretvanske županije postoje 74 luke lokalnog značenja.
Većina tih luka nije redovito održavana tijekom proteklog razdoblja zbog agresije na Republiku Hrvatsku, tijekom Domovinskog rata, te zbog nedostatka sredstava, koje okolnosti bi morale pobuditi posebnu pažnju.
Na području Općina Dubrovačko primorje i Ston došlo je do oštećenja na lučkoj infrastrukturi tijekom potresa iz rujna 1996. Najveća oštećenja su pretrpjele luke Slano i Janska u Općini Dubrovačko primorje, dok je luka Ston doživjela manja oštećenja. Operativna obala u luci Slano, koja je najviše oštećena potresom, u procesu je obnove i najveći dio je sada obnovljen (središnji dio operativne obale).

Luke po naredbi o razvrstaju luka otvorenih za javni promet na području Županije dubrovačko-neretvanske (NN, 96/96), po Gradovima i Općinama:
1.1 luka Gruž luka - od osobitog (međunarodnog) gospodarskog značaja
2.1. gradska luka Dubrovnik - luka županijskog značaja
3.1. luka Badija - luka lokalnog značaja

Zračni prometni sustav
Zračni prometni sustav na području Dubrovačko-neretvanske županije jedini je vid prometa koji Županiju izvodi iz sadašnje prometne izolacije. Preko zračne luke Dubrovnik (koja spada u sekundarne međunarodne zračne luke “4E” kategorije) Županija je na zadovoljavajući način povezana sa Zagrebom, kao glavnim gradom Republike Hrvatske, i s Europom i svijetom. Najbolji pokazatelj važnosti zračnog prometa u prometnom sustavu Županije je podatak da je preko zračne luke Dubrovnik u Čilipima prije rata dolazilo 62% turista od ukupnog broja turista u ovom području. Druga zračna luka na području Županije je ona u Gradu Ploče koja spada u tercijalne zračne luke “2C” kategorije, i koja je puštena u promet sredinom 1999.

Sekundarne međunarodne zračne luke
Zračna luka Dubrovnik u Čilipima spada u sekundarne međunarodne zračne luke “4 E” kategorije i ima uzlijetno-slijetnu stazu dužine 3.300 metara, te je jedna od šest zračnih luka iste kategorije u okviru Republike Hrvatske. Tijekom Domovinskog rata doživjela je veća oštećenja

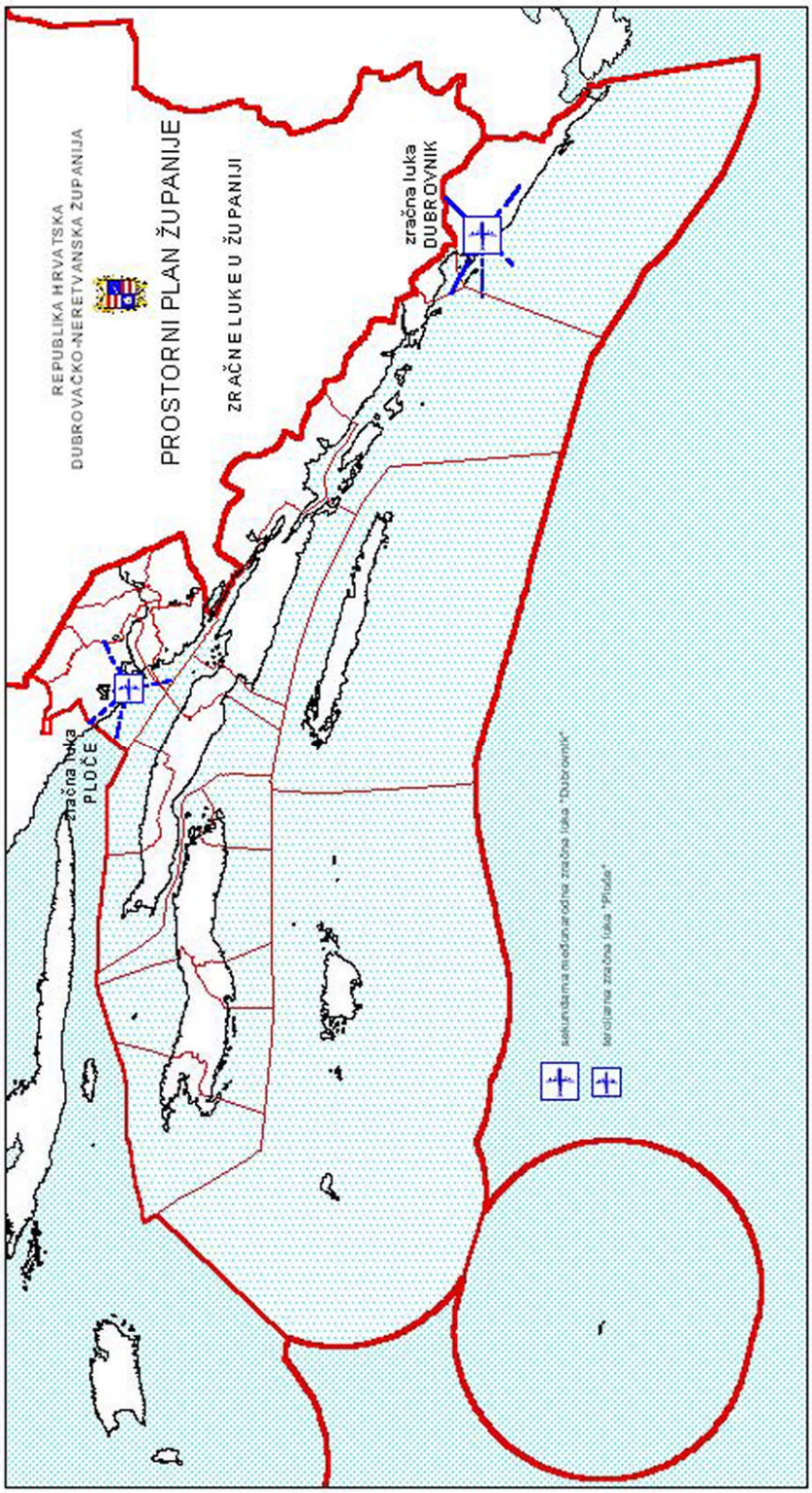
REPUBLIKA HRVATSKA
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
PROSTORNI PLAN ŽUPANIJE
ZRAČNE LUKE U ŽUPANIJI
zračna luka
DUBROVNIK
zračna luka
PLOČE

jer je pokradena skoro cijela oprema, odnosno otuđena je sva oprema od prilaznih signalnih svjetala, opreme za instrumentalno slijetanje (instrumental lending system), linije za čekiranje, linije za rendgen kontrolu prtljage, sva vozila koja su korištena na uzlijetno-slijetnoj stazi, te ostala oprema potrebna za rad uslužnih i pomoćnih službi zračne luke. Počinjena ratna šteta procjenjuje se na 190.000.000,00 kuna. Zračna luka Dubrovnik je odmah nakon oslobođenja u listopadu 1992. stavljena u promet te je započeta njena obnova. Do danas je obnovljena oprema za instrumentalno slijetanje pa je u tom segmentu zračna luka u boljem stanju od predratnog. Isto tako, sadašnje stanje prijemne zgrade i opreme u zračnoj luci je zadovoljavajuće jer je zgrada osposobljena za prijam putnika, puštena je u rad i nova zgrada kontrole leta, pa će taj segment ukupno biti na znatno višoj razini od predratnog.

Tercijarne zračne luke
Na području Županije postoji tercijarna zračna luka 2C kategorije izgrađena unutar područja luke Ploče za potrebe lokalnog gospodarstva.

Helidromi
Na području Županije djelomice je uređen helidrom na Lastovu, u tijeku je određivanje lokacija za smještaj helidroma na području Županije (Dubrovnik-bolnica, Pelješac, Korčula i Mljet).

Željeznički prometni sustav
Na području Dubrovačko-neretvanske županije postoji samo jedna željeznička pruga od Ploča preko Metkovića prema Sarajevu i dalje prema Srednjoj Europi. Spada u pruge prvog reda i ima veliku važnost budući da predstavlja najbližu vezu Srednje Europe i Sredozemnog mora i zapravo jedini prirodni izlaz na more Bosne i Hercegovine. Na području Županije, ona prolazi područjem Gradova Ploča, Opuzena i Metkovića te Općine Kula Norinska.
Tijekom Domovinskog rata ova pruga nije na području Republike Hrvatske doživjela razaranja, ali je njen dio na području Bosne i Hercegovine bio znatno razoren pa su skoro svi mostovi i vijadukti bili oštećeni ili srušeni. Nakon oslobađanja, pruga je do Sarajeva stavljena u funkciju te se promet odvija na relaciji Ploče-Sarajevo. Dalje od Sarajeva prema Osijeku i Mađarskoj pruga nije razorena, ali budući da jednim dijelom mora prolaziti područjem srpskog entiteta u Bosni i Hercegovini, još uvijek nije uspostavljen normalan promet.

b) Granični prijelazi

Uredbom o graničnim prijelazima u Republici Hrvatskoj (NN, 97/96) te Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o graničnim prijelazima (NN, 7/98, 81/99, 91/99, 110/99) određuju se granični prijelazi u Republici Hrvatskoj te privremene kontrolne točke na državnoj granici s određenim državama. Granični prijelazi određeni su kao prijelazi I. i II. kategorije.

Granični prijelaz I. kategorije je prijelaz za međunarodni promet na kojem se neprekidno obavljaju poslovi iz nadležnosti policije i carine, a sanitarni, veterinarski, fitocarinarni, prometni i poslovi tržišne inspekcije na način propisan zakonom i međudržavnim sporazumom.
Granični prijelaz II. kategorije je prijelaz za međunarodni i međudržavni promet na kojem se obavljaju poslovi iz nadležnosti policije i carine, a sanitarni, veterinarski, fitocarinarni, prometni i poslovi tržišne inspekcije prema vrsti prijelaza i prometa koji se obavlja na prijelazu na način propisan zakonom i međudržavnim sporazumom.
Na stalnom graničnom pomorskom prijelazu poslove iz svoje nadležnosti neprekidno obavlja lučka kapetanija.
Privremene kontrolne točke na državnoj granici s drugim državama stavljat će se u funkciju graničnog prijelaza sukladno međudržavnim ugovorima koje će sklopiti Republika Hrvatska sa susjednim državama.

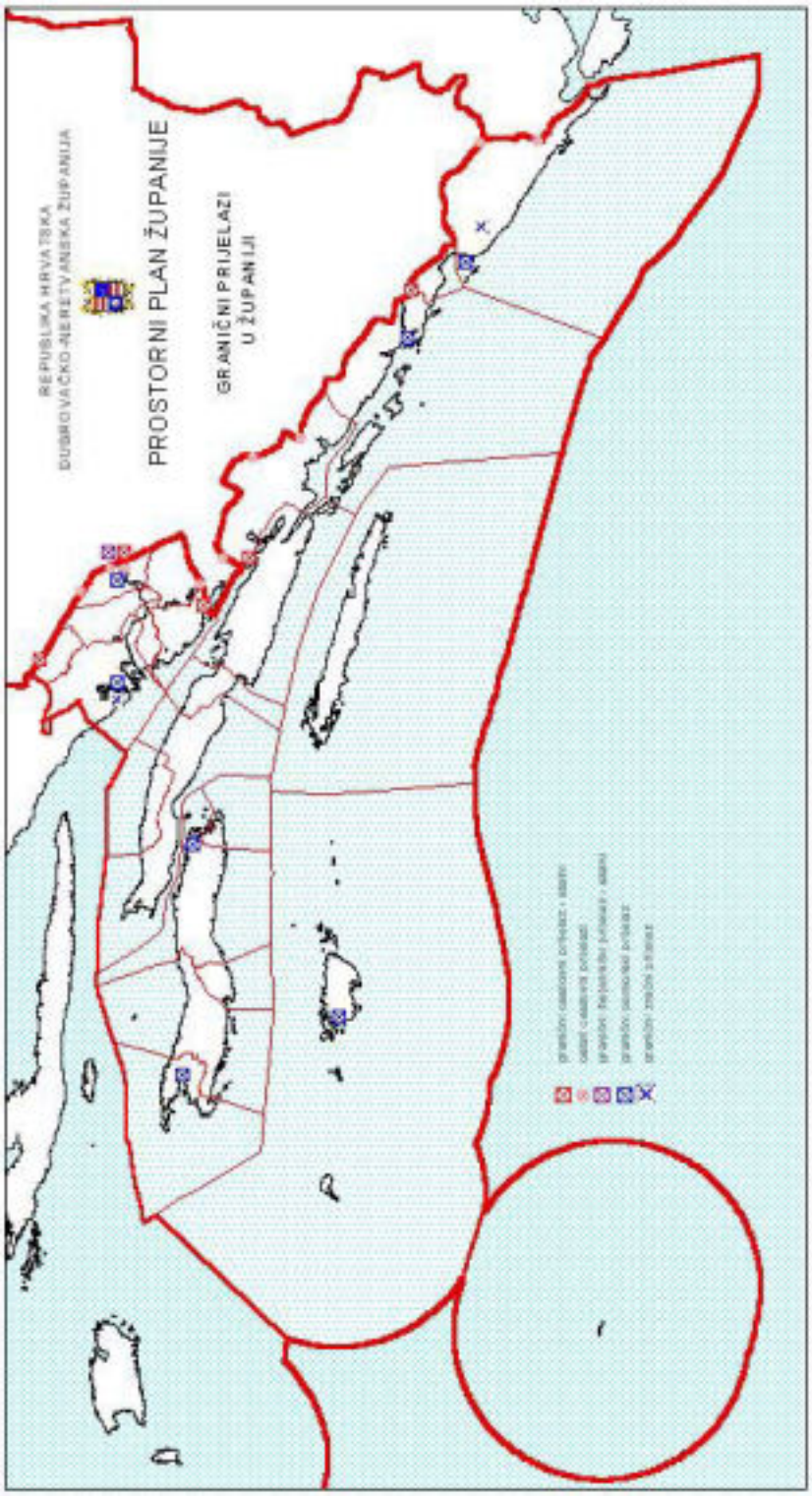

Granični prijelazi u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Sezonski međunarodni granični prijelazi otvaraju se za međunarodni promet u razdoblju od 1. travnja do 31. listopada svake kalendarske godine (osim u slučaju da uskrsni blagdani počnu prije 1. travnja, prijelazi se otvaraju sedam dana prije početka blagdana).
U Dubrovačko-neretvanskoj županiji postoje ovi granični prijelazi:

Granični prijelazi između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine
Stalni međunarodni granični cestovni prijelazi I. kategorije:
- Metković - Doljani

Granični prijelazi II. kategorije:
- Klek - Neum 1
- Zaton Doli - Neum 2
- Mali Prolog - Crveni Grm
- Gornji Brgat - Ivanica

Stalni međunarodni granični željeznički prijelazi I. kategorije su:
- Metković - Čapljina

Zračni granični prijelazi
Stalni međunarodni granični zračni prijelazi I. kategorije u Republici Hrvatskoj su:
- Ploče
- Dubrovnik

Pomorski granični prijelazi
Stalni međunarodni granični pomorski prijelazi I. kategorije u Republici Hrvatskoj su:
- Ubli (Lastovo)
- Vela Luka
- Ploče
- Korčula
- Dubrovnik

Granični prijelazi II. kategorije su:
- Metković

Sezonski međunarodni granični pomorski prijelazi II kategorije su:
- Cavtat

Ostali granični prijelazi - privremene kontrolne točke
Kontrolna točka za cestovni promet:
Karasovići - Sutorina
Određene su i privremene kontrolne točke za cestovni promet na državnoj granici s Republikom Bosnom i Hercegovinom:
- Prud - Bijača
- Čepikuće - Trebimlja
- Slano - Zavala
- Dubravka - Grab
- Gabela Polje I - Čapljina
- Gabela Polje II - Čapljina
- Vukov Klanac – Radež
- Imotica - Neum II.

c) Pošta i telekomunikacije

Poštanski sustav veza

Postojeća mreža poštanskog sustava veza na području Dubrovačko-neretvanske županije sastoji se od centra pošta s tri organizacijske jedinice. Pod centar pošta spadaju slijedeći poštanski uredi:

- Babino Polje
- Cavtat
- Čilipi
- Doli
- Dubravka
- Dubrovnik zračna luka
- Dubrovnik 1
- Dubrovnik 2
- Dubrovnik 3
- Dubrovnik 4
- Dubrovnik 5
- Dubrovnik 6
- Dubrovnik 7
- Dubrovnik 8
- Dubrovnik 9
- Dubrovnik 10
- Goveđari
- Gruda
- Koločep
- Kupari
- Lopud
- Maranovići
- Mlini
- Mlini (Zavrelje)
- Mokošica
- Molunat
- Orašac
- Plat
- Pločice
- Pridvorje
- Slano
- Šipanska Luka
- Topolo
- Trsteno
- Zaton Veliki

Organizacijska jedinica Korčula obuhvaća slijedeće poštanske urede:

- Blato
- Brna
- Čara
- Janjina
- Korčula
- Korčula 1
- Kučište
- Kuna
- Lastovo
- Lovište
- Lumbarda
- Orebić
- Oskorušno
- Potomje
- Prižba
- Pupnat
- Putniković
- Račišće
- Smokvica
- Ston
- Trpanj
- Trstenik
- Ubli
- Vela Luka
- Žrnovo
- Žuljana.

Organizacijska jedinica Metković obuhvaća slijedeće poštanske urede :

- Blace
- Klek
- Kula Norinska
- Metković
- Metković 1
- Mlinište
- Nova Sela
- Opuzen
- Vid

Organizacijska jedinica Ploče obuhvaća slijedeće poštanske urede :

- Komin
- Otrić Seoci
- Ploče
- Rogotin
- Staševica

Mreža poštanskih ureda na području Dubrovačko-neretvanske županije u potpunosti je izgrađena i optimalna i u odnosu na razmještaj stanovništva i u odnosu na planirane potrebe ovog područja.

Poštanski promet u Dubrovačkom području se obavlja preko poštanskog središta Dubrovnik i jedinica poštanske mreže raspoređenih po pojedinim naseljima. Na području grada Dubrovnika 1999. došlo je do preseljenja poštanskog ureda Dubrovnik 2 u nove prostore na Putu Republike 32, gdje se sada nalazi glavni poštanski ured i gdje je otvoren poštanski ured Dubrovnik 11, koji je preuzeo funkcije poštanskog ureda Dubrovnik 2 u Gružu.

Telekomunikacijski sustav veza

Na području Dubrovačko-neretvanske županije telekomunikacijski promet odvija se preko šezdeset šest područnih centrala i četiri mjesne centrale. Mjesne centrale, na koje se vežu područne centrale, su Dubrovnik, Mokošica, Korčula i Ploče.

Telekomunikacijski promet na dubrovačkom području odvija se preko tranzitne centrale Dubrovnik, na koju su vezane automatske telefonske centrale pojedinih naselja Konavala, Župe dubrovačke, grada Dubrovnika, Dubrovačkog primorja, Pelješca, Mljeta i Elafita. Mjesna centrala Mokošica može preuzeti na sebe dio prometa s mjesne centrale Dubrovnik u slučaju njenog ispadanja iz prometa. Veze između automatskih telefonskih centrala i tranzitne centrale Dubrovnik odvijaju se radiorelejnim ili svjetlovodnim vezama. Modernizacija koja je u tijeku teži povezivanju svih centrala i s mjesnim centralama i s ostalim centralama u Hrvatskoj i u svijetu preko svjetlovodnih veza koje pružaju optimalnu vezu. Dubrovačko područje kao i cijela županijska mreža vezana je u državni i međunarodni (preko međunarodne centrale u Splitu)

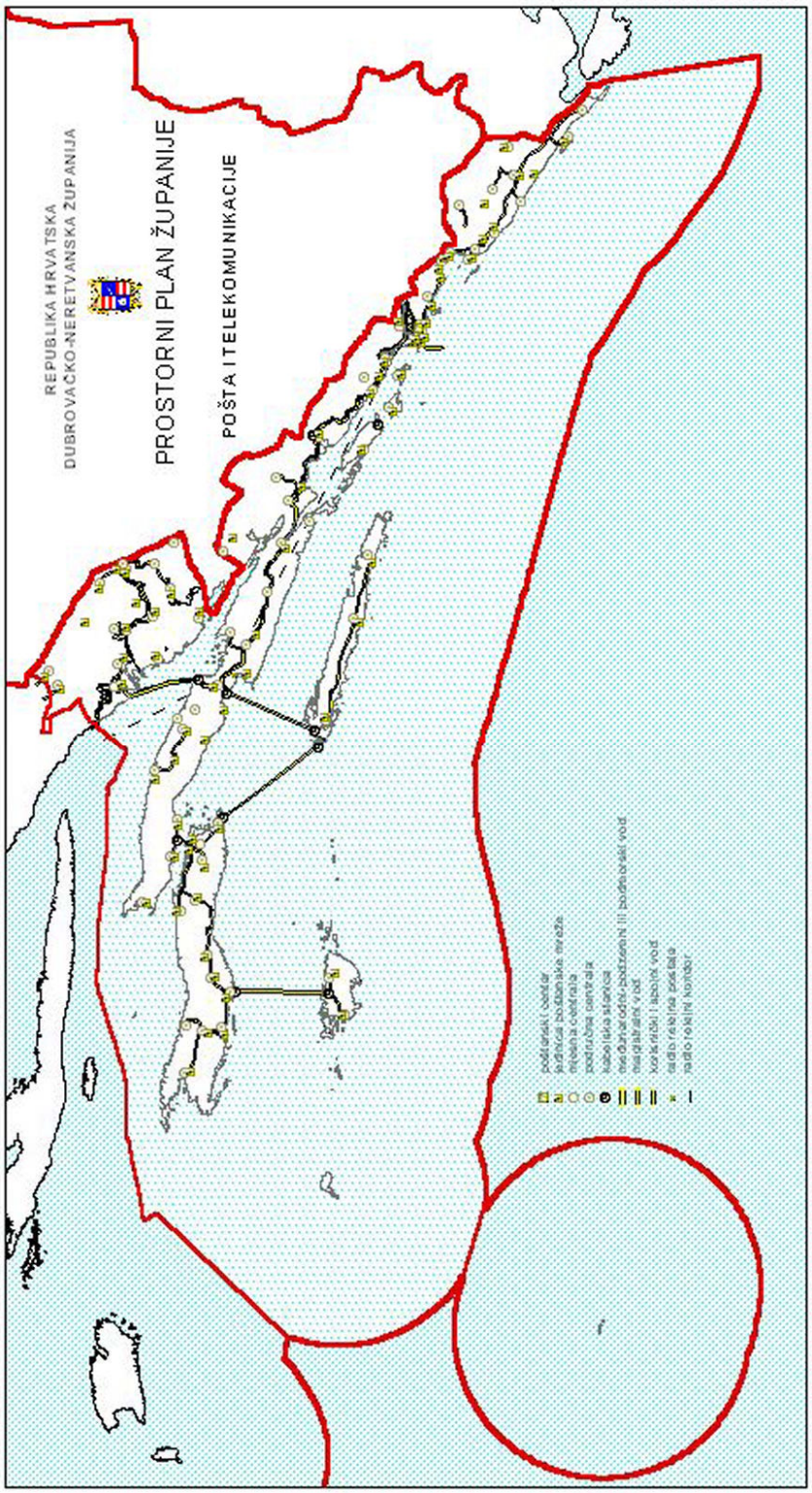

Poštanska mreža u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

telekomunikacijski promet svjetlovodnom magistralnom vezom "Jadranko", podmorskim svjetlovodnim kabelom "Adria 1", položenim podmorjem Jadrana između Rijeke i Krfa, i radio relejnom vezom. Završena je izgradnja svjetlovodnog kabla od Dubrovnika do Molunta na dionici Čilipi-Molunat, čime je završena cijela trasa "Jadranka" na području naše županije i ostvarena spojna veza Dubrovnika s Moluntom i svim usputnim automatskim telefonskim centralama.
Telekomunikacijska infrastruktura na području doline Neretve sastoji se od četrnaest područnih centrala spojenih na mjesnu centralu u Pločama koja funkcionira kao čvorna centrala, dok su ostali objekti krajnje centrale. Ovo područje je povezano u državni i međunarodni telekomunikacijski sustav radio relejnom vezom preko relejne stanice "Uljenje" i svjetlovodom "Jadranko".
Telekomunikacijski sustavi otoka Korčule i Lastova uklopljeni su u državni i međunarodni telekomunikacijski sustav preko tranzitne centrale "Dubrovnik" i na nju se spajaju dijelom radio relejnim vezama preko radio relejne stanice "Uljenje" na Pelješcu (i to područne centrale u Ublima, Lastovu, Vela Luci, Blatu, Smokvici, Račišću, Čari, Pupnatu, Korčuli i Lumbardi) dok je centrala u gradu Korčuli povezana s telekomunikacijskim sustavom i preko svjetlovodnog kabla "Adria 1".

d) Vodnogospodarski sustav

Vodoopskrba
Hidrogeološki odnosi su uvjetovali da na području istočnog dijela Županije postoje vrela dovoljnog kapaciteta (Ombla kod Dubrovnika, Ljuta u Konavlima, Duboka ljuta u Župi dubrovačkoj, Palata u Malom Zatonu) na koje se vežu grupni vodovodni sustavi, dok je središnji i otočni dio kojemu pripada područje poluotoka Pelješca i otoci Korčula, Mljet i Lastovo siromašno izvorima, te je bilo potrebno osigurati vodu izgradnjom regionalnog sustava Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo.
Zapadni dio Županije koji pripada neretvanskom slijevu opskrbljuje se s nekoliko izvora (Klokun, Modro oko, Prud, Doljani, Butina). Buduće potrebe zahtijevaju veće uključivanje izvora Modro oko i regionalnog vodovoda u vodoopskrbu ovog područja.
Sanitarna zaštita izvorišta nije uspostavljena. Preliminarne zone sanitarne zaštite su utvrđene za izvorišta Prud, Klokun i Modro oko u dolini Neretve, te izvorište u Stonskom polju. Za crpilište podzemne vode u Blatskom polju završeni su radovi I. faze na utvrđivanju zona sanitarne zaštite. Odluke o određivanju zona sanitarne zaštite izvorišta donijeli su jedino Grad Metković za izvorište Prud i Općina Blato za izvorište u Blatskom polju.

Vodoopskrbni sustav Dubrovnik
Dubrovnik, uključujući Mokošicu, Sustjepan, Komolac i Bosanku, opskrbljuje se vodom s izvora rijeke Omble. Minimalna izdašnost izvora je 3,0 m^3/s. Preko crpne postaje kapaciteta 520 l/s se voda s izvora potiskuje tlačnim vodom do preljevne komore smještene u Komolcu kod ulaza u hidrotehnički tunel, te dalje gravitacijskim kanalom izgrađenim u tunelu kroz brdo Srđ dovodi do glavnog vodospremnika grada Dubrovnika, zapremnine 5000 m^3 i kote dna 75,0 m.n.m. Spomenutim tlačnim vodom puni se i vodospremnik "Komolac" koji pokriva područje od Komolca do Mokošice. Uz glavni vodospremnik Dubrovnika je izgrađena crpna postaja kapaciteta 80,0 l/s kojom se puni vodospremnik visoke zone, zapremnine 2000 m^3, kote dna 135,0 m.n.m. za opskrbu viših položaja. Otok Lokrum je povezan na gradsku vodovodnu mrežu podmorskim cjevovodom.

Vodoopskrbni sustav Konavle-zapad
Sustav se temelji na kaptiranju izvora Duboka ljuta u Župi dubrovačkoj. Minimalna izdašnost izvora, koji je prema procjenama oko 300 l/s, zadovoljava potrebe za vodom ovog područja i područja Župe dubrovačke.
Preko crpne postaje "Duboka ljuta", kapaciteta 115 l/s, voda se tlači do vodospremnika u Prahivcu zapremnine 600 m^3 s kojeg se zajedno s kontra-vodospremnikom "Mečajac"

opskrbljuje Cavtat. Preko crpne postaje “Prahivac”, kapaciteta 75 l/s, puni se vodospremnik “Rajčevići”, zapremine 400 m^3, s kojega se opskrbljuje Zvekovica, zračna luka “Dubrovnik”, Čilipi i Popovići. Zasebnim cjevovodom su na ovaj vodospremnik priključena naselja Uskoplje, Gabrili, Drvenik i Mihanići.

Vodoopskrbni sustav Konavle-istok
Ishodišna točka ovog sustava je izvor rijeke Ljute u Konavlima. Kapacitet sustava je 65,0 l/s, zadovoljava potrebe stanovništva i omogućava gospodarski razvitak na ovom području. Do sada je na vodoopskrbnom sustavu izgrađeno:
- glavni cjevovod Ljuta-Gruda-Molunat
- crpna postaja “Karasovići”
- prekidne komore “Pločice”, “Molunat 1” i “Molunat 2”
- vodospremnik “Molunat”.

Stupanj izgrađenosti sustava omogućava jedino vodoopskrbu naselja Grude, te djelomično Pločica, Đurinića, i Molunta. Naselja Dubravka i Dunave opskrbljuju se s istog izvora preko vlastitog podsustava preko crpne postaje “Ljuta”.

Vodoopskrbni sustav Župa dubrovačka
Vodoopskrbnim sustavom je pokriveno cijelo područje Župe dubrovačke. Ishodišna točka vodoopskrbnog sustava je izvor Duboka ljuta. Preko crpne postaje kapaciteta 160 l/s na zahvatu izvora voda se tlači u glavni vodospremnik “Ljuta” kod Plata, zapremine 1000 m^3, kote dna 112 m.n.m., s kojeg se preko glavnog cjevovoda pune lokalni vodospremnici u Platu, Zavrelju, Kuparima i Čelopecima za opskrbu naselja i turističkih sadržaja.
U vodoopskrbu uključen je kao dopunski i izvor Zavrelje. Za sušnog, ljetnog razdoblja kad je izdašnost izvora neznatna opskrba je moguća jedino s izvora Duboka ljuta.

Vodoopskrbni sustav Zaton-Orašac-Elafiti
Sustav koristi vodu s izvorišta “Palata” u Malom Zatonu čija je minimalna izdašnost 60 l/s. Do sada je izgrađena crpna postaja “Palata”, distribucijski vodospremnik u Malom Zatonu, vodospremnik za opskrbu naselja Zaton, cjevovod od Zatona do Brsečina, cjevovod preko otoka Koločepa s vodospremnikom “Koločep”, te vodospremnici i crpna postaja u Orašcu. U gradnji su glavni opskrbni cjevovodi preko otoka Lopuda i Šipana. Otoci su podmorskim cjevovodima promjera 200 mm povezani s kopnom. Za sada su naselja Mali Zaton, Veliki Zaton i Orašac, otok Koločep, te turističko naselje “Vrtovi sunca” priključeni na ovaj sustav.

Vodoopskrbni sustav Slano
Sustav se temelji na crpljenju podzemne vode na kaptaži “Nereze”. Bunari su djelomično zatrpani bujičnim materijalom, a povremeno se javlja zaslanjivanje vode. Zbog toga je sadašnji kapacitet izvorišta smanjen i procjenjuje se na 10 l/s. Izgrađena je crpna postaja kapaciteta 30 l/s preko kojeg se pune vodospremnici u Osminama za opskrbu Slanoga s okolnim naseljima: Slađenovići, Krućica i Banići. Dio naselja na istočnoj strani uvale Slano opskrbljuje se u zimskom razdoblju s izvora Usječenik.

Vodoopskrbni sustav Neum - Dubrovačko primorje
Vodoopskrbni sustav veže se na regionalni vodovod priobalnog područja Bosne i Hercegovine (Neumski vodovod). Do sada je izgrađen dio glavnog cjevovoda od spoja na Neumski vodovod (vodospremnik Moševići) do Visočana. Zbog neizgrađenosti sustava još nemaju vodu naselja u zaleđu Općine Dubrovačko primorje od Imotice na zapadu do Trnovice, Čepikuća, Mravince na istoku.

Vodoopskrbni sustav Ston
Ston s bližim naseljima (Mali Ston, Hodilje, Luka, Stonska Duba, Broce, Prapratno) ima riješenu vodoopskrbu. Vodovod se opskrbljuje s izvorišta Studenac u Stonskom polju. Sadašnji kapacitet izvorišta (10 l/s) ne zadovoljava. Detaljnim hidrogeološkim istraživanjima na bunaru “Oko” potvrđene su nove količine vode (15 l/s) koje bi zadovoljile potrebe područja.

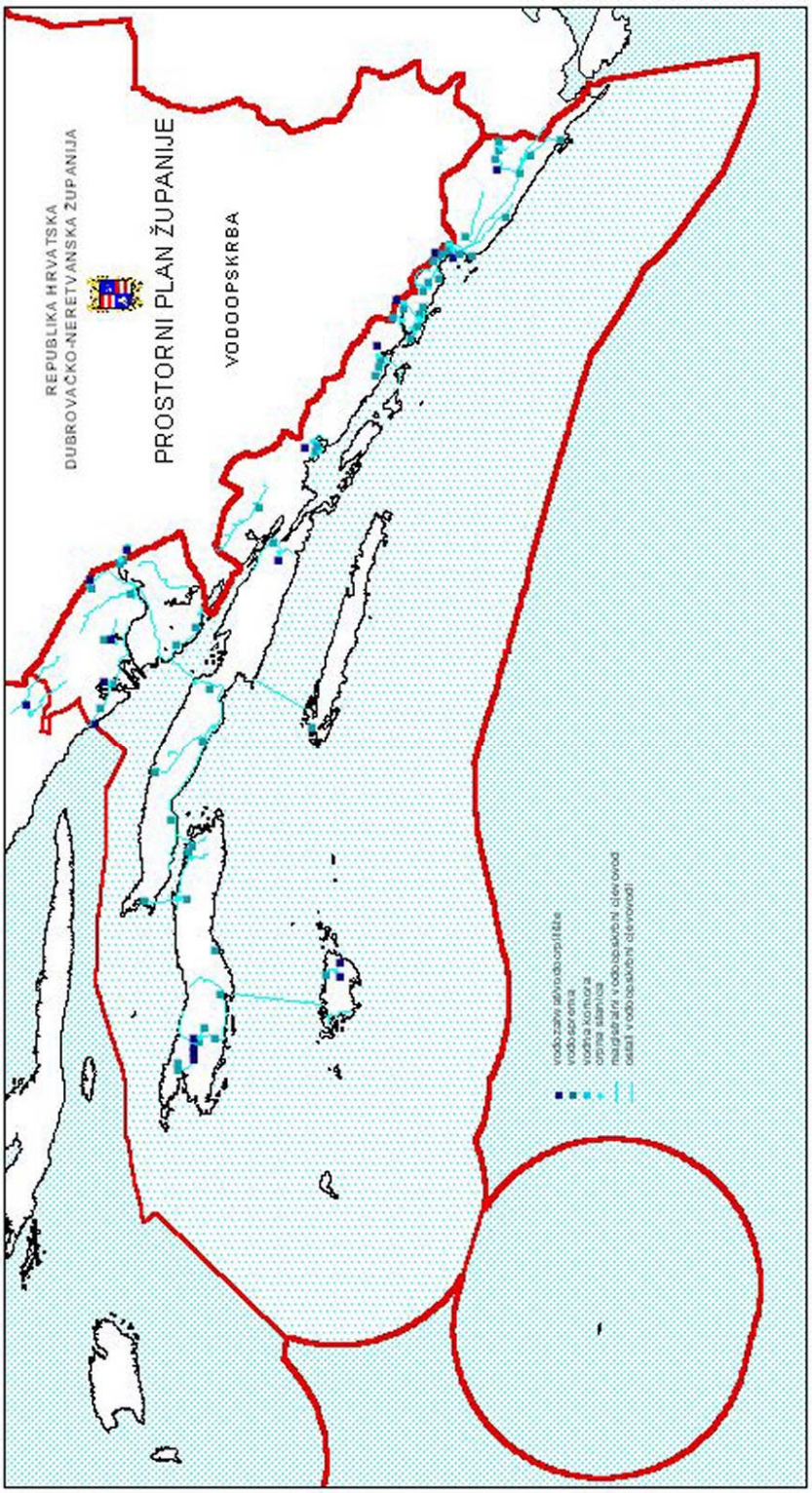

Vodoopskrba u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovski vodovod

Ishodište vodovodnog sustava je izvor Prud minimalne izdašnosti 2770 l/s. Sustav je građen za ukupne potrebe kapaciteta Q=382,0 l/s. Do sada je na vodoopskrbnom sustavu izgrađeno:

- zahvat "Prud" Q= 382,0 l/s
- dozirna postaja inhibitora korozije na izvorištu Prud kapaciteta 130 l/s
- crpna postaja "Prud" Q= 382,0 l/s
- tlačni cjevovod crpna postaja "Prud" - vodospremnik "Prud"
- vodospremnik "Prud" V=2000 m^3,
- cjevovod vodospremnik "Prud" - Blace (Postinje)
- podmorski cjevovod Blace - Sreser
- crpna postaja "Sreser" Q=204 l/s
- tlačni cjevovod crpna postaja "Sreser" - vodospremnik "Janjina"
- vodospremnik "Janjina" V=2 x 2000 m^3
- cjevovod vodospremnik "Janjina" - Orebić s prekidnim komorama "Dingač" i "Mokalo"
- podmorski cjevovod Orebić - Korčula
- cjevovod Korčula (izlaz iz mora) - vodospremnik "Korčula"
- vodospremnik "Korčula" V=1000 m^3
- cjevovod vodospremnik "Korčula" - Račišće
- cjevovod Račišće - Lovište (podmorski i kopneni dio)
- vodospremnik "Lovište" V=500 m^3
- cjevovod Smokvica - Brna
- podmorski cjevovod Pelješac - Mljet
- podmorski cjevovod Korčula - Lastovo

Postojeći stupanj ostvarenja vodoopskrbnog sustava uvjetuje da ga samo Grad Opuzen u potpunosti iskorištava, dok ostala područja to mogu samo u manjoj mjeri. Iz sustava trenutačno opskrbljuje se područje Grada Metkovića, Grada Opuzena, Općine Kula Norinska i Općine Slivno na neretvanskom području, Općine Janjina, Općine Orebić osim naselja Kuna, Pijavičino i Oskorušno na poluotoku Pelješcu, te naselja Korčula, Lumbarda, Račišće, Žrnovo i Pupnat na otoku Korčuli.

Za opskrbu ovog područja s Neretva-Pelješac- Korčula-Lastovo vodovoda je izvedeno:

- cjevovod Metković - Kula Norinska,
- cjevovod Metković - Kuti, dionica Mlinište - Bađula,
- cjevovod Blace (Postinje) - Komarna - Duboka - Klek,
- cjevovod prekidna komora "Dingač" - Trpanj sa ograncima za naselja Pijavičino, Kuna i Oskorušno,
- cjevovod vodospremnik "Janjina" - Drače,
- cjevovod Sitnica - Smokvica - Čara - Zavalatica,
- dio cjevovoda Korčula - Lumbarda
- cjevovod crpna postaja "Žrnovo" - Žrnovo,
- cjevovod crpna postaja "Pupnat" - Pupnat,
- vodospremnici: "Vela Luka", "Trpanj", "Podgradina", "Potomje" V=1000m^3; "Lovište", "Kremena", "Komarna", "Kula Norinska", "Brna", "Zavalatica", "Smokvica 2", "Lumbarda", V=500m^3; "Trstenik", "Pupnat", "Smokvica 1", "Čara 1", "Vid", V=200m^3,
- crpne postaje: "Dingač", "Žrnovo", "Pupnat", "Brna".

Vodoopskrbni sustav Ploče

Ovo područje opskrbljuje se s izvora Klokun. Preko crpne postaje kapaciteta 100 l/s se s izvora preko tlačnih cjevovoda puni glavni vodospremnik u Pločama, odakle se voda gravitacijski razvodi za opskrbu samih Ploča i naselja Banja, Rogotin, Šarić Struga i Komin. Na sustav priključena su naselja Baćina i Peračko Blato. Kakvoća vode nije na zadovoljavajućoj razini.

Vodoopskrbni sustav Butina

Naselje Staševica dobiva vodu gravitacijskim cjevovodom s vodocrpilišta Butina koje se nalazi na području Grada Vrgorca u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Drugim krakom sustava opskrbljuju se naselja Otrić-Seoci i Kobiljača u Općini Pojezerje.

Vodoopskrbni sustav Metković
Metković se vodom opskrbljuje s vodovodnog sustava čije ishodište je izvor Doljani u blizini Metkovića, u Bosni i Hercegovini i regionalnog vodovoda Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo. Opskrba s izvora Doljani poboljšana je izgradnjom novog tlačnog cjevovoda od crpne postaje "Doljani"- novi vodospremnik "Metković". Međutim, stanje i dalje ne zadovoljava. Kapacitet izvora Doljani je nedostatan; a sadašnji priključak na regionalni vodovod predstavlja ograničenje u vodoopskrbi, budući da je vodoopskrbna mreža izravno priključena na magistralni cjevovod.

Vodoopskrbni sustav Blato
Preko crpnih postaja voda se iz bunara u Blatskom polju, kapaciteta 80 l/s, zajedničkim tlačnim vodom odvodi u vodospreme u Vela Luci za opskrbu Vela Luke, te u središnju crpnu postaju "Veprijak" s ugrađene dvije crpke kapaciteta 25,0 l/s za opskrbu Blata i dvije crpke kapaciteta 20,0 l/s za potrebe naselja Gršćica, Prižba i Brna. Na tlačni vod Vela Luka - Blato priključen je odvojak za Prigradicu i Bristvu, položen kroz odvodni tunel Blatskog polja.
Na sustav priključena su privremeno do izgradnje Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo vodovoda naselja Smokvica, Čara i Zavalatica. U gradnji je priključak naselja Karbuni.

Vodoopskrbni sustav Lastovo
Ishodište vodoopskrbnog sustava otoka Lastova su bunari u polju Prgovo i susjednom polju Duboka, ukupnog kapaciteta 4 l/sek. Preko središnje crpne postaje podzemna voda, koja se crpi bunarskim crpkama iz bušotina, tlači se u glavnu vodospremu "Lastovo", smještenu na brdu Kaštel, odakle se gravitacijskom mrežom razvodi do potrošača u naseljima Lastovo, Zaklopatica, Ubli i Pasadur. vrsnoća vode je nepovoljna, velike tvrdoće i saliniteta. Stanje vodoopskrbe ne zadovoljava ni kapacitetom, ni stanjem mreže i vodoopskrbnih objekata. Tijekom 1998. izgrađen je uređaj za desalinizaciju koji je u funkciji.

Odvodnja

Zaštita voda

Dubrovnik
Glavni kanalizacijski sustav s crpnim postajama, uređajem za mehaničko čišćenje otpadnih voda i podmorskim ispustom ispod brda Petke izgrađen je djelomice. Nije riješena odvodnja Komolca sa servisnom zonom, Sustjepana, Čajkovića, Rožata, Stare Mokošice, Nuncijate, otoka Lokruma. Kanalizacijska mreža u krajnjem zapadnom dijelu povijesne jezgre je preko crpne postaje u Pilama priključena na glavni kanalizacijski sustav Dubrovnika. Međutim, veći dio (oko 2/3) otpadnih voda ispušta se u gradsku luku, koja je zbog toga neprestano onečišćena.
Kanalizacijski sustav koji bi planirano razdvajao odvodnju oborinskih i fekalnih voda još ne postoji. Stoga je rad toga sustava trenutačno otežan, koje se očituje povremenim onečišćenjem dubrovačkog akvatorija.
Lokacija uređaja za čišćenje u uvali Lapad, smještena u blizini hotela, je nepovoljna. Obližnjim prostorom šire se neugodni mirisi iako je uređaj natkriven. Zbog problema u radu uređaja za pročišćavanje i podmorskog ispusta nije postignuta zahtijevana zaštita obalnog mora.

Konavle
Djelomice izgrađena kanalizacija postoji samo u Cavtatu. Kanalizacija otpadnih voda Cavtata obuhvaća staru gradsku jezgru, hotele i samo neke skupine stambenih objekata. Kanalizacijom se odvode otpadne vode i djelomično oborinske vode izravno u more bez pročišćavanja. U ograničenoj mjeri izuzetak su kanalizacijski sustavi većih hotela.

Župa dubrovačka
Djelomice izgrađeni kanalizacijski sustav postoji u Mlinima, Srebrenom i Kuparima. Kanalizacija, na koju su povezani hotelski i dijelom stambeni objekti, te objekti Hrvatske vojske u Kuparima, sastoji se od tlačno-gravitacijskog obalnog kolektora s interpoliranim crpnim postajama "Mlini", "Srebreno" i "Kupari" i podmorskog ispusta na rtu Pelegrin. Prikupljene otpadne vode se preko crpne postaje "Kupari", smještene kod hotela "Pelegrin", potiskuju na poziciju podmorskog

ispusta, profila 400 mm i dužine 140 metara, i ispuštaju u podmorje. “Putox” uređaj za pročišćavanje otpadnih voda je uništen tijekom rata i nije u funkciji.
U Platu su hotelski objekti ispuštali otpadne vode preko dva kraća ispusta dužine oko 100 metara u more unutar kupališne zone. Onečišćene vode hotela “Ambasador” i “Plat” i obližnje praonice ispuštanja tretiraju se u taložnicama.

Dubrovačko primorje
Kanalizacijskim sustavom pokriven je samo dio naselja Slano. Prije Domovinskog rata prikupljene otpadne vode hotela “Admiral” i okolnih stambenih objekata su se tlačnim kolektorom prebacivale do pozicije hotela “Osmine”, odakle su se zajedno s otpadnim vodama hotela “Osmine” odvodile kroz tunel ispod poluotoka Donji rt i nakon tretiranja u taložnici, kratkim podmorskim ispustom upuštale u podmorje Koločepskog kanala. Zbog velikih oštećenja na kolektorima i crpnim postajama kanalizacijski sustav nije u funkciji.
Turističko naselje “Vrtovi sunca” kod Orašca ima izgrađenu kanalizacijsku mrežu s uređajem za čišćenje i podmorskim ispustom.

Kanalizacijski sustav Neum-Mljetski kanal
Kanalizacijski sustav je izgrađen zbog zaštite Malostonskog zaljeva od daljnjeg onečišćenja otpadnim vodama grada Neuma i ostalih naselja smještenih uz obalu: Zamasline, Malog Stona, Hodilja, Luke, Dube, Komarne, Duboke i Kleka. Prikupljene otpadne vode Neuma se dugim gravitacijskim kolektorom položenim uz Jadransku cestu dovode do dozažnog bazena izgrađenog na mjestu na kojem je Malostonski kanal najuži. Nakon prijelaza ispod zaljeva, podmorskim kolektorom-sifonom, otpadne vode se dalje odvode gravitacijskim kolektorom položenim uz cestu Ston-Hodilje-Duba do distribucijske komore “Ston”, te tlačnim kolektorom preko Stonskog polja do uređaja za čišćenje kod ulaza u tunel “Prapratno”. Pročišćene otpadne vode se gravitacijskim kolektorom kroz tunel i uz obalu u uvali Prapratno prebacuju na poziciju podmorskog ispusta kojim se upuštaju u otvoreno more Mljetskog kanala. Kanalizacijski sustav je u ratu pretrpio veća oštećenja na uređaju za čišćenje, te se otpadne vode ispuštaju nepročišćene u more.
Za sada je na sustav priključena samo kanalizacijska mreža Neuma, te se i dalje javljaju onečišćenja Malostonskog zaljeva od otpadnih voda naselja u Općini Ston.

Metković
Kanalizacijski sustav Metkovića izgrađen je djelomice, a sastoji se od tri neovisna podsustava s ispustima u rijeku Neretvu. Prikupljene otpadne i oborinske vode pojedinih dijelova grada (područje Umka na desnoj obali i središnji dio grada na lijevoj obali Neretve) se izravno i bez pročišćavanja upuštaju u prijamnik. U tijeku je gradnja glavnih kolektora na desnoj obali Neretve.

Ploče
Postojeća mreža za odvodnju otpadnih voda na području grada Ploča sastoji se od kanalizacijske mreže izgrađene samo za dio užeg gradskog područja, s tim da se bez ikakvog pročišćavanja otpadne vode ulijevaju u more na području luke Ploče zajedno s oborinskim vodama preko preljevne postaje.
Na području lučko-industrijskog kompleksa danas izravno u more s oborinskim vodama dospijevaju i rasuti tereti (ugljen, glinica, gnojivo, kruti otpad itd.) onečišćujući more.

Korčula
Koncept odvodnje otpadnih voda grada Korčule riješen je dvama odvojenim kanalizacijskim sustavima i to sustav “Grad” i sustav “Dominče”. Otpadne vode oba sustava ispuštaju se u more Pelješkog kanala. Kod sustava “Grad” izgrađen je dio planirane mreže s obalnim kolektorima, crpnom postajom i ispustom na zapadnoj obali. Na sustav “Dominče” spojene su otpadne vode iz brodogradilišta i hotelskog naselja. Osim glavnog kolektora ovaj sustav, prije podmorskog ispusta, ima i uređaj za čišćenje. Kanalizacijski sustavi ne zadovoljavaju propisane uvjete čišćenja i ispuštanja otpadnih voda u obalno more.

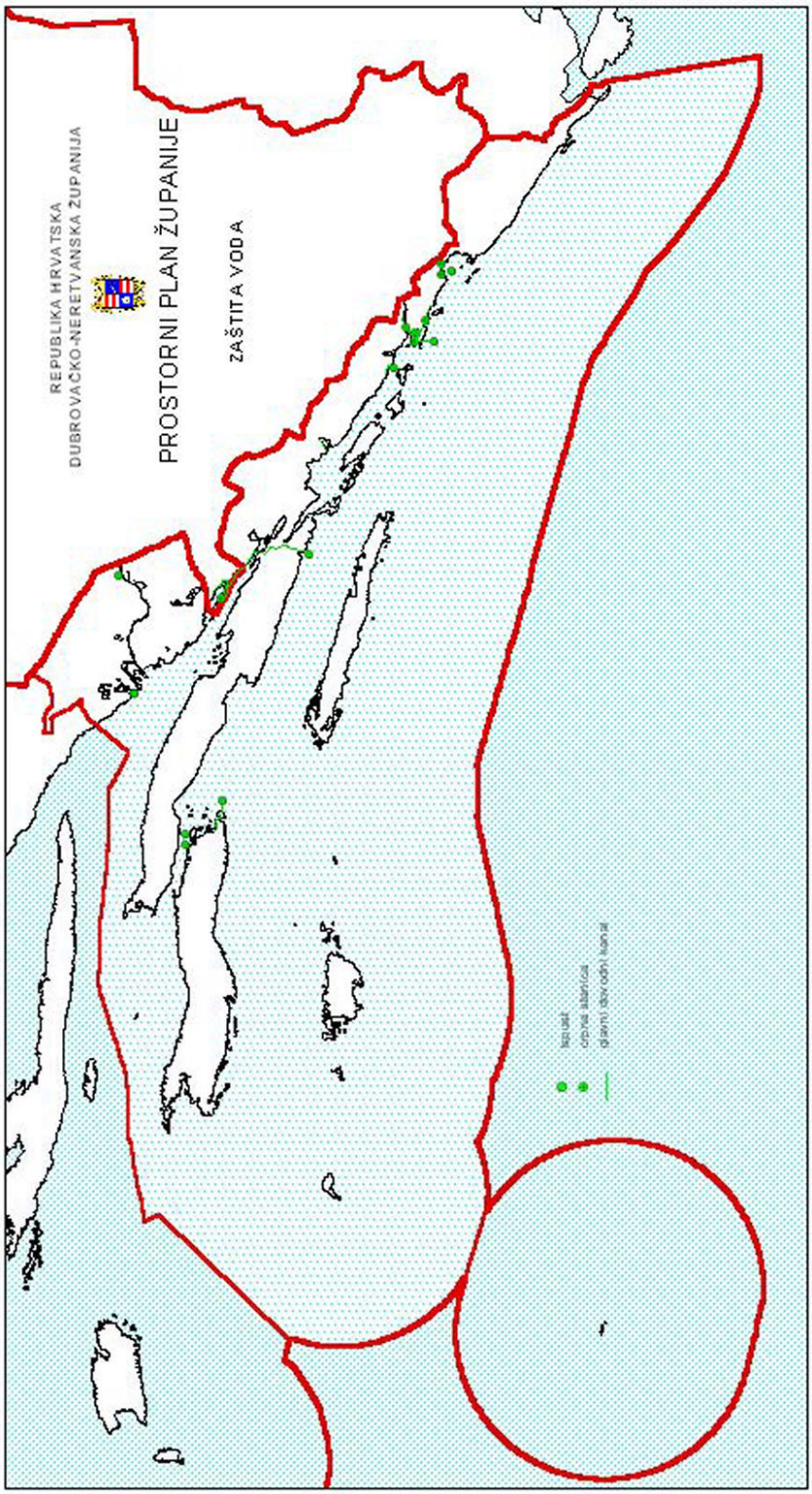
REPUBLIKA HRVATSKA
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
PROSTORNI PLAN ŽUPANIJE
ZAŠTITA VODA

Lumbarda
Za naselje Lumbardu izgrađen je glavni odvodni kolektor i podmorski ispust, ali bez uređaja za čišćenje. Na kolektor su povezani hotelski sadržaji. U naselju nisu izgrađeni gravitacijski cjevovodi, pa su mogućnosti priključka ograničene, a crpne postaje nepovoljno smještene.

Vela Luka
Ne postoji kanalizacijska mreža naselja. Hotelski objekti, brodogradilište, uljara i tvornica za preradu ribe ispuštaju djelomično pročišćene otpadne vode preko kratkih ispusta u Velolučki zaljev. Otpadne vode iz lječilišta "Kalos" prebacuju se u uvalu Plitvine.

Otok Lastovo
Djelomično izgrađena kanalizacijska mreža postoji u naselju Ubli. Prikupljena otpadna i oborinska voda se upušta u podmorje uvale Ubli bez pročišćavanja. Otpadne vode hotela Solitudo se kratkim ispustom ispuštaju u uvalu Veliki lago. Izgrađen je i kopneni kolektor na sjevernoj strani naselja Lastovo, ali bez podmorskog ispusta.

Uređenje režima voda

Zaštita od erozije i uređenje bujica
Zaštita od ispiranja tla na ovim prostorima osigurava se izgradnjom suhozidova na strmim terenima i pošumljavanjem. Regulacijski radovi i pošumljavanje slijevnih površina provedeni su samo na jačim bujičnim tokovima. Korita bujica su neuređena, puna erodiranog materijala i zarasla grmljem.

Strme, ogoljele, uglavnom flišne, padine Konavoskog polja posljedica su jake površinske erozije kojom se poljoprivredno zemljište ispire i uništava. Uz tri glavna bujična vodotoka Kopačicu, Ljutu i Konavočicu ovdje postoje brojni bujični pritoci. Vodotok Kopačica ima 21 pritok, Konavočica 11 pritoka i Ljuta 4 pritoka. Regulacijski radovi s pošumljavanjem slijevnih površina provedeni su na Konavočici, Kopačici i Ljutoj, koje se obrađuje zasebno.
Područje Župe dubrovačke predstavlja izrazito bujično područje. Glavni bujični vodotok je bujica Taranta. Slijev bujice čini flišna padina formirana u obliku amfiteatra između naselja Donji Brgat na zapadu i naselja Brašina i Srebreno na istoku i kraško karbonatno područje iznad Podstranja. Bujica ima 14 pritoka koje sve brzaju niz flišnu padinu. Zbog premalog kapaciteta korito Tarante, obloženo u donjem toku kamenom s jedne ili obje strane, za velikih protoka izlijeva se iz korita i poplavljuje poljodjelske površine i okolne objekte u župskom polju.
Slijev bujica Župskog zaljeva proteže se jugoistočno od slijeva bujice Tarante do zaljeva Robinzon u Platu. Korita bujica uređene su manjim brojem retencijskih pregrada, te pošumljavanjem slijevnih površina.
Na području grada Dubrovnika padine Srđa, Rijeke Dubrovačke i Komolačke kotline predstavljaju bujična područja. Regulacijski radovi vodili su se na vodotoku Slavjan i bujicama u Mokošici prilikom izgradnje novog stambenog naselja.
Bujice Pelješca su Perunski potok kod Stona i Prosik kod Trpnja, te bujice Rogan, Studenac i druge na području Orebića. Na Prosiku je izgrađena kineta u donjem toku, a u gornjem retencijske pregrade uz pošumljavanje. Korito Perunskog potoka je neuređeno i ispunjeno bujičnim materijalom. Zbog male propusne moći ono plavi okolne poljodjelske površine. Na bujičnom području Orebića započeli su regulacijski radovi jedino na bujici Rogan.
Područje Kleka, Duboke i Komarne također je izloženo bujičnoj eroziji. Djelomična zaštita provedena je u donjim dijelovima toka.

Uređenje vodotoka, zaštita od poplava i melioracijska odvodnja

Donjo-neretvansko područje
Donjo-neretvansko područje je u zimskom razdoblju ugroženo velikim vodama rijeke Neretve, izvorima smještenim rubom doline i oborinskim vodama vlastitog slijeva. Najveći dio otjecanja je posljedica kiša, a neznatne količine dobivaju se topljenjem snijega s viših kota slijeva. Vodnom režimu rijeke Neretve svojstveni su visok vodostaj u zimskom razdoblju od studenog do

mjeseca travnja, a niski u ljetnom razdoblju. Izgradnjom hidroelektrana i većih hidrotehničkih građevina veliki vodni valovi ni trajanjem ni intenzitetom ne mogu više dostići veličine iz pedesetih i ranije, osim ako je riječ o velikim katastrofama.
Vodostaj na ušću Neretve pod utjecajem je plime i oseke, te pod djelovanjem vjetra uz obalu. Najveća razlika maksimalne i minimalne razine mora može biti 1,9 m. Najviša zabilježena razina mora je 1,20 m.n.m. Utjecaj se osjeća sve do Metkovića, a za vrijeme visoke plime i relativno manjih dotoka uzvodno slijeva, taj utjecaj prodire sve do Gabele.
Regulacija korita provedena je radi plovidbe i izgradnje luke u Metkoviću u dužini približno 21 km. Novo korito je formirano presijecanjem meandara na potezu između Metkovića i Kule Norinske, čiji tragovi još postoje (Staroriječje), regulacijom korita od Kule Norinske do Rogotina (sada lokacija Rogotinski most), te probojem novog korita do mora.
Gradnjom regulacijskih nasipa uz korito rijeke Neretve koji su kasnije rekonstruirani u nasipe za obranu od poplava, osigurana je djelomična zaštita naselja i poljodjelskih površina od velikih voda. Radi obrane melioracijskog područja Opuzen ušće od velikih voda mora izgrađen je nasip uz more “Diga”. Nakon izgradnje hidroenergetskih objekata s akumulacijama (Jablanica, Rama, Grabovica, Salakovac, Mostar) postignuta je još uspješnija obrana od poplava i povoljnije stanje malih voda, međutim smanjio se pronos nanosa i zbog učestalih oscilacija vodostaja narušava se postojanost obala rijeke Neretve. Najveća oštećenja su na konkavnim obalama, naročito od Komina do ušća, te uzvodno od Opuzena na 12. kilometru rijeke. Za obranu od vlastitih voda uz rubove doline na kontaktu s kraškim okvirom izgrađeni su obodni kanali i nasipi kojima se poplavne vode kontrolirano odvode u Neretvu i Malu Neretvu.
Sada su plavljene površine ograničene na područja Vid-Norin, Kute, Rogotin-Ploče, inundaciju Male Neretve i Vidrice-područje južno od Male Neretve.
Gradovi Metković i Opuzen nemaju do kraja izgrađene objekte za zaštitu od velikih voda. Općenito sustavom obrane od poplava zaštićene su državne površine, dok su privatne ostale u inundacijskim područjima. Polder Vid-Norin plavi vodama izvora po njegovu sjevernom rubu i velikim vodama Neretve koje prodiru kroz ušće Norina. Poseban problem na ovom dijelu predstavlja plavljenje naselja Jerkovac, dijela grada Metkovića. Iz korita Male Neretve, kojom je predviđeno rasterećenje velikih voda Neretve, voda se izlijeva u inundacijska područja. Uz Malu Neretvu je sa sjeverne strane izgrađen obrambeni nasip kojim se štiti Modrič, Glog i Jasenska, dok je s južne strane izgrađen neznatno niži nasip, te se velike vode razlijevaju i plave melioracijsko područje Vidrice. Zbog regulacije protoka velikih voda Neretve i zaštite od zaslanjivanja na ušću u more, i u Opuzenu su izrađene ustave na Maloj Neretvi. Zbog neplanske stambene izgradnje u inundaciji uz Malu Neretvu (naselje Vlaka) onemogućeno je rasterećivanje velikih voda Neretve koritom Male Neretve. Brana u Opuzenu je stalno zatvorena i samo se kroz otvore za biološki minimum propušta određena količina vode za osvježenje. Malom Neretvom prihvaćaju se protoci iz vodotoka Prunjak, kojim se odvodnjavaju poplavne vode iz područja Kuti kada se otvara ustava na ušću.
Područje Kuti ugroženo je velikim vodama iz Male Neretve kroz ušće vodotoka Prunjak, te od izvorskih voda i oborinskih voda vlastitog slijeva, budući da nije završen obodni kanal sa zaštitnim nasipima, kojim bi se prikupljene vode ispuštale u Malu Neretvu.

Hidromelioracijski radovi na donjo-neretvanskom području pokreću se početkom dvadesetog stoljeća nakon provedenih regulacijskih radova na rijeci Neretvi. Hidromelioracija temeljila se na kolmaciji niskih područja doline puštanjem velikih voda iz Neretve kroz brojne otvore u nasipima, što se napustilo zbog neučinkovitosti.
Prvi veći radovi na melioraciji započeti su pedesetih godina na području Luke i Koševo-Vrbovci. Šezdesetih godina otpočinju, prema projektima stručnjaka organizacije FAO, složeni radovi na melioracijskom području Opuzen-ušće, koji još nisu dovršeni.

Hidromelioracijskim zahvatima (izgradnja zaštitnih nasipa uz vodotoke, izgradnja obodnih kanala s nasipima, izgradnja mreže kanala za odvodnju vlastitih voda, cijevne drenaže i crpnih postaja) od ukupnih 12500 ha Donje Neretve koje pripadaju Republici Hrvatskoj, obuhvaćena su sljedeća područja:

- polder Opuzen-ušće 2600 ha
- polder Luke 274 ha

- polder Koševo-Vrbovci-Bočina-Seget 616 ha

Uz suvremene hidromelioracijske zahvate, čime se oblikuje tzv. “kazetni” krajobraz na privatnim i zaposjednutim državnim površinama, još uvijek je prisutno tradicionalno kopanje kanala “jendečenjem”.

Stanje odvodnog sustava ne zadovoljava. U okviru mogućnosti redovito se održavaju objekti u sustavu zaštite od velikih voda Neretve, dok se kanalska mreža tijekom Domovinskog rata zapušta na cijelom području. Jedino se u zadnje vrijeme obavljaju čišćenja pojedinih dionica glavnih kanala i rekonstrukcije crpnih postaja.
Kanalska mreža je obrasla, korita kanala se deformiraju zbog slijeganja zemljišta. Zapuštaju se dijelovi poljoprivrednih površina s dugogodišnjim nasadima. Hidrogeološka i hidrološka ispitivanja, te kontrola stanja tla i kakvoće vode, koja su se nekada redovito obavljala, više se ne provode. Posebno aktualan problem je zaslanjivanje zemljišta dotokom podvirnih jako slanih voda iz dubljih slojeva tla.

Konavosko polje
Konavosko polje kao i sva ostala polja u krašu s neuređenim vodnim režimom ima višak voda u jesensko-zimskom razdoblju i manjak voda u ljetnim mjesecima, što jedino omogućuje ekstenzivnu poljoprivrednu proizvodnju. Polje je okruženo brdima, tako da razlikujemo ravni dio polja, površine 1600 ha, kota između 46,0 i 75,0 m.n.m. i padinski dio polja, položen sjevernim i sjeveroistočnim obroncima brda, površine 1700 ha, s kotama između 75,0 m.n.m. i 200,0 m.n.m. Međutim veći dio brdskog dijela polja (oko 1250 ha) je pod šumama ili su to neplodna tla.
Poplave se javljaju, zbog nedovoljne propusne moći tunela i vodotoka kad nahrupe oborine s direktnog slijeva i izvorskih voda Ljute, te zbog nepostojanja odvodne kanalske mreže. Nakon izgradnje tunela propusne moći 60 m³/s, te regulacijskih radova u nizinskom dijelu na Konavočici, Ljutoj i Kopačici poplave su reducirane na 500 ha poljoprivrednog zemljišta. Radi zaštite površina bivšeg SOUR-a “Dubrovkinja” probijen je lateralni kanal dužine oko 3 km, izrađen obrambeni nasip uz Kopačicu dužine 890 m s kotom krune nasipa 48,25 m.n.m. za zaštitu stočarske farme od poplavnih voda i detaljna kanalska mreža. Mreža kanala je zapuštena, a površine su i dalje izložene suvišnim površinskim vodama i visokim podzemnim vodama.

Stonsko polje
Stonsko polje, smješteno sjeverozapadno od naselja Ston i solane, je na površini od 83,5 ha djelomice hidromeliorirano. Radi odvodnje bujičnih voda Perunskog potoka, brdskih voda i vlastitih voda polja izvedeni su kanali koji predstavljaju ogranke Perunskog potoka. Sjeverni ogranak obilazi solanu sjeverno i utječe u Stonski kanal kod pristaništa. Južni ogranak obilazi solanu južno i izlijeva se u Stonski kanal na jugoistočnom kraju solane uz brdsku padinu.
Za zaštitu Lužina, najnižeg dijela polja, koje su bile stalno zamočvarene i izložene salinizaciji zbog utjecaja mora i podzemnih voda, izgrađen je lateralni kanal uz južnu granicu solane. Prikupljene procjene vode iz solane i oborinske vode neposrednog slijeva prebacuju se preko crpne postaje u južni ogranak Perunskog potoka.

Blatsko polje na Korčuli
Blatsko polje na Korčuli površine 200 ha koje se nalazi na prosječnoj visini od 10 m.n.m, za odvodnju poplavnih voda iz najniže depresije polja koristi prema moru (uvala Bristva) probijen odvodni tunel duljine 2240 m, profila 4.70 m^2. Niveleta tunela je postavljena tako da omogućuje odvodnju polja do potrebne norme odvodnje a ujedno osigurava dovoljnu akumulaciju podzemne vode koja se koristi crpljenjem iz bunara za zalijevanje poljoprivrednih površina i za vodoopskrbu. U polju izrađena su tri glavna odvodna kanala u ukupnoj dužini od 2,6 km te detaljna odvodna mreža. Sustav se uglavnom dobro održava.

Vrgorsko polje
Vrgorsko polje je zatvoreno kraško polje na nadmorskoj visini 20-30 m, ukupne površine 3000 ha, s 2800 ha obradive površine. Poljodjelske površine iznose 2680 ha. Jugoistočna strana polja pripada Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Velike količine izvorske i oborinske vode periodično plave polje, čije trajanje se često proteže i do kasnog proljeća, a ljeti se javlja oskudica vode. Glavni vodotok Matica odvodi vodu iz trajnih i povremenih izvora koji se nalaze u sjeveroistočnom dijelu polja. Najvažniji trajni izvori su Butina, Stinjevac i Lukavac. Polje se napaja podzemnim dotokom s uzvodnih horizonata Imotsko-Bekijskog polja i polja Rastok.
Svi dosadašnji radovi imali su za cilj skraćenje trajanja poplavnih voda te bi se time pružila mogućnost za poljodjelsku proizvodnju.
Godine 1914. izveden je tunel između Baćinskih jezera i Bara, dužine 100 m s odvodnim kanalom kroz Bare u more. Godine 1938. prokopan je tunel između Vrgorskog polja i Baćinskih jezera dužine 2130 m, kapaciteta 20 m^3/s, koji je kasnije podignut na kapacitet 44 m^3/s. Tunel je spojen s rijekom Maticom uz prokopavanje kamenog sedla Prigon. Rijeka Matica je regulirana čitavom tokom u duljini 25 km.
Godine 1985. je prokopan tunel između polja Rastok i Vrgorskog polja, kapaciteta 18,5 m^3/s, koji međutim nije stavljen u funkciju jer bi se time još povećalo poplavljivanje Vrgorskog polja.
Izvršenim radovima smanjeno je poplavljivanje polja, međutim situacija je i dalje nepovoljna. U razdoblju od posljednjih 15 godina plavljene površine su u prosjeku zauzimale 2/3 polja. Poplave bi trajale od 4 do 45 dana, prosječno 20 dana.

Navodnjavanje

Donjo-neretvansko područje

Za navodnjavanje melioracijskih područja koristi se voda iz Neretve, budući da su u vegetacijskom razdoblju kapaciteti izvora nedovoljni, dok je podzemna voda boćata. Zahvat vode za navodnjavanje s crpnom postajom izveden je uzvodno od mosta u Metkoviću na području Bosne i Hercegovine neposredno uz granicu, jer zaslanjenost do Metkovića, u ljetnom razdoblju za vrijeme smanjenih protoka Neretve, zbog prodora mora u uzvodnom smjeru, prelazi dozvoljene vrijednosti.
Osnovu sustava čini crpna postaja kapaciteta 7,5 m^3/s, s visinom dizanja vodnog stupca oko metara, hidrotehnički tunel dužine 0,5 km kroz koji se voda dovodi do glavnog natapnog kanala izgrađenog u nasipima sjevernim rubom područja Kuti koji završava kod Opuzena u Maloj Neretvi, gdje se upušta cjelokupna količina vode.
Mala Neretva funkcionira kao bazen slatke vode za navodnjavanje. Izgradnjom ustava na ušću u more i kod Opuzena postignuta je zaštita od zaslanjivanja s mora i iz Velike Neretve. Međutim kakvoća vode ovisi o osjetljivom rukovanju ustavama.
Mreža za natapanje povezana na sustav izgrađena je samo za područje Glogačko jezero (404 ha) na melioracijskom području Opuzen-Ušće. Međutim, podsustav koji uključuje crpnu postaju "Glog" na Maloj Neretvi i tlačnu mrežu oštećen je i nije u funkciji još od 1989.
Podsustav Jesenska površine 500 ha, ostao je nedovršen. Područje Koševo-Vrbovci (258 ha) za navodnjavanje koristi vodu iz lateralnog kanala preko crpnih postaja "Koševo" i "Vrbovci" i pokretne opreme i cijevi. Područje Luke se navodnjavalo preko natapnog sustava vezanog za zahvat na izvoru Modro oko. Sustav je danas oštećen i napušten.

Konavosko polje

Sadašnje stanje navodnjavanja ne zadovoljava. Površine koje se navodnjavaju ograničene su, kao što su to i raspoložive količine vode. Navodnjavanje je vezano za pojedine izvore koji u vegetacijskom razdoblju imaju, izuzev izvora Ljuta, Vodovađa, Dubravka neznatan kapacitet.
Sa sustava za navodnjavanje Ljuta natapaju se poljoprivredne površine zapadno od vodotoka Ljute, sjeverno od lateralnog kanala i južno od ceste Zvekovica-Ljuta, površine oko 300 ha. Temelj sustava predstavlja zemljani kanal iz doba Austrije, dužine 6,5 km, čija je trasa položena od zahvatne građevine na Ljutoj do sela Mihanića. Kanal je zapušten, veliki su gubici vode, koje znači da se voda troši neracionalno.

e) Elektroenergetika

Proizvodni uređaji

Iskorištavanje vodnog potencijala vodotoka predstavlja osnovni izvor električne energije Dubrovačko-neretvanske županije.
Glavni proizvođač električne energije je HE "Dubrovnik".
HE "Dubrovnik" je visokotlačno derivacijsko energetsko postrojenje, čija je podzemna strojarnica locirana na samoj morskoj obali kod mjesta Plat.
Za proizvodnju električne energije koristi se vodni energetski potencijal kompenzacijskog bazena donjeg toka rijeke Trebišnjice, odakle je izgrađen dovodni tunel dužine 16.600 m, s vodnom i zasunskom komorom na svome kraju, te tlačni cjevovodi promjera 3,9 i 3,3 m za dovod vode do dviju turbina u podzemnoj strojarnici. Podzemna strojarnica građena je za ugradnju četiriju proizvodnih jedinica od kojih su za sada ugrađene dvije, svaka snage 120 MW pri protoku od 45 m^3/s i kod pada od 270 m. Prosječna godišnja proizvodnja je 1.200 GWh električne energije.

HE "Zavrelje" je mala hidroelektrana koja koristi vodni potencijal potoka Zavrelje. Zahvat vrela Zavrelje ostvaren je betonskom gravitacijskom branom, s maksimalnim radnim vodostajem na koti 79 m.n.m., odakle je izveden privod vode do strojarnice locirane uz more. Instalirana snaga hidroelektrane je 2,0 MW, s prosječnom godišnjom proizvodnjom od 3,6 GWh.

Elektroprijenos

Županija je povezana u državni elektroenergetski sustav 110 kV vezama Makarska-Opuzen, Čapljina-Ston, s ogrankom za TS 110 kV "Opuzen" i tzv. otočnom vezom Zakučac-Brač-Hvar-Korčula-Ston. Zbog ograničenih prijenosnih mogućnosti elektroveza, opskrbljenost područja cijele Dubrovačko-neretvanske županije, poglavito grada Dubrovnika, nije zadovoljavajuće.

Područje Dubrovnika (Konavle, Cavtat, Dubrovnik, Elafiti, Dubrovačko primorje) napaja se električnom energijom iz transformatorske stanice 110/35/10 kV "Komolac", koja predstavlja jedinu pojnu točku s transformacijom 110/35 kV, snage 2 x 40 MVA, a veza na elektroenergetski sustav ostvarena je dalekovodom 110 kV napona preko transformatorske stanice 110/35 kV "Ston" i 110 kV vezom s HE "Dubrovnik".

Dvosustavni 110 kV dalekovod Plat-Komolac (za sada s jednim 110 kV vodom), uz rekonstrukciju TS "Komolac" i prespajanje jednog generatora hidroelektrane "Dubrovnik" na 110 kV napon, izveden je 1993. odmah po oslobođenju dubrovačkog područja. Time se pružila mogućnost izravne isporuke električne energije iz hidroelektrane, koja je do tada bila vezana na sustav Bosne i Hercegovine, u distribucijsko područje Dubrovnika, uz istodobnu isporuku viška energije u elektroenergetski sustav Hrvatske. Međutim zbog ovisnosti samo o jednom 110 kV vodu Komolac-Ston, elektroopskrba ne zadovoljava.

Otoci Korčula, Lastovo, Mljet, i poluotok Pelješac uključeni su u državnu elektroenergetsku mrežu preko otočnog dalekovoda DV 110 kV HE "Zakučac"-TS "Dugi Rat" - TS "Nerežišće" - TS "Starigrad" - TS "Blato" - TS "Ston" i dalekovoda DV 35 kV TS "Blato" - TS "Korčula" - TS "Zamošće" - TS "Pijavičino" - TS "Janjina" - TS "Ston".
Problemi u opskrbi nastaju zbog lošeg stanja 35 kV dalekovoda Korčula-Orebić-Ston, ali i zbog nedostatnog broja 110 kV trafostanica. 110 kV dalekovod samo prenosi električnu energiju preko ovog područja na dionici TS "Blato"-TS "Ston". Tako se Grad Korčula ne može povezati na 110 kV dalekovod, jer nije izgrađena TS 110 kV "Korčula", iako vod prolazi kroz naselje.

Otok Mljet napaja se 10 kV naponom, premda je položen podmorski 35 kV kabel Borak (Pelješac) - Sparožni rt (Mljet) i podzemni kabel TS 35 kV "Pijavičino"- Borak, jer ne postoji 35 kV mreža na otoku.

Otok Lastovo povezan je u elektroenergetsku mrežu preko 10 kV podmorskog kabela uvala Brna na Korčuli - uvala Korita na Lastovu. Između uvale Grščica na otoku Korčuli i uvale Zarebra na Lastovu položen je 35 kV podmorski kabel koji je moguće koristiti kao 10 kV do izgradnje 35 kV trafostanice "Lastovo".

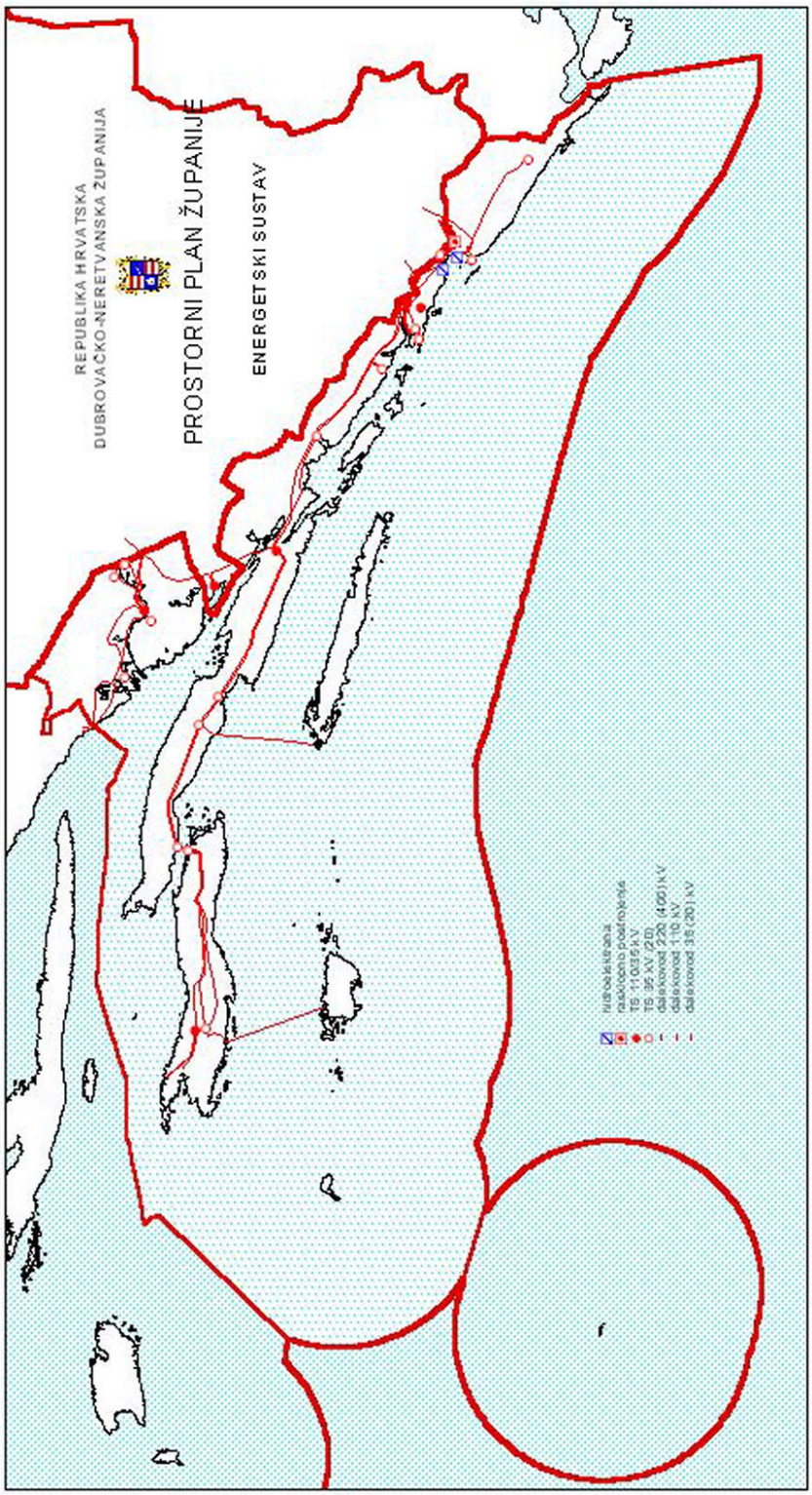

Energetski sustav Dubrovačko-neretvanske županije

Područje Grada Metkovića i Opuzena sa susjednim općinama, Slivno, Zažablje i Kula Norinska opskrbljuje se elektroenergijom iz TS 110/35 kV "Opuzen", odnosno preko tri TS 35/10 kV "Opuzen", "Metković 1" i "Metković 2". Sustav zadovoljava sadašnje potrebe i zahtjeve u neposrednoj budućnosti. Područje Općine Pojezerje vezano je na elektromrežu preko TS 35/10 kV "Vrgorac", odnosno "Ploče".

Elektroopskrbna mreža Grada Ploča zasniva se na 35 kV dalekovodu, koji od trafostanice 110/35 kV "Opuzen" dovodi električnu energiju do trafostanice 35/10 kV "Vranjak". Tim područjem prolazi i 110 kV dalekovod Makarska-Opuzen koji sada nema nikakvu direktnu vezu s postojećom elektroopskrbnom mrežom nižeg ranga.
Elektroopskrbna mreža je u vrijeme normalnog rada luke Ploče i svih pripadajućih kapaciteta bila do 1991. na rubu izdržljivosti zbog velike potrošnje električne energije.

f) Zbrinjavanje otpada

Dubrovačko-neretvanska županija nema riješen problem konačnog zbrinjavanja, odnosno odlaganja otpada. Na području Dubrovačko-neretvanske županije otpaci se odlažu na 9 službenih odlagališta. Ni jedno ne radi kao sanitarno odlagalište niti je u skladu s postojećom zakonskom regulativom. Na odlagalištu Grada Dubrovnika provode se mjere sanacije. Također, otpad se odlaže i na smetlišta nastala uz naselja koja nemaju organizirano prikupljanje kao što su:

- Baterija - Lokrum
- smetlišta na otoku Mljetu (Rt Stoba, Gornja luka, Punta od Zlamenja, Blato, Kozarica)
- smetlišta na otoku Pelješcu (Prapratno, Dubrava, Žuljana, Janjina-Sresar, Trstenik, Potomje)

te još nebrojena divlja odlagališta uz prometnice i u koritima vodotoka.

U nastavku navodi se kratak prikaz službenih odlagališta:

1. "Lovornik" - Ploče
Odlagalište se nalazi 6 km zapadno od grada Ploča, te 500 m od naselja Baćina i Baćinskih jezera, neposredno uz državnu cestu D-8. Na odlagalište odlaže se komunalni, bolnički, vojni i industrijski otpad s područja Grada Ploča. Izgrađeno je i stočno groblje. Otpad se poravnava i prekriva inertnim građevinskim materijalom. Odlagalište nije ograđeno, ali je organizirana stalna čuvarska služba. Izveden je priključak s javne vodovodne mreže.

2. "Dubravica" - Metković
Odlagalište se nalazi 3 km jugoistočno od Metkovića uz županijsku cestu Metković-Mlinište-državna granica s Bosnom i Hercegovinom, uz naselje Dubravicu. Lokacija predstavlja udolinu u kraškom terenu već ispunjenu otpadom, te se nov otpad strojevima gura niz padinu deponija. Otpad se redovito poravnava i zbija, gornja ploha je pokrivena jalovinom iz kamenoloma i nabijena. Odlagalište je ograđeno prema cesti te je organizirana čuvarska služba. Izgrađena je i cisterna za vodu.
Odlagalištem se koriste Gradovi Metković i Opuzen i Općine Zažablje i Slivno.

3. "Grabovica" - Dubrovnik
Odlagalište se nalazi sjeverozapadno od Dubrovnika, u blizini naselja Osojnik, na nadmorskoj visini od 400 m, udaljeno 4,7 km od izvorišta rijeke Omble (izvorište za vodoopskrbu grada Dubrovnika). Na odlagalište, smješteno u kraškoj vrtači, odlaže se komunalni, tehnološki, građevinski i bolnički otpad. Deponij neprestano tinja i dimi se, te je skoro sav otpad izgorio. Nakon što otpad izgori, strojevi za zbijanje guraju ga i poravnavaju. Odlagalište nije ograđeno, niti postoji stalna čuvarska služba. U sklopu sanacijskih radova postavljena je HPDE folija, geotekstil i drenažni sustav s dvije betonske lagune i nasipom u podnožju, međutim ništa od toga nije stavljeno u funkciju.
Za lokaciju je izdana lokacijska dozvola (1981.), građevinska dozvola (1983.) i uporabna dozvola (1987.), ali nije ucrtana u Prostorni plan bivše Općine Dubrovnik.

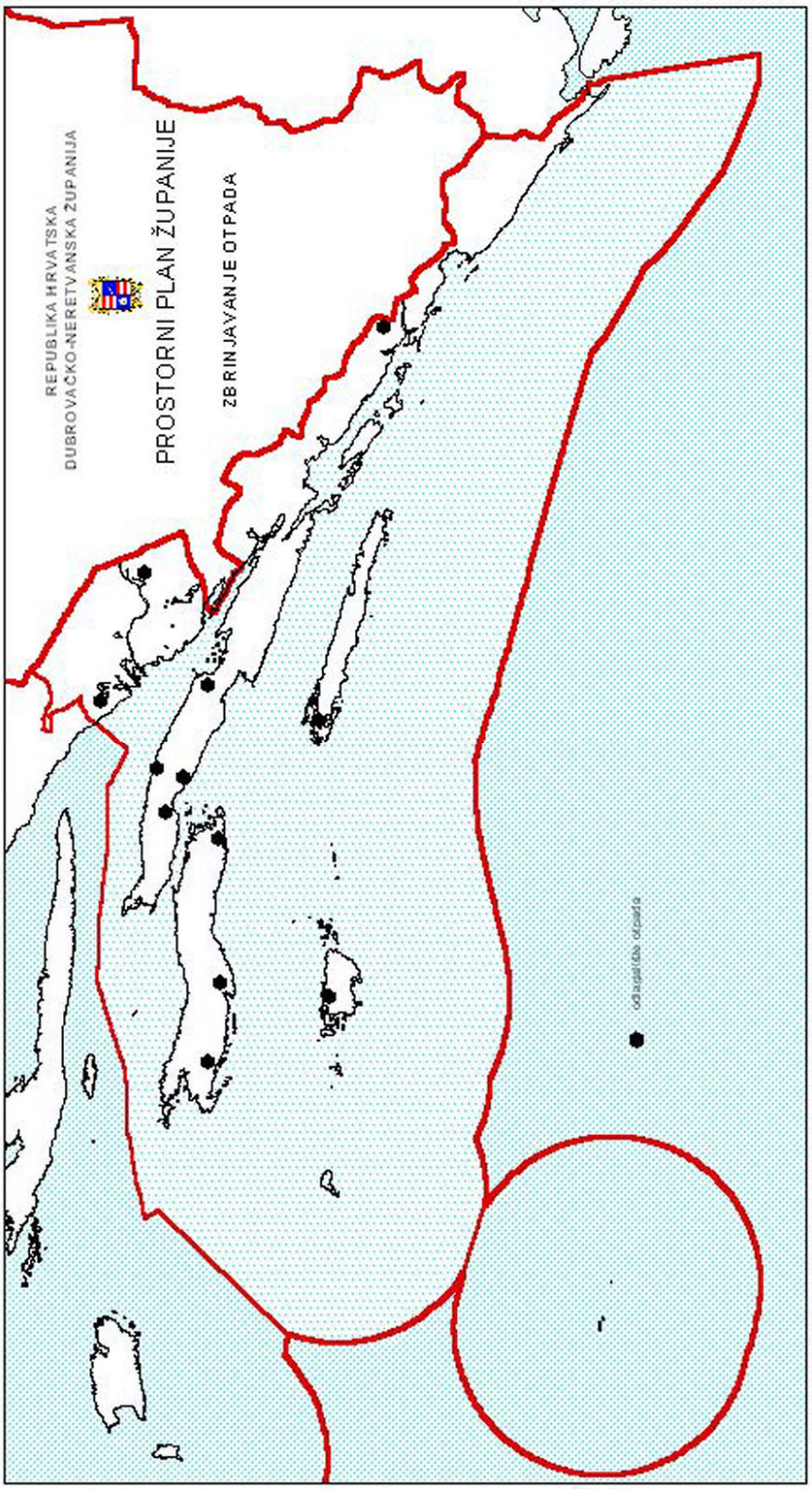

Zbrinjavanje otpada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Otpad se odlaže od 1982., a odloženo je oko 150000 t otpada. Na odlagalište se dovozi otpad s područja Općine Konavle, Općine Župa dubrovačka, Grada Dubrovnika i Općine Dubrovačko primorje.

4. "Vinošte" - Trpanj
Odlagalište za područje općine Trpanj smješteno je u vrtači oko 2 km istočno od središta naselja, samo 200m od obale. Na lokaciji nema nikakvih objekata, otpad se povremeno poravnava i prekriva inertnim građevinskim materijalom.

5. "Kokojevica - Lumbarda, Korčula
Odlagalište se nalazi 7 km jugoistočno od Korčule i 2,5 km sjeverozapadno od Lumbarde, udaljeno 500 m od naselja, a 300 m od mora. Odlagalište se nalazi u prirodno zaštićenoj uvali koja ima oblik lijevka. Dio odlagališta je ograđen ogradom. Postavljen je kontejner za čuvarsku službu i vodospremnik, a u ljetnim mjesecima odlagalište je opskrbljeno autocisternom i dozerom koji gura otpad i prekriva ga inertnim materijalom. Otpad je do sada počesto gorio.

6. "Ugrinovica" - Smokvica
Odlagalište je to za područje općine Smokvica. Lokacija nije ograđena, ni čuvana, niti na njoj postoje objekti. Odlaže se sav otpad, a problem može predstavljati otpad iz klaonice, od kojeg se širi neugodan miris. Također se odlaže podosta stakla iz vinarije.

7. "Sitnica" - Blato
Nalazi se zapadno od naselja Blato i istočno od Potirne, uz cestu Vela Luka - Blato. Odlagalištem se koriste općine Vela Luka i Blato. Uz komunalni otpad na deponij dospijeva industrijski i bolnički otpad. Cijelom duljinom deponija uz cestu postavljena je ograda. Organizirana je čuvarska služba. Otpad se gura niz strminu u polje. Povremeno se gornja ploha prekriva inertnim materijalom.

8. "Sozanj" - Lastovo
Odlagalište se nalazi neposredno uz glavnu otočnu prometnicu Lastovo-Ubli, iznad uvale Kručica, oko 200 m od mora. Odlagalište nije ograđeno, otpad se odlaže nekontrolirano. Za lokaciju nisu izdane lokacijska dozvola, građevinska i uporabna dozvola, a odlagalište nije ni ucrtano u Prostornom planu Općine.

9. "Dubravica" - Mljet
Odlagalište se nalazi između naselja Pristanište i Polače, udaljeno 1 km od mora. Smješteno je na području Nacionalnog parka. Odlažu se komunalni i ostali otpad. Djelomično je ograđeno i nije čuvano. U neposrednoj blizini odlagališta postoji cisterna za vodu, smeće se s vremena na vrijeme pali uz nadzor osoblja. Kruti otpad odlaže se na prostoru izvan odlagališta.

Općina Orebić je odlagala otpad na neuređenom odlagalištu "Podvlaštica" i kraće vrijeme na lokaciji "Osičine". Međutim zbog prosvjeda stanovništva prekinuto je odlaganje na obje lokacije. Trenutačno općine Orebić i Ston odvoze otpad na neuređeno odlagalište grada Neuma.

Na području Županije djelatno se provodi skupljanje otpadaka koji nastaju u domaćinstvima, trgovinama, na ulicama, sitnim obrtima i dr. Otpaci se skupljaju na nekoliko načina i to u: plastičnim vrećama, kantama volumena 80 l, kantama volumena 120-240 l, kontejnerima 500-1100 l, kao i u kontejnerima volumena 3, 4, 5, 6 i 7 m^3.
Skupljanje i odvoz otpadaka određeno je programima skupljanja i odvoza otpadaka. Na području cijele Dubrovačko-neretvanske županije otpad se odvozi 2, 3, 6 ili 7 puta tjedno (ovisno o području i godišnjem dobu).
Skupljanje otpadaka s mjesta njihovog nastanka, kao i njihov odvoz, na području Županije obavljaju sva komunalna poduzeća koja su registrirana za skupljanje i odlaganje komunalnog otpada. Poduzeća su opremljena specijalnim vozilima koja na sebi imaju nadgradnju u koju se otpad ubacuje te odvozi na odlagalište. Sva ta vozila odgovaraju današnjoj tehnologiji prihvata i prijevoza otpadaka.

Skupljanjem i odvozom otpadaka, obuhvaćeno je 85.920 stanovnika što predstavlja obuhvatnost oko 75% na razini Županije.

Pri proračunu količina komunalnog otpada, osim stalnih stanovnika, kao izvor nastajanja otpada analizira se i turistička privreda, odnosno otpad koji nastaje boravkom turista i ostalog tzv. nestalnog stanovništva kao što je sezonska radna snaga, uslužne djelatnosti, razne institucije i sl. Prema statističkim podacima za turistički promet u Županiji 1997. ostvareno je 1.650.875 noćenja, koje odgovara broju od 4.523 ekvivalent stanovnika.
Prema prikupljenim podacima u 1997. stvoreno je 32.442 t komunalnog otpada, od čega je na odlagalištima završilo 26.623 tona.

Utvrđeno je da se pored komunalnih otpadaka javljaju i otpaci iz tehnoloških procesa u proizvodnim i uslužnim poduzećima kojih je na području Županije trenutačno relativno malen broj.
Tehnološki otpad nastaje u proizvodnim procesima u gospodarstvu, ustanovama i uslužnim djelatnostima, a po količinama, sastavu i svojstvima razlikuje se od komunalnog otpada.
Na području Županije u ovom gospodarskom trenutku kada niz poduzeća ne radi ili radi bitno smanjenom proizvodnjom, stvara se mala količina tehnološkog otpada, koja je u 1997. iznosila 2.265 t.
Na području Županije stvaraju se manje količine opasnog otpada koji uglavnom potječe iz mehaničarskih radionica i benzinskih crpki. Uglavnom su to zauljeni predmeti i istrošena motorna ulja, te ostaci boja i lakova kao i zaštitnih sredstava (pesticidi, insekticidi, herbicidi, fungicidi). Važno je istaknuti bolnički otpad koji se sada odlaže na ne-sanitarnim odlagalištima.

1.1.2.4. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Velike i nove društvene promjene u Hrvatskoj utjecale su na određenu promjenu sadržaja i klasifikacije središnjih funkcija na kategorizaciju središnjih naselja. Sve te promjene uvjetovale su nov pristup klasificiranju središnjih funkcija u veći broj temeljnih djelatnosti u više stupnjeva, ovisno o važnosti i utjecaju u prostoru. Stoga se predlaže pomalo izmijenjena klasifikacija središnjih funkcija u Hrvatskoj, unutar kojih se nalaze sadržaji po stupnjevima temeljnih skupina središnjih naselja. Razlikuju se sljedeće temeljne djelatnosti:

1. Uprava
2. Pravosuđe
3. Udruge građana, političke stranke i druge organizacije
4. Vjerske zajednice
5. Prosvjeta. obrazovanje, školstvo
6. Visoko školstvo i znanost
7. Kultura, umjetnost i tehnička kultura
8. Šport, rekreacija, zabava i odmor
9. Zdravstvo
10. Socijalna skrb
11. Financijske i druge srodne uslužne djelatnosti
12. Prometne usluge
13. Trgovina i ugostiteljstvo
14. Obrt i druge usluge

Na području Dubrovačko-neretvanske županije zastupljenost i razvitak pojedinih skupina djelatnosti je sljedeća:

- Upravne i pravosudne funkcije odgovaraju novom političko-teritorijalnom ustroju u zemlji.
  U skladu s novim zakonskim odredba djeluje više stotina različitih udruga građana, podružnica političkih stranaka, sindikata, komora, strukovnih udruženja, saveza, turističkih zajednica, zaklada i fondacija i drugih društvenih organizacija na svim razinama središta.
  Djeluje više vjerskih zajednica, najviše je zastupljena Katolička crkva s brojnim institucijama na razini biskupije, dekanata i župe, podrazumijevajući i razne pripadajuće socijalne i dobrotvorne ustanove.
- Obrazovno-prosvjetne, visokoškolske i znanstvene, kulturne i umjetničke aktivnosti razvijaju se kroz veći broj institucija, na različitim razinama, već prema tome jesu li namijenjene djeci predškolskog uzrasta, mlađoj ili starijoj školskoj djeci, studentima ili odraslim stanovnicima ovog područja, ali i onim povremenim posjetiteljima pojedinih naselja u ovoj županiji.
  U ovom prostoru već djeluju nekoliko stotina športskih društava i klubova raznih športskih grana državnog, županijskog i lokalnog ranga natjecanja, održavaju se međunarodne, regionalne i lokalne športske priredbe, izgrađeni su odgovarajući športski objekti i igrališta te neki sadržaji vezani za rekreaciju, zabavu i odmor svih uzrasta stanovništva i posjetitelja ovog područja.
- Zdravstvena zaštita i socijalna skrb razvijaju se i moraju još više doći do izraz kroz djelovanje institucija primarne, specijalističko-konzilijarne i bolničke zdravstvene zaštite te socijalne skrbi, odnosno kroz rad odgovarajućih institucija.
- Među financijskim, prometnim, trgovinskim, obrtničkim, ugostiteljskim, turističkim, komunalnim i drugim poslovnim i uslužnim institucijama djeluju institucija koje imaju veće i manje nad-lokalno značenje, kao i one koje imaju lokalno obilježje pa ih se mora pozicionirati bliže stanovništvu.

Dosadašnji razmještaj i razvitak središnjih funkcija i uspostavljen sustav središnjih naselja u prostoru Dubrovačko-neretvanske županije ne zadovoljava u cijelosti, ali je uglavnom u skladu s dostignutim stupnjem društveno-gospodarskog i kulturnog razvitka.
Županijsko i gradsko središte Dubrovnik, kao regionalno i više nad-lokalno središte, te najveće i najvažnije središte rada i usluga u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, ima razvijen najveći broj središnjih funkcija, koje takvo središte mora imati. Skoro sve institucije višeg i srednjeg reda vezane za djelovanje gradskog i međuopćinskog, odnosno županijskog središta nalaze se u Dubrovniku. Nalaze su tu i brojne središnje funkcije nižeg reda potrebne stanovništvu gradskog središta, djelomice važne su i za potrebe pojedinih prigradskih urbaniziranih naselja u neposrednom susjedstvu. Turizam, pomorstvo i kultura su djelatnosti po kojima je Dubrovnik dobio šire značenje - hrvatsko, mediteransko, europsko.
Središta gradova Korčula, Metković i Ploče, kao međuopćinska i nad-lokalna središta, već su kao bivša općinska središta, imala i razvijala brojne središnje funkcije srednjeg reda, koje su služile ne samo naseljima u kojima su postojale, nego i drugim naseljima na području bivših općina. Stvaranjem novih manjih jedinica lokalne samouprave ta su središta nastavila razvijati

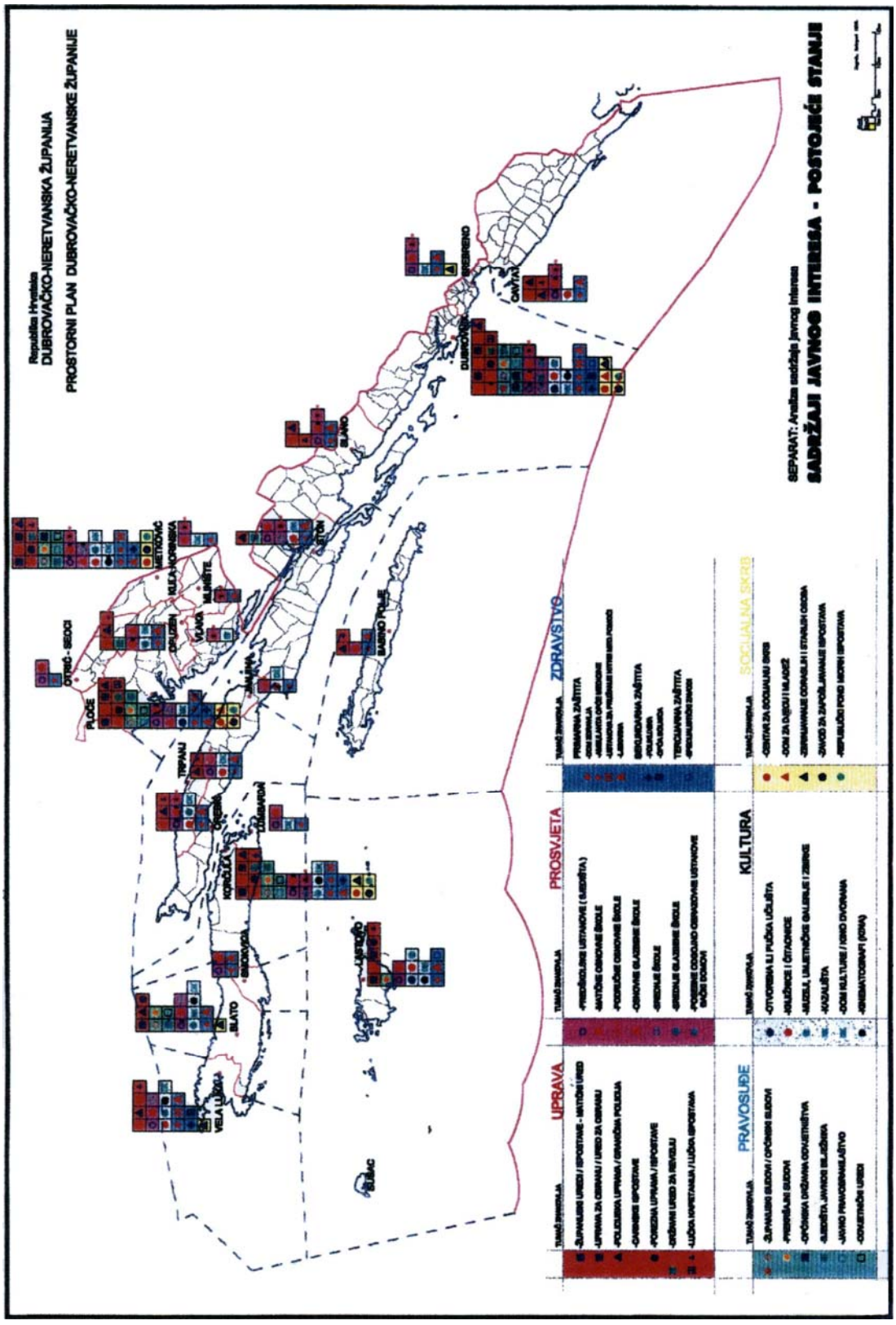

Sadržaji javnog interesa - postojeće stanje

svoje funkcije i tako dobila međuopćinsko značenje. Povoljan geografski položaj spomenutih središta dodatno osnažuje razvitak njihovih funkcija.
Najraznorodnija je skupina središta općina ili lokalnih središta, jer su međusobne razlike u zastupljenosti i razvijenosti središnjih funkcija znatne, što je, među ostalim, posljedica i nedostatka čvrstih kriterija prilikom uspostavljanja sustava novih jedinica lokalne samouprave. Tako se među njima svojim središnjim i drugim funkcijama ističu (iznad prosjeka) gradska naselja Blato, Vela Luka i središte Grada Opuzena, a potom i gradići Cavtat, Ston i Orebić te bivše i sadašnje općinsko središte Lastovo na istoimenom srednje velikom otoku. Većina ih već danas obavlja pojedine funkcije za susjedne jedinice lokalne samouprave ili za neka susjedna naselja, pa će pojedina daljnjim razvitkom svojih funkcija najvjerojatnije prerasti u središnje naselje više kategorije.
Druga je skupina središta općina čije središnje funkcije danas zadovoljavaju prosjek potreba u svojoj kategoriji. Među njima su Srebreno (zajedno s dijelovima naselja Kupari, Mlini, Brašina, Petrača i Čibača), Slano, Trpanj, Smokvica i Babino polje. Ta središta imaju još mogućnosti razvijanja svojih središnjih i drugih funkcija te jačanja svoje uloge unutar sustava središnjih naselja na području Županije.
Posljednja skupina (ispod prosjeka) obuhvaća središta Općine Janjina u središnjem dijelu poluotoka Pelješca, Lumbarda na krajnjem jugoistoku otoka Korčula, dok su to u prostoru Donjo-neretvanskog kraja Kula Norinska (zajedno s naseljem Krvavac), Otrić-Seoci, Mlinište i Vlaka (zajedno s naseljem Podgradina). To su novoosnovana sjedišta općina u kojima još nisu zastupljene i razvijene sve one temeljne središnje funkcije potrebne stanovništvu ovih jedinica lokalne samouprave u svakodnevnom životu, a koje trebaju sadržavati lokalna središta.
Posljedica je to različitih kretanja. Janjina je bitno nazadovala u razvitku svojih središnjih funkcija zbog gospodarskog nazadovanja i depopulacije. Lumbarda se nalazi pod velikim utjecajem središnjih i drugih funkcija znatno razvijenije Korčule. Prema stručnim kriterijima čak nije ni trebala postati novoosnovana općina. Kula Norinska, Otrić-Seoci i Mlinište lokalna su središta novoosnovanih općina u gospodarski nerazvijenom području i sve do danas su bile vezane na razvijenije središnje i druge funkcije Metkovića. Područje novoosnovane općine Slivno je ustvari dugogodišnje gravitacijsko područje Opuzena u kojem zadovoljavaju svakodnevne potrebe za uslugama ili središnjim funkcijama. Zato je Vlaka utvrđena samo kao sjedište (a ne i središte) ove nove jedinice lokalne samouprave. Hoće li se u toj novoj općini razviti neko središte tek će pokazati vrijeme. Prema tome, ova skupina središta općina ili lokalnih središta imaju još velike mogućnosti u razvijanju svojih središnjih funkcija potrebnih svom okolnom lokalnom okruženju.

a) Mali i srednji gradovi prema dosadašnjoj klasifikaciji naselja

Slijedom analiziranih istraživanja i dokumenata prostornog uređenja koji su obrađivali prostor Dubrovačko-neretvanske županije, u nastavku prezentiraju se skupovi naselja koja prema određenim kriterijima pripadaju u male ili srednje gradove, odnosno naselja.

Skupina povijesnih naselja
U dijelu istraživanja «Spomenička baština kao element sustava naselja»; raščlanjuju se brojna naselja, njihov povijesni razvoj i položaj u prostoru, kao i stanje spomeničke baštine. Smatramo da je povijesna uloga naselja, i u njima sačuvana spomenička baština, bitan čimbenik prilikom određivanja položaja naselja u sustavu naselja na određenom području, kao i ključni čimbenik razvojnog potencijala pojedinog grada/naselja.
“Na području današnje Dubrovačko-neretvanske županije je u prošlosti postojalo nekoliko raznih teritorijalno-političkih tvorevina koje su u raznim epohama pripadale ili fizički ili kroz mehanizam onovremenih političkih sustava, interesnim sferama raznih svjetskih velesila. Kako je ovo područje u razmjerima europskih i svjetskih velesila svih vremena bilo važno, govori podatak i da se u ovom području u rimsko doba nalazio jedan od dva najvažnija rimska grada na ovoj obali Jadrana, velika i prekrasna Narona, kojoj više u tom smislu nema “ni traga, ni glasa” jer se nalazila na jednom od najvažnijih i najprometnijih vojnih i civilizacijskih meridijana

Europe. U prilog toj tezi, koja se na žalost potvrđuje i u zadnjem desetljeću protekloga tisućljeća, spomenimo samo tezu o Gabeli kao široj lokaciji, antičke grčke Troje.
Također nije zanemariv podatak da je u ovom području postojala i razvijala kulturu Mediterana do neslućenih visina, uz Veneciju na Mediteranu najvažnija sila, mala, a tako velika i moćna Dubrovačka Republika, republika-patuljak, osobito važna u razdoblju 15-16 stoljeća, te nezaobilazno utjecajna do svoje propasti, u doba Napoleona, i prva država u onodobnu svijetu koja je priznala novu državu na novom kontinentu, današnju velesilu Sjedinjene Američke Države."
"Ako se pregleda osim doline Neretve i preostali dio Županije, uočava se kontinuirano postojanje do današnjih dana, sustava urbanih središta Dubrovačke Republike, odnosno, uvjetno rečeno Republike Venecije. Naime, **Dubrovnik**, centar istoimene Republike u političkom, kulturnom, gospodarskom smislu je prostor kontinuiranog života, kao i njegovi sateliti - sekundarni centri: **Cavtat i Ston-Mali Ston**. U tom kontekstu se razvio kao sekundarni centar komplementaran/podređen Dubrovniku/Veneciji, ovisno o periodu i gradić **Korčula**. U našim danima, u okviru novog, županijskog ustroja Dubrovnik je sačuvao čelnu poziciju među urbanim središtima, a slijede ga Cavtat i Korčula, dok Ston-Mali Ston zaostaje.
Te činjenice uglavnom govore o velikoj žilavosti i otpornosti urbaniteta u ovom dijelu juga Hrvatske, te geoprometno gledano, "genius loci" lokacija velikih gradova. Kod planiranja budućnosti i optimalne veličine tih gradova to svakako treba imati na umu. I do sada se pokazalo da ovi prostori predstavljaju idealan okvir za nastanak urbanih središta srednje veličine, u nacionalnim razmjerima gledano, koje prati nekoliko manjih urbanih središta. Međutim, ovaj prostor posjeduje kao i onaj u dolini Neretve osobine velike rizičnosti, jer se nalazi u trusnoj zoni potresa katastrofalnih razmjera. Potres iz 1667. je skoro potpuno uništio Dubrovnik ali ga i nagnao na ponovnu izgradnju.
Stoga bi se moglo reći da je razvoj dosadašnjeg urbaniteta na ovim prostorima ostao usprkos ogromnim ograničenjima. Pokazalo se do danas da je, resurs, potencijal lokacija za razvoj urbanog veći, nego što su konflikti koji nastaju u njegovom gravitacijskom području kao njegova negativna posljedica. I to treba imati na umu kada budemo razmišljali o poticanju nekih "uspavanih" lokacija urbanog u budućnosti."

Mali i srednji gradovi - spomenici kulture
Kada se promatra prostorna rasprostranjenost spomenika kulture u Županiji po postojećim žarištima života i rada, nailazi se na kontinuirano postojanje povijesnih lokaliteta kao urbanih/ruralnih žarišta u velikom rasponu od više desetaka stoljeća. To samo naglašava vrijednost nekih lokacija naselja i pripadajućih elemenata, te daje poticaj da se, i u povijesnom kontekstu, pojedina urbana/ruralna središta forsirano razvijaju i dalje.
Analize dosadašnjeg vrednovanja naselja i dijelova naselja kao graditeljskih cjelina koje su vrijedne jer svjedoče o graditeljskim dometima prošlih epoha u Županiji, pokazale su da najveću vrijednost u kategoriji tzv. "malih i srednjih gradova" imaju naselja: Lastovo, Vela Luka, Blato, Korčula, Orebić, Opuzen, Metković, Ston-Mali Ston, Dubrovnik i Cavtat.
Prema valorizacijama najviše mjesto pripada dijelu županijskog središta, staroj jezgri Dubrovnika s kontaktnim područjima koja su vrednovana kao "naselje spomeničkih cjelina" - na UNESCO-vu popisu gradova spomenika kulture.

- u kategoriji **"naselje spomenička cjelina"** su uvrštena naselja: Korčula, Ston-Mali Ston, Cavtat,
- u kategoriju **"naselje sa spomeničkim cjelinama i objektima"** spadaju: Lastovo, Metković, Opuzen, Orebić,
- u kategoriju **"naselje s očuvanim cjelinama pučkog graditeljstva"** spadaju: Vela Luka i Blato.

Ako se te vrijednosti usporede s prirodnim sadašnjim i budućim rangom centraliteta i koncentracijom stanovništva i djelatnosti i važnošću naselja u Županiji, te ako se slijedom analiza i saznanja o centralitetu u prostoru Županije utvrdi lista vodećih razvojnih središta Županije, proizlazi da je s izuzetkom Ploča, važnost naselja u Županiji u njihovu razvojnom smislu identična njihovoj važnosti u restriktivnom smislu, u smislu važnosti spomeničke baštine. Naime, Dubrovnik, Korčula, Metković, Vela Luka, Blato, Lastovo, Orebić, Opuzen, Ston-Mali Ston, Cavtat, svi oni na koje se u budućnosti mora računati kao na razvojna središta, posjeduju, osim Ploča, ogroman potencijal i u baštinjenim, fizičkim strukturama pa i aktivnostima, koji do sada nije dovoljno produktivno bio valoriziran ili ako jest, na štetu odnosno u korist devastacije

baštinjenih fizičkih struktura. Smatramo da zato treba pokušati oživjeti graditeljske postulate u nekim starim jezgrama naselja u ovom prostornom planu, kao i u prostornim planovima nižeg reda kako razvojnog tako i provedbenog tipa.

Osim spomenutih fizičkih struktura koje su vrednovane i spomenute prethodno, posebno mjesto zauzimaju: Vid, Komin, **Trpanj,** Trstenik, **Janjina**, Suđurađ, Šipanska Luka, Orašac, Trsteno, Gornje/Donje Čelo, Ćilipi, Ubli. Za njih je nužna izrada posebnih analiza spomeničke baštine koje je potrebno ugraditi u prostorne planove svih razina koji se budu bavili njima.

Skupina bivših općinskih središta

Skupinu bivših općinskih središta, odnosno središta jedinica lokalne samouprave do donošenja Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN, 10/97) odlikuje bolja zastupljenost sadržaja javnih funkcija koja će se pojedinačno predstaviti u narednim poglavljima. Dubrovnik, Korčula, Metković, Ploče i Lastovo su ta središta koja i danas predstavljaju središta višeg reda u odnosu na niz novih gradova/naselja koja su postala sjedišta jedinica lokalne samouprave.

Donošenjem Zakona o prostornom uređenju (NN, 30/94) Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske postali su temeljni dokumenti prostornog uređenja u sustavu prostornog uređenja-planiranja koji se tim zakonom definira.

Kako je u sustavu prostornog uređenja nakon dokumenata prostornog uređenja koji se donose za područje čitave države, određen županijski prostorni plan kao temeljni planski dokument na razini županije, tako su u nastavku detaljno raščlanjene odrednice Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske koje se moraju poštivati prilikom izrade plana.

Skupina središnjih naselja prema Prostornom planu Hrvatske

Prostorni plan Hrvatske iz 1988. (kao i prvi iz 1974.) u posebnom poglavlju razmatra "Razvitak i razmještaj funkcija i sustav središnjih naselja". Tu se daju samo osnovni kvalitativni i kvantitativni pokazatelji za pojedine skupine središta unutar policentričnog sustava Hrvatske. Istaknut je sustav, mreža i stupnjevanje središnjih naselja, nabrojene su, sistematizirane i kategorizirane njihove svojstvene funkcije, te navedene neke okvirne veličine demografskih pokazatelja.

Planiran razvitak središnjih uslužnih funkcija, njihovo svrstavanje prema temeljnim skupinama i svojstvima, te raspodjela u prostoru između pojedinih kategorija središnjih naselja u skladu je s planiranim razvitkom životnog standarda, kvalitete življenja i potreba korisnika, stupnjem planirane razvijenosti i mogućnostima gospodarstva Hrvatske i šireg gravitacijskog područja.

Prostornim planom Hrvatske, krovnim dokumentom prostornog uređenja u Republici Hrvatskoj do donošenja Strategije i Programa prostornog uređenja, navedena općinska središta rangirana su na slijedeći način:

regionalno središte: Dubrovnik
manje regionalno središte: Metković, Ploče
ostala središta općina: Korčula, Lastovo
područno-lokalno središte: Cavtat, Ćilipi, Ston, Zaton, Zvekavica, Slano, Gruda, Orašac i Trpanj

Kriteriji koje se moralo zadovoljiti da bi se određeno naselje svrstalo u pojedinu skupinu središnjih naselja su sljedeći:

KRITERIJI	Središte regije	Središte subregije manje regionalno središte	središte mikroregije (ostala središta općina)	Lokalno središte
Broj stanovnika utjecajnog i gravitacijskog područja	više od 100.000	Više od 40.000	10.000 -30.000	2.000 -10.000
Broj stanovnika središnjeg naselja	40.000 -100.000	10.000 -30.000	2.000 -15.000	500 -5.000
Broj zaposlenih radnika u središnjem naselju	više od 20.000	Više od 5.000	Više od 500	Više od 50
Odnos broja stanovnika središnjeg naselja te utjecajnog i gravitacijskog područja	1:3 - 1:4	1:3 - 1:4	1:2 - 1:3	1:2 - 1:3
Orijentacijski radijus utjecaja središnjeg naselja u km	50-80	30-60	10-40	manje od 10

Skupina središnjih naselja prema Osnovama korištenja i zaštite prostora

Osnove korištenja i zaštite prostora bivših općina su dokumenti prostornog uređenja koji su imali cilj i svrhu da aktualiziraju stanje dokumenata prostornog uređenja početkom devedesetih, odnosno da aktualiziraju stanje u prostoru temeljem postojećih podataka te da temeljem jedinstvenih pokazatelja obrade prostor novih jedinica lokalne samouprave na područjima bivših općina koji se obrađuje u Prostornim planovima tih područja. U Osnovama su definirana sljedeća središnja naselja koja imaju navedena funkcionalna obilježja, dok kriteriji svrstavanja pojedinih naselja nisu ujednačeni, već se razlikuju od općine do općine.

Općina Dubrovnik:
Važnije nad-lokalno središte: Dubrovnik
Važnije lokalno središte: Cavtat, Gruda
Lokalno središte: Ston, Trpanj, Slano
Manje lokalno središte: Janjina, Kuna Pelješka, Stupa-Ošlje-Topolo, Babino Polje, Šipanska Luka, Lopud, Koločep, Orašac, Ćilipi

Općina Metković:
Manje nadlokalno središte: Metković
Važnije lokalno središte: Opuzen
Manje lokalno središte: Bijeli Vir, Kula Norinska, Blace, Kobiljača

Općina Ploče:
Važnije lokalno središte: Ploče
Manje lokalno središte: Staševica, Rogotin, Komin

Općina Korčula:
Važnije lokalno središte: Korčula
Lokalno središte: Blato, Vela Luka
Manje lokalno središte: Smokvica, Orebić

Općina Lastovo:
Važnije lokalno središte: Lastovo
Manje lokalno središte: Ubli

Skupina središnjih naselja - središta općine/grada

Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj te dopunama (NN, 10/97, 124/97, 68/98 i 22/99), određena je nova struktura lokalne samouprave u županiji. Kako ta činjenica ima posljedice i za organizaciju prostora, potrebno je spomenuti i ta središta kao element formiranja skupa središnjih naselja u Županiji. Općinska središta koja nisu navedena ni u jednoj prethodnoj spomenutoj skupini:

Srebreno	Župa dubrovačka	**Smokvica**	Smokvica
Slano	Dubrovačko primorje	**Kula Norinska**	Kula Norinska
Janjina	Janjina	**Otrić-Seoci**	Pojezerje
Trpanj	Trpanj	**Mlinište**	Zažablje
Lumbarda	Lumbarda		

Skupina središnjih naselja prema Strategiji i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske

Donošenjem Zakona o prostornom uređenju (NN, 30/94) Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske postali su temeljni dokumenti prostornog uređenja u sustavu prostornog uređenja-planiranja koji se tim zakonom definira.
Kako je u sustavu prostornog uređenja nakon dokumenata prostornog uređenja koji se donose za područje čitave države, određen županijski prostorni plan kao temeljni planski dokument na razini županije, u nastavku su pojedinačno raščlanjene postulati Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske koji se moraju poštivati prilikom izrade plana.

Na više mjesta u tekstualnom i grafičkom dijelu elaborata **Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske** određuje se sustav središnjih naselja, odnosno izdvaja se naselja u skupine koje su bitne za prepoznavanje skupa “manjih i srednjih“ gradova kao nositelja razvoja u prostoru. U nastavku prikazujemo dijelove elaborata bitnih za određivanje skupa traženih naselja na području Dubrovačko-neretvanske županije.

Tekstualni dio elaborata:
4.2.2.4. Urbanizacija - Stupanj i dinamika raslojavanja naselja (gradovi-sela) s demografskih i socioekonomskih aspekata - Standardna klasifikacija

Gradska naselja - područja
Za Strategiju prostornog uređenja naselja, gradovi su izdvojeni korištenjem odgovarajućih pokazatelja i obilježja. Model izdvajanja gradskih naselja ima četiri međuzavisne varijable. Jedna je broj stanovnika naselja (veličina - više od 2000 ljudi), a tri su socioekonomske (% poljoprivrednika od ukupnog stanovništva; % radnika u mjestu stanovanja i % domaćinstava bez poljodjelskog gospodarstva). Parametri njihove međuzavisnosti dobiveni su korelacijskom raščlambom.

Primjenom navedenog modela u Hrvatskoj je 1991. izdvojeno 117 *gradskih naselja.
Pripomena: - prema službenoj statistici (počesto ima vrlo nelogičnu teritorijalnu evidenciju kao npr. za Cavtat) određen broj naselja nalazi se u graničnom području razvrstavanja jer ne ispunjava bitan kriterij - broj stanovnika. Strategija prostornog uređenja otklonila je statističke nelogičnosti. Na primjeru Cavtata vidljiv je kriterij koji podrazumijeva stalne i ekvivalent u povremenim stanovnicima naselja.

Unutar skupa od 117 odnosno 157 gradova nalaze se slijedeći gradovi na području Dubrovačko-neretvanske županije: **Dubrovnik, Metković, Ploče, Vela Luka, Blato, Korčula, Opuzen i Cavtat.**

Temeljem tekstualnog dijela elaborata **Program prostornog uređenja Republike Hrvatske** čiji se izvaci citiraju, te *kartografskih prikaza broj 04 i 05, definiraju se slijedeća razvojna središta, odnosno mjesto pojedinih naselja u sustavu naselja Republike Hrvatske.

(2-15)
Makroregionalna središta-veliki gradovi (oko 12% svih stanovnika Hrvatske 1991., odnosno 560.000 stanovnika u gradovima Split, Rijeka i Osijek s okolicom) i veća regionalna središta i veći gradovi (oko 13% svih stanovnika 1991., odnosno 630.000 stanovnika u gradovima s 30.000 - 80.000 stanovnika s okolicom: Zadar, Karlovac, Pula, Slavonski Brod, Sisak, Varaždin, Dubrovnik, Vukovar, Velika Gorica, Šibenik, Vinkovci, Bjelovar i Čakovec) potrebno je osposobljavati za stvarnu ulogu makro-regionalnih (Split, Rijeka i Osijek), odnosno većih regionalnih središta (10 većih gradova). Preobrazbom mora se potvrditi njihova sposobnost razvoja bez nužne potpore države.
Dubrovnik - veće regionalno središte (veće razvojno središte) - *04
veći srednji gradovi - *05
kriterij - urbana područja s više od 30.000 stanovnika 1991.

(2-16)
Regionalna i subregionalna središta - srednji i manji gradovi (oko 13% svih stanovnika Hrvatske 1991., odnosno oko 710.000 stanovnika u 60 gradova s više od 7.000 do 30.000 stalnih ili ekvivalentnih stanovnika s okolicom - od toga oko 20 regionalnih središta i oko 40 manjih subregionalnih središta) predstavlja skupinu gradova koja se u idućim razvojnim razdobljima mora potvrditi u ulozi nositelja glavnih središta i nositelja daljnje urbanizacije, uz prevladavanje oskudne ponude životnih mogućnosti i nerazvijenosti institucija, koje samo umanjuje njihovu privlačivost. Prioriteti izvedeni iz strategije reurbanizacije, te učvršćivanje niza posebnih pogodnosti, kao posljedice specifičnih lokalnih uvjeta života, mogu poslužiti kao izvor posebne privlačnosti, ali i uz nužnu i opravdanu potporu države.
Metković- regionalno središte (srednje razvojno središte) - *04
srednji gradovi - *05
kriterij - urbana područja s 15.000 - 30.000 stanovnika 1991. s prigradskim naseljima

Korčula - manje regionalno središte (manje razvojno središte - jače i slabije razvijenosti) - *04
ostali gradovi i naselja s gradskim obilježjima - *05

Ploče-** manje regionalno središte (manje razvojno središte jače i slabije razvijenosti) - *04
(manji srednji gradovi - *05)
(kriterij - urbana područja s 7.000-15.000 st. 1991. s prigradskim naseljima)

(2-17)
Područna i lokalna središta, mali gradovi, općinska središta i ostala razvojna žarišta (oko 27% svih stanovnika Hrvatske 1991., odnosno 1.290.000 stanovnika u oko 600 razvojnih i inicijalnih središta) čine u fizionomskom i morfološkom pogledu različite skupine gradića, trgovišta i drugih naselja, nositelja razvitka ili inicijalnih žarišta razvitka, mora se osposobiti za organizatore razvojnih promjena na većim lokalnim područjima. Kao osnovica njihove transformacije, predlaže se primjerena kombinacija postupaka značajnih za programe reurbanizacije, revitalizacije i infrastrukturne rekonstrukcije s ciljem poboljšavanja uvjeta života, učvršćivanja građanskog životnog stila te osposobljavanja tih naselja za ulogu lokalnih središta.

Cavtat, Ston, Blato, Vela Luka, Opuzen - područno središte (malo razvojno **središte) - *04

Lastovo, Babino Polje, Smokvica, Lumbarda, Orebić, Trpanj, Janjina, Otrić-Seoci, Kula Norinska, Mlinište, Slano, Zaton, i Srebreno - lokalno središte, inicijalno razvojno središte - sva ostala općinska sjedišta) - *04

** Napomena:
U svezi statusa grada Ploča, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja kao nositelj izrade Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske je dopisom Klasa: 350-02/02-04/021, Urbroj: 531-09-03-4 od 29. listopada 2003. dalo suglasnost za dodjelu gradu Ploče statusa «regionalnog središta».

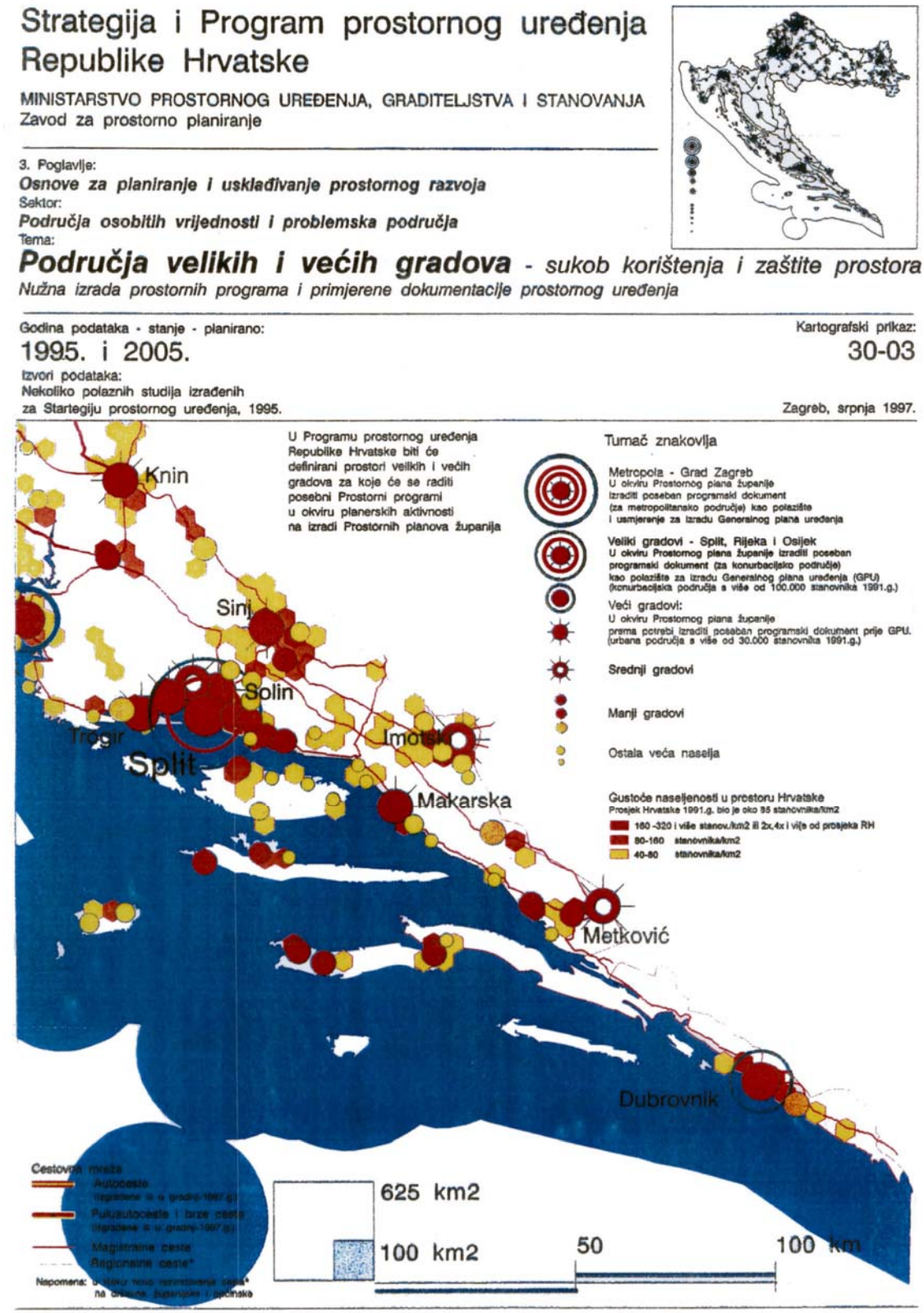

Područja velikih i većih gradova

Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja
Zavod za prostorno planiranje

2. Poglavlje:
Stanovništvo i naselja
Sektor:
Sustav naselja - razvojnih središta
Tema:
Sustav središnjih naselja (mjesta)
oko 550 postojećih i potencijalnih razvojnih središta

Godina podataka - stanje - planirano:
1991., 2005. i 2015.

Kartografski prikaz:
04

Izvori podataka: Studije: Naselja - naseljenost prostora, proces urbanizacije i sustav razvojnih žarišta; Kompleksno sagledavanje procesa urbanizacije i Zakon o područjima županija, gradova i općina (NN, br.10/97) Bundesministerium fur Raumordnung, Bauwesen und Stadtebau, Bonn 1994. (prilagođeno)

Zagreb, prosinca 1998.

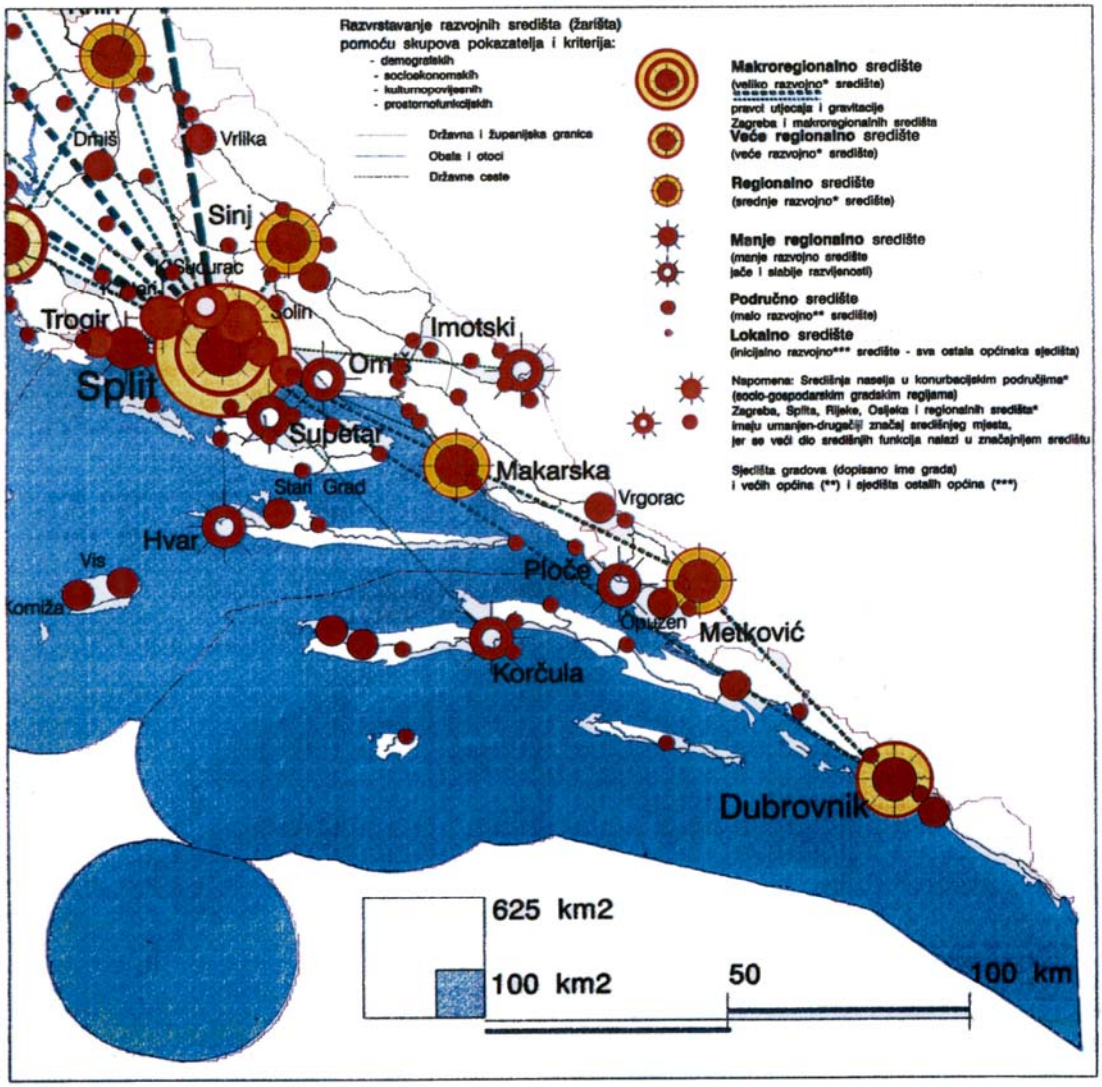

Sustav središnjih naselja

b) Uprava

Postojeća mreža i stanje upravnih institucija i službi u Dubrovačko-neretvanskoj županiji definirana je državnim političko-teritorijalnim ustrojem, odnosno prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN, 10/97, 22/99), Zakonu o lokalnoj samoupravi i upravi (NN, 90/92.), Zakonu o sustavu državne uprave (NN, 75/93.), Uredbi o ustrojavanju županijskih ureda (NN, 116/93.) i Uredbi o područjima matičnih ureda (NN, 2/98.), odnosno prema drugim zakonskim i pod-zakonskim aktima i odredbama.

Uprava na županijskoj razini ustrojena je u sjedištu Županije i u sjedištima bivših Općina (ispostave), dok se pojedine službe samo u iznimnim slučajevima nalaze i u sjedištima novih Općina/Gradova, odnosno u drugim mjestima.

Upravne institucije jedinica lokalne samouprave pretežno se nalaze u sjedištima općina i gradova, a one nižeg reda i značenja i u manjim lokalnim središtima i mjestima. Na području Dubrovačko-neretvanske županije djeluju sljedeće upravne institucije:

XIX. Dubrovačko-neretvanska županija sa sjedištem u Dubrovniku:
- Županijska skupština
- Župan i podžupan
- Županijsko poglavarstvo
- Upravni odjeli županije
- Županijski uredi, zavodi, ispostave, inspekcijski nadzor.

Gradovi (5) sa sjedištima u Dubrovniku, Korčuli, Metkoviću, Opuzenu i Pločama:
- Gradsko vijeće
- Gradonačelnik i zamjenik gradonačelnika
- Gradsko poglavarstvo
- Upravni odjeli grada
- Gradski uredi, zavodi, ispostave.

Općine (17) sa sjedištima u istoimenim naseljima Blato, Dubrovačko primorje (sjedište Slano), Janjina, Konavle (sjedište Cavtat), Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet (sjedište Babino Polje), Orebić, Pojezerje (sjedište Otrić - Seoci), Slivno (sjedište Vlaka), Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Zažablje (sjedište Mlinište) i Župa dubrovačka (sjedište Srebreno):
- Općinsko vijeće
- Općinski načelnik i zamjenik općinskog načelnika
- Općinsko poglavarstvo
- Upravni odjeli općine.

Mjesni odbori: u mjestima koja su ih osnovala i izabrala članove organa mjesnog odbora:
- Vijeće mjesnog odbora
- Predsjednik vijeća mjesnog odbora
- Mjesni zbor građana.

Gradski kotar (unutar grada Dubrovnika, npr. Komolac, Mokošica):
- Vijeće gradskog kotara
- Predsjednik vijeća gradskog kotara
- Zbor građana gradskog kotara

Prema Uredbi o ustrojavanju županijskih ureda (NN, 116/93.) u Dubrovačko-neretvanskoj županiji ustrojeni su županijski uredi - svi u Dubrovniku, a njihove ispostave u bivšim općinskim središtima Korčula, Lastovo, Metković i Ploče: Ured za gospodarstvo, Ured za prosvjetu, kulturu, informiranje, šport i tehničku kulturu, Ured za rad, zdravstvo, i socijalnu skrb, Ured za prostorno uređenje, stambeno-komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Ured za turizam i Ured za statistiku, dok se ispostave Ureda za katastarsko-geodetske poslove, Ureda za imovinsko-pravne poslove i Ureda za opću upravu, nalaze u Blatu, Korčuli, Metkoviću i Pločama, a ispostava Ureda za pomorstvo u Pločama.
Prema Uredbi o područjima matičnih ureda (NN, 2/98.) na području Županije nalazi se 10 matičnih ureda, koji vode državne matice (rođenih, vjenčanih i umrlih) za sljedeća matična područja i pripadajuća naseljena mjesta i to: Dubrovnik, Orebić, Slano, Cavtat, Korčula, Vela Luka, Lastovo, Metković, Opuzen i Ploče. Za rad matičnih ureda i za udaljena matična područja određuju se uredovni dani.

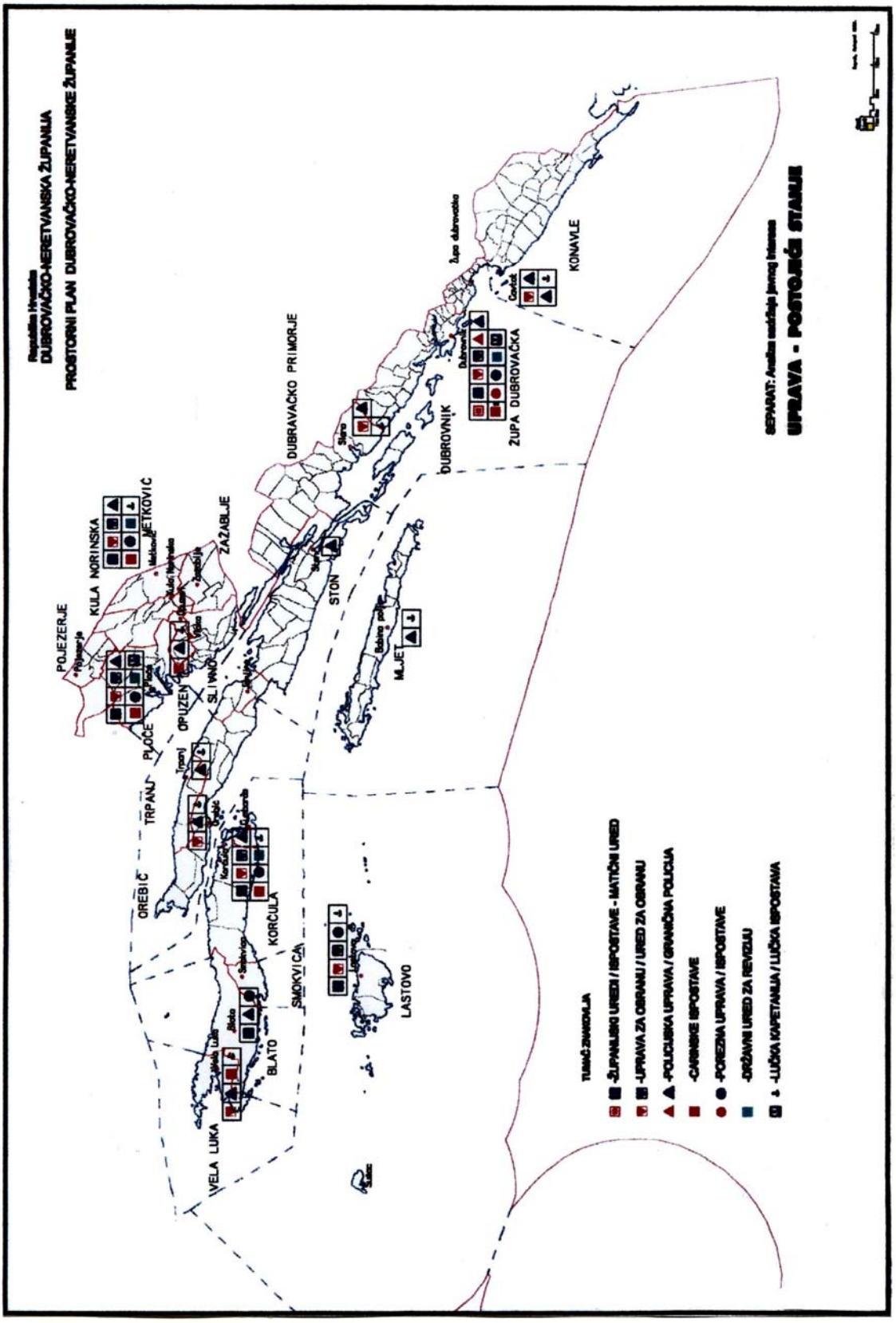

Uprava - postojeće stanje

Prema Odluci o sjedištu i području na kojima djeluju uprave za obranu i uredi za obranu (NN, 63/93.) i Uredbi o ustroju i djelovanju sustava motrenja i obavješćivanja u Republici Hrvatskoj (NN, 11/93.) na području Dubrovačko-neretvanske županije djeluje Uprava za obranu Dubrovnik sa sjedištem u Dubrovniku za područje Dubrovačko-neretvanske županije. U njezinu sastavu djeluju: Ured za obranu Dubrovnik, Ured za obranu Korčula, Ured za obranu Metković, Ured za obranu Ploče i Ured za obranu Lastovo.
Služba motrenja i obavješćivanja Dubrovačko-neretvanske županije nalazi se u Dubrovniku, kao i elementi službe motrenja i obavješćivanja u svim središtima Gradova i Općina (22).

Prema Zakonu o Uredu za nacionalnu sigurnost (NN, 37/95.), Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o unutarnjim poslovima (NN, 76/94.), Uredbi o sjedištu i području na kojem se osnivaju policijske uprave (NN, 70/97.), Uredbi o graničnim prijelazima u Republici Hrvatskoj (NN, 97/96.) i Zakona o vatrogastvu (NN, 58/93. i 87/96.) na području Dubrovačko-neretvanske županije djeluju sljedeće institucije:

- Ured za nacionalnu sigurnost ima ustrojstvenu jedinicu u Dubrovniku za područje Županije. Organi državne uprave nadležni za prelazak državne granice - granična policija između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine nalaze se stacionirane u nekoliko središta (Dubrovnik, Korčula, Ploče, Metković, Gruda, Čilipi, Slano, Lastovo (Ubli) i drugi) te na graničnim prijelazima.
- XV. policijska uprava Dubrovačko-neretvanske županije sa sjedištem u Dubrovniku za područje svih 5 gradova i 17 općina s policijskim postajama (ispostava) u 5 gradova i u većini Općina. Postrojba specijalne policije za područje Županije nalazi se u Cavtatu.
- Postrojbe i stožeri civilne zaštite u središtu županije Dubrovniku i u ostalim Gradovima i u većini Općina nalaze se u sastavu Ministarstva unutarnjih poslova.
- Vatrogasna zajednica Dubrovačko-neretvanske županije Dubrovnik,
  Vatrogasna zajednica Grada Dubrovnika te bivših općina Korčula, Lastovo, Metković i Ploče za više susjednih jedinica lokalne samouprave, odnosno novih općina: npr. Orebić i druge.
  Vatrogasne postrojbe Ministarstva unutarnjih poslova: Dubrovnik.
  Udruge dobrovoljnih vatrogasaca (Dobrovoljna vatrogasna društva):

Prema Zakonu o Poreznoj upravi (NN, 75/93., 1/96. i 137/97.), Zakonu o Carinskoj službi Republike Hrvatske (NN, 53/91, 53A/91., 41/94. i 46/96.), Zakonu o financijskoj policiji (NN, 89/92., 16/93. i 94/93.), Zakonu o državnoj reviziji (NN, 70/93.), Zakonu o lučkim kapetanijama (NN, 124/97.) i Odluci o osnivanju lučkih uprava Dubrovnik i Ploče (NN, 19/97.) na području Dubrovačko-neretvanske županije djeluju sljedeće institucije:

- Porezna uprava Županije - Područni ured Dubrovnik te ispostave Dubrovnik, Korčula, Lastovo, Metković i Ploče.
- Carinarnica Dubrovnik i Ploče sa ispostavama.
- Postaja financijske policije: Dubrovnik.
  Državni ured za reviziju Zagreb u ispostavama bivših Službi društvenog knjigovodstva Hrvatske (poslovi ekonomsko-financijske revizije) - središta bivših općina Dubrovnik, Korčula, Metković i Ploče.
- Lučka uprava Dubrovnik radi upravljanja, izgradnje i korištenja putničke luke Dubrovnik.
  Lučka uprava Ploče radi upravljanja, izgradnje i korištenja luke Ploče.
  Lučka kapetanija Dubrovnik za dio područja Županije pod čiju nadležnost spadaju lučke ispostave u pojedinim primorskim mjestima (lukama) u dijelu ove županije
  Lučka kapetanija Ploče za dio područja Dubrovačko-neretvanske županije pod čiju nadležnost spadaju lučke ispostave u pojedinim primorskim mjestima (lukama) u dijelu Županije

- Hrvatska izvještajna novinska agencija “HINA”-dopisništvo Dubrovnik, Korčula, Metković i Ploče.
- Državni hidrometeorološki zavod Zagreb - sinoptičke i glavne klimatološke meteorološke stanice, te kišomjerne postaje na području Dubrovačko-neretvanske županije.
- Ministarstvo za zaštitu okoliša i prostorno planiranje Republike Hrvatske - Zagreb:
- Uprava javne ustanove Nacionalnog parka “Mljet” na Mljetu (Goveđari, Pristanište).
- Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Dubrovniku.
- Rezervat Lokrum u Dubrovniku
- Zavod za obnovu Dubrovnika u Dubrovniku
- Županijska uprava za ceste na području Dubrovačko-neretvanske županije u Dubrovniku.
- HPT-Hrvatska pošta i telekomunikacije Zagreb - Centar pošta Dubrovnik s poštanskim uredima.

c) Pravosuđe

U neovisnoj i slobodnoj hrvatskoj državi provela se reorganizacija pravosuđa, kao jedan od tri segmenta hrvatske vlasti. Prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i

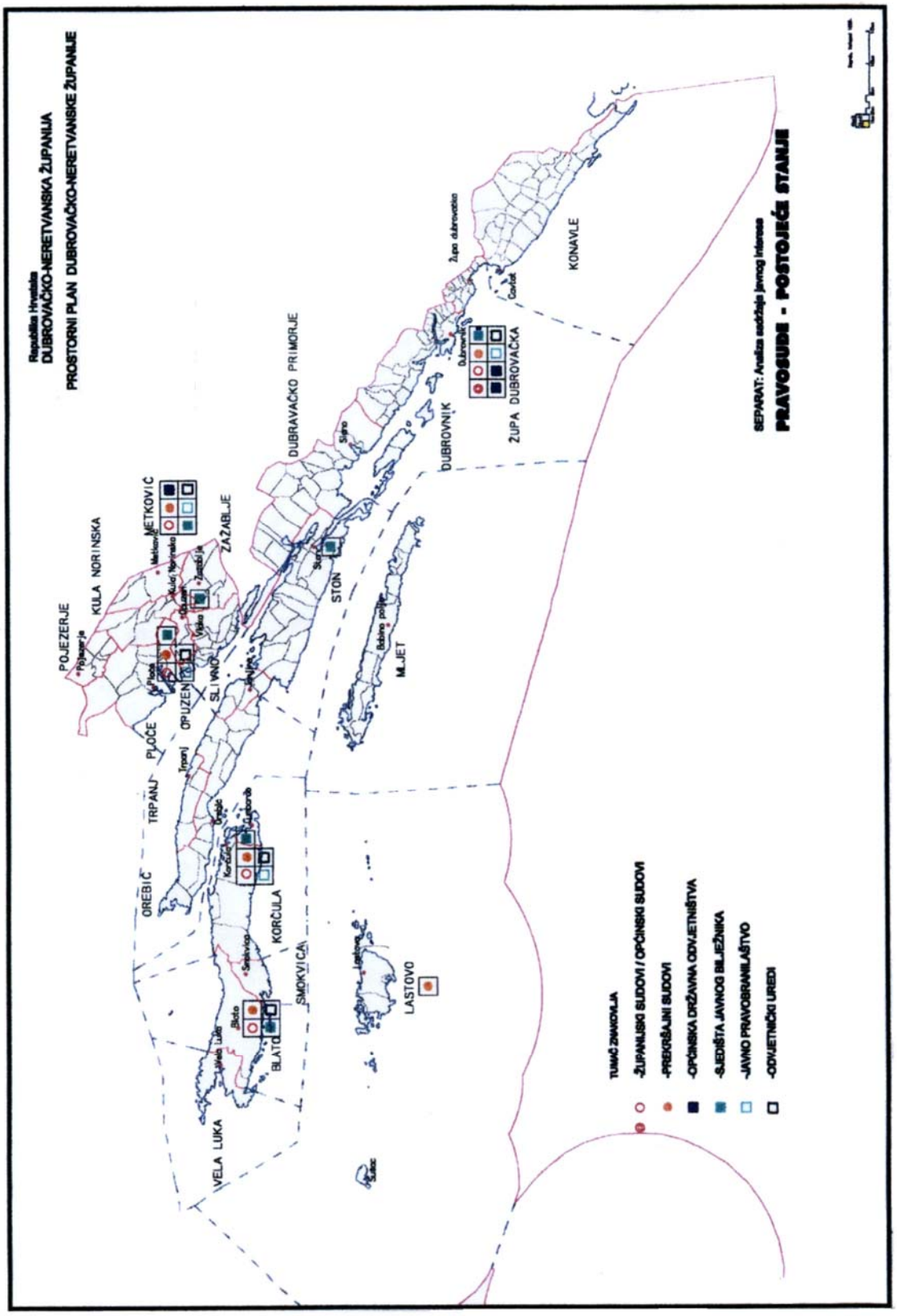

Pravosuđe - postojeće stanje

sjedištima sudova (NN, 104/97.), Zakonu o sudovima za mladež (NN, 111/97), Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajnim sudovima (NN, 33/95.) sjedište i mjesna nadležnost (područja) sudova na području Dubrovačko-neretvanske županije su sljedeći:

- Županijski sud u Dubrovniku nadležan za područje općinskih sudova koji se nalaze u Dubrovniku, Korčuli, Metkoviću i Pločama.
  U okviru Županijskog suda u Dubrovniku postoji županijski sudski zatvor (prije Okružni zatvor), te pravosudna policija pri sudovima i državnim odvjetništvima.
- Općinski sud u Dubrovniku, Korčuli, Metkoviću i Pločama
  U tim se sudovima nalaze zemljišnoknjižni odjeli (gruntovnice), gruntovnicu posjeduje i Blato.
  Za suđenje prvoga stupnja u kaznenim postupcima protiv maloljetnika i mlađih punoljetnika iz djelokruga više općinskih sudova određuje se Općinski sud u Dubrovniku za područje općinskih sudova u Korčuli i Metkoviću.
- Trgovački sud u Dubrovniku, za područje Dubrovačko-neretvanske županije.
- Prekršajni sudovi: Dubrovnik, Korčula, Blato, Lastovo, Metković i Ploče.

Prema Zakonu o područjima i sjedištima državnih odvjetništava (NN, 75/95.), Zakona o državnom pravobraniteljstvu (NN, 75/95), Zakona o odvjetništvu (NN, 9/94.) i Pravilnika o službenim sjedištima javnih bilježnika (NN, 38/94.) djeluju odgovarajuće pravosudne institucije na području Dubrovačko-neretvanske županije. Sjedište i mjesna nadležnost općinskih i županijskih državnih odvjetništava je:

- Županijsko državno odvjetništvo u Dubrovniku za područje Županijskog suda u Dubrovniku i Trgovačkog suda u Dubrovniku.
- Općinsko državno odvjetništvo u Dubrovniku za područje općinskih sudova u Dubrovniku i Korčuli.
- Općinsko državno odvjetništvo u Metkoviću za područje općinskih sudova u Metkoviću i Pločama.

Primjenom Zakona ukinuta su Općinska javna pravobraniteljstva u Dubrovniku, Korčuli, Metkoviću i Pločama te se Javno pravobraniteljstvo u Dubrovniku uspostavlja kao Državno pravobraniteljstvo Dubrovačko-neretvanske županije u Dubrovniku s ispostavama u Korčuli, Metkoviću i Pločama. U mjestima gdje se nalaze sjedišta sudova najčešće nalaze se odvjetnički uredi te javnobilježnička mjesta. Većina odvjetničkih ureda nalazi se u Dubrovniku, Korčuli, Metkoviću i Pločama, ali ih ima i u drugim mjestima, primjerice u Blatu, Opuzenu i dr.

d) Udruge građana, političke stranke i druge organizacije

U Županiji djeluju unutar gradova i općina brojne komore, zajednice, udruženja, klubovi, društva, udruge, političke stranke, sindikati, zaklade, fondacije, društvene, humanitarne i druge organizacije.

Vjerske zajednice
U Hrvatskoj postoji dvadesetak registriranih vjerskih zajednica, od kojih su na prostoru Županije 1991. bile najprisutnije Katolička crkva (više od 80% stanovništva), zatim Srpska pravoslavna crkva, Islamska vjerska zajednica, Židovska općina. Djelovale su i druge vjerske zajednice (neke protestantske crkve), s malim brojem pripadnika. Religiozne grupacije i vjerske zajednice imale su za vrijeme prošlog komunističkog društvenog sustava ograničeno ili potpuno zabranjeno djelovanje i bile su strogo kontrolirane od strane državnih vlasti. Sada je njihovo djelovanje slobodno, dopušten im je pristup u sve društvene strukture, pa i u škole, imaju slobodu djelovanja u pogledu izdavanja i distribucije novina, časopisa i knjiga (brojna su religiozna i vjerska glasila), te uopće djelovanja u javnim medijima (radio, televizija, novine).

Rimokatolička crkva
Rimokatolička crkva je najzastupljenija vjerska zajednica među stanovništvom Hrvatske pa i u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Organizirana je hijerarhijski i teritorijalno radi bolje povezanosti s vjernicima i lakšeg upravljanja crkvenim poslovima. Tako se hijerarhijski i prostorno ističu i razlikuju metropolije, nadbiskupije, biskupije, apostolska administratura, dekanati i župe.
Na većem dijelu Županije djeluje Dubrovačka biskupija, na manjem dijelu Splitsko-makarska nadbiskupija. Dijelovi su to velike Splitske metropolije s teritorijalnim ustrojstvom rimokatoličkih dekanata i župa. Biskupski ordinarijat Dubrovačke biskupije nalazi se u samome Dubrovniku, dok su pripadajuće župe i župni uredi raspoređeni u samim naseljima županije.

Prema spomenutom teritorijalnom ustroju Splitske metropolije u Županiji su također raspoređeni Dekanat, župe i župni uredi Splitsko-makarske nadbiskupije.

Ostale vjerske zajednice
Na području Županije registrirane su slijedeće institucije:

- Srpska pravoslavna parohija, Dubrovnik,
- Pravoslavna crkva Velike Gospe, Opuzen,
- Islamska (muslimanska) vjerska zajednica, Dubrovnik,
- Židovska općina Dubrovnik, Dubrovnik,
- Kršćanska adventistička crkva, Dubrovnik,
- Kršćanska adventistička crkva, Dubravica; ADRA - Hrvatski humanitarni centar Dubrovačko-neretvanske županije, Dubrovnik.

e) Prosvjeta

Nakon stjecanja neovisnosti i uspostave nove hrvatske države još 1990. počele su se uvoditi promjene i stvarati nov školski sustav, prilagođen potrebama osamostaljene Republike Hrvatske. Težilo se za deideologizacijom i depolitizacijom škole, zaživjela je sloboda svjetonazora i slobodan izbor vjeronauka, izradili su se novi nastavni planovi i programi prema suvremenim, stručnim i znanstvenim načelima i po uzoru na školstvo europskih država. Ponovo se uvode radna zanimanja, u jedinstveni školski sustav ponovno uključene su crkvene škole, omogućeno je otvaranje privatnih škola. Promjene su najviše zahvatile srednje, a manje osnovno i visoko školstvo.
Značajnije promjene u školskom sustavu dogodile su se tijekom 1995. i 1996. Provodilo se načelo hrvatskog nacionalnog odgoja i naobrazbe (od predškolskog odgoja, preko osnovnog do srednjeg školstva, prvenstveno izraženo kroz promjenu nastavnog programa za hrvatski jezik, povijesti i zemljopis). Sažimanjem nastavnih planova i programa dolazi se do rasterećivanja učenika i nastavnika.
Od početka školske godine 1995./1996. pokusno se uvodi u podsustav srednjeg strukovnog školstva s tendencijom potpunog prijelaza na dvojni sustav školovanja za zanimanja u obrtništvu.
Na temelju praćenja promjena u sustavu srednjeg školstva za zanimanja tehničara, pod utjecajem tehnoloških promjena u tehnološki razvijenim državama i praćenja tehnoloških promjena u našem gospodarstvu, odlučilo se pokusno uvesti nov profil tehničara (za mehatroniku) u podsustav srednjeg strukovnog školstva od školske godine 1996./1997. do 1999./2000. prema odgovarajućem projektu.
Zakonom o srednjem školstvu predviđena je mogućnost obrazovanja za zanimanja niže stručne spreme u trajanju od 1 do 2 godine. Upravo je u tijeku stručna rasprava o Načelima za izradu strategije školstva u Republici Hrvatskoj tj. o reformi osnovnog školstva i uvođenja 9-godišnjeg obveznog osnovnog školovanja s mogućnošću osposobljavanja za neka zanimanja.

Predškolski odgoj i naobrazba
Novi Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi (NN, 10/97.) i Pravilnik o posebnim uvjetima i mjerilima ostvarivanja programa predškolskog odgoja (NN, 133/97.) propisali su nov ustroj, djelatnost i sadržaj predškolskog odgoja i naobrazbe te uredili pitanja osnivanja, rada i financiranja dječjih vrtića, odnosno propisali posebne uvjete koji su potrebni za ostvarivanje programa predškolskog odgoja i naobrazbe te skrbi o djeci predškolske dobi.
Ovim se otvaraju i nove mogućnosti pomoći pri osnivanju privatnih vrtića, prilagođenih potrebama obitelji, odnosno roditelja i prije svega djece, za razliku od dotadašnjeg načela prilagodbi potrebama društva. Time se ostvaruje značajan pomak u radu i djelovanju dječjih vrtića. Odgoj i naobrazba u državnim, privatnim i vjerskim (crkvenim, samostanskim) ustanovama za predškolski odgoj i naobrazbu djece provodi se u dobi od šest mjeseci do šeste godine života, među koje su uključena i djeca s manjim teškoćama u razvoju. Posebna su podskupina djeca u 6. godini života, koja se prema odluci roditelja mogu upisati u tzv. predškolu (malu školu - priprema za upis u prvi razred). To su uglavnom djeca koja nisu pohađala vrtiće. Druge etničke zajednice imaju pravo otvarati dječje vrtiće za svoju djecu na materinskom jeziku.

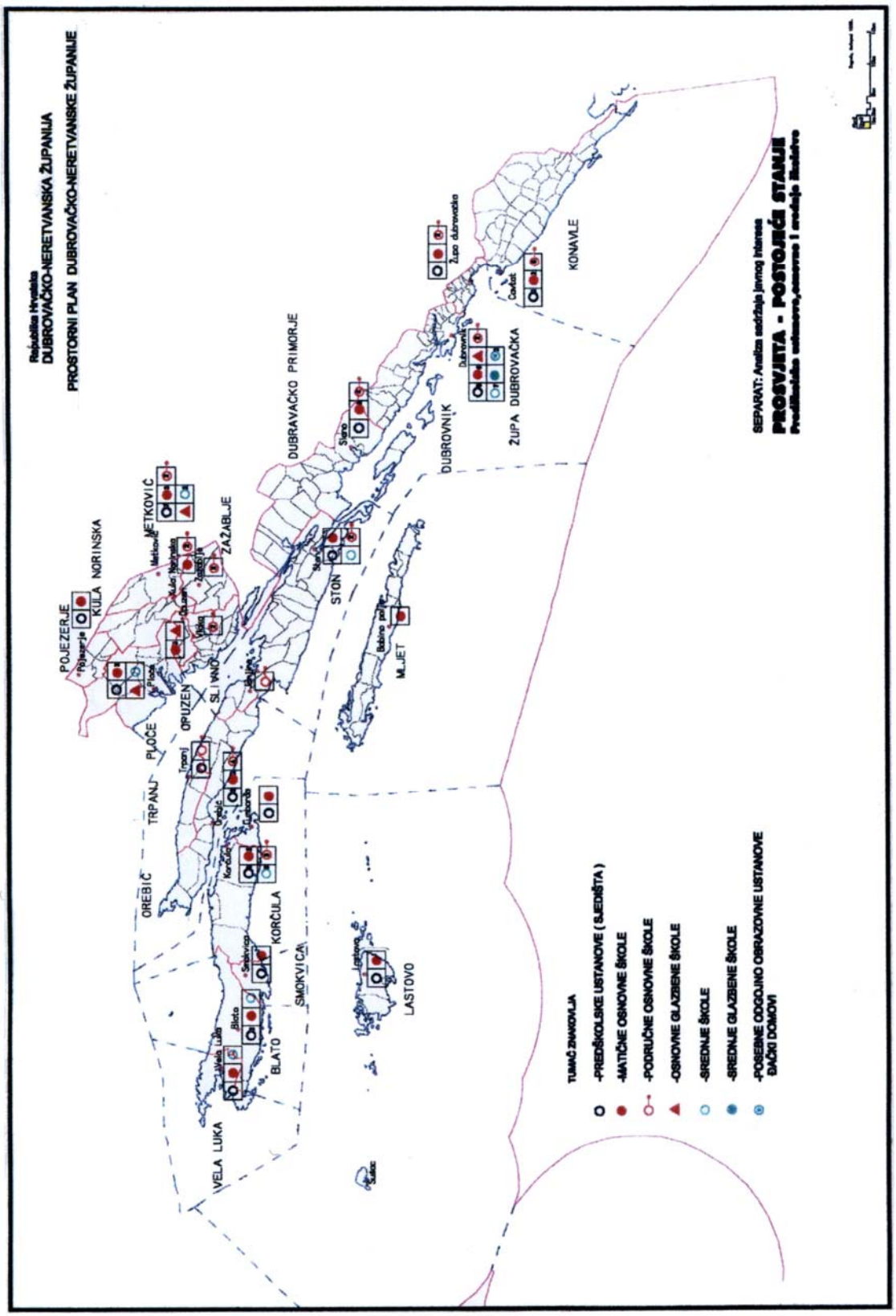

Prosvjeta - postojeće stanje

Programi predškolskog odgoja mogu se ostvarivati pri redovitim osnovnim školama te privatnim osnovnim školama i umjetničkim školama, kao igraonice u knjižnicama te u zdravstvenim i socijalnim ustanovama (s posebnim potrebama - s teškoćama u razvoju), kulturnim i športskim ustanovama i udrugama (mogu se ostvarivati kraći programi predškolskog odgoja - do tri sata dnevnog programa) za djecu od tri godine života do polaska u osnovnu školu.

Osnovno školstvo
Odgoj i školovanje u osnovnoj osmogodišnjoj školi obvezatni su za svu djecu od 6,5 do 14,5 godina života. Razlikuju se dva razdoblja, razredna nastava od I.-IV. razreda i predmetna nastava od V.-VIII. razreda. Jedinstven je plan i program za osnovnu školu.
Za posebno darovitu djecu predviđena je mogućnost izbora dodatnih sadržaja, kao i dodatno osnovno glazbeno i plesno školovanje.
Odgoj i školovanje djece s manjim teškoćama u razvoju ostvaruje se u osnovnim školama za redovite učenike, u sklopu potpune ili djelomične integracije tih učenika u redovitu nastavu.
Odgoj i školovanje djece i mladeži s većim teškoćama u razvoju od 1. do 21. godine života ostvaruje se u posebnim ustanovama, prilagođenima vrsti i stupnju teškoće.
Zajamčeno je pravo pripadnicima etničkih i nacionalnih zajednica i manjina na odgoj i školovanje na materinskom jeziku.

Srednje školstvo
Srednje školstvo u Hrvatskoj znatno se mijenja i postaje raznovrsnije. Postoje gimnazije, samostalne tehničke i srodne četverogodišnje škole, trogodišnje i dvogodišnje obrtničke, industrijske i druge gospodarske škole, mješovite i umjetničke srednje škole. Škole su državne, privatne i vjerske. Odgoj i školovanje djece i mladeži s lakšom mentalnom retardacijom i manjim teškoćama u razvoju ostvaruje se u srednjim školama za redovite učenike, u sklopu potpune ili djelomične integracije tih učenika u redovitu nastavu, te se mogu osposobiti za rad u nekim zanimanjima. Zajamčeno je pravo pripadnicima etničkih zajednica, odnosno manjina na odgoj i školovanje na materinskom jeziku.

Visoko školstvo i znanost
Visoko školstvo je uvršteno zajedno sa znanstvenim djelatnostima, kao što je ustrojeno i Ministarstvo znanosti i tehnologije. Visoka učilišta obavljaju djelatnost visoke naobrazbe (nastavna djelatnost i programi stalnog usavršavanja) i znanstvenoistraživačku (i stručnu) djelatnost. Na području Županije djeluju sljedeće visokoškolske institucije:

- Veleučilište u Dubrovniku, Dubrovnik
- Američka visoka škola za management i tehnologiju, s pravom javnosti, Dubrovnik
- Fakultet za turizam i vanjsku trgovinu, Dubrovnik
- Interuniverzitetski studij Sveučilišta u Zagrebu (Udruga Interuniverzitetski centar u Dubrovniku), Dubrovnik
- Muzička akademija u Zagrebu, studij u Dubrovniku, Dubrovnik
- Sveučilište u Splitu - Studentski centar - organizacija za studentski standard, Dubrovnik
- Teološko-katehetski institut, Teologija u Splitu, odsjek Dubrovnik

f) Kultura

Stanovnici Dubrovačko-neretvanske županije su korisnici i aktivni sudionici u kulturnim sadržajima i aktivnostima svoje županije. Registrirane su ili evidentirane brojne kulturne udruge i amaterska društva, manifestacije, koncertne dvorane, organizatori i posrednici, kinematografi, videoteke, domovi kulture i društveni domovi, te ostala kulturna društva i pokreti.
U skladu sa Zakonom o ustanovama (NN, 76/93.) i Zakonom o upravljanju ustanovama u kulturi (NN, 50/95.) Vlada Republike preko Ministarstva kulture donijela je rješenje kojim se osnivačka prava države nad ustanovama iz kulture, umjetnosti i informacija na području Dubrovačko-neretvanske županije prenose na jedinice lokalne samouprave.
Zbog velikih promjena koje su se dogodile posljednjih godina, moguće je da su prestale djelovati pojedine do sada registrirane kulturne institucije u pojedinim naseljima, odnosno da su u međuvremenu osnovane nove, ali još nisu registrirane, odnosno da su se promijenile njihove adrese zbog promjene imena ulica.

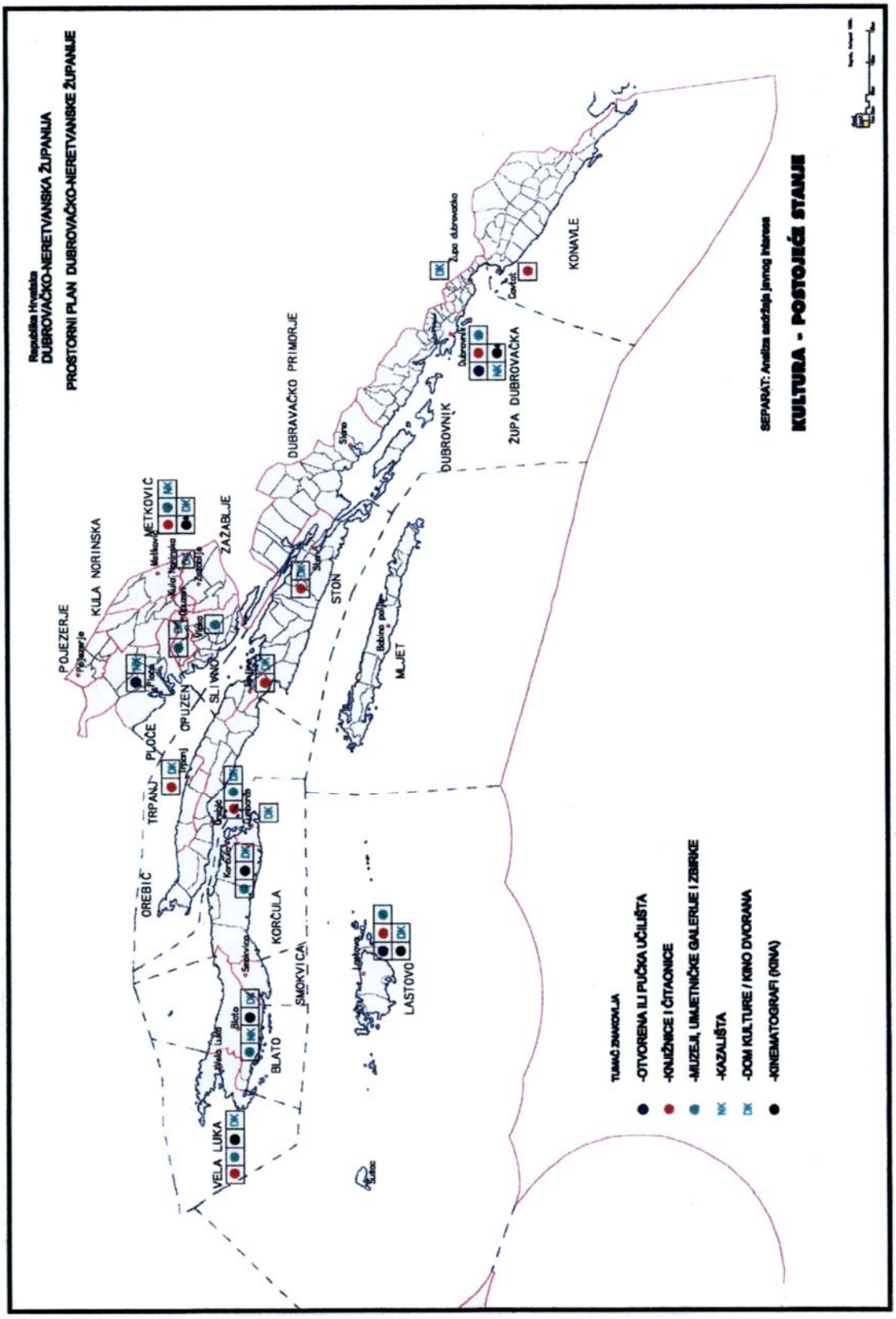

Kultura - postojeće stanje

Uzimajući u obzir postojeće kulturne institucije u naseljima pojedinih jedinica lokalne samouprave u Županiji može se zaključiti da njihov broj i djelovanje uglavnom zadovoljava te da odgovaraju raznovrsnim potrebama i interesima lokalnog stanovništva. Ipak, morat će se poraditi na proširenju i broju kulturnih i umjetničkih institucija u novoosnovanim općinama, jer za tim aktivnostima zasigurno i tamo postoji zanimanje. Posebno se to odnosi na lokalna središta, ali i na velike potrebe turističkih područja i naselja Županije.

g) Šport

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji gradovi Dubrovnik, Korčula i Metković su značajna športska središta s brojnim raznorodnim športskim društvima i klubovima, koji se natječu na državnoj, županijskoj i lokalnoj razini. Ostala športska društva i klubovi u drugim središtima i naseljima uglavnom imaju županijsko i lokalno obilježje. Neka društva i klubovi imaju samo rekreacijsko značenje. Dakle, na području Dubrovačko-neretvanske županije djeluju brojne športske organizacije i može se ustvrditi da su osnovane u svim jedinicama lokalne samouprave. Ipak, ima još uvijek mogućnosti osnivanja i djelovanja novih športskih klubova i društava u pojedinim naseljima i jedinicama lokalne samouprave. Međutim, premalo je športskih objekata i tek predstoje veliki napori da se njihovom izgradnjom osigura bavljenja športom, ali da se omogući i rekreacija što većeg broja stanovnika Županije, a tek potom moglo bi se pristupiti organizaciji značajnih natjecanja i športskih priredaba na svim razinama.

h) Zdravstvo

Pravo na zdravstvenu zaštitu Ustavom je zajamčeno svakom stanovniku Republike Hrvatske. Zakoni o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju iz 1993. uvode nov pristup zdravstvu i utvrđuju osnovu koja će omogućiti njegov daljnji razvitak. Novim zakonodavstvom omogućeno je otvaranje privatne prakse kao i osnivanje privatnih ustanova, te uvođenje dopunskog i dodatnog zdravstvenog osiguranja. Istim je zakonima regulirano da se zdravstvena zaštita provodi na načelima sveobuhvatnosti, kontinuiranosti, dostupnosti i cjelovitog pristupa. Uz omogućeno kontrolirano tržišno natjecanje za pružanje zdravstvene skrbi, država zadržava pravo na vodeću ulogu u nadzoru nad zdravstvenom zaštitom određenih ranjivih skupina (trudnice, djeca do 15 godina, stariji od 65 godina, invalidi), te nad pojedinim javno-zdravstvenim problemima (zarazne i kronične nezarazne bolesti).
1994. provedena je preobrazba zdravstvenih ustanova i njihovo organizacijsko prilagođavanje novom zakonodavstvu, što je imalo za posljedicu prestanak rada medicinskih središta i njihov preustroj u ustanove primarne i bolničke zdravstvene zaštite te zavode za javno zdravstvo.

Primarna zdravstvena zaštita
1. opća medicina
2. hitna medicinska pomoć
3. zdravstvena zaštita dojenčadi i male djece
4. zdravstvena zaštita školske djece, mladeži i studenata
5. zdravstvena zaštita djelatnika
6. zdravstvena zaštita žena
7. zaštita i liječenje usta i zubi

Zdravstvene ustanove na sekundarnoj razini
a) specijalističko-konzilijarne te ostale djelatnosti
    1. specijalističke ordinacije
    2. epidemiologija/bakteriološka dijagnostika tuberkuloze
    3. transfuzija krvi
    4. ljekarne

b) stacionarna zdravstvena zaštita
    1. poliklinika
    2. opća bolnica
    3. specijalna bolnica
    4. opći i specijalistički stacionari i izvanbolnička rodilišta
    5. lječilište

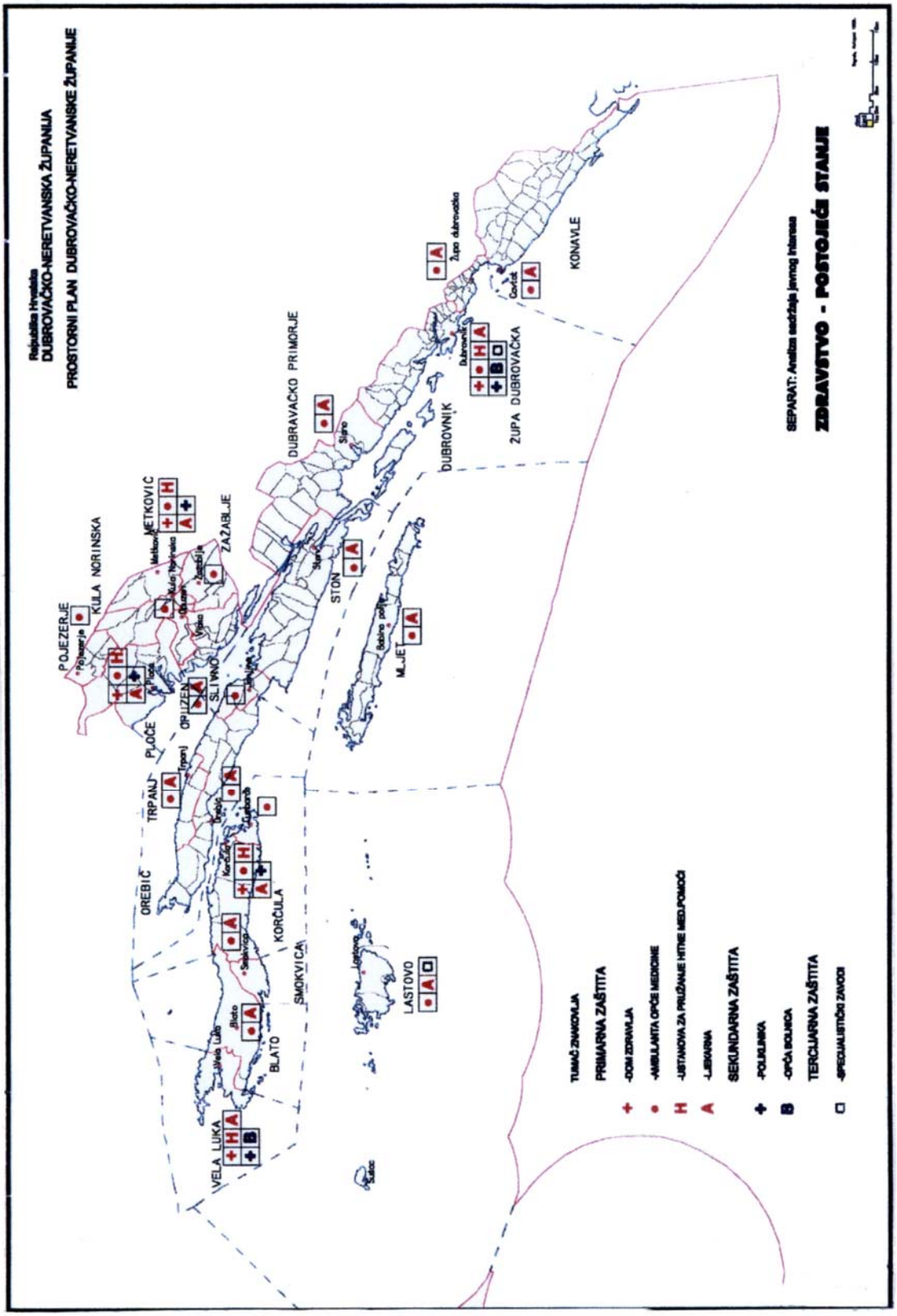

Zdravstvo - postojeće stanje

Zdravstvene ustanove na tercijarnoj razini
1. Zavod za javno zdravstvo Županije
2. Zavod za transfuzijsku medicinu

Prema raspoloživim izvorima - stanje (djelatnici po pojedinim zdravstvenim ustanovama na dan 31. XII. 1996.) u Županiji je ukupno bilo 243 liječnika, 53 stomatologa i 52 farmaceuta (državni i privatni, stalno zaposleni) što za broj stanovnika (1991.) od 126 329 iznosi 520 osiguranika po liječniku (za Hrvatsku 508 o/lj), 2384 osiguranika/stomatologu (2950 o/st) i 2217 osiguranika/farmaceutu (3010 o/f). Pokazatelj je to koji upućuje da je u Županiji premali broj liječnika i da postoji odstupanje od republičkog prosjeka, dok je broj stomatologa i farmaceuta daleko iznad prosjeka Hrvatske.

Primarna zdravstvena zaštita u Dubrovačko-neretvanskoj županiji:
1. Opća medicina - 1576 osuguranika/liječniku odgovara Zakonom propisanom standardu (1700)
2. Zdravstvena zaštita dojenčadi i male djece - 1402 osiguranika/liječniku **ne** odgovara Zakonom propisanom standardu (1000)
3. Zdravstvena zaštita školske djece, mladeži i sveučilištaraca - 2018 osiguranika/liječniku odgovara Zakonom propisanom standardu (5000)
4. Zdravstvena zaštita medicine rada
5. Zdravstvena zaštita žena - 6336 osiguranika/liječniku **ne** odgovara Zakonom propisanom standardu (6000)
6. Hitna medicinska praksa
7. Zdravstvena zaštita i liječenje zubi i usta - 1921 osig./liječniku odgovara Zakonom propisanom standardu (2500)
8. Patronažna djelatnost - 3911 osiguranika/liječniku odgovara Zakonom propisanom standardu (5100)
9. Kućna njega - nije iskazana

Stacionarna zdravstvena zaštita:
Dubrovnik - Opća bolnica sa 280 postelja i 82 liječnika za 14 specijalnosti
Metković - specij. stacionar u sklopu Doma zdravlja sa 17 postelja i 2 liječnika za 1 specijalnost (ginekologija i porodništvo)
Ukupno Županija: 280 postelja i 84 liječnika

Prema broju stanovnika u Županiji 1991. proizlaze 2,35 postelje na 1000 stanovnika koje ne odgovara prosjeku Hrvatske i propisanom standardu od 3,5 postelje na 1000 stanovnika.

i) Rad i socijalna skrb

Socijalna skrb je djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku. Tom djelatnošću osigurava se i ostvaruje pomoć u podmirivanju osnovnih životnih potreba za socijalno ugrožene, nemoćne i druge osobe kada ih nisu u mogućnosti zadovoljiti ni uz pomoć članova obitelji, bilo zbog nepovoljnih osobnih, bilo zbog gospodarskih, socijalnih ili drugih okolnosti.

Djelatnost rada i socijalne skrbi obuhvaća slijedeće ustanove:
1. Zavodi za zapošljavanje
   - Područna služba i Ispostave
2. Republički fond mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske
   - Područna služba i Ispostave
3. Ustanove socijalne skrbi
   3.1. Centar za socijalnu skrb
   - Osniva se za područje jedne ili više općina ili gradova na području iste županije, odnosno Grada Zagreba. Centar za socijalnu skrb može imati jednu ili više podružnica.

   3.2. Dom socijalne skrbi
   - dom za djecu (za djecu bez roditelja, za djecu s poremećajima u ponašanju, tjelesno, mentalno oštećenu ili psihički bolesnu djecu, te djecu ovisnike),
   - dom za odrasle osobe (za tjelesno, mentalno oštećene ili psihički bolesne odrasle osobe, ovisnike, te starije i nemoćne osobe).

   3.3. Centar za pomoć i njegu

Domovi socijalne skrbi osnivaju se u skladu s potrebama što ih za određeno područje utvrdi Ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

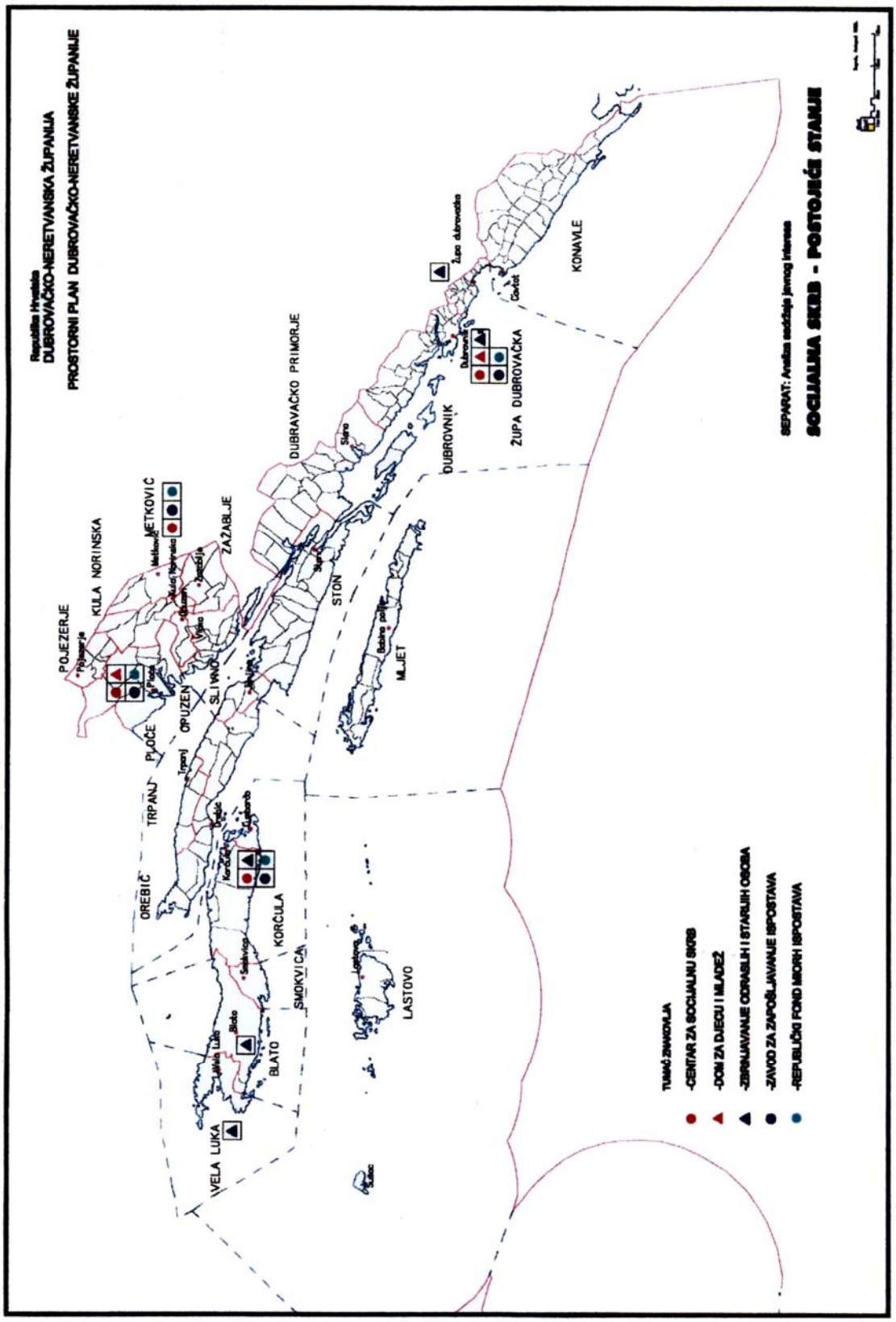

Socijalna skrb - postojeće stanje

1.1.2.5. ZAŠTIĆENA GRADITELJSKA I PRIRODNA BAŠTINA

a) Graditeljska baština

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji nalazi se velik broj registriranih i evidentiranih spomenika kulture, s posebnim naglaskom na vrijedne urbane cjeline. Ističu se brojna prostorna, urbanistička i arhitektonska rješenja nastala u stoljećima postojanja Dubrovačke Republike. Izrazito bogat spomenicima kulture, pokriven mrežom obalnih naselja s vrlo vrijednim povijesnim urbanim cjelinama (Dubrovnik, Korčula, Ston, Cavtat, Orebić, Slano i Lumbarda) longitudinalni obalni pojas s otocima organski je urastao u prirodni prostor iznimnih vrijednosti.
U prostoru Županije se prema važnosti ili prema zastupljenosti spomeničke baštine teško mogu izdvojiti neka područja zato što nisu istražena niti valorizirana u dovoljnoj mjeri. Međutim, ipak bi se moglo reći da prostor doline Neretve prema važnosti nalaza iz doba (grčke i) rimske antike kao i prostor Dubrovačke Republike nose primat u važnosti lokaliteta. Posebno se ističu zona sela Vid, za koju se pretpostavlja da je šira lokacija rimske metropole Narone (od V. do IV. st. pr. Kr. koja kao rimska kolonija u I. st. pr. Kr. doživljava vrhunac, a pad u VII. st. po. Kr.), te šira zona Grada Dubrovnika, tog dragulja graditeljstva i civilizacije europskog i mediteranskog kulturnoga kruga iz vremena od XV. do XVII. stoljeća.
Prilikom bavljenja tim gradovima nisu podjednako valorizirani svi povijesni graditeljski slojevi. Na lokalitetu Vid nije dostatno istražen antički sloj, a nedostatno je valorizirana i ljupka ruralna arhitektura prošlog stoljeća. U široj zoni Dubrovnika manjkavo su valorizirane ostale graditeljske epohe, osim onih iz doba Dubrovačke Republike. Jednako nedostatno valorizirana je i spomenička baština iz područja Donje Neretve, odnosi se to prije svega na rimsko razdoblje.
Stoga je važno, prema utvrđenim kriterijima, zauzeti pravilan odnos prema povijesnim slojevima svih graditeljskih epoha tako da ih se sačuva u zatečenom/izvornom obliku, odnosno da ih se uklopi u razvojne planove društvene zajednice.
Zaštita spomenika kulture u Županiji je, nažalost, gotovo simbolična. Izuzev stare jezgre Dubrovnika stanje drugih zaštićenih objekata je prilično loše - pogotovo nakon ratnih razaranja. Brojne povijesne graditeljske cjeline u prostoru Dubrovačko-neretvanske županije moraju se zaštititi znatno učinkovitije jer, usprkos svojoj iznimnoj vrijednosti, postaju jako zanimljive za gradnju i druge vrste čovjekovih posezanja. Premala, počesto nikakva pažnja za zaštitu spomeničkih vrijednosti Županije traje već desetljećima. Briga o spomenicima, dodijeljena općinskim zavodima za zaštitu kulture i prirode nije u dostatnoj mjeri urodila plodom. Pogotovo je stanje teško na području neretvanskog kraja, te otoka Lastova i Korčule, jer zaštita spomenika nije ni organizirana.
Nisu sva povijesna urbana središta jednako ugrožena planiranom izgradnjom, ali općenito za sva vrijedi da je planovima deklarirana zaštita u suprotnosti s planiranom izgradnjom i namjenom. Planiran rast i razvoj tako postaju stalno izvorište nesporazuma, umjesto da prostorno-planski dokumenti budu glavni instrumenti kulturno-povijesne baštine.
Zbog svoje privlačivosti ali i brojnosti, kulturno-povijesni spomenici, cjeline i utvrđeni gradovi predstavljaju ograničenje u planiranju razvitka.
Novim bi se planovima bezuvjetno moralo ugraditi učinkovite mehanizme za izravnu provedbu zaštite graditeljske baštine, a transdisciplinarnim načinom provesti sintezu planskih prognoza i tako posredno omogućiti očuvanje graditeljskih cjelina kao kulturno-povijesnih repera u prostoru Županije.

Jugoistočno područje Dubrovačko-neretvanske županije
Prema podacima i evidenciji Ministarstva kulture - Uprave za zaštitu kulturne baštine-Konzervatorskog odjela u Dubrovniku na dijelu Dubrovačko-neretvanske županije koji obuhvaća područje Grada Dubrovnika te Općina Dubrovačko Primorje, Janjina, Konavle, Orebić, Ston, Trpanj i Župa Dubrovačka, u Registar nepokretnih spomenika kulture upisano je 84 nepokretnih spomenika kulture svih kategorija. Pod režimom preventivne zaštite još ih je 476, a Prostornim je planovima evidentirano 1006 objekata kulturne baštine.

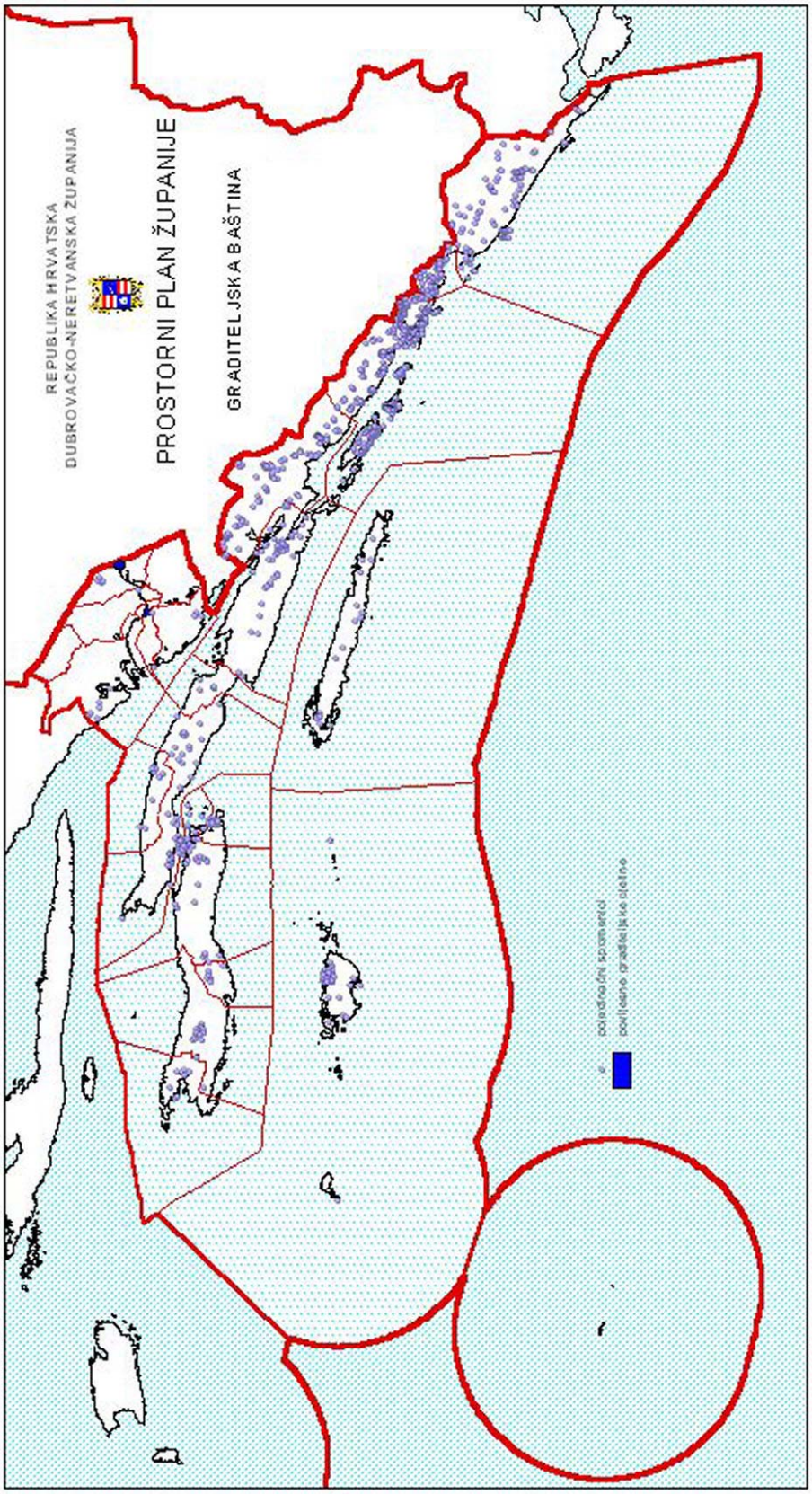

Graditeljska baština u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Sjeverozapadno područje Dubrovačko-neretvanske županije

Sjeverozapadni je dio Županije područje iznimno bogato kulturno-povijesnim naslijeđem. Sastoji se od dijelova nekadašnje Mletačke Dalmacije i Dubrovačke Republike, te doline Neretve koja je u jednom trenutku povijesti bila dijelom Turskog carstva, a od XVIII. stoljeća je dio Mletačke Republike. To se granično područje s jedne strane ističe bogatstvom različitih utjecaja, a s druge neprekinutim kontinuitetom kulturnog življenja od pretpovijesti i antike do danas.

Prema podacima i evidenciji Ministarstva kulture - Uprave za zaštitu kulturne baštine-Konzervatorskog odjela u Splitu, na navedenom dijelu Dubrovačko-neretvanske županije u Registar nepokretnih spomenika kulture upisan je 151 nepokretni spomenik kulture svih kategorija, od čega 22 povijesne cjeline (urbane, polu-urbane i ruralne cjeline, arheološke i hidro-arheološke zone) te 129 povijesnih građevina (stambeni, sakralni i javni sklopovi i građevine, etnografski i povijesni spomenici). Prostornim je planovima evidentirano ili se nalazi pod režimom preventivne zaštite još dvjestotinjak povijesnih cjelina te još najmanje 700 pojedinačnih spomenika, odnosno sklopova.

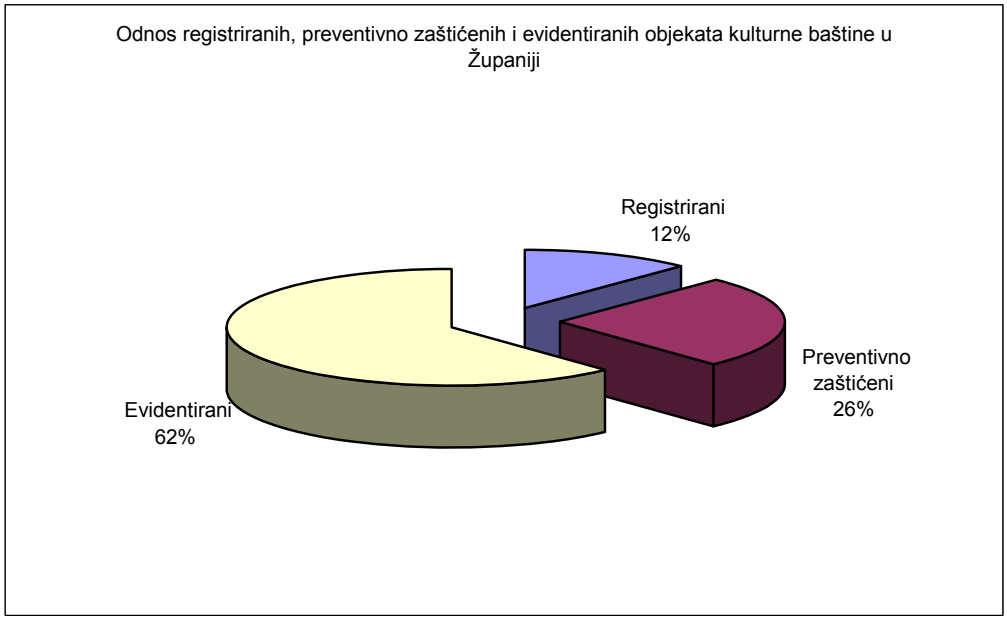

b) Prirodna baština

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji postoji ukupno 59 dijelova prirode. 42 dijela prirode već je obuhvaćeno Zakonom o zaštiti prirode, a 17 ih se smatra potencijalno vrijednima za zaštitu temeljem istoga Zakona.

Prema kategoriji zaštite (Zakon o zaštiti prirode: NN, 30/94 i 72/94) u Županiji je zaštićeno:

nacionalni park	1
strogi rezervat	1
posebni rezervat	7
park šuma	9
zaštićeni krajolik	8
spomenik prirode	7
spomenik parkovne arhitekture	9

Površina zaštićenih dijelova prirode zajedno s pripadajućim morem u Županiji je 25.468,50 ha.

Kategorije	DUBROVAČKO - NERETVANSKA ŽUPANIJA				
	Zaštićeni	Površina zaštićenih* (ha)	Potencijalno vrijedno za zaštitu	Površina potencijalno vrijednih za zaštitu (ha)	Zaštićeni i Potencijalno vrijedno za zaštitu
Nacionalni park	1	5.305,35	0	-	1
Park prirode	0	-	3	81.886,89	3
Strogi rezervat	1	16.302,33	0	-	0
Posebni rezervat	7	1.413,12	5	1.845,38	12
Park šuma	9	336,94	1	16,96	10
Zaštićeni krajolik	8	2.110,76	4	2.273,58	12
Spomenik prirode	7		1		8
Spomenik parkovne arhitekture	9		3		12
UKUPNO	**42**	**25.468,5**	**17**	**86.022,81**	**59**

* Odnosi se na kopno i more.

Na području Dubrovačko-neretvanske županije nalazi se relativno velik broj zaštićenih dijelova prirode, međutim stanje tih područja je prilično loše, osobito nakon ratnih razaranja. Zaštita je gotovo simbolična, izuzevši ona područja koja imaju zakonskog i stvarnog skrbnika poput Uprave Nacionalnog parka "Mljet", Posebnog rezervata Lokrum i Arboretuma Trsteno. Mala ili nikakva pažnja za zaštitu prirodnih vrijednosti Županije traje već više desetaka godina

Za zaštićene dijelove prirode u Dubrovačko-neretvanskoj županiji postoji znakovita razlika između Akta o proglašenju zaštićenog područja i realne situacije na terenu, gdje se prirodna baština devastira bez kontrole.

Znatno su oštećeni ili potpuno uništeni neki zaštićeni dijelovi prirode tijekom srpsko-crnogorske agresije na južni dio Hrvatske, osobito od 1991. do 1993., te u požarima ili devastacijama (zaštićen krajobraz - uvala Prapratno i spomenik prirode - skupina šmrikovih stabala u Platu i dr.). Stoga je neophodno provesti reviziju oštećenih objekata, jer nekima je potrebno ukinuti status zaštite, a za neke moguću promjenu motiva zaštite. Za nepovratno uništene zaštićene dijelove prirode, budući da su nestala čak i sama obilježja zbog kojih su zaštićeni, mora se pokrenuti postupak za donošenje akta o prestanku zaštite, prema Zakonu o zaštiti prirode.

Uz zaštićene dijelove prirode u prostorno-planskim dokumentima bivših općina, u sastavu Dubrovačko-neretvanske županije, predlaže se veći broj potencijalno vrijednih područja za zaštitu, koja nisu zaštićena prema Zakonu o zaštiti prirode te je potrebno izraditi stručne podloge koje će potaknuti postupak za proglašenje zaštite.

Kao naznaka početka tih aktivnosti koja će rezultirati revizijom ranga i opsega zaštite prirodnih vrednota u Dubrovačko-neretvanskoj županiji izrađena je sektorska studija za potrebe Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije “Korištenje i zaštita mora” Oceanografskog instituta Split - Laboratorij Dubrovnik, koja je temeljito obradila čitavo obalno područje Županije s posebnim naglascima na Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske određene Parkove prirode Elafiti i Lastovo. Posebni problem se pojavio kada je trebalo interpretirati granicu parkova prirode povećanjem iz mjerila 1:2.600.000 u mjerilo 1:100.000.

Sa željom da se što kvalitetnije obradi područje zaštite prirode u okviru Prostornog plana Županije izrađena je sektorska studija koja je sukladno stručnoj podlozi pobliže opisala fenomen koji se štiti i područje na kojem se pojavljuje, te s lica mjesta sakupila podatke i opažanja, iz čega je proizašao realan prijedlog granice parkova prirode Elafiti i Lastovo, time i drugih vrijednih područja. Obzirom na obuhvat predložen Strategijom i Programom, obuhvat predložen Prostornim planom Županije razlikuje se u nekim mjestima, tako da se za:

1. **Elafite**

   zbog zaštite biološke raznolikosti, specifičnih floristično-vegetacijskih i ekoloških svojstava, kulturno-povijesnog nasljeđa i stupnja očuvanosti, predlaže proglasiti parkom prirode “Elafiti” sljedeće područje:

   a) otočno i kopneno područje: Grebeni, otok Daksa, rt Bat (Zaton), otoci Koločep, Sv. Andrija, Lopud, Ruda, Šipan, Jakljan sa svim pripadajućim otočićima, te Olipa. Zatim, krajnji jugoistočni dio Pelješca koji obuhvaća spojnicu uvala Žukova - Broce do rta Vratnik (općina Ston) te šire područje poluotoka Grbljava (općine Dubrovačko primorje i Ston).
   b) pripadajući akvatorij
      - akvatorij uvale Lapad;

- 100 m od obale akvatorija oko otoka Dakse, Sv. Andrije i Grebena, rta Bata i područje klifa Orašac-Trsteno, kao i čitave južne vanjske linije parka prirode (od rta-uvale Žukova na Pelješcu do rta Butor na Šipanu, te od rta Benešin rat do rta Skaleta na Lopudu); od rta Ratac do rta Pologrina na poluotoku Grbljava, uvale Hodobije i Klobučara (područje Dola), sjevernu obalu koja uključuje rt Jezik na otoku Olipi do uključujući prolaz Harpoti.
- cijeli akvatorij Stonskog kanala uključujući Veliki i Mali Vratnik.
- akvatorij koji obuhvaća spojnicu rta Skeleta na Lopudu do rta Bezdanj (Koločep) s južne strane i uvalu između rta Bezdanj i rta Plečak na istoku, te od rta Poluge do rta Čavalike (uključujući i njega) sa sjeverne strane.

2. Lastovo

predlaže parkom prirode proglasiti slijedeće područje:

a) južna kopnena zona otoka Lastova od rta Canj na sjevernoj strani prema lokalitetu Prgovo, Žegovo polje do uvale Za planiku, kao i otoci Sušac, Kopište, Mrčara, Vlašnik, Bratin, Lastovnjaci i Vrhovnjaci.

b) Također, uz kopneni dio, park prirode predlaže se proširiti i na akvatorij, i to: područje 200 m od obale, oko otoka Sušca, Kopišta, Mrčare, Vlašnika, Bratina, Lastovnjaka i Vrhovnjaka, kao i obalno more od rta Canj na sjeveru do uvale Zaplanik na jugozapadu, uključujući cjelokupni akvatorij između rta Struga i rta Veljeg mora.

Navedene probleme, uočene prilikom izrade Prostornoga plana Dubrovačko-neretvanske županije, nadležne će službe riješiti u okviru svojih budućih aktivnosti.

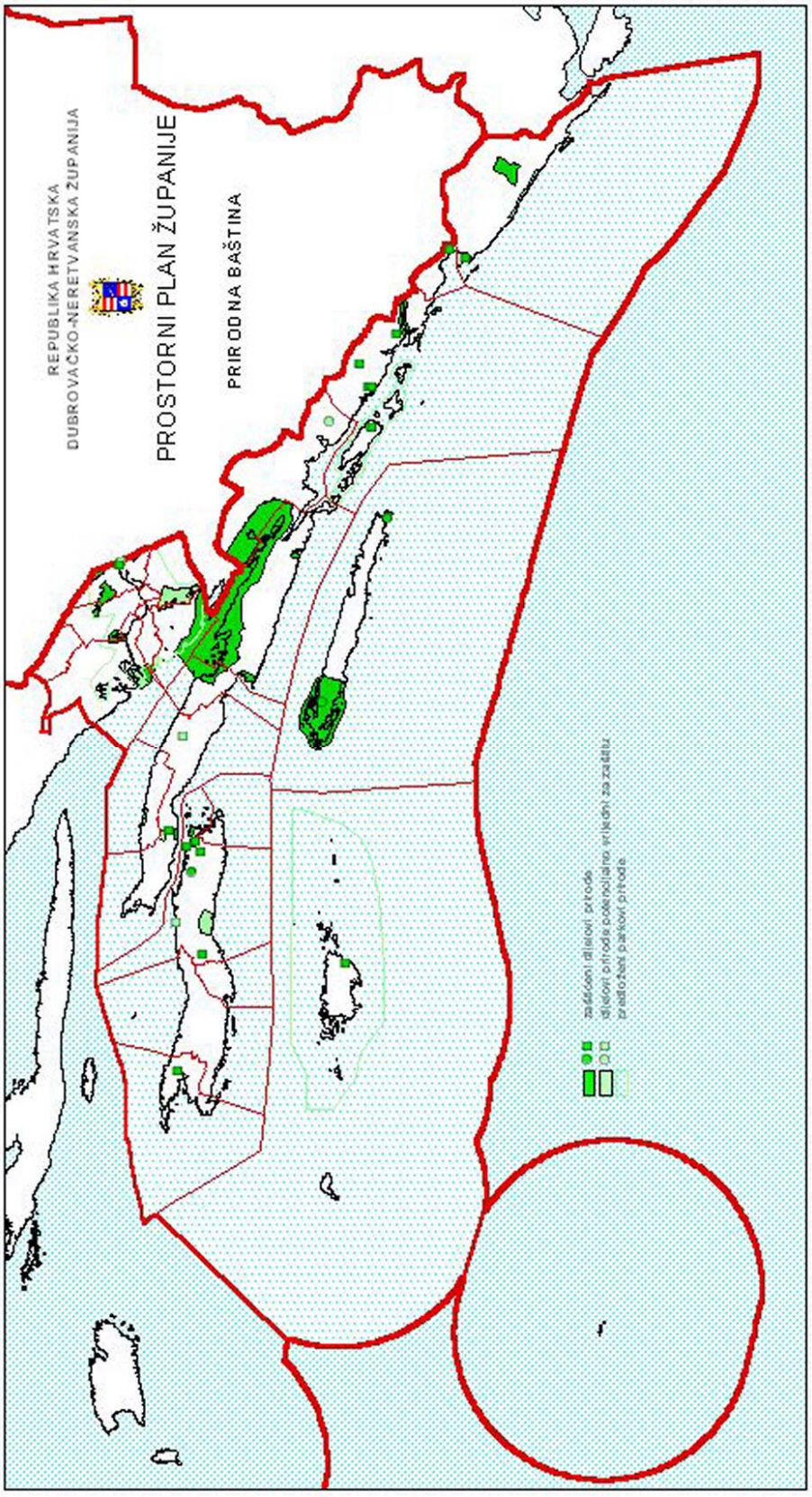

Prirodna baština u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

1.1.3. OBVEZE IZ PROGRAMA PROSTORNOG UREĐENJA DRŽAVE I OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

1.1.3.1. OBVEZE IZ PROGRAMA I STRATEGIJE PROSTORNOG UREĐENJA DRŽAVE

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN, 50/99) na razini države čine zajednički dokument prostornog uređenja na načelima održivog razvitka i obvezno se primjenjuju na sve prostorne planove i sektorske razvojne programe, čime su ispunjeni preduvjeti i za izradu i donošenje prostornih planova županija.

Pojedina područja Strategija razmatra kao prostorno funkcionalne cjeline. Tako Dubrovačko-neretvansku županiju svrstava u županije jadranske Hrvatske, kojima je zajedničko da se planski elementi razvojnih sustava osobito odnose na:

- turističku komponentu područja kao glavnu strateško-razvojnu odrednicu (kriteriji korištenja obalnog područja, mjere poboljšanja kvalitete prostora i okoliša)
- rješenje prometno-gospodarskog sustava Jadrana kao dijela Mediterana, u sklopu povezivanja područja unutar Hrvatske, Srednje Europe i Mediterana, Europe i Istoka (cestovni i željeznički prometni pravci, sustav luka hrvatskog Jadrana, pomorski promet)
- gospodarenje hrvatskim Jadranom (s planom namjene mora, površine i podmorja - koje obuhvaća obalu, odnosno epikontinetalni pojas - nacionalne teritorijalne vode i pomorsku granicu Hrvatske
- uređenje područja uz državnu granicu s Federacijom Bosne i Hercegovine.

Područje Županije obuhvaća i dvije velike problemske cjeline. To su razvoj otoka i zaobalnog, brdsko-gorskog prostora (otežani uvjeti zbog ratnih razaranja) uvjetuju kompleksan obuhvat da bi se uspostavilo integralno gospodarenje i revitalizacija.

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske predviđa za područje Dubrovačko-neretvanske županije prioritetne mjere i aktivnosti na prostoru Županije:

- "Zbog svog posebnog i izdvojenog položaja na krajnjem jugoistoku zemlje, šire područje Dubrovnika (Dubrovačko priobalje) zahtjeva i zaslužuje posebnu i prioritetnu pažnju i tretman u prostornom povezivanju s drugim dijelovima Hrvatske, u međusobnom povezivanju dijelova Europe (iz pravca Italije u pravcu Crne Gore, Albanije i Grčke), ali i sa svijetom. Potrebno je uspostaviti brojne brze i kvalitetne brodske, trajektne i zračne veze, izgraditi suvremenu jadransku autocestu, moderan međunarodni aerodrom, te suvremeni i funkcionalni sustav telekomunikacijskih veza."
- Grad Dubrovnik razviti kao "regionalno središte" do 2005. kako bi se stvorio potencijal za prelazak u višu kategoriju "regionalnog središta" (Rijeka, Osijek, Split)
- Grad Metković razviti kao "grad sa značajnim urbanim područjem" i kao drugi po centralitetu iza Dubrovnika u Županiji
- Ploče, Opuzen, Korčulu, Blato, Vela Luka, Cavtat razviti do 2005. kao mrežu manjih gradova tercijarnih županijskih središta
- obnovu i završetak izgradnje Opće bolnice u Dubrovniku i izgradnja Centra za radno-proizvodne aktivnosti invalidnih osoba, za dnevno zbrinjavanje djece i odraslih osoba s umjerenom, težom i teškom mentalnom retardacijom i rekonstrukciju postojećeg centra
- izgradnju studentskog doma
- izgradnju veleučilišta u Dubrovniku
- izgradnju TV-centra Dubrovnik
- izgradnju Opće bolnice u Metkoviću
- rekonstrukciju rehabilitacijskog centra i lječilišta u Vela Luci
- izgradnju brze ceste Dubrovnik - zračna luka Čilipi kao prve faze autoceste kroz Županiju (od 2005. do 2015.)
- kopneno povezivanje otoka Korčule sa Pelješcem (mostom, podmorskim tunelom), rekonstrukcija Pelješke ceste (do 2015.)
- izgradnju uzdužjadranske brze pruge za Albaniju (od 2005. do 2015.)
- rekonstrukciju luke Dubrovnik kao sekundarne po značenju, te luke Ploče kao tercijarne po značenju u mreži jadranskih luka (poticajne mjere za rekonstrukciju luka Vela Luka, Cavtat,..)
- "luka Ploče se treba razvijati prvenstveno za potrebe susjedne Republike Bosne i Hercegovine, ali i za nešto šire nacionalno i međunarodno zaleđe. Ostale važnije luke (Pula, Zadar, Šibenik, Split, Dubrovnik) trebaju svoj razvitak temeljiti prvenstveno na odgovarajućoj sistematizaciji"
- rekonstrukciju zračnih luka Ploče, Čilipi, izgradnju zračne luke/uzletišta/helidroma Lastovo, Korčula, Mljet, Pelješac (do 2005.)
- autonomizaciju elektroenergetskog sustava (do 2010.)
- spajanje Korčule, Mljeta, Lastova na regionalni vodovod Neretva-Pelješac-Korčula sa primarnim razvodom mreže

- vodoopskrbu Elafita
- rješavanje zbrinjavanja otpada za šire Dubrovačko područje, Korčulu, Mljet
- rješavanje navodnjavanja Konavoskog polja
- odvodnju otpadnih voda Cavtata, Vela Luke, Korčule
- izgradnju marine u Gružu, Jurjevoj luci, Vela Luci
- rješenje unutar gradskog prometnog sustava Dubrovnika
- program ekološke sanacije, revitalizacije, obnove i zaštite prirodne i graditeljske baštine za šire područje Dubrovnika
- proglašenje otoka Lastova, Elafita i donjeg toka Neretve Parkovima prirode

Programom su pobliže određeni osnovni ciljevi razvoja u prostoru, kriteriji i smjernice za uređenje prostornih i drugih cjelina, te prijedlozi prioriteta za ostvarivanje ciljeva prostornog uređenja. Nadalje, Programom su određene i osnove za organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora, sustav središnjih naselja i sustav razvojne državne infrastrukture, te mjere i smjernice za zaštitu i unaprjeđenje okoliša.
Određene razlike u Programu u odnosu na Strategiju ne dovode u pitanje dugoročne odredbe Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, već ih prezentiraju s većim naglaskom na prioritete njihovog ostvarivanja.
Ciljevima prostornog uređenja, gospodarsko-razvojni okvir određen je težnjom Hrvatske da poveća kvalitetu i uravnoteži razvoj svih područja Države, da unaprijedi učinkovitost gospodarstva prilagođenog tržišnim uvjetima te se tako uključi u europske razvojne sustave i svjetsku razmjenu.
Prema tome, osnovni prostorno-razvojni ciljevi i usmjerenja prostornog razvoja Hrvatske su:

- osnažiti prostorno razvojnu strukturu Države
- povećati vrijednost i kvalitetu prostora i okoliša
- racionalno koristiti i zaštititi nacionalna dobra
- uvažiti zajednička obilježja i osobitosti područja
- razvijati infrastrukturne sustave
- osigurati učinkovitost sustava prostornog uređenja
- usmjeriti prostorno-razvojne prioritete

Pri odabiru prioritetnih razvojnih programa mora se uvažiti višeznačnost učinaka i što svrhovitije iskorištavanje prostora s motrišta postizanja razvojnih ciljeva i ostvarenja uvjeta za privođenje planiranoj namjeni. To su uvođenje infrastrukture i mjera zaštite prostora i okoliša, te sanacija razvojem opterećenih i ugroženih prostora. Pojedinačni aspekti prostornog razvitka su:

1. Planiranjem razvoja naselja težiti smanjenju rasta velikih gradova, funkcionalno osposobljavati srednje i manje gradove, kao i lokalna središta
2. Uz izgradnju glavnih cesta visokog ranga, novih trasa željeznice na glavnim pravcima, i drugih velikih zahvata, naglašava se važnost aktiviranja i modernizacije morskih i riječnih luka i kombiniranog prometa, te poboljšanje kvalitete postojećih regionalnih mreža
3. U razvoju energetike polazi se od procjene da Hrvatska do 2010. mora nadoknaditi predviđeni manjak energije
4. Na području vodnog gospodarstva predviđa se povećanje pokrivenosti Hrvatske vodoopskrbom sa 63% na 81-90%.
5. Utvrđuje se obveza utvrđivanja prioritetnih djelatnosti područja kroz uvažavanje predodređenosti prostora za neke djelatnosti
6. Predviđeno je povećanje područja zaštite prirode na ukupno 15% državnog teritorija
7. Izdvojene su cjeline koje zahtijevaju posebnu pažnju, intenzivnije istraživanje i posebne programe

Provedba Strategije i Programa prostornog uređenja treba osobito pratiti razvojne procese i uređenje prostora za slijedeće cjeline:

- grupe županija: jadranske, sjeverozapadne i sjeveroistočne Hrvatske
- područja posebnog značenja i problemska područja: jadransko obalno, podunavsko i granično
- zaštićena područja: nacionalne parkove i parkove prirode, povijesne graditeljske cjeline
- sustave infrastrukture.

Na razini županija treba iskazati podatke i pokazatelje za dijelove koji pripadaju većim prostornim i problemskim cjelinama kao što su obala, otoci, granično područje, područja obnove ratom zahvaćenih prostora i druga.
Organizacija prostora prema Programu temelji se na podjeli prostora na osnovne kategorije korištenja: poljoprivredne, šumske i vodne površine te površine naselja (za izgrađeni i neizgrađeni dio) na kojima se planovima uređenja prostora utvrđuju namjena i uvjeti uređenja i korištenja prostora, ovisno o prostornim i razvojnim značajkama prostora.
Osnove za racionalno korištenje i namjenu prostora odnose se prvenstveno na namjenu prostora za izgradnju kojeg treba određivati tako da se ne smanjuju šumske i kvalitetne

poljoprivredne površine, da se omogući uređenje, korištenje i zaštita mora i voda (podzemnih i nadzemnih) te tako da se poveća zaštita osobitih vrijednosti prostora i gospodarenje resursima na održiv i štedljiv način. Formiranje ili proširenje građevinskih područja treba temeljiti na stručnim argumentima, uz iskaz gustoće naseljenosti te zauzetosti prostora po stanovniku koja orijentacijski treba biti 300m^2/st i manja za ukupnu uređenu površinu naselja.
Obalno područje hrvatskog Jadrana s podsustavima i posebnim cjelinama pripada većoj prostorno-razvojnoj cjelini države. Glavne planske sastavnice su uži obalni pojas, akvatorij, zaobalje i otoci. Njihovu izgradnju i uređenje treba planirati tako da se očuvaju prirodne, kulturne i tradicijske vrijednosti zaobalnog krajobraza i provode mjere sanacije i revitalizacije ugroženih i vrijednih područja prirodne i graditeljske baštine, s naglaskom na uklanjanje štetnih posljedica bespravne gradnje uz najoštrije mjere sprečavanja takve izgradnje u budućnosti.
Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske daju u planskom obuhvatu pojedinih prostornih cjelina ključnu ulogu Prostornim planovima županija i donošenju Prostornih planova područja posebnih obilježja, upućujući na osiguranje potrebnih prethodnih stručnih i znanstvenih raščlambi i studija.

a) Stanovništvo i naselja

Opći ciljevi demografskog razvitka Županije unutar prostora Republike Hrvatske:

- ublažavati i ispravljati negativne demografske tendencije, što pretpostavlja osigurati optimalno opće kretanje stanovništva, uključujući povoljnije prirodno kretanje i prihvatljive migracijske tijekove
- osigurati ravnomjerniji razmještaj stanovništva unutar Županije
- stalno poboljšavati strukturna i ostala obilježja stanovništva
- što prije osigurati povratak svim prognanicima koji se žele vratiti u svoje obnovljene domove (stanove i kuće) i naselja odakle su prognani, kako bi zajedno s drugima nastavili obnavljati, oživljavati i unapređivati svoj zavičaj
- smanjiti interes, osobito kod mlađeg i zrelog stanovništva, za odlaskom na rad i trajno iseljenje u inozemstvo i u druga područja Hrvatske, te poticati povratak iseljenog lokalnog i drugog hrvatskog stanovništva iz drugih zemalja (hrvatsko iseljeništvo) i drugih krajeva u domovini u ovaj kraj
- program obnove i dugoročnog razvitka ovog područja mora oživljavati i optimalno aktivirati komparativne vrijednosti i prednosti ovog prostora za ubrzani razvitak njegovog gospodarstva, osiguravati djelovanje potrebnih javnih društvenih sadržaja
- utvrditi posebne interese zemlje i definirati područja od posebnog strateškog interesa države, županije, gradova i općine te mora predložiti kako treba racionalno i funkcionalno gospodariti prostorom da se uspostavi ekološka i razvojna ravnoteža u tom prostoru
- revitalizirati demografski najugroženije i strateški značajne dijelove Dubrovačko- neretvanske županije (granična područja, dijelovi zaleđa, otoci i poluotok Pelješac)
- osigurati uvjete za pozitivne učinke širenja procesa urbanizacije u svim dijelovima županije
- poticati umjereni rast Dubrovnika i brži rast stanovništva u drugim gradovima, gradićima, općinskim, lokalnim i radnim središtima podržavajući tako policentrični razvitak
- demografski obnavljati ruralna naselja u svim dijelovima županije, gdje za to postoje objektivne potrebe i mogućnosti, podrazumijevajući pod tim osiguranje zaposlenja za rad sposobnom stanovništvu, skrb prema starom stanovništvu te nastojati stvarno poboljšati standard i kvalitetu življenja stanovništva
- kao i u drugim hrvatskim krajevima, potrebno je provesti korjenitu preobrazbu društva, izvršiti kvalitetne strukturne promjene, kako bi se i ovaj kraj mogao integrirati u hrvatske, mediteranske i europske sustave

Prema Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske definiraju se slijedeća razvojna središta, odnosno mjesto pojedinih naselja u sustavu naselja Republike Hrvatske:

Dubrovnik važnije regionalno središte (razvojno središte), veći srednji gradovi, kriterij - urbana područja s više od 30.000 st. 1991.

Metković - regionalno središte (razvojno središte), srednji gradovi, kriterij - urbana područja s 15.000-30.000 st. 1991. s prigradskim naseljima

Ploče* regionalno središte (razvojno središte), srednji gradovi, kriterij - urbana područja s 7.000-15.000 st. 1991. s prigradskim naseljima

Korčula - manje regionalno središte (manje razvojno središte - jače i slabije razvijenosti), srednji gradovi, kriterij - urbana područja s 15.000-30.000 st. 1991. s prigradskim naseljima

Opuzen, Cavtat, Ston, Blato, Vela Luka -- područno središte (malo razvojno središte), ostali gradovi i naselja s gradskim obilježjima

Lastovo, Babino Polje, Orebić, Slano, Smokvica, Lumbarda, Janjina, Otrić, Seoci, Kula Norinska, Mlinište, Trpanj, Zaton, Srebreno - lokalno središte (inicijalno razvojno***središte - sva ostala općinska sjedišta).

* Napomena:
U svezi statusa grada Ploča, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja kao nositelj izrade Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske je dopisom Klasa: 350-02/02-04/021, Urbroj: 531-09-03-4 od 29. listopada 2003. dalo suglasnost za dodjelu gradu Ploče statusa «regionalnog središta».

b) Infrastrukturni sustavi

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, zbog posebnog i izdvojenog položaja na krajnjem jugoistoku zemlje, posebno izdvaja šire područje Dubrovnika (Dubrovačko priobalje). Ono zahtijeva i zaslužuje posebnu i prioritetnu pažnju i brigu u prostornom povezivanju s drugim dijelovima Hrvatske, međusobnom povezivanju dijelova Europe (iz pravca Italije u pravcu Crne Gore, Albanije i Grčke), te u povezivanju sa svijetom. Na tom području potrebno je uspostaviti brze i kvalitetne brodske, trajektne i zračne veze, izgraditi suvremenu jadransku auto cestu (ispitati opravdanost izgradnje uzduž jadranske željeznice), te uspostaviti suvremeni sustav telekomunikacijskih veza.
Prema Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, održivi i gospodarski opravdan razvoj prometnog sustava u državе može se postići programskim usmjerenjem u kojem je prvi razvojni korak primjena tehnologija i sustava kombiniranog prometa, a drugi uvođenje integralnog prometa.

Cestovni promet
Program razvoja cestovne mreže obuhvaća aspekte cjelovitoga prometnog sustava, u svim komponentama djelovanja te planiranja novih trasa na temelju gospodarskih parametara i drugih relevantnih pokazatelja opravdanosti i realnosti izvedbe u odnosu na:
- izgradnju autocesta i brzih cesta na osnovnim državnim prometnim pravcima, s pripremama za izgradnju alternativnih suvremenih cestovnih veza i u ostalim prometnim koridorima
- zadržavanje dominacije cestovnog prometa u prostoru Hrvatske
- intenziviranje ulaganja u održavanje cestovne infrastrukture kako bi se osigurao puni standard služnosti
- primjenu strožih kriterija zaštite okoliša
- izgradnju i modernizaciju cesta na otocima
- poboljšavanje i omogućavanje što lakših ulaganja svim subjektima u održavanje cesta.

Prioriteti do 2005. utvrđeni su s gledišta globalnih ciljeva i aktualnosti stanja i to su:
- poboljšanje postojeće mreže, osobito na kritičnim dionicama (uvođenje treće trake, poboljšanje tehničko-tehnoloških obilježja kolničke konstrukcije i drugo),
- rekonstrukcije i reorganizacije prometa prema sadašnjem rangu prometnice kao prijelazno razdoblje do puštanja u promet planiranih autocesta i brzih cesta, a pri tom koristiti postojeće koridore
- izgradnja obilaznica svih većih mjesta na državnim cestama i povezivanje prometno izoliranih područja u državi
- izgradnja započetih i novih dionica autocesta i brzih cesta.

Autoceste: Osijek-Ploče (dionice: Metković-Ploče)

Ostale mjere i aktivnosti obuhvaćaju radove kojima će se:
- završiti zaobilaznice većih mjesta
- istražiti potrebu za novim cestovnim prostornim koridorima u pograničnim i područjima od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku
- istražiti, u suradnji s Republikom Bosnom i Hercegovinom, zajedničke cestovne prometne koridore.

U prostornim planovima za državne ceste mora se utvrditi zaštitni pojas zabrane izgradnje u skladu s propisima i zahtjevima nadležnih institucija za promet, prostorno uređenje i zaštitu okoliša.

Željeznički promet
Planiranje razvoja željezničkog prometa vodi se na dvije razine: povezivanje unutar države i povezivanje na Europski željeznički sustav.
U odnosu na ciljeve razvoja programska usmjerenja su:
- unutarnja konsolidacija željezničkog prometa kojom će se istražiti i obrazložiti plan razvoja željezničkog prometa (sa stajališta rentabilnosti i korištenja prostora)
- povezivanje s europskim sustavom
- racionalno korištenje i zaštita prostora.

Prioriteti do 2005. odnose se na:
- izvođenje generalnog remonta i rekonstrukciju pojedinih kritičnih dionica pruga
- uvođenje novih tehnologija/tehnika kombiniranog prometa na izgrađenoj i rekonstruiranoj željezničkoj mreži, kao i u postojećim koridorima
- korištenje, gdje je to moguće, postojeće mreže javnog gradskog i prigradskog prometa

Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja
Zavod za prostorno planiranje

3. Poglavlje:
Infrastrukturni i vodnogospodarski sustavi
Sektor:
Prometni sustav
Tema:
Cestovni promet - *prioriteti do 2005.g.*
Autoceste - brze ceste; pravci, koridori i trase (planovi i istraživanja)

Godina podataka - stanje - planirano:
1998. i 2005. (2015.)

Kartografski prikaz:
06

Izvori podataka:
Ministarstvo razvitka i obnove i
Ministarstvo pomorstva, prometa i veza - Prijedlog Strategije prometnog razvitka Republike Hrvatske, 1998.

Zagreb, svibnja 1999.

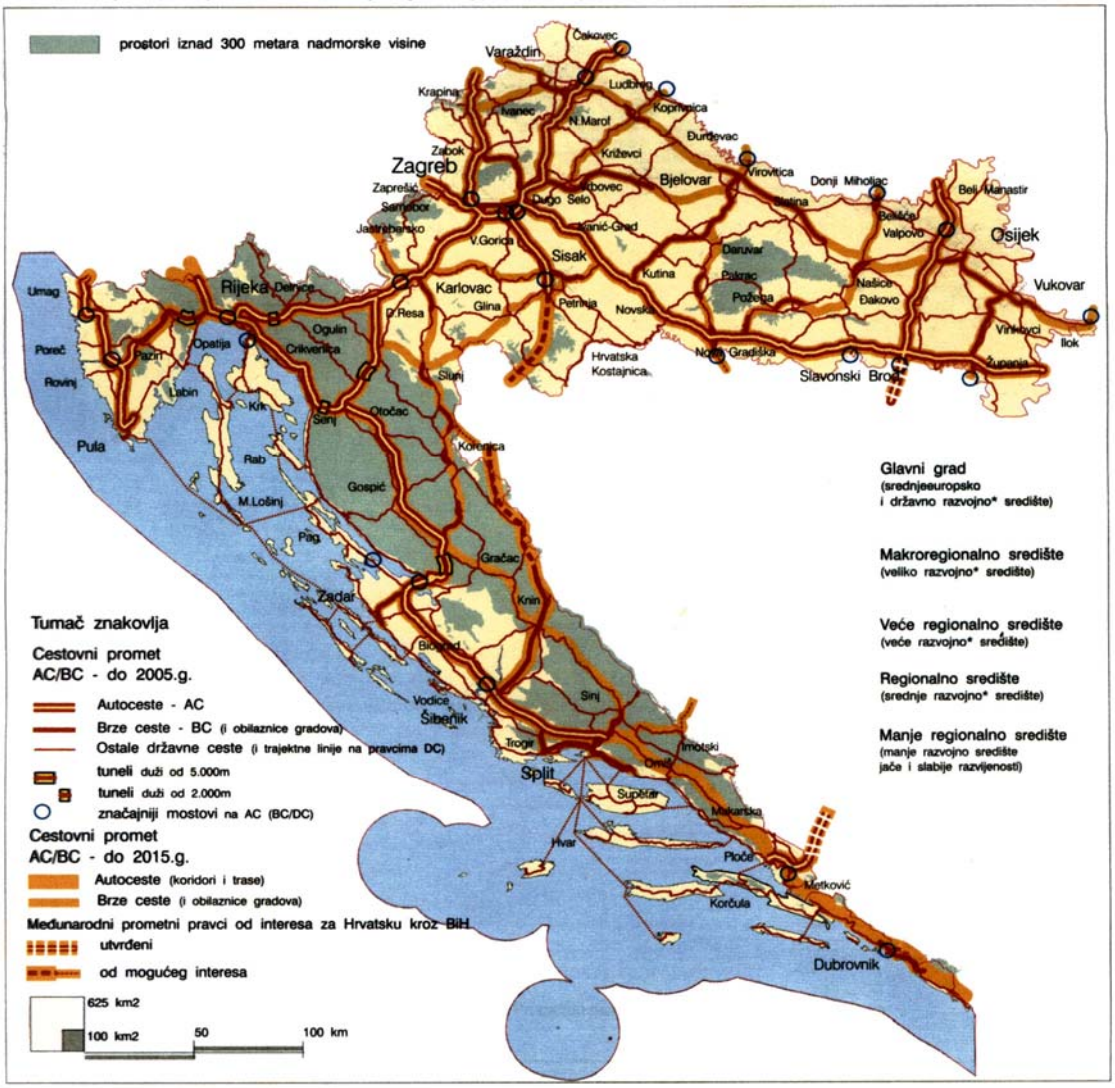

Cestovni promet prema Strategiji i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske

Pomorski promet

U novim uvjetima u kojima se nalazi Hrvatska, razvoj pomorskog prometa treba se osloniti na prednosti koje Hrvatska ima, uz osobitu potrebu boljeg povezivanja otoka, a temeljeno na sustavnom pristupu u sljedećim segmentima:

- uređenje luka
- uređenje prostora pomorskog prometa
- izgradnja i rekonstrukcija postojećih pristana za brze brodske linije.

Prioriteti u izradi dokumenata su:

- strateški plan razvoja svih luka
- opći razvojni plan za sustav luke Ploče
- opći razvojni plan za ostale veće luke (Dubrovnik)
- opći razvojni plan trajektne mreže (prostorni aspekti).

Zračni promet

Projekcija sustava zračnog prometa obuhvaća jednu, po opremljenosti i prometu, primarnu zračnu luku Zagreb (klase 4E) i 6 sekundarnih (sve 4E klase), te mrežu tercijarnih (2C) i ostalih zračnih pristaništa (1A) ili zračnih pristaništa bez kategorije.

Planira se izgradnja zrakoplovnih luka 2C/1A klase/kategorije/ ili helidroma na posebno osjetljivim područjima, na priobalju i otocima. Razmatraju se mogući lokaliteti za izgradnju zračnih luka (2C kategorije) na otocima Korčula i Lastovo.

Predlaže se razmotriti mogućnost izgradnje jedne zračne luke za posluživanje više otoka kombiniranim prometom (npr. skupine otoka: Korčula-Mljet-Lastovo).

Potrebno je osigurati mogućnost i uvjete za planiranje i izgradnju zračnih luka nižih klasa/kategorija na županijskoj ili u nekim slučajevima i na općinskoj razini (1A kategorije), uz uvjet da su utemeljeni na relevantnim gospodarskim programima i opravdani sa svih gledišta (za sezonske potrebe poljodjelstva, sporta i turizma) te zagovaraju otvoreni pristup - odnosno određenu slobodu izgradnje i privatnim kapitalom.

Prioriteti obuhvaćaju modernizaciju postojećih kapaciteta i sigurnosne opreme zračnih luka, izradu općeg razvojnog plana zračnih luka te verifikaciju prostornih zahtjeva za zrakoplovnim lukama u priobalju i otocima.

U izgradnji klasičnih zračnih luka na otocima mora se uzeti u obzir da je riječ o površinama važnima za gospodarske djelatnosti i time zadržavanje otočnog stanovništva, te stoga prvenstveno treba razmotriti mogućnost izgradnje helidroma ili hidrodroma. Osiguranje prostora za interventne helidrome odnosi se prvenstveno na naseljene otoke i prometno izolirana područja države gdje treba utvrditi optimalne lokacije i druge potrebne elemente uređenja.

Telekomunikacijski promet

Treba osigurati kontinuitet dosadašnjih programa i mjera te i dalje primjenjivati i pratiti nove tehnologije komuniciranja uz sljedeće smjernice:

- promijeniti neke odredbe regulative koje onemogućavaju istovremeno izgradnju kabelskih mreža i cestovne i željezničke infrastrukture
- pojačati koridore koji Hrvatsku kabelski povezuju sa susjednim zemljama, ponajprije s Mađarskom, Italijom
- istražiti lokaciju zemaljske satelitske stanice (TT i RTV komunikacije)
- izgraditi preostalu mrežu odašiljača kako bi se pokrivenost teritorija države što više približila 100% pokrivanju
- kod izvođenja rekonstrukcija ili zamjena postrojenja, zahvate izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijima.

Prioriteti se odnose na obnovu ratom uništenih mreža i integriranje u sustav Republike Hrvatske, zatim na priključenje mjesta koja još nisu u sustavu, odnosno povećanje i modernizaciju postojećih kapaciteta. Treba dovršiti magistralnu mrežu svjetlovodnih komunikacija te istražiti i izgraditi mrežu RTV odašiljača za pokrivanje cijelog područja Republike Hrvatske.

Energetski sustav

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske predviđa:

- prioritet za povećanje proizvodnje dati rekonstrukciji, modernizaciji i proširenju postojećih kapaciteta (HE “Dubrovnik - II faza)
- novi objekti moraju biti utemeljeni na gospodarskoj, sigurnosnoj i ekološkoj opravdanosti - prednost u lociranju imaju devastirani prostori i prostori bez drugih djelatnosti

- istražiti mogućnosti opskrbe plinom (satelitska plinska opskrba, plan plinifikacije Dalmacije)
- na temelju već pokrenutih Nacionalnih programa energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora: izgradnja malih hidroelektrana (MAHE), sunčeva energija (SUEN), bioenergija (BIEN), energija vjetra (ENWIND), korištenje plina (PLINCRO), uvođenje centralnih toplinskih sustava u naselja (KUEN-CTS), unapređenje toplinske izolacije objekata (KUEN-zgrada), povećanje energetske efikasnosti (MIEE) ocijeniti mogućnost primjene obnovljivih izvora energije i novih tehnologija
- smjernice za uspostavu sustava malih hidroelektrana potrebno je ugraditi u Prostorni plan Županije
- kod planiranja novih energetskih prijenosnih postrojenja koristiti postojeće koridore (DV 2 X 400(220) kV Plat-Zagvozd)

Vodoopskrba

- potrebno je utvrditi prioritete izgradnje vodoopskrbnih objekata s ciljem što brže opskrbe vodom velikih područja koja nisu obuhvaćena vodoopskrbnim sustavima
- s obzirom na ograničenost vodnih resursa potrebno je uspostaviti učinkovitije korištenje sadašnjih izvorišta vode i na lokalnim razinama dati potrebnu pozornost zaštitnim zonama izvorišta

Uređenje režima voda i zaštita od bujica

- zadržati postojeći koncept zaštite od poplava (regulacija korita, izgradnja nasipa i objekata za prihvat i redukciju velikih voda)
- intenzivirati radove na zaštiti slijevnih površina od erozije i uređenju bujičnih tokova (biološke i tehničke mjere zaštite od erozije). U tom smislu se utvrđuje potreba izrade vodnogospodarskih osnova za slijevna područja Dubrovačko primorje i Neretva-Korčula, te usklađeno rješavanje s šumarstvom, poljodjelstvom i drugim zainteresiranim institucijama
- s obzirom na značajne promjene u poljodjelstvu zbog transformacije društvenog vlasništva postavke razvitka i uređenja poljodjelskih površina treba izraditi u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva

Zaštita voda i mora od zagađivanja

U cilju očuvanja kvalitete nezagađenih voda koje zadovoljavaju propisane kriterije, te zaustavljanja trenda pogoršanja kvalitete podzemnih i površinskih voda, kao i njihovog poboljšanja, utvrditi sljedeće mjere:

- uklanjati izvore i uzroke zagađivanja voda
- spriječiti nastajanje zagađenja na postojećim i potencijalnim izvorištima voda za vodoopskrbu
- u svrhu očuvanja kvalitete vode potrebno je utvrditi zone sanitarne zaštite izvorišta, kako bi se moglo uspostaviti utvrđene mjere zaštite na osnovi provedenih hidrogeoloških i drugih istraživanja
- težiti izgradnji centralnih uređaja za zajedničko pročišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda, te inicirati izgradnju individualnih uređaja gdje nema opravdanja za izgradnju zajedničkog kanalizacijskog sustava

Zaštita mora

More kao najznačajniji obnovljivi prirodni resurs Hrvatske traži sustavnu skrb u planiranju korištenja i gospodarenja, a zaštita mora ima strateško značenje te kao velik, cjelovit eko-sustav osigurava uvjete kvalitetnog življenja:

- gospodarenje i zaštita područja hrvatskog Jadrana obuhvaća obalu, epikontinentalni pojas - nacionalne teritorijalne vode do pomorske granice Republike Hrvatske
- od osobite važnosti je međunarodna suradnja u vođenju aktivne politike zaštite putem bilateralnih i multilateralnih ugovora
- potrebno je izraditi planove zaštite mora radi očuvanja propisane kvalitete i planove sanacije pojedinih ugroženih dionica obalnog mora od zagađenja s kopna, a posebno na nekoliko kritičnih točaka povećana zagađenja registriranih u Malostonskom zaljevu, na području većih gradova, ispred luke Ploče, te ispred Gruža i Župe Dubrovačke
- prioriteti posebne hitnosti podrazumijevaju uklanjanje opasnih zagađenja i definiranje jedinstvenog monitoringa o kakvoći mora.

Zbrinjavanje otpada

Mjere za organizirano i kontrolirano postupanje s otpadom obuhvaćaju:

- smanjenje nastanka otpada
- recikliranje otpada
- sigurno odlaganje neiskoristivog otpada

Prioritet predstavlja izgradnja sanitarnih odlagališta s primjenom propisanih mjera sigurnosti i zaštite od štetnog djelovanja na okoliš. Za odlagališta otpada prednost imaju lokacije na područjima gdje već postoji veći izvor otpada, na područjima gdje je moguće skupa riješiti prikupljanje, skladištenje i odlaganje otpada, te koje udovoljavaju hidrogeološkim i drugim zahtjevima zaštite okoliša. Na području Županije treba utvrditi 4-5 lokacija za prikupljanje i najmanje jednu za skladištenje opasnog otpada.

c) Gospodarske djelatnosti u prostoru

Šumarstvo

Okvir gospodarenju šumama određen je novom šumskogospodarskom osnovom za Republiku Hrvatsku i njime se predviđa da se ukupna godišnja sječa temelji na načelu trajnosti i obnovljivosti šumskog resursa.

Treba jačati ekološku komponentu održivog gospodarenja šumama i pošumljivati nove šumske površine u primorskoj Hrvatskoj, posebno područje krša i područja devastirana tijekom Domovinskog rata. Pri tome treba:

- svaku uništenu šumsku površinu obnoviti pošumljavanjem te utvrditi područja koja se pošumljuju i to na temelju odnosa poljodjelstvo-šumarstvo-izgrađeni prostor (osobito na prostoru primorske Hrvatske)
- poticati razvoj urbanog šumarstva ozelenjivanja gradskih, rubnih gradskih, seoskih naselja, turističkih područja namijenjenih uljepšavanju izgleda krajolika, rekreaciji i proizvodnji
- osigurati preventivne mjere radi sprječavanja šumskih požara organiziranjem gašenja vatre u začetku
- kontinuirano pratiti stanje šuma te ih kartirati.

Poljodjelstvo

U svrhu zaštite i očuvanja poljodjelskog resursa treba poduzeti slijedeće:

- u dokumente prostornog uređenja uključiti racionalno korištenje poljoprivrednog zemljišta te smanjiti korištenje kvalitetnog zemljišta izvan poljodjelstva
- usmjeravati i poticati proizvodnju zdrave hrane
- zaustaviti degradaciju malih seoskih gospodarstava i depopulaciju vrijednih agrarnih prostora te poticati povećanje zemljišnog posjeda
- bolje iskorištavati postojeće te privoditi do sada neobrađene i zapuštene poljodjelske površine, što se posebno odnosi na područja od posebnog interesa za državu (ratom razorena područja, obalno područje mora i otoci, pogranična područja).

Industrija i rudarstvo

U cilju unapređenja industrije i rudarstva prioritet je preobrazba velikih kompleksa u skladu s tržišnim uvjetima te racionalnije korištenje prostora, a osobito poboljšanje opreme komunalnom infrastrukturom i unapređenje stanja okoliša. U planovima treba prioritetno koristiti postojeće zone, a tek po iskorištenju raspoloživog postojećeg prostora planirati nove. Posebnu važnost imaju:

- uređenje i osposobljavanje radno prometnih zona za funkcije slobodnih zona i snažniji udjel u međunarodnoj razmjeni dobara, osobito na glavnim međunarodnim prometnim pravcima te u sklopu luka
- prilagođavanje gospodarske strukture gradova prostornim uvjetima, osobito premiještanje pogona iz užih urbanih jezgri i s vrijednih obalnih prostora, uz potrebne prenamjene za primjerenije sadržaje
- zahvati kojima će se sanirati postojeće stanje, unaprijediti okoliš, te doprinijeti revitalizaciji područja i pokretanju gospodarske dinamike (zapošljavanje, poticajni učinci na razvoj drugih djelatnosti, uređenje i komunalno opremanje zemljišta).

Pomorsko gospodarstvo

Pomorsku orijentaciju zemlje treba posebno unapređivati s osloncem na:

- pomorski promet i brodarstvo
- lučko gospodarstvo uključivši prateće gospodarske djelatnosti i slobodne zone)
- brodogradnju
- razvoj marikultura (ribarstvo, školjkarstvo).

Turizam

Hrvatska će svoj turistički ugled i razvoj usmjeravati i oblikovati na svim područjima:

- Jadran kao najsnažnije turističko područje sa specifičnostima obalnog pojasa, otoka, akvatorija u cjelini oslonjen na ukupnu kvalitetu okoliša (osobito čisto more)
- kontinentalni turizam oslonjen na prirodne uvjete: šume, jezera, vodotoci, termalni izvori, graditeljska baština, lovna područja

Prioriteti razvoja s gledišta uređenja prostora su:

- dati prednost obnovi u ratu porušenih turističkih objekata
- dati prednost rekonstrukciji postojećih na razini europske potražnje
- dati prednost revitalizaciji zapuštenih objekata i čitavih naselja, stavljajući ih u turističku funkciju ponude kvalitetne izvansezonske potrošnje
- ukoliko se grade novi objekti, dati prednost gradnji na područjima gdje je potrebna sanacija terena svake vrste, a ne na atraktivnim lokacijama

- kod izgradnje nautičkih centara treba spriječiti veće promjene obalne konfiguracije nasipavanjem i otkopavanjem obale, osim na njenim izrazito degradiranim dijelovima
- nužno je odmah započeti sa izradom cjelovite studije i programske osnove nautičkog turizma
- u svrhu oblikovanja kvalitetnije i bogatije turističke ponude treba izraditi program razvitka i izgradnje golf igrališta kao poseban segment obogaćenja turističke ponude
- građenje turističkih smještajnih kapaciteta za potrebe nacionalnih parkova usmjeriti na njihovo rubno područje, izvan granica zaštite.

d) Zaštita posebno vrijednih prostora i okoliša

Zaštita okoliša

Ključna područja djelovanja zaštite okoliša su područja koncentracije gospodarstva, korištenja prirodnih izvora, područja sukobljenih interesa u korištenju prostora naselja, osobito gradova s prioritetima:

- energetika i industrija: prioritet je modernizacija i uvođenje suvremenih tehnologija koje će smanjiti i eliminirati štetne utjecaje, a u daljnjem razvoju treba vršiti pažljiv izbor lokacija i tehnologija te provođenje svih mjera koje će osigurati funkcioniranje u granicama dopustivih opterećenja okoliša
- Infrastruktura i komunalne djelatnosti: modernizacija infrastrukturnih mreža - rješavanje prometnih problema gradova i problema pročišćavanja otpadnih voda, te izvedba sustava odvodnje koji garantiraju nepropusnost, sustavno zbrinjavanje otpada
- Krajobraz: provođenje mjera zaštite prirodne i kulturne baštine te očuvanja kulturne i prirodne fizionomije krajobraza u cjelini
- Poljoprivreda: smanjenje upotrebe štetnih kemijskih sredstava, očuvanje cjelovitosti i kvalitete poljoprivrednog zemljišta
- Vodno gospodarstvo: provedba mjera zaštite voda i suvremenih načela korištenja voda s tendencijom očuvanja prirodne strukture
- Rudarstvo: sanacija i rekultivacija eksploatacijskih polja mineralnih sirovina.

Prirodna baština

Dosadašnjom zaštitom, na temelju Zakona o zaštiti prirode, u svih osam kategorija prostorne zaštite (nacionalni park, park prirode, strogi rezervat, posebni rezervat, park-šuma, zaštićeni krajobraz, spomenik prirode i spomenik parkovne arhitekture) obuhvaćeno je 8 % državnog teritorija od čega na Dubrovačko-neretvansku županiju otpada 0,2 % državnog teritorija, odnosno 131,75 km^2. To ujedno predstavlja oko 7 % teritorija Županije.

S ciljem sustavne skrbi o zaštiti prirodnih vrijednosti, napose najznačajnijih prostornih objekata zaštite, smjernice i opredjeljenja su:

- Uspostava cjelovite zaštite prirodnih vrijednosti koju treba provoditi kroz istraživanje i sustavno vrednovanje prostora, određivanje zaštićenih dijelova prirode, donošenje i provođenje odgovarajućih dokumenata prostornog uređenja i unapređenje pravne osnovice zaštite.
- Donošenje Zakona o proglašenju parkova prirode “Donja Neretva”, “Lastovo”, “Elafiti”, te izrada i donošenje prostornih planova parkova prirode
- Proširenje zaštite na još 14 predjela i lokaliteta u odgovarajućim kategorijama: posebni rezervat (Sv. Ilija iznad Orebića, Delta Neretve (Ploče Parila), jezero Kuti - Opuzen, lokve kod Gornjih Majkova i Konavoske stijene; park-šuma, šuma alepskog bora - Bat-Zaton, zaštićeni krajolik poluotok Molunat, predjel od uvale Divna do uvale Duba na Pelješcu, uvala Pupnatska luka, poluotok Ražnjić - Lumbarda), spomenik prirode (spilja Samograd Račišće), spomenik parkovne arhitekture (park oko dvorca Skočibuha Šipan, skupina čempresa Kuna Pelješka i stari park u središtu Metkovića)
- U okviru zaštite prirode izvan zaštićenih područja i korištenja prirodnih dobara potrebno je: sprečavati degradaciju biljnog i životinjskog svijeta, sačuvati što gušću mrežu očuvanih biotopa, umanjiti štetne posljedice velikih graditeljskih zahvata, pri vodnogospodarskim zahvatima predvidjeti mjere ublažavanja negativnih posljedica
- Praćenje stanja zaštićenih dijelova prirode oštećenih tijekom Domovinskog rata
- Praćenje i provedba međunarodnih konvencija o zaštiti prirode.

Graditeljska baština

Briga oko zaštite graditeljske baštine kao dobra od općeg interesa, temelji se na brizi države i stručnih institucija.

Polazišta zaštite kulturne baštine su: utvrđeno stanje, zakonski propisi na kojima se temelji zaštita kulturne baštine (međunarodne konvencije, preporuke: UNESCO, međunarodne nevladine organizacije, Vijeće Europe, Europska Zajednica) stručna načela (načela niza stručnjaka u procesu prostornog planiranja s posebnim osvrtom na zaštitu kulturnih dobara) i rezolucija o obnovi hrvatske kulturne baštine (NN, 34/92).
Obveze iz Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske zaštite graditeljske baštine su:

- Uspostavljanje cjelovitog i usklađenog pravnog sustava zaštite integralnih prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora kroz usklađivanje propisa u srodnim i drugim djelatnostima - prostornom uređenju, graditeljstvu, turizmu, financiranju, porezima, carinama, obrazovanju itd., kako bi se ostvario ispravan odnos države, društva i pojedinaca prema kulturnoj i prirodnoj baštini, a sve kroz ovaj Prostorni plan.
- Sveobuhvatna obnova i sanacija graditeljske baštine razorene i oštećene tijekom Domovinskog rata, prema Rezoluciji o obnovi hrvatske kulturne baštine (NN, 34/92) uz osiguranje očuvanja nacionalnog identiteta kroz poštivanje zatečenih vrijednosti prostora u procesu obnove i njegova uređenja.
- Neprekidno istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine u kontekstu stalnih promjena kako društvenih, tako kulturnih i gospodarskih, također poticanje temeljne stručne i znanstvene obrade područja značajnih povijesnih cjelina naselja, te prostora izrazitih krajobraznih, kulturno-povijesnih i estetskih vrijednosti kako bi u svakom trenutku bili spremni na optimalno uključivanje u pojedine razvojne programe. U tom smislu potrebna je izgradnja informatičke osnove i uspostavljanje informacijsko-dokumentacijskog sustava povezanog s informacijskim sustavom prostornog planiranja i srodnim informacijskim sustavima u zemlji i svijetu.
- Zaštita arheoloških zona i lokaliteta
- Revizija postojećih konzervatorskih studija za zaštićene povijesne cjeline, kroz prizmu novih uvjeta, a koja treba obuhvatiti stupnjevanu konzervatorsku zaštitu, kojim će se odrediti konzervatorski uvjeti uređenja i očuvanja povijesnog identiteta pojedinih dijelova te cjeline i njihova neposrednog okružja.
- Uspostava uravnoteženog odnosa između osnovnih izvornih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava osobito na području povijesnih urbanih i ruralnih cjelina, radi očuvanja njihovih povijesnih vrijednosti koje svjedoče o identitetu područja i naroda kojem pripadaju.
- U sklopu modela revitalizacije ruralnih cjelina primjena integralnih oblika zaštite radi odgojno obrazovnih, ekoloških i turističkih učinaka, te poticanje brige za nacionalnu baštinu kod lokalnog stanovništva.
- Stalna suradnja stručnih organizacija za zaštitu kulturne baštine s nositeljima izrade dokumenata prostornog uređenja, kao i integracija stručnih opredjeljenja zaštite graditeljske baštine u te dokumente te povezanost i komplementarnost istraživanja pojedinih znanstvenoistraživačkih i obrazovnih institucija u projektima koji obrađuju problematiku zaštite kulturne baštine.
- Daljnja intenzivna suradnja sa specijaliziranim međunarodnim vladinim organizacijama i zajednicama.
- Prioritetne zadaće - uska veza sa strateškim opredjeljenjima razvoja gospodarstva i mogućnošću osiguranja financijskih sredstava.

Krajobraz

U razvijenim europskim zemljama u tijeku je stvaranje instrumentarija usmjerenog na zaštitu, upravljanje i planiranje krajobraza, kroz različite metode identificiranja, vrednovanja i procjene ugroženosti.
Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske zacrtana je u tom smislu uspostava Krajobrazne osnove Hrvatske, kao dugoročni projekt, pri čemu je nužna suradnja nadležnih službi za prostorno uređenje, zaštitu prirode i zaštitu kulturne baštine.
Do donošenja cjelovite krajobrazne osnove, potrebno je obaviti prethodna istraživanja i vrednovanja krajobraza (prema postojećim i dopunjenim podacima, studijama i podlogama) na razini većih područja i pojedinih cjelina utvrđenih Strategijom, te na županijskoj razini kao polazište za izradu prostornih planova.

Smjernice za očuvanje i unapređenje krajobrazne raznolikosti zacrtane su za tri prirodno-geografske regije, pri čemu svaka od tih regija obuhvaća odgovarajuće osnovne krajobrazne jedinice izdvojene Strategijom prostornog uređenja: panonska Hrvatska, gorska Hrvatska i jadranska Hrvatska.

Za područje Županije koje pripada jadranskoj Hrvatskoj vrijede slijedeće smjernice:

- prostorno-planskim mjerama strogo ograničiti i nadzirati daljnje građevinsko zauzimanje neposredne obale, posebno na krajobrazno osjetljivim lokacijama (rtovi, slikovite uvale i sl.)
- očuvati mediteransku fizionomiju starih naselja, kako pažljivim smještajem novih naselja, kao pažljivim smještajem novih objekata tako i poštivanjem lokalne tradicijske arhitekture
- poticati prirodnu regeneraciju šuma, a na pojedinim lokacijama obogatiti krajolik podizanjem novih šuma
- odgovarajućim mjerama u prvom redu prevencijom sprečavati šumske požare
- uskladiti i prostorno organizirati različite interese u krajobrazno i biološko jedinstvenom području donje Neretve.

U okviru planiranja treba prvenstveno osigurati zaštitu i primjereno uređenje:

- područja s karakterističnim uzorcima naselja
- područja uz naselja
- područja s naglašenim značenjem kulturnih krajolika (tradicionalni oblici poljodjelstva, suhozidi, voćnjaci, vinogradi na terasama itd.)
- područja izuzetnih, svojstvenih vizualnih oblika s velikom raznolikošću prirodnih i kulturnih elemenata
- područja većeg značenja za zaštitu prirode (morska obala, prirodni vodotoci, šume, itd.)
- područja prirodnih biotopa (posebna staništa, močvare, itd.)
- područja podvrgnutih spontanim prirodnim procesima (poplave, erozija, potresi, klizišta).

Planirani zahvati u prostor morali bi što manje mijenjati krajobraz, kako bi se očuvale lokalne posebnosti (pažljivo planirani i vrijednostima krajolika ograničeni hidroenergetski i agromelioracijski zahvati, izbjegavanje geometrijskih regulacija vodotoka, itd.); također je potrebno pri planiranju smještaja velikih gospodarskih i infrastrukturnih građevina (državnog značenja), te pri projektiranju trasa infrastrukturnih mreža voditi računa o njihovu uklapanju u krajobraz, i gdje god je to moguće, uspostavljati zajedničke koridore.

1.1.3.2. OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

Prostor Dubrovačko-neretvanske županije, površine 1.790,39 km^2 u cijelosti pokrivaju prostorni planovi bivših Općina Dubrovnik, Korčula, Metković, Ploče i Lastovo. Okosnica izrade svih prostornih planova bio je Prostorni plan Republike Hrvatske iz 1974., koji je prema novim zakonskim propisima izmijenjen 1989.
Prostor Županije bio je obuhvaćen Prostornim planom zajednice općina Split, kao osnovnim strateškim dokumentom uređenja razvitka. Ukidanjem Zajednice općina, Prostorni plan zajednice općina je prestao važiti, ali su ostali na snazi Prostorni planovi općina Dubrovnik, Korčula, Metković i Ploče, dok je Prostorni plan općina Lastovo danas izvan snage .
Ovi prostorni planovi su do donošenja Prostornog plana Županije prostorno-planski dokumenti najvišeg reda u županiji i primjenjuju se kao osnovna dokumentacija za izradu planova užeg područja.
Za današnji prostorni obuhvat Dubrovačko-neretvanske županije, planirana izgrađenost prostora prema Prostornim planovima bivših općina, strukturirana po namjenama, iskazana je u tablici.

OPĆINA	PLANIRANA GRAĐEVINSKA PODRUČJA PO PPO 2.000. u ha						
	Naselja i turizam	Proizvodne i servisne zone	Posebne turist. zone	Sportsko rekreac. zone	Ukupno	Površina općina	Planirana izgrađenost u %
Dubrovnik	3.240	256	1.545	340,0	5.381	97.906	5,5%
Korčula	1.365	108,5	301,2		1.774,7	33.615	5,3%
Lastovo	55,0				55,0	5.302	1,0%
Metković	1.228,3	156,2	191,3		1.575,8	28.391	5,6%
Ploče	1.260,6	(395,2)	(43,6)		1.699,4	13.282	12,8% (9,5%)
Ukupno Županija	7.148,9	915,9	2.080,1	340	10 484,9	178.496	5,8%

Za prostor Dubrovačko-neretvanske županije je kroz pet prostornih planova planirana prosječna izgrađenost teritorija 5,8%, što je unutar 6% planirane vrijednosti prosječne izgrađenosti prostora prema Prostornom planu Republike Hrvatske. Prosječna izgrađenost teritorija je planirana približno ujednačeno za bivše Općine Dubrovnik, Korčula i Metković, dok je znatno veća (12,8%) od prosječne za Grad Ploče i vrlo mala (1%) za Općinu Lastovo.
Postojeći razvojni planovi za područja bivših Općina na području Dubrovačko-neretvanske županije, zastarjeli su i ne odgovaraju novoj teritorijalnoj podjeli i novim društveno-ekonomskim i političkim odnosima.
Prostorno planska dokumentacija koja je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji na snazi obuhvaća:

Prostorni planovi bivših Općina

Naziv	Obuhvat	Površina	Izrađivač	Donošenje
Prostorni plan Općine **Ploče** (Kardeljevo)	Bivša općina Ploče (Kardeljevo)	169 km²	Urbanistički zavod Dalmacije, Split	Sl. Glasnik Općine Ploče, 11/87
Prostorni plan Općine **Metković**	Bivša općina Metković	279 km²	Urbanistički zavod Dalmacije, Split	Neretvanski glasnik, 5/89
Izmjene i dopune Prostornog plana Općine **Korčula** do 2000.	Bivša općina Korčula	336,15 km²	Urbanistički zavod Dalmacije, Split	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/88, 3/91
Prostorni plan Općine **Dubrovnik** (Izmjene i dopune Prostornog plana Općine Dubrovnik)	Bivša općina Dubrovnik	979 km²	Zavod za prostorno planiranje i urbanizam Zajednice općina Osijek	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 12/86,10/87, 3/89,13/89, 8/91
Izmjene i dopune Prost. plana Općine Dubrovnik za područje Općine Dubrovačko Primorje	Dio bivše Općine Dubrovnik	197,11 km²	Urbing d.o.o. Zagreb	Sl. Glasnik Dubr - neret. županije, 7/2000

Prostorni planovi područja posebnih obilježja

Naziv	Obuhvat	Površina	Izrađivač	Donošenje
Prostorni plan Nacionalnog parka Mljet	Nacionalni park Mljet	53,01 km²	Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik	NN, 23/01

Generalni urbanistički planovi / Urbanistički planovi uređenja Općine/Grada

Naziv	Obuhvat	Površina	Izrađivač	Donošenje
Generalni urbanistički plan Ploče (Kardeljevo)	grad Ploče	26,3 km²	Urbanistički zavod Dalmacije, 1987.	Općinski glasnik Kardeljevo, 11/87
Generalni urbanistički plan Blato-Vela luka	naselje Blato i Vela Luka	3,39+2,67 km²	Urbanistički institut Rijeka, 1989.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 2/89, Prov. odredbe objavljene u Sl. Glasnik O. Vela Luka, 1 od 20. 04. 1999.
Generalni urbanistički plan Korčula	grad Korčula	3,30 km²	Urbanistički institut Rijeka, 1989.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 1/89
Generalni urbanistički plan Orebić - Izmjene i dopune	naselje Orebić	1,77 km²	Urbanistički institut Rijeka, 1988.	Sl. Glasnik Općine Orebić, 2/89 (1/92)
Generalni urbanistički plan Cavtata	Naselje Cavtat i Zvekovica	4,82 km²	Zavod za izgrađivanje Dubrovnika, Sektor za urbanizam, Dubrovnik, 1982.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 2/82
Urbanistički plan uređenja naselja Slano	naselje Slano	1,47 km²	ADS d.o. za arhitekt., projekt., savjetovanje, urbanizam i prost. uređenje	Sl. Glasnik Du, -neret. županije, 5/01

Provedbeno urbanistički planovi
Grad Dubrovnik

Naziv	Donošenje	Objava provedbenih odredbi
PUP Stara gradska jezgra, 1986.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 8/86.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 8/86, 3. srpnja 1986.
PUP Pile-Ploče-Sv. Jakov, 1990.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 1/90.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 1/90, 23. veljače 1990.
PUP Giman (sjever i istok), 1987.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 6/74, 11/87.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 11/87, 27. kolovoza 1987.
PUP Sportsko rekreativni park "18. listopada", 1988.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 13/88.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 13/88, 2/98 od 23.12.88', i 27.2.98'
PUP Servisno industrijska zona Komolac, 1987.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 7/87.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 7/87, 11. srpnja 1986.
PUP Soderini, 1986.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 9/86, 14/88.	Sl. Glasnik O. Dubrovnik, 9/86, 11. 7. 1986. i 14/88 30.- 12. 1988.
PUP Babin Kuk s otokom Daksa za područje NTC-a	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 8/91.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 8/91, 21. lipnja 1991.
Izmjene i dopune PUP-a Pile-Ploče-Sv.Jakov - blok 10 (Garaža na Ilijinoj glavici)	Sl. Glasnik Grada Dubrovnika, 8/2001 od 29.10.2001.	Sl. Glasnik Grada Dubrovnika, 8/2001 od 29.10.2001.

Grad Korčula

Naziv	Donošenje	Objava provedbenih odredbi
PUP Korčula, 1989.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 1/89,5/91.	Sl. Glasnik Grada Korčula, 1/89
PUP Zavalatica, 1989.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 3/89.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 3/89, 1/99
PUP "Luka" K.o. Žrnovo, 1988.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/88.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/88
PUP Medvinjak, 1987.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/87.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/87, 1/99

Grad Ploče

Naziv	Donošenje	Objava provedbenih odredbi
PUP "Stražnica-Mali Milosavac", 1987.	Sl. Glasnik Općine Kardeljevo, 11/87.	Sl. Glasnik Općine Kardeljevo, 11/87

Općina Blato

Naziv	Donošenje	Objava provedbenih odredbi
PUP Servisne zone "Lučica"Blato, 1990.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/90.	Sl. Glasnik Općine Blato, 2/99 od 18. travnja 1999.
PUP "Ratak" Prižba, 1990.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/90.	Sl. Glasnik Općine Blato, 2/99 od 18. travnja 1999.
PUP dijela centra Prižbe, 1990.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/90.	Sl. Glasnik Općine Blato, 2/99 od 18. travnja 1999.
PUP dijela skladišno-servisne zone u Blatu	Sl. Glasnik Općine Korčula, 9/10/92.	Sl. Glasnik Općine Blato, 2/99 od 18. travnja 1999.

Općina Dubrovačko primorje

Naziv	Donošenje	Status	Objava provedbenih odredbi
PUP Slano, 1979.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 10/79, 8/85.	van snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	nema objavljene provedbene odredbe

Općina Orebić

Naziv	Donošenje	Objava provedbenih odredbi
PUP Trstenik, 1989.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 3/89.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 3/89

Općina Smokvica

Naziv	Donošenje	Objava provedbenih odredbi
PUP Brna, 1989.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 5/89.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 1/99.

Općina Ston

Naziv	Donošenje	Objava provedbenih odredbi
PUP Ston-Stari grad, 1988.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 14/88.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 14/88.

Općina Vela Luka

Naziv	Donošenje	Objava provedbenih odredbi
PUP Industrijsko servisne zone, 1989.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/90.	Objavljeno u Sl. glasniku, 1 od 20. travnja 1999.
PUP Obalnog pojasa naselja Vela Luka, 1989.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 5/89.	Objavljeno u Sl. glasniku, 1 od 20. travnja 1999.

Općina Župa dubrovačka

Naziv	Donošenje	Objava provedbenih odredbi
PUP Srebreno, 1988.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 13/88.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 13/88.
UP Kostur, 1989.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 11/89.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 11/89.
PUP Plat-Soline, 1989.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 14/89.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 14/89.

Prostorni planovi bivših općina primjenjuju se od trenutka stupanja na snagu. Dio ovih Planova je novijeg datuma i doživljavali su neke dopune i izmjene, ali svi su stariji od 5 godina te podliježu reviziji osnovnih postavki koje baziraju na zastarjelim razvojnim planovima šireg područja. Najstariji je Prostorni plan Lastova iz 1978. i on je izvan snage, ali u nedostatku novih još se primjenjuje. Izrađen je nacrt izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Lastovo iz 1988. Zatim je izrađen Prostorni plan Općine Metković 1982. koji je doživio izmjene i dopune 1989. s odredbama za provođenje Plana i granicama građevinskih područja za sva naselja. Približno iste godine doneseni su Prostorni plan Općine Dubrovnik 1986., zatim Prostorni plan Općine Ploče 1987. i Prostorni plan Općine Korčula 1987. i 1988. Prostorno planska dokumentacija koja nije na snazi obuhvaća:

Prostorni planovi bivših Općina i Urbanistički planovi

Naziv	Obuhvat	Površina	Izrađivač	Donošenje	Status
Prostorni plan Općine Lastovo	Općina Lastovo	53 km²	Urbanistički zavod Dalmacije, Split	Sl. Glasnik Općine Lastovo 3/79	izvan snage, u postupku donošenja novi PPU Općine Lastovo
Urbanistički plan Dubrovnika za uže gradsko područje Dubrovnika	Grad Dubrovnik	3.463 ha	Zavod za izgrađivanje Dubrovnika, Sektor za urbanizam, Dubrovnik, listopad, 1981.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 6/80, 13/83, 9/84, 1/85, 11/85, 10/87, 13/89, 3/91, 2/98.	izvan snage jer ne sadrži provedbene odredbe

Provedbeno urbanistički planovi

Naziv	Donošenje	Status	Objava provedbenih odredbi
Grad Dubrovnik			
PUP Medarevo-Hladnica, 1985.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 11/85.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 11/85, 30. prosinca 1985.,
PUP Centar-Uvala Lapad, 1983.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 8/83.	izvan snage jer je donesen prije 30. 4. 86'	nema objavljene provedbene odredbe
Grad Korčula			
PUP Oštri rat-Tri žala, 1985.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/85.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	Sl. Glasnik Grada Korčula, 6/85, 1/99.
Grad Ploče			
PUP Peračko blato		izvan snage	nema objavljene provedbene odredbe
PUP Prišnica, 1988.		izvan snage	nema objavljene provedbene odredbe
PUP Birina, 1973.	Sl. Glasnik Općine Kardeljevo, 11/87.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	Sl. Glasnik Općine Kardeljevo, 11/87.
Općina Dubrovačko Primorje			
PUP Slano, 1979.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 10/79, 8/85.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	nema objavljene provedbene odredbe
Općina Janjina			
PUP Žuljana, 1985.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 11/85.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 11/85, 30. prosinca 1985.
PUP Sreser, 1975.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 5/75.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 5/75

Naziv	Donošenje	Status	Objava provedbenih odredbi
Općina Konavle			
PUP Rajkov do, 1983.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 10/83.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	nema objavljene provedbene odredbe
PUP Obod Poluganje, 1984.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 5/84.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	nema objavljene provedbene odredbe
PUP Epidaurus-Cavtat, 1984.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 9/84.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 9/84
UP Aerodrom Čilipi	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 8/89.	izvan snage	
Općina Orebić			
PUP Orebić - komercijalno turistička zona, 1985.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/85.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	nema objavljene provedbene odredbe
PUP Turistička zona Smojevica, 1989.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/90.	izvan snage	nema objavljene provedbene odredbe
PUP Turistička zona Liberan, 1989.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 5/89.	izvan snage	nema objavljene provedbene odredbe
PUMN Lovište, 1976.		izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	nema objavljene provedbene odredbe
Općina Slivno			
PUP Blace	Sl. Glasnik Općine Metković, 5/88.	izvan snage	nisu objavljene provedbene odredbe
Plan uređenja manjeg naselja Komarna, 1988	Sl. Glasnik Općine Metković, 3/91.	izvan snage	nisu objavljene provedbene odredbe
Općina Ston			
Plan uređenje manjeg naselja Luka, 1977.		izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	
Općina Vela Luka			
PUP Stambenog naselja "Knežinski Lazi" 1989.	Sl. Glasnik Općine Korčula, 6/90.	izvan snage jer nije donesen	
Općina Župa Dubrovačka			
PUP Donji Brgat, 1982.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 15/82.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	nema objavljene provedbene odredbe
PUP Servisna zona Dubac, 1985.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 6/85.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 6/85
PUP Novo gradsko groblje 1985.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 8/85.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	nema objavljene provedbene odredbe
UP Školski centar Župa, 1985.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 1/85.	izvan snage jer je donesen prije 30. travnja 1986.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 1/85
PUP Gaj Beterina, 1982.	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 11/82, 10/83.	izvan snage jer nema objavljene prov. odredbe	Sl. Glasnik Općine Dubrovnik, 14/89

Ocjena realizacije postojećih prostornih planova

Analizirajući prostorni potencijal malih i srednjih gradova, putem raščlambe postotka izgrađenosti utvrđenih građevinskih područja naselja, utvrđeno je da u većini naselja još i danas nije izgrađeno 30-40 % dokumentima prostornog uređenja utvrđenih prostora koji su predviđeni za razvitak stambenih i drugih funkcija u naselju.

Na primjeru većih gradova, čiji je razvoj određen u Generalnim urbanističkim planovima, također još uvijek postoji dostatna rezerva prostora za nesmetan razvitak.

Ograničavajući čimbenici prostornog razvoja pojedinog naselja očituju se u značajnim zonama očuvanja identiteta naselja, ali ujedno su to i razvojni potencijali pojedinog naselja koji posebno ukazuju na atraktivnost naselja za razvitak turizma i ostalih uslužnih djelatnosti.

Gustoća stanovanja (G_{bst}) - odnos broja stanovnika i zbroja površina građevinskih čestica i širih stambenih funkcija
Gustoća stanovništva (G_{nst}) - odnos broja stanovnika i površine obuhvata plana (građevinsko područje naselja)

Cjelovita raščlamba koncepcijskih postavki dosadašnjih prostornih planova, uz ocjenu dosadašnjeg stanja u prostoru Županije (s naglaskom na obalni pojas), pokazuje koje su postavke i danas aktualne uz nužnu prilagodbu, a koji su planski elementi precijenjeni ili podcijenjeni:

a) Demografski razvitak i visoka zaposlenost, kao učinak planiranog razvitka gospodarstva, definitivno su precijenjeni i nerealni u svim dosadašnjim prostornim planovima. Planiran razvitak turizma i gospodarstva općenito alimentira se planiranim imigracijama u obalno područje, bez istraživanja demografskog okvira šireg područja iz kojega bi se stanovništvo doseljavalo.

Poticanje izgradnje turističkih kapaciteta u longitudinalnom obalnom pojasu, te pretovarnih i industrijsko-servisnih kapaciteta u delti Neretve (luka Ploče), otvorili su proces koncentracije

stanovništva i gospodarskih aktivnosti u uskom obalnom pojasu, uz pad broja stanovnika i funkcionalno osiromašenje gotovo svih naselja osim Metkovića u Županiji. Time je zaoštren problem razvijenih i nerazvijenih područja unutar Županije.
Planiran broj stanovnika pod znakom je pitanja, jer sve raščlambe ukazuju da će upravo demografski potencijal područja u daljnjem planiranju razvitka biti ograničavajući čimbenik.
U budućnosti će biti razumno temeljiti razvitak na autohtonom demografskom potencijalu uz vođenje stabilne populacijske politike.

b) Građevinska područja, ponajprije za razvitak turizma izvan naselja, planirana pomoću demografskih prognoza i prognoza gospodarskog razvitka također su precijenjena. Od planiranih 1.669,6 ha u obalnom području Županije, do danas izgrađeno je tek 89,6 ha ili 5,4%, dok su 38,8% izgrađena građevinska područja za razvitak naselja s turizmom. Ipak, od ukupno planiranih turističkih smještajnih kapaciteta do 1990. ostvareno je 67,6%. To nedvosmisleno dokazuje kako je prognozirana dinamika razvitka i gradnje precijenjena i da su planirana građevinska područja predimenzionirana.
Zna li se još da se 74% ukupno planiranih građevinskih područja nalazi u obalnom području i da je prosječna planirana izgrađenost obalnog područja 30% (prema prostornim planovima bivših općina) uz prosječnu zauzetost obalne crte 21%, postaje jasno u kojoj je mjeri planirana angažiranost prostora obalnog pojasa ugrozila sam taj prostor kao razvojni resurs.
Često se planiralo na uštrb poljoprivrednih površina (kulturni krajobraz s maslinicima i vinogradima na sjevernim obalama otoka Korčule i poluotoka Pelješca, Lastova i Mljeta) i šumskih površina (južne obale otoka Korčule, Mljeta i Lastova, zatim Pelješca i Elafita), a brojni su lokaliteti gdje su planirana brojna obimna građevinska područja unutar registriranih ili evidentiranih spomenika prirode.
U tom je segmentu nužno preispitati planske postavke, revidirati sva građevinska područja u zaštićenim spomenicima prirode, i u njihove planove ugraditi realne i učinkovite mehanizme provedbe deklarirane zaštite prirode.
Posebno se mora preispitati planske postavke o koncentraciji stanovnika, gospodarskih kapaciteta i izgradnje u urbanim središtima i drugim obalnim naseljima, koja su se skoro sva razvila uz manje ili veće povijesne jezgre posebne ljepote i kulturno-povijesne vrijednosti.
Sva povijesna urbana središta nisu jednako ugrožena planiranom izgradnjom, ali se općenito može reći kako je planovima deklarirana zaštita kontradiktorna planiranoj izgradnji i namjenama. Planirani rast i razvoj tako postaju pokretači konflikata, umjesto da prostorno-planski dokumenti postanu glavni instrumenti korištenja kulturno-povijesne baštine u svrhu budućeg razvoja.
Brojnost kulturno-povijesnih spomenika, cjelina i utvrđenih gradova na relativno malom prostoru obalnog pojasa, ugroženih baš zbog svoje privlačnosti, svakako predstavlja ograničenje u planiranju razvitka.
U nove planove treba bezuvjetno ugraditi efikasne mehanizme za direktnu provedbu zaštite graditeljske baštine, a transdisciplinarnim načinom provesti sintezu planskih prognoza tako da posredno omogući očuvanje graditeljskih cjelina kao kulturno-povijesnih repera u prostoru obalnog pojasa.

Budući da je proteklih godina od donošenja Zakona o prostornom uređenju (NN, 30/94 i 68/98) na ovim prostorima ukupan potencijal bio usmjeren na poslove obnavljanja u ratu oštećenog područja, cjelokupno se planiranje, uz usporedno ustrojavanje službi koje djeluju u ovoj oblasti, u prvoj fazi nakon završetka ratnih djelovanja, svodilo zapravo na obnovu prometne i komunalne infrastrukture, a zatim uništenog stambenog fonda, kako bi se život na ovom području normalizirao što brže. Zbog sporih promjena proces planiranja nije mogao pratiti proces obnove. Usporedo s tim procesom, odvijao se proces planiranja novih sadržaja prema interesima potencijalnih graditelja, za što nije postojala ni odgovarajuća prostorno-planska dokumentacija ni prava koncepcija razvitka, što je u konačnici dovelo do proizvoljne primjene postojećih planova i nedostatne discipline u građenju i korištenju prostora uz veliku opasnost trajne devastacije pojedinih područja.
Od donošenja zadnjih prostornih planova dogodile su se bitne promjene koje utječu na prostorni razvoj. U prvom redu su to političke promjene, koje omogućavaju novi način gospodarenja i

zapošljavanja, a u urbanističkom smislu postavljaju nove zahtjeve. Političke promjene dovele su i do novog administrativno-teritorijalnog ustroja, neusklađenog s postojećom prostorno-planskom dokumentacijom, što stvara znatne poteškoće i otežava realizaciju nužnih prostornih, urbanističkih i graditeljskih zahvata.
Kriteriji zaštite okoliša, zaštite kulturne i prirodne baštine, te zaštite identiteta prostora znatno su pooštreni slijedom europskih i svjetskih trendova. To je rezultat novih spoznaja, ali i pojačane svijesti o potrebi veće skrbi za naslijeđeni prostor i očuvanje tradicionalne slike krajolika. U dosadašnjoj prostorno-planskoj dokumentaciji ta skrb je više deklarativno izrečena nego je u praksi stvarno provođena. Posljedica pooštrenih kriterija zaštite prostora je potreba korigiranja dosadašnje metodologije izrade dokumenata prostornog uređenja.

Pojedine koncepcijske postavke postojećih planova i danas su aktualne i zadržat će se uz određene promjene. Neki planski elementi su precijenjeni (potencijal prostora, demografski razvitak i prikladan gospodarski razvitak itd.) ili podcijenjeni (vrijednosti šuma, poljoprivrednih površina, vodenih tokova, morske obale, otoka), što se sve ogleda u svrhovitom gospodarenju prostorom i zaštiti prostora i okoliša.

1.1.4. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE I GOSPODARSKE PODATKE TE PROSTORNE POKAZATELJE

Prema popisu stanovništva iz 1991. ovdje je živjelo 126.329 stanovnika, odnosno 119.526 stanovnika u zemlji. Prema ostalim podacima, pretpostavkama i procjenama danas u Dubrovačko-neretvanskoj županiji živi oko 116.000 stanovnika što predstavlja 3-postotno smanjenje i to je uglavnom posljedica ratnih zbivanja.
Predstavljajući demografsku valorizaciju naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji naglašeno je da su već 1991. neka naselja došla u ozbiljnu fazu postupnog izumiranja, a nekolicina su već izumrla ili im to uskoro predstoji. Taj je proces inače postupan i dosta spor, ali vrlo često neizbježan i provodi se do kraja. Tako je istaknuto kako su naselja Brečići i Dubrave u Općini Pojezerje već ostala bez stanovnika, da je proces izumiranja jako napredovao kod naselja Nakovanj na Pelješcu i naselja Vidonje u Općini Zažablje, ali je on postupno u tijeku i kod nekih drugih samostalnih naselja, kao što su Kuna u Konavlima, Lisac i Točionik u Dubrovačkom primorju, Duba Pelješka i Gornja Vručica na poluotoku Pelješcu, naselja Maranovići i Prožura na otoku Mljetu, te naselja Borovci, Raba, Slivno Ravno i Dobranje u Donjo-neretvanskom kraju, ali i kod nekih drugih naselja.

Sve nedaće koje su sa sobom donijeli Domovinski rat, pa kasnije i katastrofalni potres, posebno u još većem narušavanju demografskih prilika, a negdje i do fizičkog i demografskog opustošenja, ubrzali su ove negativne procese u nekim područjima. U tom pogledu najteža i najozbiljnija je situacija u tzv. istočnom dijelu brdovitog zaleđa Dubrovačkog primorja, gdje je nekoliko naselja (Čepikuće, Lisac, Mravinca, Podgora, Podimoć, Točionik, Trnova i Trnovica) gotovo ostalo bez stanovnika. Bez obzira kako su ocijenjene njihove demografske prilike prema popisu iz 1991. ona se danas već nalaze u uznapredovalu stadiju izumiranja. Kako se tu, kao i u još nekim ugroženim područjima (Konavle, rubna granična područja u Donjo-neretvanskom kraju, neki dijelovi poluotoka Pelješca i otoka Mljeta i Lastova), radi o graničnom području i o otocima/poluotoku od posebnog državnog interesa, onda će se samo organiziranom državnom intervencijom, pa i državnom skrbi, moći spasiti i popraviti bar nešto od svega toga, dok ostala naselja najvjerojatnije očekuje daljnje spontano izumiranje.
Neujednačeno demografsko stanje i nepovoljni demografski procesi u dijelu Dubrovačko-neretvanske županije, koji mogu ili su već postali ograničavajući čimbenik budućeg razvitka, nalažu usmjerenu aktivnost svih razina društva prema ostvarenju poželjnog kretanja stanovništva u okviru provođenja aktivne populacijske politike, vodeći računa o značenju razvitka priobalnog područja, o posebnosti otočnog razvitka, o strateškom značenju doline Neretve, pripadnosti dijela zaleđa nerazvijenom i graničnom području, o potrebi revitalizacije ruralnog prostora te o težnji prema održivom razvitku i zaštiti okoliša.

Gospodarski kapaciteti, a time i ukupna gospodarska aktivnost, neravnomjerno su raspoređeni po području Županije. Glavna središta rada su mali i srednji gradovi Županije u kojima je evidentiran najveći broj zaposlenih, gospodarskih kapaciteta i u kojima je demografska slika stanovništva znatno povoljnija od ostalih područja i centara Županije, s posebnim naglaskom na Grad Dubrovnik u kojemu je evidentirano 46,05% aktivnog stanovništva Županije (prema popisu 1991.) u kojemu je 49,4% ukupno zaposlenih Županije, i koji raspolaže sa 25% ukupnih smještajnih kapaciteta u turizmu Županije. Dio gospodarske aktivnosti lociran je u općinskim središtima, ali sa znatno manjim udjelom u gospodarskim kapacitetima i financijskim rezultatima.
Mali i srednji gradovi su se u svom dosadašnjem razvoju uglavnom funkcionalno specijalizirali. Da nabrojimo samo najvažnije:
Tako je Dubrovnik postao središte sa visokom zastupljenošću tercijarnih djelatnosti, 79,8% od čega 51,7% otpada na udjel ugostiteljstva i turizma.
U strukturi gospodarstva Korčule dominantno mjesto zauzima djelatnost prometa i veza, 60,45%, a kod Opuzena dominira djelatnost građevinarstva sa 30,5 % zaposlenih u njoj.

U Gradu Metkoviću najznačajniji udio u strukturi gospodarstva ima djelatnost trgovine sa 40,7% ukupnog broja zaposlenosti. Prerađivačka industrija sa 30,7% zaposlenosti slijedi prethodni pokazatelj.
Ploče su grad u kojem dominira djelatnost prometa i veza sa 56% udjelom zaposlenosti.
Od ostalih općinskih središta kao središta rada se ističu:
Vela Luka sa 72,7% udjela industrije u ukupnim prihodima, Blato sa 54,32% udjelom industrije u ukupnim prihodima i 20,70% udjelom poljoprivrede i ribarstva u ukupnim prihodima. Orebić ima dominantnu djelatnost trgovine sa 41,7% zaposlenih od ukupno zaposlenih. Cavtat je orijentiran prema udjelu zaposlenih na djelatnosti ugostiteljstva i turizma (46,3% ukupnog broja). Kula Norinska zapošljava 53,7% djelatnika u djelatnosti trgovine .
Iz prethodnog se može zaključiti, grubo govoreći, da je mikroregija neretvanskog kraja bila pretežito usmjerena prema djelatnosti trgovine i prometa i veza, da centri dubrovačke mikroregije imaju pretežitu orijentaciju na ugostiteljstvo i turizam a da usmjerenost ka industriji odnosno poljoprivredi, ribarstvu te prometu i vezama pokazuju centri otoka Korčule, prirodnog predvodnika otočke mikroregije.
Najznačajniji udio u ukupnoj zaposlenosti u 1990. imala je djelatnost ugostiteljstva i turizma (25,5%). Na drugom mjestu po važnosti u ukupnoj zaposlenosti Županije bila je industrija (19,5%), zatim promet i veze (19,5%) i trgovina (17%). Struktura zaposlenosti Županije u 1997. ukazuje na velike promjene u značaju pojedinih djelatnosti – uočljiv je pad udjela industrije, ugostiteljstva i prometa i veza te značajan porast udjela trgovine (25,3% ukupnog broja zaposlenosti). Porast udjela trgovine u ukupnoj zaposlenosti posljedica je s jedne strane opadanja broja zaposlenosti u proizvodnim djelatnostima, neadekvatne razine turističkog prometa a time i broja sezonskih djelatnika.
Prikazana struktura zaposlenih logična je za poslijeratno tranzicijsko razdoblje, ali je u potpunom nesuglasju s potencijalima ovog područja.

Temeljem gospodarskih pokazatelja vidljivo je da se naselja Dubrovnik, Metković, Korčula i Ploče nalaze u skupinama razvojnih središta kojima pripadaju i prema demografskim pokazateljima s tim da im se kao razvojno središte višeg ranga može pridružiti i konurbacija Blato-Vela Luka (više od 2.000 radnih mjesta).
Opuzen i Cavtat s pravom se nalaze u skupini razvojnih središta, dok je Ston kao naselje deficitaran obzirom na gospodarski potencijal.
Mali gradovi i ostala središnja naselja jedini izraziti gospodarski potencijal pokazuju kroz potencijal turističkih kapaciteta i to naročito Srebreno, Trpanj, Slano i Orebić.
Najnoviji podaci o zaposlenosti pokazuju izraziti pad zaposlenosti u svim naseljima s tim da su Korčula i Opuzen izrazito izgubili svoju razvojnu vitalnost.
Prirodne datosti prostora ukazuju na velike razvojne mogućnosti turizma, te vrlo značajne mogućnosti poljoprivrede.
Po poljoprivrednoj proizvodnji Dubrovačko-neretvanska županija ima raznovrstan sadržaj u kojem se mogu naći vrlo različiti i jako interesantni proizvodi značajni kako za domaće tako i za inozemno tržište. Široki mozaik tipova tala, mikroklime, te zemljopisni smještaj, daje mogućnosti uzgoja svih vrsta poljoprivrednih biljaka kao nigdje na području Republike Hrvatske. Na prostoru Županije uzgajaju se najosjetljivije vrste voćaka kao što su agrumi, povrće i cvijeće na otvorenim površinama, vinova loza s vrhunskim bijelim i crnim vinima zaštićenog podrijetla do maslina koje izdržavaju višemjesečne ljetne suše, a da se ne spominje uzgoj ribe i školjkaša.
U strukturi obradivog tla najzastupljenije su oranice s 10.112 ha ili 48,18% zatim maslinici, voćnjaci s 6,027 ha ili 28,72%, vinogradi s 4,420 ha ili 21,05% te livade s 429 ha ili 2,05%. Na temelju takve strukture može se reći kako je po karakteru poljoprivredne proizvodnje Dubrovačko-neretvanska županija povrtlarsko-voćarsko-vinogradarsko područje.
Poljoprivrednici ubiru prihode jednako iz svih triju grana proizvodnje, dakle po jednu trećinu, pa se po značaju sve tri izjednačavaju. Uzgoj stoke je uglavnom sporedna grana proizvodnje na obiteljskim gospodarstvima. Isto je i s proizvodnjom meda i sakupljanjem aromatičnog i ljekovitog bilja. Od ukupno 20.988 ha obradivog tla oko 10.000 ha ili 50% tla su prikladna za poljoprivrednu proizvodnju, što znači da ta tla nemaju značajnijih ograničenja upotrebe.
Ostalih 2.900 ha ili oko 10% spadaju u tla neprikladna za poljoprivrednu proizvodnju zbog nagiba terena, kamenitosti, plitkog profila, nemogućnosti primjene mehanizacije u obradi tla, ili

pak radi slabe drenaže i dr. Istodobno se na području Županije nalazi oko 4 - 5.000 ha neplodnog tla (zamočvarenog područja Neretve, koje bi se hidromelioracijama moglo prevesti u prikladna tla za poljoprivrednu proizvodnju. Istina, radi se o velikim investicijskim zahvatima.
Iz svega naprijed spomenutog može se zaključiti da pitanje prikladnosti tala za poljoprivrednu proizvodnju leži u vodi za natapanje koje na nekim područjima nema ili je na drugim ima u višku, što znači da bi je trebalo ravnomjerno rasporediti. Na kraju se može reći da ukoliko bude više vode za natapanje u tijeku proljetno-ljetnog sušnog razdoblje, utoliko će poljoprivredna proizvodnja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji biti veća, rentabilnija, kvalitetnija, raznolikija i privlačnija. U takvoj proizvodnji mladi naraštaji mogu vidjeti svoj profesionalni i životni put te biti čvrsto vezani za poljoprivredu i selo.
Daljnji problem tla kao temelja svake proizvodnje, je usitnjenost parcela - čestica zemljišta.
Poseban problem u očuvanju poljoprivrednih tala čine požari, osobito na otočnom dijelu Županije. Nakon požara ostaju gola tla pa se javljaju bujice vode koje plodno tlo najčešće odnose u more. Erozije tla se posebno javljaju na nagnutim terenima gdje je rasla i nestajala borova šuma.
U nastojanjima da se plodno poljoprivredno tlo što bolje i trajno očuva pogodnim za proizvodnju ekološki čiste hrane, treba stalno voditi brigu da se ono ne zagađuje, onečišćava prevelikom i nekontroliranom uporabom pesticida, mineralnih gnojiva i drugih štetnih sastojaka, posebno teških kovina. Današnje stanje tla u tom pogledu dostatno zadovoljava.

Analizom dosadašnjih prostornih planova uočeno je da su demografski razvitak i visoka zaposlenost, kao učinak planiranog razvitka gospodarstva definitivno precijenjeni i nerealni. Planirani razvitak turizma, i gospodarstva općenito, iz planiranih se imigracija alimentirao u obalno područje, bez istraživanja demografskog okvira šireg područja iz kojeg bi se stanovništvo doseljavalo.
Poticanje izgradnje turističkih kapaciteta u longitudinalnom obalnom pojasu, te pretovarnih i industrijsko servisnih kapaciteta u delti Neretve (luka Ploče), otvorili su proces koncentracije stanovništva i gospodarskih aktivnosti u uskom obalnom pojasu, uz pad broja stanovnika i funkcionalno osiromašenje gotovo svih ostalih naselja (osim Metkovića) u obalnom području, tj. Županiji. Time je zaoštren problem razvijenih i nerazvijenih područja unutar Županije, tj. između obalnog pojasa i obalnog područja tj. zaleđa.
U budućnosti će biti razumno temeljiti razvitak na autohtonom demografskom potencijalu uz vođenje stabilne populacijske politike.

Sva povijesna urbana središta nisu jednako ugrožena planiranom izgradnjom, ali za sva se generalno može reći da je planovima deklarirana zaštita u suprotnosti s planiranom izgradnjom i namjenom. Planirani rast i razvoj tako postaju generatori konflikata, umjesto da prostorno-planski dokumenti postanu glavni instrumenti kulturno-povijesne baštine.
Brojnost kulturno-povijesnih spomenika, cjelina i utvrđenih gradova koji su ugroženi zbog svoje privlačnosti svakako predstavlja ograničenje u planiranju razvitka.
U nove planove treba bezuvjetno ugraditi efikasne mehanizme za direktnu provedbu zaštite graditeljske baštine, a transdisciplinarnim načinom sintezu planskih prognoza provesti tako da posredno omogući očuvanje graditeljskih cjelina kao kulturno-povijesnih repera u prostoru Županije.
Na temelju razvijenosti i razmještaja središnjih funkcija u naseljima Dubrovačko-neretvanske županije i drugih kriterija može se utvrditi da na tom području postoji sustav središnjih naselja čiji dosadašnji razmještaj i razvitak središnjih funkcija i s tim u vezi uspostavljeni sustav središnjih naselja u prostoru Dubrovačko-neretvanske županije ne zadovoljava u cijelosti, ali je uglavnom u skladu s dostignutim stupnjem društveno-gospodarskog i kulturnog razvitka tog dijela zemlje.

Novim državnim ustrojem došlo je do potpune promjene geoprometnog položaja Dubrovačko-neretvanske županije u odnosu na njeno okružje. Njen položaj na krajnjem jugu Hrvatske uz neadekvatno duge cestovne i pomorske longitudinalne veze sa ostalim dijelom Hrvatske rezultirale su prometnom izoliranošću. Stanje postojeće cestovne prometne mreže na području cijele Županije je jako loše i trebalo bi se pristupiti njenoj što bržoj rekonstrukciji, modernizaciji i pojačanom održavanju. Jedino zračni promet preko zračne luke “Dubrovnik” u Čilipima

predstavlja pravi način za brzo i udobno povezivanje naše Županije sa širim i užim okruženjem. Glede željezničkog prometa postoji samo jedna željeznička pruga i to ona koja dolazi u Ploče iz pravca Srednje Europe preko Slavonije i Bosne i Hercegovine. Od brodsko-trajektnih linija imamo veze: Dubrovnik-Split-Rijeka, Dubrovnik-Bari i Vela Luka-Ancona. Brodska veza Dubrovnik-Split-Rijeka ne zadovoljava ni brzinom, ni intenzitetom.
Prometnu izoliranost moguće je u budućnosti riješiti samo izgradnjom Jadranske autoceste odnosno rekonstrukcijom postojeće Jadranske turističke ceste do realizacije autoceste. Važno je izgraditi obilaznice naselja koja sada imaju problema pri svom funkcioniranju (Metković, Dubrovnik, Župa dubrovačka itd.) U oblasti pomorskog prometa potrebito je uvođenje brzih uzdužjadranskih linija, kao i longitudinalnih trajektnih i brodskih veza sa zapadno-jadranskom obalom. Luka Ploče bi nakon normalizacije prometa na željezničkoj pruzi sa Bosnom i Hercegovinom i Srednjom Europom ponovno dobila na važnosti kao druga teretna luka u Hrvatskoj, dok bi luka Dubrovnik bila u funkciji putničkog prometa, poglavito turističkog.
Zračna luka u Čilipima će nakon rekonstrukcije imati kapacitet od 1,5 milijuna putnika godišnje. Planira se izgradnja manjih zračnih luka na otocima Korčuli i Lastovu koje će na najbrži način povezati otoke u domaći i međunarodni promet, dok se u Pločama tijekom ožujka 1999. treba pustiti u rad zračna luka istih karakteristika.
Za prometno povezivanje unutar Županije potrebna je u prvom redu rekonstrukcija državnih cesta D414 (D8-Ston-Orebić) i D118 (Korčula-Smokvica-Vela Luka). Uz zahvate na cestovnoj prometnoj mreži jedan od načina za razrješenje prometne izoliranosti otoka je uvođenje čestih brodskih i trajektnih linija sa znatno bržim plovilima od sadašnjih, kako između otoka i kopna, tako i između otoka (brzina plovila morala bi iznositi preko 30 čvorova).

Neriješena vodoopskrba može postati ograničavajući čimbenik razvitka na području Županije. Opskrbljenost je vezana za gradove i veća naselja, te na taj način iako opskrbljenost stanovništva dostiže 80-90%, velika područja nisu pokrivena vodoopskrbnom mrežom. Opskrba se osigurava sa regionalnog vodovoda (Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo) i grupnih vodovoda vezanih za glavne izvore na ovom području. Potrebito je u prvom redu nastaviti radove na započetim vodoopskrbnim sustavima koji će osigurati dovoljne količine vode poluotoku Pelješcu, otocima Korčuli, Lastovu, Mljetu i Elafitima, te Konavlima i Dubrovačkom primorju.
More i vodotoci su na ovom području ugroženi zbog nepostojanja kanalizacijskih sustava sa uređajima za čišćenje otpadnih voda naselja, turističkih objekata i industrije, što se potvrđuje redovitom kontrolom mora na morskim plažama. Onečišćenja su posebice vezana za donjo-neretvansko područje s rijekom Neretvom i Malom Neretvom, kanalima i jezerima, te zatvorene morske uvale ugrožene otpadnim vodama naselja (Dubrovnik, Cavtat, Župa dubrovačka, Korčula, vela Luka, Ploče).
Smjernicama zaštite voda planira se izgradnja kanalizacijskih sustava: Korčula, Vela Luka, Cavtat, Župa dubrovačka, Nacionalni park Mljet, Ploče, Metković, Opuzen, te nastavak radova na kanalizacijskom sustavu Neum-Mljetski kanal u cilju priključenja otpadnih voda naselja Ston, Mali Ston i ostalih naselja u Malostonskom zaljevu, te naselja Klek, Duboka, Komarna i Kremena.

1.1.4.1. TIPIZACIJA PROSTORA ŽUPANIJE

U elaboratu "Mali i srednji gradovi kao nositelji razvoja u prostoru" je izvršena tipizacija prostora Županije prema stupnju urbanizacije i tipizacija žarišta razvitka s obzirom na razvojnu osjetljivost.

Uzimajući u obzir da je Dubrovačko-neretvanska županija uzak i izdužen hrvatski primorski prostor, da je teritorijem susjedne države Bosne i Hercegovine prekinut kopneni kontinuitet ove županije, da se razlikuju tri različite geografske cjeline, da je grad Dubrovnik najvažnije gradsko središte u ovom županijskom prostoru, da se razvio i znatan broj drugih srednje velikih, manjih ili sasvim malih središta i inicijalnih središta razvitka, da su turizam, pomorske djelatnosti i neke druge djelatnosti utjecale na preobražaj ovog hrvatskog prostora u kontekstu razvijanja i širenja procesa dubrovačkog primjera urbanizacije, može se zaključiti da se od grada Dubrovnika prema sjeverozapadu i prema jugoistoku stvorila uska i uzdužna dubrovačka primorska okosnica urbanizacije, prostorno-strukturni oblik urbanizacije i razvitka, kojim se međusobno povezuju brojna središta i druga urbanizirana naselja u tom prostoru.

Slično je i u donjo-neretvanskom kraju, gdje se stvorila također uska i uzdužna okosnica urbanizacije i razvojno područje Ploče-Opuzen-Metković, spajajući u jednu razvojnu cjelinu jadranski i neretvanski razvojni pravac s ta tri istaknuta razvojna središta.

Neke nove pozitivne tendencije u do sada slabijem razvitku procesa urbanizacije i izgradnje razvojnih središta duž poluotoka Pelješca i jači razvitak ovih procesa na otoku Korčuli ukazuju da se i na tom izduženom i uskom poluotočno-otočnom području zbivaju suvremene pozitivne promjene u preobrazbi područja unutar kojega jačaju središta poput Stona i Orebića na Pelješcu, te Korčule, Blata i Vela Luke na otoku Korčuli.
Ove uzdužne i uske okosnice urbanizacije i razvitka u Dubrovačko-neretvanskoj županiji spontano su nastale, za sada su još isprekidane, nejednako urbanizirane, nedovoljno razvijene i slabo međusobno povezane, ali u svakom slučaju to je pozitivna novija tendencija širenja procesa urbanizacije i društveno-gospodarskog razvitka u ovom najjužnijem hrvatskom prostoru.

Kao prostor istraživanja u prvoj grani istraživanja pojavljuje se cjelokupni prostor Županije i susjednih prostora Republike Hrvatske, a osnovni nosilac podataka za istraživanje je naselje. Cjelokupan prostor dijeli se u šesterokutnu mrežu kod koje osnovna jedinica - šesterokut - pokriva oko 21 km^2 površine. Navedena podjela izrađena je zbog promatranja pojava u prostoru, neovisno o administrativnoj, statističkoj i sličnim podjelama. Podaci koji se iskazuju na razini naselja, kumuliraju se u tu prostornu jedinicu unutar koje se nalaze.

Izabrani su pokazatelji i određeni kriteriji pomoću kojih se izradila valorizacija cjelokupnog prostora u cilju razdiobe u pet osnovnih tipova područja:
- područja pretežno gradskih obilježja
- područje koje ima prijelazna obilježja između grada i urbaniziranog prostora
- područja koja imaju prijelazna obilježja između urbaniziranog prostora i sela
- područja koja imaju pretežno seoska obilježja
- ostala, pretežno seoska područja, odnosno prostori s manje od 100 stanovnika u osnovnoj prostornoj jedinici.

Kompleksno sagledavanje procesa urbane i razvojne preobrazbe prostora i naselja jedno je od niza istraživanja provedenih u okviru izrade Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske*. Predmet istraživanja je proces urbanizacije kao kompleksan, sveobuhvatan proces koji uz demografske aspekte sadrži i sociokulturne i prostorno-razvojne aspekte. Istraživan je prostor Republike Hrvatske na način da se odrede potencijali i predispozicije pojedinih područja i naselja za razvoj, kao i područja i naselja s teškoćama u razvoju. Dobiveni rezultati korišteni su u izradi Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske. Istraživanje je nastavljeno tijekom 1998. kroz detaljniju analizu područja s većom koncentracijom stanovništva.

* Kompleksno sagledavanje procesa urbanizacije u Hrvatskoj - urbana i razvojna preobrazba prostora i naselja; Urbanistički institut Hrvatske - Zagreb, Miroslav Villi, Ratko Cimerman, Darko Martinec, Prof. dr. Ivan Rogić, Mr. Stjepan Šterc, Zagreb 1996.

U okviru izrade sektorskih studija za Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije pokušalo se po istom metodološkom predlošku, ali na drugoj prostornoj skali, primijenjene algoritme aplicirati na razini Županije.
Budući da istraživanje prostora Županije čini metodološku cjelinu s prethodnim studijama u ovom izvještaju dan je i osnovni komentar prethodnih istraživanja na razini Hrvatske.

Metodološki pristup
Osnovni ciljevi prijašnjih istraživanja bili su određivanje stupnja urbanizacije i regionalizacija Republike Hrvatske prema različitim stupnjevima razvojne transformacije - osjetljivosti.

Istraživanja su provedena u dva osnovna pravca:
- Polazna tipizacija prostora kao prostor istraživanja uzima cjelokupni prostor Republike Hrvatske, a osnovni nosilac podataka je naselje. Prostor Hrvatske podijeljen je u šesterokutnu mrežu u cilju promatranja pojava u prostoru neovisno o administrativnoj, statističkoj i sličnim podjelama. Izabrani su pokazatelji i određeni kriteriji pomoću kojih se provodi valorizacija.
- Područja s većom koncentracijom stanovništva - u drugoj grani istraživanja analiziraju se prostori oko izabranog broja naselja, koja prema ranijim istraživanjima i/ili autorima studije, predstavljaju postojeća ili potencijalna žarišta razvitka. Podaci koji su iskazani na razini pojedinih naselja u neposrednom okružju, kumuliraju se u naselje koje je nositelj prostora istraživanja.

Raščlamba područja prema stupnju urbanizacije
Cjelokupan prostor Hrvatske podijeljen je u šesterokutnu mrežu kod koje osnovna jedinica "grid" pokriva oko 21 km^2 površine. Mreža je neutralno postavljena, obuhvaća svih 6.694 statistički određenih naselja, a podaci koji se iskazuju na razini naselja, kumuliraju se u "grid" unutar kojeg se nalaze.
Određeni su pokazatelji i kriteriji pomoću kojih je provedena valorizacija. Korišteni su uglavnom izvedeni pokazatelji koji su i testirani na 11 skupina odabranih prema broju stanovnika. Provedena je preliminarna analiza korelacije pojedinog pokazatelja u odnosu na veličinske razrede, kao podloge za selektivan odabir kriterija.
Ocijenjeno je da sva područja (gridovi) s više od 10.000 stanovnika imaju pretežno gradska obilježja. U cilju utvrđivanja polazne tipizacije prostora za ostale veličinske grupe primijenjeni su slijedeći izvedeni pokazatelji:
- udio poljoprivrednog stanovništva u stanovništvu u zemlji
- udio radnika u aktivnom poljoprivrednom stanovništvu
- udio radnika u stanovništvu u zemlji
- udio radnika koji rade u mjestu stanovanja u ukupnom broju radnika
- udio domaćinstava s gospodarstvom manjim od 0,1 ha u ukupnom broju domaćinstava.

Na osnovi kriterija za svaki pokazatelj usvojen je sustav bodovanja u odnosu na određene veličinske skupine. Ukupna ocjena za svaki promatran "grid" dobivena je tako da se zbroje pojedinačne ocjene za promatrani "grid", oduzme najlošija ocjena koju je dobio promatrani prostor, a od ostalih se izračunava prosjek koji predstavlja konačnu ocjenu prema kojoj se pojedini "grid" svrstava u slijedeće osnovne tipove:
- područja pretežno gradskih obilježja (G)
- područje koje ima prijelazna obilježja između grada i urbaniziranog prostora (P-GU)
- područja koja imaju prijelazna obilježja između urbaniziranog prostora i sela (P-US)
- područja koja imaju pretežno seoska obilježja (S)

Primjenom odabranih kriterija ukupan prostor Hrvatske razdijeljen je u pet osnovnih tipova. U tablici i pripadajućem kartogramu navode se zbirni rezultati u rasteru od 2240 osnovnih gridova (šesterokuta).
Prostor Republike Hrvatske je prema tako izdvojenim područjima primarno ruralan. Preko 3/5 (ili 61,2%) su seoska područja, manje od 1/5 (17,1%) prijelazna selo-urbanizirani prostor, i samo 1/5 (21,7%) gradska ili prijelazno gradsko-urbanizirana.
Potpuno suprotan je raspored stanovništva po područjima. Skoro 2/3 stanovništva (63,1%) živi u gradskim područjima, 1/6 (15,8%) u prijelaznim i 1/5 (21,1%) u seoskim područjima.
Te spoznaje potvrđuju nužnost planskog usmjeravanja i selektiranja demografskih procesa te posebno oživljavanja i funkcionalnog osmišljavanja cijelog ruralnog prostora. Daljnja koncentracija stanovništva (primarno imigracijom) u gradska naselja još će više povećati nesklad dvije osnovne kategorije, pa je jasno da ključ rješenje leži u vraćanju osnovnih funkcija ruralnim područjima kroz oživljavanje prostoru svojstvenih djelatnosti na višoj tehnološkoj razini,

razvoju industrijske proizvodnje na temelju autohtonih resursa, poticanju trgovačkih žarišta robom funkcionalne namjene, dislokacijom odgovarajućih granskih državnih službi, stimulativnom vrednovanju rada u ruralnom području i općenito javnom afirmacijom kvalitete i načina života ruralnih područja.
Prostorna distribucija pet tipova područja pokazuje određene zakonitosti prema kojima je moguće utvrditi područja veće koncentracije stanovništva, proizvodnje i svega popratnog što ide uz to i jasno područja tzv. "urbane sjene" u kojima nema ni gradskih ni prijelaznih gradsko-urbanih ni urbano-ruralnih obilježja.
Velika makroregionalna središta, jača regionalna središta i skoro cijela priobalna zona (osim Velebitske primorske padine i Pelješke priobalne crte) imaju primarno gradsko obilježje, zatim cijeli unutrašnji kontinentalni prostor s primarno ruralnim obilježjem tek približno pravilno raspoređenim izdvojenim točkama uglavnom prijelaznih gradsko-urbaniziranih osobina.
Cijela Gorska Hrvatska, Kordunsko-Banijsko pobrđe, Podravska fasada, osobito Bjelovarsko-Ilovska i Bosutska zavala i cijeli istočni dio Središnje Hrvatske i zapadni dio Istočne Hrvatske izrazito su seoska područja sa svim popratnim negativnim obilježjima koja iz toga slijede.

Prostor Dubrovačko-neretvanske županije pokazuje sličnu distribuciju. Područja Pretežito gradska područja zauzimaju 15%, prijelazna područja grad-urbanizirani prostor 10% odnosno ukupno 1/4 analiziranih područja. Kao i u prostoru Hrvatske, prijelazna područja urbanizirani prostor-selo sudjeluju 17%. Skoro 58% zauzimaju područja s pretežito seoskim obilježjima, pri čemu 23% zauzimaju područja s manje od 100 stanovnika.

Preporuke i smjernice za ponašanje u pojedinim tipovima urbanizacije
Podaci upozoravaju da je razdoblje druge hrvatske modernizacije od 1945. do 1990. proizvelo pretežno kaotičnu i, s obzirom na općenita mjerila kakvoće razvitka, neselektivnu urbanizaciju. Hrvatska nije nikakva posebna iznimka jer se u nizu zemalja, pod srodnim strukturnim okolnostima, ponovila slična civilizacijska situacija. Ono po čemu se Hrvatska razlikuje od slično gospodarski razvijenih demokratskih država, a što je svojstveno svim socijalističko-komunističkim društvenim sustavima, je slijedeće.
Tradicionalna poticajna podloga te urbanizacije svodi se, uglavnom, na dva skupa postupaka. Cilj prvog skupa postupaka je dugoročno razvojno iscrpljivanje sela. Cilj drugog skupa postupaka je zadovoljiti legitimacijsku potrebu globalnog poretka da u najkraćem roku stvori kritičnu veličinu radničkog sloja jer se bez njega poredak ne može primjereno legitimirati. Obje skupine postupaka primjenjivale su se tijesno svezane, kao dva lica iste i jedinstvene strategije. Glavna posljedica te strategije je mehaničko premještanje najvitalnijih razvojnih skupina i dobara u gradsko područje te slabljenje seoskog načina života neovisno o tomu koliko to slabljenje umanjuje općenitu razvojnu otpornost globalnog društva.
Središnji motor opisane preobrazbe je, dakako, država, ali obvezana utopijskim zadaćama real-socijalističke političke elite. Povlašten sektor gospodarstva kojemu je povjerena uloga izvršitelja tih zadaća je, kako je znano, paleoindustrija. Zbog strukturnih ograničenja izazvanih samim poretkom te očekivane nesposobnosti države i industrije da dugoročno upravljaju urbanom preobrazbom, razvila se izrazito proturječna urbana preobrazba, s nizom "divljih" učinaka i aktera (paleoindustrijsko poduzeće, zagađenost, "divlje" izgrađivanje, slaba tehnička i društvena infrastruktura, itd.). Daljnje mehaničko nastavljanje istog, ili sličnog, modela urbane preobrazbe radikaliziralo bi postojeće konflikte i učvrstilo zapreke koje bi bilo teško ukloniti.
Zbog toga je nužno promijeniti razvojnu osnovicu urbanizacije. Izgrađivanje te osnovice bit će, nesumnjivo, zamršen posao i u koncepcijskom i u institucionalnom smislu. Na temelju raspoloživih podataka vidljivo je da bi se pri oblikovanju te osnovice, pokraj ostalih moralo voditi računa o slijedećim činjenicama:
- nije dopušteno neovisno o stvarnim tokovima, nametnuti jedan sektor gospodarenja kao povlašteni razvojni sektor na kojega se urbana preobrazba strukturno isključivo naslanja
- demokratska legitimacija društva nije nužno ovisna o tomu koliko je ono uspješno u mehaničkoj akumulaciji stanovnika i dobara na gradskom području
- država je samo jedan od aktera razvojne preobrazbe, koji mora nužno surađivati s nizom drugih, također, autonomnih aktera.

Svaki tip područja, globalno promatran, zahtijeva specifičan pravac preobrazbe.

Kartogram 5. - ANALIZA PODRUČJA DUBROVAČKO NERETVANSKE ŽUPANIJE PREMA STUPNJU URBANIZACIJE

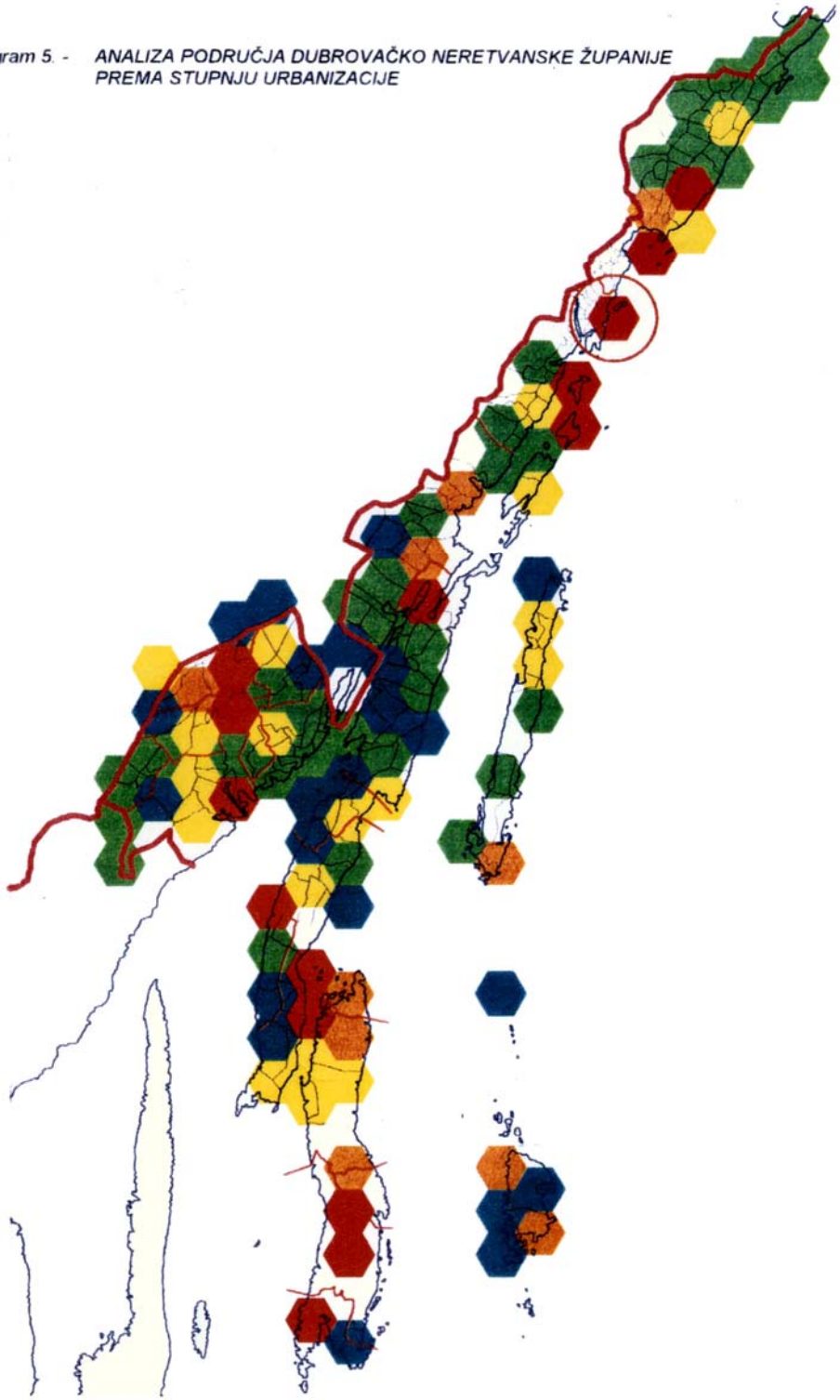

Raščlamba područja Dubrovačko-neretvanske županije prema stupnju urbanizacije

Gradska područja

Područja su to na kojima su proturječja i "divlji" učinci prijašnjeg urbanizacijskog modela najočitiji. Premda je udio hrvatskog stanovništva na gradskim područjima manji od udjela u razvijenijim europskim zemljama (63%), sam podatak još ne implicira nikakvu buduću plansku obvezu. Naime, puko mehaničko gomilanje stanovništva na gradska područja, kao, uostalom i mehaničko smanjivanje toga broja, ne može samo po sebi imati vrijednost usmjerenog razvojnog procesa.

Smanjenje ili povećanje broja, osim ako nisu posrijedi kritične vrijednosti, da bi imalo vrijednost razvojne činjenice, mora biti odmjereno tako da je uočljiva veza između smanjenja/povećanja i kakvoće života, na jednoj strani, te smanjenja/povećanja i razvojne otpornosti društva, kao cjeline, na drugoj. Budući da ta veza u hrvatskom slučaju nije vidljiva, i nije moguće preporučiti kao razvojni prioritet daljnje kvantitativno povećavanje ili smanjivanje gradskog područja u odnosu na druga razvojna područja, posebno ruralno.

Zbog toga držimo da je ključni pravac preobrazbe gradskih područja urbana obnova ili reurbanizacija. To je preobrazba u kojoj su glavni ciljevi izvedeni iz potrebe za odgovarajućom kakvoćom uvjeta i načina života na gradskom području; poznati kvantitativni odnos samo su posljedica promijenjenih mjerila. Nema sumnje da urbana obnova ili reurbanizacija povećava privlačnost gradskog područja. Ali ako se programi reurbanizacije budu ostvarivali i razvijali na svim razinama i bude li se pokazala vlastita vrijednost, onda je opasnost od propadanja tih drugih područja mala.

Prijelazna područja

Neovisno jesu li to područja koja su srodnija gradskoj (P-GU) ili seoskoj strukturi (P-US) i načinu života, zajedničko obilježje je oskudna opremljenost i tehnološkom i društvenom infrastrukturom. Zbog toga bi opća označnica daljnjeg pravca preobrazbe morala biti: infrastrukturna rekonstrukcija. Program bi tada imao četiri glavna cilja:

- olakšati tamošnjem pučanstvu pristup društvenim dobrima i institucijama
- povećati svakodnevnu ekološku i funkcionalnu sigurnost područja
- poduprijeti i poboljšati osobnu i obiteljsku perspektivu stanovnika tih područja
- proširiti mogućnost individualizacije lokalnog načina života.

Budući da su hrvatska prijelazna područja u teritorijalnom pogledu prostrana, poboljšanje općih civilizacijskih uvjeta života, te mogućnost učvršćivanja osnovnih elemenata građanskog načina života na njima, moglo bi imati veliku privlačnu snagu i za skupine koje s tih područja sada žele migrirati na gradsko područje i za skupine koje su na gradskom području ostale marginalne i koje na prijelaznim područjima vide privlačniji i prihvatljiviji okvir za život.

Spomenuta opća odrednica podrazumijeva da se pojam urbanizacije, na prijelaznom području primjenjuje samo u jednom značenju: kao ime za proces širenja i učvršćivanja građanskog načina života na područjima izvan gradova.

Budući da taj proces bitno ovisi u izgrađivanju tehničke i društvene infrastrukture, njegova brzina izravno ovisi o sposobnosti razvojnih čimbenika za dugoročna ulaganja. Ta okolnost bitno utječe na sve druge strategijske odluke i predodžbe.

Ruralna područja

Najopćenitije, ruralna područja moraju se revitalizirati. Uporaba riječi revitalizacija, opravdana je zbog ukupne civilizacijske, kao i zbog demografske i socijalne iscrpljenosti. Budući da je seosko područje u Hrvatskoj prostrano i, osim na nekoliko manjih odsječaka, uglavnom rijetko naseljeno, napose sa skupinama i pojedincima sposobnim za odgovorniji i poduzetniji razvitak, teško je zahtijevati da se revitalizira odjednom cijelo područje. Kojim posebnim područjima treba dati prioritet ovisi o nekoliko okolnosti. Među njima su najvažnije ove:

- prisutnost posebno vrijednih, nacionalnih ili regionalnih, resursa na području
- vrijednost područja u obrambenoj strategiji zemlje
- infrastrukturna opremljenost područja
- prisutnost posebnih društvenih skupina ili aktera navlastito zainteresiranih za revitalizaciju pojedinog lokalnog područja
- vrijednost područja u nacionalnom pamćenju i nacionalnoj tradiciji.

Budući da je seosko područje uglavnom ostalo bez autonomnih razvojnih aktera koji bi bili sposobni samostalno organizirati program revitalizacije, uloga države ovdje je prirodno važnija nego li u prve dvije strategijske preobrazbe.

Tipizacija žarišta razvitka

Područja s većom koncentracijom stanovništva - u ovom dijelu istraživanja naglasak je na širim prostorima odabranog broja naselja, koja već jesu ili će postati žarišta razvitka. Istraživanje je usmjereno na šira područja naselja slijedećih osnovnih obilježja:

- sva naselja s više od 1.000 stanovnika po popisu 1991.
- sva općinska središta prema teritorijalnom ustrojstvu Republike Hrvatske u vrijeme izrade studije

Istraživanje je i u ovom dijelu Studije provedeno u tri osnovna koraka:

- **Polazna tipizacija prostora Hrvatske** - u prvoj fazi rada, pristupilo se određivanju: osnovne tipizacije širih područja naselja. Analiziraju se prostori oko izabranog broja naselja, koja prema ranijim istraživanjima i/ili autorima ove studije, predstavljaju postojeća ili potencijalna žarišta razvitka. Podaci koji su iskazani na razini pojedinih naselja u neposrednom okružju, kumuliraju se u naselje koje je nositelj prostora istraživanja. Na osnovi provedenih prostornih i drugih analiza, naselja se grupiraju u skupine prema određenim polumjerima, odnosno udaljenosti unutar kojih se kumuliraju podaci pojedinih naselja u naselje-nositelja.

- **Kvalitativna analiza procesa** - na polazno diferenciranim područjima analizira se i ocjenjuje razvojna osjetljivost tih područja, odnosno analiziraju se pojedini procesi koji se pojavljuju u razdoblju 1981-1991. na tim područjima.
  Pojam razvojne osjetljivosti podrazumijeva stanje i promjene koje su se dogodile na analiziranom području, promatrane kao jedan od resursa koji naselju ili području omogućuje određenu sposobnost prilagodbe očekivanim i/ili planiranim promjenama.

- **Tipizacija razvojnih promjena** - daljnja se analiza orijentira prema zadaći da pokaže koji tipovi promjena dominiraju u pojedinim tipovima područja s većom koncentracijom stanovništva. Budući da je posrijedi model rada koji se ponajviše oslanja na sintetične uvide, stavove, ocjene, prirodna je dominacija ekspertnih postupaka. To znači da se dobiveni analitički podaci koriste u kontekstu cjelovitog ekspertnog iskustva i jedne vrsti ekspertnog vrijednosnog shematizma. Cijelom poslu to osigurava, kada ga se promatra epistemologijski, "samo" hipotetični karakter. Njegova funkcija tom okolnošću nije posebno oštećena, budući da olakšava orijentiranje planerskog tima prilikom skiciranja očekivanih ili vjerojatnih budućnosti određenih područja ili skupina naselja, s obzirom na ukupnu nacionalnu sposobnost za razvitak.

a) Tipizacija područja

U ovom dijelu istraživanja analiziraju se prostori oko izabranog broja naselja, koja prema ranijim istraživanjima i/ili autorima ove studije, predstavljaju postojeća ili potencijalna žarišta razvitka. Podaci iskazani na razini pojedinih naselja u neposrednom okružju, kumuliraju se u područje naselja koje je nositelj prostora istraživanja (oko kojega se prostire krug polumjera određenog u nastavku). Istraživanje se usmjerava na područja naselja s više od 1.000 stanovnika prema Popisu 1991. i sva općinska središta prema Teritorijalnom ustrojstvu Republike Hrvatske bez obzira na broj stanovnika.

Kako bi se dobilo što reprezentativnije područje istraživanja oko pojedinih naselja, potrebno je empirijskim putem odrediti radijus prostor oko njih. Udaljenosti od naselja određene su akumuliranim praktičnim iskustvom tijekom izrade brojnih prostorno-planskih dokumenata Hrvatske, kao i na osnovama brojnih drugih sektorskih istraživanja (npr. dnevne migracije radne snage, linije prigradskog autobusnog prometa, ispitivanje o korištenju središnjih urbanih objekata i sadržaja od okolnog stanovništva i sl.).

Na osnovi provedenih prostornih i drugih raščlambi, naselja su grupirana u skupine prema udaljenostima unutar kojih se kumuliraju podaci pojedinih naselja u naselje-nositelj. Ukupno je identificirano 695 kružnih područja, odnosno naselja-nositelja podataka.

		polumjer područja:
T1	Zagreb	10.000 m
T2	Osijek, Rijeka, Split	7.000 m
T3	17 područja s više od 20.000 stanovnika	4.500 m
T4	45 područja s više od 7.500 stanovnika	3.500 m
T5	Sva naselja koja imaju više od 5.000 st. po popisu 1991., a nisu u gornjim skupinama (36 područja)	3.000 m
T6	Sva naselja koja imaju 2.000-5.000 stanovnika po popisu 1991. (207 područja)	2.500 m
T7	Sva naselja koja imaju 1.000-2.000 stanovnika po popisu 1991. (219 područja)	2.500 m
T8	Središta općina koja nisu u gornjim skupinama (167)	2.500 m

Prema tako usvojenoj polaznoj tipizaciji na području Županije identificirani su slijedeći tipovi žarišta:

		Broj stanovnika područja 1991.
T3	područja s više od 20.000 stanovnika DUBROVNIK*	49728
T4	područja s više od 7.500 stanovnika METKOVIĆ	12108
T5	naselja s više od 5.000 stanovnika PLOČE	6846
T6	naselja s više od 2.000 stanovnika	
	VELA LUKA	4464
	BLATO	4093
	KORČULA	3232
	OPUZEN	2778
	CAVTAT	2449
T7	naselja s više od 1.000 stanovnika	
	OREBIĆ	1821
	KOMIN	1770
	ŽRNOVO	1267
	SMOKVICA	1125
	STAŠEVICA	1112
	LUMBARDA	1102
T8	središta općina koja nisu u gornjim skupinama	
	KULA NORINSKA	1436
	STON	934
	OTRIĆ-SEOCI	850
	VLAKA	838
	SLANO	785
	TRPANJ	739
	LASTOVO	734
	MLINIŠTE	564
	JANJINA	437
	BABINO POLJE	398

* ŽUPA DUBROVAČKA pripada također analiziranim tipovima žarišta. Zbog nemogućnosti izdvajanja potrebnih statističkih podataka obrađena je u naselju Dubrovnik.

b) Raščlamba razvojnih promjena prema demografskim pokazateljima

Na primjeru odabranih "naselja" raščlanjuje se i ocjenjuje razvojna osjetljivost područja, te pojedini procesi koji su se pojavili u razdoblju 1981-1991. Pojam razvojne osjetljivosti podrazumijeva stanje i promjene koje su se na tim područjima dogodile, u svjetlu resursa koji naselju ili području omogućuje određenu sposobnost prilagodbe očekivanim i/ili planiranim promjenama. Izrazita polariziranost demografskog razvoja na razini cijele Republike Hrvatske i posebno njezinih većih i manjih regionalnih cjelina u analitičkom smislu, determinira usporedbu međupopisnih promjena i prirodnog kretanja stanovništva, kako bi se dobila složena razvojna slika prema kojoj bi se mogle procijeniti buduće promjene pa i uloga pojedinih prostornih jedinica u globalnom prostorno-organizacijskom sustavu Republike Hrvatske. Druga važna skupina pokazatelja su podaci o starosnoj strukturi stanovništva. Stoga su u daljnjoj analizi korišteni slijedeći pokazatelji:

Osnovni podaci:

- broj stanovnika 1981. i 1991. po naseljima
- stanovništvo u zemlji 1991.
- ukupni 7-godišnji prirodni prirast po naseljima u razdoblju 1984-1990.
- struktura stanovništva prema starosti 1991.

Izvedeni podaci:

- međupopisna promjena 1981-1991. [1]
- ukupni 10-godišnji prirodni prirast po naseljima u razdoblju 1981.-1990. - (projiciran na temelju podataka DZS za razdoblje 1984.-1990.) [2]

[1] Analiza Popisa '91. pokazuje značajnu razliku između Ukupno popisanog stanovništva i Stanovništva u zemlji koja za pojedina naselja iznosi do 50%. Obzirom da se podatak o ukupno popisanom stanovništvu koristi za čitav niz izvedenih pokazatelja uveden je (prema autorima Studije aproksimiran) podatak Ukupno '91 (korigirano) koji donekle umanjuje nerealne razlike

[2] U Studiji su korišteni podaci o prirodnom prirastu na nivou naselja na način da su službeni podaci Državnog ureda za statistiku po autorskom timu ujednačeni (razdoblje 1984-1990), odnosno zbog potreba studije, linearno aproksimirani na međupopisno razdoblje (1981-1990).

- migracijska bilanca po naseljima apsolutna i relativna (1981.-1990.) [3]
- tip općeg kretanja stanovništva po naseljima 1981.-91. (imigracijski i emigracijski tipovi) [4]
- indeks starosti 1991. po naseljima (staro/mlado stanovništvo)
- tip dobnog sastava stanovništva 1991. (udio osnovnih starosnih skupina mlado/zrelo/staro stanovništvo u ukupnom stanovništvu).

Međupopisna promjena 1981.-1991. - raščlamba relativne međupopisne promjene pokazuje da je indeks porasta stanovništva Županije iznad prosjeka Hrvatske. U tome se posebno izdvajaju uža područja Opuzena, Cavtata i Metkovića, odnosno Dubrovnika. S druge strane Babino Polje, Mlinište i Janjina bilježe znatan međupopisni gubitak stanovništva.

Ukupan 10-godišnji prirodni prirast po naseljima u razdoblju 1981.-1990. Iako Županija ima pozitivan prirodni prirast (oko 4000 stanovnika), odnosi se to prvenstveno na Dubrovnik, Metković, Ploče i Cavtat. Nekoliko naselja ima zanemariv a većina naselja negativan, ili izrazito negativan prirast.

Migracijska bilanca po naseljima rezultat je ustanovljene međupopisne promjene i prirodnog prirasta stanovništva. Stoga je ona pozitivna prvenstveno u Dubrovniku, odnosno Cavtatu, Metkoviću i Opuzenu. Pozitivnu migracijsku bilancu bilježe i Blato, Korčula, Žrnovo i Orebić, dok je u ostalim naseljima minimalna ili negativna.

Tip općeg kretanja stanovništva po imigracijskim i emigracijskim obilježjima svrstava Županiju u područje "ekspanzije imigracijom". Međutim analiza po područjima pokazuje da toj slici prvenstveno pridonose Dubrovnik, Cavtat, Metković, Opuzen, Orebić i Korčula. Slabu regeneraciju imigracijom pokazuju uz Ston, naselja na Korčuli. Ostala moguća žarišta razvoja, ali i gotovo sva ostala naselja u različitim su stupnjevima depopulacije, odnosno izumiranja.

Indeks starosti (staro/mlado stanovništvo) Županiju svrstava u grupu definiranu kao zrelo stanovništvo. I ovaj pokazatelj na razini žarišta pokazuje značajnu polarizaciju prostora Županije. Dok Cavtat, Metković i Ploče označuje izrazita mladost stanovništva, ili Dubrovnik, Opuzen, i Orebić mlado stanovništvo, ostala žarišta, posebno manja naselja su u različitim kategorijama starosti, ili izrazite starosti stanovništva.

Tip dobnog sastava stanovništva (odnosi osnovnih starosnih skupina mlado/zrelo/staro stanovništvo u ukupnom stanovništvu) potvrđuje ranije navedene nalaze.

c) Zaključna razmatranja - tipologija razvojnih promjena

Na osnovi odabranih demografskih pokazatelja oblikovani su kriteriji pomoću kojih se valoriziraju polazna područja, te svrstavaju u pet uvjetnih tipova. Predloženo tipološko razlikovanje procesa razvitka, naslanja se na stav da je najkorisnije razgraničiti tipove prema hipotetskoj kontinuiranoj ljestvici intenziteta promjena.Tako je nastao odabir pet osnovnih tipova razvitka:
- ekspanzija
- uravnotežen razvoj
- stagnacija procesa
- zaostajanje u razvoju
- izrazito nazadovanje u razvoju.

[3] Migracijska bilanca po naseljima izrađena je uz prema korekcijama podataka navedenim u gornjim komentarima.

[4] U Studiji je korištena metoda Dr. Friganovića, putem koje su područja razvrstana prema tipu kretanja stanovništva (Prirodoslovno matematički fakultet; Geografski zavod; Radovi 17-18, 21-38; 1982/83., str.38).

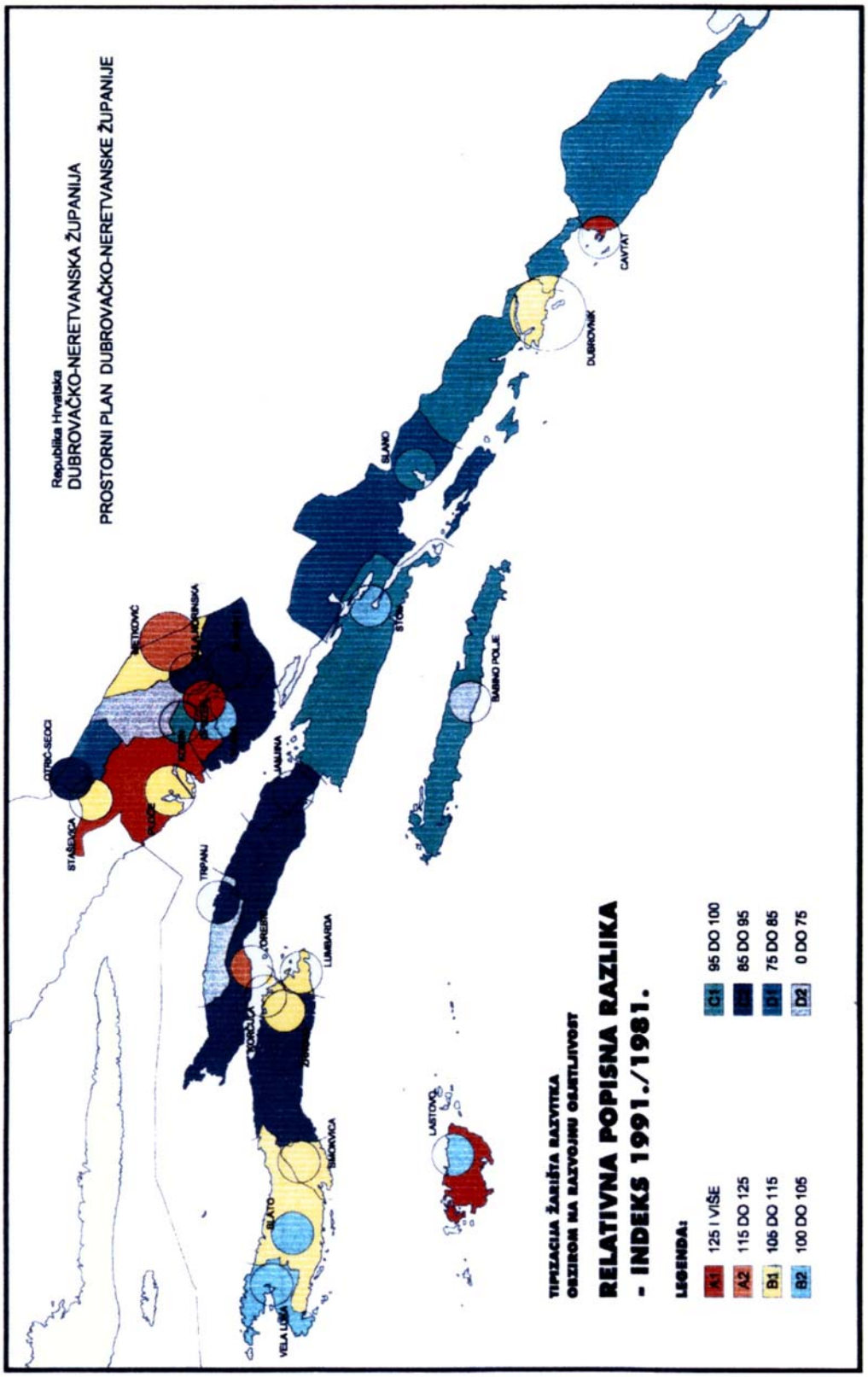

Relativna popisna razlika - indeksi 1991/1981.

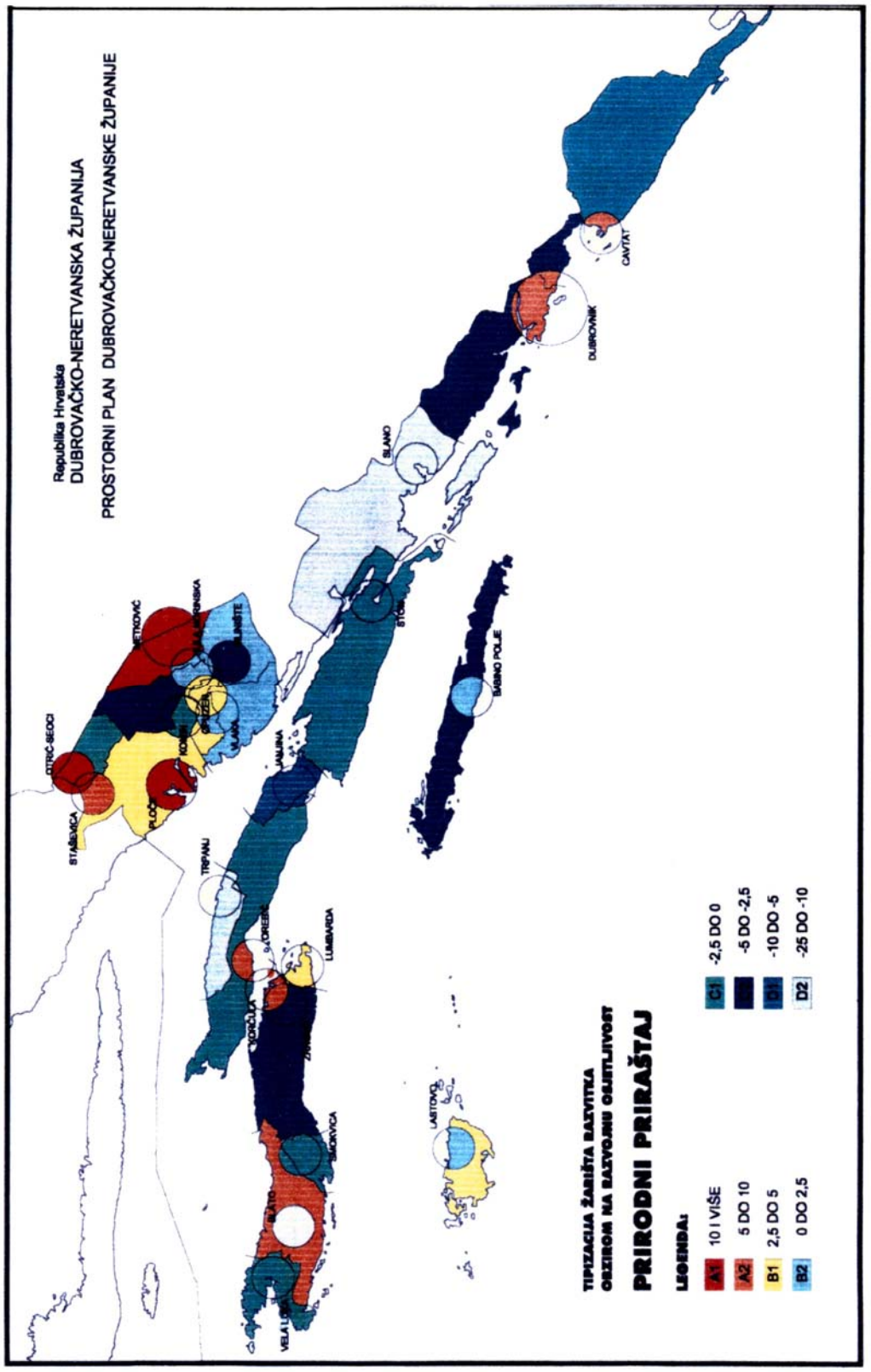

Prirodni priraštaj

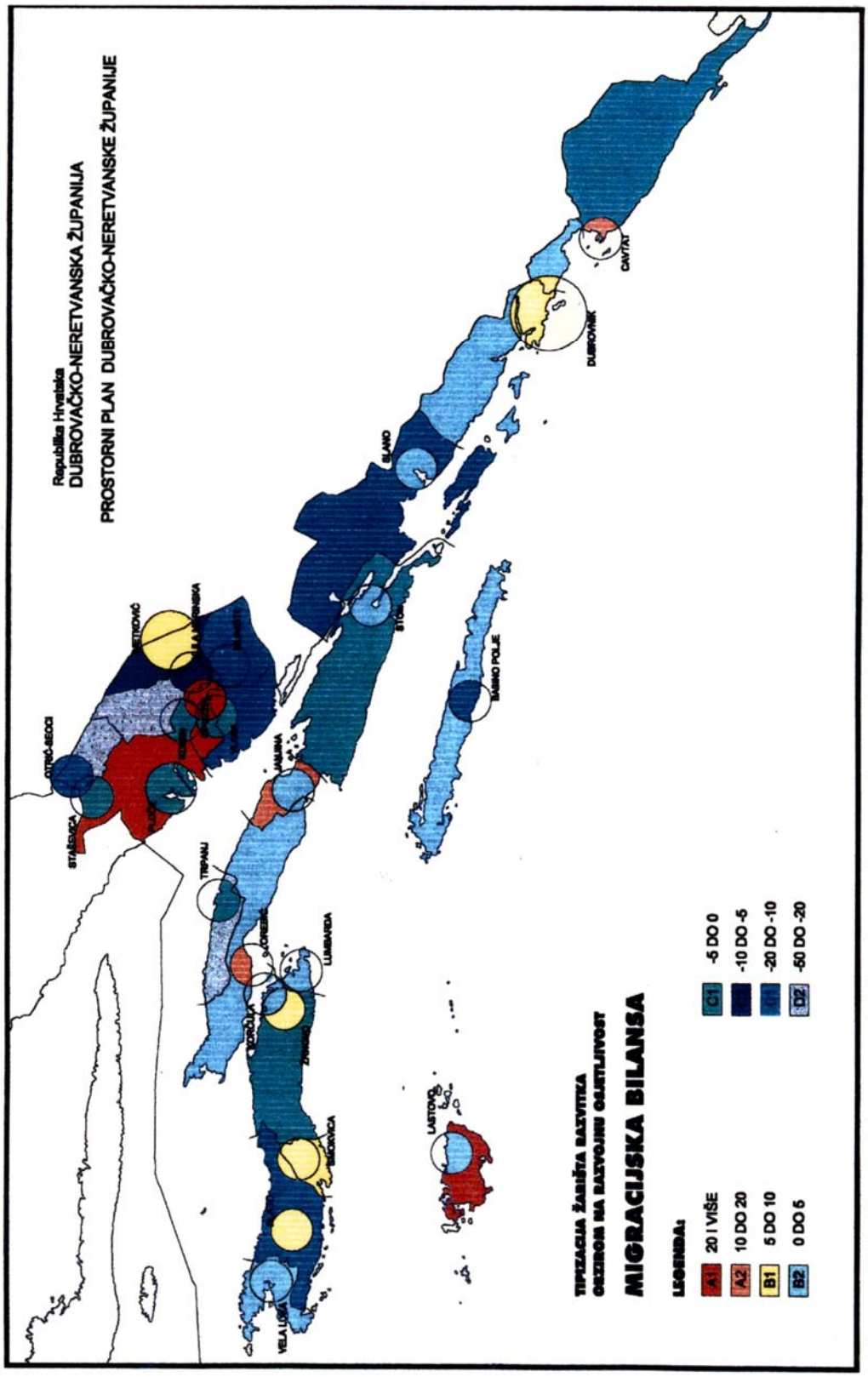

Migracijska bilanca

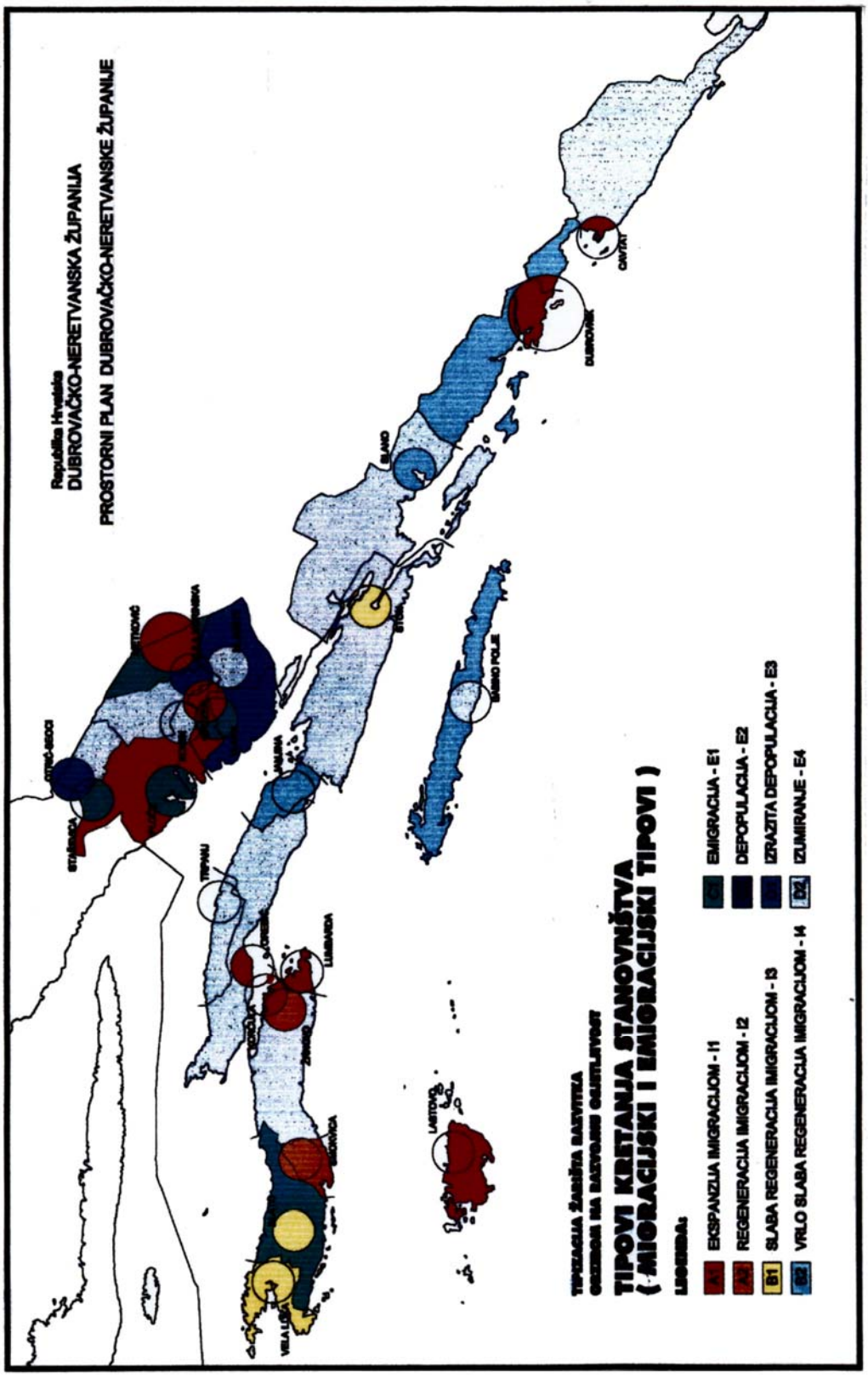

Tipovi kretanja stanovništva (migracijski i emigracijski tipovi)

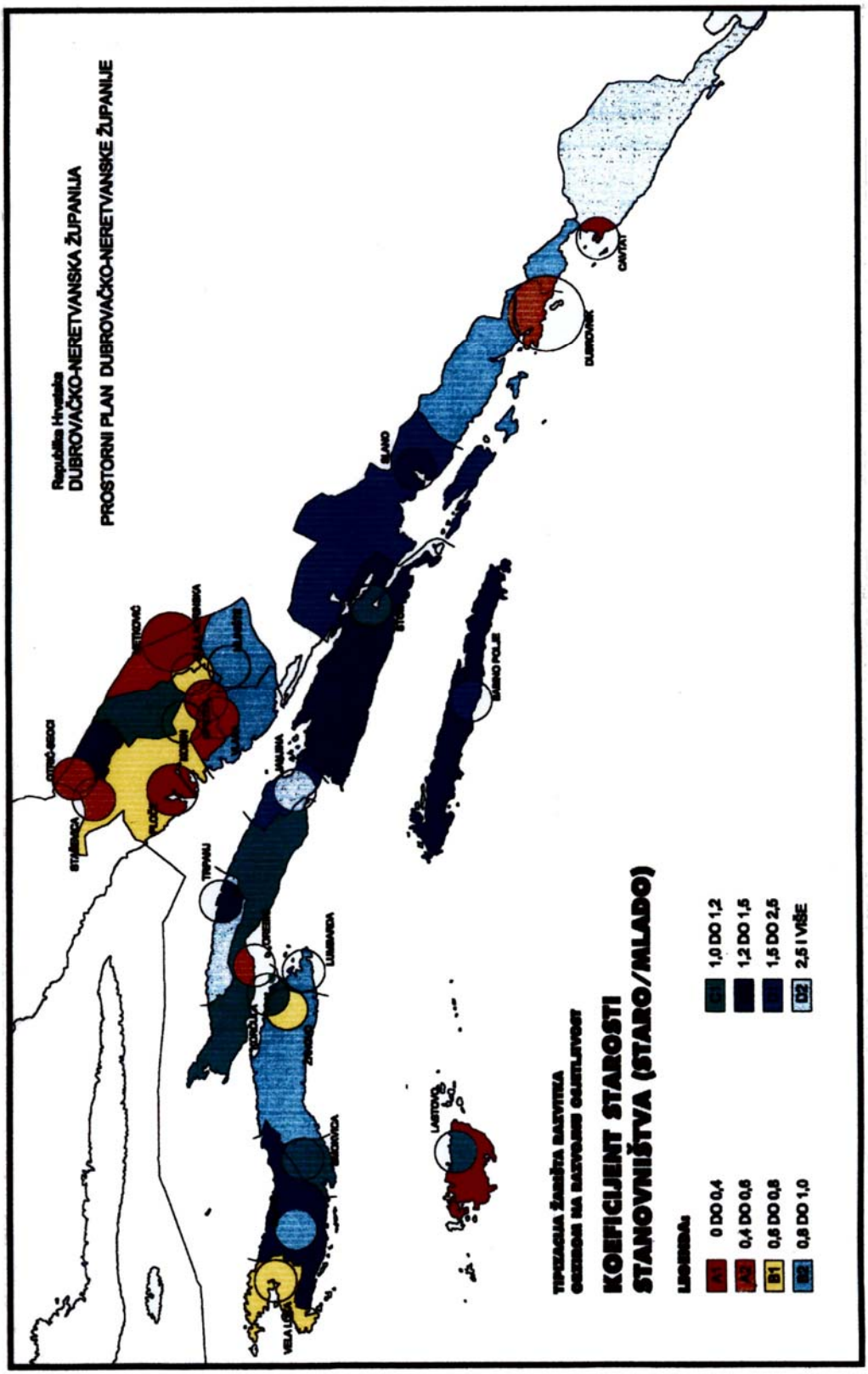

Koeficijent starosti i stanovništva (staro/mlado)

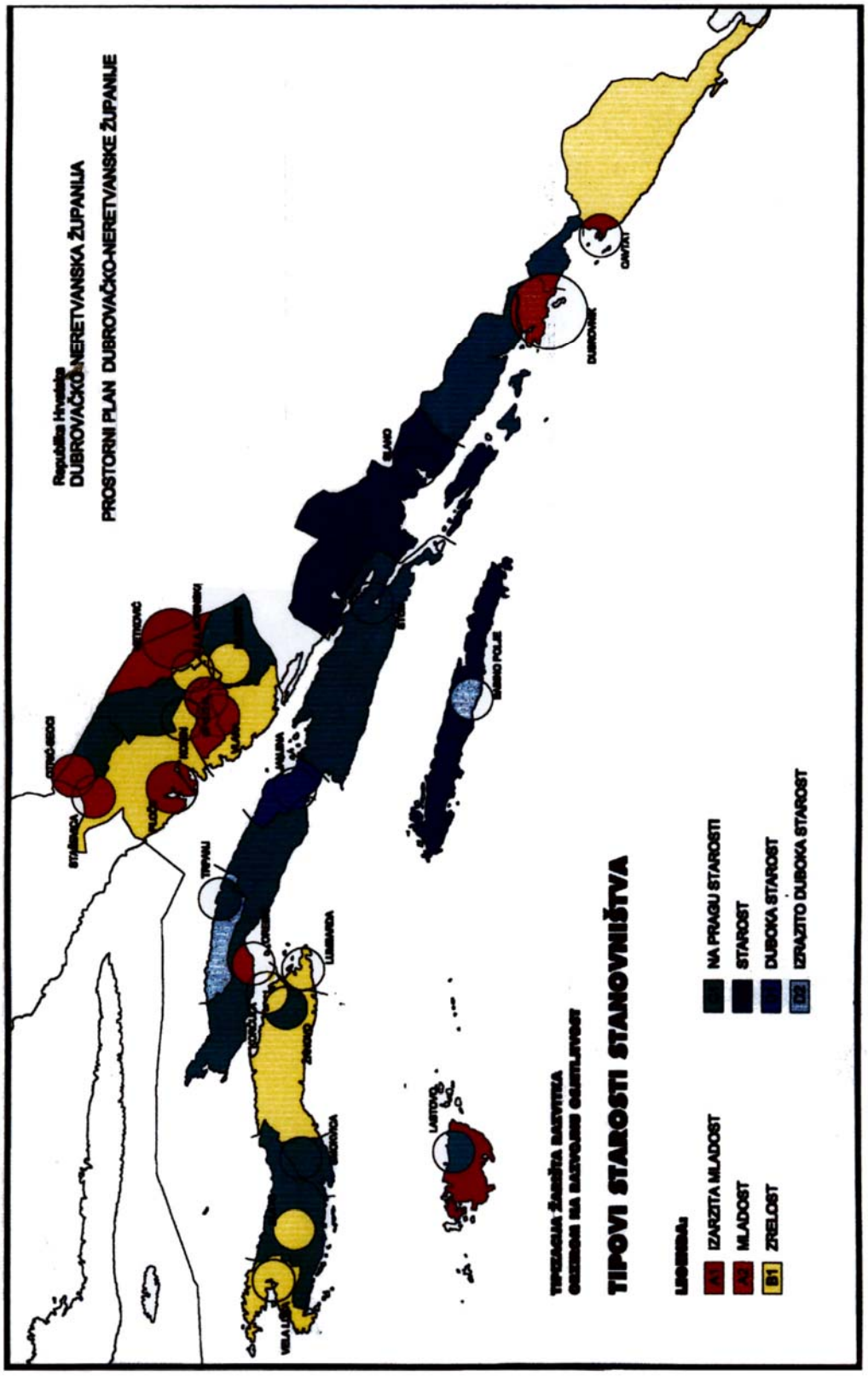

Tipovi starosti stanovništva

Kombinirajući nekoliko osnovnih pokazatelja iz različitih skupina kroz signifikantnost parametara, nastojalo se dobiti sintetski pokazatelj razvojnih promjena. Korištenjem takve kvantitativno-kvalitativne analize i testiranjem značenja pojedinih pokazatelja u tijeku raščlambe pokazalo se da je osnovni sintetski pokazatelj moguće dobiti već na temelju osnovnih demografskih pokazatelja svrstanih prema relevantnim statističkim skupinama. Ostali pokazatelji izvan demografske skupine (socio-kulturni i prostorno-planerski) u velikoj su mjeri potvrdili razdiobu prostora u osnovne razvojne skupine.
Spomenutim su postupcima izdvojena tri pokazatelja (dijelom i zbog funkcionalnih razloga, ovisnih o mogućnostima državne statistike na razini naselja), odnosno:
- relativna međupopisna promjena na područjima u razdoblju 1981-1991.
- ukupan relativni prirodni prirast u razdoblju 1981-1990.
- koeficijent starosti 1991. (staro/mlado stanovništvo).

Sva su tri pokazatelja statistički svrstana u razrede ili skupine, uvažavajući osnovna pravila grupiranja (okrugle granice razreda i relativno podjednak raspored područja i žarišta) prema navedenoj tablici:

Bodovi	Indeks promjene	Prirodni prirast	Indeks starosti
2	>125	>10,0%	<0.4
1.5	115 - 125	5.0 - 10.0	0.4 - 0.6
1	105 - 115	2.5 - 5.0	0.6 - 0.8
0	100 - 105	0 - 2.5	0.8 - 1.0
-0.5	95 - 100	-2.5 - 0	1.0 - 1.2
-1	85 - 95	-5.0 - (-2.5)	1.2 - 1.5
-1.5	75 - 85	-10.0 - (-5.0)	1.5 - 2.5
-2	<75	<-10.0	>2.5

Zbrajanjem bodova sva tri pokazatelja (indeks promjene, prirodni prirast i indeks starosti) i njihovim dijeljenjem s 3 dobiveno je 5 skupina razvojne osjetljivosti prema sljedećim parametrima:

Tipovi razvojne osjetljivosti	Broj bodova
Izrazito zaostajanje u razvoju	< -1.0
Zaostajanje u razvoju	-1 do -0.25
Stagnacija procesa	-0.25 do +0.25
Uravnotežen razvoj	0.25 do 1
Ekspanzija	>1

Za tako dobivene tipove razvojne osjetljivosti izračunata je raspodjela žarišta, te njihov broj stanovnika. Uz priložene tablice i odgovarajuće kartograme te na osnovi prethodno izložene parcijalne analize pojedine skupine parametara moguće je uočiti niz stanja, veza, procesa i odnosa te zakonitosti, trendova i preporuka. Uspoređujući dobivene tipove razvojne osjetljivosti tablično i kartografski s pojedinim sintetskim pokazateljima iz parcijalne demografske raščlambe (napose pomoću tipizacije općeg kretanja stanovništva - tipovi od I_1 do E_4) uočljiva je skoro funkcionalna povezanost, što je dokaz da je postupak određivanja tipova razvojne osjetljivosti ispravan.
Prema osnovnim obilježjima razvojne osjetljivosti Županija pripada prostorima u ekspanziji. Nažalost prostorna diferencijacija pokazuje značajne razlike, odnosno:

Izrazito zaostajanje u razvoju
Područja (naselja) su to sa svim demografskim i ostalim izrazito negativnim pokazateljima. Mahom su to ruralna i prometno izolirana područja velike demografske starosti s velikim udjelom staračkog i ženskog stanovništva, duboko zahvaćena procesom izumiranja. To su **Babino polje, Janjina, Trpanj,** ali i značajan dio ostalih naselja u općinama Dubrovačko primorje, Kula Norinska, Trpanj i Janjina. Nepovoljan trend još više zabrinjava jer je riječ o pograničnim inače strateški važnim područjima za koja država iz niza razloga mora biti zainteresirana.

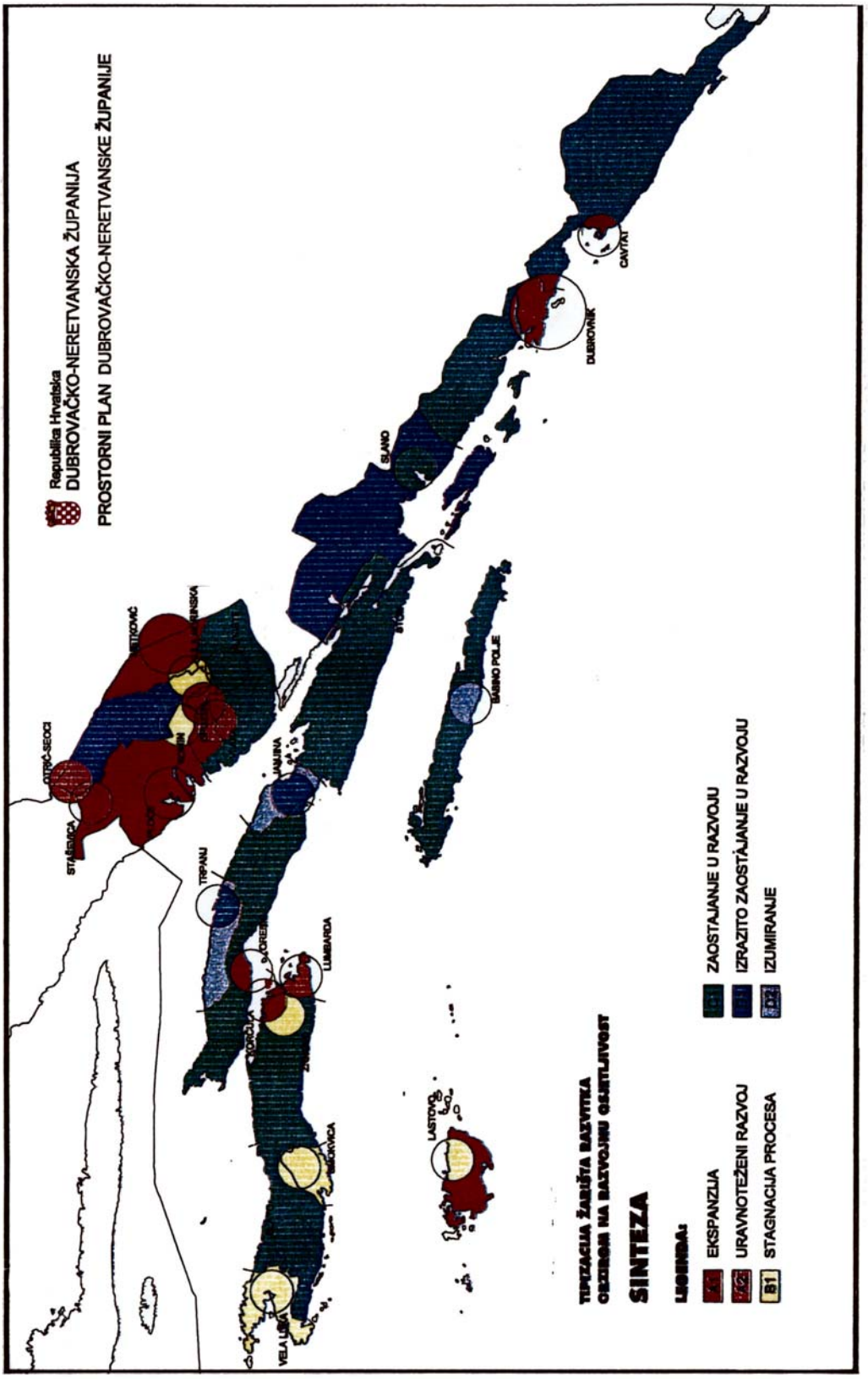

Sinteza demografskih pokazatelja

Zaostajanje u razvoju
To su područja s uglavnom negativnim demografskim trendovima, posjedujući izdvojene prostorne točke realno mogućeg funkcionalnog okupljanja i oživljavanja prostora. Međutim, nastavi li se već postojeći trend bez skorog odlučnog i jasnog zahvata šire zajednice, ta će se područja relativno brzo približiti prethodno opisanomu tipu izrazitog zaostajanja u razvoju. Od analiziranih žarišta ovoj skupini pripadaju **Slano, Mlinište, Ston i Blato**. Zabrinjava činjenica da su u ovoj skupini i preostali prostori gradova/općina Dubrovnika, Konavala, Slivna, Zažablja, Orebića, Stona, Korčule i Mljeta.

Stagnacija procesa
Prosječan je to tip u okvirima ukupnog državnog prostora koji ipak ne može biti strateški cilj uređenja prostora, ali s nizom povoljnih pretpostavki za brže, lakše i racionalnije usmjeravanje procesa i odnosa. Ništa nije tako negativno da se konkretnijim mjerama gospodarske i demografske politike ne može dovesti u stupanj uravnoteženog razvoja. Ukupni su trendovi, međutim, takvi da u prosjeku taj tip više teži zaostaju nego uravnoteženom razvoju. Taj proces odvija se u **Kominu, Kuli Norinskoj, Vela Luci, Žrnovu, Smokvici i Lastovu.**

Uravnotežen razvoj
Područja i središta u tom tipu po našim procjenama mogu biti zadovoljavajući okvir kojem bi morali težiti prethodni tipovi, ali i sama ekspanzija. Za globalnu je državnu strategiju bitna prostorna raspodjela takvih područja i središta i u tom bi se smjeru moralo graditi razvojne planove. Riječ je o relativno mladoj, biodinamički postojanoj, aktivnijoj, ali i mobilnijoj populaciji s jasnim međupopisnim porastom i prirodnim rastom stanovništva. Ključ je zadržati postojeće procese i odnose, napose taj model primijeniti na strateški važna područja.
Taj uravnotežen razvoj iskazuju samo manja žarišta kao što su **Lumbarda, Buk Vlaka i Otrić Seoci.**

Ekspanzija
Svi su parametri izrazito pozitivni, međutim takav tip područja i središta pridonosi i zapravo determinira izrazitu urbanu koncentraciju stanovništva i djelatnosti što pojačava inače negativnu prostornu polarizaciju ukupnog državnog prostora. Ukupnu negativnost ovog tipa ublažava činjenica da se taj tip mahom javlja u prigradskim urbanim zonama velikih gradova i pridonosi širenju urbanog načina života, ali zato prazni i to intenzivno, neposredno ruralno područje. U cjelini, ekspanzija ovoga tipa ima svoj odraz i određenu negativnu demografsku sliku ukupnog državnog prostora i u biti ne predstavlja model kojemu bi Hrvatska morala težiti. Za razliku od navedenog, u ovoj skupini žarišta ističu se gradovi **Dubrovnik, Cavtat, Metković, Ploče, Opuzen, Orebić, i Korčula.** Oni ujedno čine i osnovnu razvojnu matricu Županije. Nažalost, značajni dijelovi Županije su bez razvojno identificiranih i promoviranih žarišta što se negativno odražava na razvojnu propulzivnost tih prostora.

Prema **postojećem** prostornom razmještaju stanovništva, gospodarskih kapaciteta i središta rada, uz prateću izgrađenost prostora obalnog područja i zauzetost obalne crte, prema racionalnosti i intenzitetu korištenja prostora, mogu se definirati slijedeći prostori (koji se odnose na građevinska područja unutar navedenih poteza):

1. **Prostori visokog intenziteta korištenja**
   To su naseljena i izgrađena područja s koncentracijom gospodarskih kapaciteta i zaposlenih:

   a) od Cavtata do Orašca
      U ovom dijelu, izgrađenost teritorija građevinskih područja obalnog područja je veća od prosječne (10%). Prema Popisu 1991., ovo područje naseljava 50.979 stanovnika ili 66,3% ukupnog stanovništva obalnog područja, s tim da je 1990. u tom području registrirano 45.000 turističkih postelja ili 54% ukupnih turističkih smještajnih kapaciteta u Županiji. Tim prostorima svojstvena je monofunkcionalna gospodarska orijentacija na turizam i komplementarne uslužne djelatnosti, uz najveći postotak obalne crte

obuhvaćene izgradnjom: 37% u Općini Župa Dubrovačka i 18,8% u Gradu Dubrovniku (u čiju obalu pripadaju i Elafitski otoci).

b) od Ploča uz Neretvu (dalje od Opuzena do Metkovića)
Po karakteru korištenja prostora ova je zona specifična, iako po intenzitetu iskorištavanja prostora spada u vrlo aktivne. Postojeća izgrađenost prostora je 15%, veća je od prosječne u obalnom području Županije, a zauzetost obalne crte je 19%. Više od 10% stanovnika obalnog područja nastanjuje ove prostore uz proporcionalno učešće aktivnog stanovništva (Popis 1991.) i broja zaposlenih 1995. U luci Ploče su koncentrirani svi lučki pretovarni kapaciteti u Županiji i to je važno prometno središte uz prateće industrijsko-servisne kapacitete.

2. Prostori srednjeg intenziteta korištenja

Područja su to izgrađena više od prosjeka (10%), što općenito ukazuje na značajnu zastupljenost izgradnje za sekundarno stanovanje i turizam. Pri tome visoka zauzetost obalne crte (prosječno 16%) ukazuje na relativno slabu racionalnost korištenja prostora. Tu spadaju:

a) područje od Račišća do Lumbarde na otoku Korčuli i od Orebića do Lovišta na poluotoku Pelješcu
b) obalno područje Općine Slivno
c) obalno područje Općine Vela Luka, poglavito onaj dio u zaljevu Vela Luka.

3. Prostori niskog intenziteta korištenja

To su ekstenzivno izgrađeni prostori s malim brojem ili bez stalnog stanovništva, vrlo niskog ili nikakvog standarda komunalne infrastrukture i opreme, u većini slučajeva bez valjane prostorne organizacije cjelina koje bi odredile identitet naselja ili barem zametka budućeg naselja. Uz to, zauzetost obalne crte je nerazmjerno visoka (22% u Općini Blato) što u odnosu s drugim pokazateljima govori o izrazito neracionalnom zaposjedanju obale. U Općini Ston su, npr. iskazani povoljniji pokazatelji jer je duljina obale gotovo dvostruko veća, iako na dijelu od Malog Stona do Sresera imamo jednako nerazumno zaposjedanje obale kao u Općini Blato, a preostali je dio neizgrađen. Na takav ili sličan način izgrađena su područja:

- sjeverna obala otoka Korčule, zapadno od Račišća pa do Vele Luke
- južna obala otoka Korčule i to obalni pojas Općine Blato i Zavalatica
- obalni pojas Općine Ston, posebice u Malostonskom zaljevu i Malom moru
- sjeverna obala otoka Mljeta od Pomene do Okuklja i otoka Lastova od Lučice na zapad pa do Skrivene Luke
- uvala Gornji Molunat.

Ostale dijelove obalnog područja također odlikuje nizak postotak zaposjedanja obale, uz relativno veliku gustoću naseljenosti aglomeracija, što govori da se gradilo uglavnom unutar ili uokolo postojećih tradicionalnih aglomeracija što je razumno, ali kao princip nije bilo jako zastupljeno. To se odnosi na Elafitske otoke Lopud i Šipan, te Slano u Općini Dubrovačko primorje.

Za ostala, brdsko-planinska područja u Općinama Pojezerje, Kula Norinska i Zažablje se možemo samo podsjetiti konstatacija spomenutih u prethodnim pasusima: depopulacija, izumiranje, iseljavanje.

Generalno se može reći da će u okviru malih i srednjih gradova i ostalih građevinskih područja trebati osigurati prostor za veće površine za raznovrsne poslovne prostore i kvalitetne gospodarske sadržaje. Također će trebati pri prostornom reguliranju naselja Županije poticati očuvanje njihovog identiteta i individualnosti.

U okviru planerskog procesa neophodno je pri određivanju zona za razne namjene i oblike građenja, respektirati potrebu zaštite prostora s motrišta razvijanja drugih namjena. Pri tome se misli na visokovrijedno poljoprivredno zemljište te objekte prirodne i kulturne baštine.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA REGIONALNOG, DRŽAVNOG I MEĐUNARODNOG ZNAČAJA

Prema Zakonu o prostornom uređenju (NN, 30/94 i 68/98), Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske predstavlja temeljni dokument prostornog uređenja i osnovu za donošenje odluka o zahvatima u prostoru te za izradu užih prostornih cjelina i planova na lokalnoj razini. U cilju utvrđivanja ciljeva i smjernica prostornog razvitka države ona daje podatke o prostoru Republike koji su polazišta za utvrđivanje smjernica razvoja.
"Hrvatski prostor sadrži sve elemente potrebne za kvalitetan razvitak i uključivanje u europske razvojne sustave:

- povoljan prometno-geografski položaj
- povoljnu strukturu temeljnih kategorija korištenja prostora
- 31068 km^2 morskog akvatorija, 5834,9 km morske obale, 1185 otoka i otočića, 3500 km rijeka, 10 000 m^3 obnovljivih količina pitke vode po stanovniku
- prostorno uravnoteženu mrežu većih, srednjih i manjih gradova
- bogatstvo i raznolikost prirodnih datosti
- očuvan prostor i velikim dijelom kvalitetan okoliš, sa 7,5% površina pod zaštitom te bogatu graditeljsku baštinu svjetske vrijednosti."

S gustoćom naseljenosti od 84,3 st/km^2, Hrvatska se ubraja u rjeđe naseljena područja Europe. To izaziva određene poteškoće za racionalan infrastrukturni sustav, ali predstavlja i prednost očuvanog i neopterećenog prostora. Dužina granice iznosi 2028 km, pri čemu 1100 km granicu čine riječni tokovi.

Iako Hrvatska nema značajnijih količina ni jednog strateškoga prirodnog resursa, hrvatski prostor svojom kvalitetom i raznolikošću predstavlja u cjelini osobit i vrijedan resurs u Europi.
Ocjenjuje se da stupanj razvijenosti Hrvatske ne odgovara objektivnim razvojnim mogućnostima, da gospodarski učinci ne odgovaraju korištenom prostoru, a nedostatna gospodarsko-prometna dinamika pojačana posljedicama ratnih razaranja smanjuje promet unutar zemlje i prometne veze Hrvatske s drugim zemljama.
Najvažniji prostorno-razvojni problemi su neracionalnost korištenja prostora, nekontrolirani rast velikih gradova, zapuštanje ruralnih područja i područja uz državnu granicu, pojave zauzimanja velikih površina za nekvalitetnu i masovnu gradnju na obali mora s prevelikim udjelom bespravne gradnje, zaostajanje u nekim segmentima infrastrukture, te sustavno neriješena pitanja zbrinjavanja otpada.

U sklopu općeg cilja postizanja višeg stupnja sigurnosti i razvijenosti države, povećanja kvalitete života stanovništva, povećanja vrijednosti hrvatskog prostora te uključivanja u europske razvojne sustave, ističu se glavni prostorno-razvojni ciljevi:

- ubrzan ali održiv razvoj prema svjetskim mjerilima gospodarske učinkovitosti i zaštite okoliša u skladu s nacionalnim interesima;
- osnaživanje prostorno-razvojne strukture države kroz uravnotežen i realno policentričan razvitak, uspostavu snažnih okosnica i težišta razvitka temeljenih na definiranim i potencijalnim prometnim pravcima, mreži gradova (osobito srednjih i malih) i unapređenje opremljenosti infrastrukturom kao uvjetom za kvalitetan razvoj
- kvalitetna preobrazba prostornog razvoja koja će uvažiti svjetska mjerila ali i osobitosti hrvatskog prostora, posebno prirodnu i kulturnu baštinu, smatrajući ih razvojnim potencijalom i ključnim čimbenikom postizanja nacionalnog prostornog identiteta.

Prioritet je modernizacija, rekonstrukcija i poboljšanje postojećih kapaciteta i prostornih sustava te nadoknađivanje zaostataka u pojedinim segmentima kao što su dijelovi prometne i energetske mreže. Jednako tako, prioritet je obnova i uspostava svih životnih funkcija na ratom zahvaćenim područjima te zaustavljanje negativnih demografskih procesa s posljedicama zapuštanja nekih područja.
Neophodno je poduzeti sve potrebne mjere u svrhu konačnog definiranja granica Županije kao i granica teritorija jedinica lokalne uprave i samouprave unutar Županije. Pojedinačni aspekti prostornog razvitka su:

- Planiranjem razvoja naselja mora se težiti smanjenju rasta velikih gradova, funkcionalno osposobljavati srednje i manje gradove kao i lokalna središta uz kvalitetnije uređenje naselja

- U razvoju prometa Hrvatska mora biti dobro povezana iznutra i u sustavu europskih pravaca. Osobito poboljšati povezanost južne Hrvatske s kontinentalnim dijelom i dalje s europskim pravcima
- U razvoju energetike polazi se od procjene da Hrvatska mora do 2010. nadoknaditi predviđen manjak energije i osigurati novih 1500 MW snage, zatim uravnotežiti i modernizirati proizvodnju te osigurati prijenos i distribuciju koji će omogućiti sigurnost opskrbe kao i učinkovito unutarnje i vanjsko povezivanje
- Na području vodnog gospodarstva predviđa se povećanje pokrivenosti Hrvatske vodoopskrbom sa 63% na 81-90%. Nužna su znatna ulaganja u izgradnju kanalizacijske mreže, posebno sustava za pročišćavanje otpadnih voda
- Prostorna komponenta gospodarskog razvoja morala bi slijediti modele smanjenja koncentracija i poticati prostornu razvijenost mreža manjih, čistih jedinica suvremene tehnologije
- Uz uvažavanje općih načela razvitka suvremenog gospodarstva, Strategija kod utvrđivanja prioritetnih djelatnosti određuje pomorske djelatnosti na jadranskoj obali
- Velikim prostornim rezervama smatraju se industrijske zone s ugaslom proizvodnjom uz potrebnu sanaciju i transformaciju
- Turizam kao gospodarsku granu potrebno je razvijati u granicama prihvatljivog opterećenja i prepoznatljivih obilježja prostora. Stoga se moraju ponajprije kvalitetno preobraziti postojeći potencijali, te proširiti ponudu u kontinentalnom području i to kroz zdravstveni, lovni, ruralni i rekreacijski turizam
- Gospodarenje prirodnim i stvorenim resursima usmjerava se prvenstveno kroz smjernice za korištenje, namjenu i zaštitu prostora. Ključne odrednice su očuvanje fizičke cjelovitosti i kakvoće resursa. Jednako tako korištenje prostora mora se temeljiti na ukupnom pažljivom gospodarenju, a ne samo stavljanjem pod zaštitu.
  Infrastrukturu potrebno je planirati tako da se ne gube vrijedne šumske i druge površine, kao i da se prioritetno ispitaju mogućnost korištenja postojećih koridora za vođenje novih trasa.

Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske prioritetne smjernice razvoja na razini države, koje se odnose na prostor Dubrovačko-neretvanske Županije su:

1. pokrenuti inicijativu da grad Dubrovnik dobije status grada s višim ovlastima;
2. gradove stradale tijekom Domovinskog rata, a bitne za harmoničan sustav razvojnih središta, u graničnom području poticati mjerama državne politike;
3. spriječiti daljnje neopravdano širenje građevinskih područja i stimulirati optimalno korištenje postojećih građevinskih područja;
4. obnova i razvoj ruralnog prostora i sela;
5. policentričan razvitak tj. razvitak središnjih naselja poticati investicijskom politikom i decentralizacijom gospodarskih struktura;
6. osigurati prostorne uvjete za ravnomjerniji i usklađeniji razvitak i razmještaj stanovništva;
7. utvrđivati realne troškove uređivanja građevinskog zemljišta;
8. usmjeravati novu stambenu i drugu gradnju u prostorne cjeline gradova i naselja koja su već opremljena infrastrukturom te u nedostatno ili neracionalno izgrađene dijelove gradova;
9. turističke zone u kojima su već djelomično ili u cjelini izgrađeni planirani smještajni i drugi kapaciteti kvalitativno prestrukturirati i dograđivati. Turističke zone bez izgrađenih objekata, gdje god je to moguće, ne graditi do vremena izrade nove generacije prostornih planova.

Opći ciljevi prostornog uređenja

Opći ciljevi koji se moraju postići Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije su:

- inventarizacija i ocjena potencijala i ograničenja u prostoru u svrhu preciznijeg profiliranja budućeg prostornog razvoja Županije
- stvaranje podloge za dugoročno efikasno upravljanje prostornim dobrima Županije
- koncipiranje instrumentarija sukladnog postojećoj društveno-političkoj situaciji u svrhu korištenja i unapređenja prostornih dobara, poštujući načela dugoročne zaštite svih elemenata životne sredine.

Osnovni cilj izrade ovog Plana je načelo definirano u Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske: (donesena na Zastupničkom domu Sabora Republike Hrvatske, na sjednici 27. lipnja 1997., na temelju članka 17. Zakona o prostornom uređenju (NN, 30/94):

> "Hrvatski prostor treba prilagoditi novim geostrateškim, geopolitičkim, geografsko-prometnim, gospodarsko-razvojnim i kulturno-civilizacijskim odnosima i integracijama u susjednim srednjoeuropskim zemljama i cijelom europskom zajednicom. Potpuno i čvrsto treba integrirati cjelokupni hrvatski državni i nacionalni teritorij, te kvalitetno i djelotvorno međusobno povezati sve njegove sastavne dijelove."

Posebni i pojedinačni ciljevi

U prostoru Dubrovačko-neretvanske županije potrebno je respektirati i naglašavati fizionomske značajke tri, za Županiju, velike mikroregionalne cjeline i to: **neretvansko područje, priobalno područje, i otočno područje**, odnosno zagorski, priobalni i otočni dio. Mora se uspostaviti primjeren policentrični razvitak svih gradskih i seoskih naselja, kako bi se osiguralo približno ravnomjerne uvjete i standard življenja stanovništva u svim dijelovima Županije.

Posebni i pojedinačni ciljevi predloženi su na osnovi spoznaja o postojećoj organizaciji prostornog uređenja Županije. Pri definiranju brižno su se usuglašavale želje, potrebe i mogućnosti stanovništva (djelatnosti) s gospodarskom snagom prostora kako bi se postigla tako potrebna dugoročna ravnoteža.

U svrhu definiranja ciljeva i zadaća uređenja prostora Dubrovačko-neretvanske županije izvedene su široke raščlambe. Raščlambama se obuhvatilo povijesni geoprometno-politički ustroj prostora, prostorno-plansku dokumentaciju koja je usmjeravala dosadašnji prostorni razvoj, poglavito unazad nekoliko desetljeća. Rezultat poduzetih raščlambi je otkrivanje i utvrđivanje resursa i konflikata u prostoru Županije i otklanjanja ograničavajućih elemenata ubuduće.

Definiranje granica Županije

Neophodno je poduzeti sve potrebne mjere radi konačnog definiranja granica Županije kao i granica teritorija jedinica lokalne uprave i samouprave unutar Županije.
Ovoj temi mora se posvetiti posebna pozornost zbog činjenice da je u dosadašnjem planerskom procesu predstavljala velik ograničavajući čimbenik, pogotovo u postupku donošenja prostornih planova. Odnosi se to i na međunarodne granice, i na granicu sa susjednom Splitsko-dalmatinskom županijom.

2.1.1. RAZVOJ GRADOVA I NASELJA POSEBNIH FUNKCIJA I ZNAČAJNIH INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

2.1.1.1. RAZVOJ GRADOVA I NASELJA OPĆENITO

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske određuje sustav središnjih naselja, odnosno izdvaja naselja u skupine bitne za prepoznavanje skupa "manjih i srednjih" gradova kao nositelja razvoja u prostoru Dubrovačko-neretvanske županije.
Model izdvajanja gradskih naselja ima četiri međuzavisne varijable. Jedna je broj stanovnika naselja (veličina - više od 2000 ljudi), a tri su socioekonomskog karaktera (postotak poljoprivrednog od ukupnog stanovništva; postotak radnika u mjestu stanovanja i postotak domaćinstava bez poljodjelskog gospodarstva). Parametri njihove međuzavisnosti dobiveni su korelacijskom analizom.
Primjenom navedenog modela u Hrvatskoj je 1991. godine izdvojeno 117 gradskih naselja, kojima pripadaju se slijedeći gradovi na području Dubrovačko-neretvanske županije:

- **Dubrovnik, Metković, Ploče, Vela Luka, Blato, Korčula, Opuzen i Cavtat.**

Za svaki tip grada/naselja potrebno je odrediti primjeren pravac preobrazbe.
Grad Dubrovnik pripada većim gradovima čiji je opći cilj preobrazbe reurbanizacija i razvojno osposobljavanje za ulogu većeg regionalnog središta.
Ostali gradovi Metković, Ploče, Vela Luka, Blato, Korčula, Opuzen i Cavtat spadaju u srednje i male gradove i oni se u idućim razdobljima trebaju potvrditi u ulozi glavnih središta i nositelja daljnje urbanizacije.
Za ostala općinska središta u Županiji, osnovica transformacije je primjerena kombinacija postupaka karakterističnih za programe reurbanizacije, revitalizacije i infrastrukturne rekonstrukcije.

U cilju zaustavljanja negativnih demografskih kretanja u pojedinim naseljima potrebno je predložiti odgovarajuće mjere, jer nedostatak stanovništva u Županiji, napose u regijama u kojim se nalaze navedena naselja predstavlja ograničavajući čimbenik razvitka. Poseban problem predstavlja resurs poljoprivrednih površina i napuštenih fizičkih struktura naselja koja tako postaju mrtav kapital.
Neophodno je stalno poboljšavati strukturna i ostala obilježja stanovništva.
Demografska obnova ruralnih naselja neophodna je u svim dijelovima Županije, podrazumijevajući pod tim osiguranje zaposlenja, skrb prema starom stanovništvu te stvarno poboljšanje standarda i kvalitete življenja stanovništva.

Nadalje, potrebno je predložiti prostore za rješavanje pitanja stanovanja i stanogradnje s aspekta odgovaranja na potrebe za rješavanjem stambenih potreba stanovništva. Pri tome treba udovoljiti i gospodarskoj dimenziji stanogradnje kao elementu oživljavanja gospodarstva, ali i potrebi revitalizacije vrijednih graditeljskih i spomeničkih cjelina iz ranijih epoha u Županiji. Pri tom svim sredstvima treba destimulirati sve oblike stanogradnje sekundarnog tipa.

Sustav središnjih naselja mora optimalno zadovoljiti potrebe svih stanovnika Županije i šireg gravitacijskog područja.

U svrhu približno iste mogućnosti korištenja sadržaja javnih funkcija centraliteta svih stanovnika Županije i njenog gravitacijskog područja, potrebno je predložiti određenu strukturu, sastav, kvalitetu objekata društvenog standarda koji će pomoći da se u prostoru razvije takva mreža malih i srednjih gradova Županije koja će nuditi suvremene i optimalno vrlo visoke uvjete ugodnog života i rada u Županiji.

2.1.1.2. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI

Prometni sustavi
Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i Strategiji prometnog razvoja Republike Hrvatske za područje Dubrovačko-neretvanske županije poseban naglasak stavljen je na koridore u vezi s Transeuropskim prometnim koridorima. Transeuropski prometni koridor koji se odnosi na naše područje ima smjer sjever-jug (Srednja Europa - Mediteran), vezu na smjer zapad-istok, te sa Zapadnom Europom i Južnim Jadranom.
Prometni koridori Državne i međudržavne razine, koji povezuju velika središta i područja Hrvatske te koji nadopunjuju ili su dio europske mreže, na području Županije su Jadranski (obalni i zaobalni) koridor te veza sjeverne i južne Hrvatske preko područja Federacije Bosne i Hercegovine.
Složeni prometno-gospodarski i infrastrukturni kompleksi s elementima funkcije koridora na području Županije pojavljuju se kroz kompleks luke Ploče kao poveznice s Federacijom Bosne i Hercegovine.
Zbog svoga posebnog i izdvojenog položaja na krajnjem jugoistoku zemlje, šire područje Dubrovnika zahtijeva posebnu pozornost i brigu u prostornom povezivanju s drugim dijelovima Hrvatske i Europe. Na tom području potrebno je uspostaviti brze i kvalitetne brodske, trajektne i zračne veze, izgraditi suvremenu Jadransku auto cestu te uspostaviti suvremen sustav telekomunikacijskih veza.
Na razini Županije potrebno je predložiti racionalnu, ekonomičnu i funkcionalnu prometnu mrežu, usklađenu s prostorno-gospodarskim razvitkom.

U pomorskom prometu nužno je poduzeti korake obnove postojeće infrastrukture i suprastrukture s naglaskom na uređenje luka državnog značaja (Dubrovnik i Ploče). Također mora se povećati broja linija uzduž-obalne pruge Rijeka-Dubrovnik uz uvođenje brzih brodova, te pristupiti povećanju broja linija između luka U Županiji s lukama na talijanskoj obali (Bari, Ancona). Povrh toga potrebno je otpočeti optimizaciju na području povezivanja otoka Županije s kopnom i međusobno, radi otklanjanja trenutačne prometne izoliranosti otoka, osigurati obnovu postojećih luka županijske važnosti (osobito Vela Luka, Korčula, Gradska luka Dubrovnik), te izgradnju nove trajektne luke u Orebiću, kao i pristupiti izgradnji trajektne luke u luci Prapratno za ostvarivanje optimalne prometne veze Mljeta s kopnom.

U zračnom prometu nužno je osigurati uvjete za :
- stvaranje mreže malih zračnih luka
- stvaranje mreže helidroma na otocima Županije radi poboljšanja zdravstvene zaštite stanovništva, te radi povećanja sigurnosti življenja na otocima

U željezničkom prometu potrebno je stvoriti uvjete za modernizaciju postojećih kapaciteta te ispitati opravdanost izgradnje uzdužjadranske željeznice.

Telekomunikacijski sustav veza
Program razvoja telekomunikacijske mreže temelji se na unapređenju već postignutog, relativno visokog stupnja razvijenosti i pratit će dostignuća razvijenih država Zapada. Na području naše Županije telekomunikacijski sustav veza je na visokoj razini s već položenim podzemnim i podmorskim svjetlovodnim kabelima (Adria 1 i Jadranko). Planira se dodatno povezivanje svjetlovodnim kabelima s telekomunikacijskim sustavima susjednih zapadnih zemalja (poglavito s Italijom). Neophodno je do kraja izgraditi mrežu odašiljača i tako ostvariti 100-postotnu pokrivenost.

Vodnogospodarski sustav

Korištenje voda
Strateški cilj razvoja vodoopskrbe je osigurati dovoljne količine vode za stanovništvo i razvitak gospodarstva. Potrebno je uspostaviti učinkovitije korištenje izvorišta uključenih u vodoopskrbu, te punu pozornost dati sanitarnoj zaštiti izvorišta. Velike gubitke na loše izvedenim ili zastarjelim

sustavima potrebno je smanjiti. U cilju što bržeg postizanja ravnomjernosti vodoopskrbe utvrdit će se prioriteti izgradnje vodoopskrbnih građevina.
Hidroenergetski potencijal voda iskorišten je djelomice izgradnjom HE “Dubrovnik” u Platu. U planu je izgradnja II faze HE “Dubrovnik”, te realizacija HE “Ombla” korištenjem podzemne akumulacije.

Uređenje režima voda
Prioritet predstavlja zaštita od poplavnih voda uz intenziviranje radova na zaštiti slijevnih površina od erozije i uređenje bujica. Zadržava se postojeći koncept zaštite od poplava, uz uvjet očuvati prirodne vrijednosti. U skladu sa zakonskom obvezom izradit će se vodnogospodarske osnove za slijevna područja Dubrovačko primorje i Neretva-Korčula.
Daljnji radovi na melioracijskoj odvodnji (dolina Neretve) moraju se uskladiti sa zahtjevima zaštite prirode. Zbog promjena u poljodjelstvu, nastalih transformacijom društvenog vlasništva, uređenje poljodjelskih površina utvrdit će se u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva.

Zaštita voda i mora od onečišćenja
Zaštita voda i mora kojom se osiguravaju uvjeti kvalitetnog življenja od strateške je važnosti i za održivi razvitak gospodarstva.
Glavni onečišćivači su otpadne vode naselja i industrije, promet, uporaba pesticida i herbicida u poljodjelstvu, te povremena i izvanredna onečišćenja.

Zaštita od onečišćenja podrazumijeva:
- izgrađivati kanalizacijske sustave za prikupljanje gradskih (komunalnih) i industrijskih otpadnih voda s centralnim uređajem za zajedničko pročišćavanje
- utvrditi zone sanitarne zaštite izvorišta i uspostaviti mjere zaštite u odnosu na pojedine zone
- izraditi planove zaštite voda i mora od onečišćenja, planove za hitne intervencije kao i planove sanacije ugroženih područja (luka Ploče, luka Gruž, rijeka Neretva)
- utvrditi koridore za međunarodni pomorski promet vanjskom stranom otoka Mljeta , Lastova i Korčule

Budući da je velik dio Županije granično područje, pozornost se mora usmjeriti prema suzbijanju onečišćenja s ishodištem na teritoriju susjednih zemalja (morski akvatorij, podzemne vode).

Energetski sustav
Proizvodnja električne energije u HE "Dubrovnik" nadmašuje potrebe Dubrovačko-neretvanske županije. Gotovo polovica ukupno proizvedene električne energije isporučuje se u energetski sustav Hrvatske za potrebe drugih županija. Međutim, zbog nedostatnih 110 kV veza javljaju se problemi u opskrbi ovog područja. Stoga je potrebno otpočeti izgradnju dalekovoda DV 2 x 220 (400) kV Plat-Zagvozd, utvrđenog u razvojnim programima Hrvatske elektroprivrede i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, da bi se trajno osiguralo kvalitetnije i sigurnije napajanje ne samo dubrovačkog područja, nego i usmjeravanje viška električne energije proizvedene u HE Dubrovnik" u elektroenergetski sustav Hrvatske.
Pri povećanju proizvodnje električne energije prednost se daje proširenju kapaciteta HE "Dubrovnik". Izgradnja HE "Ombla" s obzirom na energetski potencijal i visinu investicije otpočela bi tek iza 2015.
S gospodarskog i ekološkog motrišta potrebno je istražiti uključenje Županije u projekt plinifikacije Dalmacije, projekt Adria LNG.

2.1.2. RACIONALNO KORIŠTENJE PRIRODNIH IZVORA

Racionalnim korištenjem prostora mora se postići učinkovitija funkcionalna organizacija i štednja resursa. S motrišta temeljnih odrednica prostornog planiranja, ponajviše se to odnosi na zaustavljanje nepotrebnog zauzimanja prostora za izgradnju naselja, industrijskih kapaciteta (formiranje građevinskih područja) te na gradnju, obnovu, rekonstrukciju i modernizaciju infrastrukturnih mreža.
Gospodarske djelatnosti se prioritetno moraju smjestiti u već postojeće gospodarske zone (uz moguće proširenje) i tamo gdje to infrastruktura omogućuje, bez zauzimanja novih površina šuma, obale, vrijednih poljodjelskih površina, osobito prostora namijenjenog rekreaciji i turizmu.
Postojeće djelatnosti koje, prema kriterijima i usmjerenjima za sanaciju okoliša, ne odgovaraju prostoru na kojem su sada, moraju se postupno premjestiti a kamoli planirati proširenja na istoj lokaciji. Prioritetno se to odnosi na prljavu industriju obalnog područja i na industriju u zaštićenim cjelinama.
U planiranju trasa velike infrastrukture mora se ponajprije ispitati mogućnost korištenja postojećih koridora i izbjegavati zauzimanje novih vrijednih površina.
Strateški cilj je da se značajnije **ne mijenja bilanca osnovnih kategorija korištenja prostora**, pogotovu ne na štetu osobito važnih i vrijednih prirodnih resursa, nego se moraju poboljšavati kvalitativne značajke i racionalno koristiti već obuhvaćen prostor.

Prirodne vrednote Županije moraju se osmisliti u smjeru mogućeg gospodarskog korištenja, ali sukladno Zakonu (nacionalni park, parkovi prirode, posebni/strogi rezervati) bez narušavanja njihove biološke raznovrsnosti i ekološke ravnoteže - turizam, marikultura, ribarstvo, promet i veze.

Površine za razvoj poljodjelstva, stočarstva, ribarstva i marikulture treba aktivirati sukladno klimatskim i drugim pogodnostima područja. Neophodno je predložiti potrebne mjere i zahvate koji će omogućiti poboljšanje uvjeta zaštite i korištenja poljodjelskog zemljišta, posebno na najboljim kategorijama tla, te na velikim kompleksima.
Prikladnosti tla za poljoprivrednu proizvodnju leži u vodi za natapanje koje na nekim područjima nema a na drugima je ima previše, što znači da bi je trebalo ravnomjerno rasporediti.
Rješenje problema nedostatka kadra u poljoprivrednoj proizvodnji je vrlo složeno i dugotrajno. Bez jasne zakonske intervencije države taj se problem ne može riješiti.

Postojeće i planirane zahvate mineralnih sirovina, i na kopnu i u moru moraju se prilagoditi standardima i normativima u zaštiti okoliša.

Dovršiti realizaciju magistralnih vodovoda kojim bi se osigurala konačna kvaliteta opskrbe vodom i odvodnja svih otoka/poluotoka u Županiji (osobito Korčule, Mljeta, Lastova, Pelješca) kao i bezvodnih područja u zaleđu. Pri odvodnji poštovati i primijeniti visoke standarde u zaštiti okoliša, osobito mora i voda
Raspoložive zalihe podzemnih voda mogu podmiriti potrebe dugoročnog razvitka vodoopskrbe, s tim da njihovo korištenje zahtijeva značajne zahvate kako na izgradnji vodoopskrbnih sustava tako i na planu potrebne zaštite. Zaštita podzemnih zaliha vode je od strateškog i državnog značenja.

Opskrbu električnom i drugom energijom mora se uklopiti u energetske sustave zemlje na najekonomičniji način. Sukladno visokim zahtjevima zaštite okoliša, pri tome moraju se iskoristiti svi prirodni/alternativni energetski potencijali područja: podzemne vode, more, rijeke i dr.

2.1.3. OČUVANJE EKOLOŠKE STABILNOSTI I VRIJEDNIH DIJELOVA OKOLIŠA

Glavni cilj zaštite okoliša u Strategiji prostornog uređenja je učinkovito očuvanje prostora. Prostorno planiranje, koje sadrži planiranje zaštite prostora, postat će ključni čimbenik preventive zaštite okoliša. Jadransko područje u cjelini zaslužuje posebnu zaštitu i skrb.

Najvažnije je unapređenje postojeće kakvoće okoliša, te u daljnjem razvoju otklanjati uzroke onečišćenja i skrbiti da se budući razvoj uskladi s ciljevima postizanja ukupne kvalitete življenja. Narušavanje čovjekova prirodnog okoliša prouzročeno je pojačanom urbanizacijom većih naselja i disperzijom stambene izgradnje koju nije pratila izgradnja komunalne infrastrukture, te izgradnjom industrijskih pogona kod kojih nisu poštivani zahtjevi zaštite okoliša. To je vezano za lučke akvatorije (Ploče, Dubrovnik, Korčula, Vela Luka) i zatvorene uvale ugrožene komunalnim otpadnim vodama, izvorišta pitke vode i vodotoke. Posebice je konfliktno donjoneretvansko područje gdje se sukobljavaju planirane aktivnosti (daljnje melioracije, širenje luke Ploče na područje zaštićenog ornitološko-ihtiološkog rezervata “Parile” predviđeno Prostornim planom Općine Ploče, gradnja zračnih luka, vođenje trase Jadranske autoceste deltom Neretve) sa zaštitom prirodnih vrijednosti područja. Ugroženost tla potiče od:

- otpadnih voda naselja i industrije
- eksploatacije kamena u kamenolomima (Dubac, Mironja, Visočani, Glavice)
- odlaganja krutog otpada na nesanitarnim odlagalištima
- kemijskih sredstava koja se koriste u poljodjelstvu
- erozijskih djelovanja bujičnih tokova
- šumskih požara koji uništavaju šume i poljodjelske površine.

Ugroženost površinskih i podzemnih voda na području Dubrovačko-neretvanske županije posljedica je nekontroliranog ispuštanja fekalnih otpadnih voda u podzemlje i vodotoke, odlaganja otpada na nesanitarnim i divljim odlagalištima, te intenzivnog korištenja kemijskih sredstava u poljodjelstvu.
Onečišćena područja u ekosustavu mora nastala su kao posljedica utjecaja fekalnih otpadnih voda (Gruški zaljev, Ploče, luka Uš, Vela Luka i dijelom Rijeka Dubrovačka), zatrpavanja obale, izgradnje lučica i drugih objekata te melioracijskih radova (jezero Modrič).

Primjena načela zaštite okoliša u prostornom planiranju temelji se na suvremenim načelima i standardima zaštite okoliša, a kvaliteta okoliša mora biti osnovni kriterij prostornog planiranja. U svrhu učinkovitog planiranja nužno je utvrditi polazne okolnosti:

- opterećenost i dosadašnja ugroženost prostora, odnosno stupanj očuvane kvalitete te prihvatljivi (nosivi) kapaciteti
- stanje, nedostaci i potreba opremljenosti tehničkom infrastrukturom
- prirodne i stvorene vrijednosti koje treba zaštititi uvođenjem određene kategorije zaštite i planskim mjerama korištenja prostora
- propisi, sporazumi i konvencije koji vrijede za određeno područje i određeni tip prostora-resursa.

Ključna područja djelovanja su područja koncentriranoga gospodarstva, korištenja prirodnih izvora, područja sukobljenih interesa u korištenju prostora naselja, osobito gradova, s prioritetima:

- energetika i industrija: prioritet je modernizacija i uvođenje suvremenih tehnologija
- infrastruktura i komunalne djelatnosti: modernizacija infrastrukturnih mreža - rješavanje prometnih problema gradova i problema pročišćavanja otpadnih voda te sustavno zbrinjavanje otpada
- krajobraz: provođenje mjera zaštite prirodne i kulturne baštine
- poljoprivreda: smanjenjem uporabe štetnih kemijskih sredstava te očuvanje cjelovitosti i kvalitete poljoprivrednog zemljišta
- vodnogospodarstvo: provedba mjera zaštite voda i suvremenih načela korištenja voda s tendencijom očuvanja prirodne strukture
- rudarstvo: sanacija i rekultivacija eksploatacijskih polja mineralnih sirovina.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

U svrhu definiranja ciljeva i zadaća uređenja prostora Dubrovačko-neretvanske županije provedene su opsežne raščlambe. Obuhvaćene su i raščlambe povijesnog geoprometnog – političkog ustroja, i raščlambe prostorno planske dokumentacije. Rezultat je utvrđivanje resursa i konflikata u prostoru, te potrebe pretvaranja prvih u razvojne elemente, i otklanjanja drugih kao ograničavajućih elemenata u budućoj prostornoj organizaciji Županije.

Uočeni resursi na području Dubrovačko-neretvanske županije su:

1. blaga klima - visokovrijedno poljoprivredno zemljište
2. konfiguracija obale pogodna za kupanje, sidrenje, marikulturu, ribolov
3. dovoljne količine kvalitetne vode za piće i za druge svrhe (naročito energetske i hidromelioracijske)
4. visokovalorizirani kulturni krajolici, očuvani zdravi okoliš (nacionalni parkovi, objekti prirode)
5. visokovalorizirana spomenička baština
6. gospodarski kapaciteti (Ploče, Dubrovnik, Metković, Otok Korčula) - u turizmu, prometu i vezama, trgovini
7. započeta izgradnja magistralnih regionalnih vodovoda
8. započeta izgradnja regionalnih dalekovoda
9. marljivost stanovništva
10. neiskorišteni kapaciteti pomorske prometne infrastrukture
11. položaj u kontaktnoj zoni Balkana, Srednje Europe i Mediterana
12. bogata državotvorna prošlost ukorijenjena u svijest stanovništva (naročito na prostoru bivše Dubrovačke Republike)
13. more i priobalje kao nedovoljno valorizirani resurs u gospodarskom smislu

Te resurse neophodno je potaknuti a uočena bogatstva unaprijediti u okviru nositelja razvitka Županije.

Konfliktni procesi na prostoru Dubrovačko-neretvanske županije su:

1. Prirodne datosti prostora

- visok stupanj seizmičnosti (Dubrovnik)
- erodirana područja (Župa dubrovačka, Konavoska brda)
- opožarena područja (na Korčuli, Pelješcu, Lastovu)
- klizišta, uvjetno stabilni tereni za građenje (Župa dubrovačka, Rijeka dubrovačka)
- ugroženost poljoprivrednog zemljišta gradnjom (Župa dubrovačka, Konavosko polje, dolina Neretve…)
- štetne emisije i vizualna devastacija prostora eksploatacijom mineralnih sirovina (kamenolomi: Dubac, Mironja, Lumbarda, šljunak u koritu Neretve)
- hidromelioracijski zahvati i lučko-industrijska postrojenja koji ugrožavaju ornitološko-i hidrološki rezervat u dolini Neretve
- kanalizacijski ispusti duž cijele obale bez predtretmana otpadnih voda, a naročito u Korčulanskom kanalu, na ušću Neretve i u užoj okolini Dubrovnika trajno narušavaju ekološku ravnotežu mora kao svog recipijenta (naročito izražena ugroženost Malostonskog zaljeva)
- neobrađena polja i opožarena šumska zemljišta trajno mijenjaju izgled svih kulturnih krajolika u Županiji.

2. Geoprometni položaj Županije

- prostorna izoliranost od ostalog korpusa države u svim vidovima prometa
- gubitak gravitacijskog područja na moru i kopnu
- nedostatna valorizacija mora kao medija koji povezuje
- nedefinirane granice
- nejasne veze s kopnenim zaleđem

3. Stanovništvo

- zone odumiranja i depopulacije (Zagorski dio Županije, Dubrovačko primorje, dijelovi Pelješca, Kuna Konavoska, Lisac, Točionik, Mravinca, Trnova, Podgora, Popova Luka, Osobjava, Duba pelješka, Gornja Vručica, Donja Vručica, Nakovanj, Prožura, Maranovići, Korita, Kozarica, Blato (na Mljetu), Dobranje, Vidonje, Mislina, Raba, Slivno, Borovci, Nova sela, Plina jezero)
- nizak standard življenja na otocima i u zagorskom dijelu radi međusobne loše prometne povezanosti unutar Županije (Lastovo, Elafiti, Pelješac, Mljet)
- slaba infrastrukturna opremljenost Županije a naročito otoka i zagorskog dijela
- nizak stupanj obrazovanja populacije (naročito u okviru bivše Općine Dubrovnik)

4. Gospodarski i prirodni potencijali

- neriješene servisne i proizvodne zone u odnosu na ostale namjene (Dubrovnik, Ploče, Metković)
- predimenzionirane zone za turističku izgradnju (šire dubrovačko područje, naročito otok Mljet, poluotok Pelješac)
- neriješeni problemi odvodnje postojećih servisnih i industrijskih zona bez izuzetaka u Županiji.

5. Naselja

- neopremljenost infrastrukturom malih i srednjih gradova (bez izuzetka)
- neopremljenost suprastrukturom malih i srednjih gradova (bez izuzetka u Županiji)
- nejasni prostori buduće stanogradnje po tipu/vrsti i intenzitetu (Dubrovnik, Cavtat, Korčula, Blato, Vela Luka, Metković, Slano, Ston-Mali Ston)
- ugrožena graditeljska baština obnovom od rata i potresa te prenamjenom (Dubrovnik, Ston, Slano, Točionik, Korčula, Cavtat, gornja sela Dubrovačkog primorja)
- ugroženost akvatorija mora nekvalitetnom gradnjom (naročito južna obala Malostonskog zaljeva)
- “divlja gradnja” (cijela obala otoka Korčule, obala Župe dubrovačke, obala Dubrovačkog primorja, obala Općine Slivno)
- nekvalitetno rješavanje deponiranja (komunalnog) otpada (sva registrirana smetlišta i deponiji)
- nedefiniran status najveće luke u Županiji (Ploče)
- isprekidanost/necjelovitost teritorija Županije

2.2.1. DEMOGRAFSKI RAZVOJ

U skladu s temeljnim polazištima i načelima Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, potrebno je zbog ublažavanja demografskih poremećaja i popravljanja demografskih prilika, među ostalim, utvrditi i ciljeve demografskog razvitka u Županiji. Tako bi se ispitale moguće smjernice budućeg demografskog razvitka, razmotrile razne projekcije, procjene i prognoze te izabrala opcija koja je u skladu s postavljenim ciljevima i koja je ostvariva uz pomoć utvrđenih mjera i aktivnosti za unapređenje demografskih prilika.

Neujednačeno demografsko stanje i nepovoljni demografski procesi u dijelu Dubrovačko-neretvanske županije, koji mogu ili su već postali ograničavajući čimbenik budućeg razvitka, nalažu usmjerenu aktivnost svih razina društva prema ostvarenju poželjnog kretanja stanovništva u okviru provođenja aktivne populacijske politike.

Opći ciljevi demografskog razvitka Dubrovačko-neretvanske županije unutar prostora Republike Hrvatske su:

- ublažavati i ispravljati negativne demografske tendencije
- osigurati ravnomjerniji razmještaj stanovništva unutar Županije
- stalno poboljšavati strukturna i ostala obilježja stanovništva, te što je moguće prije vratiti sve prognanike te smanjiti interes, osobito kod mlađeg i zrelog stanovništva, za odlaskom na rad i trajno iseljenje u inozemstvo i u druga područja Hrvatske
- program obnove i dugoročnog razvitka mora aktivirati komparativne vrijednosti i prednosti ovog prostora za ubrzan razvitak gospodarstva te osiguravati djelovanje potrebnih javnih društvenih sadržaja
- utvrditi posebne interese zemlje i definirati područja od posebnog strateškog interesa
- revitalizirati demografski najugroženije i strateški značajne dijelove Županije
- osigurati uvjete za pozitivne učinke širenja procesa urbanizacije u svim dijelovima županije
- poticati policentričan razvitak
- demografski obnavljati ruralna naselja u svim dijelovima Županije
- kao i u drugim hrvatskim krajevima, potrebno je provesti korjenitu preobrazbu društva, izvršiti kvalitetne strukturne promjene, kako bi se i ovaj kraj integrirao u hrvatske, mediteranske i europske sustave.

2.2.2. ODABIR PROSTORNE I GOSPODARSKE STRUKTURE

Temeljne odrednice prostornog razvitka
U cilju odabira optimalne prostorne i gospodarske strukture potrebno je predložiti pravce gospodarskog razvitka u odnosu na prirodne uvjete i komparativne prednosti pojedinih područja tako da se prilagodi razvitak proizvodnih procesa novonastalim uvjetima. Moraju se zaustaviti uočeni procesi koji nisu u suglasju s iznimno vrijednim resursima područja Županije, a to je značajan pad udjela ugostiteljstva i turizma u gospodarskoj strukturi, odumiranje obrta te izrazit rast trgovine. Potrebno je spriječiti erozivne procese (požare, poplave, klizišta) koji svake godine odnose plodno tlo i šire krševito, kamenito i neplodno tlo, odnosno poduzeti potrebne korake za razvoj komplementarnog odnosa poljoprivrede i turizma, kao osnovnih gospodarskih grana Županije. Potrebno je također predložiti strukturu, veličinu, specifična obilježja, (kvalitetom i kapacitetom) turističke ponude kao osnovnog pokretača gospodarskog razvitka i društvene preobrazbe Županije. Nužno je poticati razvoj malih privrednih pogona radi smanjenja turističke jednoznačne orijentacije i to u prostorima malih i srednjih gradova kao nositelja razvoja u prostoru Županije. Mora se računati s lokalnom radnom snagom, ekološkim standardima u nenarušavanju ekološke ravnoteže i s malim i srednjim ulaganjima pojedinaca putem poslovnih banaka.

Za otočni dio Županije pokušati primijeniti “Korčulanski model” prema kojem su ciljevi upravljanja gospodarskom politikom:

1. Glavni cilj razvojne gospodarske politike je **održivi razvitak**.
2. Daljnji cilj upravljanja razvitkom je društveno zadovoljavajuća naseljenost.
3. Demografski ciljevi su ostanak sadašnjeg stanovništva, poticaji obiteljima da imaju više djece i povratak mlađeg radno-aktivnog stanovništva.
4. Izjednačavanje uvjeta otočnih ulaganja s uvjetima u kojima se ulaže na hrvatskom kopnu.
5. Raznovrsnija struktura gospodarstva
6. Gospodarski i mikrosocijalno stabilna, polivalentna domaćinstava
7. Potpuna fizička dostupnost resursa predstavlja kratkoročni cilj upravljanja razvitkom.
8. Dostupnost vrijednosti u pravnom prometu je cilj koji će biti ostvaren kad promet zemljištem i nekretninama na cijelom prostoru bude pravno moguć.

Temeljne odrednice gospodarskog razvitka
Budući da je **infrastruktura** preduvjet kvalitetnog gospodarskog razvitka, neophodno je prevladati prometnu izoliranost ovog područja.
Moguće je reafirmirati i pomorsku trgovinu uspostavom linijske plovidbe manjih specijaliziranih teretnih i RO-RO brodova s Italijom i ostalim zemljama Mediterana.
Ostala infrastruktura, posebice vodoprivreda razvijat će se sukladno materijalnim mogućnostima i interesima područja kroz koja prolazi.

Temeljne odrednice razvitka **gospodarskih djelatnosti** definirat će tržište i poduzetničke interese tako da je realno očekivati nove, dosad u gospodarskoj strukturi nezastupljene gospodarske grane iako će budući gospodarski razvitak biti usmjeren na razvitak tradicionalno važne i tržišno potvrđene djelatnosti - poljoprivrede, posebice vinogradarstva, zatim ribarstva i marikulture, ugostiteljstva i turizma te ekološki besprijekorne proizvodnje. Trgovina, građevinarstvo, financijske usluge, obrtništvo - prateće djelatnosti svoj razvoj temeljit će na razvitku gospodarskih djelatnosti-nositelja razvitka Županije.

Poljoprivredu je zbog polustoljetne zapostavljenosti neophodno reafirmirati i revitalizirati. Vinogradarstvo, maslinarstvo, povrtlarstvo su grane poljoprivrede koje imaju velike pogodnosti intenzivnijeg razvitka.
Intenzivirat će se razvitak općenito marikulture i ribarstva kao i razvoj stočarstva.
Posebna pažnja poklonit će se obnovi i razvitku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kao temelja hrvatske poljoprivrede.

Postojeća struktura i proizvodni program **industrije** s ekološkog i prostornog stajališta, posebice na užem području Dubrovnika nije prihvatljiva i ograničavajuće djeluje na razvitak većih industrijskih kapaciteta te je realno predvidjeti dislokaciju postojećih pogona, tržišno restrukturiranje, te izgradnju manjih ekološki prihvatljivih proizvodnih pogona, na cijelom području Županije ali izvan užih gradskih i općinskih središta.

Djelatnost **građevinarstva** razvijat će se kroz tržišnu i financijsku afirmaciju, manjih, opremljenih i stručno osposobljenih građevinskih tvrtki za specijalizirane poslove obnove graditeljskog nasljeđa i objekata niskogradnje.

Ugostiteljstvo i turizam će i u budućnosti biti nositelji gospodarskog razvitka Županije s naglaskom na kontinuirano podizanje kvalitete ukupnog turističkog proizvoda i na konkurentnost na međunarodnom turističkom tržištu. Realno je predvidjeti razvoj Dubrovnika kao ekskluzivne turističke destinacije, razvitak novih oblika turizma, nautički turizam, ruralni turizam, izletnički turizam, zdravstveni turizam uz zadržavanje dijela smještajnih kapaciteta namijenjenih masovnom turizmu.
Vizija razvitka turizma u Županiji temelji se na načelu "održivog razvoja", čime se naglašava temeljna razlika u odnosu na dosadašnju koncepciju koja se temeljila na načelu "razvitka masovnog turizma".

Brodarstvo, cestovni promet, lučki promet, luke Ploče i Dubrovnik imaju dugoročnu perspektivu razvitka.

Razvitak **trgovine** ogleda se u modernizaciji i specijalizaciji prodajne mreže, obogaćivanju ponude i povećanju kvalitete turističke usluge.
Koncepciju gospodarskog razvitka potrebno je postaviti na regionalno usklađenom, gospodarski uravnoteženom razvoju pojedinih područja kako bi se postupno ublažile desetljećima kumulirane negativne posljedice prostorno neusklađenog i neravnomjernog razvitka i gospodarske monokulture i uspostavila održiva gospodarska, demografska i ekološka struktura Županije.

2.2.3. RAZVOJ NASELJA, DRUŠTVENE, PROMETNE I OSTALE INFRASTRUKTURE

2.2.3.1. RAZVOJ NASELJA

Za optimalan razvoj naselja neophodno je odrediti optimalan stupanj urbanizacije primjeren društvenoj i gospodarskoj razvijenosti Dubrovačko-neretvanske županije, te nov sustav središnjih naselja/razvojnih žarišta koji mora biti sukladan teritorijalnom ustrojstvu. Potrebno je iskoristiti sve prirodne i radom stvorene vrijednosti i ljudske potencijale za ravnomjerniji regionalni razvitak kao uvjet za optimalan ukupni razvoj i prostornu organizaciju županije. To opredjeljenje pretpostavlja policentričan razvoj, koji se ostvaruje alokacijom investicija u proizvodne i infrastrukturne objekte koji pridonose razvitku manjih urbanih i razvojnih središta u žarišta razvoja.
U razvoju gradova osobitu pažnju usmjeriti na njihovu funkcionalnu strukturu. Skladna polifunkcionalna struktura svakako je najpoželjnija.
Osobito mora se poticati razvoj manjih gradova-naselja, do 2.000 stanovnika, čiji se manjak ili nedovoljna razvijenost osjeća osobito u ruralnim područjima. Ovi gradići moraju postati nositelji svekolikog razvitka svojih gravitacijskih područja.

Dnevne migracije se mogu i moraju koristiti kao planska mjera u usmjeravanju razvoja grada Dubrovnika. Jačanje dnevnih migracija ima za posljedicu porast vrijednosti okolica gradova i proces suburbanizacije. Uređenjem i organizacijom prigradskog prometa oko većih gradova moguće je ublažavati preseljavanje u gradove, te poticati razvoj i urbanizaciju okolica.
Gradskim regijama trebalo bi posvetiti veću pažnju. Socioekonomske gradske regije trebalo bi obrađivati kao više prostorne oblike urbanizacije, te njihov razvoj kao cjeline regulirati Prostornim planovima i Generalnim planovima uređenja.
Demografski se moraju obnavljati ruralna naselja u svim dijelovima Županije, gdje za to postoje objektivne potrebe i mogućnosti

Prema racionalnosti i intenzitetu korištenja prostora Dubrovačko-neretvanske županije mogu se definirati slijedeći prostori:

1. **Prostori visokog intenziteta korištenja** su zone naseljenih i izgrađenih područja s visokom koncentracijom gospodarskih kapaciteta i zaposlenih. Tu spadaju potezi:
   a) od Cavtata do Orašca, koju karakterizira monofunkcionalna gospodarska orijentacija: turizam i komplementarne uslužne djelatnosti
   b) od Ploča uz Neretvu do Opuzena i Metkovića, koju karakterizira koncentracija svih lučkih pretovarnih kapaciteta u Županiji te važnih prometnih središta uz prateće industrijsko-servisne kapacitete

   Na tim potezima predviđa se nastavak koncentracije stanovništva i djelatnosti, nastavak gradnje i koncentracija svih namjena, s mogućnošću proširenja građevinskih područja, odnosno razrjeđivanja ako infra/suprastrukturno ne udovoljavaju standardima, odnosno ako su ispod standarda.
   Gradnja u zoni b) je osobito osjetljiva jer se nalazi u budućem Parku prirode Donja Neretva. Do donošenja Prostornog plana područja posebnih obilježja vrlo pomno morat će se primjenjivati odredbe PPDNŽ kao i ostale obvezne prostorno-planske dokumentacije.

2. **Prostori srednjeg intenziteta korištenja** su područja srednje gustoće naseljenosti obalnog područja (150-300 st/km^2). U toj zoni je značajna zastupljenost izgradnje za povremeno/sekundarno stanovanje i turizam. Tu spadaju potezi:
   - područje od Račišća do Lumbarde na otoku Korčuli i od Orebića do Lovišta na poluotoku Pelješcu
   - obalni pojas Općine Slivno
   - obalni pojas Općine Vela Luka, poglavito dio u samom zaljevu Vela Luka.

Na tim potezima predviđa se nastavak gradnje i koncentracije svih namjena unutar područja označenih obalnom crtom koja je trajno izmijenila osobine po kriteriju maksimalne zauzetosti prostora od 450 m^2/st neto. Proširenja građevinskih područja su dozvoljena samo u slučaju da ne postoje rezerve neizgrađenog prostora veće od 10% ukupne površine unutar postojećeg građevinskog područja.

3. **Prostori niskog intenziteta korištenja** su ekstenzivno izgrađeni prostori s malim brojem ili bez stalnog stanovništva, vrlo niskog ili nikakvog standarda komunalne infrastrukture i opreme, u većini slučajeva bez valjane prostorne organizacije cjelina koje bi davale identitet naselja ili dijela naselja. Uz to, zauzetost obalne crte je nerazmjerno visoka (npr. 22% u Općini Blato), što prema drugim pokazateljima govori o izrazito neracionalnom zaposjedanju obale. Tu spadaju potezi:
   - sjeverna obala otoka Korčule, zapadno od Račišća pa do Vela Luke
   - južna obala otoka Korčule i to obalni pojas Općine Blato i Zavalatica
   - obalni pojas Općine Ston, posebice u Malostonskom zaljevu i Malom moru
   - sjeverna obala otoka Mljet od Pomene do Okuklja i otoka Lastova od Lučice na zapadu pa do Skrivene Luke
   - uvala Gornji Molunat

   Za ove poteze predviđa se nastavak gradnje i koncentracije planiranih namjena samo unutar označenih poteza (na kartografskom prikazu 1: Korištenje i namjena prostora, "Raspored građevinskih područja naselja i koncentracije sekundarnog stanovanja") za obale koje su trajno izmijenile osobine, proširenje građevinskih područja se ne predviđa.
   Ostale dijelove obalnog područja odlikuje nizak postotak zaposjedanja obale, uz relativno veliku gustoću naseljenosti što govori da se gradilo uglavnom unutar postojećih tradicionalnih aglomeracija. Tu spadaju:
   - Elafitski otoci Lopud i Šipan, te naselje Slano
   - ostali dijelovi obalnog područja.

   U ovim potezima, općine kojih je postotak izgrađenosti prostora veći od postotka izgrađenosti Županije (6,1%) ne mogu povećavati postojeća građevinska područja niti utvrđivati nova, bez obzira na njihov smještaj (osobito u obalnom području).

2.2.3.2. RAZVOJ PROMETNE I OSTALE INFRASTRUKTURE

Cestovni promet
Gospodarski razvoj Republike Hrvatske nije moguć bez nastavka razvoja cestovnog prometa. Naglašava se veliko značenje cestovnog prometa u prostoru Hrvatske zbog prostorne razvedenosti mreže i najprikladnijeg približavanja korisnicima.
Radi toga osnovne smjernice razvitka cestovne infrastrukture u Hrvatskoj su:
- postupno rješavati kritične dionice i objekte, prvenstveno na mreži postojećih državnih cesta te na prilazima i obilaznicama većih gradova
- intenzivirati ulaganja u održavanje cestovne infrastrukture
- ubrzati izgradnju autocesta, poluautocesta i brzih cesta na osnovnim međudržavnim magistralnim pravcima
- u izgradnji cesta primjenjivati stroge kriterije zaštite
- izgraditi i modernizirati ceste na otocima.

Pomorski promet
Revitalizacija pomorskog prometa u Hrvatskoj, zbog velike razvedenosti i dužine obale, velika je potreba Hrvatske i to na međunarodnoj i domaćoj razini. Daljnji razvoj luka i pomorskih veza mora se temeljiti na potrebama Hrvatske, a unutar zemlje o potrebama pojedinih područja, ponajprije otoka i gospodarskih aktivnosti zemlje.
Luka Ploče morat će se ponajprije razvijati za potrebe susjedne Bosne i Hercegovine, ali i za šire nacionalno i međunarodno zaleđe. Ostale važnije luke u zemlji, među koje spada i luka Dubrovnik, trebaju svoj razvitak prvenstveno temeljiti na odgovarajućoj specijalizaciji.
Uzduž cjelokupne obale Hrvatskog primorja potrebno je osigurati gušću mrežu bržih, većih, udobnijih i učestalijih međunarodnih i domaćih trajekata. Tako bi se prekinula izoliranost otoka i područja, te bi se aktivirali njihovi gospodarski i prostorni potencijali.
Glavni ciljevi i pravci razvitka pomorskog prometa su:
- revalorizirati prometnu vrijednost Jadrana i vrednovati izuzetne geoprometne prednosti jadranskog prometnog pravca,
- reorganizirati i tehnološki unaprijediti hrvatske luke, te ih bolje povezati sa svijetom/zaobaljem i kontinentom
- poboljšati praćenje tehničkih i tehnoloških promjena u pomorskom prometu,
- poboljšati pravnu regulativu radi bržeg pristizanja svježeg kapitala u luke i cijeli sektor pomorskog prometa.

Riječni promet
Potrebno je naglasiti da riječni promet ima svoju obalnu alternaciju, a to je riječna luka Metković koja ima status pomorske luke, koja uz pravilno uklapanje u sustav luke Ploče može imati značajnu ulogu u razvoju intermodalnog transporta na prometnom pravcu TER i TEM.

Zračni promet
Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, Program prostornog uređenja Republike Hrvatske i Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske predviđaju optimizaciju mreža zrakoplovnih luka nacionalnog, međunarodnog i međukontinentalnog značenja te manjih i drugih specijaliziranih zračnih luka, ponajprije u turističkim područjima, na većim otocima, u blizini većih gradskih i razvojnih središta i u nekim drugim područjima, zbog gospodarskih i drugih potreba. Obim i vrsta postojećeg kao i planiranog prometa bit će osnovni element pri donošenju odluke za proširivanje ili rekonstrukciju glavnih zrakoplovnih luka. Predložit će se prostori za proširenje djelatnosti izgrađenih zračnih luka. Za sada je prioritetno poboljšanje opreme i kvalitete usluga u postojećim zrakoplovnim lukama
Predviđena je izgradnja još nekih zrakoplovnih luka na priobalju. Zbog predviđenog poboljšanja gospodarskih prilika, osobito zbog pojačanja turističkog prometa, predviđa se izgradnja manjih (tercijarnih) zračnih luka na većim otocima Korčuli, Mljetu i Lastovu.
Važno je planirati povezivanje zračnog prometa i zrakoplovnih luka s ostalim vidovima prometa, posebno s pomorskim na otocima i u priobalju te s cestovnim u ostalim dijelovima zemlje.

Na području Županije planira se izgraditi i mreža helidroma koja bi povezivala naše otoke sa sjedištem Županije. Tako se planira izgradnje helidroma na Lastovu, na Mljetu, na Korčuli, na području Općine Orebić te centralni helidrom kraj Opće bolnice u Dubrovniku. Svi ovi helidromi bi trebali biti opremljeni za noćno slijetanje helikoptera.

Željeznički promet

Glede željezničkog prometa gospodarska uvjetovanost Republike Hrvatske upućuje na selektivan pristup i to na dvije razine: povezivanje s europskim željezničkim mrežama, i konsolidacija preostale željezničke mreže u zemlji.

Reafirmacija hrvatskog željezničkog prometnog sustava zahtijeva znatno bolje vezivanje s međunarodnom željezničkom mrežom izgradnjom novih (u pravilu dvokolosječnih) željezničkih pruga velikih brzina, prvenstveno na uzdužnim i poprečnim europskim i nacionalnim tranzitnim prometnim pravcima.

Jadranska orijentacija Hrvatske podrazumijeva da se i u željezničkom prometu osiguraju optimalni prometni koridori koji iz Europe vode prema hrvatskim jadranskim lukama. Na području Dubrovačko-neretvanske županije to se očituje planiranom izgradnjom brze uzdužjadranske željeznice, početak izgradnje planira se iza 2020., koja bi trebala ići od Istre preko Hrvatskog Primorja i Dalmacije prema Crnoj Gori i Albaniji. Brza uzdužjadranska željeznica bi morala imati elemente brze dvokolosječne željeznice od 250 km/h.

Poštanski i telekomunikacijski sustav

U poštanskom i telekomunikacijskom sustavu veza potrebno je uspostaviti gušći, sigurniji, suvremeniji i raznovrsniji sustav (mreže), unutar Hrvatske, na otocima, i prema drugim zemljama. To nalaže zahtjev civilizacijskog načina života stanovništva i potreba gospodarstva.

Na našem području već postoje magistralni svjetlovodni kabeli “Adria 1” i “Jadranko” koji su okosnica za daljnju izgradnju i poboljšanje sustava telekomunikacija na području Dubrovačko-neretvanske županije.

U svrhu brže i kvalitetnije izgradnje kabelske mreže potrebno je redefinirati odnos prometne infrastrukture te osigurati koridore, uz ceste i željezničke pruge, uz koje će se polagati cijevi za uvlačenje TK kabela.

U svrhu još boljeg povezivanja sa svijetom, treba pojačati telekomunikacijsku mrežu prema zapadnoj Europi (vezama preko Mađarske i Jadranskog mora/dio sustava je izgrađen, Adria 1) te izgraditi zemaljsku satelitsku stanicu (TT i RTV veze).

Vodoopskrba

Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske postoje dvije varijante razvitka vodoopskrbe Hrvatske do 2000.: prva varijanta ima za cilj 90 % opskrbljenost stanovništva iz javnih vodoopskrbnih sustava i zadovoljenje potreba gospodarstva i druga realnija varijanta predmnijeva 81 % opskrbljenost stanovništva.

Opskrbljenost stanovništva Županije je velika i sada dostiže 85-90 %. Međutim vodoopskrbni sustavi su vezani za gradove i veća naselja, dok su velika područja Županije nepokrivena vodoopskrbnom mrežom.

Stoga prioritet u Dubrovačko-neretvanskoj županiji na razvitku vodoopskrbe predstavlja izgradnja započetih i dijelom izgrađenih sustava radi širenja vodovodne mreže na bezvodna područja.

Usporedo provoditi će se sanitarna zaštita izvorišta. Potrebno je izvršiti hidrogeološke radove za utvrđivanje zona sanitarne zaštite i na razini Županije donijeti odluke o zonama sanitarne zaštite.

Energetsko korištenje voda

Uz izgradnju II. faze HE “Dubrovnik” i HE “Ombla” planira se energetsko korištenje svih raspoloživih voda rijeke Ljute, Kopačice i Konavočice u Konavoskom polju koja je uvrštena u nacionalni energetski program izgradnje malih hidroelektrana (Program MAHE).

Navodnjavanje

Bez osiguranja dovoljnih količina vode za navodnjavanje nije moguće ostvariti ideju o intenzivnoj poljoprivredi koja se u sadašnjim uvjetima većim dijelom svodi na suho ratarenje.

Korištenje voda za navodnjavanje obrađeno je u studiji "Vodnogospodarsko rješenje i uređenje sliva donje Neretve", Građevinski fakultet Split, 1996. i Idejnim rješenjem "Melioracijsko uređenje Konavoskog polja" VRO za vodno područje dalmatinskih slivova Split, 1987. s navedenim smjernicama za realiziranje sustava navodnjavanja.

- Na donjoneretvanskom području potrebno je rekonstruirati magistralni natapni kanal s vodozahvatom na Neretvi uzvodno od Metkovića i sanirati natapne mreže, te nastaviti radove na kanalskoj distribucijskoj mreži za navodnjavanje.
- U Konavoskom polju i Župskom polju se planira izgraditi sustave za navodnjavanje s vodozahvatom na vodnoj komori HE "Dubrovnik".
- U Vrgorskom polju koristiti će se voda s izvora lociranih po sjevernom rubu polja i s natapnog sustava polja Rastok s kojega će se voda dovoditi kroz tunel polje Rastok-Vrgorsko polje
- Na ostalim područjima navodnjavanje će se temeljiti na crpljenju vode iz podzemlja (Blatsko polje, Stonsko polje) ili korištenjem vode iz vodoopskrbnih sustava

Zaštita voda i mora

Zbog neriješene odvodnje javljaju se onečišćenja morskog akvatorija u zaljevima kao što su luka Ploče, zaljev Gruž i zaljev Vela Luka, te na rijeci Neretvi, koje predstavlja ograničenje za razvitak naselja.

Prioritet predstavljaju radovi na odvodnim sustavima za otpadne i oborinske vode Dubrovnika, Župe dubrovačke, Cavtata, Elafita, Nacionalnog parka Mljet, Malostonskog zaljeva, Korčule, Vela Luke, Orebića, Trpnja, Blata, Metkovića, Ploča i Opuzena.

Za grad Dubrovnik prioritetno je rekonstruirati kanalizacijsku mrežu povijesne jezgre i priključiti je na glavnu gradsku mrežu, te proširiti kanalizacijsku mrežu na još nepovezana područja. Također je potrebno izgraditi oborinsku kanalizaciju budući oborinske vode otežavaju funkcioniranje sustava za fekalne vode.

Izgradnja sustava za odvodnju trebala bi pratiti izgradnju vodoopskrbnih sustava.

Uređenje režima voda

U oblasti uređenja režima voda ističu se sljedeći ciljevi:

- zaštita od poplava na donjoneretvanskom području, Konavoskom polju i Vrgorskom polju
- melioracijska odvodnja na donjoneretvanskom području, u Konavoskom polju, Blatskom polju i Donjem blatu na otoku Korčuli i Vino polju na otoku Lastovu
- zaštitu od erozije i uređenje bujica na bujičnim i erozijskim površinama koja će obuhvaćati biološke i hidrotehničke radove.

Radove je potrebno uskladiti s poljodjelskom i šumarskom djelatnosti i sa zahtjevima zaštite prirode.

Energetski sustav

Razvitak distribucijske mreže, čime će se poboljšati naponske prilike u srednjenaponskoj mreži Dubrovačko-neretvanske županije, temeljit će se na uvođenju izravne transformacije 110/10(20) kV i odumiranju 35 kV mreže, što je u skladu i s praksom europskih zemalja. Postojeći 10 kV dalekovodi će se postupno zamjenjivati 20 kV vodovima.

Strateški cilj na nivou Županije je razvitak energetike u kojem bi se promovirale čiste tehnologije, plinifikacija, energetska učinkovitost, korištenje obnovljivih izvora energije, razvitak poduzetništva i zaštita okoliša.

S obzirom na rezultate elaborata "Smjernice energetskog razvitka Dubrovačko-neretvanske Županije, Energetski institut "Hrvoje Požar", rađene za potrebe izrade ovog Plana, prema kojima se plinifikacija Županije prirodnim plinom s državne magistralne mreže ne može očekivati prije 2030., predlaže se plinifikacija većih urbanih središta miješanim odnosno isparenim ukapljenim naftnim plinom (tzv. "satelitska plinska opskrba" - za veća konzumna područja).

Prema programu izgradnje malih hidroelektrana (Program MAHE) planira se izgradnja male hidroelektrane "Ljuta" u Konavlima.

U korištenju potencijala obnovljivih izvora energije naglasak se daje na korištenje energije vjetra i sunčeve energije. U sklopu programa ENWIND utvrđeno je na području Županije 19

potencijalnih makrolokacija na kopnu i otocima za izgradnju vjetroelektrana na kojima je moguće instalirati 160 do 220 MW, korištenjem vjetroturbina klase 500 do 750 kW.
Programom korištenja sunčeve energije (Program SUNEN) ocijenjene su realne mogućnosti primjene sunčeve energije za pripremu potrošne tople vode, te za grijanje i hlađenje većih sustava.
Fotonaponska primjena, osobito nakon uvođenja nove generacije solarnih ćelija, bit će od praktičnog značenja kod samostojnih FN sustava, koji nisu priključeni na mrežu, a mogu se pokazati kao jeftinija i pouzdanija opcija za pojedine lokacije na otocima.
Mjerama državne politike potrebno je stvoriti pozitivno okruženje (razvitak energetskog tržišta, veće uključivanje privatnog kapitala i lokalne samouprave) koje bi poticalo veće korištenje obnovljivih izvora energije. U tom smislu predviđa se osnivanje energetskih ureda u svakoj županiji kako bi županije preuzele aktivniju ulogu u rješavanju vlastitih energetskih problema. Energetski planovi se moraju raditi po konceptu integralnog planiranja uvažavanjem svih raspoloživih resursa, uključujući potrošnju energije, obnovljive izvore i okoliš kao resurse (tzv. Integrated Resource Planning - IRP).

Zbrinjavanje otpada
Smanjenje količine i zbrinjavanje otpada mora postati neodgodiva zadaća u zaštiti i unapređenju stanja okoliša i zaštiti zdravlja ljudi. Unapređenje odnosa prema problemu otpada na svim razinama, može imati i veliko edukativno značenje u ukupnoj zaštiti okoliša. Izbor lokacija i tehnologija uređaja za trajno odlaganje otpada mora imati za cilj zaštitu i racionalno korištenje prostora.
Način zbrinjavanja otpada u Županiji je nezadovoljavajući. Otpad iz gradskih naselja se organizirano prikuplja, međutim odlaže se na nesanitanim odlagalištima koja potom predstavljaju požarnu opasnost i ugrožavaju podzemne vode, tlo i zrak. Za optimalno rješenje zbrinjavanja otpada potrebno je utvrditi plan postupanja s komunalnim otpadom te dati prijedlog gospodarenja otpadom te odrediti makrolokacije budućih sanitarnih odlagališta i objekata u sustavu gospodarenja otpadom.

Društvena infrastruktura
Za razvitak društvene infrastrukture neophodno je osigurati približno iste mogućnosti korištenja sadržaja javnih funkcija centraliteta svih stanovnika Županije i gravitacijskog područja. Stoga mora se predložiti određena struktura, sastav, kvaliteta objekata društvenog standarda za razvitak mreže malih i srednjih gradova Županije, koji će nuditi suvremene i optimalne vrlo visoke uvjete ugodnog života i rada u Županiji.
Za sadržaje javnih službi državne uprave, lokalne samouprave i uprave na županijskoj, gradskoj, općinskoj i mjesnoj razini te djelatnost ostalih općih službi i institucija potrebno je osigurati prostorne uvjete rada i razvoja.
Na temelju raščlambe postojeće mreže sadržaja javnih funkcija, razmatranja nekih teoretskih postavki, te standarda i normativa koji proizlaze iz nove zakonske regulative i dokumenata prostornog uređenja, kao i prijedloga utjecajnih područja središnje funkcije treba klasificirati u veći broj temeljnih djelatnosti, a njih opet u više stupnjeva prema značenju i utjecaju u prostoru. Shodno tomu predložena je nova optimalna klasifikacija središnjih funkcija sukladna predloženom sustavu središnjih naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Uslužne funkcije podižu obrazovnu i kulturnu razinu, zdravstvenu kulturu i standard cjelokupnog stanovništva, pridonose povećanju socijalne sigurnosti i skrbi stanovništva, ostvaruju kvalitetnije ustrojstvo opskrbe, servisa i drugih usluga, te osiguravaju nesmetanu rekreaciju i odmor stanovništva. Kod svega toga treba predviđati ekonomičniji, racionalniji i funkcionalniji razvitak, razmještaj i strukturu središnjih uslužnih funkcija.

Posebnu je pažnju potrebno usmjeriti prema razvoju društvene infrastrukture županijskih otoka.

2.2.4. ZAŠTITA KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI

Krajolik je definiran kao dio područja izgled kojega je određen djelovanjem i međudjelovanjem prirodnih i ljudskih čimbenika, kakvim ga opaža stanovništvo kroz perspektivu različitih lokalnih, regionalnih i nacionalnih kultura.
Uloga zaštite, upravljanja i planiranja nije samo u osiguravanju zadovoljavajuće pojavnosti krajobraza, već je to i stvaranje preduvjeta za postojanje ekološke funkcije krajobraza kojom se garantira očuvanje prirodnih bogatstava za sadašnje i buduće generacije.
Zaštita krajobraza predstavlja niz postupaka i mjera koje se provode uslijed pojave ugroženosti krajobraza. Sadržaj joj možemo opisati kao ograničenje promjena ili njihovo potpuno otklanjanje poradi društvenog interesa za održavanjem određenog strukturnog stanja krajobraza.
Djelovanje vezano za zaštitu krajobraza mora biti shvaćeno u dinamičnom i dugoročnom obliku, a ima tri načina provođenja:

- aktivna zaštita
- dinamično upravljanje
- krajobrazno planiranje

Aktivna zaštita je predviđena samo za krajobraze iznimnih obilježja i ugrožene novim pritiscima. Taj tip zaštite trebao bi biti praćen održavanjem i mjerama ograničenog pristupa.

Dinamično upravljanje se sastoji od više stupnjeva i mjera kojima je cilj podržavanje promjena uzrokovanih ekonomskim i socijalnim potrebama. Mjere se mogu baviti: organizacijom krajobraza i njegovih komponenata i one uvijek moraju poboljšavati kvalitetu krajobraza prema željama lokalnog stanovništva.

Krajobrazno planiranje bi se trebalo sagledati kroz izradu prostornih i urbanističkih planova te krajobraznih planova koji uzimaju u obzir postojeće krajobrazne vrijednosti. Posebno se to odnosi na područja koja su pod utjecajem današnjih ekonomskih i socijalnih promjena postala značajno oštećena i socijalno neprihvatljiva (predgrađa, obalna područja) pa su takovi planovi neophodni kako bi se radikalno restrukturirali njihovi oštećeni krajobrazi. Zadatak krajobraznog planiranja prvenstveno vezan uz zaštitu postojećih krajobrazno-ekoloških i kulturnih vrijednosti.

Instrumenti zaštite krajobraza, prema iskustvima europskih zemalja su:

- uključivanje krajobraza u planove namjene površina urbanističkih i prostornih planova i programa
- klasifikacija krajobraza u zaštićene cjeline
- uključivanje krajobraza u odluke o namjeni površine
- specifični krajobrazni planovi.

Osnovni cilj zaštite krajobraznih vrijednosti Dubrovačko-neretvanske županije je osigurati vitalni kvalitetni krajolik sa što većom uravnoteženošću i skladnošću s gospodarskog, socijalnog, prostornog, ekološkog i kulturnog gledišta, uz istodobno čuvanje i naglašavanje identiteta pojedinih područja. Neophodno je:

- prostorno-planskim mjerama strogo ograničiti i nadzirati daljnje građevinsko zauzimanje neposredne obale, posebno na krajobrazno osjetljivim lokacijama
- očuvati mediteransku fizionomiju starih naselja, kako pažljivim smještanjem novih objekata, tako i poštivanjem lokalne tradicijske arhitekture,
- poticati regeneraciju šuma, a na pojedinim lokacijama obogatiti krajolik podizanjem novih šuma, u skladu sa prirodnim uvjetima i osobitostima,
- odgovarajućim mjerama, u prvom redu prevencijom sprječavati šumske požare uskladiti i prostorno organizirati različite interese u krajobrazno i biološki jedinstvenom području donje Neretve.

2.2.5. ZAŠTITA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA

Zaštita vodnih resursa
Ugroženost površinskih i podzemnih voda na obalnom području Dubrovačko-neretvanske županije posljedica je nekontroliranog ispuštanja industrijskih i fekalnih otpadnih voda u podzemlje i vodotoke, odlaganja otpada na nesanitarnim i divljim odlagalištima, te intenzivnog korištenja kemijskih sredstava u poljodjelstvu.

U cilju sanacije postojećeg stanja i zaštite voda potrebno je osigurati sljedeće:
- izgradnja zajedničkih kanalizacijskih sustava naselja, gospodarskih objekata i hotela sa uređajima za čišćenje i ispustima kojima će se ispuštati pročišćene otpadne vode u more odnosno rijeke i vodotoke
- izgradnja uređaja za predtretman otpadnih voda industrijskih pogona, servisa, hotela i restorana prije upuštanja u gradsku kanalizaciju
- zbrinjavanje mulja sa uređaja za čišćenje
- zbrinjavanje otpadnih ulja od tehnološkog procesa u kamenolomima i drugim zonama gospodarske namjene
- sanacija postojećih odlagališta
- uređenje novih sanitarnih odlagališta sa primijenjenim sustavom zaštite okoliša
- ograničenje uporabe umjetnih gnojiva i kemijskih sredstava za zaštitu bilja
- zabrana izgradnje gospodarskih objekata koji ispuštaju štetne i opasne tvari
- zabrana korištenja otpadnih voda u poljodjelstvu i upuštanja otpadnih voda u tlo
- zabrana odlaganja otpada na odlagalištima smještenih u užoj vodozaštitnoj zoni izvorišta koja se koriste u vodoopskrbi
- redovita kontrola kakvoće vode na vodotocima i izvorima.

Zaštita šuma
U cilju zaštite šuma potrebno je jačati ekološku komponentu održivog gospodarenja šumama i pošumljivati šumske površine u obalnom području, posebno područja devastirana tijekom domovinskog rata.

Zaštita tla
Analiza stanja ugroženosti okoliša u Županiji nije mogla biti sustavno provedena jer ne postoji sustavno praćenje stanja svih segmenata biosfere, što se mora ispraviti. Današnje stanje obradivih tala s aspekta zaštite od onečišćenja nekontroliranom upotrebom pesticida, mineralnih gnojiva i drugih štetnih sastojaka, a naročito teških kovina, uglavnom zadovoljava.

Za rješenje deponiranja otpada i pored niza dosadašnjih napora ne zadovoljava. Potrebno je pristupiti sanaciji zatvaranja i napuštanja slijedećih lokacija smetlišta:
Dubravica (Metković), Osičine i Podvlaštica (Orebić), Vinošte (Trpanj), Dubravica (Mljet), Krućica (Lastovo), Sitnica (Blato) i Ugrinovica (Smokvica). Na ostalim lokacijama treba izvršiti analizu utjecaja na okoliš iz koje bi se vidjelo postoji li mogućnost ostanka na lokaciji do realizacije regionalnog centra. Za odlagalište Grabovicu (Dubrovnik) trebalo bi načiniti izmjenu/dopunu postojećeg projekta sanacije prema kojem bi se odlagalište u potpunosti saniralo, te izraditi studiju o utjecaju na okoliš koja će dati odgovor o mogućnosti ostanka na sanitarnoj lokaciji sve do iskorištenja kapaciteta.

Onečišćenje tla uzrokuju otpadne vode naselja i industrije; eksploatacija kamena u kamenolomima, odlaganje krutog otpada na nesanitarnim odlagalištima, kemijska sredstva koja se koriste u poljodjelstvu, erozijske djelovanje bujičnih tokova, šumski požari koji uništavaju šume i poljodjelske površine. Predlažu se sljedeće mjere zaštite i sanacije:
- izgradnja kanalizacijskih sustava za komunalne i industrijske otpadne vode
- saniranje
- ugradnja otprašivača i zbrinjavanje otpadnih ulja u kamenolomima;
- otvaranje novih kamenoloma što dalje od obale, naselja, spomenika kulture i vrijednih krajobraza;
- uređenje sanitarnih deponija;
- ograničenje upotrebe umjetnih gnojiva i kemijskih sredstava za zaštitu bilja;
- pošumljavanje opožarenih površina
- motrenje, obilaženje, te čišćenje šuma, gradnja šumskih putova i prosjeka zbog zaštite od požara.

Zaštita zraka

Izvori onečišćenja zraka u Županiji su postojeće gospodarske aktivnosti i svi vidovi prometa. Na području Dubrovačko-neretvanske županije ne postoji područna mreža za praćenje kakvoće zraka, te je o ugroženosti zraka moguće zaključivati samo posredno temeljem podataka iz Katastra emisija u okoliš/zrak, emisijskih mjerenja, subjektivnim opažanjima i praćenjem onečišćenja zraka na meteorološkoj postaji u Dubrovniku. Stoga je potrebno sukladno zakonskoj obvezi uspostaviti područnu mrežu za praćenje kakvoće zraka.

Zaštita zraka će se ostvariti ugradnjom otprašivača u kamenolomima, ugradnjom filtra za pročišćavanje zraka na industrijskim pogonima, te usmjeravanjem na tzv. čistu industriju.

Kamenolomi često predstavljaju značajne stacionarno-difuzne izvore onečišćenja zraka, te je u svezi njihovog otvaranja i/ili rada potrebno predvidjeti i ocijeniti moguće nepovoljne utjecaje na okoliš.

Zaštita mora

More kao najznačajniji obnovljivi prirodni resurs Hrvatske traži sustavnu skrb u planiranju korištenja i gospodarenja, a zaštita mora ima strateško značenje za održivi razvitak gospodarstva, te kao velik, cjelovit eko-sustav osigurava uvjete kvalitetnog življenja.

Gospodarenje i zaštita područja hrvatskog Jadrana obuhvaća obalu, epikontinentalni pojas-nacionalne teritorijalne vode do pomorske granice Hrvatske.

Sveobuhvatni, ali isto tako i djelotvorni program zaštite mora od neodgovarajućeg korištenja može se načiniti jedino u okviru integralnog programa upravljanja obalnim područjem i morem koji treba načiniti na državnoj razini, temeljen na principima održivog razvitka, a koji treba sadržavati i elemente zaštite mora.

Ocjena stanja kvalitete mora, te djelatnosti i izvori zagađenja koji degradiraju obalni pojas i more, za potrebe zaštite mora na području Županije, u okviru sadašnjih nadležnosti Županije, gradova/općina, prioritetno je ostvariti sljedeće mjere:

- Uspostaviti katastar zagađivača mora i obalnog pojasa, redovito pratiti opterećenje mora otpadnim tvarima.
- Uspostaviti cjeloviti sustav praćenja stanja onečišćenja mora i podmorja na području Županije i osigurati sredstva za njegovo provođenje; osobito u urbaniziranim područjima Županije.
- Organizirati program istraživanja područja za koja se očekuje da su ekološki vrijedna, a koja bi mogla biti ugrožena planiranim aktivnostima, te osigurati potrebna sredstva.
- Saniranje i izgradnja kanalizacijskih sustava s odgovarajućim uređajima za pročišćavanje i dugačkim podmorskim ispustima.
- Izgradnja uređaja za pročišćavanje industrijskih otpadnih voda i njihovim upuštanjem u gradski kanalizacijski sustav spriječiti ispuštanje industrijskih otpadnih voda u obalno more.
- Poduzeti mjere za zaštitu područja koja su navedena kao ekološki vrijedna i osjetljiva.
- Osnivanje jedne Javne ustanove županijskog značaja koja bi se skrbile o zaštićenim područjima.
- Treba zabraniti odlaganje građevinskog otpada u more
- Prije dodjele koncesija za izgradnju budućih marina, osim ekonomske opravdanosti, primarno bi se moralo uzeti u obzir značaj odabranog lokaliteta, zaštite područja, važnosti za život lokalnog stanovništva, moguće nepoželjne posljedice izgradnje i kapaciteta marine na šire područje kopna i mora.
- Na nekoliko lokaliteta niske obale koju karakterizira posebna vegetacija slaništa treba zabraniti bilo kakvu aktivnost koja bi ih ugrozila.
- Sanacijom i pravilnim rješenjem odvodnje i sistemom pročišćavanja ukloniti oštećenja na pridnenim zajednicama nastala djelovanjem divlje i nekontrolirane odvodnje. Utvrditi stanje bentoskih zajednica na propisanim sidrištima turističkih i teretnih brodova.
- Poduzeti mjere zaštitite područja koja su značajna za mrijest i zadržavanje mlađi gospodarski značajnih vrsta organizama.
- Izmijeniti zbog zaštite i očuvanja prirodnih vrijednosti područja, utvrđene granice postojećih građevinskih područja radi isključenja sljedećih lokaliteta:
  - Konavoske stijene
  - uvala Donji Molunat i poluotok Molunat
  - uvala Šunj (otok Lopud)
  - uvale Saplunara i Blaca (otok Mljet)
  - otočić Osinj i istočni dio obalnog područja koji teritorijalno pripada općini Opuzen
  - uvale Smokvina, Priježba, Pržina (do rta Marčuleti, pol. Pelješac) i Tri sestrice (pol.Grbljava, Dubrovačko primorje)
  - područje Supalovo u Stonskom kanalu
  - uvala Vučina (Žuljana), te uvale Zamali i Zaglavak (Trstenik) - poluotok Pelješac
  - poluotok Grad i predio Zapolje (općina Janjina, pol. Pelješac)
  - uvale Divna i Duba (Općina Trpanj, pol. Pelješac)

- uvala Pržina (općina Lumbarda, otok Korčula)
- uvala Skrivena Luka (otok Lastovo).

Zaštita kulturne baštine

Temeljno načelo suvremene teorije zaštite kulturne baštine je spoznaja da je arhitektonski spomenik, bilo koje vrste i značenja, nedjeljivo povezan s okolinom i sa širim regionalnim prostorom. Tako je definiran i novi segment zaštite kulturne baštine, a to je pojam krajobraza i prostorne baštine. Smatrajući da kulturno i prirodno nasljeđe predstavlja harmoničnu cjelinu, čiji su elementi nedjeljivi, nameće se potreba integralnog pristupa raščlambi i vrednovanju prostora.

Načela zaštite kulturne baštine su:

- kulturna i prirodna baština predstavlja temelj identiteta i dokaz kontinuiteta sredine i stoga potrebno je zaštititi njene temeljne vrijednosti od svake devastacije i degradacije
- osim pojedinačnih građevina, kulturnu baštinu čini i prostorna baština, bilo da je rezultat ljudskog djelovanja kroz povijest, ili je djelo prirode
- osim vrednovanih građevina - reprezentativnih primjera određenog stila, kulturnu baštinu čine i skromna ostvarenja tradicijske stambene izgradnje
- prirodni krajolik je neponovljiv, a svako novo širenje građevinskih zona u kvalitetne pejzažne prostore znači osiromašenje i gubitak za cijelu zajednicu.

Povijesne cjeline i ambijenti, kao i pojedinačne građevine sa spomeničkim obilježjima, zajedno sa svojim okolišem, moraju biti na kvalitetan način, sukladno prostornim, arhitektonskim, etnološkim i povijesnim značajkama, uključeni u budući razvoj.
Inventarizacija i vrednovanje kulturnih dobara prema predloženim vrstama temelji se, i usklađena je s važećim međunarodnim dokumentima: poveljama, konvencijama i preporukama zaštite kulturne baštine (UNESCO, ICOMOS, Vijeće Europe).

Ciljevi i opredjeljenja za zaštitu graditeljske baštine su:

- uspostavljanje cjelovitog i usklađenog pravnog sustava zaštite integralnih prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora
- sveobuhvatna obnova i sanacija graditeljske baštine razorene i oštećene tijekom Domovinskog rata i potresa,
- neprekidno istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine
- zaštita arheoloških zona i lokaliteta
- revizija postojećih konzervatorskih studija
- uspostava uravnoteženog odnosa između osnovnih izvornih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava
- U sklopu modela revitalizacije ruralnih cjelina primjena integralnih oblika zaštite radi odgojno obrazovnih, ekoloških i turističkih učinaka, te poticanje brige za nacionalnu baštinu kod lokalnog stanovništva
- Stalna suradnja stručnih organizacija za zaštitu kulturne baštine s nositeljima izrade dokumenata prostornog uređenja
- suradnja sa specijaliziranim međunarodnim vladinim organizacijama i zajednicama
- uska veza sa strateškim opredjeljenjima razvoja gospodarstva i mogućnošću osiguranja financijskih sredstava

Sa stručnog aspekta ciljevi su:

- usklađivanje i donošenje odgovarajućih propisa u području zaštite kulturne baštine, te osiguranje uvjeta za njihovu provedbu
- poticanje istraživanja, osobito arheoloških zona i lokaliteta, na područjima koja se namjenjuju intenzivnom razvoju infrastrukturnih sustava ili određenih djelatnosti
- izrada urbanističko-arhitektonske konzervatorske studije za povijesnu jezgru Dubrovnika i njezine sastavne dijelove s cjelovitom valorizacijom i smjernicama za izradu programa, planova i projekata
- Intenzivirati inventarizaciju te provesti vrednovanje i kategorizaciju dobara graditeljske baštine
- razvijati metodologiju planiranja u zaštićenim područjima, temeljeno na jedinstvenim osnovama vrednovanja, kategorizacije i režima zaštite
- osigurati kontinuitet dopunjavanja i izrade konzervatorske dokumentacije za naselja (ili dijelove naselja) registrirana kao povijesne urbanističke cjeline kroz mrežu službe zaštite,
- izgraditi programe obnove i revitalizacije najznačajnijih ugroženih spomenika kulture
- dovršiti realizaciju programa obnove i revitalizacije prema utvrđenim prioritetima
- nastaviti s pripremom odgovarajućih materijala za predlaganje odabranih spomenika kulture za upis u Listu svjetske kulturne baštine UNESCO-a (Korčula, Ston)

Posebni ciljevi prostornog uređenja na području aktivne zaštite graditeljskog nasljeđa su:

- stvaranje institucionalnog kompleksa koji uključuje cjelokupni postupak integralne obrade graditeljskog nasljeđa od određivanja pravno-normativnog okvira do završno investicijskog okvira i upravljanja kulturnim dobrima

- pokretanje prostorno-planerske, projektantske, nadzorno-inspekcijske i izvođačke prakse koja se temelji na svim gore navedenim načelima, uz strogo poštivanje detaljne metodologije obrade graditeljskog nasljeđa utvrđene ovim planom
- koordinirano djelovanje svih subjekata u obradi graditeljskog nasljeđa od formuliranja investicijskih programa, izrade konzervatorskih studija i podloga, planova i projekata, postupaka provedbe natječaja u sferi javnih investicija, građenja i nadzora nad gradnjom te naposljetku do upravljanja dobrima
- promidžba i upravljanje dobrima na načelima županijske solidarnosti, prioriteta u intervencijama, stimulacije za dobro gospodarenje i marketinške penalizacije uporabe dobara suprotno ili na štetu svojstva spomenika

Zaštita prirodne baštine

Dosadašnjom zaštitom na temelju Zakona o zaštiti prirode (NN 30/94) obuhvaćeno je 8% državnog kopnenog teritorija, odnosno oko 5% ukupne površine državnog prostora (uključujući i akvatorij), prema podacima iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske.

Prema odrednicama Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, u perspektivi bi se zaštićena površina temeljem Zakona o zaštiti prirode morala udvostručiti. Nacionalni parkovi i parkovi prirode zauzimaju bitno mjesto u međunarodnoj promidžbi Hrvatske i oni predstavljaju područja vrhunskih vrijednosti i potencijala unutar države, pa ih ne treba tretirati kao poluge lokalnog razvitka. U središtu pažnje jest održivost njihova korištenja. Na području Dubrovačko-neretvanske županije, Strategija planira proglašenje Donjeg toka Neretve, Elafita i Lastova Parkom prirode. Također, predviđa se proširenje zaštite na druge predjele i lokalitete u odgovarajućim kategorijama.

Zaštita objekata prirode, na području Dubrovačko-neretvanske je gotovo simbolična. Izuzevši objekte koji imaju zakonskog i stvarnog skrbnika kao što su uprave Nacionalnog parka Mljet, Rezervata Lokrum i Arboretuma Trsteno, stanje na drugim zaštićenim objektima je prilično loše pogotovo nakon ratnih razaranja. Mala ili nikakva pažnja za zaštitu prirodnih vrijednosti Županije traje već više desetaka godina. Prema tome, u svrhu što učinkovitije zaštite objekata prirodne baštine neophodno je ostvariti sljedeće:

- temeljita analiza stanja postojećih objekata prirode
- osnivanje jedne ili više javnih ustanova županijskog značaja za skrb i gospodarenje prirodnim vrijednostima
- trajno osiguranje financijskih sredstava za aktivnu zaštitu i gospodarenje objektima prirode
- izrada stručne i znanstvene podloge za svaki objekt
- izrada geoloških, pedoloških i vegetacijskih karata za objekte prirode
- kvalitetna fotodokumentacija
- provođenje Nacionalne strategije i akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti spomeničke baštine.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU ŽUPANIJE

2.3.1. RACIONALNO KORIŠTENJE I ZAŠTITA PROSTORA

Racionalno korištenje i namjena prostora odnose se prvenstveno na određivanje prostora za izgradnju, kako bi se izbjeglo smanjivanje šumskih i vrijednih poljoprivrednih površina, i kako bi se omogućilo uređenje, korištenje i zaštita mora i voda (podzemnih i površinskih). Tako bi se povećala zaštita osobitih vrijednosti prostora i gospodarenje resursima na održiv-štedljiv način.
Uređenje prostora naselja mora se planirati i provoditi na temelju utvrđenih prostornih mogućnosti i optimalnog iskorištenja prostora uz osiguranje prostora javne namjene i opremanja infrastrukturom, a prostor za razvoj infrastrukture i uvjete realizacije treba planirati po najvišim standardima zaštite okoliša uz ugrađen interes lokalnog stanovništva.
Planiranje uređenja naselja mora se temeljiti na racionalnom planiranju prostornih obuhvata građevinskih područja svih tipova i veličina naselja, sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti.
Prioritet zadovoljenja potreba konsolidacije prostora gradova je urbana obnova postojećih struktura (rekonstrukcijom, sanacijom i sl.) čime treba očuvati graditeljski identitet povijesnih središta naselja, a dati prioritet održavanju ili uređenju postojećeg stambenog fonda, posebno u vrijednim povijesnim jezgrama i planski izgrađenim područjima.

Prioritetne smjernice su:

- policentrični razvitak tj. razvitak središnjih naselja poticati investicijskom politikom i decentralizacijom gospodarskih struktura, a temeljiti ga, pored prethodno osiguranih prostornih preduvjeta, na izgradnji kvalitetnog prometnog, vodoopskrbnog i energetskog sustava
- svim instrumentima politike uređenja prostora spriječiti svako daljnje neopravdano širenje građevinskih područja naselja i stimulirati optimalno korištenje postojećih građevinskih područja
- iznimno od prethodnog stavka, kada je nužno povećati tj. proširiti građevinska područja gradova i naselja smještenih u obalnom području, uz morsku obalu ili obalu osobito vrijednih voda**,** to treba činiti u pravilu na prostorima udaljenijim od obala, a samo u opravdanim slučajevima i uz obalu. Takvim planskim pristupom čuvanja što više prirodnih neizgrađenih prostora, između izgrađenih područja obalnih naselja, istodobno se i štiti javni interes i osigurava različitim subjektima višenamjensko i optimalno korištenje toga najvrjednijeg dijela nacionalnog teritorija
- za novu stambenu gradnju i drugu gradnju, prioritetno koristiti dijelove građevinskih područja naselja koja su već opremljena komunalnom infrastrukturom.

2.3.2. UNAPREĐENJE UREĐENJA NASELJA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture podrazumijeva za svaki tip grada /naselja odrediti primjeren pravac preobrazbe. Tom prilikom mora se voditi računa o općoj strukturnoj okolnosti. Ugrubo može se opisati na slijedeći način: prema stvarno razvojnoj sposobnosti i životnoj ponudi svaki grad ili važnije naselje nalazi se barem na jednom stupnju niže nego što pokazuje i otkriva njegovo formalno mjesto u hijerarhiji središta.

Važnije nacionalno središte - Dubrovnik
Opći cilj preobrazbe je razvojno osposobljavanje za stvarnu ulogu važnijeg nacionalnog središta. To znači da bi se preobrazbom morala potvrditi njegova sposobnost bez nužne potpore države i paradržavnih aktera; sposobnost što se naslanja prvenstveno na razvojne saveze između realnih aktera društvenog razvitka.

Metković, Ploče
U idućim razvojnim razdobljima moraju se potvrditi u ulozi glavnih središta i nositelja daljnje urbanizacije. Njihovu privlačivost smanjuje oskudna ponuda životnih mogućnosti i nerazvijene institucije. Ali, prioriteti izvedeni iz strategije reurbanizacije, te učvršćivanje niza posebnih pogodnosti, kao posljedice specifičnih lokalnih uvjeta života, mogu poslužiti kao izvor posebne privlačivosti.

mali gradovi - Korčula, Blato-Vela Luka, Opuzen, Ston, Cavtat, Lastovo
općinska središta - Babino Polje, Orebić, Vlaka, Slano, Trpanj, Srebreno, Janjina, Smokvica, Kula Norinska, Otrić- Seoci, Mlinište
prijelazna naselja - Gruda, Orašac, Zaton

Premda su u fizionomijskom i morfološkom pogledu posrijedi različite skupine gradića, trgovišta i drugih naselja, nositelja razvitka ili inicijalnih žarišta razvitka, zajednička im je odlika otežanost ili čak nesposobnost da budu organizatori razvojnih promjena na većim lokalnim područjima. Zbog toga, kao osnovica njihove transformacije, predlaže se primjerena kombinacija postupaka značajnih za programe reurbanizacije, revitalizacije i infrastrukturne rekonstrukcije. Opći cilj postupaka je poboljšavanje uvjeta života, učvršćivanje građanskog životnog stila te osposobljavanje tih naselja za ulogu lokalnih središta.

Strateški ciljevi i usmjerenja za unapređenje uređenja naselja su:

- utvrditi kriterije i mjere za racionalno planiranje prostornih obuhvata građevinskih područja svih tipova i veličina naselja, sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti u njima
- utvrditi nužan broj i strukturu stalnih stanovnika važnijih naselja (vodeći računa o elitnim razvojnim skupinama i o sociološkim, kulturološkim, psihološkim i gospodarstvenim uvjetovanostima i zakonitostima), koja jesu ili trebaju postati, u urbanoj mreži županije, inicijalna žarišta razvitka svoga područja
- povećati udio u broju i veličini stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih funkcija u malim i manjim gradskim središtima, kako bi utjecali na povoljnija demografska kretanja i cjelokupni razvitak svojeg područja
- voditi djelatnu politiku uređenja seoskih naselja s povećanjem stambenih, komunalnih i drugih standarda
- obnoviti i/ili uređivati povijesna središta gradova i ostalih naselja, kao jedinih mjesta tradicijskog graditeljskog identiteta s funkcijama usluga, kulture, kvartarnih djelatnosti i stanovanja
- pratiti organizacijom prostora izgradnju stambenih objekata i objekata društvenog standarda, te komunalnom opremljenošću dinamiku gospodarskog rasta u smislu stalnog i stabilnog rasta životnog standarda
- usmjeravati stambenu novogradnju u naselja opremljena komunalnom infrastrukturom i objektima društvenog standarda
- osigurati čuvanje i obnovu postojećeg stambenog fonda, posebno u vrijednim povijesnim jezgrama i naslijeđenim planski izgrađenim gradovima i naseljima.

Smjernice za daljnju izgradnju su:

- izgradnja stambenih objekata i objekata društvenog standarda mora biti rezultat organizacije prostora, te programa komunalnog opremanja sukladno dinamici gospodarskog rasta u smislu stalnog i stabilnog rasta životnog standarda i potpunijeg zadovoljavanja osobnih i zajedničkih potreba;
- osiguranje prostora za izgradnju obiteljskih kuća mora se temeljiti na racionalnim gustoćama naseljenosti i primjerene tipovima naselja i regionalnim značajkama, a u skladu s psihološkim, sociološkim, ekološkim i ekonomskim zakonitostima i činiocima;

- aktivnostima očuvanja i obnove (rekonstrukcija, sanacija) postojećeg stambenog fonda treba davati isto značenje kao i novim stambenim gradnjama (osobito u povijesnim urbanim cjelinama) i treba ih razvijati kao kontinuiranu i programiranu djelatnost;
- utvrđivati realne troškove uređivanja građevinskog zemljišta, osobito u gradovima, i ostvarivati objektivnu ekonomsku naknadu za uređeno zemljište i položajnu rentu. Intenzivirati sređivanje i ažuriranje evidencija o zemljištu, osobito u građevinskim područjima, s ciljem omogućavanja izrade kvalitetnih generalnih planova uređenja za gradove i ostala važnija naselja;
- obnovi ratom oštećenih povijesnih urbanih cjelina pristupiti revizijom postojećih konzervatorskih studija za razvojne i provedbene planove područja i cjelina. U postupku revizije za svaku pojedinu urbanu cjelinu i njezino neposredno okružje nužno je utvrditi obvezujući stupnjevani režim zaštite, kao i uvjete uređenja i korištenja prostora. Obnovi ratom oštećenih i razorenih povijesnih ruralnih naselja treba pristupiti definiranjem tipologije njihova prostornog identiteta, te utvrđivanjem smjernica i uvjeta u razvojnim i provedbenim planovima.

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. PRIKAZ PROSTORNIH STRUKTURA ŽUPANIJE U ODNOSU NA STANJE I RAZVOJNA OPREDJELJENJA ŽUPANIJE I DRŽAVE

3.1.1. PROGNOZE BUDUĆE DEMOGRAFSKE SLIKE DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE

Broj i struktura stanovništva

Stanovništvo je značajan čimbenik dugoročnog društveno-gospodarskog razvitka i korištenja prostora. Ono u stabilnim prilikama postupno mijenja svoje vitalne značajke, koje su uzrok i stanovite sporosti demografskih procesa. Na značajke i razvitak stanovništva djeluju biološki, društveno-gospodarski, kulturno-obrazovni, zdravstveno-socijalni, psihološki, ali i politički i drugi čimbenici. Samo njihovim pozitivnim mijenjanjem moguće je utjecati na zaustavljanje negativnih demografskih procesa i tako ostvariti uvjete za pozitivne promjene i rezultate.

Nažalost, promjene u razvitku i obilježjima stanovništva, osobito u prijelomnim vremenima ili uslijed prirodnih i društvenih kataklizmi (nemilosrdan rat, poput Domovinskoga, kao i nedavni potresi u dijelu ovog područja), mogu znatno brže i nepovoljnije u kratkom vremenu bitno izmijeniti demografsku sliku prostora. To se posljednjih godina dogodilo Republici Hrvatskoj, jednako tako i u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Zbog vrlo složene i teške društveno-gospodarske krize kao posljedice agresije i ratnih stradanja došlo je do migracija stanovništva. Riječ je migracijama u inozemstvo, zatim o dijelu hrvatskih prognanika i srpskih izbjeglica iz ovog područja, te hrvatskih izbjeglica iz susjedne Bosne i Hercegovine i jugoslavenskih krajeva koji su se sklonili i smjestili u ovu Županiju. Obnova i korjenita preobrazba društva, čija se prva faza očekivala provesti do konca minulog stoljeća, vjerojatno će trajati još najmanje prvo desetljeće 21. stoljeća. Zbog toga nije jednostavno na duži rok predvidjeti demografske promjene.

Prema tome, ostaje otvoreno pitanje kako prognozirati kretanje broja stanovnika u Županiji ubuduće. Predviđa se veći broj scenarija, ovisno o tome je li u Hrvatskoj i susjednoj Bosni i Hercegovini uspostavljen trajan mir, hoće li se, kada i koliko prognanika i izbjeglica, ali i emigranata iz inozemstva, vratiti u svoj zavičaj, kako će se odvijati obnova, gospodarski razvitak i strukturne promjene, hoće li se u ovom području nastaviti procesi emigracije i depopulacije ili će doći do pozitivnih promjena u prirodnom kretanju i do nastavka useljavanja mlađeg stanovništva iz drugih krajeva i drugo.

Svaka prognoza mora se zasnivati na mogućim i vjerojatnim promjenama i tijekovima s dugoročnim posljedicama koje će se pokazati tek ubuduće. Ovom prilikom samo se ukazuje na demografske probleme i posljedice.

Sa sigurnošću može se utvrditi da ni dosadašnje projekcije i prognoze stanovništva za pojedine regije i općine u okviru izrade Prostornih planova Republike Hrvatske više nemaju pravo uporište, jednako kako više nisu održive prognoze iz prostornih planova bivših općina u Županiji.

Pretpostavke o komponentama budućeg prirodnog kretanja u rasponu su od toga da se pogoršala dobna struktura stanovništva, da će u nekim područjima još dugo natalitet biti manji od mortaliteta, te da će to u pojedinim dijelovima Županije i dalje imati za posljedicu prirodni pad stanovništva.

Pretpostavke o migracijama polaze od toga da će hrvatska državna vlast osigurati odgovarajuće pogodnosti u prostoru Dubrovačko-neretvanske županije kojima će nastojati vratiti veliku većinu prognanika, zatim dio mlađeg i zrelog, a ne samo starijeg iseljenog stanovništva, da će stalno udomiti dio doseljenog hrvatskog stanovništva - iseljenika iz Bosne i Hercegovine, Kosova, Boke Kotorske i drugih bivših jugoslavenskih krajeva te pozitivno utjecati na manji opseg novog

naseljavanja mlađeg stanovništva iz drugih krajeva. Mali su izgledi da će se u ovaj prostor vratiti većina izbjeglih Srba, Jugoslavena i drugih narodnosti.

U skladu s kretanjem stanovnika nakon 1991. i pretpostavkama o budućem prirodnom kretanju stanovništva i o migracijama, očekuje se u prvo vrijeme (do 2005.) stagnacija ili blagi rast broja stanovnika na području Dubrovačko-neretvanske županije, dok bi se dugoročno povećavalo sporijim ili bržim intenzitetom. Stoga može se prihvatiti **prognoza da bi se na području Dubrovačko-neretvanske županije sa procijenjenih 116.000 stanovnika u zemlji u 1998. mogao očekivati rast do 2015. na njih 125.000 - 135.000.** Taj rast pokazuje indeks od 107,76-116,38, odnosno uz moguću predviđenu prosječnu godišnju stopu rasta od 0,45% do 0,95%, u zavisnosti od utjecaja prirodnog kretanja i pozitivnog migracijskog salda.

Pretpostavke o promjenama demografskih struktura temelje se na mogućim pozitivnim učincima aktivne populacijske politike i pozitivnog gospodarskog razvitka. Ako do toga dođe i zaustavi se blago negativno kretanje broja stanovnika i stagnacija do kojih je došlo tijekom i nakon Domovinskog rata, odnosno koja još predstoji neko kraće vrijeme, onda se može očekivati izvjesno poboljšavanje odnosa među dobnim skupinama stanovništva, povećanje njegove aktivnosti, te sve veće zapošljavanje u tercijarnim i kvartarnim djelatnostima. U tom pogledu i do sada su bila i trebala bi biti posebna svojstvena strukturna demografska obilježja Dubrovačko-neretvanske županije unutar zemlje.

Očekivane promjene domaćinstava su blago postupno povećanje ukupnog broja, te se procjenjuje da bi umjesto 36.000 domaćinstava iz 1998. do 2015. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji moglo biti oko 40.000 - 45.000 domaćinstava. Njihov prosječan broj članova mogao bi biti najviše 3,0-3,2.

Razmještaj stanovništva na prostoru Županije i revitalizacija demografski ugroženih područja

Vrlo je teško izraditi ikakvu prognozu, projekciju, procjenu ili predviđanje kretanja broja stanovnika, odnosno planirati broj stanovnika u većim ili manjim političko-teritorijalnim jedinicama, gradskim i drugim samostalnim naseljima, jer se ne raspolaže s potrebnim podacima i službenim odgovorima na neka pitanja. Tu je posebno velik broj nepoznanica, ali ovdje se ipak pokušavaju dati neki odgovori.

Održat će se prirodni prirast u području Donjoneretvanskog kraja te gradskog i urbaniziranog dijela Dubrovačkog priobalja, dok će se prirodni pad stanovništva nastaviti u ruralnim područjima Županije, napose u Dubrovačkom primorju i čitavoj poluotočno-otočnoj geografskoj cjelini, gdje bi uvođenjem pozitivne demografske politike u većinu gradskih i općinskih središta, u drugoj polovici razdoblja moglo postupno doći do prirodnog prirasta.

Povratak iseljenog stanovništva i novo naseljavanje na prostoru ove županije prvenstveno se odnosi na gradska, općinska, lokalna i radna središta te neka druga primorska i urbanizirana naselja, a djelomično i na ruralna naselja.

Tako bi razmještaj stanovništva na prostoru Dubrovačko-neretvanske županije mogao biti takav da 2015. u Dubrovačkom priobalju živi 67.000 - 69.200 stanovnika u zemlji, na poluotoku Pelješcu i većim otocima 23.000 - 25.800 stanovnika u zemlji i u Donjoneretvanskom kraju 35.000 - 40.000 stanovnika u zemlji.

Pouzdano se očekuje 2015. veća koncentracija stanovništva u gradskim i općinskim središtima (87.500 - 95.000 stanovnika u zemlji ili oko 70% stanovnika u Županiji), a od ostalih naselja u važnijim gospodarskim, odnosno turističkim središtima. Nastaviti će se daljnje smanjenje broja stanovnika u manjim, ruralnim, emigracijskim i depopulacijskim naseljima, što se već dogodilo nakon Popisa stanovništva iz 1991. Iz toga slijedi da će, ovisno o gospodarskom razvitku, ali i o drugim brojnim čimbenicima, 2015. u ostalim naseljima živjeti svega 37.500 - 40.000 stanovnika u zemlji ili oko 30% procijenjenog stanovništva Županije. I ovdje će se demografske prilike veoma različito razvijati u pojedinim općinama i gradovima, pa će i ti odnosi varirati između pojedinih jedinica lokalne samouprave.

Posebna zadaća dugoročne djelatne populacijske politike mora biti revitalizacija demografski ugroženih područja, prvenstveno graničnih područja i otoka, ali i dijela drugih područja s najintenzivnijim egzodusom stanovništva. Neka dosadašnja samostalna naselja su u ovim nedavnim zbivanjima već ostala ili gotovo ostala bez stanovnika, dok će i najmanja naselja uskoro ostati bez stalnih stanovnika ili će u njima ljudi boraviti samo povremeno. Uz pomoć odgovarajućih mjera i aktivnosti u dužem bi se vremenskom razdoblju u pozitivnom smislu promijenili prirodni i migracijski procesi, čime bi se revitalizirala neka područja i naselja.

Mjere za unapređenje demografskih prilika u prostoru Dubrovačko-neretvanske županije

Demografska politika u Dubrovačko-neretvanskoj županiji mora biti sastavni dio hrvatske demografske i razvojne politike. U skladu s potrebom usmjerene aktivnosti svih razina društva prema ostvarenju uravnoteženog demografskog razvitka u Županiji u skladu s posebnim interesima zemlje u ovom kraju kao području od posebne državne skrbi, odnosno poželjnog kretanja stanovništva u okviru provođenja aktivne populacijske politike, potrebno je utvrditi smjernice, mjere i aktivnosti za unapređenje stanja u prostoru i na razini Dubrovačko-neretvanske županije, a kasnije i na razini jedinica lokalne samouprave. Kod toga treba voditi računa o ratom devastiranom području, o značenju razvitka priobalnog područja, o posebnostima otočnog razvitka, o pripadnosti dijela neposrednog zaleđa graničnom i slabije razvijenom području, o potrebi razvijanja i unapređenja gradskih središta i revitalizacije ruralnog prostora te o težnji prema održivom razvitku i zaštiti okoliša.

Ratno stradanje, sadašnje zaostajanje u gospodarskom i društvenom razvitku te neke dosadašnje problematične spontane tendencije u prostornom razvitku Županije zahtijevaju ne samo obnovu svega porušenog i oštećenog, nego i onog upropaštenog bespravnom i stihijskom izgradnjom posljednjih desetljeća. Treba sagledati sve probleme, poteškoće i ograničenja u razvitku ovog područja i prostorno-planskim dokumentima ukazati put prema daljnjoj obnovi, izgradnji, razvitku i prostornom uređenju. Tim aktivnostima mora se početi popravljati današnje stanje, a time i podizati standard života u Županiji.

- Županija i sve njezine jedinice lokalne samouprave moraju ne samo podržavati, nego i provoditi ili se uklopiti u aktivnu populacijsku politiku i posebnu skrb u ovom području koju provodi država, kako bi političkim, socijalnim, gospodarskim i drugim mjerama (poreznim, stambenim, agrarnim, razvojnim, kulturnim, obrazovnim, zdravstvenim) usporili ili zaustavili negativne demografske, gospodarske i društvene procese na svom području. U sklopu toga Županija i druge jedinice lokalne samouprave moraju na selektivan način osigurati zadovoljavajući razvitak stanovništva, gospodarstva i društvenih djelatnosti u pojedinim osobito ugroženim područjima. Time bi se pripomoglo zaustaviti negativno prirodno kretanje stanovništva, stimulirati natalitet (provoditi pronatalitetne mjere), usporiti starenje i produžiti životnu dob stanovništva, zaustaviti pražnjenje i izumiranje pojedinih naselja u općini, osigurati punu zaposlenost stanovništva, poticati mlade na sklapanje brakova, podupirati obitelji s više djece, brinuti se o staračkim domaćinstvima i drugo.
- U okviru te politike mora se u Županiji privući i ubrzati povratak hrvatskih iseljenika iz dijaspore, planski naseljavati hrvatske izbjeglice iz drugih područja bivše države (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Vojvodina, Kosovo) te planski usmjeravati i posebno stimulirati preseljavanje stanovništva iz prenaseljenih krajeva i većih gradova Hrvatske u ovo ratom zahvaćeno i oštećeno, u nekim dijelovima depopulacijsko i za državu strateški važno područje, odnosno usmjeravati stanovništvo u neka njegova seoska naselja i manja razvojna radna, općinska i gradska središta i njihova okolna urbanizirana naselja.
- U okviru prostornog razvitka i uređenja prostora Županije, pored već navedenog, mora se posebna pažnja posvetiti izgradnji državne, županijske i lokalne infrastrukture, kako bi se osigurali uvjeti za razvitak gospodarstva i podigli kvaliteta i standard života stanovništva (izgraditi potrebne i kvalitetnije prometnice, dovesti pitku vodu u svako naselje, osigurati odvodnju otpadnih voda u najugroženijem priobalnom području i gradskim naseljima, osigurati kvalitetnu opskrbu električnom energijom, dobre telekomunikacijske veze i drugo).

Za ostvarenje utvrđenih ciljeva, smjernica i utvrđene politike, među ostalim, država, lokalna uprava i samouprava moraju poduzeti brojne aktivnosti i donijeti mjere za unapređenje stanja u prostoru, među kojima se smatra da su glavne i najhitnije

- otkupiti od sadašnjih vlasnika neobrađeno plodno zemljište i pašnjake i dodijeliti ga doseljenom poljodjelskom stanovništvu radi obrade i korištenja,
- stvarati pozitivno duhovno, kulturno i civilizacijsko ozračje u Županiji radi zadržavanja postojećeg i privlačenja novog stanovništva,
- razraditi program naseljavanja ne samo unutar postojećih naselja, već ga i uskladiti s razmještajem gospodarskih sadržaja i mogućih novih radnih mjesta, odnosno provoditi poticanjem obiteljskog načina života i rada putem obiteljskog poduzetništva, farmerskog i rančerskog načina života i tipa naseljavanja, posebno u nerazvijenom zaleđu i gdje za to postoje pogodni uvjeti,
- osloboditi od plaćanja poreza na duže razdoblje poslodavce koji će razvijati gospodarske djelatnosti koje imaju komparativne prednosti u tim krajevima i zapošljavaju radno domaće stanovništvo,
- stipendirati učenike i studente i tako osigurati školovane kadrove za rad u tim područjima,
- stimulirati jeftiniju stambenu izgradnju, pojednostavniti proceduru za stambenu izgradnju i osigurati potrebne parcele doseljenom stanovništvu za stambenu i poslovnu izgradnju,
- pomoći izgraditi svu potrebnu suvremenu infrastrukturu (ceste, elektriku, vodovod, kanalizaciju, telekomunikacije i drugo),
- razviti mrežu potrebnih središnjih javnih (uslužnih) funkcija za potrebe lokalnog stanovništva unutar odgovarajućeg sustava središnjih naselja,
- obnoviti oštećene zaštićene objekte prirode i graditeljstva u skladu s osobinama i tradicijom područja te ih što prije uključiti u gospodarski razvitak,
- provoditi u praksi nove zakona iz obiteljske, socijalne i zdravstvene zaštite obitelji kao sastavni dio provođenja aktivne i stimulativne pronatalitetne populacijske politike,
- predlagati i provoditi druge poticajne mjere vezane za populacijsku politiku i popravljanje demografske slike županije.

Temeljni dokumenti iz kojih treba crpsti usmjeravanje za izradu smjernica, te za razradu mjera i akcija u poticanju demografskog razvitka su “Nacionalni program demografskog razvitka Republike Hrvatske” i “Nacionalni program razvitka otoka” koji su poslužili za izradu poticajnih mjera populacijske politike u Republici Hrvatskoj.

3.2. ORGANIZACIJA, OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA

Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije definira se namjena i korištenje prostora, poštujući specifičnost prirodnih i geostrateških značajki prostora, naslijeđe, ograničavajuće vrijednosti prostora, u skladu sa smjernicama Strategije Prostornog uređenja Republike Hrvatske, te raščlambe zatečenog stanja.
Plansko opredjeljenje je da svojim rješenjima umanji posljedice procesa koji imaju dugoročan učinak (odumiranje i depopulacija pojedinih područja, prostorna izoliranost Županije, infrastrukturna neopremljenost (odvodnja, vodoopskrba), neobrađene poljoprivredne površine, opožarena područja, nekvalitetno rješavanje deponija, ugroženost prirodne i graditeljske baštine uslijed neprimjerenoga gospodarenja).
Namjenu prostora Županijskog područja određuju prirodne i kulturno-povijesne vrijednosti, ali isto tako i gospodarski potencijali pojedinih prostora, kao i geoprometni položaj Županije. Racionalno korištenje prostora uvjetuje usklađivanje razvojnih gospodarskih mjera i bogatih prirodnih resursa, te graditeljske baštine kao ograničavajućih prostornih vrijednosti. Sustav središnjih naselja (poglavlje 3.3. Plana) njihov položaj, formiranje i gravitacijski odnosi, određuju pravce razvoja, a njihova policentrična strategija organizaciju namjene površina. Prostor Županije obrađen je kroz izgradnju u

a) građevinskom
b) izvangrađevinskom području.

Dubrovačko-neretvanska županija sastoji se iz tri prostorno odvojena i po problematici različita područja

- **priobalno**: gradovi Dubrovnik, Ploče i Opuzen, te općine Konavle, Župa dubrovačka, Dubrovačko primorje i Slivno
- **otočno**: Grad Korčula te općine Lastovo, Vela Luka, Blato, Smokvica, Lumbarda, Mljet, Orebić, Trpanj, Janjina i Ston
- **zagorsko**: Grad Metković i općine Pojezerje, Zažablje i Kula Norinska

Sva tri područja razlikuju se prirodnim (klima, tlo, vrste poljoprivrednih kultura, proizvodnje), gospodarskim (tržište, udaljenost od većih gradskih središta, prometnice i dr.), kulturnim i drugim čimbenicima koji djeluju na opstojnost i brojnost ljudi na tim područjima. S obzirom na smještaj pojedinih Gradova/Općina na teritoriju Države, prostor Županije dijeli se na

- **pogranično područje**:
  na kopnu: Grad Metković te općine Pojezerje, Kula Norinska, Zažablje, Slivno
  na kopnu i moru: grad Dubrovnik te općine Dubrovačko primorje, Župa dubrovačka, Konavle
  na moru Općine Mljet, Lastovo, Ston
- **ostalo područje:**
  gradovi Korčula, Opuzen, Ploče te općine Blato, Janjina, Lumbarda, Orebić, Smokvica, Trpanj i Vela Luka

Pored prostorno-funkcionalnih obilježja, u narednim poglavljima obradit će se i druge specifičnosti ove županije, poput obalnog područja.
Obalno područje je krajobrazna cjelina sa statusom područja s posebnim ograničenjima u korištenju, sukladno posebnom propisu, kojim će se odrediti njegovo uređenje i zaštita.
Prema Zakonu o prostornom uređenju (NN, 30/94) i uputama Ministarstva za zaštitu okoliša i prostornog uređenja određeno je obalno područje prema sljedećim kriterijima
Kopneni dio obalnog područja određuje prostor s pomorskim dobrom do 1000 m od obale ili 50 m.nm. (mjerodavna je bliža udaljenost od obale), u koji su uključena ukupna građevinska područja naselja s povijesnim središtem uz obalu i građevinska područja izdvojenih gospodarskih namjena, ako su najmanje 2/3 površine u tom prostoru.
Morski dio obalnog područja uključuje prostor do 200 m od obale ili 10 m dubine (mjerodavna je veća udaljenost), u koji su uključene ukupne površine za gospodarske i druge namjene (lučki akvatorij, nautički objekti, marikultura i dr.) u tom prostoru, kao i one koje se dijelom nalaze ili se planiraju na udaljenosti većoj od 200 m od obale.

3.2.1. ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA - NASELJA I IZGRAĐENE STRUKTURE, POLJOPRIVREDNE, ŠUMSKE, VODNE TE POVRŠINE POSEBNE NAMJENE I OSTALE POVRŠINE

3.2.1.1. PRIOBALNO PODRUČJE

Područje obuhvata su gradovi Dubrovnik, Opuzen, Ploče, općine Dubrovačko primorje, Konavle, Slivno, Župa dubrovačka

Prostor priobalnog područja iznosi 77958 ha kopnenog dijela što je 43,7% površine Županije, te 181.232/181.196 ha morske površine (zbir površina koje pripadaju pojedinim općinama prema Državnoj geodetskoj upravi - digitalni podaci, te podatak koji je u skladu s trenutačnom situacijom utvrđivanja graničnog područja sa susjednim državama) što iznosi 19,4% ukupne površine mora Dubrovačko-neretvanske županije.
Obalni pojas priobalnog područja iznosi 11713,06 ha (41,6% obalnog pojasa Županije) što čini 15% ukupne površine područja.
Na priobalnom području evidentirano je 122 naselja, s 81055 stanovnika (popis 1991.). Predviđanja za 2015. su 83.200 - 87.500 stanovnika (66,6% predviđenog broja stanovnika Županije).
Okosnice razvitka ovog područja su prostorni potezi Cavtat-Dubrovnik-Slano, te Ploče-Opuzen-Metković unutar kojih se, u gravitacijskom smislu, predviđa smještaj 99.300-106.500 stanovnika, odnosno 79,4% stanovništva Županije i većina gospodarskih funkcija koja pokreću razvoj Županije. Gustoća naseljenosti priobalnog područja iznosi 1,07-1,12 st/ha[*].

a) Izgradnja u građevinskom području

Građevinska područja u priobalnom dijelu Županije prostiru se na površini od 4200,01ha što je 48,6% ukupne građevinske površine Županije. Planirana je izgradnja u obalnom pojasu na 3316,23 ha površine.
Predviđene površine za razvoj naselja planirane su prema načelu racionalnog korištenja prostora

- **prostori visokog intenziteta korištenja**
  - područje od Cavtata do Orašca, s odlikama monofunkcionalnoga gospodarstva (turizam i komplementarne uslužne djelatnosti)
  - područje od Ploča uz rijeku Neretvu do Opuzena i Metkovića, koje obilježava koncentracija svih lučkih pretovarnih kapaciteta u Županiji i važnih prometnih središta uz prateće industrijsko-uslužne kapacitete
    Prema predviđanjima na tom području živi 66% stanovništva Županije i gustoća stanovanja(G_{nst})[**] iznosi 15,8-16,7 st/ha.
    Prema gospodarskom usmjerenju prvu zonu označuje turizam i uslužne djelatnosti dok je druga, izrazito industrijsko-servisna, prvenstveno u službi poljoprivrede i infrastrukturnog značaja same regije. Takvo usmjerenje, a i sama procjena racionalnog korištenja prostora omogućavaju daljnji razvitak tih područja, odnosno koncentraciju funkcija i namjena. Planiranim policentričnim razvojem naselja osnovne javne i društvene djelatnosti moraju biti zadovoljene u svim tipovima razvojnih žarišta budući da kao takvi rasterećuju veća i manja gradska središta (Orašac-Zaton, Kupari-Srebreno-Mlini) i omogućuju kvalitetniji život lokalnom stanovništvu.

[*] Gustoća naseljenosti - odnos broja stanovnika i ukupne površine Općine/Grada

[**] Gustoća stanovništva - G_{nst} - odnos broja stanovnika i površine obuhvata plana (građevna područja)

U gore navedenim područjima predviđa se nastavak koncentracije stanovništva i djelatnosti, nastavak gradnje i koncentracija svih namjena, s mogućnošću proširenja građevinskih područja, odnosno razrjeđivanja, ako su infra/suprastrukturno substandardna.

- **prostori srednjeg intenziteta korištenja**
  - obalni pojas Općine Slivno

  U ovim potezima se predviđa nastavak gradnje i koncentracije svih namjena prema kriteriju najveće zauzetosti prostora od 450 m^2/st neto, unutar područja označenih (na Kartografskom prikazu 1: Korištenje i namjena prostora, "Raspored građevinskih područja naselja i koncentracije sekundarnog stanovanja") obalnom crtom koja je trajno izmijenila osobine. Proširenja građevinskih područja su dozvoljena samo u slučaju da ne postoje rezerve neizgrađenog prostora veće od 10% ukupne površine unutar postojećeg građevinskog područja. Prema postojećim narušenim vrijednostima prostora predlaže se smještaj planiranih sadržaja na području naselja Klek, Duboka.

- **prostori niskog intenziteta korištenja**
  - uvala Gornji Molunat

  Ne predviđa se povećanje građevinskih područja osim za područja gdje su se postojećom izgradnjom narušile prirodne vrijednosti.

Ostali dijelovi priobalnog područja pripadaju **prostoru niskog intenziteta korištenja** u kojima se zadržava postojeće stanje izgrađenosti bez mogućnosti proširenja, osobito u dijelu obalnog područja i na područjima unutar zaštite prirodne ili spomeničke baštine.

Potreba za zaštitom i/ili očuvanjem posebno vrijednih područja nalaže iz građevinskih područja isključiti sljedeće lokalitete

Općina Konavle - Konavoske stijene, uvala Donji Molunat i poluotok Molunat
Grad Dubrovnik - uvala Šunj (otok Lopud)
Općina Slivno - otočić Osinj i istočni dio obalnog područja koji teritorijalno pripada Gradu Opuzenu
Općina Dubrovačko primorje - Tri sestrice (pol. Grbljava)

Stambena izgradnja

Planirana građevinska područja sadrže površine za **stanovanje** u ovisnosti o prostorno-planskoj obradi koje možemo definirati kao

- zone za stambenu namjenu - za naselja u kojima su definirane ostale namjene (naselja za koja se rade GUP-ovi - Dubrovnik, Metković, Ploče)
- zone za mješovitu namjenu - u naseljima u kojima su ostale namjene interpolirane u funkciju stanovanja (sva ostala naselja)

Površina predviđena za stambenu izgradnju je 2915,3 ha što iznosi 69,4% ukupne planirane razvojne površine građevinskih područja priobalnog dijela Županije. Planirana područja za stambenu izgradnju zauzimaju 55,1% (1826,34 ha) izgradnje u obalnom pojasu priobalnog dijela (3313,7 ha) odnosno 51,2% planirane izgradnje namijenjene stanovanju u obalnom pojasu Županije (3565,72 ha), od čega je u 5,1% (145,19 ha) zastupljena sekundarna izgradnja. Gustoća stanovanja (G_{bst})* ovog područja prema planiranim pokazateljima iznosi 29,1-30,6 st/ha.

Gospodarski sadržaji

- **proizvodna namjena:** pretežito industrijska -I1, pretežito zanatska -I2, pretežito prehrambeno-prerađivačka -I3 i pretežito građevinarska -I4
- **poslovna namjena:** pretežito uslužna -K1, pretežito trgovačka -K2, komunalno-servisna -K3, pretežito reciklažna -K4, mješovite zone pretežito poslovne -K5, pretežito garažno-poslovne -K6
- **ugostiteljsko-turistička namjena:** hotel -T1, turističko naselje -T2, kamp -T3, turističke vile -T4, marina -T5, privezište -P, mješovite zone pretežito turističke -T6, pretežito ugostiteljstvo -T7, rezerve -T8
- **površine za iskorištavanje mineralnih sirovina (eksploatacijsko polje i istražni prostori):** eksploatacija kamena -E3, eksploatacija pijeska -E4
- **površine uzgajališta - marikultura:** uzgajalište školjkaša -H1, kavezni uzgoj riba -H2, kavezni uzgoj riba i školjkaša -H3

Športsko-rekreacijska namjena:

golf igralište -R1, športska dvorana -R4, sportska igrališta -R5, kupališne zone -R6.

Gospodarski sadržaji zastupljeni su na površini od 832,46 ha (19,82% građevinskog područja priobalnog dijela) od čega je 579,5 ha (69,6% površine) locirano u obalnom pojasu. Postojeći i planirani lokaliteti **industrijskih (proizvodnih)** kapaciteta predstavljeni su u nastavku

Postojeći lokaliteti

Pretežito industrijska namjena
Grad Dubrovnik - Dubrovnik
Grad Ploče - Ploče
Općina Konavle - Zvekovica

Pretežito prehrambeno-prerađivačka namjena
Grad Dubrovnik - Osojnik
Grad Ploče - Rogotin/Komin, Staševica, Komin
Općina Dubrovačko primorje - Topolo, Doli
Općina Konavle - Gruda, Popovići
Općina Slivno - Podgradina
Općina Župa dubrovačka - područje srednje Župe

Pretežito zanatska namjena
Grad Dubrovnik - Komolac
Općina Dubrovačko primorje - Smokovljani/Visočani

Pretežito građevinarska namjena
Općina Dubrovačko primorje - Podimoč
Općina Slivno - Podgradina
Općina Župa dubrovačka - Čelopeci

Planirani lokaliteti

Pretežito zanatska namjena
Grad Dubrovnik - Pobrežje
Općina Slivno - Raba

Industrijski lokaliteti zastupljeni su na površini od 400,7 ha uglavnom postojećih kapaciteta proizvodne djelatnosti.

Ukupna površina predviđena za **poslovni tip** izgradnje iznosi 259,46 ha* (52,5% ukupne županijske površine namijenjene poslovnom tipu izgradnje) od čega je 59,9% novoplaniranih površina.

Postojeći **poslovni** lokaliteti:

Pretežito uslužna namjena
Grad Dubrovnik - Komolac
Grad Opuzen - Opuzen
Postojeći lokaliteti **poslovnog obilježja**

Pretežito uslužna namjena
Grad Dubrovnik - Dubrovnik (Babin Kuk), Komolac, Mokošica

Pretežito trgovačka namjena
Grad Dubrovnik - Dubrovnik (Lapad, Gruž, Batala), Komolac, Šipanska Luka, Lopud, Mokošica, Sustjepan,
Grad Opuzen - lokalitet Tisno
Općina Konavle - Zvekovica, Cavtat
Općina Župa dubrovačka - Čibača, Srebreno, Kupari

Komunalno-servisna namjena
Grad Dubrovnik - Dubrovnik (Remiza, Vijadukt), Čajkovica

Planirani **poslovni** lokaliteti**:**

Grad Dubrovnik - Komolac
Grad Opuzen - Opuzen
Općina Konavle - Komaji, Zvekovica
Općina Dubrovačko primorje - Banići

Pretežito trgovačka namjena
Grad Dubrovnik - Suđurađ
Grad Opuzen - lokalitet Soline
Grad Ploče - Rogotin/Komin, Rogotin

Komunalno-servisna namjena (reciklažni centar)
Općina Dubrovačko primorje - Točionik (lokalitet Donja Vas - varijanta 1), Majkovi (lokaliteti Badovinje rupe i Kumarni dol - varijanta 2 i 3)

Mješovita pretežito poslovna namjena
Grad Ploče - Rogotin (bivša posebna zona)
Općina Dubrovačko primorje - Banići

Garažno-poslovne namjena
Grad Dubrovnik - Dubrovnik (ispod škole Lapad, nogometni stadion, Gospino polje, Vijadukt, Ilijina glavica, ispod Žičare, Zlatni potok i uz hotel "Park)

Turizam kao gospodarska djelatnost na ovom se prostoru predviđa na površini od 452,25 ha, od čega je 99,8% izgradnje u obalnom pojasu. Predviđene površine su 6,5% ukupne građevinske površine priobalnog dijela.

* površina u odnosu na predložene varijantne lokacije reciklaže

Postojeće lokacije su

Turistička naselja
Grad Dubrovnik - Rašica, Orašac (Vrtovi sunca)

Auto-kampovi
Grad Dubrovnik - Zaton (autokamp Soline), Orašac, Trsteno
Grad Ploče - Komin (lokalitet Jezero Modrič)
Općina Dubrovačko primorje - Banja, lokalitet Smokvina
Općina Konavle - Obod-Poluganje

Hoteli
Grad Dubrovnik - "Belevedere", "Vila Dubrovnik", "Argentina", "Excelsior", "Imperijal", "Libertas", "Lero", "Palace", "Vis I" i Vis II", "Komodor", "Adriatic", "Belevue", "Lapad", "Kompas", "Park", "Zagreb", "Petka", "Vila Elita", HTC Babin kuk, Donje čelo ("Koločep"), Lopud ("Lafodija" i "Grand"), Šipanska Luka ("Šipan")
Grad Opuzen - "Delta"
Grad Ploče - "Jadran"
Općina Dubrovačko primorje - Slano ("Admiral" i "Osmine")
Općina Konavle - Cavtat ("Croatia", "Cavtat", "Albatros", "Epidaurus")
Općina Slivno - Klek
Općina Župa dubrovačka - Plat, Mlini ("Astarea", "Mlini"), Srebreno ("Župa" i "Orlando"), Kupari (hoteli Pelegrin i Goričina - ex vojarna),

Luke posebne namjene (marine,privezišta)
Grad Dubrovnik - Komolac (marina Miho Pracat)

Planirane lokacije su

Turistička naselja
Grad Dubrovnik - Bosanka i Žarkovica , Orašac (Rt Bat i Veliki Zaton), Gornje Čelo, Lopud, Suđurađ, otok Jakljan
Grad Opuzen - Opuzen
Općina Dubrovačko primorje - uvala Budima
Općina Konavle - Vitaljina (lokalitet Prevlaka)
Općina Slivno - Blace

Turističke vile
Grad Dubrovnik - Babin Kuk, Brsečine
Općina Konavle - Ćilipi (lokalitet Suvarevina, planirani smještajni kapaciteti uz golf igralište)
Općina Župa dubrovačka - (bivša Titova vila)

Auto-kampovi
Grad Dubrovnik - Orašac
Grad Opuzen - Opuzen
Općina Slivno - Klek (lokalitet Moračna)

Hoteli
Grad Dubrovnik - Babin Kuk, Orašac

Luke posebne namjene (marine, privezišta)
Grad Dubrovnik - marina NTC Babin Kuk, privezišta Zaton, Donje Čelo, Lopud, Suđurađ, Šipanska Luka, Jakljan,
Grad Ploče - privezište Ploče
Općina Konavle - privezišta Vitaljina (lokalitet Prevlaka), Cavtat, Molunat
Općina Dubrovačko primorje - privezišta Slano, Janska
Općina Župa dubrovačka - privezište Srebreno,

Mješovita zona-pretežito turizam
Općina Dubrovačko primorje - Banići, Doli (uvala Doli), Stupa (lokalitet Bistrina), Štedrica (lokalitet Planikovac)
Općina Konavle - Molunat,
Općina Slivno - Duba, Raba (lokalitet Kremena)
Sve ostale građevinske zone u obalnom području

Rezerva za turizam
Grad Ploče - Baćina (lokalitet Dobrogošće)
Općina Konavle - Cavtat (Mećajac i Prahivac), Vitaljina (lokalitet Prevlaka)
Općina Župa dubrovačka - uz postojeće hotele, Beterina

Eksploatacijska polja i istražni prostori

Površina rezervirana za eksploatacijska polja iznosi 72,5 ha, podrazumijevajući područja eksploatacije kamena i eksploatacije pijeska.

Arhitektonski građevni kamen
Općina Dubrovačko primorje - lokalitet Stupa/Topolo, lokalitet Topolo, Mravinca (lokalitet Mironja II), lokalitet Visočani, Visočani (lokalitet Smokovljani)

Tehnički građevni kamen
Grad Dubrovnik - lokalitet Osojnik
Grad Ploče - Plina Jezero (lokalitet Obiličevac)
Općina Konavle - lokalitet Močići
Općina Dubrov. primorje - Podimoč (lokalitet Mironja)
Općina Slivno - Podgradina (lokalitet Glavice)
Općina Župa dubrovačka - Brgat Gornji (lokalitet Dubac)

Eksploatacija pijeska u svrhu održavanja plovnog puta
Grad Ploče - Ploče (lokalitet ušće Neretve)

Područja za akvakulturu

Akvakulturne površine zauzimaju 2208,98 ha što je 20,5% županijske površine predviđene za korištenje mora. Planirane površine zastupljene su s 92% ukupne površine. Eksploatacijsko područje mora iznosi 1,22% ukupne morske površine priobalnog područja.

kavezni uzgoj morskih riba
Grad Dubrovnik - Vrbica (neposredno ispod naselja Vrbica od rta Čapetino prema ulazu u uvalu Zaton), Brsečine uvala Smokovača, desno od ulaza u luku Brsečine)
Općina Dubrovačko primorje - Uvala Slađenovići, zaljev Budima, uvala Hodoblja
Općina Konavle - uvala Cipavica prema rtu Oštro (krajnji jug Županije, Bokokotorski zaljev), obalno more ispod naselja Mikulići (jugoistočno od Konavoskih stjena počevši s uvalom Čelinska do ulaza u uvalu Donji Molunat)
Općina Župa dubrovačka - uvala Ljuta do hidroelektrane Plat

kavezni uzgoj morskih riba i školjkaša
Općina Slivno - sjeverozapadno od uvale Duba (sjeverno od uvale Vinogradna)

uzgajalište školjkaša
Općine Dubrovačko primorje, Slivno - Malostonski zaljev kao cjelina
Općina Slivno - vanjska strana otočića Osinj Ispred naselja Blace (na jugoistočnim rubovima delte rijeke Neretve)

Iscrpni podaci o uvjetima i kapacitetima ovih zona utvrdit će se u PPUO/G.

Rekreacijske površine

Planirana površina za rekreacijske potrebe iznosi 1323,69 ha, od toga 51,2% (677,33 ha) u obalnom pojasu. U odnosu na ukupnu planiranu građevinsku površinu rekreativne namjene zauzimaju 23,9% predviđenog građevinskog područja.

Postojeći lokaliteti su

Športske dvorane
Grad Dubrovnik - Dubrovnik (Gospino polje),
Općina Konavle - Cavtat (Mečajac)

Športska igrališta, tereni i bazeni
Grad Dubrovnik - Dubrovnik (u Lapadu, bazen u Gružu), Mokošica (uz termoterapiju), Donje Čelo, Mrčevo, Orašac,
Grad Ploče - Baćina
Općina Konavle - Cavtat (Blato i tereni između hotela Albatros i Epidaurus)
Općina Slivno - Klek (u uvali Moračna)
Općina Župa dubrovačka - Čibača

Kupališne zone
Grad Dubrovnik - Dubrovnik (Ploče, Danče, Babin Kuk, Lapad), Gornje Čelo, Orašac, Mali Zaton, Suđurađ, Lopud
Grad Ploče - Baćina (lokalitet Dobrogošće), Komin (lokalitet Ušće)
Općina Konavle - Cavtat (Prahivac)
Općina Župa Dubrovačka - Srebreno/Mlini/Plat

Planirani lokaliteti su

Športske dvorane
Grad Dubrovnik - Mokošica, Zaton
Grad Ploče - Ploče
Općina Konavle - Gruda,

Športska igrališta, tereni i bazeni
Grad Dubrovnik - Dubrovnik (Gospino polje), Čajkovica, Bosanka (golf igralište - lokalitet Srđ), Orašac,
Grad Opuzen - Opuzen
Općina Konavle - Ljuta/Gruda, Cavtat, Gabrile, Zastolje/Ljuta (golf igralište), Čilipi (golf igralište Suvarevina)
Općina Dubrovačko primorje - Slano (igrališta i centar za vodene sportove u Slađenovićima), Visočani (golf igralište lokalitet Rudine)
Općina Župa dubrovačka - Kupari

Kupališne zone
Općina Konavle - Cavtat (Prahivac)

Postojeće plaže i potencijalni lokaliteti za rekreacijske namjene uz poštivanje ograničenja i prirodnih značajki pojedinih područja:

Postojeće plaže
Grad Dubrovnik - Dubrovnik (Porporela, Buža I i Buža II, Solitudo-Copacabana, Sv.Jakov, Vila Dubrovnik - hotel Excelsior, Banje, uvala Kolorina, Danče, Bellevue, hotel Libertas i Palace; Vis II - Adriatic, uvala Lapad (Sumratin), hotel Kompas- Neptun, hotel President, Copacabana, Kantafig), Sustjepan, Stara Mokošica, Lozica, uvala Vrbica, uvala Štikovica, Mali Zaton (ispod restorana Orsan, rt Gaj), Veliki Zaton (plaža kod pošte, veliki muo), Vrtovi sunca, ispod Orašca, Trsteno, Brsečine, rt Sjekirica, Šipanska Luka (naselje, Priježba, Kaludrica), Šipan (uvale Maslinovica, Pržinova, Pakljena, Suđurađ), Lopud (uvale Lopud, Šunj), Koločep (Donje čelo, hotel Vila Ruža - uvala Macuš, Gornje čelo (hotel Koločep, uvala Gornje čelo), uvala Jakljan, Lokrum (uvala Portoč, nudistička plaža, Bijele stijene),
Grad Opuzen - gradska plaža "Ušće"
Grad Ploče - Baćinska jezera, uvala Žrnovica, uvala Dobrogošće, kupališta Ploče, Sladinac, Neretva - ušće
Općina Dubrovačko primorje - uvala Mali žali, uvala Veliki žali, Slano (uvala Banja, Vojvodina ponta, hotel Admiral - Stara pošta, Grgurić, hotel Osmine), Slađenovići, uvale Janska, Budima, Smokvina, Doli.
Općina Konavle - Molunat (naselje, na puču, uvala Godan), uvale Dragorađa, Čelinska, Rastova, Šuplji kam, Pasjača, Bugovina, Luka, rt Zarubača, Cavtat (južno od hotela Croatia, sjeverno od hotela Croatia, od uvale Tiha do rta Prahivac, uvala Tiha, cijela obala poluotoka Cavtat.

Općina Slivno - Blace-Dračeva luka, uvale Duba, Kremena, Soline, Duboka, Moračna, Komarna, rt Radalj, rt Repić, Klek,
Općina Župa dubrovačka - uvala Robinzon; Plat; ispod hotela Plat; Soline; Mlini; Srebreno, Kupari, hotel Galeb

Općina Slivno - Rt Rep Kleka
Općina Župa dubrovačka - rt Pelegrin

Prijedlog novih plaža
Općina Konavle - Poluotok Prevlaka i rt Oštro, Uvala Čipavica, uvala Bačvica, uvala Prevlaka (istok i zapad), otočići Bobara i Mrkan

Groblja

Postojeći lokaliteti groblja uglavnom zadovoljavaju kapacitete ili imaju mogućnost proširenja terena. Zbog nemogućnosti proširenja postojećih grobnih kapaciteta na područjima Grada Dubrovnika i Čibače (Općina Župa dubrovačka) predlažu se novi lokaliteti: Nuncijata za Grad Dubrovnik, te Dubac za Općinu Župa Dubrovačka. U svrhu zadovoljenja potreba stanovnika naselja Zvekovica i šire okolice naselja Cavtat u Općini Konavle, predložena je lokacija novog grobnog kompleksa uz naselje Zvekovica. Postojeća groblja su smještena u sljedećim naseljima

Mjesna groblja
Grad Dubrovnik - Dubrovnik (gradsko katoličko groblje Boninovo Sv.Križa, Sv.Mihajla, Danče, gradsko pravoslavno groblje Boninovo, gradsko muslimansko groblje Boninovo, staro vojno groblje u Gospinu polju, židovsko groblje), Bosanka (Sv.Spasitelj), Brsečine (Sv.Ana), Dubravica (Sv.Ivan), Gromača (Mala Gospa), Kliševo (Sv.Mihovil), Knežica (Sv.Kuzma i Damjan), Koločep (Sv.Nikola), Komolac (Duh Sveti), Lopud (Gospe od Šunja), Ljubač (Sv.Đurđe), Mokošica (Sv.Spasitelj), Mravinjac (Sv.Ivan), Mrčevo (Sv.Šimun), Orašac (Sv.Đurđe), Osojnik (Kamenice), Petrovo Selo (Gospa od Zdravlja), Rožat (Velika Gospa), Riđica (Sv.Stjepan), Suđurađ (Sv.Duh), Sustjepan (Sv.Stjepan), Šipanska Luka (Sv.Stjepan), Šumet (Sv.Martin), Trsteno (Luncijata), Zaton (Bunica u Malom Zatonu, (Anuncija u Velikom Zatonu)
Grad Opuzen - korištenje mjesnog groblja u susjednoj Općini Slivno- Podgradina (crkva Sv.Roka)
Grad Ploče - gradsko groblje na Lanzinštini, Baćina (u Baćini kod Sv.Jure), Banja (Mali Gaj), Komin (Sv.Rok), Peračko Blato, Plina Jezero (Velika Gospa i Marijino uznesenja u Oblićevcu, Sv.Ivana u Zavali), Rogotin (Sv.Nikola), Staševica (Međublace, Grebine, Blace na Spilicama), Šarić Struga
Općina Dubrovačko primorje - Banići (Sv.Magdalena), Čepikuće (Sv.Martin), Doli (Velika Gospa), Imotica (Sv.Ana), Lisac (Gospa od Rozarija), Majkovi (Sv.Trojstvo, Sv.Stjepan, Sv.Petar), Mravinca (Mala Gospa), Ošlje (Sv.Petar), Podgora (Sv.Mihovil), Podimoč (Sv.Ana), Slano (Gospa od Karmena), Smokovljani (Sv.Vid), Štedrica (Sv.Trojstvo), Točionik (Sv.Kuzma i Damjan), Topolo (Mala Gospa), Trnova (Sv.Ivan), Trnovica (Sv.Nikola), Visočani (Sv.Ivan)
Općina Konavle - Brotnice (Sv.Luka), Cavtat (Sv.Rok i Sv.Đurđe), Čilipi (Sv.Nedjelja), Duba Konavoska (Sv.Stjepan), Dubravka (Sv.Antun, Sv.Mihovil, Sv.Križ), Dunave (Mala Gospa), Đurinići (Sv.Spas), Gabrile (Sv.Dimitar, Sv.Martin), Gruda (Sv.Trojstvo, Sv.Ivan, Sv.Petar), Jasenice (Sv.Spas), Komaji (Sv.Luka), Kuna Konavoska (Sv.Toma), Lovorno (Sv.Ana, Velika Gospa), Ljuta (Sv.Ivan), Mihanići (Sv.Mihovil), Mikulići (Sv.Juraj), Močići (Sv.Đurđe), Molunat (Sv.Ivan), Palje Brdo (Sv.Petar i Pavao, Sv.Ivan), Pločice (Sv.Lazar), Poljice (Sv.Ana), Popovići (Sv.Đurđe), Pridvorje (Sv.Srđ i Bak, Sv.Vlaho), Radovčići (Sv.Luka), Stravča (Sv.Spas), Uskoplje (Sv.Ilija), Vitaljina (Sv.Spas), Vodovađa (Sv.Ivan, Sv.Vid, Sv.Andrija), Zastolje (Sv.Roko, Velika Gospa, Sv.Nikola)
Općina Slivno - Blace (Sv.Ivan na Meterizima), Komarna (pravosl. groblje Sv.Spiridona na Kremeni), Podgradina (Sv.Rok), Raba (Sv.Ante), Slivno Ravno (Sv.Stjepan)
Općina Župa dubrovačka - Čibača (Sv.Luka i Sv.Matej), Kupari (Sv.Stjepan), Martinovići (Velika Gospa), Mlini (Sv.Ilar), Petrača (Sv.Trojstvo), Plat (Velika Gospa), Gornji Brgat (Sv.Ana)

b) Izgradnja u izvangrađevinskom području

Elektroenergetski koridori, površine posebne namjene, te infrastrukturni sustavi smješteni su u izvangrađevinskom području.
Planirana površina za izgradnju u izvangrađevinskom području iznosi 8217,9-7757,9 ha što je 9,95-10,54% ukupne površine priobalnog područja, od čega je 89% površine predviđeno za infrastrukturne sustave.

Infrastrukturni sustavi

Cestovni promet

Planirani cestovni promet s varijantama rješenja detaljno je obrazložen u poglavlju 3.6.1. Infrastrukturni sustavi - Cestovni promet.
Površina koju zaprema cestovni prometni sustav iznosi 4355,3 ha što je 5,6% ukupne priobalne površine.

Pomorski promet

Luke od osobitog (međunarodnog) značaja - u ovu kategoriju uvrštene su luka Gruž-putnička luka i luka Ploče (uz luku osobitog gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku nalaze se privezište za barke i brodice lokalnog stanovništva, te privezište za brodove HRM-a).

Luke županijskog značenja
Grad Dubrovnik - gradska luka Dubrovnik - putnička luka
Grad Metković - Metković - teretna luka

Luke lokalnog značaja
Grad Dubrovnik - Brsečine, Gruž, Komolac, Mokošica, Orašac, Sustjepan (naselje i Shell), Trsteno i Zaton, Lokrum (Portoć), Otok Koločep (Donje Čelo - Vila Ruža i Mul), Lopud, otok Šipan (Šipanska luka i Suđurađ), otok Jakljan (uz plažu).
Grad Opuzen - Opuzen
Grad Ploče - Komin (na rijeci Neretvi)
Općina Dubrovačko primorje - Doli, Janska i Slano
Općina Konavle - Cavtat (Tiha-Cavtat i stara luka Cavtat), Molunat i Prevlaka.
Općina Slivno - Blace, Duboka i Klek
Općina Župa dubrovačka - Kupari, Mlini, Plat (hidrocentrala i hoteli) i Srebreno

Luke posebne namjene
Grad Dubrovnik - marina Komolac (ACI)

Privezišta
Grad Dubrovnik - Daksa i Sv. Andrija, otok Lokrum (Skala). Otok Koločep (rt Mačus).
Općina Dubrovačko primorje - Slađenovići, Banići

Željeznički promet

Priobalnim područjem prolazi dio planirane i postojeće trase željezničkog prometa, čija ukupna površina iznosi 2931 ha, što iznosi 40,22-42,93% ukupne površine infrastrukture priobalnog područja, odnosno 3,8% priobalnog područja Županije.

Ostali infrastrukturni elementi pojedinačno su obrazloženi u poglavlju 3.5. Infrastrukturni sustavi.

c) Poljoprivredne, šumske i ostale površine

Poljoprivredne, šumske i ostale površine sadrže 11784,38-11681,4 ha obradivog tla ili 14,9-15,1% ukupne površine priobalnog područja.
Priobalno područje Županije njeguje povrtlarsko-ratarski uzgoj kulturnih biljaka, jer se na tom području nalaze najveće ravničarske površine (Konavosko polje, Župsko polje, dolina donjeg toka rijeke Neretve). To područje ima dostatne količine vode za natapanje (nekorisne za poljoprivrednu proizvodnju), blagu klimu i prikladna tla za poljoprivrednu proizvodnju, zbog čega predstavljaju velik proizvodni potencijal za proizvodnju povrća tijekom cijele godine, s mogućnošću proizvodnje u zatvorenim prostorima (plastenici, staklenici). To područje ujedno je i najveći mogući proizvođač zimskog povrća u našoj državi, s mogućnošću izvoza i u inozemstvo.
Na priobalnom dijelu Županije uz tradicionalne voćke (maslinu, smokvu, badem, šipak i dr.) uzgajaju se različite vrste agruma, posebno japanske mandarine *unšiu*, od vrlo ranih do kasnih sorti. Ujedno je to i najznačajnija otvorena površina u Republici Hrvatskoj gdje se na više od 2000 ha proizvodi oko 3.000 vagona agruma. Kako mogućnosti takvog uzgoja nisu u potpunosti iskorištene, površine pod tim voćkama mogle bi se povećati i do 4000 ha, uz uvjet boljeg i dugoročnijeg rješenja plasmana i prerade plodova.
Uz uzgoj agruma postoje velike mogućnosti uzgoja i drugih u doba turističke sezone vrlo traženih vrsta voćaka, kao što su: breskve, kajsije, trešnje, jabuke i dr..
Uzgoj maslina na padinama brežuljaka i brda nakon glavne turističke sezone s mogućnošću višekratnog natapanja tla tijekom najsušnijih ljetnih mjeseci, može postati vrlo značajna djelatnost.
Uzgoj vinove loze za proizvodnju vina uglavnom će se zadržati na postojećim površinama, jer se u ravničarskom dijelu tog područja ne može postići kakvoća vina koja bi se isticala svojim posebnim svojstvima. Proizvodnja stolnog grožđa kojeg nedostaje u obližnjem turističkom području, bila bi jedna od interesantnih grana obiteljskih gospodarstava.

Prostrane pašnjačke površine velikim dijelom obrasle samoniklim aromatičnim i ljekovitim biljem (posebno kaduljom), dobra su osnova za korištenje toga bilja u trgovačke svrhe (za izvoz), ali i za razvoj pčelarstva i proizvodnju kvalitetnog meda zaštićenog podrijetla. Usporedo s takvim načinom korištenja pašnjaka s dopunom stočne hrane s oranica i povrtnjaka, moguć je i odgovarajući uzgoj i držanje različitih vrsta stoke (ovaca, koza, krava, svinja), te proizvodnja prvenstveno mesa i sira. Manje obiteljske farme (npr. farma Banići) trebalo bi posebno oživjeti i bolje organizirati proizvodnju kokošjih jaja.

Dakle, priobalno područje Županije raspolaže velikim prirodnim resursima za raznoliku i veliku proizvodnju vrlo traženih specifičnih poljoprivrednih proizvoda, od kojih se neki mogu najviše i proizvoditi u nas jedino na tom području. Zbog toga bi takvom perspektivnom razvoju poljoprivredne proizvodnje trebalo dati puni značaj i poticati ga svim raspoloživim mjerama.
Prema navedenim mogućnostima razvoja poljoprivrede u priobalnom dijelu Županije, potrebno je dugoročno i dobro čuvati prikladna tla za poljoprivrednu proizvodnju od uništavanja, zagađivanja i oštećenja.
Spomenutu mogućnost proizvodnje voća, povrća i cvijeća u okolici Dubrovnika mora pratiti odgovarajuća izgradnja i modernizacija pogona za preradu, doradu, čuvanje, skladištenje, sortiranje i pakiranje u skladu s europskim normama.
Bez spomenute preradbene industrije i objekata za pripremu roba za tržište, razvoj poljoprivredne proizvodnje na tom području neće biti uspješan. Proizvodnja vezana isključivo za dnevnu opskrbu hirovitog, nestalnog i promjenljivog tržišta, poljoprivrednim proizvođačima ne može pružiti sigurnost i visoke prihode. Zbog svega je toga prijeko potrebno na području Neretve izgraditi i organizirati suvremenu veletržnicu kao značajan čimbenik za povezivanje proizvođača i tržišta u čvrsti lanac. Koliko je god na cijelom tom području potrebna bolja i veća organiziranost poljoprivrednih proizvođača, još je važnija bolja i veća organiziranost u načinu plasmana roba. Prepuštanje propadanju ili uništavanju proizvoda, nedostatak a potom posezanje za uvozom, moraju se što prije izbjeći. Činjenica jest da su krize pojedinih poljoprivrednih proizvoda neizbježne na suvremenom i otvorenom tržištu, ali se tako nastale štete moraju ublažiti i kanalizirati. Kako se velik dio priobalnog područja Županije prostire neposredno uz državnu granicu, mora se voditi računa o svim prednostima i nedostacima malograničnog prometa koji će se razvijati u oba pravca. Utjecat će to na potrebu bolje organizacije proizvođača i plasmana proizvoda.

Šumske površine zastupljene su na ovom području u jednoj kategoriji:
- gospodarske i zaštitne (Š1).

Ukupna površina šumskog pokrova iznosi 11871,44 - 12086,04 ha što iznosi 15,2-15,5% ukupne površine priobalnog područja.

Ostale poljoprivredne i šumske površine zauzimaju 53,3-53,7% ukupne površine priobalnog područja.

Iskaz prostornih pokazatelja za priobalno područje Županije (2015)

red. broj	DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA PRIOBALNO PODRUČJE	Oznaka	Ukupno ha	% od površ. Županije za pojedine namjene	stan/ha ha/stan*
1.0.	**ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA**				
1.1.	Građ. područja ukupno	**GP**	2915,3	45,52	28,5-30,0
	izgrađeni dio građ. područja ukupno		1306,46	44,31	
1.2.	Izgrađene strukture izvan građ. područja ukupno	**I**	400,7	69,71	207,6-218,3
		E	84,0	55,13	3698-3889
		H	0,00	0	0,00
		K	259,46	52,53	320,7-337,2
		T	452,25	57,32	183,9-193,5
		R	1323,69	95,54	62,8-66,1
1.3.	Poljoprivredne površine - ukupno	**P**	11784,38-11681,4	48,26-47,9	0,14-0,13*
	Osobito vrijedno obradivo tlo	**P1**	114,60	10,57	
	Vrijedno obradivo tlo	**P2**	11243,98-11141	60,29-57,92	
	Ostala obradiva tla	**P3**	425,8	12,69	
1.4.	Šumske površine - ukupno	**Š**	11871,44-12086,04	27,41-27,82	0,13-0,14*
	Gospodarske i zaštitne	**Š1**	11871,44-12086,04	28,93-30,26	
	Posebne namjene	**Š3**	0	0	
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine - ukupno	**PŠ**	41206,08-41554,46	47,58-47,66	0,5*
1.6.	Vodne površine /kopno - ukupno	**V**	552,4	61,66	0,006*
1.7.	Ostale površine	**N**	837,8	61,30	0,01-0,009*
		IS	7286,3-6826,3	69-66,7	0,09-0,07*
		G	93,8	71,71	0,01*
	Priobalno područje – kopno		**77.961**	**43,7**	**0,94-0,89***
1.8.	Korištenje mora				
	akvakultura	**H**	2208,98	25,8	0,03-0,025
	ribarenje kočom	**F**	150141,6	18,95	1,8-1,7*
	ribarenje izuzev kočom	**O**	29888,5	22,7	0,35*
	Priobalno područje – more		**181.196**	**19,4**	**2,2-2,1***

3.2.1.2. OTOČNO PODRUČJE

Zakon o otocima iz 1999. (NN, 34/99) utvrđuje integralno planiranje otočnog razvitka, poticajne mjere otočnom razvitku, te državne programe koji će postupno izjednačiti otočni i kopneni infrastrukturni i suprastrukturni uvjeti. Otočno područje Dubrovačko-neretvanske županije obuhvaća: otoke Lastovo, Korčulu, Mljet, te poluotok Pelješac, podijeljeno je u 11 općina/gradova:

- otok Lastovo - Općina Lastovo,
- otok Korčula - Grad Korčula, općine Blato, Vela Luka, Smokvica, Lumbarda
- otok Mljet - Općina Mljet
- poluotok Pelješac - općine Orebić, Trpanj, Janjina, Ston.

Prostor otočnog područja iznosi 79.699 ha kopnenog dijela što je 44,7% površine Županije, te 567.792 ha morske površine (zbroj površina koje pripadaju pojedinim općinama prema Državnoj geodetskoj upravi - digitalni podaci, te podatak koji je u skladu s trenutnom situacijom utvrđivanja graničnog područja sa susjednim državama) što je 75,8% ukupne površine mora Dubrovačko-neretvanske županije.
Obalni pojas otočnog područja iznosi 16.427,84 ha (58,4% obalnog pojasa Županije) što čini 20,6% ukupne površine područja.
Na otočnom području evidentirano je 78 naselja, s 27.579 stanovnika (popis 1991.). Predviđanja za 2015. su 23.000 - 25.800 stanovnika što je 18,4% predviđenog broja stanovnika Županije. Gustoća naseljenosti otočnog područja iznosi 0,29-0,32 st/ha*.
Koncentracija stanovništva je najveća na otoku Korčula na kojem bi na 32% teritorije otočnog područja živjelo 64% otočnog stanovništva, od kojih 88% u postojećim i planiranim gradskim naseljima - Korčula, Vela Luka, Blato, prema vizijama razvitka 2015.g.
Pored navedenih gradskih naselja policentričnim sustavom naselja omogućilo bi se osamostaljivanje naselja s urbanim obilježjima za što najveće predispozicije imaju naselja Ston, Trpanj i Orebić. Popunjavanjem naselja, prvenstveno općinskih središta, osnovnim centralnim funkcijama i osnovnim javnim i društvenim sadržajima omogućio bi se kvalitetniji način života lokalnog stanovništva, prema planiranoj slici o rasporedu djelatnosti i gospodarskih kapaciteta što se izlaže u sljedećim poglavljima.

a) Izgradnja u građevinskom području

Površine za razvoj naselja zauzimaju 3251,07[1] ha što iznosi 4,0% površine otočnog područja. Izgradnja u obalnom pojasu zastupljena je sa 72,3% (2259,85 ha) ukupne građevinske površine. Zauzetost prostora otočnog područja u odnosu na postojeću izgrađenost iznosi 478 m^2/st. Gustoća stanovništva (Gnst)* iznosi 7,07-7,9st/ha.

Planirana građevinska područja sadrže površine za

Stanovanje:
površine naselja GP - stanovanje, mješovita namjena -S, i površine za sekundarno stanovanje -SS

Gospodarski sadržaji:

- **proizvodna namjena:** pretežito industrijska-I1, pretežito zanatska -I2, pretežito prehrambeno-prerađivačka -I3
- **poslovna namjena:** pretežito uslužna -K1, pretežito trgovačka -K2, komunalno-servisna -K3, mješovite zone pretežito poslovne -K5
- **ugostiteljsko-turistička namjena:** hotel -T1, turističko naselje -T2, kamp -T3, turističke vile -T4, marina -T5, privezište -P, mješovite zone pretežito turističke -T6, ugostiteljstvo -T7, rezerve-T8
- **površine za iskorištavanje mineralnih sirovina (eksploatacijsko polje i istražni prostori):** eksploatacija kamena -E3, soli -E5,
- **površine uzgajališta - marikultura:** uzgajalište školjkaša -H1, kavezni uzgoj riba -H2,

Športsko-rekreacijska namjena:
športska dvorana -R4, športska igrališta -R5, kupališne zone -R6).

---

* Gustoća naseljenosti - odnos broja stanovnika i ukupne površine Općine/Grada

[1] u površinu nisu uključene površine za iskorištavanje mineralnih sirovina (E) i športsko-rekreacijska namjena (R)

*Gustoća stanovništva (G_{nst}) - odnos broja stanovnika i površine obuhvata plana (građevna područja)

Predviđene površine za razvoj naselja planirane su na načelu racionalnog korištenja prostora tako da može utvrditi kako nijedno područje otočnog prostora nije u **prostoru visokog intenziteta korištenja**, da su područja od naselja Račišća do naselja Lumbarda (naselja Račišća, dijelovi naselja Pupnat i Žrnovo u obalnom dijelu, Lumbarda, Grad Korčula), obalno područje Općine Vela Luka (naselje Vela Luka) na otoku Korčuli, te od naselja Orebić do naselja Lovišta (naselja Orebić, Kučišta, Viganj, Lovišta) na poluotoku Pelješcu u **prostoru srednjeg intenziteta korištenja** za koje se predviđa proširenje građevinskog područja samo u slučaju da ne postoje rezerve neizgrađenog prostora veće od 10% unutar postojećeg građevinskog područja, odnosno područja označenih obalnom linijom koja su trajno izmijenila osobine po kriteriju maksimalne zauzetosti prostora od 450 m^2/st neto. Postojeća izgrađenost navedenog područja iznosi između 40-50%.

U **prostoru niskog intenziteta korištenja** (sjeverna obala otoka Korčule zapadno od naselja Račišće do naselja Vela Luka, obalni pojas Općine Blato i Zavalatica, obalni pojas Općine Ston, posebice u Malostonskom zaljevu i Malom moru, sjeverna obala otoka Mljeta od naselja Pomene do naselja Okuklja, na otoku Lastovo od naselja Lučice na zapadu pa do Skrivene Luke) zabranjuje se daljnje proširenje građevinskih područja osim na područjima gdje su se postojećom izgradnjom narušile prirodne vrijednosti i trajno izmijenile osobine obale, te se za koncentraciju planiranih namjena predviđa korištenje sljedećih prostora:

Grad Korčula - uvala Zavalatica
Općina Blato - uvala Bristva, Žukova
Općina Janjina - Drače, Sreser
Općina Lastovo - luka Ubli, Pasadur, uvala Skrivena luka, Zaklopatica
Općina Mljet - naselja Pomena, Polače (u skladu s PPNP "Mljet"), Kozarica, Sobra, Prožurska luka, Okuklje, Saplunara
Općina Ston - uvale Malog Stona, Hodilja, Luke, Dube Stonske, Luka -Dubrava, Blaževo
Općina Vela Luka - uvala Gradina

Ostali dijelovi otočnog područja također pripadaju **prostoru niskog intenziteta korištenja,** u kojima se zadržava postojeća građevinska izgrađenost bez mogućnosti proširenja, naročito u dijelu obalnog pojasa i područja unutar zaštite prirodne ili spomeničke baštine.

Obzirom na ekološku i krajobraznu vrijednost smanjuju se sljedeća građevinska područja

Općina Janjina - poluotok Grad i predio Zapolje (smanjeno za cca 27 ha)
Općina Mljet - uvala Saplunara (smanjeno za cca 95 ha)
Općina Ston - područje Supavo u Stonskom kanalu (smanjeno za cca 7 ha)
Općina Trpanj - uvale Divna i Duba (smanjeno za cca 64 ha)

U cilju zaštite i očuvanja posebno vrijednih područja, potrebno je iz građevinskih područja isključiti sljedeće lokalitete

Općina Lumbarda - uvala Pržina
Općina Mljet - uvala Blaca
Općina Orebić - uvale Zamali i Zaglavak (Trstenik)
Općina Ston - uvale Priježba, Pržina do rta Marčuleti (Kobaš), uvala Vučina (Žuljana),
Općina Vela Luka - uvala Vela Stiniva

Stambena izgradnja

Prema prostorno-planskoj obradi građevinska područja namijenjena stanovanju možemo definirati kao

- zone za stambenu namjenu - za naselja u kojima su definirane ostale namjene (naselja za koja su izrađeni GUP-ovi Korčula, Blato-Vela Luka, Orebić)
- zone za mješovitu namjenu - u naseljima u kojima su ostale namjene interpolirane u funkciju stanovanja (sva ostala naselja).

Površina predviđena za stambenu izgradnju iznosi 2639,1 ha što je 81,2% ukupne planirane razvojne površine građevinskih područja otočnog dijela Županije. Od toga po procjeni; najmanje polovica stambene izgradnje će se 2015. nalaziti u obalnom području. Izgradnja sekundarnog stanovanja zastupljena je s 20,3% (498,21 ha) izgradnje u građevinskom području. Gustoća stanovanja (G_{bst})* ovog područja prema planiranim pokazateljima je 9,37-10,51st/ha.

*Gustoća stanovanja - G_{bst} - odnos broja stanovnika i građevnih površina predviđenih za stanovanje

Gospodarski sadržaji

Gospodarski sadržaji zapremaju površinu od 276,61[2]ha (8,5 % građevinskog područja otočnog dijela) pri čemu je najveći dio u obalnom pojasu.

U industriji prevladavaju prehrambeno-prerađivačke djelatnosti (vinarije, prerada maslina, prerada sardina) u svrhu poticanja poljoprivredne proizvodnje. Postojeći i planirani lokaliteti **industrijskih (proizvodnih) kapaciteta** izloženi su u nastavku.

Postojeći lokaliteti

Pretežito industrijska namjena
Grad Korčula - lokalitet Dominče (brodogradilište)
Općina Blato - lokalitet južno od Veprijaka

Pretežito prehrambeno-prerađivačka namjena
Grad Korčula - Čara, Račišće
Općina Blato - Blato (2)
Općina Janjina - Janjina, Drače
Općina Mljet - Maranovići
Općina Orebić - Trstenik, Potomje (lokalitet istočno od naselja, i u polju), Kuna Pelješka, Donja Banda (lokalitet Županja Selo),
Općina Smokvica - Smokvica
Općina Ston - Ston, Brijesta, Tomislavovac
Općina Vela Luka - naselje Vela Luka (3)

Pretežito zanatska namjena
Općina Blato - lokalitet istočno od Veprijaka
Općina Lumbarda - lokalitet Humac
Općina Vela Luka - Vela Luka

Planirani lokaliteti

Pretežito prehrambeno-prerađivačka namjena
Općina Orebić - Pijavičino (lokalitet istočno i zapadno od naselja), Kuna Pelješka, Stankovići, Lovište
Općina Trpanj - Gornja Vručica

Treba naglasiti da su naselja Potomje (poluotok Pelješac) i Blato (otok Korčula) predviđena kao poljoprivredni centri najvišeg ranga u Županiji. Ukupna površina predviđena za smještaj navedenih kapaciteta iznosi 144,03 ha što je 23,6% predviđene industrijske površine Županije. Planirane zone zastupljene su pretežito na području općina Orebić, Vela Luka i Blato.

Ukupna površina predviđena za **poslovni tip izgradnje** iznosi 132,58 ha (26,84% ukupne Županijske površine) od čega je 89% (118.08 ha) planiranih površina u naseljima Blato, Lastovo, Lumbarda, te gradu Korčuli, pretežito servisno-uslužnih značajki.

Postojeći lokaliteti poslovnog značenja

Pretežito uslužna namjena
Općina Lastovo - Lastovo
Općina Lumbarda - Lumbarda (lokalitet Koludert)
Općina Vela Luka - Vela Luka

Pretežito trgovačka namjena
Općina Vela Luka - Vela Luka
Općina Ston - Česvinica

Komunalno-servisna namjena
Općina Blato - Blato
Općina Orebić - Stankovići
Općina Vela Luka - Vela Luka

Planirani **poslovni** lokaliteti

Pretežito uslužna namjena
Grad Korčula - Korčula, Žrnovo, Čara
Općina Lastovo - Ubli
Općina Lumbarda - Lumbarda (lokalitet Mindel)
Općina Mljet - Babino Polje (lokalitet Žukovac)

Pretežito trgovačka namjena
Općina Blato - lokalitet Bristva

Komunalno-servisna namjena
Općina Orebić - Kuna

Budući da je stanovništvo otočnog područja orijentirano prema **turizmu** kao osnovnoj ili dopunskoj djelatnosti svakog domaćinstva, površina predviđena za tu namjenu iznosi 335,36 ha što je 20,3% ukupne građevinske površine ovog područja locirane 98,5 % u obalnom području. Turistički sadržaji nalaze se na područjima:

[2] površina proizvodna I i poslovna K, bez eksploatacijskih površina E

Postojeće lokacije su

Turistička naselja
Općina Blato - lokalitet Prišćapac
Općina Lumbarda - Mala glavica

Auto-kampovi
Općina Janjina - Sreser
Općina Lumbarda - Lumbarda
Općina Orebić - Kućište
Općina Ston - Dubrava (lokalitet Luka), Metohija (Prapratno)
Općina Vela Luka - lokalitet Tečar

Hoteli
Grad Kočula - "Marko Polo", "Bon Repos", "Korčula", "Liburna" i "Park"
Općina Blato - "Lipa"
Općina Lastovo - Pasadur("Pasadur")
Općina Lumbarda - Lumbarda, Lovor i Norik
Općina Orebić - Kućište (Perna), Podgorje (Rathaneum i Bellevue)
Općina Smokvica - Brna
Općina Ston – Ston ("Ston"), Mali Ston ("Ostrea"),
Općina Trpanj - "Faraon"
Općina Vela Luka - "Jadran-Dalmacija", "Korkira", "Kalos", "Posejdon", "Adria"

Luke posebne namjene (marine, privezišta)
Grad Korčula - ACI marina Korčula

Planirane lokacije su

Turistička naselja
Općina Lumbarda - Pelegrin
Općina Orebić - Potomje (lokalitet Borak), Donja Banda (Mokalo), Viganj (Liberan), Lovište (Bili Dvori)

Auto-kampovi
Općina Vela Luka - lokalitet Martina bok (Požar)

Hoteli
Općina Orebić - lokalitet Stanković (Dubravica)

Ugostiteljski sadržaji
Općina Ston - Putnikovići

Luke posebne namjene (marine, privezišta)
Grad Korčula - privezišta Korčula, Badija, Račišće
Općina Blato - privezište Otočac
Općina Lastovo - marina Pasadur (lokalitet Jurjeva Luka), privezište Skrivena luka
Općina Lumbarda - privezište Lumbarda
Općina Mljet - privezišta Okuklje, Prožura, Polače,
Općina Orebić - privezišta Orebić, Lovište, Trstenik
Općina Smokvica - privezište Brna
Općina Ston - privezišta Žuljana, Broce, Kobaš
Općina Trpanj - privezište Trpanj
Općina Vela Luka - privezišta Vela Luka, Gradina

Mješovita zona-pretežito turizam
Grad Korčula - Čara (lokalitet Žitna u Zavalatici)
Općina Blato - lokaliteti Dance, Prižba
Općina Lastovo - Skrivena Luka
Općina Mljet - Saplunara
Općina Ston - Ston (lokalitet Supavo)
Općina Trpanj - Duba, lokalitet Divna
Općina Vela Luka - lokaliteti Gradina, uvala Gabrica, Plitvine
Sve ostale građevinske zone u obalnom području

Rezerva za turizam
Grad Korčula - Žrnovo (Žrnovska Banja), Žrnovo (Zaglav), Pupnat (Koromačina), Račišće (Kneža),
Općina Blato - lokaliteti Otočac, Žukovo, Prižba
Općina Lastovo - Ubli
Općina Lumbarda - Lumbarda (bivša posebna zona)

Eksploatacijska polja i istražni prostori mineralnih sirovina

Površina rezervirana za eksploatacijska polja iznosi 81 ha na uglavnom već postojećim lokalitetima

Arhitektonski građevni kamen
Grad Korčula - Korčula (lokalitet Vrnik), Žrnovo (lokaliteti Oskorušica, Oštri rat i Vrbovica), Pupnat (lokalitet Piske), Račišće (lokalitet Vaja)
Općina Janjina - Sreser (lokalitet Sreser)
Općina Lumbarda - Lumbarda (lokaliteti Humac, Humac II, Humac III)

Tehnički građevni kamen
Općina Blato - Blato (lokalitet Kapja)
Općina Lastovo - Ubli (lokalitet Pod sv Lukom), Ubli (lokalitet Nogonja)
Općina Orebić - Stankovići (lokalitet Podvlaštica)

Eksploatacija morske soli
Općina Ston - Ston (lokalitet Ston)

Ukupna površina je 0,1% površine otočnog područja Županije predviđene za eksploataciju mineralnih sirovina.

Područja za akvakulturu

Akvakulturne površine zauzimaju 8554,62 ha što je 79,5% Županijske površine predviđene za korištenje mora. Eksploatacijsko područje mora iznosi 1,5% ukupne morske površine otočnog područja.

kavezni uzgoj morskih riba

Grad Korčula - uvala Kneža (sjeveroistočni dio otoka Korčule u Pelješkom kanalu)
Općina Blato - uvala Babina (u sredini sjevernog dijela otoka Korčula u Korčulanskom kanalu), od uvale Žukova do Prigradice (zapad. dio sjeverne obale otoka Korčule unutar hridi Naplovci), područje otoka Crklica, Srednjaka i Vrhovnjaka (jugozapadni dio otoka Korčule)
Općina Janjina - Popova Luka (od Žuljane do rta Zaglavak)
Općine Janjina, Orebić, Trpanj - sjeverozapadna obala poluotoka Pelješca od Sresera do rta Osičac u Lovištu
Općina Mljet - Sobra, Prožura, Okuklje (lokaliteti gdje se već uzgaja riba u kavezima ili je u pripremi), obalni pojas u Mljetskom kanalu (od Pustog Rta do Rta Križice)
Općina Vela Luka - od uvale Tankaraca do uvale Žukova (sjeverozapadni dio otoka Korčule)

uzgajalište školjkaša
Općine Ston, Janjina - Malostonski zaljev kao cjelina

Detaljni uvjeti i kapaciteti ovih zona utvrdit će se u PPUO/G.

Pored navedenih lokaliteta, na ostaloj površini mora omogućen je ribolov na sljedeći način*
"U ribolovnom moru obavljanje ribolova pridnenom koćom zabranjeno je
1. u priobalnom pojasu od jedne (1) morske milje od obale kopna ili otoka, grebena i hridi do položaja mreže u lovu
2. u priobalnom pojasu od dvije (2) morske molje od otoka Lastovo, Lastovnjaka, Vrhovnjaka, Glavat, Kopište, Mljet
11. u Neretvanskom kanalu, Malom moru, unutar akvatorija do spojnice između točaka A i B
    - točka A - Rt Višnjica na kopnu
    - točka B - uvala Vela Prapratna na poluotoku Pelješcu;
12. u Koločepskom kanalu, unutar akvatorija koji je unutar spojnica između točaka A i B, te C i D, te E i F, prolazom između otoka Jakljan i Šipan, te spojnicama između točaka G i H - točka A - Rt Petka na kopnu
    - točka B - Rt Bezdanj na otoku Koločep
    - točka C - Rt Čavalika na otoku Koločep
    - točka D - Rt Poluge na otoku Lopud
    - točka E - Benešin rat na otoku Lopud
    - točka F- Rt Prtuša na otoku Šipan
    - točka G - sjeverozapadni rt otoka Jakljen
    - točka H - Rt Vratnik na poluotoku Pelješcu

Ribolov obalnom povlačnom mrežom (kočicom) (NN, 83/00)
- u ribolovnoj zoni D ribolov kočicom smije se obavljati samo na lovištu od istočnog rta uvale Smokova do istočnog rta uvale Pržina na jugoistočnoj strani otoka Korčule
- u ribolovnoj zoni G lovište od županijske granice do rta Tanki na obali kopna u Neretvanskom kanalu
- od zapadnog rta uvale Tankaraca do zapadnog rta uvale Crna luka na sjeverozapadnoj obali otoka Korčule
- od rta Sreser do sjevernog rta uvale Perna na sjeverozapadnoj obali poluotoka Pelješac"

Ribolov ludrom, zagonicom i fružatom (NN, 83/00) - južna i sjeverna obala Korčule

Rekreacijske površine

Planirana površina za potrebe rekreacije iznosi 60,9 ha, od čega 89,3% (54,4 ha) u obalnom pojasu. U odnosu na ukupnu planiranu građevinsku površinu rekreativne namjene zauzimaju 1,8% predviđenog građevinskog područja.

Postojeći lokaliteti su

Športske dvorane
Općina Smokvica - Smokvica (Brna),

Športska igrališta, tereni i bazeni
Grad Korčula - Korčula (lokaliteti ekonomija i Badija)
Općina Blato - Blato
Općina Janjina - Janjina
Općina Lastovo - Pasadur (uz hotel Solitudo), Uble (na Baškom ratu),
Općina Lumbarda - Lumbarda (lokalitet Koludert)
Općina Orebić - Orebić
Općina Smokvica - Smokvica (Brna i Istruga)
Općina Ston - Ston, Putnikovići, Metohija (lokalitet Prapratno teniski tereni)
Općina Trpanj - Trpanj
Općina Vela Luka - Vela Luka (lokalitet Mrki rat), Kale (bazen) u uvalama Triporte i Plitvine i na otoku Proizd

Kupališne zone
Grad Korčula - na korčulanskim otočićima, Račišće (u uvali Samograd i Vaja), Čara (uvala Žitna-Zavalatica), Pupnat (Pupnatska luka), Žrnovo (lokalitet Tri žala), otok Badija
Općina Blato - potez južne obale naselja (Nova-Garma-Karbuni-Grščica-Prižba-Vinašac) i sjeverne (potez od Prigradice na istok)
Općina Lastovo - Pasadur (uvala Mali lago), Ubli, naselje Portoroz (u uvali Skrivena luka), Glavat (na otocima Lastovnjacima), Lastovo/Zaklopatica

* Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva "Pravilnik o obavljanju ribolova pridnenom povlačnom mrežom-kočom" (NN, 69/97)

Općina Lumbarda - Prvi žal, Mala glavica, Tatinja, Bili žal, Lenga, Ražnić i Pržina
Općina Mljet - Saplunara
Općina Orebić - Viganj/Kućište (lokalitet Liberan)
Općina Ston - Metohija (lokalitet Prapratno)
Općina Trpanj - Trpanj, Duba/Donja Vručica (u naselju i lokaliteti Duba i Divna)
Općina Vela Luka - na otoku Proizd, Ošjak, potez uvale Plitvine-Mikulina luka-Tudorovica, Vranac, uvala Gradina-Stračinčica-Meja-Topliš, uvale Tankaraca-Žukova-Prapratna, uvala Poplat, Tri porte

Planirani lokaliteti su

Športske dvorane
Općina Blato - Blato (na ulazu s istočne strane u centar)
Općina Orebić - Orebić
Općina Vela Luka - Vela Luka (lokalitet Mrki rat)

Športska igrališta, tereni i bazeni
Grad Korčula - Čara (u Zavalatici), Blato (Prigradica, na Ratku, na Otočcu)

U cijelom obalnom pojasu postoje izuzetne pogodnosti za rekreaciju na moru poput jedrenja, jedrenja na dasci, ronjenja, podvodnog fotografiranja, športskog ribolova, kupanja, plivanja na kratke i duge staze te promatranja pridnenih biocenoza iz turističkih podmornica i brodova sa staklenim dnom. Ovaj vid aktivnosti treba organizirati tako da se spriječe konflikti s korisnicima pojedinoga prostora, odnosno s mjerama zaštite okoliša.
Za sve navedene djelatnosti pogodni su obala i obalno more u cjelini, a isključuju se luke, more u blizini kanalizacijskih, industrijskih ili hidroenergetskih ispusta s kružnom površinom od najmanje 500 m polumjera od ispusta i zone s posebnim zaštitnim mjerama.
Posebnom studijom o razvoju turizma i rekreacije trebalo bi odrediti specifične zahtjeve za svaki lokalitet, uzimajući u obzir dokumentirane činjenice koje se odnose na uvjete i ograničenja zbog otpadnih voda, mjera zaštite prirode i okoliša, konflikata u prostoru te realnih gradbenih kapaciteta u odnosu na investicijske zahtjeve. Predlažu se postojeće plaže i budući lokaliteti za istu namjenu uz poštivanje ograničenja i prirodnih značajki pojedinih područja i to:

Postojeće plaže
Grad Korčula - uvale Samograd, Vaja, Račišće, Kneža, Kneža-naselje, uvale Koromačna, Tri žala, Vrbovica, Luka Banja, Strečica, put Sv. Nikole, KPK - hotel Marko Polo; hotel Bon Repos, uvale Rasohatica, Orlanduša, Pupnatska luka, Žitna, Zavalatica
Općina Blato - Prišćapac, Prižba, uvale Velika Gršćica, Veliki Zaglav, mali Zaglav, Grdača, Garma, Slatina, Tri luke, Spiliška, Borova, Žajkova, Prigradica, uvala Kurija, uvala Žukova, rt Blaca, uvala Babina.
Općina Janjina - Drače, Sreser, uvala Luka.
Općina Lastovo - Pasadur, uvala Jurjeva luka, Prehodišće - rt Žrvanj, Ubli - rt Zaglav, uvala Zaklopatica, uvale Sv.Mihovil, Lučica, Skrivena luka, otok Saplun.
Općina Lumbarda - uvale Račište, Prvi žal, Tatinja, Bili žal, Pržina.
Općina Orebić - Crkvice, uvala Tajša, Lovišće, Lovišće (Mirce i Bili dvori), Sv. Ivan, Viganj, Kučišće, Perna (hotel Komodor), Perna (naselje), Orebić - hoteli Orsan, Bellevue, vala pod Mokalo, uvale Perilučica, Borje, Podobuče, Borak, Trstenik, Trstenik (uvale Zamali i Zaglavak)
Općina Smokvica - Brna, uvala Istruga.
Općina Ston - uvala Marčuleti, Kobaš, Broce, Duba stonska, uvala Brijesta, Žuljana (naselje, uvale Kremena i Vučina), uvale Kupjenova, Prapratno;
Općina Trpanj - Trpanj, uvale Belečica, Divna, Perna, Duba.
Općina Vela Luka - uvale Zaklopatica, Malo Dance, Veliko Dance, mala i velika Trstena, Veli Pržnjak, Poplat, Pičena, Gabrica, Vela Luka - Posejdon, uvale Plitvine, Mikulina luka, Tudorovica, Fuža, Gradina, Strčinćica, Topliš, Bačvica, Perna Privale, Perna, Bili Bok, Batala, Kursar, Ježina, Tarita, Martina bok, Tankaraca, Žukova, Prihodnja, Vela Stiniva, Pod meju, Zaklopatica, Zanavlje, Strmena, Badnjena, Sprtišća, Triporte, uvala Lovišta

Zona rekreacije
Grad Korčula - otočić Badija
Općina Vela Luka - otočić Proizd i Ošjak

Groblja

Površine predviđene za groblja postoje kao i navedeni lokaliteti. Zbog dosad neadekvatne planske obrade ove oblasti, s vremenom se pojavila potreba stanovništva za proširenjem prvobitnih lokacija, tako da je veći dio lokaliteta proširen odgovarajućim ili neodgovarajućim dogradnjama, ovisno o pojedinom području. Većina lokaliteta ima mogućnost proširenja, pa potrebe za novoplaniranim površinama nema. Postojeća groblja su smještena u sljedećim naseljima:

Mjesna groblja
Grad Korčula - gradsko groblje Sv.Luke i Sv.Antuna, Čara (Čara), Pupnat (Plištice-Kneže, Sv.Juraj u Pupnatu), Račišće (Sv.Vlaho), Žrnovo (Sv.Vid)
Općina Blato - Blato (Sveti Križ)
Općina Janjina - Janjina (Sv.Stjepan), Osobjava (Gospe od Zdravlja u "Dočiću"), Sreser (Mala Gospa)
Općina Lastovo - Lastovo (na "Lužu"-Gospa u polju)
Općina Lumbarda - Lumbarda (Sv.Ivan)
Općina Mljet - Babino Polje (Sv.Vlaho, Mirogoj), Blato (Sv.Petar i Pavao), Goveđari (Sladingrad, Sv.Marija), Korita (Sv.Vid), Maranovići (Sv.Antun), Prožura (Sv.Rok)
Općina Orebić - Grad Orebić (Velika Gospa, Sv.Juraj), Oskorušno (Sv.Trojstvo), Pijavičino (Sv.Matija), Podgorje (Velika Gospa), Podobuče (Sv.Andrija, Gospa od Sniga u Borju), Potomje (Sv.Petar), Stankovići (Sv.Juraj), Trstenik (Sv.Mihovil), Viganj (Sv.Mihovil), Donja Banda (Sv.Ivan u

Prizdrini), Kučište (Sv.Lucija), Kuna Pelješka (Sv.Spas), Lovište (Sv.Lovište)
Općina Smokvica - Smokvica (Sv.Ciprijan)
Općina Ston - Boljenovići (Sv.Ciprijan), Brijesta (Sv.Liberan), Broce (Svi Sveti), Česvinica (Sv.Nikola), Dančanje (Sv.Mihajlo), Duba Stonska (Sv.Nikola), Dubrava (Sv.Mihovil), Hodilje (Sv.Vid), Mali Ston (Sv.Ana), Putniković (Gospa od Rozarije), Sparagovići (Sv.Ivan), Ston (Sv.Kate), Zaton Doli (Sv.Petar-Zamaslina, Sv.Mihajlo), Žuljana (Sv.Martin)
Općina Trpanj - Donja Vrućica (Sv.Kuzma i Damjana), Duba Pelješka (Sv.Margarita, Sv.Ilija), Gornja Vrućica (Gospe od Milosrđa), Trpanj (Sv.Gospa od Milosrđa)
Općina Vela Luka - Vela Luka (Sv.Rok)

b) Izgradnja u izvangrađevinskom području

Elektroenergetski koridori, površine posebne namjene i infrastrukturni sustavi smješteni su u izvangrađevinsko područje. Planirana površina je 3,3% od ukupne površine područja.

Infrastrukturni sustavi

Zaključna ocjena koja proizlazi iz analize postojećeg stanja, statističkih pokazatelja ukazuju da su problemi otočnog područja najizraženiji u demografskom, sociološkom (osim otoka Korčule) i ekonomskom pogledu. Jedan od glavnih uzroka takvog stanja je nedostatak infrastrukturnih sustava - prvenstveno prometnih. Županijski plan svojim rješenjima pokušava omogućiti ravnopravniji odnos otočnog i kopnenog dijela Županije, koji bi omogućio ozdravljenje poljoprivrede, gospodarstva (prvenstveno turizma), te ostalih djelatnosti što bi zadržalo i vratilo stanovništvo u ova područja. Infrastrukturni sustavi prikazani su na karti 2 “Infrastrukturni sustavi”.

Cestovni promet

Izgradnjom mosta Pelješac-Klek omogućilo bi se nesmetano povezivanje otočnog prostora sa ostalim dijelom Republike Hrvatske. Prije toga je potrebno provesti postupak izrade Procjene utjecaja na okoliš da bi se na temelju tih rezultata donijela odluka o realizaciji ovog projekta. Predviđa se rekonstrukcija i modernizacija postojeće Pelješke ceste D414 koja dobiva i svoje nove dionice spoj na most Klek-Pelješac, te obilaznica Stona (s varijantnim rješenjem prijelaza Stonskog kanala mostom ili obilaska tunelom), Ponikava, Janjine, Kapetana, Orebića. Povezivanje poluotoka Pelješca s otokom Korčula, pored trajektne veze, omogućilo bi se i izgradnjom mosta ili uranjanjem tunela na najužem dijelu između rta Sv. Ivan na Pelješcu i uvale Kneža na Korčuli. Predviđa se izgradnja spojne ceste Kneža-Pupnat, kao i izgradnja obilaznica naselja Čara, Smokvica, Žrnovo. Za poboljšanje cestovnog prometa na otoku Mljetu potrebno je rekonstruirati postojeću državnu cestu D120 i izvesti obilaznice naselja Polače, Babino Polje, Sobra.
Površina pod cestama iznosi 2105,5 ha ili 2,64% ukupne površine otočnog područja. Učešće planiranih cestovnih poteza spram postojeće cestovne strukture iznosi 79%.

Pomorski promet

Pored cestovne, od izuzetne je važnosti i pomorska povezanost otoka koja bi omogućila brži dnevni promet prvenstveno na lokalnoj razini, te bolju povezanost sa županijskim centrom. Planiraju se sljedeće veze

- brza brodska veza Lastovo-Brna-Pomena-Dubrovnik;
- brodska veza Dubrovnik-Okuklje-Sobra-Kozarica-Polače;
- trajektne veze Prapratno-Sobra te Vela Luka-Ubli.

Postojeće luke su

Luke županijskog značaja
Grad Korčula - luka Korčula - putnička luka
Općina Trpanj - luka Trpanj - putnička luka
Općina Vela Luka - luka Vela Luka - putnička luka
Općina Orebić - luka Orebić - putnička luka

Luke lokalnog značaja
Grad Korčula - Badija, Korčula, Uš, Pupnatska Luka, Račišće, Zavalatica
Općina Blato - Bristva, Gršćica, Prigradica i Prižba
Općina Janjina - Drače, Sreser i Sutvid
Općina Lastovo - Lučica (Lastovo), Pasadur, Sv.Mihovil, Ubli, Zaklopatica
Općina Lumbarda - Lumbarda (naselje i marina)
Općina Mljet - Kozarica, Okuklje, Polače, Pomena, Prožura, Saplunara, i Sobra (naselje i trajektno pristanište)
Općina Orebić - Crkvice, Kučište, Lovište, Perna, Podobuče, Trstenik i Viganj
Općina Smokvica - Brna
Općina Ston - Brijesta, Broce, Hodilje, Luka, Prapratno, Ston, Mali Ston i Žuljana
Općina Trpanj - Duba Trpanjska i Trpanj
Općina Vela Luka - Vela Luka

Luka posebne namjene
Grad Korčula - ACI marina Korčula

Privezišta

Grad Korčula - Medvinjak, Žrnovska Banja, Kneža
Općina Janjina - Brijesta
Općina Lumbarda - u uvali Tatinja
Općina Ston - Kobaš, Stonska Duba i Bijejavica
Općina Vela Luka - Tankaraca, Žukova, Prihonja, Prapratna, Poplat, Triporte, Mikulina Luka, Tudorovica, Pičena, Gabrica i Gradina

Planirane luke su

Luka županijskog značaja
Općina Orebić - trajektna luka u zoni naselja Perna

Zračni promet
Prema postojećim studijama planira se izgradnja zračne luke Korčula na području Općine Smokvica, te zračne luke Lastovo. Izgradnja helidroma predviđena je u Korčuli, Blatu (otok Korčula), Ublima (otok Lastovo), Dugom Polju (otok Mljet), Janjini i Perni (poluotok Pelješac).
Površina rezervirana za navedene namjene iznosi 27,6 ha, što iznosi 0,03% ukupne površine otočnog područja, odnosno 0,9% izgrađenog dijela izvan građevinskog područja otočnog dijela. Potrebno je razmotriti mogućnosti gradnje privezišta ili pontona u svim lukama na otocima koji svojim maritimnim značajkama pružaju mogućnost organiziranja hidroavionskog prometa.

Vodoopskrba
Vodoopskrbnim sustavom Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo, okosnicom za vodoopskrbu većeg dijela Pelješca, Korčule, Mljeta i Lastova, planira se rješenje problema opskrbe vodom na ovom području. Dio problema Općine Ston, od Stona do Boljenovića, riješio bi se zasebnim vodoopskrbnim sustavom.

Odvodnja
Veći dio otočnog područja nema riješen sustav odvodnje, dok su postojeći sustavi (grad Korčula, naselja Lastovo, Lumbarda) nedovoljnih kapaciteta i bez uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Plan predlaže rješenje odvodnim sustavima pojedinih područja s naglaskom na odvodni sustav Malostonskog zaljeva i Nacionalnog parka Mljet, Korčule i Vela Luke.

Elektroopskrba
Rekonstrukcijom postojeće 110kV TS Blato, izgradnjom 110kV TS Korčula, te izgradnjom novoplanirane 35kV (110kV) TS Janjina, 35kV TS Lastovo, 35kV TS Blato (Mljet) stanovnicima otočnog područja omogućio bi se visok stupanj iskoristivosti elektroenergetskog sustava.

c) Poljoprivredne, šumske i ostale površine

Na otočnom području nalazi se 9331,29 ha obradivog tla ili 38,92-39,3% ukupno obradivog tla Županije. Prema strukturi obradivog tla (maslinjaci, vinogradi, oranice, livade) može se zaključiti da je otočni dio Županije maslinarsko-vinogradarski po vrsti poljoprivredne proizvodnje, te da postoje dovoljne površine oranica i livada na kojima bi se i dalje moglo razvijati posebno vinogradarstvo, osjetno smanjene površine (u posljednjih 40 godina za 1520 ha ili za 40%). No ono je i danas najveći i najvažniji prihod pučanstvu. Uostalom, vina iz otočnog dijela Županije spadaju u naša najkvalitetnija vrhunska bijela, posebno crna vina u našoj državi (od bijelih Pošip, Rukatac, Grk, Sv. Ana, a od crnih Dingač, Postup, Orebić itd.)
Vinogradarstvo i vinarstvo i u budućnosti će predstavljati najvažnije grane poljoprivredne proizvodnje u otočnom dijelu Županije, zbog čega i dalje treba podržavati premiju od 700DEM/ha koju država daje po ha vinograda.
Kao vrlo vrijedne površine na poluotoku Pelješcu (10% ukupne obradive površine otočnog područja), posebno treba zaštititi one na kojima se sada uzgaja vinova loza ili gdje bi se mogla uzgajati radi proizvodnje vrhunskih, ekoloških vina, a to su

- pjeskovita tla (pržine) u okolici mjesta Lumbarde, Čarsko polje, polja oko mjesta Smokvice na otoku Korčuli, područje Dingača, Trstenika, Postupa, predjeli na potezu iznad Orebića do Bilog polja, Dranče kraj Janjine, okolina crkve sv. Ane u Putnikoviću, te predjeli Ponikve-Mili.

Jedan od pravaca razvoja otočnog dijela Županije na predjelima gdje je moguće interventno natapanje vodom (dio Stonskog polja i Blatskog polja) proizvodnja je stolnog grožđa radi potreba tijekom turističke sezone.

Maslinarstvo, iako po površini zauzima prvo mjesto, nema najveći ekonomski značaj. Naime, uzgoj maslina, bolje reći berba plodova, traži veliki broj radne snage u kojoj se oskudijeva, a u samom se maslinarstvu postiže mala dobit. Iz tih razloga su u zadnje 42 godine površine pod maslinama smanjene za 2200 ha odnosno za 42,32%.
Teško je očekivati porast površina pod maslinicima, ali se može očekivati porast uroda i proizvodnje maslinovog ulja, jer se pomlađivanjem starih, a posebno u požarima stradalih stabala, boljim agrotehničkim mjerama i racionalnijom preradom mogu postići veći urodi i bolja kakvoća ulja što je osnova opstanka i razvoja te grane proizvodnje. Posebno treba istaknuti da je samo u ljetu 1998. na otočnom dijelu Županije od požara stradalo oko 50000 stabala maslina (najviše u okolici Smokvice na otoku Korčuli) što je ne samo nanijelo velike štete tamošnjem stanovništvu, nego i jako oštetilo cijeli krajolik. Požari na otocima, a i drugdje, vrlo poticajno djeluju na pojavu erozije i ogoljivanja poljoprivrednog i šumskog zemljišta.

Također treba istaknuti kako je prijeko potrebno svim ekonomskim i agrarnim mjerama poticati proizvodnju maslinovog ulja visoke kakvoće, zaštićenog geografskog podrijetla, kao posebnog ekološkog proizvoda otoka Županije. Iz tog razloga treba i dalje podržavati premiju u iznosu od 0,89 kuna koju država daje na kilogram proizvedenog ploda masline, uz istodobno nastojanje da se premija dobiva i na plasman ulja visoke kakvoće na domaćem i inozemnom tržištu. U svrhu spomenutog zadatka potrebito je na otoku Mljetu, Šipanu i dijelu poluotoka Pelješca pripomoći izgradnji postrojenja za preradu ploda masline, jer se to sada obavlja na vrlo zastarjeli i neracionalan način.
Položaji na kojima se uzgajaju masline uglavnom su padine brežuljaka i obodi polja u kojima se nalaze vinogradi, što posebno obilježava ta područja. No, oko tih obradivih tala, maslinika i vinograda potrebno je smanjiti neracionalan i divlji rast borove šume koja je jedan od velikih neprijatelja obradivih i kultiviranih tala. Naime, borova šuma u neposrednoj blizini maslinika i vinograda stalna je opasnost od katastrofalnih požara kao onih iz ljeta 1998.
Na poljima s mogućnošću natapanje (Blatsko polje, Stonsko polje i dr.) i dalje treba podržavati i usmjeravati uzgoj raznovrsnog povrća na otvorenim površinama i plastenicima, radi potreba tamošnjeg pučanstva, ali i potreba tijekom turističke sezone.

Na jednom dijelu otočnog dijela Županije, na manjim zaravnima ili terasama potrebno je podržavati uzgoj raznovrsnih južnih voćaka, posebno agruma, bajama, trešanja i rogača (premda za njegov plod nema velikog zanimanja). (Npr. uzgoj agruma u Trpanjskom polju, polje iznad sela Sreser, u polju Brijesta, na dijelu Stonskog polja, niz cijelu Orebićku rivijeru Orebić-Viganj.) Postoje povoljni klimatski uvjeti za razvoj južnog voćarstva, što je ujedno tradicija i posebnost tog područja postoje na velikom dijelu otočnog dijela Županije.
Uzgoj stoke sitnog zuba na dijelu otočnog dijela Županije nije se održao zbog nedostatka radne snage, ali i radi suša koje onemogućavaju proizvodnju dodatne stočne hrane tijekom kišnih i hladnih zimskih mjeseci. No, trebalo bi održati i razvijati obiteljska gospodarstva koja uzgajaju perad za proizvodnju jaja i mesa. Na velikom dijelu poluotoka Pelješca moguće je razvijati pčelarstvo i proizvodnju meda.
Svakako da o razvoju turizma na otočnom dijelu jako ovisi razvoj cjelokupne poljoprivredne proizvodnje. Ne samo zato što zbog turizma dolazi do velike potrošnje poljoprivrednih proizvoda, već i zato što je na cijelom području dopunski ili glavni izvor prihoda obiteljskih gospodarstava. Bez njegovog razvoja nema boljeg i većeg porasta osobnog i društvenog standarda. Isto tako turizam je usko povezan s razvojem ribarstva kao dopunske djelatnosti na tom području. Čista poljoprivredna gospodarstva koja bi trebala imati najmanje oko 3 do 4 ha vinograda za svoj održivi opstanak mogu izrazitije djelovati jedino na dijelu poluotoka Pelješca (Pelješka župa) i otoku Korčuli (Čara-Smokvica) te na otoku Lastovo.

Opskrba vodom ne samo za piće i potrebe turizma, nego i za potrebita natapanja poljoprivrednih površina, jedan je od bitnih čimbenika razvoja otočnog dijela. Jedino vodom za natapanje može se učiniti korjeniti preokret u uzgoju poljoprivrednih kultura i stjecanju prihoda obiteljskih gospodarstava.
Prometna povezanost s kopnom, kao i unutar tog područja, također je jedan od bitnih životnih uvjeta opstanka mlađih naraštaja u otočnim uvjetima življenja.

Šumske površine zastupljene su u dvije kategorije:

- gospodarske i zaštitne (Š1)
- šume posebne i rekreativne namjene (Š3)

Ukupna površina šumskog pokrova iznosi 27624,58 ha, što je 34,7% ukupne površine otočnog područja, od toga 89,1 % gospodarske i zaštitne šume s dalmatinskim obilježjem.
Ostale poljoprivredne i šumske površine zauzimaju površinu od 45,3 % ukupne površine otočnog područja.

Iskaz prostornih pokazatelja za otočno područje Županije (2015)

red. broj	DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA OTOČNO PODRUČJE	Oznaka	Ukupno ha	% od površ. Županije za pojedine namjene	stan/ha ha/stan*
1.0.	**ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA**				
1.1.	Građev. područja ukupno		2639,10	41,20	8,7-9,7
	izgrađeni dio građevin. područja ukupno		1136,60	38,55	
1.2.	Izgrađene strukture izvan građev. područja	**I**	144,03	25,05	159,6-179,1
	ukupno	**E**	60,95	40	377,4-423,3
		H	0,00	0,00	0
		K	132,58	26,84	173,5-194,6
		T	335,36	42,50	68,6-76,9
		R	60,88	4,39	377,8-423,7
1.3.	Poljoprivredne površine - ukupno	**P**	9331,29	38,92-39,30	0,4*
	Osobito vrijedno obradivo tlo	**P1**	969,10	89,43	
	vrijedno obradivo tlo	**P2**	5433,50	27,81-28,15	
	ostala obradiva tla	**P3**	2928,69	87,31	
1.4.	Šumske površine - ukupno	**Š**	27624,58	63,80-63,59	1,2-1,1*
	gospodarske i zaštitne	**Š1**	24600,68	56,81-56,63	
	posebne namjene	**Š3**	3023,90	97,58	
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine - ukupno	**PŠ**	36167,77-36348,17	41,76-41,6	1,5-1,4*
1.6	Ostale površine	**N**	552,70	40,43	0,02*
		IS	2092,85-2103,19	19,81-20,5	0,09-0,08*
		G	26,40	20,18	0,001*
	Otočno područje ukupno – kopno		**79.699**	**44,7**	**3,5-3,1***
1.7.	Korištenje mora				
	akvakultura	**H**	8554,62	78,5	0,37-0,33*
	ribarenje kočom	**F**	457585,6	75,29	19,89-17,7*
	ribarenje izuzev kočom	**O**	101651,8	77,27	4,41-3,94*
	Otočno područje ukupno – more		**567792,0**	**80,64**	**32,8-29,25***

3.2.1.3. ZAGORSKO PODRUČJE

Područje obuhvata Grad Metković i općine Kula Norinska, Pojezerje, Zažablje.

Prostor zagorskog područja iznosi 20589 ha kopnenog dijela što iznosi 11,6% površine Županije. U njemu je evidentirano 25 statističkih naselja, sa 17695 stanovnika (popis 1991.). Predviđanja za 2015. su 18400-21200 stanovnika što je 14,7% predviđenog broja stanovnika Županije.
Okosnica razvitka ovog područja je prostorni potez Ploče-Opuzen-Metković, odnosno razvoj grada Metkovića kao regionalnog središta. Područje ima izrazito granična obilježja s važnošću prometno-infrastrukturnog koridora. Mogućnosti područja su u razvoju poljoprivrede i industrije u službi poljoprivrede.

a) Izgradnja u građevinskom području

Stanovanje:
površine naselja GP - stanovanje i mješovita namjena

Gospodarski sadržaji:
- **proizvodna namjena:** pretežito industrijska -I1, pretežito zanatska -I2, pretežito prehrambeno-prerađivačka -I3 i pretežito građevinarska -I4
- **poslovna namjena:** pretežito uslužna -K1, pretežito trgovačka -K2, komunalno-servisna-K3,
- **ugostiteljsko-turistička namjena:** hotel -T1
- **površine za iskorištavanje mineralnih sirovina (eksploatacijsko polje i istražni prostori):** eksploatacija kamena -E3,

Športsko-rekreacijska namjena:
športska dvorana -R4, sportska igrališta -R5

U odnosu na koncepciju razvoja naselja, građevinska područja namijenjena stanovanju podijeljena su na
- zone za stambenu namjenu - u naseljima u kojima su definirane ostale namjene (grad Metković);
- zone za mješovitu namjenu - u naseljima u kojima su ostale namjene interpolirane u funkciju stanovanja.

Stambena izgradnja zastupljena je s 850,42 ha, što je 4,1 % zagorskog dijela Županije, odnosno 72,1% planirane građevinske površine.

Predviđene površine za razvoj naselja planirane su na načelu racionalnog korištenja prostora
a) **prostori visokog intenziteta korištenja** (uz rijeku Neretvu - područje Općine Kula Norinska i Grada Metkovića)
b) **prostori niskog intenziteta korištenja**
Ostali dijelovi zagorskog područja u kojima se zadržava postojeća izgrađenost bez mogućnosti proširenja. Naročito vrijedi za područja unutar zaštite prirodne ili spomeničke baštine.

Gospodarski sadržaji zapremaju površinu od 327,29[3]ha (27,7% građevinskog područja zagorskog dijela).

Industrijski kapaciteti zastupljeni su s 30,11ha što iznosi 5,24% industrije u Županiji. Postojeći lokaliteti **industrijskih (proizvodnih)** kapaciteta

[3] u površinu nisu uključene površine za iskorištavanje mineralnih sirovina (E) i športsko-rekreacijska namjena (R)

Pretežito prehrambeno-prerađivačka namjena
Grad Metković - Metković
Općina Zažablje - Badžula

Pretežito građevinarska namjena
Općina Zažablje - Bijeli Vir

Poslovni lokaliteti zapremaju 101,88 ha, što iznosi 20,63% površina poslovne namjene u Županiji. Postojeći **poslovni** lokaliteti su

Pretežito trgovačka namjena
Grad Metković - Metković (robna kuća, lokaliteti prema Vidu i na ulazu u grad)

Pretežito uslužna namjena
Općina Pojezerje - Otrić Seoci

Komunalno-servisna namjena
Grad Metković - Dubravica

Turistički kapaciteti u Zagorskom dijelu Županije zastupljeni su s 1,44 ha. Postojeći turistički kapaciteti su

Hoteli
Grad Metković - "Narona" i "MB"

Eksploatacijska polja

Površina rezervirana za eksploatacijska polja iznosi 7,4 ha.

Tehnički građevni kamen
Općina Zažablje - Bijeli Vir (lokalitet Bijeli Vir)

Rekreacijske površine

Planirana površina za potrebe rekreacije iznosi 0,87 ha, odnosno 0,09% građevinskog dijela zagorskog područja. Postojeći lokaliteti su

Sportska dvorana
Grad Metković - Metković

Sportska igrališta
Grad Metković - Metković

Groblja

Postojeće lokacije groblja svojim kapacitetima zadovoljavaju potrebe domicilnog stanovništva.

Mjesna groblja
Grad Metković - gradsko groblje Sv.Ivana, Dubravica (van funkcije), Glušci (pravoslavno groblje Sv.Đorđa), Vid (Sv.Vid)
Općina Kula Norinska - Borovci (Sv.Nikole), Desne (Sv.Juraj), Kula Norinska (Bagalović, Gospa od Karmena), Momići (Gospa Fatimska), Nova Sela (Sv.Ante)
Općina Pojezerje - Kobiljača (Gospa Jezerska), Mali Prolog (Ćiril i Metod), Otrić-Seoci (Sv.Nikola), Pozla Gora (Mala Gospa),
Općina Zažablje - Bijeli Vir (Srce Isusovo), Dobranje (Mala Gospa), Mlinište (Sv.Josip), Vidonje (Sv.Ivan Pod Svjetlinom)

b) Izgradnja u izvangrađevinskom području

Elektroenergetski koridori, površine posebne namjene i infrastrukturni sustavi smješteni su u izvangrađevinskom području. Planirana površina iznosi 1191,25 - 1304,81 ha što je 8,8-9,9% ukupne površine zagorskog područja.

Infrastrukturni sustavi

Infrastrukturni koridori iznose 1180,65 - 1294,21 ha i zauzimaju 99% izgradnje izvan građevinskog područja, a u odnosu na ukupnu izgrađenost zagorskog područja infrastrukturni sustavi zauzimaju 54,07-56,34%.

Cestovni promet

Planirani cestovni promet u varijantnim rješenjima detaljno je obrazložen u poglavlju 3.6.1. Infrastrukturni sustavi - Cestovni promet.
Površina koju zaprema cestovni promet iznosi 675,7 ha što čini 3,3% ukupne površine zagorskog područja.

Željeznički promet (2015.)
Zagorskim područjem prolazi dio planirane i postojeće trase željezničkog prometa, čija ukupna površina iznosi 508 ha, što čini 2,5% ukupne površine zagorskog područja.

Ostali infrastrukturni elementi detaljno su obrazloženi u poglavlju 3.5. Infrastrukturni sustavi.

c) Poljoprivredne, šumske i ostale površine

Zagorski dio Županije čine 4 jedinice lokalne samouprave i uprave ukupne poljoprivredne površine od 3299,08-3364 ha, što je 16,3% ukupnih površina zagorskog područja. Najveći dio obradivog tla čine oranice, zatim vinogradi, te voćnjaci i maslinici.
Po strukturi obradivog tla, odnosno vrsti poljoprivredne proizvodnje može se reći da je zagorski dio Županije povrtlarsko-ratarsko i vinogradarsko područje. Tijekom ljeta i jeseni najviše se proizvodi zimsko-proljetno povrće jer su klimatski uvjeti za njegovu proizvodnju povoljniji u odnosu na priobalni dio. Skoro sve se površine vinograda nalaze na ravničarskom dijelu Općine Pojezerje, dok se u okolici Metkovića i Kule Norinske nalaze voćnjaci. Uvjeti klime i tla uvjetovat će i u budućnosti isto obilježje proizvodnje. Spomenuta struktura obradivog tla i pašnjačke površine omogućuju uzgoj i držanje krava za proizvodnju mesa i mlijeka, ali i uzgoj ovaca, koza, svinja i peradi, te držanje pčela.

Skoro cijelo zagorsko područje Županije ima dostatne količine vode koje bi se regulacijom njenih tokova mogle znatno bolje i više koristiti za natapanje tla i rentabilniji uzgoj poljoprivrednih kultura.
Za najveći dio toga područja značajna je koncentracija stanovništva u Metkoviću ili njegovoj okolini, gdje su uvjeti življenja i zapošljavanja povoljniji. Brdski dio na kojem se ranije uzgajala stoka, znatno je opustio, jer se iz te proizvodnje nije mogao stjecati potrebit dohodak, zbog čega je nekoliko sela potpuno napušteno (primjerice Vidonje, i dr.).
Takva populacijska kretanja nameću potrebu boljeg čuvanja obradivog tla od prenamjene u okolini Metkovića.
Na zagorskom dijelu Županije i dalje će se održavati mješovita poljoprivredna obiteljska gospodarstva u kojima će poljoprivreda biti osnova stjecanja prihoda, a zaposlenje izvan poljoprivrede davati će dopunske prihode. Međutim, na dijelu Općine Pojezerje razvit će se najveći dio obiteljskih gospodarstava koji će se isključivo baviti poljoprivrednom proizvodnjom (okolina sela Otrići). Uzgoj vinove loze, povrća i držanja stoke bit će glavne grane proizvodnje uz uvjet dostatnih količina vode za natapanje, povećanja obradivih površina po gospodarstvu i primjenom novih tehnologija.

Šumske površine na ovom području su:
- gospodarske, zaštitne (Š1),
- posebne i rekreativne (Š3).

Ukupna površina šumskog pokrova iznosi 3802,15 - 3556,82 ha što je 17,3-18,4% ukupne površine zagorskog područja.

Ostale poljoprivredne i šumske površine zauzimaju površinu od 9216,87 - 9283,78 ha, što zauzima 44,8-45,1% ukupne površine zagorskog područja.

Iskaz prostornih pokazatelja za zagorsko područje Županije (2015.)

red. broj	DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA ZAGORSKO PODRUČJE	Oznaka	Ukupno ha	% od površ. Županije za pojedine namjene	stan/ha ha/stan*
1.0.	**ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA**				
1.1.	Građev. područja ukupno		850,42	13,27	21,7-24,93
	izgrađeni dio građev. područja ukupno		505,68	17,15	
1.2.	Izgrađene strukture izvan građevinskog područja ukupno	**I**	30,11	5,24	611,1-704,1
		E	7,4	4,8	2486-2864
		H	0,00	0,00	94,2-108,6
		K	101,88	20,63	180,6-208,1
		T	1,44	0,18	12777-14722
		R	0,87	0,06	21149-24368
1.3.	Poljoprivredne površine - ukupno	**P**	3299,08-3364	13,5-13,8	0,18-0,15*
	osobito vrijedno obradivo tlo	**P1**	0	0	
	vrijedno obradivo tlo	**P2**	3299,08-3364	14,33-13,94	
	ostala obradiva tla	**P3**	0	0	
!.4.	Šumske površine - ukupno	**Š**	3802,15-3556,82	8,80-8,16	0,16-0,2*
	gospodarske i zaštitne	**Š1**	3727,35-3482,02	9,29-8,59	
	posebne namjene	**Š3**	74,80	2,41	
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine - ukupno	**PŠ**	9216,87-9283,78	10,64	0,5-0,43*
1.6.	Vodne površine /kopno/ - ukupno	**V**	343,50	58,21	0,02*
1.7	Ostale površine	**N**	0,00	0	0
		IS	1180,65-1294,21	11.18-12,65	0,064-0,06*
		G	10,60	0,005	0,0005*
	Zagorsko područje ukupno – kopno		**20.589**	**11,6**	**0,89-0,97***

3.2.1.4. ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE 2015.

Prostor Dubrovačko-neretvanske županije iznosi 178249 ha kopnenog dijela što je 3,15% ukupne površine Republike Hrvatske, te 748988 ha morske površine (površina prema Državnoj geodetskoj upravi - digitalni podaci) što je 22,54% ukupne površine mora Republike Hrvatske. Obalni pojas Županije iznosi 28139,94 ha.

Prema statističkim podacima evidentirano je 225 naselja, raspoređenih u 22 jedinice lokalne samouprave (prema planiranom stanju 7 gradova - Dubrovnik, Metković, Opuzen, Ploče, Korčula, te predloženi Blato i Vela Luka) i 15 općina (Dubrovačko primorje, Janjina, Konavle, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Zažablje, Župa dubrovačka) s 122311 stanovnika prema popisu iz 1991. Predviđanja za 2015. su 125000-135000 stanovnika što uvjetuje planiranu gustoću naseljenosti od 0,7-0,76 st/ha*, dok je postojeća 0,69 st/ha.

a) Izgradnja u građevinskom području

Planirana građevinska područja sadrže površine za

Stanovanje:

površine naselja GP - stanovanje, mješovita namjena - S, i površine za sekundarno stanovanje - SS

Gospodarski sadržaji:

- **proizvodna namjena**: pretežito industrijska -I1, pretežito zanatska-I2, pretežito prehrambeno-prerađivačka- I3, pretežito građevinarska- I4
- **poslovna namjena:** pretežito uslužna -K1, pretežito trgovačka -K2, komunalno-servisna -K3, pretežito reciklažna -K4, mješovite zone pretežito poslovne -K5, pretežito garažno-poslovne -K6
- **ugostiteljsko-turistička namjena:** hotel -T1, turističko naselje -T2, kamp -T3, turističke vile -T4, marina -T5, privezište -P, mješovite zone pretežito turističke -T6, pretežito ugostiteljstvo -T7, rezerve -T8
- **površine za iskorištavanje mineralnih sirovina (eksploatacijsko polje i istražni prostori):** eksploatacija kamena -E3, eksploatacija pijeska -E4, soli -E5
- **površine uzgajališta - marikultura:** uzgajalište školjkaša-H1, kavezni uzgoj riba -H2, kavezni uzgoj riba i školjkaša -H3

Športsko-rekreacijska namjena:

golf igralište -R1, športska dvorana -R4, športska igrališta -R5, kupališne zone -R6.

Površine za razvoj naselja zauzimaju 8630,2[4] ha što iznosi 4,8% ukupne površine Županije od toga 74,2% (6404,82 ha) predviđeno za stanovanje. Zauzetost prostora Županije u odnosu na postojeću izgrađenost iznosi 297,6 m^2/st, dok je planirana zauzetost u prosjeku 624,22 - 674,16m^2/st. Gustoća stanovništva (Gnst)** iznosi 14,48-15,64 st/ha, dok je gustoća stanovanja (G_{bst})*** ovog područja prema planiranim pokazateljima 19,52-21,07 st/ha. Postojeća izgrađenost (3458,5[5] ha) iznosi 40% ukupne površine planirane za razvoj naselja.

Planirana izgradnja formirana je na način da se zadovolje potrebe stanovništva i prirodne mogućnosti, te već postojeća usmjerenja pojedinih općina/gradova. Do podjele Županije na tri područja u dosadašnjem razvoju ne dolazi samo zbog prirodnih obilježja, već i zbog specifičnosti i različitosti pojedinih područja.

Tako otočno područje ima naglašenu mogućnost širenja zona stanovanja, budući da je većina naselja mješovitog tipa predviđena u obalnom području. Za ovo područje Plan predviđa rezerve za turističke i rekreativne kapacitete. Ostali gospodarski kapaciteti (industrijski, uslužno-servisni,

---

* Gustoća naseljenosti - odnos broja stanovnika i ukupne površine Općine/Grada

4 u površinu nisu uključene površine za iskorištavanje mineralnih sirovina (E) i športsko-rekreacijska namjena (R)

** Gustoća stanovništva - G_{nst} - odnos broja stanovnika i površine obuhvata plana (građevna područja)

*** Gustoća stanovanja - G_{bst} - odnos broja stanovnika i građevnih površina predviđenih za stanovanje

5 u površinu nisu uključene površine za iskorištavanje mineralnih sirovina (E) i športsko-rekreacijska namjena (R)

eksploatacijski) zastupljeni su u naseljima s gradskim obilježjem - Korčula, Blato, Orebić, Vela Luka, te u naselju Ston.
Dok se otočno područje može sagledati kao cjelina jednakog rasporeda i zastupljenosti u svakoj sredini, priobalno je područje specifično po pojedinim općinama/gradovima. U Gradu Dubrovniku u kojem je smješten i županijski centar zastupljeni su svi vidovi namjena s naglaskom na rekreativne površine (golf tereni), dok su industrijski kapaciteti znatno naglašeni u Gradu Ploče, servisno-uslužni u Gradu Opuzenu te Općini Dubrovačko primorje. Turistički kapaciteti pored postojećih Grada Dubrovnika zastupljeni su u općinama Dubrovačko primorje i Konavle. Specifičnost priobalnog područja je u znatnim površinama namijenjenima rekreaciji na područjima gradova Dubrovnik i Ploče, te općina Dubrovačko primorje i Konavle.
Planiranje rezervi zagorskog područja uvjetovalo je opredijeljenost tog područja prema poljoprivredi, pa je Planom omogućeno širenje stambenih zona za potrebe stanovništva. Koncentracija servisno-uslužne namjene Županije planirana je za Grad Metković.

b) Izgradnja u izvangrađevinskom području

Površine, predviđene ovim Planom, za izgradnju izvangrađevinskog područja su sljedeće
- infrastrukturni sustavi
- površine posebne namjene

(Prema nekim tumačenjima u površine ove vrste spadaju i gospodarska namjena - površine za iskorištavanje mineralnih sirovina (eksploatacijska polja) E, te športsko rekreacijska namjena R.)

Planirana površina iznosi 12122,48-112649,4 ha što iznosi 6,8-7,1% ukupne površine Županije. Ukupna izgrađenost Županije iznosi 25801-26327,9[6] ha, pa je postotak izgrađenosti[****] 14,5-14,7% ukupne površine Županije. Potrebno je naglasiti da je infrastruktura zastupljena u 48,5%-49% ukupne izgradnje Županije. Budući da su infrastrukturni sustavi (cestovni promet, željeznički promet) prikazani u varijantnim rješenjima takvi su i dobiveni odnosi.

c) Poljoprivredne, šumske i ostale površine

Ostale neizgrađene Županijske površine dijele se na
- **poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene:** osobito vrijedno obradivo tlo -P1, vrijedno obradivo tlo -P2, ostala obradiva tla -P3
- **šume isključivo osnovne namjene:** gospodarske i zaštitne šume -Š1, šume posebne i rekreativne namjene -Š2
- **ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište:** PŠ
- **vodene površine:** V (vodotoci, jezera, retencije)

d) Kriteriji za određivanje normativa zauzetosti prostora

U usporedbi s izgrađenošću prostora Republike Hrvatske, kao i ostalih Županija, proizlazi da Dubrovačko-neretvanska županija 2015. odgovorno i racionalno koristi prostor i za izgradnju, kako to uostalom već pokazuje usporedna raščlamba postojećeg stanja.
Izgrađenost Dubrovačko-neretvanske županije od 4,8% pod građevinskim područjima u odnosu na izgrađenost Republike Hrvatske od 7,9%, odnosno ukupne izgrađenosti jadranske Hrvatske od 5,5% (tablični prikaz) govori o prosječno vrlo racionalnom sveukupnom tretiranju Županije. Međutim, pored tih prosječnih pokazatelja uočljive su razlike pojedinih gradova i općina. Veću racionalnost korištenja prostora pokazuje pet gradova nego sedamnaest općina i takav se odnos nastavlja kroz koncept prostornog uređenja (2015.).

[6] u površinu uključeno (GP+I+K+T)+(R+E+VJ)+(IS+N+G)

[****]Postotak izgrađenosti- odnos ukupne površine Županije s ukupnom izgrađenosti Županije (izgradnja u građevnom i izgradnja u van građevnom području)

Priobalno područje

Prema priloženim pokazateljima možemo utvrditi da je ovo područje racionalnog korištenja prostora. Pojedinačni pokazatelji ukazuju na preveliku zauzetost prostora u općinama Dubrovačko primorje i Slivno u kojima je prisutna izgradnja sekundarnog stanovanja kako u postojećem tako i u planiranom stanju. Lociranje takve gradnje je na nekoliko načina

- formiranjem nestatističkih naselja
  Općina Dubrovačko primorje - Ratac, Slađenovići
- interpolacijom u već postojeća statistička naselja (do 50 ili 100 stanovnika)
  Općina Slivno - Duboka, Klek, Komarna, Raba
- zaposjedanje obalnog pojasa na područjima koja nisu infrastrukturno uređena
  Općina Slivno - uvala Soline - Kremena

Otočno područje

Prema prostornim pokazateljima, priloženim unutar tekstualnog dijela pojedinih područja, otočno područje obilježeno je neracionalnim korištenjem prostora (osim Grada Korčule). Razlozi su nerazvijenost (zaostalost razvoja pojedinih općina Ston, Janjina, Trpanj, Lastovo, Mljet, dio Općine Orebić), depopulacija, ujedno i izrazita iskorištenost tih prostora za izgradnju sekundarnog stanovanja (povremenog stanovanja - vikend naselja). Evidentno je da se prisustvom takve vrste izgradnje znatno povećava građevinsko područje, broj stvarnih stanovnika ili stagnira ili, na ovom području, opada, a u razdoblju oko 3 mjeseca godišnje uvećava se dvostruko, pa čak i trostruko. Takvim vidom turističke izgradnje došlo je do formiranja naselja koja većim dijelom godine imaju minimalan broj stanovnika, a izgradnjom infrastrukturnih elemenata dobivaju izgled naselja. To su područja

Grad Korčula - Zavalatica, Vrnik, Žrnovska Banja
Općina Blato - Prigradica, Prižba
Općina Orebić - Crkvice, Mokalo
Općina Smokvica - Brna
Općina Ston - Luka-Dubrava, Prapratno
Općina Vela Luka - Gradina, Triporta

Takav vid izgradnje zastupljen je i u statističkim naseljima s već postojećom velikom zauzetošću prostora i to u naseljima ispod 50 ili 100 stalnih stanovnika

Općina Janjina - Drače, Osobjava, Sreser
Općina Lastovo - Pasadur, Skrivena luka;
Općina Mljet - Okuklje, Prožurska luka, Saplunara, Sobra
Općina Orebić - Podobuče
Općina Ston - Duba Stonska

Velik dio obalnog područja, koji nije infrastrukturno opremljen, zauzet je sekundarnom izgradnjom koja je velikim dijelom i divlja gradnja

Grad Korčula - uvale Rasohatica, Vrbovica, Koromačina, Kneža, Pavija luka, Orlanduša, Bačve, Ćavića vala, Pupnatska luka
Općina Blato - Garma, Karbuni, Prišćapac, Rasoha, Babina, Žukova, Bristva, Črnja luka
Općina Janjina - potez uvala Bratkovica - uvale Sutvid
Općina Lastovo - Prehodišće, Mali Lago
Općina Mljet - uvala Sutmiholjska, Saplunara
Općina Orebić - Borak, Velika Prapratna
Općina Smokvica - Vinašac
Općina Ston - potez Mali Kabo - Žuronja, Blaževo
Općina Vela Luka - uvala Prapratna, Prihonja, Žukova, Tankaraca, Stračinčica, Pelegrin, Tudorovica, Mikulina luka, Gabrica, Poplat

Zagorsko područje

U dijelovima općina Kula Norinska i Pojezerje prisutan je način izgradnje stambenih objekata na poljoprivrednom zemljištu veće površine, pa su te površine obračunate kao dio građevinskog područja - okućnica, a uvjetovalo je povećanje stvarne zauzetosti prostora u tim Općinama. Ukupna ocjena korištenja ovog prostora je racionalnost.

Tablični prikaz zauzetosti prostora županijskih područja 2015.

područje	broj stanovnika	Građevinsko područje (ha)			zauzetost prostora m^2/st	
		Naselje (ha)	Sekundarno stanovanje (ha)	izgrađenost sekundarnog stanovanja u odnosu građ. područje ukupno (%/)	u odnosu na građ. područje Naselja (m^2/st)	u odnosu na ukupno predvid. izgrađenost /GP+I+K+T/-(m^2/ha)
Otočno	23 000-25 800	2033,7	605,4	22,9	1023-1147	1260-1413
Priobalno	87 000-92 500	2824,9	90,4	3,1	315-335	454-483
Zagorsko	18 400-21 200	850,41		-	401-462	556-641
Županija	**125 000-135 000**	**5709,1**	**695,8**	**10,8**	**423-457**	**624-674**

Prema priloženim pokazateljima možemo reći da normativ zauzetosti prostora od 300m^2 nije primjenjiv za sva područja ove Županije, zbog raznolikosti načina organizacije prostora i razmještaja stanovništva.

Zadovoljenje potreba prostora i stanovništva, ujedno i razjašnjenje korištenja prostora, nalaže definiciju kategorije **sekundarno stanovanje** - izgradnja vikend objekata ili naselja, dosad uklopljenih u stambenu izgradnju naselja, koja čine bilancu površina općine/grada. Zastupljenost toga vida izgradnje naglašena je u većini općina otočnog područja, te u Općini Dubrovačko primorje. Pored te kategorije potrebno je i definirati i izgradnju na poljoprivrednom zemljištu.

Analiza izgradnje u prostoru pokazala je četiri (4) različita tretmana prostora

- interpolaciju sekundarnog stanovanja u postojeća naselja u svim općinama obalnog područja
- formiranje novih naselja izrazito za potrebe sekundarnog stanovanja s već provedenim osnovnim infrastrukturnim elementima (cesta, elektroopskrba, vodoopskrba, telekomunikacije)
- izgradnja pojedinačnih objekata u dijelovima obalnog područja koja nisu infrastrukturno opremljena, pa čak ni osnovnom adekvatnom cestovnom komunikacijom
- izgradnja stambenih objekata na velikim poljoprivrednim površinama.

Interpolacija sekundarnog stanovanja u postojeća naselja u svim općinama/gradovima obalnog područja

- zauzetost prostora kod naselja ovog tipa iznosi 400-450 m^2/st, u netto obračunu (u odnosu na građevinska područja stambene izgradnje), odnosno 670-750 m^2/st u brutto obračunu (u odnosu na ukupna građevinska područja - zbroj ukupne stambene izgradnje, industrijskih kapaciteta, rekreativnih zona, poslovne izgradnje i turističkih kapaciteta), prema prosječnom učešću ostale izgradnje u građevinskom području od 40%.

  Ovakav kriterij možemo primijeniti na naselja definirana kao naselja u ekspanziji, u uravnoteženom razvoju, te u stagnacijskom procesu Cavtat, Orebić, Vela Luka, Korčula, Smokvica, Lumbarda, Opuzen, Ploče, te sva ostala naselja preko 1000 stanovnika za koja se, Prostornim planom pojedinih općina/gradova dokaže da pripadaju ovoj kategoriji.

Formiranje novih naselja za potrebe sekundarnog stanovanja s već provedenim osnovnim infrastrukturnim elementima (cesta, elektroopskrba, vodoopskrba, telekomunikacije)

Površine prethodno navedenih lokaliteta ulaze u prostorne pokazatelje statističkih naselja kojima pripadaju i uvećavaju njihovu izgrađenost, pa se predlaže sljedeće

- izradom prostorno-planske dokumentacije pojedinih općina/gradova, prvenstveno Grad Korčula, Općine Smokvica, Blato, Vela Luka, Orebić, Ston i Dubrovačko primorje, potrebno je definirati takva područja kao zasebnu zonu i vid izgradnje,
- za statistička naselja u kojima se pojavljuju ovakve zone zauzetost prostora prema prosječnim pokazateljima predlaže se 400-450m^2/st u netto obračunu, a 800-900 m^2 u brutto obračunu

  Grad Korčula - Čara, Korčula, Žrnovo,
  Općina Blato - Blato **Općina Orebić** - Kuna Pelješka, Stankovići, Dubrava **Općina Smokvica** - Smokvica **Općina Ston** - Ston **Općina Vela Luka** - Vela Luka

  Za naselja definirana prvim kriterijem, a evidentirana drugim, primjenjuje se drugi kriterij.

Izgradnja za sekundarno stanovanje u statističkim naseljima ispod 100 stanovnika i u dijelu obalnog područja, koji nije infrastrukturno opremljen

Ovoj kategoriji pripadaju tipovi naselja u kojima je najzastupljeniji tip izgradnje za sekundarno stanovanje, ujedno se nalaze u područjima zaostalim ili izrazito zaostalim u razvoju. Sekundarna izgradnja zauzima veliku građevinsku površinu tih naselja što je vidljivo prema postojećoj zauzetosti prostora, izrazito visokoj u Općinama Orebić, Trpanj i posebno Janjina (1160 m^2/st). Kod određivanja parametra zauzetosti prostora za ova područja treba uzeti u obzir da je ovakav tip izgradnje jedan vid turističke ponude i jedan izvor prihoda već ionako zaostalih krajeva. Međutim, činjenica je da je takav vid izgradnje ujedno infrastrukturno opterećenje pojedine općine, pa se predlaže sljedeće

- kod izrade prostorno-planske dokumentacije navedenih općina potrebno je definirati i urediti zone sekundarnog tipa stanovanja, na način da se Prostornim planom uređenja Općina propišu izrade Urbanističkih planova uređenja ili Detaljnih planova uređenja pojedinih dijelova naselja sa sekundarnim stanovanjem;
- izgradnju infrastrukturnih elemenata preuzimaju sami korisnici objekata, ali uz obavezu nadoknade matičnoj općini, na izoliranim područjima, u opustošenim uvalama prema pravilima koje bi propisala Općina odnosno navedeni plan te zone (rokovi, način izrade ili priključenja);
- nakon određivanja i definiranja zona možemo primijeniti kriterije iz prethodnog navoda, odnosno, gdje neto zauzetost iznosi 400-450 m^2/st, a bruto predviđa maksimalno trostruko opterećenje prostora odnosno 1200-1350 m^2/st;

Potrebno je naglasiti da se ovaj kriterij specifično odnosi na navedene općine, te Općinu Dubrovačko primorje koja svojim planskim usmjerenjima podržava taj vid obnove turizma.

Područja sekundarnog/povremenog stanovanja prikazana su na Kartografskom prikazu 1. Korištenje i namjena prostora (Raspored građevinskih područja i koncentracije sekundarnog/povremenog stanovanja).

Izgradnja stambenih objekata na velikim poljoprivrednim površinama

U nizinskom dijelu zagorskog područja pojavljuje se specifičan način izgradnje stambenih objekata, smještenih uz samu prometnicu, ali na svom poljoprivrednom zemljištu velike površine. Prostorno-planskom dokumentacijom Općina Kula Norinska i Pojezerje potrebno je uspostaviti kriterije načina izgradnje stambenih i gospodarskih objekata na poljoprivrednom zemljištu, a da zadovolje kriterije zauzetosti prostora neto 400 do 450m^2/st, odnosno bruto 670-750m^2/st.

Potrebno je naglasiti da u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, Grad Dubrovnik jedini zadovoljava kriterije zauzetosti prostora do maksimalno 300 m^2/st i to specifično zbog svog položaja i nemogućnosti daljnjeg širenja, te policentričnog načina urbanizacije, što će biti objašnjeno u narednim poglavljima.

Iskaz prostornih pokazatelja Dubrovačko-neretvanske županije 2015.

red. broj	DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA	Oznaka	Ukupno ha	% od površ. Županije	stan/ha ha/stan*
1.0.	**ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA**				
1.1.	Građev. područja ukupno		6404,82	3,59	19,52-21,08
	izgrađeni dio građ. područja ukupno		2948,54	1,65	
	- obalno područje - planirano		2915,3	1,64	
	- otočno područje - planirano		2639,1	1,48	
	- ostalo područje - granično - planirano		850,42	0,48	
1.2.	Izgrađene strukture izvan građevinskog područja ukupno	**I**	574,81	0,32	217,5-234,9
		E	152,35	0,08	820,5-886,1
		H	0,00	0,00	0,00
		K	493,92	0,28	253,1-273,3
		T	789,05	0,44	158,4-171,1
		R	1385,44	0,78	90,2-97,4
1.3.	Poljoprivredne površine - ukupno	**P**	24414,75-24376,63	13,69-13,67	0,19-0,18*
	osobito vrijedno obradivo tlo	**P1**	1083,70	0,61	
	vrijedno obradivo tlo	**P2**	19976,56-19938,5	11,2-13,1	
	ostala obradiva tla	**P3**	3354,49	1,88	
!.4.	Šumske površine - ukupno	**Š**	43298,17-43438,24	24,29-24,36	0,34-0,32*
	gospodarske i zaštitne	**Š1**	40199,47-40339,54	22,50-22,63	
	posebne namjene	**Š3**	3098,70	1,74	
1.5.	Ostale poljoprivredne išumske površine - ukupno	**PŠ**	86590,72-87186,41	48,57-48,91	0,69-0,64*
1.6.	Vodne površine /kopno/ - ukupno	**V**	895,9	0,5	0,007-0,006*
1.7	Ostale površine	**N**	1366,8	0,77	0,01*
		IS	10559,8-10223,7	5,92-5,73	0,08*
		G	130,8	0,07	0,01*
	Županija ukupno – kopno		**178249**	**100**	**1,43-1,32***
1.8.	Korištenje mora	**H**	10763,6	1,44	0,08-0,07*
	akvakultura	**F**	607727,2	81,14	4,86-4,5*
	ribarenje kočom	**O**	131540,3	17,56	1,05-0,97*
	ribarenje izuzev kočom				
	Županija ukupno – more		**748988**	**100**	**5,99-5,55***
2.0.	**ZAŠTIĆENE CJELINE**				
2.1.	Zaštićena prirodna baština ukupno		111521,21	12,02	**0,89-0,82***
	kopno		53306,36	29,9	**0,43-0,4***
	more		58214,85	7,8	**0,47-0,43***
	- nacionalni park ukupno	**NP**	5 305,25	0,6	
	kopno		2 889,82	1,62	
	more		2 415,43	0,3	
	- parkovi prirode ukupno	**PP**	81886,89	8,8	
	kopno		31910,12	17,9	
	more		49976,77	6,7	
	- ostali zaštićeni dijelovi prirode ukupno		24329,07	2,6	
	kopno		18506,42	10,4	
	more		5822,65	0,8	
2.2.	Zaštićena graditeljska baština ukupno		37660,09	21,1%	**0,30-0,28***
	- arheološka područja ukupno		36677,98		
	- povijesne graditeljske cjeline ukupno		982,11		
	- krajobrazi……..... ...ukupno		45500,61*		
	Županija ukupno		**kopno 90966,45** **more 15050,79**	**51% kopna** **2% mora**	**0,72-0,67*** **0,12-0,11***

Tabelarni prikaz namjene površina Županije Dubrovačko-neretvanske (ha)

PRIOBALNO PODRUČJE

GRAD / OPĆINA	Površina	stanovanje				industrija			servisno-uslužne djelatnosti			turizam			rekreacija			eksploatacija		
		postojeće	planirano	bespr, izgradnja	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO
DUBROVNIK	14352	689,60	285,37	3,05	978,00	11,20	0,89	12,09	1,90	21,80	23,79	120,31	25,09	145,40	1,20	320,03	321,50	0,00	0,00	0,00
OPUZEN	2404	118,20	27,70	0,00	145,90	0,00	0,00	0,00	19,61	95,59	115,2	17,36	0,00	17,36	3,50	1,60	5,10	0,00	0,00	0,00
PLOČE	12894	51,97	391,13	0,00	443,10	127,37	225,63	353,0	0,19	23,71	23,90	1,0	21,49	22,49	0,00	448,30	448,30	22,5	0,00	22,5
DUBROVAČKO PRIMORJE	19765	61,78	288,31	4,01	354,10	4,10	0,00	4,10	0,00	70,90	70,90	0,00	48,60	48,60	0,00	180,15	180,15	10,0	12,1	22,1
KONAVLE	20973	187,02	310,64	2,34	500,00	5,06	24,74	29,80	1,68	4,32	6,00	11,29	98,91	110,20	6,42	353,60	360,02	0,00	0,00	0,00
SLIVNO	5292	60,19	99,76	0,62	160,60	0,00	1,68	1,68	0,00	0,00	0,00	0,26	24,64	24,90	0,00	0,60	0,60	0,15	3,65	3,8
ŽUPA DUBROVAČKA	2281	137,70	195,90	0,00	333,60	0,00	0,00	0,00	5,3	14,46	19,76	33,0	50,30	83,30	4,9	3,12	8,02	11,40	24,2	35,60
UKUPNO	**77961**	**1306,46**	**1598,81**	**10,02**	**2915,3**	**147,73**	**252,9**	**400,67**	**28,68**	**230,78**	**259,46**	**183,22**	**269,03**	**452,25**	**16,02**	**1307,67**	**1323,69**	**44,05**	**39,95**	**84**

OTOČKO PODRUČJE

GRAD / OPĆINA	Površina	stanovanje				industrija			servisno-uslužne djelatnosti			turizam			rekreacija			eksploatacija		
		postojeće	planirano	bespr, izgradnja	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO
KORČULA	10798	207,81	247,6	0,89	456,3	6,83	8,31	15,14	3,01	17,99	21,0	11,30	21,3	32,60	0,34	20,56	20,9	3,50	0,00	3,5
BLATO	9009	158,99	318,71	0,00	477,7	8,05	20,89	28,94	3,57	24,83	28,4	0,94	26,00	26,94	2,0	12,80	14,8	1,6	1,65	3,25
JANJINA	3032	63,95	93,96	6,49	164,4	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,43	8,97	9,40	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
LASTOVO	5290	39,92	70,28	0,00	110,2	0,00	0,00	0,00	2,03	7,97	10	1,05	65,76	66,81	1,5	1,50	3,00	0,00	0,00	0,00
LUMBARDA	1080	66,02	41,88	0,00	107,9	1,5	7,46	8,96	0,00	18,45	18,45	4,01	45,19	49,20	1,39	2,81	4,20	0,00	0,00	0,00
MLJET	10000	32,92	14,33	13,15	60,4	0,00	0,00	0,00	0,00	1,60	1,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,60	0,8	2,4
OREBIĆ	13123	236,47	179,53	0,00	416	4,48	38,52	43,00	0,24	7,02	7,26	30,91	67,32	98,23	0,00	4,70	4,70	0,00	0,00	0,00
SMOKVICA	2457	42,20	58,9	0,00	101,1	1,87	5,88	7,75	0,00	0,00	0,00	0,73	0,00	0,73	0,8	8,58	9,38	0,00	0,00	0,00
STON	16951	112,75	183,49	10,36	306,6	0,00	0,00	0,00	5,75	40,12	45,87	7,10	16,86	23,96	0,00	0,00	0,00	51,80	0,00	51,8
TRPANJ	3656	74,28	77,06	0,76	152,1	0,00	8,4	8,4	0,00	0,00	0,00	0,41	4,58	4,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
VELA LUKA	4303	101,29	185,01	0,1	286,4	9,56	22,28	31,84	0,00	0,00	0,00	9,43	13,07	22,5	0,00	3,90	3,90	0,00	0,00	0,00
UKUPNO	**76699**	**1136,6**	**1470,75**	**31,75**	**2639,1**	**32,29**	**111,74**	**144,03**	**14,6**	**117,98**	**132,58**	**66,31**	**269,05**	**335,36**	**6,03**	**54,85**	**60,88**	**58,5**	**2,45**	**60,95**

ZAGORSKO PODRUČJE

GRAD / OPĆINA	Površina	stanovanje				industrija			servisno-uslužne djelatnosti			turizam			rekreacija			eksploatacija		
		postojeće	planirano	bespr, izgradnja	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO	postojeće	planirano	UKUPNO
METKOVIĆ	5082	363,42	234,38	3,52	601,32	19,62	10,49	30,11	11,07	83,05	94,12	1,44	0,00	1,44	0,87	0,00	0,87	0,00	0,00	0,00
KULA NORINSKA	6075	85,41	45,04	0,00	130,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
POJEZERJE	3350	33,25	54,15	0,00	87,4	0,00	0,00	0,00	4,8	2,96	7,76	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ZAŽABLJE	6082	23,60	7,65	0,00	31,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,85	5,55	7,4
UKUPNO	**20589**	**505,68**	**341,22**	**3,52**	**850,42**	**19,62**	**10,49**	**30,11**	**15,87**	**86,01**	**101,88**	**1,44**	**0,00**	**1,44**	**0,87**	**0,00**	**0,87**	**1,85**	**5,55**	**7,4**

ŽUPANIJA UKUPNO

ŽUPANIJA	Površina	stanovanje				industrija			servisno-uslužne djelatnosti			turizam			rekreacija			eksploatacija		
UKUPNO	**178249**	**2948,74**	**3410,78**	**45,29**	**6404,82**	**199,64**	**375,13**	**574,81**	**59,15**	**434,77**	**493,92**	**250,97**	**538,08**	**789,05**	**22,92**	**1362,52**	**1385,44**	**104,4**	**47,95**	**152,35**

CJELOVITA STRUKTURA PLANIRANE NAMJENE POVRŠINA PROSTORNOG PLANA DUBROVAČKO - NERETVANSKE ŽUPANIJE

ŽUPANIJA		STANOVNICI		KOPNO																			MORE				
BR.	Grad Općina.	Broj stanovn. 1991..	Broj stanovnika 2015	Površine kopna /ha/	Planirana građevinska područja (ha)											Planirana izgrađenost (%)	Ostale površine namjene kopna (ha)								Površina mora (ha)	Planirana namjena površine mora (ha)			
					Građevno područje GP		Industrija I	Poslovne zone K	Turizam T	Posebne zone N	Groblja G	Infrastrukturni sustavi IS	Ostalo u gradu	ukupno bez IS	ukupno sa IS		Poljoprivreda P	Istražno podr. melioracije	Šume Š	Ostalo poljoprivr. tlo, šume i šumsko zemljište PŠ	Vodene površine V	Rekreacija R	Eksploatacione površine							
					Stanovanje S	Sekundarno stanovanje SS																E	VJ					
1	**Dubrovnik**	45.919	**49.300-49.500**	**14.352**	978,0		12,1	23,7	145,4	0	33,6	1526,7-1498,7	380,8	**1573,6** **3100,3-3072,3**	**10,9** **21,6-21,4**		1567,7-1557,7	0	2288-2377	7396-7345	0	321,5	0	192,8	**71.758**	0	72,98	57.830,8	13.962
2	**Korčula**	6.240	**6.000-6.500**	**10.798**	312,5	143,8	15,1	21,0	32,6	0	3,4	305	178,6	**707** **1012**	**6,5** **9,3**		992,5	0	7188,9	1604,6	0	20,9	3,5	0	**20.904**	0	60,3	13.475,6	7.368,1
3	**Metković**	13.370	**15.500-18.000**	**5.082**	601,3		30,1	94,1	1,4	0	3,6	152-254	0	**730,5** **882,5-984,5**	**14,4** **17,4-19,4**		1039,2	756,6	951,9-842,02	1451,8-1459,68	100,3	0,9	0	0	**0**	0	0	0	0
4	**Opuzen**	3.616	**4.000-5.000**	**2.404**	145,9		0	115,2	17,4	0	0	198,9-201,9	0	**278,5** **477,4-480,4**	**11,6** **19,9-20**		1780,9-1777,9	145,7	0	0	55,1	5,1	0	0	**169**	0	0	0	159,6
5	**Ploče**	8.287	**11.000-12.000**	**12.894**	443,1		353,0	23,9	22,5	161,4	9,1	1460,1-1354,1	111,8	**1124,8** **2584,9-2478,9**	**8,7** **20-19,2**		1913,28-1823,3	0	3572,7-3698,3	4823,12-4893,5	150,4[1]	448,3[2]	0	0	**5.720**	22,5	0	3028,8	3636,2
1	**Blato**	4.107	**3.000-3.500**	**9.009**	268,4	209,3	28,9	28,4	27,0	0	1,0	196,7-197,1	165,3	**728,3** **925-925,4**	**8,1** **10,3**		1.498,8	0	4525,16	2060,04-2059,64	0	14,8	3,3	0	**24.275**	0	259,3	17.749,8	6.265,9
2	**Dubrov. Primorje**	2.378	**1.800-2.200**	**19.765**	321,1	33	4,1	70,9	48,6	0	9,5	2118,6	0	**487,2** **2605,8**	**2,5** **13,2**		1374,8	0	2007,45	13776,95	0	180,2	22,1	1675,9	**2.953**	0	346,6	0	2606,4
3	**Janjina**	555	**400-500**	**3.032**	131,5	32,9	0	0	9,4	0	1,5	57,3	0	**175,3** **232,6**	**5,8** **7,7**		441,89	0	211,2	2186,65	0	0	0	0	**5.104**	0	1348,0	2.018,8	1.737,2
4	**Konavle**	9.074	**8.500-9.000**	**20.973**	500		29,8	6,0	110,2	651,7[3]	26,6	895,9-667,9	162,8	**1487,1** **2383-2155**	**7,1** **11,4-10,3**		3662,6	0	3423,29	11504,11-11732,11	276,3[4]	359,9	0	0	**96.480**	0	405,8	88.963,3	7.110,6
5	**Kula Norinska**	1.866	**1.300-1.500**	**6.075**	130,5		0	0	0	0	3,0	753,25-862,25	0	**133,5** **886,8-995,8**	**2,2** **14,6-16,4**		357,18	267,8	1866,5-1679,3	2696,72-2774,92	83,9	0	0	0	**0**	0	0	0	0
6	**Lastovo**	1.221	**700-900**	**5.290**	69,2	41	0	10,0	66,8	110,8	0,5	89,6	0	**298,3** **387,9**	**5,6** **7,3**		607,9	0	3.599,8	780,2	0	3,0	0	0	**280.563**	0	0	247749	32.814
7	**Lumbarda**	1.101	**900-1.100**	**1.080**	107,9		9,0	18,5	49,2	0	0,5	11,9	0	**185,1** **197**	**17,1** **18,2**		380,1	0	216,7	299,2	0	4,2	4,7	0	**9.278**	0	0	7.535,4	1742,6
8	**Mljet**	1.237	**1.000-1.100**	**10.000**	60,4*		0	1,6*	0	130,3*	3,0*	272	0	**195,3** **467,3**	**1,9** **4,7**		520,5*	0	1171,8*	7840,4*	0	0	0	0	**139.325**	0	448,2	111285,0	27.591,8
9	**Orebić**	3.855	**3.300-3.700**	**13.123**	403,8	12,2	42,9	7,3	98,2	77,3	5,5	349,4	13,9	**661,1** **1010,5**	**5,0** **7,7**		1.432,7	0	5198,31	5481,49	0	4,7	2,4	471,8	**25.625**	0	1474,1	15.499,3	8.651,6
10	**Pojezerje**	1.394	**800-850**	**3.350**	87,4		0	7,8	0	0	2,0	174,6-84,6	0	**97,2** **271,8-181,8**	**2,9** **8,1-5,4**		1227,7-1292,62	0	434,55-486,3	1415,95-1389,28	0	0	0	0	**0**	0	0	0	0
11	**Slivno**	1.507	**1.600-1.800**	**5.292**	103,2	57,4	1,7	0	25	1,0	2,5	745,6	0	**190,8** **936,4**	**3,6** **17,7**		1001	75,9	409,2	2869,5	70,6	0,6	3,8	210,3	**2.567**	0	1335,4	0	1231,6
12	**Smokvica**	1.125	**800-1.000**	**2.457**	98,3	2,8	7,7	0	0,7	0	0,5	58,4	0	**110** **168,4**	**4,5** **6,9**		488,5	0	1673,7	126,4	0	9,4	0	0	**5.389**	0	0	3990,8	1.398,2
13	**Ston**	2.802	**2.300-2.500**	**16.951**	285,8	20,8	0	45,9	23,9	0,2	7,5	632,6-642,6	0	**384,1** **1207,5-1026,7**	**2,3** **7,1-6,1**		2015,9	0	1930,21	11797,39-11978,19	0	0	51,8	295,9	**19.161**	0	4276,1	8470,4	6.414,5
14	**Trpanj**	871	**600-800**	**3.656**	152,1		8,4	0	5.0	0	1,5	47,2	0	**167** **214,2**	**4,6** **5,9**		351,0	0	679,7	2411,1	0	0	0	24,5	**8.670**	0	647,6	5.992,8	2.029,6
15	**Vela Luka**	4.464	**4.000-4.200**	**4.303**	143,8	142,6	31,8	0	22,5	234,1	1,5	72,7	72,3	**648,6** **721,3**	**15,1** **16,8**		601,5	0	1399,9	1580,3	0	3,9	0	0	**29.498**	0	41,0	23.818,7	5.638,3
16	**Zažablje**	1.065	**800-850**	**6.082**	31,3		0	0	0	0	2,0	100,8-93,36	0	**33,3** **134,1-126,6**	**0,5** **2,2-2,1**		675	1071,3	549,2	3652,4-3659,9	159,3	0	7,4	340,8	**0**	0	0	0	0
17	**Župa Dubrov.**	6.256	**7.000-8.000**	**2.281**	333,6		0	19,8	83,3	0	12,5	340,5-239,5	0	**449,2** **789,7-688,7**	**19,7** **34,6-30,2**		484,1	0	170,8	836,4-937,4	0	8,0	35,60	0	**1.549**	0	48,2	318,7	1182,1
Županija		**122.311**	**125.000-135.000**	**178.249**	**5709,1** **6404,9**	**695,8**	**574,6**	**494,1**	**789,1**	**1366,8**	**130,8**	**10559,8-10223,7**	**1085,5**	**10845,8** **21596,4-21069,5**	**6,1** **12,1-11,8**		**24414,75-24376,69**	**2316,7**	**43298,17-43438,24**	**86590,72-87186,41**	**895,9**	**1384,9**	**134,6**	**3212**	**748.988**	**22,5**	**10763,6**	**607727,2**	**131540,3**

PRIKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ŽUPANIJE

	broj stanovnika	površina	gustoća naseljenosti /st/ha/	Građevno područje GP			ukupna građevna područja /GP+I+K+T/			ukupni prostor Županije po jednom stanovniku Županije /ha/st/	broj stanovnika Županije po 1 ha planiranog građevnog područja /st/ha/		**zauzetost prostora** – ukupna izgrađenost GP-(S) / GP-(S+SS) / po jednom stanovniku Županije m^2/st GP-(S) - (GP+I+K+T)*
				planirane površine /ha/	postojeća izgrađenost /ha/	izgrađenost GP /%/	planirane površine /ha/	postojeća izgrađenost /ha/	izgrađenost građ. područja /%/		GP /N+SS/	ukupna izgrađenost GP /GP+I+K+T/	
Gradovi	85.000 - 91.000	45.530	1,88 - 2,0	2624,6	1431,0	54,5	3532,1	1793,56	50,7	0,54-0,5	20,96-22,44	15,96-17,09	291,9 –272,6 / 308,8-288,4 /
Općine	39.200 - 44.000	132.719	0,3 - 0,39	3780,3	1517,74	40,1	4894,9	1703,80	34,8	3,39-3,02	7,40-8,30	5,94-6,67	823,54 –733,70 / 964,4-859,2 /
ŽUPANIJA	**125.000 - 135.000**	**178.249**	**0,7 - 0,76**	**6404,9**	**2948,74**	**46,0**	**8427**	**3497,36**	**41,5**	**1,43-1,32**	**13,36-14,43**	**10,48-11,32**	**456,73 – 422,89 - (674,16-624,22)***

[1] Baćinska jezera izuzeta iz vodenih površina V, jer su uračunata u rekreaciju R
[2] Baćinska jezera uključena u račun (kao rekreacija na vodi – kupališne zone R6),
[3] posebna namjena N obračunata bez građevnog područja GP, poljoprivrednih površina P i šumskog zemljišta Š

Županije	broj stanovnika 1991	površina ha	gustoća naseljenosti	GP					ukupni prostor Županije po jednom stanovniku Županije /ha/st/	broj stanovnika Županije po 1ha planiranog građevinskog područja	broj stanovnika Županije po 1 ha izgrađenog građevinskog područja
				planirana površina /ha/	udio plan. građ. područja u ukupnoj površini Županije %	postojeća izgrađenost ha	udio izgrađenih građ. područja u ukupnoj površini Županije %	izgrađenost GP %			
Županije istočne Hrvatske											
Osječko-baranjska	367.193	414.900	0,89	32.950	7,9	18.754	4,5	57,0	1,13	11,1	19,6
Vukovarsko-srijemska	231.241	244.800	0,95	19.088	7,8	11.452	4,7	60,0	1,06	12,1	20,2
Brodsko-posavska	174.996	202.700	0,86	24.909	12,3	9.467	4,7	38,0	1,16	7,0	18,5
Virovitičko-podravska	104.625	202.100	0,52	14.168	7,0	5.809	2,9	41	1,93	7,4	18
Požeško-slavonska	99.334	182.100	0,55	12.086	6,7	5.614	3,1	46,5	1,83	8,2	17,7
Istočna Hrvatska - ukupno	977.391	1.246.600	0,78	103.201	8,3	51.097	4,1	49,5	1,28	9,5	19,1
Županije središnje Hrvatske											
Grad Zagreb	776.399	64.000	12,15	30.022	46,91	20.260	31,66	67,48	0,082	25,9	38,3
Zagrebačka	284.861	307.800	0,92	40.040	13,0	14.015	4,6	35,0	1,08	7,1	20,3
Sisačko-moslavačka	250.314	444.800	0,56	32.349	7,3	14.557	3,3	45,0	1,78	7,7	17,2
Varaždinska	187.343	126.000	1,49	28.630	22,7	14.100	11,2	49,2	0,67	6,5	13,3
Karlovačka	185.150	362.200	0,51	19.287	5,3	10.801	3,0	56,0	1,96	9,6	17,1
Krapinsko-zagorska	148.779	122.800	1,21	19.141	15,6	11.612	9,5	60,7	0,83	7,8	12.8
Bjelovarsko-bilogorska	144.042	263.800	0,55	22.599	8,6	12.880	4,9	57,0	1,83	6,4	11,2
Koprivničko-križevačka	129.907	173.400	0,75	13.100	7,6	9.590	5,5	73,2	1,34	9,9	13,5
Međimurska	119.866	73.000	1,64	9.975	13,7	8.416	11,5	84,4	0,61	12,0	14,2
Središnja Hrvatska - ukupno	2.226.661	1.937.800	1,15	9.975	13,7	116.231	6,0	84,4	0,87	10,3	19,2
Županije jadranske Hrvatske											
Splitsko-dalmatinska	474.019	452.400	1,05	36.222	8,0	11.660	2,6	32,19	0,95	13,1	40,7
Primorsko-goranska	323.130	59,00	0,9	26.730	7,4	14.116	3,9	52.81	1,11	12,1	22,9
Zadarska	215.322	364.300	0,58	24.800	6,8	8.000	2,2	32,26	1,69	8,7	26,9
Istarska	204.346	281.300	0,73	12.200	4,3	7.493	2,7	61,42	1,38	16,7	27,3
Šibensko-kninska	152.477	299.400	0,51	19.418	6,5	6.000	2,0	30,9	1,96	7,9	25,4
Ličko-senjska	84.590	535,000	0,16	5,692	1,1	2.000	0,44	35,14	6,33	14,9	42,3
Dubrovačko-neretvanska	**126.329**	**178.249**	**0,7-0,76**	**6.115***	**3,4***	**2.949***	**1,7***	**48,3***	**1,32-1,43**	**20,44-22,08***	**42,84***
planirani broj stanovnika	**125.000-135.000**			**9.155****	**5,1***	**3.498****	**2,0****	**38,2****		**13,66-14,809***	**36,11****
Jadranska Hrvatska	**1.580.213**	**2.469.600**	**0,64**	**135.551**	**5,5**	**54.269**	**2,2**	**40,04**	**1,56**	**11,7**	**29,1**
Republika Hrvatska	**4.784.265**	**5.861.000**	**0,85**	**445.225**	**7,9**	**221.597**	**3,9**	**49,77**	**1,18**	**10,7**	**21,6**

*- podaci u odnosu na Gp - stanovanja

** - podaci u odnosu na ukupni GP - stanovanje, industrija, poslovne zone, turizam, rekreacija

3.3. SUSTAV SREDIŠNJIH NASELJA

3.3.1. MALI I SREDNJI GRADOVI U SUSTAVU SREDIŠNJIH NASELJA

Središnje naselje pripada kategoriji središnjih naselja ako udovoljava većini postavljenih kriterija i ima veći broj različitih središnjih funkcija, koje se odnose na tu kategoriju. Mora se razlikovati barem tri podvrste unutar svake kategorije središnjih naselja, ovisno je li u prosjeku ispunjava postavljene kriterije, odnosno jesu li razvijeni iznad ili ispod tog prosjeka, a nisu ili ne trebaju prijeći u drugu višu ili nižu kategoriju središnjih naselja. U nekim središnjim naseljima jače razvijene mogu biti samo poneke uslužne djelatnosti (primjerice promet, turizam, vjerske funkcije, zdravstvene i druge funkcije), pa će njihovo dimenzioniranje zavisiti od razvijenosti te dominantne djelatnosti i potreba njezinoga gravitacijskog područja, a ne o veličini i središnjem značenju tog središnjeg naselja. Isto tako mora se uzeti u obzir utjecaj drugih različitih čimbenika (reljef, gustoća naseljenosti, raspored i veličina naselja, prometna pristupačnost, razvitak novih procesa u prostoru, utjecaji iz udaljenijih područja i drugi), koji na različite načine djeluju na razvitak i razmještaj pojedinih središnjih naselja i uspostavljanje sustava središnjih naselja u nekom prostoru.
Poslovi državne uprave i pravo na lokalnu samoupravu u Republici Hrvatskoj znatno su se približili građanima i tako se osiguralo njihovo pravo odlučivanja o potrebama i interesima lokalnog značenja. Zato za njima slijedi razvitak i razmještaj drugih potrebnih središnjih funkcija. Nova središta/sjedišta gradova i općina čine osnovu nove hijerarhijske mreže središnjih naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, Južnom hrvatskom primorju i Republici Hrvatskoj, bez obzira da li u cijelosti ispunjavaju potrebne i zadane kriterije optimalnog djelovanja, bilo da se radi o razvitku drugih središnjih funkcija u tim središnjim naseljima, broju njihovih stanovnika i veličini teritorija, gospodarskoj razvijenosti i izvorima prihoda, dobroj prometnoj povezanosti i udaljenosti od susjednih središta nižeg, istog ili višeg ranga i drugo.

Razvitak središnjih naselja i njihova hijerarhijska diferencijacija nisu statički već izrazito dinamički proces podložan stalnim promjenama pod utjecajem društvenog, gospodarskog, političkog, demografskog, prometnog i prostornog razvitka. Iako se proces promjena središnje-funkcionalnih odnosa unutar mreže središnjih naselja odvija relativno sporo, ipak se pod utjecajem društvenih promjena, razvitka ili nazadovanja središnjih funkcija, jačanja ili slabljenja gospodarske snage središnjih naselja i njihovog demografskog rasta ili pada kao i zbog promjena zakonske regulative, stalno razvija i mijenja njihov sustav, stvarajući povezanu cjelinu na određenom prostoru.

Na temelju analize stanja skupa malih i srednjih gradova kao i ostalih središnjih naselja (putem niza pokazatelja i kriterija) te prema Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske dolazi se do ocjene i prijedloga sustava središnjih naselja i uspostavljanja sljedećih hijerarhijskih odnosa između pojedinih stupnjeva (kategorija) središnjih naselja

I. **Veće regionalno središte - veće razvojno središte** (Dubrovnik)
II. **Regionalno središte - srednje razvojno središte** (Metković, Ploče)
III. **Manje regionalno središte - manje razvojno središte** (Korčula)
IV. **Područno središte - malo razvojno središte** (Opuzen, Cavtat, Ston, Blato, Vela Luka)
V. **Lokalno središte - inicijalno razvojno središte** (Babino Polje, Slano, Trpanj, Janjina, Smokvica, Kula Norinska, Otrić-Seoci, Mlinište, Lumbarda, Srebreno, Lastovo, Orebić, Zaton)

U Prostornom planu Županije se predlaže poticajima razvoja središnjih funkcija ostvariti uvjete za

- uspostavu konurbacijskih odnosa podjelom funkcija između naselja Vela Luka i Blato, te naselja Metković i Ploče, i sukladno tome i njihov razmještaj u manja regionalna središta, odnosno regionalna središta

- razmještaj naselja Orebić i Lastovo u područno središte posebno zbog zadaća otočnog razvoja,
- razmještaj naselja Vlaka u lokalno središte
- razmještaj naselja Orašac i Gruda u pomoćno središnje naselje, koja prema svojim obilježjima ne pripadaju skupini gradskih naselja, ali svojim središnjim funkcijama mogu biti inicijalna razvojna žarišta osobito kao središta u jedinicama lokalne samouprave.

3.3.2. OPTIMALNA VELIČINA SREDIŠNJIH NASELJA

Na temelju demografskih pokazatelja te kriterija razvijenosti i razmještaja središnjih funkcija u naseljima Dubrovačko-neretvanske županije, te drugih pokazatelja koji utječu na budući razvitak svakog od središnjih naselja mogu se utvrditi sljedeće optimalne veličine središnjih naselja za planski vremenski horizont

Definicija središta	Naselje	Optimalna veličina naselja 2015. (broj stanovnika)
Veće regionalno središte	Dubrovnik	45.000 - 50.000
Regionalno središte	Metković	15.000 - 20.000
	Ploče	8.000 - 10.000
Manje regionalno središte	Korčula	5.000 - 8.000
	Vela Luka-Blato	8.000 - 10.000
Područno središte	Cavtat	3.000 - 5.000
	Opuzen	3.000 - 5.000
	Ston	1.000 - 2.000
	Orebić	1.000 - 2.000
	Lastovo	1.000 - 2.000
Lokalno središte	Babino Polje	500 - 1.000
	Smokvica	500 - 1.000
	Lumbarda	1.000 - 1.500
	Trpanj	500 - 1.000
	Janjina	500 - 1.000
	Otrić-Seoci	500 - 1.000
	Kula Norinska	500 - 1.000
	Mlinište	500 - 1.000
	Slano	1.000 - 1.500
	Zaton	1.000 - 1.500
	Srebreno	1.000 - 1.500
	Vlaka	500 - 1.000
Pomoćna središnja naselja	Orašac	1.000 - 1.500
	Gruda	1.000 - 1.500

U Prostornom planu Županije predlaže se poticajima razvoja središnjih funkcija ostvariti uvjete za

- uspostavu konurbacijskih odnosa podjelom funkcija između naselja Vela Luka i Blato, te naselja Metković i Ploče, i sukladno tome i njihov razmještaj u manja regionalna središta, odnosno regionalna središta
- razmještaj naselja Orebić i Lastovo u područno središte posebno zbog zadaća otočnog razvoja,
- razmještaj naselja Vlaka u lokalno središte
- razmještaj naselja Orašac i Gruda u pomoćno središnje naselje, koja prema svojim obilježjima ne pripadaju skupini gradskih naselja, ali svojim središnjim funkcijama mogu biti inicijalna razvojna žarišta osobito kao središta jedinica lokalne samouprave.

Optimalne-ciljane veličine pojedinih naselja određene su na temelju analiza postojećih podataka koji su pomogli da se utvrdi postojeće stanje u navedenim središnjim naseljima, kao i trendovi i tendencije vidljivi iz niza podataka i procjena. Važno je napomenuti da se planirane brojke ne odnose isključivo na statističke granice naselja već na uža gravitacijska područja koja okružuje pojedino središnje naselje.

Naznačene ciljane veličine središnjih naselja osnova su za planiranje na nižim razinama kao i za dimenzioniranje pojedinih sadržaja javnih funkcija.

3.3.3. CILJANA GUSTOĆA SREDIŠNJIH NASELJA

Na temelju pokazatelja prostornog potencijala pojedinih naselja, te pokazatelja gustoće stanovništva i stanovanja u naseljima Dubrovačko-neretvanske županije, te kriterija i pokazatelja koji utječu na budući razvitak svakoga središnjeg naselja mogu se utvrditi sljedeće ciljane gustoće stanovništva, odnosno stanovanja u središnjim naseljima

Definicija središta	Naselje	gustoća stanovništva 2015. (stanovnika/ha)	gustoća stanovanja (stanovnika / ha)
Veće regionalno središte	Dubrovnik	25 - 50	do 150
Regionalno središte	Metković	25 - 50	50 - 100
	Ploče	25 - 50 *	50 - 100
Manje regionalno središte	Korčula	25 - 50	50 - 100
	Vela Luka-Blato	15 - 25	25 - 50
Područno središte	Cavtat	15 - 25	25 - 50
	Opuzen	15 - 25	25 - 50
	Ston	15 - 25	25 - 50
	Orebić	15 - 25	25 - 50
	Lastovo	15 - 25	25 - 50
Lokalno središte	Babino Polje	10 - 15	15 - 25
	Smokvica	10 - 15	15 - 25
	Lumbarda	10 - 15	15 - 25
	Trpanj	10 - 15	15 - 25
	Janjina	10 - 15	15 - 25
	Otrić-Seoci	10 - 15	15 - 25
	Kula Norinska	10 - 15	15 - 25
	Mlinište	10 - 15	15 - 25
	Slano	10 - 15	15 - 25
	Zaton	do 10	10 - 15
	Srebreno	10 - 15	15 - 25
	Vlaka	10 - 15	10 - 15
Pomoćna središnja naselja	Orašac	do 10	10 - 15
	Gruda	do 10	10 - 15

Gustoća stanovništva (G_{nst}) - odnos broja stanovnika i površine obuhvata plana (građevinsko područje naselja)
Specifičnost grada Ploča je u velikom lučko-gospodarstvenom kompleksu unutar građevinskog područja naselja

U Prostornom planu Županije predlaže se poticajima razvoja središnjih funkcija ostvariti uvjete za

- uspostavu konurbacijskih odnosa podjelom funkcija između naselja Vela Luka i Blato, te naselja Metković i Ploče, i sukladno tome i njihov razmještaj u manja regionalna središta, odnosno regionalna središta
- razmještaj naselja Orebić i Lastovo u područno središte posebno zbog zadaća otočnog razvoja,
- razmještaj naselja Vlaka u lokalno središte
- razmještaj naselja Orašac i Gruda u pomoćno središnje naselje, koja prema svojim obilježjima ne pripadaju skupini gradskih naselja, ali svojim središnjim funkcijama mogu biti inicijalna razvojna žarišta osobito kao središta u jedinicama lokalne samouprave.

Optimalne-ciljane gustoće stanovništva, odnosno stanovanja pojedinih naselja određene su temeljem analiza postojećih podataka iz dokumenata prostornog uređenja (granice građevinskog područja, generalni urbanistički planovi, detaljni planovi za pojedina naselja) te analiza postojećeg stanja unutar izgrađenih struktura koji su pomogli da se utvrdi postojeće stanje izgrađenosti u navedenim središnjim naseljima, kao i trendovi i tendencije koji su vidljivi iz niza podataka i procjena.
Naznačene ciljane gustoće stanovništva i stanovanja središnjih naselja osnova su za planiranje na nižim razinama.

Gustoća stanovništva (G_{nst}) - odnos broja stanovnika i površine obuhvata plana (građevinsko područje naselja)

Gustoća stanovanja (G_{bst}) (bruto) - odnos broja stanovnika i zbroja površina građevinskih čestica i širih stambenih funkcija)

3.3.4. OSNOVNE I POSEBNE FUNKCIJE SREDIŠNJIH NASELJA

Osnovne funkcije gradova uz dominantno stanovanje obuhvaćaju još i usluge, opskrbu, obrazovanje, socijalne i zdravstvene djelatnosti, komunalne i infrastrukturne uređaje i rekreacijske prostore. Te osnovne funkcije moraju sadržavati svi gradovi koji čine sustav razvojnih središta i koji su temelj organizacije prostora Županije.

Posebne funkcije naselja-gradova temelje se na prirodnim datostima pojedinih prostora naselja kao i na naslijeđenom razvojnom potencijalu koji se očituje u demografskom, kulturološkom, tehnološkom i gospodarskom potencijalu pojedinog naselja.

Veće regionalno središte - **Dubrovnik**
Dubrovnik kao dominantno središte Županije razvijat će brojne posebne funkcije sukladno svojim potencijalima. Budući razvitak nužno je temeljiti na intenzivnijem razvitku ekološki prihvatljivih manjih proizvodnih pogona u područjima servisnih zona, izgrađenih prema strogim ekološkim standardima, intenzivnijem razvitku obrtništva, otvaranju manjih pogona i radionica, te razvitku visokog turizma i promocije Dubrovnika kao ekskluzivne turističke destinacije.
Potreban je razvitak novih oblika turizma - nautički turizam, specijalnih aranžmana prilagođenih individualnim sklonostima pojedinih segmenata potražnje značajnih za valorizaciju ambijentalnih i kulturnih vrijednosti i osobitosti područja, razvitka kongresnog i poslovnog turizma, raznovrsnih manifestacija.
Pomorstvo kao tradicionalna orijentacija ovog područja ima realne pretpostavke da i u budućnosti zadrži svoje mjesto u gospodarskoj strukturi područja, a graditeljstvo, trgovina i komunalna djelatnost koristit će pogodnosti koje će nastati razvitkom gospodarskih kapaciteta ovog područja i rasta potreba općenito.
Razvitak Dubrovnika kao središta Županije odvijat će se sporijim intenzitetom, a povećani gospodarski učinci ostvarit će se potpunijom valorizacijom visokih, ali nužnih investicijskih ulaganja u sadržaje neophodne za proces prerastanja Dubrovnika u ekskluzivnu turističku destinaciju.

Regionalna središta - Metković, Ploče

Metković
Preduvjeti daljnjeg razvitka Grada Metkovića su u njegovom istaknutom geoprometnom i geostrateškom položaju kao graničnog područja na važnom međudržavnom prometnom pravcu. Posebnosti prirodnih resursa, izuzetno vrijedna močvarna tla, stanište ptica i riba, kulturno-povijesno naslijeđe, osobito arheološke zone Narona predstavljat će temelj buduće gospodarske orijentacije ovog područja.
Intenzivan razvitak poljoprivrede, trgovine i prometa bit će nositelj razvitka gospodarstva Grada Metkovića, a očekuje se i razvitak industrije vezane uz preradu poljoprivrednih proizvoda. Realno je predvidjeti da će Grad Metković preuzeti neke županijske funkcije osobito u djelatnosti poljoprivrede i vodoprivrede. Dijeli središnje funkcije s Pločama.

Ploče
Razvoj gospodarstva Grada Ploča odvijat će se u pravcu intenzivnijeg razvitka poljoprivrede, razvitka manjih proizvodnih pogona, razvitka djelatnosti prometa i veza (lučka djelatnost) sukladno novim geopolitičkim okolnostima, razvitku obrtništva i ugostiteljstva i turizma kao pratećih djelatnosti.
Poljodjelstvo kao jedan od temeljnih nositelja razvoja ovog područja ima iznimno velike mogućnosti daljnjeg razvoja (klimatske, pedagoške, tradicijske) i realno je predvidjeti njegov gubitak statusa dopunske djelatnosti i intenzivniju valorizaciju izuzetno vrijednih resursa i potencijala ovog područja, a time i značajnije mjesto u gospodarskoj strukturi. Razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva, mini-farmi predstavlja temeljni organizacijski oblik razvoja poljodjelstva na ovom području.
Lučka djelatnost - djelatnost prometa i veza, temeljni nositelj razvoja ovog područja razvijat će se dijelom u skladu s razvojem gospodarstva Bosne i Hercegovine, a dijelom i s novonastalim

geopolitičkim i strateškim okolnostima na longitudinalnim pravcima - preko orijentacije na pojedine vrste tereta potrebne gospodarstvu Republike Hrvatske i susjedne zemlje koja gravitira luci Ploče.
Ugostiteljstvo i turizam imaju velike razvojne perspektive na lokalitetu Baćine gdje je realno očekivati izgradnju kapaciteta visokog nivoa usluge (objekt visokog turizma, lovno-rekreacijskog turizma).
Ostale gospodarske djelatnosti - graditeljstvo, trgovina, komunalna djelatnost, obrtništvo, poslovne, financijske usluge, svoj razvoj temeljit će korištenjem pogodnosti koje će nastati razvojem gospodarskih djelatnosti - nositelja razvoja. Dijeli središnje funkcije s Metkovićem.

Manja regionalna središta - Korčula, Vela Luka - Blato

Korčula
Gospodarstvo Grada Korčule razvijat će se u pravcu razvitka turističko-ugostiteljske djelatnosti i to razvitka stacionarnog turizma visoke kvalitetne razine, razvitku nautičkog turizma, izletničkog turizma, kulturno-edukativnog turizma, restrukturiranja postojećih industrijskih pogona i otvaranja novih i ekološki prihvatljivih manjih pogona u utvrđenim servisno-industrijskim zonama, u očuvanju i aktiviranju tradicionalnih zanata (kamenoklesari, drveni brodograditelji i sl.), razvitka brodarstva sukladno postignutom ugledu i tradiciji i kretanju na međunarodnom tržištu brodskog prostora i razvitka ostalih pratećih djelatnosti sukladno tržišnim zakonitostima i prostornim odrednicama.

Blato - Vela Luka
Vela Luka razvitak gospodarstva sagledava u prvom redu kroz temeljitu sanaciju postojećih hotelskih kapaciteta (devastiranih dugotrajnim boravkom prognanika i izbjeglica), podizanja razine kvalitete izvanpansionske usluge.
Buduću izgradnju novih smještajnih kapaciteta i svih oblika turističke ponude realno je locirati na lokalitetima koji udovoljavaju prostornim, ekološkim i ekonomskim standardima, a u skladu s utvrđenom namjenom površina.
Izgradnja manjeg nautičkog sekundarnog centra logičan je preduvjet razvitka nautičkog turizma na ovom području.
Ne predviđa se intenzivniji razvitak industrije već održavanje postojećih objekata i opreme i eventualno otvaranje manjih pogona sukladno zahtjevima tržišta i interesu kapitala.
Razvitak gospodarstva Općine Blato odvijat će se daljnjim razvitkom industrije zadržavanjem i postupnim restrukturiranjem postojećih industrijskih pogona i otvaranjem novih prema zahtjevima tržišta te intenziviranju poljodjelstva (vinogradarstvo, povrtlarstvo).

Područno središte - Opuzen, Cavtat, Ston, Orebić, Lastovo

Opuzen
Budući razvitak gospodarstva Grada Opuzena odvijat će se u pravcu razvitka poljoprivrede i tercijarnog sektora (ugostiteljstvo i trgovina) i postupne disperzije pojedinih funkcija koje su danas koncentrirane u Gradu Metkoviću.
Temeljni razvojni resurs Grada Opuzena su poljoprivredne površine koje svojom kvalitetom, stvaranjem novih plodnih površina pokazuju da ova djelatnost može biti značajan izvor egzistencije žitelja Grada i znatno veći udio u gospodarskoj strukturi.
Paralelno s razvitkom poljoprivrede realno je očekivati otvaranje čitavog niza manjih pogona za preradu poljoprivrednih proizvoda.
Budući razvitak Grada Opuzena i nadalje će se zasnivati na korištenju, ali i čuvanju prirodnih resursa i stvaranju okruženja za održiv i zdrav život.

Cavtat
Naselje Cavtat - središte Općine Konavle svoj daljnji razvitak temeljit će na podizanju standarda izgrađenih smještajnih kapaciteta, njihovoj prilagodbi kategorije i razvitku novih oblika turizma. Djelatnost prometa i veza promatrana u cjelini razvijat će se u skladu s potrebama žitelja ovog područja u odnosu na važan prometni položaj područja. Zacrtanim načinom obnove zračna luka

u Ćilipima u potpunosti će se funkcionalno opremiti svim uređajima i opremom za kvalitetan prihvat putnika, osobito za vrijeme trajanja turističke sezone. Mogućnost valorizacije 4500 m^2 kargo prostora zračne luke vidi se u osnivanju slobodne zone za koju se očekuje Odluka Vlade Republike Hrvatske. Time bi se dao novi impuls razvitku zračne luke u pravcu razvitka teretnog zračnog prometa i formiranju niza proizvodno-prerađivačkih kapaciteta u ovom području, a unutar njenog prostornog obuhvata. Djelatnost graditeljstva, trgovine i komunalna djelatnost imat će i dalje status i funkciju pomoćnih djelatnosti bez čijeg kvalitetnog funkcioniranja nije moguće odvijanje života na ovom području. Temeljni organizacijski oblik razvitka i funkcioniranja poljodjelstva na ovom području predstavlja upravo razvitak mini-farmi, obiteljskih gospodarstava i manjih prerađivačkih kapaciteta, smještenih po čitavom području.
Ugostiteljsko-turistička djelatnost razvijat će se na bitno drukčiji način od dosadašnjeg. Ulaganjima u nove sadržaje podignut će se razina usluge izgrađenih kapaciteta i jedan dio prilagoditi klijenteli visoke platežne moći, a eventualna izgradnja novih kapaciteta bit će izgradnja manjih privatnih pansiona i mini-hotela "austrijskog" tipa.

Ston
Naselje Ston - centar istoimene općine na poluotoku Pelješcu s industrijom soli, građevinarstvom, trgovinom i kapacitetima stacionarnog i izletničkog turizma, daljnjim će razvitkom proizvodnih djelatnosti, osobito proizvodnje morske soli, obrtništva, marikulture i izletničkog turizma postati prepoznatljivo središte rada s kvalitetnom gastronomskom ponudom, smještajnim jedinicama visoke kategorije i razvijenim obrtništvom. Naznačeni trendovi intenzivirat će se budući da je Ston postao sjedište 4. zbornog područja Hrvatske vojske.
Predviđa se i intenzivniji razvitak naselja Slano - centra općine Dubrovačko primorje i naselja Ston - centra općine Ston i dobivanje uloge i značaja središta rada.
Naselje Slano s velikim mogućnostima razvitka stacionarnog, nautičkog, izletničkog turizma i razvitka manjih proizvodnih pogona za preradu aromatskog bilja, prerade kamena i maslina uz izuzetno povoljni prometni položaj primjenom dijela naznačenih mjera postat će središte rada.

Orebić
Razvitak turističko-ugostiteljske privrede odvijat će se u prvom redu podizanjem razine kvalitete izgrađenih smještajnih kapaciteta, uključivanjem jedinica malog ugostiteljstva, uključivanjem starih obiteljskih kapetanskih kuća velike ambijentalne vrijednosti u turističku ponudu područja, otvaranjem većeg broja restorana i konoba sa specijaliziranom ponudom. Čitavo priobalno područje općine Orebić, a osobito uže područje naselja Orebić ima velike mogućnosti za razvitak nautičkog, izletničkog i športsko-rekreativnog turizma (jedrenje, ribolov, škola ronjenja).
Intenzivniji razvitak poljodjelstva očekuje se u unutrašnjem kopnenom dijelu općine na plodnim poljima Pelješke župe gdje će se uz uzgoj vinove loze čuvene sorte "plavac mali" i proizvodnju čuvenih i zaštićenih vina "dingač" i "postup" velika pažnja pokloniti gradnji kapaciteta za punjenje, zaštitu i čuvanje vina, proširenju pogona prehrambene industrije, pogona za proizvodnju metalnih proizvoda (bačve od inox-a) itd.

Lastovo
Lastovo također temelji svoj razvitak na daljnjem podizanju kvalitete smještajnih kapaciteta i ugostiteljske ponude unutar starog naselja, kao i na intenziviranju poljodjelstva na otoku, odnosno razvoju servisnih, savjetodavnih i uslužnih funkcija koje su u službi poljodjelstva (servisi za poljoprivrednu mehanizaciju, poljoprivredne i veterinarske apoteke, sjedište poljoprivredne savjetodavne službe, veterinarska služba, otkupne stanice, hladnjače, sortirnice, pakirnice, prerada i dorada poljoprivrednih proizvoda i dr.).

3.3.5. GRAVITACIJSKI ODNOSI

Za definiranje prijedloga mreže sadržaja javnih funkcija nužno je odrediti gravitacijska i utjecajna područja određenih kategorija središnjih naselja i središnjih funkcija. U organizaciji prostora, koja uključuje regionalnu pripadnost, geografske specifičnosti pojedinih područja, administrativno-teritorijalnu podjelu, demografska i prostorno-fizička obilježja i ograničenja te mogućnosti prometne povezanosti, u Dubrovačko-neretvanskoj županiji razlikuju se sljedeće planirane optimalne temeljne ustrojstvene i prostorne planerske cjeline s pripadajućim utjecajnim i gravitacijskim područjima te s postojećim i planiranim brojem stanovnika

jedinica lokalne samouprave područja	Broj stalnih stanovnika 1991.	Broj stanovnika u zemlji		Prognoza 2015.
		Popis 1991.	Procjena 1998.	
Grad Dubrovnik	46.274	44.716	43.550	49.300 - 49.500
Općina Mljet	1.237	1.178	1.100	1.000 - 1.100
Općina Župa dubrovačka	6.486	6.300	6.000	7.000 - 8.000
PODRUČJE DUBROVNIKA	**55.988**	**54.185**	**52.648**	**57.300 - 58.600**
Općina Konavle **PODRUČJE KONAVALA**	**9.074**	**8.693**	**8.000**	**8.500 - 9.000**
Općina Ston	2.802	2.591	2.500	2.300 - 2.500
Općina Dubrovačko primorje	2.378	2.240	2.000	1.800 - 2.200
Općina Janjina	555	530	450	400 - 500
Općina Trpanj	871	793	750	600 - 800
Dio općine Orebić (Župa pelješka)	1.242	1.207	1.150	1.100 - 1.200
PODRUČJE STONA	**128.898**	**124.424**	**120.146**	**6.200 - 7.200**
SUBREGIONALNO PODRUČJE DUBROVNIKA	**71.419**	**68.722**	**65.950**	**72.400 -75.300**
Grad Korčula	6.240	5.773	5.700	6.000 - 6.500
Općina Lumbarda	1.102	1.088	1.000	900 - 1.100
Dio općine Orebić (primorje)	2.613	2.419	2.400	2.200 - 2.500
PODRUČJE KORČULE	**9.955**	**9.280**	**9.100**	**9.100 - 10.100**
Općina Blato	4.107	3.716	3.500	3.000 - 3.500
Općina Vela Luka	4.464	4.295	4.200	4.000 - 4.200
Općina Smokvica	1.125	1.015	900	800 - 1.000
Općina Lastovo	1.221	987	850	700 - 900
PODRUČJE BLATO - VELA LUKA	**10.917**	**10.013**	**9.450**	**8.500 - 9.600**
SUBREGIONALNO PODRUČJE KORČULE	**20.872**	**19.293**	**18.550**	**17.600 -19.700**
Grad Metković PODRUČJE METKOVIĆA	**13.370**	**12.432**	**13.000**	**15.500 - 18.000**
Grad Opuzen	3.216	3.066	3.150	4.000 - 5.000
Općina Slivno	1.907	1.771	1.650	1.600 - 1.800
Općina Kula Norinska	1.866	1.734	1.750	1.300 - 1.500
Općina Pojezerje	1.394	1.056	1.000	800 - 850
Općina Zažablje	1.065	988	950	800 - 850
PODRUČJE OPUZENA	**9.448**	**8.615**	**8.500**	**8.500-10.000**
Grad Ploče PODRUČJE PLOČA	**11.220**	**10.462**	**10.000**	**11.000 - 12.000**
SUBREGIONALNO PODRUČJE METKOVIĆA	**34.038**	**31.509**	**31.500**	**35.000 - 40.000**
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA	**126.329**	**119.524**	**116.000**	**125.000 - 135.000**

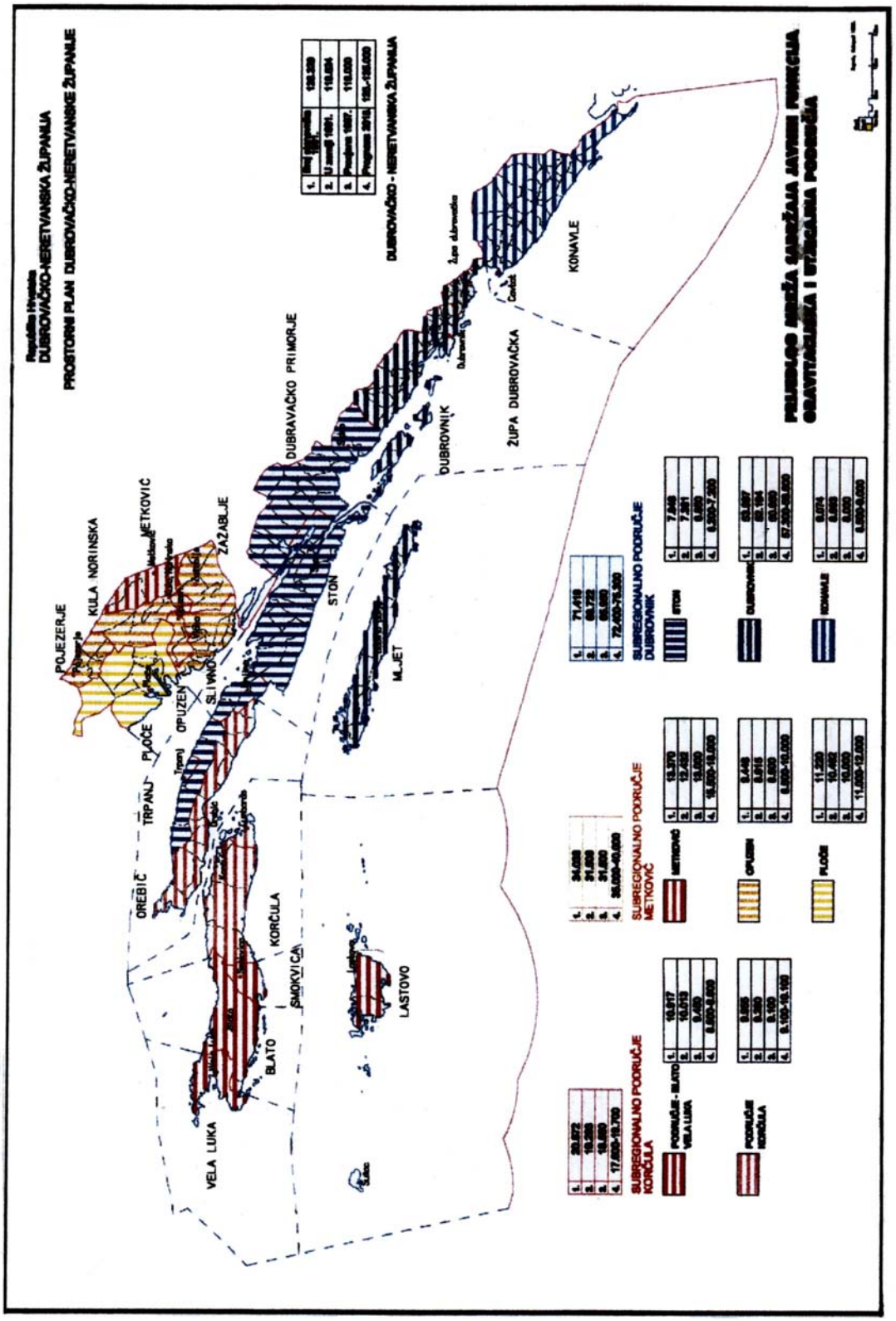

Prijedlog mreža sadržaja javnih funkcija - gravitacijska i utjecajna područja

3.3.6. CENTRALITET NASELJA

Na području Dubrovačko-neretvanske županije nalazi se 225 samostalnih, među kojima se ističe 60-ak važnijih ili manje važnih naselja. Među njima se svojom veličinom i ulogom ističu gradsko naselje Dubrovnik, zatim gradovi Korčula, Metković i Ploče, kao bivša općinska središta, te Cavtat, Ston, Blato-Vela Luka i Opuzen, kao novoplanirana središta gradova, 13 današnjih središta općina te 40-ak drugih više ili manje važnih naselja. Unutar tih naselja razmještene su pojedine djelatnosti, ali i središnje funkcije.
U više slučajeva, zbog ekonomičnosti mreže, dolazi i ubuduće će dolaziti do podjele središnjih funkcija, time i do podjele uloge središnjeg naselja između dva ili više naselja. Još ima nekoliko desetaka naselja s pojedinačnim središnjim ili uslužnim funkcijama nižeg reda, dok je ostalih stotinjak samostalnih naselja bez ikakvih radnih i uslužnih funkcija, kao i bez utjecaja u prostoru.

Dosadašnji razmještaj i razvitak središnjih funkcija i s tim u svezi uspostavljen sustav središnjih naselja u prostoru Županije ne zadovoljava u cijelosti, ali je uglavnom u skladu s dostignutim stupnjem društveno-gospodarskog i kulturnog razvitka. Njihov će se budući razvitak temeljiti na zahtjevima novog društvenog uređenja i političko-teritorijalnog ustrojstva Republike Hrvatske, na postavljenim ciljevima razvitka u prostoru, na politici izbjegavanja prevelikih koncentracija stanovništva i težnjom za boljom disperzijom stanovništva u prostoru, odnosno sprječavanja negativnih demografskih trendova, ravnomjernijeg regionalnog razvitka i razvitka policentričnog urbanog sustava, na osiguranju bolje međusobne prometne povezanosti te na težnji za podizanjem kvalitete života lokalnog stanovništva.
Poslovi državne uprave i pravo na lokalnu samoupravu u Republici Hrvatskoj znatno su se približili građanima i tako se osiguralo njihovo pravo odlučivanja o potrebama i interesima lokalnog značenja. Središta gradova i općina čine temeljni dio nove hijerarhijske mreže središnjih naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, ispunjavaju potrebne i zadane kriterije za optimalno djelovanje i to brojem svojih stanovnika i veličinom teritorija jedinica lokalne samouprave, gospodarskom razvijenošću i izvorima prihoda, dobrom prometnom povezanošću i udaljenošću od susjednih središta nižeg, istog ili višeg ranga. To se ustrojstvo i u buduće po potrebi može i treba nadopunjavati i usavršavati.
Logično je očekivati porast broja stanovnika u zemlji u Županiji u odnosu na sadašnje stanje, kao i u pojedinim središnjim naseljima, dok će broj stanovnika u drugim naseljima, posebno u onima bez određenih funkcija, stagnirati ili opadati. I dalje se mora računati s useljavanjem novog stanovništva iz drugih područja, ali znatno umjerenije nego je to bilo u proteklim razdobljima.
Razvitak središnjih funkcija i središnjih naselja podložan je stalnim promjenama i usavršavanju. To traži od prostornih planera neprestano pratiti u prostoru zemlje odvijanje društvenih, gospodarskih i prostorno-planskih procesa, zatim predlagati odgovarajuća nova rješenja i mjere, stalno vodeći računa o potrebama i mogućnostima zemlje, o stupnju društveno-gospodarske razvijenosti i o prihvaćenim standardima i kvaliteti života stanovništva, domaćinstava i naselja u Republici Hrvatskoj, i u manjim teritorijalnim cjelinama.
Prema tome, određene prostorno-planske tendencije i pretpostavke (demografske prognoze, nastavak procesa urbanizacije, razvitak pojedinih gospodarskih djelatnosti, suvremenije planirana prometna mreža, ekonomičnija mreža središnjih funkcija, rast središnjih naselja) utječu na koncipiranje sustava središnjih naselja koji će najviše odgovarati potrebama stanovništva i drugim korisnicima u Dubrovačko-neretvanskoj županiji i pojedinim njezinim dijelovima te će se tako na najbolji mogući način uklopiti u cjelokupnu koncepciju prostornog razvitka i uređenja novih općina, gradova i cjelokupne Dubrovačko-neretvanske županije.

U skladu s tako planiranim razmještajem stanovništva, njihovim potrebama, gospodarskim mogućnostima i prethodno postavljenim kriterijima, predviđa se do 2015. na sljedeći način razvijanje **novog planiranog optimalnog sustava središnjih naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji:**

sustav naselja	sustav Republike Hrvatske
veće regionalno središte	**DUBROVNIK,** sjedište Županije, važnije regionalno središte u sustavu RH, veći grad, veće razvojno središte
regionalno središte	**METKOVIĆ,** važnije regionalno središte u sustavu RH (kao konurbacijsko područje - sociogospodarska gradska regija), srednji grad, manje razvojno središte **PLOČE -** podjela središnjih funkcija s Metkovićem, manje razvojno središte, srednji grad
manje regionalno središte	**KORČULA -** manje razvojno središte slabije razvijenosti, mali grad
područno središte	**CAVTAT -** Ćilipi i Zvekovica **STON -** dijeli funkcije s Malim Stonom **VELA LUKA** **BLATO** **OPUZEN** područna i lokalna središta u sustavu Republike Hrvatske, općinska središta i ostala žarišta, mala razvojna žarišta, mali gradovi
lokalno središte	**LASTOVO** **BABINO POLJE** **SMOKVICA** **LUMBARDA** **OREBIĆ** **TRPANJ** **JANJINA** **OTRIĆ-SEOCI** **KULA NORINSKA** **MLINIŠTE** **SLANO** **ZATON** **SREBRENO -** Kupari, Mlini, Petrača i Čibača mala lokalna središta u sustavu Republike Hrvatske, inicijalna razvojna žarišta

U Prostornom planu Županije predlaže se poticajima razvoja središnjih funkcija ostvariti uvjete za

- uspostavu konurbacijskih odnosa podjelom funkcija između naselja Vela Luka i Blato, te naselja Metković i Ploče, i sukladno tome i njihov razmještaj u manja regionalna središta, odnosno regionalna središta
- razmještaj naselja Orebić i Lastovo u područno središte posebno zbog zadaća otočnog razvoja
- razmještaj naselja Vlaka u lokalno središte
- razmještaj naselja Orašac i Gruda u pomoćno središnje naselje, koja prema svojim obilježjima ne pripadaju skupini gradskih naselja, ali svojim središnjim funkcijama mogu biti inicijalna razvojna žarišta osobito kao središta u jedinicama lokalne samouprave.

Tako ustrojen sustav središnjih naselja na teritoriju Dubrovačko-neretvanske županije zahtijevat će bolju prometnu povezanost između pojedinih samostalnih naselja i manjih lokalnih središta, bitno poboljšanje veza prema važnijim lokalnim i gradskim/općinskim središtima, kao i naročito prema gradskim i nadlokalnim središtima. U tom smislu posebno će razvitak i funkcije Opuzena ovisiti i o izgradnji cestovnog mosta preko rijeke Neretve u neposrednoj blizini tog gradskog naselja, ali će veće značenje imati izgradnja cestovnog mosta preko Rijeke dubrovačke, Jadranska autocesta i neke druge potrebne prometnice.

Razmještaj i razvitak središnjih funkcija u pojedinim središtima mora biti primjeren njihovoj izvršenoj klasifikaciji za pojedine kategorije središnjih naselja. Sve funkcije u gradovima Dubrovniku, Cavtatu, Stonu, Korčuli, Blatu-Vela Luci, Metkoviću, Opuzenu i Pločama, ali i u drugim središnjim naseljima, potrebno je razvijati i dimenzionirati u skladu s razvitkom ovog kraja povezano s njegovim brojem stanovnika, koji gravitira i koristi te usluge. Ovakav sustav središnjih naselja na ovom prostoru na racionalan način približava središnje i druge funkcije stanovništvu i drugim korisnicima, osobito one koje su im potrebne češće ili u svakodnevnom životu, pružajući im približno jednake uvjete života, pa tako doprinosi porastu kvalitete i standarda njihova življenja.

U okviru uređenja naselja radi neracionalnosti potrebno je preispitati (smanjiti) građevinska područja brojnih naselja u odnosu na prostorne planove bivših općina. Povećanje građevinskih područja bit će opravdano samo u naseljima koja preuzimaju veće funkcije nego li su ih dosad imale u tom prostoru.

3.3.7. PROCES URBANIZACIJE

U okviru razmatranja budućega društvenog, gospodarskog, demografskog i prostornog razvitka Republike Hrvatske i njezinih pojedinih područja mora se predvidjeti **daljnje širenje procesa urbanizacije u prostoru Dubrovačko-neretvanske županije**. Potrebno je nastaviti dubrovački primjer preobrazbe prostora, ponajprije pod utjecajem turizma i drugih tercijarnih i kvartarnih djelatnosti.

Uzdužna razvučenost relativno uskog primorskog područja jugoistočnog dijela Južnog Hrvatskog primorja, odnosno Dubrovačko-neretvanske županije, s posebnim obilježjem užeg dijela dubrovačkog područja, zbog neposredne blizine državne granice, nameće izbor prostornog modela u usmjeravanju procesa urbanizacije i razvitka naselja, odnosno oblik uzdužnog policentričnog urbanog razvitka. Taj je prostor međusobno povezan važnom i vitalnom cestovnom prometnicom Jadranskom turističkom cestom i magistralnom cestovnom prometnicom preko poluotoka Pelješca i otoka Korčule, čije će buduće prometno povezivanje s drugim hrvatskim i susjednim područjima biti kvalitetno upotpunjeno izgradnjom Jadransko-jonske autoceste, a dijelom i TEM autoceste. Zato treba ne samo očekivati nego i poticati daljnje razvijanje i jačanje **uzdužne dubrovačke okosnice (osovine) urbanizacije** od Dubrovnika prema sjeverozapadu preko Zatona-Orašca-Trstenog do Slanog s Banićima, a i dalje preko Dola prema Metkoviću-Opuzenu-Pločama, odnosno drugim krakom prema Stonu-Janjini-Kuni Pelješkoj-Trpnju-Orebiću-Korčuli-Lumbardi-Žrnovu-Čari-Smokvici-Blatu-Vela luci te prema jugoistoku preko novog gradskog središta oko Srebrenog i nešto dalje Mlina i Plata u Župi dubrovačkoj prema Cavtatu-Čilipima-Popovićima-Grudi u Konavlima.

Decentralizacijom stanovništva i nekih funkcija iz Dubrovnika prema većem broju gradskih i lokalnih središta u tom prostoru, poticat će se njihov razvitak. Pod njihovim utjecajem i pokretačkim djelovanjem moraju se ponajprije ublažiti ili zaustaviti negativni demografski i gospodarski procesi u okolnom području. Postupno, uz preobrazbu pojedinih samostalnih naselja, moraju se zajednički razvijati Grad Dubrovnik i okolica, odnosno sva ostala urbana središta i njihova gravitacijska područja. U tom kontekstu razvijat će se Dubrovačko-neretvanska županija i nastaviti postupno mijenjati pojedine dijelove.

Gradsko naselje Dubrovnik kao izrazito turističko središte, i dalje će biti pokretač cjelokupnog društveno-gospodarskog razvitka i života u okolici. Kao središte bivše istoimene općine, danas županije i Grada, on je administrativno-upravno, gospodarsko, obrazovno-kulturno, zdravstveno-socijalno, uslužno i športsko središte ovog kraja i treba se razvijati kao regionalno i više nadlokalno središte s mogućnostima razvitka brojnih radnih i uslužnih funkcija, potrebnih Županiji, Gradu i odgovarajućem gravitacijskom području na udaljenosti i većoj od 100 km, dok su one turističke, pomorske, kulturne i neke druge globalnog značenja.

U neposrednoj blizini treba očekivati, da će pod daljnjim nastavljanjem procesa urbanizacije, doći do većeg osamostaljivanja prigradskog područja Rijeke dubrovačke.

Planira se osamostaljivanje i Oraškog područja s mogućnošću njegove transformacije u prigradsko urbanizirano područje, posebno nakon izgradnje cestovnog mosta preko Rijeke dubrovačke. Slično vrijedi i za susjedna središta Zaton i Trsteno.

Na Elafitskim otocima treba podržavati samostalni razvitak naselja, dok racionaliziranje i ekonomiziranje zahtijevaju razvitak Lopuda i Šipanske luke u pomoćna lokalna središta.

Širenje utjecaja Dubrovnika na preobražaj okolice treba se odraziti i na stvaranje novog gradskog središta oko Srebrenog u Župi dubrovačkoj, na prerastanje Cavtata u središte višeg ranga, te razvijanje Slanog u Dubrovačkom primorju u lokalno središte primjereno mjestu u sustavu naselja.

Uz takav način širenja procesa urbanizacije i preobrazbe u okolici Dubrovnika očekuje se proširenje teritorija gradske regije Dubrovnika u Konavlima do Cavtata, aerodroma i Čilipa i u

Dubrovačkom primorju do Slanoga i Banića. U tako proširenoj gradskoj regiji Dubrovnika moglo bi 2015. živjeti do 65.000 stanovnika u zemlji.

U nastavku prema sjeverozapadu, **na Pelješcu** mora se osigurati potrebne uvjete i poduzeti sve potrebne korake da se snažnije razvijaju funkcije **Stona** i on postane područno središte, danas jednog od najnerazvijenijih dijelova Županije, čiji su dijelovi dosta udaljeni od Dubrovnika i drugih većih središta, odnosno da se osigura daljnji razvitak Orebića, Janjine i Trpnja te trojnog naselja Kuna Pelješka - Potomje - Pijavičino i dvojnog naselja Kučište-Viganj, kao i manjih lokalnih središta na ovom izduženom poluotoku.

Na krajnjim dijelovima **otoka Korčule** moraju se razvijati snažna žarišta i nadlokalna središta. Razvijat će se manje regionalno središte - gradsko središte Korčula te područna središta Blato i Vela Luka, međusobno povezana lokalnim središtima Lumbardom i Smokvicom.

U **Donjoneretvanskom kraju** i središnjem razvojnom području i okosnici razvitka očekuje se daljnje razvijanje procesa urbanizacije u kojem dominiraju važna gradska (regionalna) i nadlokalna (manja regionalna) središta Metković, Ploče i Opuzen dok se unutar te okosnice ili izvan nje predviđa daljnje jačanje lokalnih središta Kule Norinske-Krvavca, Otrić-Seoca, Mliništa i Vlake-Podgradine, odnosno manjih lokalnih središta Staševice, Rogotina, Komina, Bijelog Vira, kao i Blaca i Kleka u priobalju ovog područja.

Na izdvojenim vanjskim **otocima Mljetu i Lastovu**, koji su izvan glavne okosnice razvitka i glavnih tijekova procesa urbanizacije, kao i do sada, isticat će se lokalna središta Babino polje i Lastovo, odnosno manja lokalna središta Goveđari i Maranovići, te Ubli.

3.4. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI OD ZNAČAJA ZA ŽUPANIJU I DRŽAVU

3.4.1. GOSPODARSKE DJELATNOSTI

3.4.1.1. GOSPODARSKI POKAZATELJI POTENCIJALA MALIH I SREDNJIH GRADOVA (NASELJA) I OSTALIH RAZVOJNIH SREDIŠTA

Opći gospodarski pokazatelji

ime naselja	stanovnici u zemlji	zaposleni stanovnici 1981.	aktivni stanovnici u zemlji 1991.	dominantne djelatnosti	broj radnika u mjestu	radnici koji rade u mjestu	radnici koji odlaze iz mjesta	radnici koji dolaze u mjesto	ukupan broj radnika – radna mjesta	razvojna osjetljivost
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Dubrovnik	**48150**	**16200**	**20366**	**nema**	**19217**	**18565**	**323**	**1259**	**19824**	**A1**
Metković	**11211**	**2830**	**4134**	**7,1,6**	**3836**	**3235**	**479**	**762**	**3997**	**A1**
Korčula	3095	1027	1237	8,6,7,1,14	1122	1092	8	839	1931	A1
Lumbarda	1088	199	390	8,1	360	139	201	2	141	A2
ŽRNOVO-samostalno naselje	1210	254	407	1,8,6,14	357	32	304	1	33	B1
Korčula	**5393**	**1480**	**2034**		**1839**	**1263**	**513**	**842**	**2105**	**A1**
Ploče	**6170**	**2312**	**2721**	**6,14,1,7**	**2618**	**2379**	**118**	**2061**	**4440**	**A1**
Opuzen	**2614**	**824**	**1002**	**1,2,7**	**941**	**790**	**123**	**479**	**1269**	**A1**
Vela Luka	**4295**	**147**	**1723**	**1,8,13,7,6**	**1626**	**1532**	**54**	**479**	**1630**	**B1**
Blato	**3702**	**1195**	**1506**	**1,8,2**	**1382**	**1276**	**85**	**123**	**1399**	**C1**
Ston	537	138	199	1,5,7	188	142	26	153	295	C1
Mali Ston	138	33	46	1	40	8	28	4	12	C1
Ston	**675**	**171**	**245**		**228**	**150**	**54**	**157**	**307**	**C1**
Cavtat	1863	478	769	8,7,13	672	478	182	522	1000	A1
Ćilipi	821	132	334	6,8,7	316	158	151	389	547	(A1)
Zvekovica	510	103	211	8	200	10	189	34	44	(A1)
Cavtat	**3194**	**713**	**1314**		**1188**	**646**	**522**	**945**	**1591**	**A1**
Lastovo	**513**	**129**	**168**	**14,8,9**	**146**	**138**	**0**	**19**	**157**	**B1**
Babino Polje	**390**	**82**	**116**	**2,6,7,8**	**84**	**47**	**15**	**10**	**57**	**D2**
Orebić	**1374**		**422**	**8,7,6,1**	**353**	**272**	**56**	**47**	**319**	**A1**
Vlaka	**815**		**302**	**2**	**217**	**194**	**19**	**1**	**195**	**A2**
Slano	**475**	**106**	**160**	**8,1,7,14**	**138**	**95**	**34**	**84**	**179**	**C1**
Gruda	**847**	**165**	**309**	**7,8,6,1**	**267**	**109**	**142**	**173**	**282**	**(C1)**
Orašac	**483**	**105**	**187**	**8,7,6,1**	**174**	**52**	**111**	**88**	**140**	**(C1)**
Trpanj	**622**	**135**	**166**	**8,7,2**	**153**	**128**	**4**	**10**	**138**	**D1**
Zaton	**654**	**117**	**231**	**8,7,2**	**182**	**71**	**97**	**6**	**77**	**(C1)**
Srebreno										**(A1)**
Janjina	**322**	**39**	**169**	**14,2**	**84**	**68**	**11**	**5**	**73**	**D1**
Smokvica	**1015**	**126**	**359**	**1,2**	**347**	**206**	**119**	**12**	**218**	**B1**
Kula Norinska	**376**	**126**	**133**	**6,7,1**	**129**	**9**	**119**	**5**	**14**	**B1**
Otrić-Seoci	**625**	**88**	**188**	**1,2**	**147**	**67**	**66**	**25**	**92**	**A2**
Mlinište	**442**		**142**	**1,2**	**140**	**7**	**120**	**0**	**7**	**C1**

U gornjoj tablici "Opći gospodarski pokazatelji" prikazani su podaci iz Popisa 1991., pri čemu je potrebno objasniti stupac koji obrađuje dominantne djelatnosti po naseljima

01 - industrija i rudarstvo
02 - poljoprivreda i ribarstvo
03 - šumarstvo
04 - vodoprivreda
05 - građevinarstvo
06 - promet i veze
07 - trgovina
08 - ugostiteljstvo i turizam
09 - obrtništvo i osobne usluge
10 - stambeno komunalne , uređenje naselja i prostora
11 - financijske, tehničke i poslovne usluge
12 - obrazovanje, znanost, kultura i informacije
13 - zdravstvena zaštita i socijalna skrb
14 - tijela državne vlasti, lokalne samouprave, fondovi, udruženja i organizacije

U tomu stupcu iskazana je redoslijedom funkcionalna usmjerenost pojedinog grada ili naselja prema broju zaposlenih u pojedinoj djelatnosti u mjestu. Iskazane su dominantne djelatnosti prema broju zaposlenih do pet djelatnosti.
Cjelokupna tablica poslužit će kao određen pokazatelj gospodarskog potencijala pojedinih naselja, odnosno skupina središta, zbog izrazito promijenjene sadašnje situacije iz tablice "Pokazatelji zaposlenosti po djelatnostima" u kojoj se prikazuju podaci prikupljeni za ovo istraživanje, a odnose se na 1997.

Pokazatelji zaposlenosti po djelatnostima

ime naselja	stanovnici u zemlji	broj stanovnika 1998.- procjena	broj zaposlenih 1997.	proizvodne djelatnosti	neproizvodne djelatnosti	ugostiteljstvo i turizam	trgovina	promet i veze	građevinarstvo	industrija	poljoprivreda i ribarstvo	poslovne usluge	obrtnici
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Dubrovnik	**48150**	**44000**	**8809**	**1776**	**7033**	**1847**	**2586**	**1661**	**670**	**720**		**396**	**783**
Metković	**11211**	**13000**	**1522**	**603**	**919**		**620**	**92**	**81**	**468**		**133**	**431**
Korčula	3095	3500											
Lumbarda	1088	1000											
ŽRNOVO-samost. naselje	1210	1200											
Korčula	**5393**	**5700**	**988**	**357**	**629**	**292**		**84**		**260**			**111**
Ploče	**6170**	**6000**	**4088**	**855**	**3233**			**2290**		**750**	**70**	**250**	**433**
Opuzen	**2614**	**3000**	**525**	**398**	**127**	**39**	**92**		**160**				
Vela Luka	**4295**	**4200**	**828**	**624**	**204**	**100**	**86**			**595**			**53**
Blato	**3702**	**3500**	**1150**	**925**	**225**	**159**				**756**	**153**		
Ston	537	500											
Mali Ston	138	100											
Ston	**675**	**600**											
Cavtat	1863	2000											
Ćilipi	821	800											
Zvekovica	510	500											
Cavtat	**3194**	**3300**	**1129**	**144**	**985**	**520**	**190**	**210**	**48**	**70**	**26**	**48**	**271**
Lastovo	**513**	**500**											
Babino Polje	**390**	**300**											
Orebić	**1374**	**1500**	**516**	**107**	**409**	**175**	**215**					**19**	**38**
Vlaka	**815**	**800**											
Slano	**475**	**400**											
Gruda	**847**	**800**											
Orašac	**483**	**400**											
Trpanj	**622**	**600**											
Zaton	**654**	**600**											
Srebreno		**2300**											
Janjina	**322**	**300**											
Smokvica	**1015**	**1000**											
Kula Norinska	**376**	**300**	**51**			**14**	**22**	**4**		**8**			**11**
Otrić-Seoci	**625**	**600**											
Mlinište	**442**	**400**											

U tablici koja slijedi navode se pokazatelji turističkih kapaciteta, odnosno prikazan je gospodarski potencijal pojedinog naselja kroz prikaz stanja turističkih kapaciteta u odnosu na 1990.

Pokazatelji turističkih kapaciteta

ime naselja	stanovnici u zemlji	broj stanovnika 1998.- procjena	broj zaposlenih 1997.	ugostiteljstvo i turizam	TURISTIČKI KAPACITETI				
					turistički kapaciteti – ukupan broj 1990.	osnovni kapaciteti 1997.	komplementarni kapaciteti 1997.	turistički kapaciteti - 1997.g.	turistički kapaciteti – planirani broj 2001. po PPO
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dubrovnik	**48150**	**44000**	**8809**	**1847**	**17061**	**5612**	**2965**	**8577**	**18300**
Metković	**11211**	**13000**	**1522**						
Korčula	3095	3500			5446	1508	4770	6278	7720
Lumbarda	1088	1000			1685	564	1015	1579	1122
ŽRNOVO-samost. naselje	1210	1200							
Korčula	**5393**	**5700**	**988**	**292**	**7131**	**2072**	**5785**	**7857**	**8842**
Ploče	**6170**	**6000**	**4088**		**86**	**86**	**44**	**130**	**
Opuzen	**2614**	**3000**	**525**	**39**					
Vela Luka	**4295**	**4200**	**828**	**100**	**2719**	**750**	**1805**	**2555**	**6845**
Blato	**3702**	**3500**	**1150**	**159**					
Ston	537	500							
Mali Ston	138	100							
Ston	**675**	**600**			**1506**	**0**	**131**	**131**	**3500**
Cavtat	1863	2000							
Ćilipi	821	800							
Zvekovica	510	500							
Cavtat	**3194**	**3300**	**1129**	**520**	**4578**	**1105**	**685**	**1790**	**5550**
Lastovo	**513**	**500**							
Babino Polje	**390**	**300**							
Orebić	**1374**	**1500**	**516**	**175**	**8360**	**900**	**3000**	**3900**	**10068**
Vlaka	**815**	**800**							
Slano	**475**	**400**			**3976**	**0**	**500**	**500**	**4950**
Gruda	**847**	**800**							
Orašac	**483**	**400**							
Trpanj	**622**	**600**			**3341**	**265**	**800**	**1065**	**3000**
Zaton	**654**	**600**							
Srebreno		**2300**			**1019**	**0**	**0**	**0**	**3800**
Janjina	**322**	**300**							
Smokvica	**1015**	**1000**							
Kula Norinska	**376**	**300**	**51**	**14**					
Otrić-Seoci	**625**	**600**							
Mlinište	**442**	**400**							

Sintezna ocjena stanja

Temeljem prikazanih gospodarskih pokazatelja vidljivo je da se naselja **Dubrovnik, Metković, Korčula i Ploče** nalaze u skupinama razvojnih središta koja im pripadaju i prema demografskim pokazateljima. Kao razvojno središte višeg ranga može im se pridružiti i konurbacija **Blato-Vela Luka** (više od 2000 radnih mjesta).

Opuzen i Cavtat s pravom se nalaze u skupini razvojnih središta, dok je **Ston** deficitaran u odnosu na gospodarski potencijal naselja.

Mali gradovi i ostala središnja naselja jedini izraziti gospodarski potencijal pokazuju kroz potencijal turističkih kapaciteta, osobito **Srebreno, Trpanj, Slano i Orebić**.

Najnoviji podaci o zaposlenosti pokazuju izrazit pad zaposlenosti u svim naseljima, no svoju su razvojnu vitalnost izrazito izgubili Korčula i Opuzen.

3.4.1.2. POŽELJAN RAZVITAK GOSPODARSTVA

Mogućnosti daljnjeg razvitka gospodarstva Dubrovačko-neretvanske županije temelje se na
- iznimno povoljnim i najvećim dijelom očuvanim prirodnim resursima (more, plodno tlo, voda, povoljna klima, prirodne ljepote)
- bogatom graditeljskom, kulturno-povijesnom i tradicijskom naslijeđu
- razini izgrađenih gospodarskih kapaciteta osobito u turističko-ugostiteljskom gospodarstvu, pomorstvu i trgovini
- očekivanju poticajnih mjera i makrogospodarske politike općenito, koja će objektivno valorizirati sve raspoložive gospodarske potencijale i pridonijeti optimalnom korištenju u gospodarskom, socijalnom i ekološkom značenju.

Ograničenja gospodarskog razvitka su
- prometna udaljenost i odsječenost područja od većih proizvodnih, trgovačkih i emitivnih turističkih središta
- velike izravne i posredne ratne štete, posebice u infrastrukturi i turističko-ugostiteljskoj djelatnosti koje se ne mogu kratkoročno sanirati, niti brzo vratiti izgubljenu poziciju na tržištu ili izgubljena tržišta
- nedovoljna ulaganja za provedbu tržišne prilagodbe, restrukturiranja, obnove i modernizacije gospodarskih kapaciteta
- neravnomjerna rasprostranjenost stanovništva.

a) Temeljne odrednice gospodarskog razvitka

Gospodarski kapaciteti i ukupna gospodarska aktivnost su po području Županije raspoređeni neravnomjerno.
Glavna središta rada su gradovi Županije u kojima je evidentiran najveći broj zaposlenih, najviše gospodarskih kapaciteta i u kojima je demografska slika stanovništva znatno povoljnija od ostalih područja i središta Županije, s posebnim naglaskom na Grad Dubrovnik u kojemu živi 46,05% aktivnog stanovništva Županije (prema popisu 1991.) u kojemu je 49,4% ukupno zaposlenih Županije, i koji raspolaže s 25% ukupnih smještajnih kapaciteta Županije.
Dio gospodarske aktivnosti lociran je u općinskim središtima, ali sa znatno manjim udjelom u gospodarskim kapacitetima i financijskim rezultatima.

Temeljne odrednice razvitka **gospodarskih djelatnosti** definirat će tržište i poduzetnički interesi tako da je realno očekivati nove, dosad u gospodarskoj strukturi nezastupljene gospodarske grane, iako će budući gospodarski razvitak biti usmjeren na razvitak tradicionalno važnih i tržišno potvrđenih djelatnosti - poljoprivrede, posebice vinogradarstva, zatim ribarstva i marikulture, ugostiteljstva i turizma te ekološki besprijekorne proizvodnje. Trgovina, građevinarstvo, financijske usluge, obrtništvo kao prateće djelatnosti svoj razvoj temeljit će na razvitku gospodarskih djelatnosti - nositelja razvitka Županije.

Poljoprivredu je, zbog polustoljetne zapostavljenosti neophodno reafirmirati i revitalizirati i učiniti je jednom od najznačajnijih gospodarskih djelatnosti s ciljem postizanja usklađenog i ravnomjernog prostornog razvitka i suzbijanja depopulacijskih trendova.
Vinogradarstvo, maslinarstvo i povrtlarstvo su grane poljoprivrede koje imaju velike pogodnosti intenzivnijeg razvitka.
Intenzivirat će se razvitak marikulture i ribarstva općenito kao i razvoj stočarstva.
Posebna pažnja poklonit će se obnovi i razvitku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kao temelja hrvatske poljoprivrede.

Postojeća struktura i proizvodni program **industrije** s ekološkog i prostornog stajališta, posebice na užem području Dubrovnika nije prihvatljiva i ograničavajuće djeluje na razvitak većih industrijskih kapaciteta, te je realno predvidjeti dislokaciju postojećih pogona, tržišno

restrukturiranje, te izgradnju manjih ekološki prihvatljivih proizvodnih pogona na cijelom području Županije, ali izvan užih gradskih i općinskih središta.

Budući da je **infrastruktura** preduvjet kvalitetnog gospodarskog razvitka, neophodno je prevladavanje prometne izoliranosti. U tom je smislu neophodna nakon modernizacije zračne luke u Čilipima i puštanja u rad zračne luke Ploče intenzivirati pripremne radove na izgradnji manjih zračnih luka (Korčula).
Jednako važno je i poboljšanje prometne povezanosti morskim putem, brzom prugom od Dubrovnika do Rijeke u zimskom razdoblju više puta tjedno, a ljeti i svakodnevno.
Moguće je reafirnirati i pomorsku trgovinu uspostavom linijske plovidbe manjih specijaliziranih teretnih i RO-RO brodova s Italijom i ostalim zemljama Mediterana.
Neophodno je poticati izgradnju suvremene brze ceste od Dubrovnika prema Opuzenu do Ploča i dalje.
Što se ostale prometne infrastrukture tiče, prioritetan tretman unutar Županije treba imati rekonstrukcija i proširenje državne ceste D-118 (Pelješka cesta).
Ostala infrastruktura, posebice vodoprivreda razvijat će se sukladno materijalnim mogućnostima i interesima područja kroz koja prolazi. U ovom segmentu nerealno je određivati prioritete bez prethodne cost-benefit analize za svaki konkretan projekt.

Djelatnost **građevinarstva** razvijat će se kroz tržišnu i financijsku afirmaciju, manjih, opremljenih i stručno osposobljenih građevinskih tvrtki za specijalizirane poslove obnove graditeljskog naslijeđa i objekata niskogradnje.

Stanovanje, odnosno izgradnja stanova čini važnu komponentu socijalnog i gospodarskog razvitka, organizacije i uređenja prostora, te podizanja životnog standarda stanovništva. Županija u cjelini ima višak stanova (6162 stana), odnosno sva naselja u Županiji, a posebno Dubrovnik, Korčula, Lumbarda, Vela Luka, Blato, Cavtat, Orebić, Trpanj, Zaton, Smokvica pokazuju višak stambenog fonda u odnosu na broj domaćinstava, što predstavlja veliki potencijal koji u budućnosti treba iskoristiti na način da se potakne tržište nekretnina (koje ima velike mogućnosti budući da je u prethodnim razdobljima privatno vlasništvo bilo zapostavljeno). Krupne radno intenzivne gospodarske investicije ne bi više trebalo locirati u velika gradska središta i opterećivati ih gradnjom novog stambenog fonda za novouposlene ili gradnjom skupe komunalne infrastrukture samo za te potrebe. Prostorni razmještaj novih gospodarskih poduzeća trebao bi se osloniti, barem u ovoj fazi gospodarskog razvoja, na postojeći (uglavnom novoizgrađeni) stambeni fond manjih gradskih središta i naselja i njihovim tehnologijama primjerenu kvalifikacijsku strukturu stanovništva takvih područja. Stoga postojeći stambeni fond, kao jedan od najvažnijih početnih razvojnih resursa naselja, postaje poticaj za jačanje postojećih i stvaranje novih žarišta razvitka u funkciji ostvarivanja policentričnog razvoja.

Ugostiteljstvo i turizam će i u budućnosti biti nositelji gospodarskog razvitka Županije s naglaskom na kontinuirano podizanje kvalitete ukupnog turističkog proizvoda i na konkurentnost na međunarodnom turističkom tržištu. Realno je predvidjeti razvoj Dubrovnika kao ekskluzivne turističke destinacije, razvitak novih oblika turizma nautičkog, ruralnog, izletničkog i zdravstvenog uz zadržavanje dijela smještajnih kapaciteta namijenjenih masovnom turizmu.

Brodarstvo, cestovni promet, lučki promet, luke Ploče i Dubrovnik imaju dugoročnu perspektivu razvitka.

Razvitak **trgovine** vidi se u modernizaciji i specijalizaciji prodajne mreže, obogaćivanju ponude i povećanju kvalitete turističke usluge.
Koncepciju gospodarskog razvitka potrebno je postaviti na regionalno usklađenom i gospodarski uravnoteženom razvoju pojedinih područja kako bi se postupno ublažile desetljećima kumulirane negativne posljedice prostorno neusklađenog i neravnomjernog razvitka i gospodarske monokulture i uspostavila održiva gospodarska, demografska i ekološka struktura Županije.

b) Program poticaja razvoja poljoprivrede kao nositelja gospodarskog razvitka

Obnova i razvoj poljoprivrede pojedinačno je obrađena za svaku jedinicu lokalne samouprave u posebnom separatu gdje je definirano postojeće stanje djelatnosti, prirodni resursi obnove, mogući pravci obnove i putovi i načini obnove i razvoja ove djelatnosti.
U ovom dijelu prikazat će se način obnove poljoprivrede po jedinicama lokalne samouprave i nužni poticaji.

Posebno vrijedna područja s gospodarskog motrišta su

Područje Postup-Dingač - prostire se od Mokala na zapadu do luke Trstenik na istoku. Izrazito povoljni klimatski uvjeti, plodno tlo veoma dobre strukture i nagib terena koji omogućava veliku osunčanost daju ovom području istaknuto mjesto ne samo u granicama Županije u proizvodnji kvalitetnih vina. Ovo je rigolano tlo na kvartarnim brečama.

- **Područje Trstenik-Žuljana** - terase su nagnute prema moru, tla su povoljnih fizikalnih osobina, a klimatske prilike su dosta povoljne i omogućavaju proizvodnju visokokvalitetnih vina. Područje predstavlja uglavnom rendzine na dolomitu ili smeđe tlo na dolomitu.

- **Područje Sreser polje -** odlikuje ga rigolano tlo iz koluvija, dolomita i vapnenca. To je duboko tlo dobrih kemijskih i fizikalnih osobina. Povoljna klima omogućava uzgoj mandarina i ranog povrća.

- **Područje Brijesta polje** - to je plodno tlo, dobrih fizikalnih osobina, kategorizirano kao rigolano tlo terasasto na vapnencu. Povoljni klimatski uvjeti omogućavaju uzgoj mandarina.

- **Stonsko polje -** bogato tlo dobrih fizikalnih osobina, veoma povoljna klima i voda za navodnjavanje omogućavaju uzgoj osjetljivog južnog voća, drugih voćnih vrsta i povrća. Tlo predstavlja rigolano tlo polja iz crvenice i smeđeg tla.

- **Područje Brsečine-Trsteno** - povoljne klimatske prilike, uz kvalitetno rigolano tlo terasirano na vapnencu (koluvijalno i skeletno), pogoduju uzgoju velikog broja osjetljivih južnih kultura.

- **Područje Župskog polja u Župi dubrovačkoj** - odlikuje se povoljnim klimatskim čimbenicima i duboko plodnim rigolanim tlom polja iz lapora i vapnenačkog koluvija. Na ovim tlima moguće je uzgajati vrlo veliki broj povrtlarskih kultura na otvorenim površinama, te u staklenicima i plastenicima. Moguće je postizati 2-3 žetve tijekom godine. Pored povrća može se uspješno uzgajati zimsko rezano cvijeće, veliki broj voćaka kao što su breskve, jabuke, smokve, dijelom japanske mandarine i sl.

- **Polje ispod naselja Obod** - tlo ovog polja je duboko, plodno, rigolano iz crvenice i smeđeg tla. Radi male nadmorske visine spada u "topla polja", gdje vladaju jako povoljni klimatski uvjeti. Na polju se sada uzgaja povrće i cvijeće na otvorenim površinama i plastenicima, te južno voće kao što su agrumi, rogač i smokva.

- **Zapadna strana otoka Lopuda** - ovo područje odlikuje se vrijednim fizikalno-kemijskim sastavom tla, a ubraja se u rigolano tlo terasasto na dolomitu, flišu i vapnencu s prevagom pijeska. Područje ima jako povoljne klimatske prilike i prikladno je za uzgoj najosjetljivijih južnih voćaka kao što su limuni, naranče i osjetljive vrste mandarina.

Podaci u nastavku prikazuju distribuciju gospodarske aktivnosti prema središtima rada Županije.

Grad Dubrovnik - potreba jačanja mješovitih poljoprivrednih gospodarstava na svim dijelovima Grada Dubrovnika. Voda za natapanje i poljski putovi odredit će intenzitet razvitka. Na Šipanu i u Orašcu potrebno je izraditi moderne uljare za preradu ploda masline uz finalizaciju ulja pakiranjem. Na otocima razvijat će se uzgoj vinskog i stolnog grožđa, na priobalnom dijelu uzgoj južnog voća, povrća, cvijeća. Poljoprivredne površine od Šumeta do Brsečina prikladne su za

razvoj specifične poljoprivredne proizvodnje - ekološka poljoprivreda. Potrebno je razviti mrežu plasmana poljoprivrednih proizvoda (udruge, zadruge i sl.).

Grad Korčula - na području Čare uzgajat će se vinova loza (bijela vina Pošip i Rukatac) i proizvoditi rakija, uzgajat će se masline i proizvoditi ulje koje će se zaštititi kao ekološki proizvod. Na ostalim područjima (Račište, Pupnat) također će se uzgajati masline i vinova loza.

Grad Metković - ima dobre uvjete za proizvodnju kvalitetnog povrća tijekom cijele godine na otvorenim površinama i pod plastikom. Također postoje dobri uvjeti za proizvodnju voća, a pogotovo mandarina. Uzgoj stoke sporadičan. Dobri uvjeti za držanje pčela i proizvodnju meda.
Izgradnja veletržnice u Metkoviću unijela bi stabilnost i veće povjerenje u poljoprivrednu proizvodnju čitavog područja Neretve.

Grad Opuzen - najveća proizvodna površina Županije s dubokim, humusom bogatim tlima, daljnji razvitak poljoprivrede vidi u plantažama mandarina i ostalog voća (breskve, šljive, jabuke) kao i uzgoju svih povrtlarskih kultura (kupušnjače, rajčice, cikla).
Neophodno je poslovno povezivanje proizvođača i organizirani nastup na tržištu.

Grad Ploče - razvitak poljoprivrede moguć je putem proizvodnje raznovrsnog povrća uz rijeku Neretvu, a na zaštićenim površinama oko Rogotina, Šarić Struge moguć je uzgoj mandarina i voća. Na području Staševice vinova loza će i dalje biti glavna kultura, a uzgoj stoke i držanje pčela moguće je na velikim pašnjačkim površinama.

Općina Blato - sukladno tradiciji i vrijednim površinama predviđen je razvoj vinogradarstva i vinarstva, maslinarstva i uljarstva, te uzgoj stoke u funkciji podmirenja najnužnijih potreba stanovništva.

Općina Dubrovačko primorje - razvitak poljoprivrede temeljit će na uzgoju vinove loze, maslina, povrća i na skupljanju aromatskog i ljekovitog bilja. Velike su mogućnosti uzgoja stoke i podizanja manjih stočnih farmi, kao i razvoja pčelarstva. Očita je potreba iznalaženja najboljih oblika povezanosti proizvođača i potrošača, jer bez toga nije moguće pokrenuti kvalitetne i dugoročne mjere razvoja poljoprivrede.

Općina Janjina - vinogradarstvo (u Janjini, Dračama, Popovoj Luci i na potez Osobljava - Sreser), maslinarstvo, kao i skupljanje aromatskog bilja i držanje pčela.

Općina Konavle - u priobalnom dijelu intenzivirati proizvodnju visokokvalitetnih vina, maslinovog ulja, povrća i cvijeća. U središnjem dijelu polja intenzivirati proizvodnju voća, stočnog bilja, a na sjevernim terasastim stranama iznad konavoskog polja uzgajat će se voće, povrće, masline i skupljati se aromatsko i ljekovito bilje.

Općina Kula Norinska - uzgoj povrtlarskih kultura i na zaštićenim područjima uzgoj mandarina. Povoljni uvjeti za sezonski uzgoj stoke i peradi kao i za uzgoj pčela.

Općina Lastovo - uzgoj maslina, vinove loze i ostalih autohtonih kultura.

Općina Lumbarda - proizvodnja grožđa za čuveno vino “Grk”, maslinarstvo i ograničen uzgoj povrća.

Općina Mljet - poljoprivredna proizvodnja uglavnom u funkciji turizma i to u zapadnom dijelu otoka, u središnjem dijelu otoka uzgoj bijelih sorti vinove loze i maslina, a na istočnom dijelu otoka uzgoj maslina i proizvodnja ulja visoke kakvoće.

Općina Orebić - vinogradarstvo na području Pelješke župe, Dingača i Postupa, proizvodnja čuvenih vina Dingač, Postup i Orebić, uzgoj maslina oko Lovišta, uzgoj južnog voća na potezu Viganj - Kućište, ekstenzivan uzgoj stoke i držanje pčela. Obiteljska gospodarstva temeljni su organizacijski oblik uz korištenje postojećih zadruga u plasmanu.

Općina Pojezerje - perspektiva je u uzgoju vinove loze, proizvodnji vina, uzgoju jabuka te stočnog bilja uz uzgoj stoke. Moguća je kvalitetna proizvodnja sadnica vinove loze za potrebe šireg područja.

Općina Slivno - uzgoj kvalitetnog povrća na melioriranim tlima uz Malu Neretvu, uzgoj mandarina i uzgoj maslina na zemljištima uz more od Kleka do Blaca, uz uzgoj stoke sitnog zuba na pašnjačkim površinama.

Općina Smokvica - vinogradarstvo, vinarstvo, maslinarstvo i ostale grane u funkciji podmirenja dijela potreba lokalnog stanovništva.

Općina Ston - vinova loza u središnjem dijelu poluotoka Pelješca (Ponikve - Ston). Područje oko Brijeste pogodan za uzgoj mandarina, a ostala područja će razvijati maslinarstvo i dijelom povrtlarstvo (Mali Ston, Luka, Broce). U priobalnom dijelu potrebno je intenzivirati ribarsko-školjkarsku proizvodnju.

Općina Trpanj - uzgoj agruma osobito mandarina u Trpanjskom polju, uzgoj vinove loze i maslina na ostalim područjima.

Općina Vela Luka - orijentacija na očuvanje i razvoj maslinarstva i uljarstva proizvodnjom visoko kvalitetnog maslinovog ulja, ostale grane slabije zastupljene. Mješovito domaćinstvo bit će i dalje jedina perspektiva privređivanja i opstanka gospodarstva.

Općina Zažablje - uzgoj povrća i voća, uzgoj stoke i proizvodnja meda uz mogućnost sakupljanja aromatskog bilja.

Općina Župa dubrovačka - razvitak poljoprivrede temeljit će na uzgoju voća i povrća, stolnog i vinskog grožđa i cvijeća (staklenici) u župskom polju.
Na višim područjima uzgajat će se masline i povrće. Potrebno je organizirati mrežu plasmana.

Poljoprivredna središta na području Županije

Budući da ni jedno poljoprivredno obiteljsko gospodarstvo nije samo sebi dostatno, upućena su na korištenje pojedinih zajedničkih servisa ili djelatnosti u svojoj najbližoj okolini. Iz toga razloga će se na svakom poljoprivrednom proizvodnom području pojaviti određena središta koja će za bližu i širu okolinu opsluživati poljoprivredna obiteljska gospodarstva.
U spomenutim središtima se servisi za poljoprivrednu mehanizaciju, poljoprivredne i veterinarske apoteke, sjedišta poljoprivredne savjetodavne službe, veterinarske službe, laboratorije za analize pojedinih proizvoda, otkupne stanice, hladnjače, sortirnice voća i povrća, pakirnice, objekti za preradu i doradu poljoprivrednih proizvoda (uljare, vinarije, mljekare i sl.), a sve ovisno od količine i kakvoće proizvodnje u njihovoj okolini. Ta poljoprivredna središta se uglavnom i često podudaraju sa središtima u kojima djeluju i druge službe i djelatnosti škole, zdravstvene stanice, banke, veletrgovine, kulturne ustanove i dr. Dakle, poljoprivredna središta na pojedinom području skoro se uvijek podudaraju sa središtima dugih proizvodnih i uslužnih djelatnosti i zajednički predstavljaju urbana središta s brojnim obilježjima gradske sredine.
Raščlanjujući stanje i potrebe te mogući i održivi razvitak pojedinih područja Dubrovačko-neretvanske županije mogu se označiti i predvidjeti sljedeća poljoprivredna središta i njihov rang

1. Za Grad Opuzen, naselje Opuzen
2. Za Grad Dubrovnik, naselja Orašac i Šipanska Luka
3. Za Grad Korčula, naselje Čara
4. Za Grad Metković, grad Metković
5. Za Grad Ploče, naselje Komin i Staševica
6. Za Općinu Blato, naselje Blato
7. Za Općinu Dubrovačko primorje, naselje Slano
8. Za Općinu Janjina, naselje Janjina
9. Za Općinu Konavle, naselja Gruda i Pridvorje
10. Za Općinu Kula Norinska, naselja Norin i Metković
11. Za Općinu Lastovo, naselje Lastovo
12. Za Općinu Lumbarda, samo djelomično naselje Lumbarda, a najvećim dijelom ostala središta na otoku Korčuli (Smokvica, Blato, Vela Luka)
13. Za Općinu Mljet, naselje Babino polje
14. Za Općinu Orebić, naselje Potomje
15. Za Općinu Pojezerje, naselje Otrići
16. Za Općinu Slivno, naselja Podgradina i Opuzen
17. Za Općinu Smokvica, naselje Smokvica
18. Za Općinu Ston, naselja Putnikovići, Ston
19. Za Općinu Trpanj, naselje Potomje
20. Za Općinu Vela Luka, naselje Vela Luka
21. Za Općinu Zažablje, naselje Metković
22. Za Općinu Župa dubrovačka, naselje Mandaljena

a) Središta I. reda (ranga) na području Županije su Blato, Potomje, Gruda, Metković, Opuzen.
b) Središta II. reda (ranga) su Lastovo, Ston, Slano.
c) Središta III. reda (ranga) su sva ostala već spomenuta

Podaci o poljoprivrednom i šumskom zemljištu u Županiji

Podatke o poljoprivrednom zemljištu u Dubrovačko-neretvanskoj županiji vode Županijski ured za katastarsko-geodetske poslove, Županijski ured za statistiku te Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Ustanovljeno je da se podaci razlikuju što pokazuju sljedeće tablice

Pregled površina poljoprivrednog zemljišta u RH (stanje po DSZ 1997.) i površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Države prema oblicima raspolaganja na dan 25. 09. 2001. (sklopljeni ugovori)

ŽUPANIJA	Ukupna površina stanja 1999.			Zakup poljop. površ. u ha	Prodaja poljop. površ. u ha	Skrb Prodano ha	darovanje	služnost površ. u ha	čl. 58		koncesija	ukupno	%
	Vlasništvo	poljop.zem u ha	%						oranične povr.	viš. nasadi			
Dubrovačko-neretvanska	RH	28.323	33	69,90	0,15		9,08					79,13	0,3
	privatno	56.626	67										
	Ukupno	84.949	100										

Pregled - struktura površina Županije iz studije "Obnova i razvoj poljoprivrede i sela" Stanice za južne kulture

	Površine (ha)	Podaci prema Županijskom zavodu za statistiku *
1	Oranice i vrtovi	10 182
2	Voćnjaci	6 027
3	Vinogradi	4 420
4	Livade	429
5	Obradive površine (1+2+3+4)	**21 058**
6	Pašnjaci	43 875
7	Ribnjaci	0
8	Tršćaci i bare	3 407
9	**Neobradive površine (6+7+8)**	**47 282**
10	**Poljoprivredne površine (5+9)**	**68 340**
11	Neplodno zemljište	19 190
12	Ukupno poljoprivredno zemljište (10+11)	**87 530**
13	Šumsko zemljište	58 593
14	**UKUPNO (12+13)**	**146 083**

Raspored po katastarskim kulturama zemljišta u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Kultura zemljišta	Ispostava Ploče	Ispostava Metković	Ispostava Korčula	Ispostava Blato	Ispostava Dubrovnik	Ukupno (m^2)	Ukupno (ha)
Oranice	14.017.956	22.340.548	8.434.009	14.187.774	27.763.206	86.743.492	8.674
Vrtovi	238.455	4.260.390	0	0	385.901	4.884.746	488
Voćnjaci/ Maslinici	1.112.597	3.634.819	10.033.041	12.059.827	29.014.492	55.854.776	5.585
Vinogradi	2.672.037	7.463.669	10.445.583	8.570.111	12.903.190	40.054.590	4.005
Livade	0	0	0	0	4.406.010	4.406.010	441
Obradive površine	*18.041.044*	*37.699.426*	*28.912.633*	*32.817.712*	*74.472.799*	*191.943.614*	*19.194*
Pašnjaci	41.215.932	79.882.859	68.152.249	50.199.167	305.973.402	543.423.609	54.342
Ribnjaci	0	0	0	0	0	0	0
Trstici i bare	7.203.772	39.294.811	0	0	541.209	47.039.792	4.704
Neobradive površine	*48.419.704*	*119.177.670*	*66.152.249*	*50.199.167*	*306.514.611*	*590.463.401*	*59.046*
POLJ. POVŠINE	**66.460.748**	**156.877.096**	**95.064.882**	**83.016.879**	**380.987.410**	**782.407.015**	**78.241**
Neplodno zemljište	22.962.547	68.597.633	40.111.888	8.970.844	127.075.618	267.718.530	26.772
Ukupno poljopr. zemljište	66.460.748	156.877.096	95.064.882	83.016.879	380.987.410	782.407.015	78.241
Šumsko zemljište	43.406.382	68.436.413	164.632.021	113.910.079	364.318.547	734.705.442	73.471
UKUPNO	**132.829.677**	**283.913.142**	**289.808.791**	**205.897.802**	**872.381.575**	**1.784.830.987**	**178.488**

U odnosu na raznorodnost podataka, zbog točne evidencije zemljišta u Županiji, smatramo potrebnim provođenje sustavne brige o poljoprivrednom i šumskom zemljištu od strane nadležnih tijela, organa, organizacija sustava te javnih poduzeća. Ta briga bi se prvenstveno morala odnositi na utvrđivanje stanja i praćenje korištenja poljoprivrednog i šumskog zemljišta.

c) Program poticaja razvoja turizma kao nositelja gospodarskog razvitka

Ugostiteljsko-turistička privreda

U odnosu na veliku gospodarsku važnost ugostiteljsko-turističke privrede u ukupnoj gospodarskoj strukturi Županije, izrada Programa održivog razvitka turizma i strateškog razvojnog plana Županije predstavlja prioritetnu zadaću u kreiranju i stručnom osmišljavanju turističkog proizvoda Županije. Zbog vremenskog pomaka u pripremnoj fazi ovog separata i navedenog Programa, potrebno je naglasiti da će na temelju prirodnih resursa, investicijskih saznanja i vizija razvitka biti definirane turističke zone, konkretizacija i verifikacija kojih odredit će se u razvojno-gospodarsko-marketinškim programima. Njihova izrada se očekuje.

Pored navedenog potrebno je posebno razraditi projekte za

- selektivnu i suvremenu obnovu hotela usklađenih prema novim kriterijima
- prenamjenu ili izgradnju rezidence hotela
- izgradnji bungalov naselja
- izgradnju rezidencijskih vila
- obnovu starih ljetnikovaca
- razvoj kućne radinosti i seoskog turizma
- izgradnju i organizaciju kockarnica
- razvoj nautičkog turizma
- organizaciju prihvata velikih putničkih brodova
- proizvodnju i ponudu zdrave hrane
- ekološku zaštitu cijelog područja
- razvoj izletničkog i lovnog turizma.

U narednih desetak godina moguće je ostvariti sve razvojne smjernice i vizije naznačene u prethodnim poglavljima ovog separata, dostići prosječno korištenje smještajnih kapaciteta od najmanje 180 dana, prosječnu potrošnju po gostu od 80 USD dnevno, 7000000 noćenja i ukupni priliv od 560000000 USD godišnje. Što se tiče multiplikativnog djelovanja turizma na ostale gospodarske djelatnosti, realno je očekivati potpuno korištenje prirodnih resursa i intenzivan gospodarski razvitak čitave Županije.

Lovna područja

Oblik turističke ponude Dubrovačko-neretvanske županije predstavljaju i lovišta.

Državna lovišta na području Dubrovačko-neretvanske županije su sljedeća

- Uzgajalište divljači broj XIX/1 - “JAKLJAN” - površine 183,17 ha.
  obuhvaćen je zapadni dio otoka Jakljana te tri manja otočića Tajan, Crnina i Kosmeč
- Otvoreno lovište broj XIX/2 - “MALA ŽABA (METKOVIĆ)” - površine 3721 ha
  obuhvaćen je brdski masiv Male Žabe u dolini Neretve
- Uzgajalište divljači broj XIX/3 - “MRČARA - PREŽBA” - površine 546 ha
  skupina otoka i otočića zapadno od otoka Lastovo - Kopište, Prežba i Mrčara, te sedam manjih otočića Bratin, Vlašnik, Makarac, Mali i Veli Maslinjak, Mali Rutvinjak i Hljeb
- Vlastito otvoreno lovište broj XIX/4 - “PRIMORJE” - površine 3782 ha
  blago brdovita visoravan u dubrovačkom primorju, sjeverno od poluotoka Pelješca
- Uzgajalište divljači broj XIX/5 - “PRIVALA” - površine 235,7 ha
  poluotok Privala na zapadnoj strani otoka Korčula
- Vlastito otvoreno lovište boj XIX/6 - “RILIĆ - BAĆINSKA JEZERA” - površine 11851 ha
  lovište je brdskog tipa, a nalazi se najveći dijelom na Biokovu u Splitsko-dalmatinskoj županiji i ide do Baćinskih jezera u Dubrovačko-neretvanskoj županiji
- Vlastito otvoreno lovište broj XIX/7 - “RUJNICA” - površine 4907 ha
  brdski masiv Rujnica u dolini Neretve, sjeverno od Komina i Kule Norinske
- Vlastito otvoreno lovište broj XIX/8 - “SLIVNO (METKOVIĆ)” - površine 4600 ha
  brdskog tipa smješteno južno od Opuzena, između Male Neretve i mora
- Vlastito otvoreno lovište broj XIX/9 - “STRIŽEVO” - površine 1146 ha
  brdski masiv zapadno od luke Ploče
- Vlastito otvoreno lovište broj XIX/10 - “SV. ILIJA - OREBIĆ” - površine 3667,39 ha
  brdski teren poluotoka Pelješca, te središnji dio iznad Orebića
- Uzgajalište divljači broj XIX/11 - “ŠAKNJA RAT” - površine 149,99 ha
  smješteno na dva poluotoka na jugozapadnom dijelu otoka Korčule
- Vlastito otvoreno lovište broj XIX/12 - “ZAGORJE” - površine 3642 ha
  vapnenasti masiv na južnoj strani poluotoka Pelješca od Žuljane do uvale Prapratno

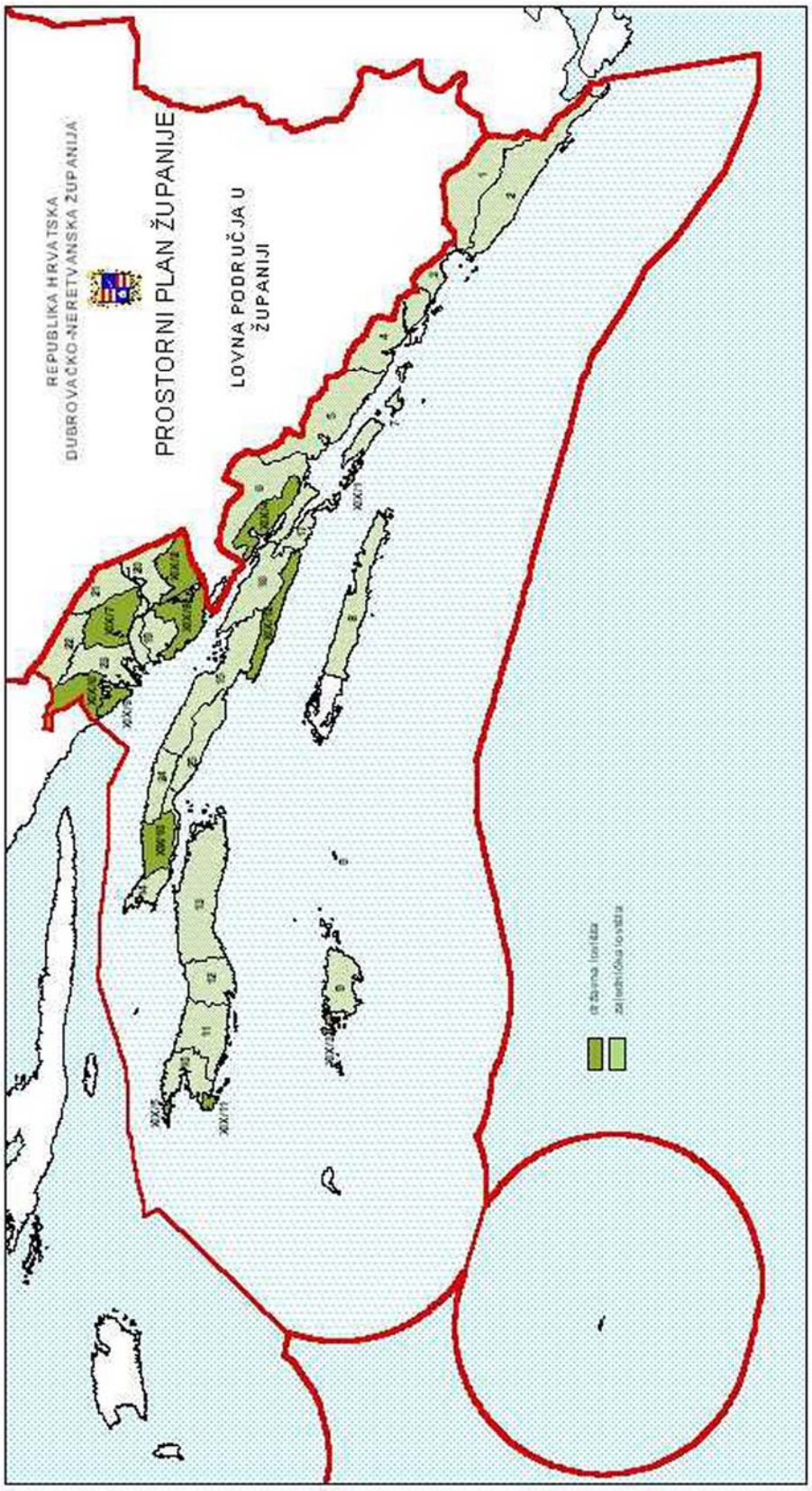

Lovišta u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Zajednička lovišta na području Dubrovačko-neretvanske županije ustanovljena su na 16. Sjednici Županijske Skupštine 27. lipnja 1996. i 3. sjednici od 30. listopada 1997.
Lovište broj 1 “SNIJEŽNICA” - površine 8848 ha
Lovište broj 2 “KONAVLE” - površine 9994 ha
Lovište broj 3 “ŽUPA DUBROVAČKA” - površine 1069 ha
Lovište broj 4 “DUBRAVA” - površine 5953 ha
Lovište broj 5 “SLANO” - površine 9394 ha
Lovište broj 6 “RUDINE” - površine 8585 ha
Lovište broj 7 “ELAFITI” - površine 2012 ha
Lovište broj 8 “MLJET” - površine 6750 ha
Lovište broj 9 “LASTOVO” - površine 5142 ha
Lovište broj 10 “VELA LUKA” - površine 3729 ha
Lovište broj 11 “BLATO” - površine 5882 ha
Lovište broj 12 “SMOKVICA” - površine 4025 ha
Lovište broj 13 “KORČULA” - površine 11 333 ha
Lovište broj 14 “PELISAC” - površine 3768 ha
Lovište broj 15 “KUNA” - površine 14 581 ha
Lovište broj 16 “PONIKVE” - površine 5686 ha
Lovište broj 17 “STON” - površine 1881 ha
Lovište broj 18 “ZATON DOLI” - površine 1969 ha
Lovište broj 19 “OPUZEN” - površine 2818 ha
Lovište broj 20 “METKOVIĆ” - površine 3754 ha
Lovište broj 21 “NORIN” - površine 3233 ha
Lovište broj 22 “PROLOG - DUBRAVE” - površine 3768 ha
Lovište broj 23 “PLOČE” - površine 5048 ha
Lovište broj 24 “TRPANJ” - površine 7431 ha
Lovište broj 25 “POTOMJE” - površine 4200 ha

Novoplanirani parkovi prirode na području Dubrovačko-neretvanske županije, a to su Park prirode Lastovo, Park prirode Elafitski otoci te Park prirode Neretva, poklapaju se s područjima postojećih lovišta koja ne bi morala promijeniti način korištenja, osim ako to ne bude određeno posebnim aktom o proglašenju.

Prilikom izrade Prostornih planova uređenja gradova/općina potrebno je definirati granice lovnih područja, budući da lovište ne obuhvaća:

- neizgrađeno i izgrađeno građevinsko zemljište te površine na udaljenosti do 300 m od naselja
- javne prometnice i druge javne površine uključivši i zaštitni pojas
- određene dijelove prirode koji su proglašeni posebno zaštićenim objektima prirode
- more i privredne ribnjake s obalnim zemljištem koje služi za korištenje ribnjaka
- rasadnike, voćne i nasade loze namijenjene intenzivnoj proizvodnji u površini do 100 ha, ako su ograđeni ogradom koja sprečava prirodnu migraciju sve dlakave divljači
- druge površine na kojima je aktom o proglašenju njihove namjene zabranjen lov.

d) Program održivog razvitka poduzetništva u djelatnosti trgovine, prometa i slično

Modernizacija kapaciteta, poboljšanje opskrbe, pogotovo na izvangradskom području, specijalizacija i funkcionalno uređenje skladišnog prostora, razvitak vanjske trgovine i rješavanje pograničnog prometa povećat će značenje trgovine. Međutim, geoprometni položaj i pravci budućeg razvitka određuju trgovini ulogu prateće gospodarske djelatnosti uz primjetne razlike intenziteta po pojedinim područjima (Konavle, dolina Neretve).
Visoka razina turističkog razvitka Županije stvorit će velike mogućnosti razvitka poduzetničke aktivnosti u djelatnosti trgovine.

e) Gospodarsko korištenje i zaštita mora

Posebnim istraživanjima utvrđeni su lokaliteti na obalnom području pogodni za razvitak pojedinih gospodarskih djelatnosti.

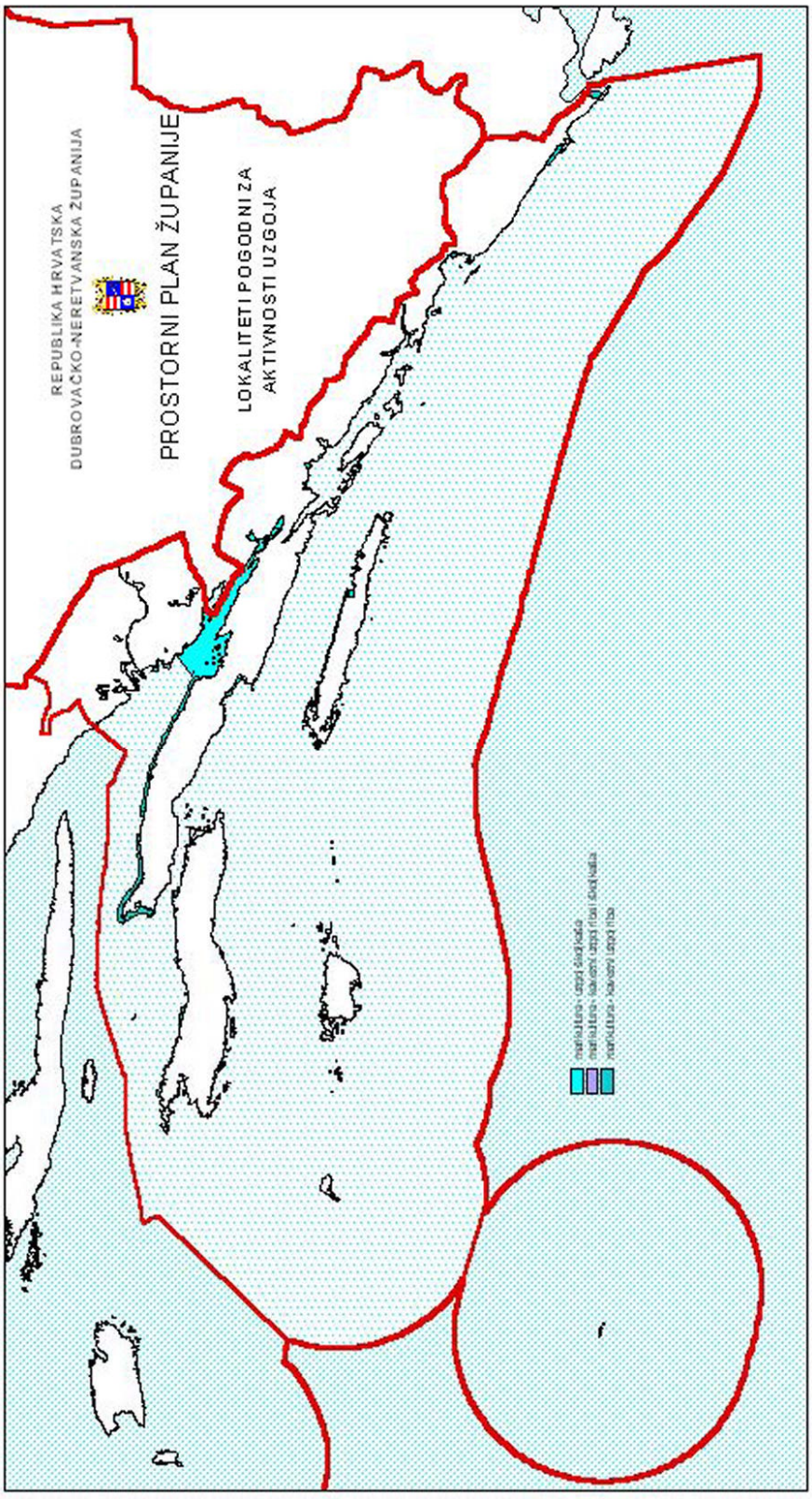

Lokaliteti pogodni za aktivnosti uzgoja

Lokaliteti pogodni za razvoj akvakulture

Današnja tehnologija izrade i montaže uzgojnih instalacija omogućava uzgoj riba na širim morskim prostorima i to u zaštićenim zonama ("in shore"), poluotvorenim zonama ("semi off-shore") i na otvorenom moru ("off shore"). Zone uzgoja na otvorenom moru ovom prilikom nije potrebno planirati, o njihovim mogućim uspostavama i kapacitetima odlučivati će se pojedinačno prema interesu i potrebama ulagača.

Prema prirodnim obilježjima, razvijenosti infrastrukture, kompeticijskim ograničenjima (podmorski ispusti naselja i industrijskih kapaciteta, marine, hoteli, podmorski kablovi i dr.), utvrđene su potencijalne zone za potrebe razvoja uzgoja i to

kavezni uzgoj morskih riba

- Vrbica (neposredno ispod naselja Vrbica od rta Čapetino prema ulazu u uvalu Zaton) (Grad Dubrovnik)
- Brsečine (uvala Smokovača, desno od ulaza u luku Brsečine) (Grad Dubrovnik)
- uvala Kneža (sjeveroistočni dio otoka Korčule u Pelješkom kanalu) (Grad Korčula)
- uvala Babina (u sredini sjevernog dijela otoka Korčula u Korčulanskom kanalu) (Općina Blato)
- od uvale Žukova do Prigradice (zapad. dio sjeverne obale otoka Korčule unutar hridi Naplovci) (Općina Blato)
- područje otoka Crklica, Srednjaka i Vrhovnjaka (jugozapadni dio otoka Korčule) (Općina Blato)
- uvala Slađenovići (Općina Dubrovačko primorje)
- zaljev Budima (Općina Dubrovačko primorje)
- uvala Hodoblja (Općina Dubrovačko primorje)
- Popova Luka (od Žuljane do rta Zaglavak) (Općina Janjina)
- sjeverozapadna obala poluotoka Pelješca od Sresera do rta Osičac u Lovištu (općine Janjina, Orebić, Trpanj)
- uvala Cipavica prema rtu Oštro (krajnji jug Županije, Bokokotorski zaljev) (Općina Konavle)
- Obalno more ispod naselja Mikulići (jugoistočno od Konavoskih stjena počevši s uvalom Čelinska do ulaza u uvalu Donji Molunat) (Općina Konavle)
- Sobra, Prožura, Okuklje (lokaliteti gdje se već uzgaja riba u kavezima ili je u pripremi) (Općina Mljet)
- Obalni pojas u Mljetskom kanalu (od Pustog Rta do Rta Križice) (Općina Mljet)
- Od uvale Tankaraca do uvale Žukova (sjeverozapadni dio otoka Korčule) (Općina Vela Luka)
- Uvala Ljuta do hidroelektrane Plat (Općina Župa dubrovačka)

kavezni uzgoj morskih riba i školjkaša

- Sjeverozapadno od uvale Duba (sjeverno od uvale Vinogradna) (Općina Slivno)

uzgajalište školjkaša

- Malostonski zaljev kao cjelina (Općine Ston, Dubrovačko primorje, Slivno, Janjina)
- Vanjska strana otočića Osinj Ispred naselja Blace (na jugoist. rubovima delte rijeke Neretve) (Općina Slivno)

Pojedinačni uvjeti i kapaciteti ovih zona utvrdit će se u prostornim planovima uređenja općina/gradova. U područjima predviđenima za zaštitu u kategoriji parka prirode, u Prostornim planovima područja posebnih obilježja ispitat će se mogućnost obavljanja djelatnosti ribarstva i marikulture/akvakulture.

Lokaliteti pogodni za turizam i rekreaciju

Lokaliteti pogodni za izgradnju za potrebe turizma i rekreacije nalaze se na cijelom području Županije u već izgrađenim zonama, s veoma malom mogućnošću proširenja na još neizgrađena područja.

Cijelo obalno područje pruža iznimne pogodnosti za rekreaciju na moru, kao što su jedrenje, jedrenje na dasci, ronjenje, podvodno fotografiranje, športski ribolov, kupanje, plivanje na kratke i duge staze, promatranje pridnenih biocenoza iz turističkih podmornica i brodova sa staklenim dnom.

Za sve navedene djelatnosti obala i obalno more pogodni su u cjelini, a isključuju se luke, more u blizini kanalizacijskih, industrijskih ili hidroenergetskih ispusta s kružnom površinom od najmanje 500 m polumjera od ispusta i zone s posebnim zaštitnim mjerama.

Grad Dubrovnik - područje Gruškog zaljeva za plan. izgradnju marine uz obvezno poštivanje odredbi ekološke studije
Grad Korčula - južna strana otoka u post. građevnim područjima, izuzev Pupnatske luke, Pavje luke i uvale Rasohatica
Grad Ploče - izgradnja turističkih sadržaja ograničenih kapaciteta u okviru postojećih građevnih područja
Općina Blato - sjeverna strana otoka za turističku izgradnju manjih objekata u postojećim građevnim zonama
Općina Dubr. primorje - Banići za izgradnju naselja uz det. istraživanja o utjecaju te izgradnje na okoliš mora i kopna
Općina Janjina - izgradnja u obalnom području općine Janjina (poluotok Grad i predjel Zapolje, od Drača prema Sreseru) se može dopustiti na dijelovima već zahvaćenim izgradnjom i to samo u skladu s odredbama zaštite "Posebnog rezervata Malostonski zaljev"

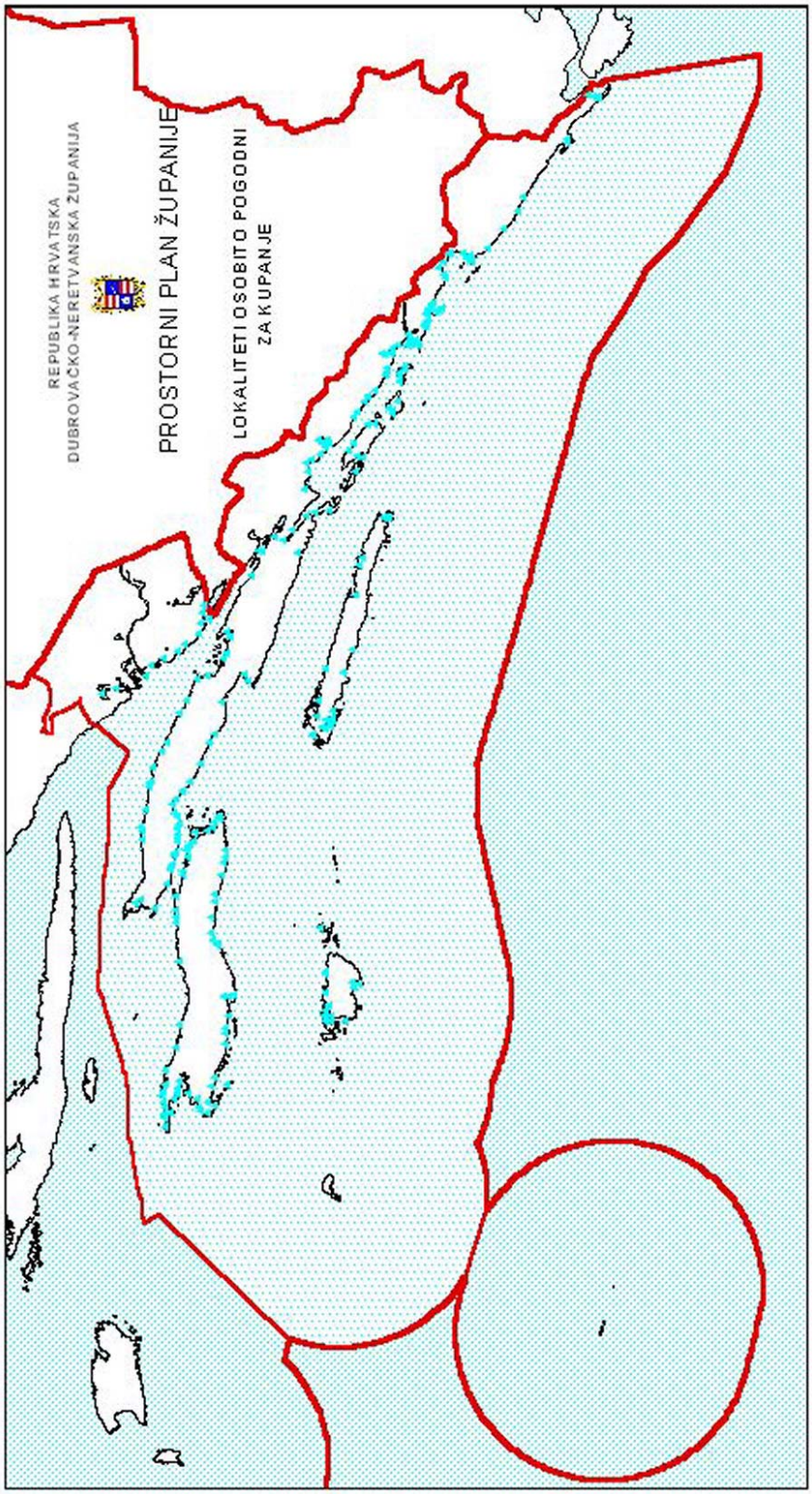

Lokaliteti osobito pogodni za kupanje

Općina Konavle - istočni dio uvale Gornji Molunat za predviđenu izgradnju hotela i vila, - područje južno od Čilipa za terene za golf i razne sadržaje vezane uz more, a u namjeri razvoja sportskog i ribolovnog turizma
Općina Lastovo - izgradnja turističkih sadržaja ograničenih kapaciteta u okviru postojećih građevnih područja
Općina Lumbarda - predjel Soline za apartmansko naselje, predjel Vela i Mala glavica za proširenje građevinske zone u Lumbardi
Općina Orebić - uvala Trstenica i naselje Trstenik za predviđenu turističku izgradnju
Općina Slivno - uvale Soline i Duba za rekreacijske svrhe
Općina Smokvica - južna strana otoka za turističku i stambenu izgradnju ograničenih kapaciteta u post. građ. zonama
Općina Ston - uvala Prapratno za izgradnju obiteljskih kuća u uvali Prapratno, ograničenog broja (koje su u interesu razvoja obiteljskog turizma) kao i izgradnju trajektnog pristaništa
Općina Vela Luka - staro kupalište Vranac za izgradnju lučice s plutajućim gatovima, uvala Plitvine za izgradnju marine, Proizd za izgradnja bungalova i malih paviljona te teniskih i golf igrališta, uvala Gradina za izgradnju privezišta
Općina Župa dubrovačka- područje između Srebrenog i Mlina za izgradnju predviđene marine sezonskog tipa uz sve mjere opreza kod izrade projektne dokumentacije i realizacije

3.4.1.3. VIZIJE RAZVITKA GOSPODARSTVA GRADOVA/OPĆINA

Vizije razvitka gospodarstva Grada Dubrovnika
Promišljajući moguće pravce razvitka gospodarstva Grada Dubrovnika, utemeljene na novim postavkama, potrebno je naglasiti da se budući razvitak mora zasnivati na intenzivnijem razvitku poljodjelstva, razvitku ekološki prihvatljivih manjih proizvodnih pogona u područjima servisnih zona izgrađenih prema strogim ekološkim standardima, intenzivnijem razvitku obrtništva, otvaranju manjih pogona i radionica, te razvitku visokog turizma i stvaranju Dubrovnika ekskluzivnom turističkom destinacijom.
Potreban je razvitak novih oblika turizma - nautički turizam, specijalnih aranžmana prilagođenih individualnim sklonostima pojedinih segmenata potražnje značajnih za valorizaciju ambijentalnih i kulturnih vrijednosti i osobitosti područja, razvitka kongresnog i poslovnog turizma, raznovrsnih manifestacija.
Pomorstvo kao tradicionalna orijentacija ovog područja ima realne pretpostavke da i u budućnosti zadrži svoje mjesto u gospodarskoj strukturi područja, a graditeljstvo, trgovina i komunalna djelatnost koristit će pogodnosti koje će nastati razvitkom gospodarskih kapaciteta ovog područja i rasta potreba općenito.
Razvitak Dubrovnika - središta Županije odvijat će se sporijim intenzitetom, a povećani gospodarski učinci ostvarit će se potpunijom valorizacijom visokih, ali nužnih investicijskih ulaganja u sadržaje neophodne za proces prerastanja Dubrovnika u ekskluzivnu turističku destinaciju.
Mjerama gospodarske politike intenzivnije će se poticati razvitak rubnog ruralnog područja Grada Dubrovnika a osobito otočnog područja (Elafitsko otočje).

Budući razvitak **proizvodnih** djelatnosti na području Grada Dubrovnika smjestit će se na
- proizvodnim - pretežito industrijskim i zanatskim zonama visokih ekoloških standarda (planirana izdvojena neizgrađena zona na Pobriježju obuhvata 8,4 ha)
- oni na području Komolačke doline - namijenjenoj servisima, skladištima, obrtu, komunalnim servisima. Aktivnost na ovoj pretežno izgrađenoj i devastiranoj zoni odvijat će se prvenstveno na sanaciji, preoblikovanju i prenamjeni zone u skladu sa strogim ekološkim standardima (obuhvat 9,5 ha)
- manjim neizgrađenim područjima urbanog tkiva naselja, s uslužnim, trgovačkim i komunalno-servisnim obilježjima (na području brodogradilišta u Mokošici – površine 1,4 ha, manja zona u blizini naselja Suđurađ na Šipanu).

Izgrađene **turističke** zone u sklopu cjelina naselja rekonstruirat će se s ciljem obogaćivanja i podizanja kvalitete ponude.
Postojeće kampove (Orašac, Trsteno) potrebno je obogatiti novim sadržajima s ciljem podizanja kvalitete i kategorije.

Neizgrađene ugostiteljsko-turističke zone unutar cjelina naselja utvrdit će se na
- području Babinog Kuka - obuhvata 13,2 ha. Predviđena je izgradnja luksuznih bungalova, rezidencijalnih vila s bazenima, teniskim terenima, vezovima za jahte.
- području Zatona iznad Jadranske turističke ceste. Predviđena je izgradnja građevina ladanjskog tipa u zelenilu uz dodatne sadržaje.
- na Lopudu - naselje ekskluzivnih bungalova i rezidencijalnih vila (obuhvata 1,1 ha)
- u naselju Suđurađ površine 2,5 ha - gradnja ekskluzivnih bungalova.

Na području Bosanke predviđeno je područje - zona za ugostiteljsko-turističku djelatnost - i to namijenjeno gradnji bungalova uz temeljni uvjet da ne smiju ni na koji način narušavati prirodni krajobraz Srđa i vizuru prema području Grada.
Na platou Srđa predviđa se uređenje športsko-rekreacijskog središta s prostorom za golf na površini 295 ha, od čega površina namijenjena golf centru s pratećim sadržajima iznosi 100 ha, dok se ostale površine namjenjuju ostalim športsko-rekreacijskim sadržajima (karting, jahanje).
Športsko-rekreacijsko središte obuhvata 9,7 ha s teniskim terenima predviđen je i na području Orašca.

Zona Brsečine površine 1,4 ha namijenjena je izgradnji ekskluzivnih smještajnih jedinica, uglavnom rekonstrukcije i dogradnje postojećih sklopova.
Luka Gruž - morska luka od osobitog međunarodnog značaja razvijat će se kao turističko-putnička luka s trgovačkim dijelom na području Batahovine.
Morske luke posebne namjene su marina “Miho Pracat” u Komolcu, planirano nautičko središte u Gruškom zaljevu od jedriličarskog društva “Orsan” do predjela Solitudo na Babinom Kuku.
Gruški zaljev u cjelini namijenjen sadržajima luke posebne namjene - korištenje Batale kao sidrišta manjih brodova, uređenje marine od hotela Lapad do jedriličarskog društva “Orsan”, uključujući i rekonstrukciju lučice Orsan.

Vizije razvitka gospodarstva Otoka Korčule

Cjelokupan gospodarski razvitak otoka Korčula, temeljit će se na intenzivnijem razvitku ugostiteljsko-turističke djelatnosti, poljodjelstva, ribarstva i drugih djelatnosti utemeljenih na iskorištavanju bogatstva mora i po opsegu prilagođenih potrebama djelatnosti-nositelja razvitka i zadovoljavanju potreba pučanstva otoka uz obvezatno poštivanje i uklapanje u stroge ekološke standarde.
Dinamika razvitka gospodarstva pojedinih jedinica lokalne samouprave - Općina bit će u uskoj vezi s dostignutom razinom razvitka infrastrukture i gospodarstva konkretne Općine i s opsegom i dinamikom investicijskih ulaganja. Harmoničan razvitak mora se predvidjeti i osigurati i tako optimalno valorizirati sve iznimno vrijedne prirodne resurse i potencijale otoka.
Moguće je naznačiti da će se budući razvitak industrije odvijati u pravcu konsolidacije i restrukturiranja, verificiranja postojećih, prihvatljivih industrijskih pogona, razvitka novih u funkciji prerade poljodjelskih resursa i bogatstva mora ovog područja lociranih u određene industrijsko - servisne zone, opremljene svim infrastrukturnim objektima i instalacijama kako bi se izbjegli konflikti u prostoru i suboptimalno korištenje prostornih potencijala.
S druge strane, realno je očekivati razvitak novih industrijskih grana i pogona, što će biti izravna posljedica funkcioniranja tržišta i interesa kapitala.
Razvitak poljodjelstva predviđen je u uskoj vezi sa sustavnom državnom pomoći putem poticajnih mjera (kredita, poreznih olakšica, sigurnosti plasmana poljodjelskih proizvoda, opskrbom reprodukcijskim materijalima, savjetodavne pomoći, stručnih savjeta i sl.).
Podizanje i organizacija obiteljskih poljodjelskih gospodarstava, mini-farmi, predstavlja temeljni organizacijski oblik razvitka poljodjelstva na ovom području. Intenzivirat će se ulaganja u obnovu i razvitak maslinarstva, vinogradarstva, ribarstva i povrtlarstva uz nužno podizanje manjih kapaciteta za preradu poljodjelskih proizvoda, punjenje i doradu čuvenih, zaštićenih vina, preradu maslina i proizvodnju maslinovog ulja, proizvodnju agruma, a posebno zdrave hrane, punktova za preradu i trgovinu ribom. Svojim prirodnim resursima otok Korčula ima velike mogućnosti proširenja i diversifikacije turističke ponude, a time i osiguranja uloge vodeće djelatnosti ugostiteljsko-turističkoj djelatnosti kao nositelju razvitka.
Razvitak stacionarnog turizma, jedinica smještajnih kapaciteta dimenzionirat će se sukladno rastu turističke potražnje i prostornim mogućnostima pojedine turističke zone, ali na višoj kvalitativnoj razini, usmjeren klijenteli veće platežne moći, uz istodobno osiguranje pojedinih punktova turističke ponude klijenteli tzv. srednjeg staleža.
Uz razvitak stacionarnog turizma potrebno je predvidjeti razvitak novih, popularnih oblika turizma nautičkog, izletničkog, ruralnog i zdravstvenog.
Ostale gospodarske djelatnosti - graditeljstvo, trgovina, komunalna djelatnost, obrtništvo, poslovne i financijske usluge imaju velike razvojne mogućnosti, a svoj daljnji razvitak temeljit će na korištenju pogodnosti koje će nastati razvitkom gospodarskih djelatnosti - nositelja razvitka, a osobito ugostiteljsko-turističke djelatnosti - podizanja standarda pučanstva. U ovom segmentu nužno je veliku pažnju pokloniti očuvanju i daljnjem djelovanju brojnih tradicionalnih zanata (kamenoklesari, drveni brodograditelji i sl.).
Razvitak društvenih djelatnosti mora podići svoje standarde prema standardima ostalih područja Hrvatske. Razvijat će se posebno tradicijski obogaćen kulturni amaterizam. Izgradit će se preventivan sustav mjera za otklanjanje devijantnog ponašanja mladih, mjere za razvitak socijalne skrbi za stare i nemoćne, za šport i rekreaciju.

Gospodarstvo **Grada Korčule** razvijat će se u pravcu razvitka turističko-ugostiteljske djelatnosti i to razvitka stacionarnog turizma visoke razine, razvitku nautičkog, izletničkog i kulturno-edukativnog turizma, restrukturiranja postojećih industrijskih pogona i otvaranja novih i ekološki prihvatljivih manjih pogona lociranih u utvrđene servisno-industrijske zone, u očuvanju i aktiviranju tradicionalnih zanata (kamenoklesari, drveni brodograditelji i sl.), razvitka brodarstva sukladno postignutom ugledu, tradiciji i kretanju na međunarodnom tržištu brodskog prostora i razvitka ostalih pratećih djelatnosti sukladno tržišnim zakonitostima i prostornim odrednicama.

Općina **Vela Luka** razvitak gospodarstva sagledava u prvom redu kroz temeljitu sanaciju postojećih hotelskih kapaciteta (devastiranih dugotrajnim boravkom prognanika i izbjeglica) i podizanju razine kvalitete vanpansionske usluge.
Buduću izgradnju novih smještajnih kapaciteta i svih oblika turističke ponude realno je locirati na lokalitetima koji udovoljavaju prostornim, ekološkim i gospodarskim standardima, u skladu s utvrđenom namjenom površina.
Izgradnja manjeg nautičkog središta sekundarnog značenja logičan je preduvjet razvitka nautičkog turizma na ovom području.
Razvitak poljodjelstva odvijat će se u pravcu intenzivnog razvitka maslinarstva obnovom starih maslinika i podizanja novih, izgradnjom pogona za preradu i uskladištenje maslinovog ulja i drugih poljodjelskih proizvoda (planira se 5000-10000 m² zatvorenog i otvorenog prostora).
U odnosu na činjenicu da će burza ribe biti locirana u Veloj Luci, predviđeno je 100 m operativne obale.
Ne predviđa se intenzivniji razvitak industrije već održavanje postojećih objekata i opreme i eventualno otvaranje manjih pogona sukladno zahtjevima tržišta i interesu kapitala.

Općina Smokvica svoj daljnji gospodarski razvitak predviđa intenzivnijim razvitkom poljodjelstva (osobito vinogradarstva i maslinarstva) i razvitkom ugostiteljsko-turističke djelatnosti.
Predviđenim proširenjem kapaciteta vinarije i opremanjem uljare pogona za konzerviranje maslina i proizvodnju bezalkoholnih pića poljodjelstvo će ostvariti značajne efekte povećavajući time udjel u gospodarskoj strukturi Općine.
Turizam će se razvijati kroz sanaciju postojećih hotelskih kapaciteta u Brni (hotela “Feral” s 200 postelja), izgradnjom zdravstveno-rekreacijskog središta u Istrugi, te povećanjem jedinica privatnog smještaja (apartmani, obiteljski pansioni i sl.).

Razvitak gospodarstva **Općine Blato** odvijat će se daljnjim razvitkom industrije zadržavanjem i postupnim restrukturiranjem postojećih industrijskih pogona i otvaranjem novih prema zahtjevima tržišta te intenziviranju poljodjelstva (vinogradarstvo, povrtlarstvo).
Predložene vizije razvitka gospodarstva otoka Korčule mogu se realizirati u potpunosti samo nakon rješavanja svih infrastrukturnih ograničenja, osobito povezanosti otoka s kopnom, elektroopskrbe, kanalizacije, PTT veza i sl.
Sve navedeno pokazuje da se očekuje intenzivan gospodarski razvitak naselja Vela Luka i naselja Blato i umjereniji razvitak gospodarstva Grada Korčule.

Vizije razvitka gospodarstva Grada Opuzena
Budući razvitak gospodarstva Grada Opuzena odvijat će se u pravcu razvitka poljoprivrede i tercijarnog sektora (ugostiteljstvo i trgovina), te postupnom disperzijom pojedinih funkcija koje su danas koncentrirane u Gradu Metkoviću.
Temeljni razvojni resurs Grada Opuzena su poljoprivredne površine koje svojom kvalitetom, stvaranjem novih plodnih površina pokazuju da ova djelatnost može biti značajan izvor egzistencije žitelja Grada i znatno veći udio gospodarske strukture.
Paralelno s razvitkom poljoprivrede realno je očekivati otvaranje čitavog niza manjih pogona za preradu poljoprivrednih proizvoda.
Tercijarne i kvartarne djelatnosti intenzivnije će se razvijati u ovom gradu.
Budući razvitak Grada Opuzena i nadalje će se zasnivati na korištenju, ali i čuvanju prirodnih resursa i stvaranju okruženja za održiv, zdrav život.

Vizije razvitka gospodarstva Grada Metkovića

Preduvjeti daljnjeg razvitka Grada Metkovića su u njegovom istaknutom geoprometnom i geostrateškom položaju kao graničnog područja na važnom međudržavnom prometnom pravcu. Posebnosti prirodnih resursa, izuzetno vrijedna močvarna tla, stanište ptica i riba, kulturno-povijesno nasljeđe, osobito arheološke zone Narona, predstavljat će temelj buduće gospodarske orijentacije ovog područja.

Intenzivan razvitak poljoprivrede, trgovine i prometa bit će nositelj razvitka gospodarstva Grada Metkovića, a očekuje se i razvitak industrije vezane uz preradu poljoprivrednih proizvoda.

Realno je predvidjeti da će Grad Metković preuzeti neke županijske funkcije osobito u djelatnosti poljoprivrede i vodoprivrede.

Vizije razvitka gospodarstva Grada Ploča

Razvoj gospodarstva Grada Ploča odvijat će se u pravcu intenzivnijeg razvitka poljoprivrede, razvitka manjih proizvodnih pogona, razvitka djelatnosti prometa i veza (lučka djelatnost) sukladno novim geopolitičkim okolnostima, razvitku obrtništva i ugostiteljstva i turizma kao pratećih djelatnosti.

Kako u ovom trenutku privatizacija nije do kraja završena, vlasnička struktura nije konačna, a time ni razvojni programi nositelja kapitala, nije oportuno pisati o budućoj strukturi industrije ovog područja.

Pouzdano se, međutim, može naznačiti da budući razvoj industrije mora potvrditi postojeće, prihvatljive industrijske pogone i razvijati nove sa zadaćom prerade poljoprivrednih proizvoda s ovog područja. S druge strane, realno je očekivati razvoj novih industrijskih grana, koje dosad nisu bile zastupljene (povezano s interesom kapitala).

Temeljni nositelj razvoja ovog područja, poljodjelstvo ima izuzetno velike mogućnosti daljnjeg razvoja (klimatske, pedagoške, tradicijske) i realno je predvidjeti njegov gubitak statusa dopunske djelatnosti i intenzivniju valorizaciju izuzetno vrijednih resursa i potencijala ovog područja, a time i značajnije mjesto u gospodarskoj strukturi.

Intenzivirat će se ulaganja u razvoj ratarstva i povrtlarstva, voćarstva (obnova smokovnika i vinograda), ribarstva (realizacija projekta uzgoja jegulja kojim bi se osiguralo 250 tona jegulja godišnje), te lova u dva otvorena lovišta s osobitim interesom za lov muflona i ptica močvarica.

Razvoj poljodjelstva u uskoj je vezi sa sustavnom državnom pomoći putem poticajnih mjera (kredita, poreskih olakšica, sigurnosti plasmana gotovih proizvoda, opskrbom reprodukcijskim materijalima, mogućnosti davanja u zakup zemlje velikih poljoprivrednih kombinata bivšim vlasnicima, savjetodavne pomoći).

Razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva i mini-farmi predstavlja temeljni organizacijski oblik razvoja poljodjelstva na ovom području.

Lučka djelatnost - djelatnost prometa i veza, temeljni nositelj razvoja ovog područja razvijat će se dijelom u skladu s razvojem gospodarstva Bosne i Hercegovine, a dijelom i s novonastalim geopolitičkim i strateškim okolnostima na longitudinalnim pravcima - preko orijentacije na pojedine vrste tereta potrebne gospodarstvu Republike Hrvatske.

Ugostiteljstvo i turizam imaju velike razvojne perspektive na lokalitetu Baćine gdje je realno očekivati izgradnju kapaciteta visokog nivoa usluge (objekt visokog i lovno-rekreacijskog turizma).

Ostale gospodarske djelatnosti - graditeljstvo, trgovina, komunalna djelatnost, obrtništvo, poslovne, financijske usluge, kao nositelji razvoja - svoj će razvoj temeljiti korištenjem pogodnosti koje će nastati razvojem gospodarskih djelatnosti.

Za sve navedeno preduvjet je razvoj infrastrukture koja na pojedinim područjima predstavlja usko grlo.

Vizije razvitka gospodarstva Općine Orebić

Razvitak gospodarstva Općine Orebić odvijat će se kroz

- razvitak turističko-ugostiteljske privrede
- intenzivan razvitak poljoprivrede
- zadržavanje postojećih manjih proizvodnih pogona i otvaranje novih u područjima servisno-proizvodnih zona.

Razvitak turističko-ugostiteljske privrede odvijat će se u prvom redu putem podizanja razine kvalitete izgrađenih smještajnih kapaciteta, uključivanjem jedinica malog ugostiteljstva, uključivanjem starih obiteljskih kapetanskih kuća velike ambijentalne vrijednosti u turističku ponudu područja, otvaranjem većeg broja restorana i konoba sa specijaliziranom ponudom. Čitavo priobalno područje Općine Orebić, a osobito uže područje naselja Orebić ima velike mogućnosti za razvitak nautičkog, izletničkog i športsko-rekreativnog turizma (jedrenje, ribolov, škola ronjenja).
Intenzivniji razvitak poljodjelstva očekuje se u unutrašnjem kopnenom dijelu Općine na plodnim poljima Pelješke župe gdje će se uz uzgoj vinove loze čuvene sorte "plavac mali" i proizvodnju čuvenih i zaštićenih vina "dingač" i "postup" velika pažnja pokloniti gradnji kapaciteta za punjenje, zaštitu i čuvanje vina, proširenju pogona prehrambene industrije, pogona za proizvodnju metalnih proizvoda (bačve od inox-a) itd.

Vizije razvitka gospodarstva Općine Konavle
Budući razvitak gospodarstva Općine Konavle odvijat će se u pravcu
- intenzivnijeg razvitka poljodjelstva
- stvaranja manjih ekološki prihvatljivih industrijskih i obrtničkih pogona
- razvitka djelatnosti prometa
- podizanja standarda izgrađenih ugostiteljsko-turističkih kapaciteta i razvitka novih oblika turizma.

Djelatnost graditeljstva, trgovine i komunalna djelatnost imat će i dalje status i ulogu pomoćnih djelatnosti bez čijeg kvalitetnog funkcioniranja nije moguće odvijanje života.
Gospodarski je opravdano potvrditi dio postojećih, tržišno i ekološki prihvatljivih industrijskih pogona. Sukladno resursima područja otvarat će se novi pogoni za preradu poljoprivrednih proizvoda kojima obiluje ovo područje. Realno je očekivati i razvitak novih industrijskih grana koje će obogatiti strukturu industrije. S tim u svezi potrebno je postaviti stroge ekološke standarde i sukladno planovima namjene površina prioritet dati ulaganjima u očuvanje gospodarske aktivnosti na rubnim dijelovima područja, zapošljavanju mlađeg dijela populacije i manjim narušavanjima ambijentalnih vrijednosti i prirodne ravnoteže ovog kraja. Prema sadašnjim saznanjima, izgradnja manjeg rashladno-skladišnog-prerađivačkog kompleksa u sklopu servisne zone Gruda na površini od 8425 m² konkretan je doprinos disperznom razvitku industrije sukladno potrebama i gospodarskim interesima ovog izuzetno važnog strateškog područja Republike Hrvatske.
Poljodjelstvo kao temeljni nositelj razvitka Općine Konavle ima iznimno velike pedološke, klimatske i tradicijske mogućnosti i perspektive razvitka. Potrebno je intenzivirati ulaganja u granu povrtlarstva, ratarstva, maslinarstva, voćarstva i stočarstva i ostvariti primjereniju valorizaciju visokovrijednih prirodnih resursa i potencijala, a time i značajniji udjel poljodjelstva u gospodarskoj strukturi Općine.
Temeljni organizacijski oblik razvitka i funkcioniranja poljodjelstva na ovom području predstavlja upravo razvitak mini-farmi, obiteljskih gospodarstava i manjih prerađivačkih kapaciteta, smještenih po čitavom području.
Potrebno je naglasiti da je intenzivniji razvitak poljodjelstva u uskoj korelacijskoj vezi sa sustavnom državnom pomoći putem poticajnih mjera (povoljnih kredita, poreznih olakšica, premija, sigurnosti plasmana gotovih poljodjelskih proizvoda, opskrbom potrebnim reprodukcijskim materijalima, mogućnosti davanja u zakup zemlje bivšim vlasnicima, savjetodavne pomoći, stručnog osposobljavanja pučanstva, kontrole kvalitete proizvoda).
S obzirom na izuzetno vrijedne prirodne resurse i potencijale ovog područja, predlaže se detaljnije obrada mogućnosti razvitka poljodjelstva s naglaskom na konkretne programe sukladno značajkama pojedinih mikrolokacija.

Djelatnost prometa i veza promatran u cjelini razvijat će se u skladu s potrebama žitelja ovog područja s obzirom na važan prometni položaj područja. Zračna luka u Čilipima u potpunosti je obnovljena i opremljena svim uređajima i opremom za kvalitetan prihvat putnika, osobito za vrijeme trajanja turističke sezone. Mogućnost valorizacije 4500 m² kargo prostora zračne luke vidi se u osnivanju slobodne zone za koju se očekuje Odluka Vlade Republike Hrvatske. Time

bi se dao novi impuls razvitku zračne luke u pravcu razvitka teretnog zračnog prometa i formiranju niza proizvodno-prerađivačkih kapaciteta u ovom području, a unutar njenog prostornog obuhvata.
Ugostiteljsko-turistička djelatnost razvijat će se na bitno drukčiji način od dosadašnjeg. Ulaganjima u nove sadržaje podignut će se razina usluge izgrađenih kapaciteta i jedan dio prilagoditi klijenteli visoke platežne moći, a eventualna izgradnja novih kapaciteta bit će izgradnja manjih privatnih pansiona i mini-hotela.
Širom čitavog područja, sukladno utvrđenoj namjeni površina, razvijat će se "novi" oblici turizma - ruralni, športsko-rekreacijski, izletnički i nautički turizam.
Bilo koje konavosko naselje formiranjem odgovarajuće turističke ponude može poprimiti odlike turističkog odredišta (izleti, berba naranči, grožđa i sl., boravak turista treće dobi u konavoskim obiteljima, iznajmljivanje praznih napuštenih kuća turistima, promocija kulturno-spomeničke baštine i sl.).
Na području naselja Gruda planira se izgradnja manjeg hotelskog objekta. Predviđa se izgradnja "zone vila" na potezu od Cavtata do Molunta na području konavoskih stijena potrebne za diferencijaciju turističke ponude razvojnim programima i smjernicama razvitka.
Predviđanje lokacije za golf-igralište južno od naselja Čilipi, sjeveroistočno od Grude, konkretan je doprinos počecima razvitka športsko-rekreacijskog turizma na ovom području. Nautički turizam ima velike razvojne perspektive.
U odnosu na prirodne značajke terena logično je očekivati izgradnju jedne marine na području Tihe gdje bi se izgradila i luka za prihvat teretnih brodova, kao i putnički terminal u funkciji integralnog prijevoza (zrakoplov - brod) odnosno povezivanja zračne luke s ostalim područjima Županije. Osim marine stacionarnog tipa u čitavom atraktivnom priobalnom području potrebno je predvidjeti izgradnju niza manjih sidrišta, vezova, pristana neophodnih za kvalitetan razvitak nautičkog turizma i zadovoljavanja potreba suvremenih nautičara (putovanja u neistražena područja, skrivene luke, pustolovine, ribolov i sl.).
Naselje Cavtat - središte rada Općine Konavle svoj daljnji razvitak temeljit će na podizanju standarda izgrađenih smještajnih kapaciteta, njihovoj prilagodbi kategorizaciji, razvitku novih oblika turizma.
Intenzivan razvitak planira se u naseljima Gruda, Čilipi i Pridvorje, kao i na čitavom rubnom dijelu Općine Konavle.

Vizije razvitka gospodarstva Općine Kula Norinska
Gospodarstvo Općine Kula Norinska razvijat će se u pravcu jačanja djelatnosti poljoprivrede, trgovine i ugostiteljstva koje će osigurati zaposlenost lokalnom stanovništvu.
Intenzivan razvitak gospodarstva će uz povoljan prometni položaj ovog područja formirati naselje Kula Norinska kao manje lokalno središte.

Vizije razvitka gospodarstva ostalih područja Županije
Potrebno je istaknuti da će se ostala područja Županije razvijati sukladno svojim resursima, razini razvijenosti i smjernicama razvitka s temeljnim ciljem - zadržati i zaposliti lokalno stanovništvo i ostvariti policentrični razvitak područja.
Razvitak gospodarstva u otočnim naseljima intenzivnije će se poticati sukladno odredbama Zakona o otocima, koji bi na ovim područjima trebao postići punu primjenu.

Budući razvitak gospodarstva **Općine Dubrovačko primorje** ogleda se u razvitku određenih vrsta industrije (u zaleđu), turizma i poljodjelstva koje su u dosadašnjem razdoblju imale značajan udio u gospodarskoj strukturi ovog područja.
Zbog sirovinske osnove područja, realno je očekivati razvitak prerađivačkih kapaciteta - preradu aromatskog i ljekovitog bilja, proizvodnju eteričnih ulja, preradu maslina i proizvodnju maslinovog ulja, preradu i konzerviranje ribe i ostalih morskih proizvoda (marikultura), obnovu proizvodnje vađenja i obrade kamena (Visočani - Smokovljani) i otvaranje pogona građevinske industrije.
Predviđa se jačanje gospodarske važnosti općinskog središta Slano i dobivanja statusa jačeg središta rada i naselja gradskog obilježja, naselja Banići s naglašenom proizvodnjom i značajkama lokalnog uslužnog središta (poljodjelstvo, eksploatacija i prerada građevinskog

kamena - Mironje) dok će područje Majkovi postati poljodjelsko proizvodno i prerađivačko središte (maslinarstvo, voćarstvo).
Komparativne prednosti Dubrovačkog primorja kao preduvjet intenzivnijeg gospodarskog razvitka od prosjeka Županije su u povoljnom geoprometnom položaju, graničnom položaju i u postojanju slobodnih nenaseljenih površina pogodnih za razvitak proizvodnih pogona u funkciji turizma, smještaj servisnih zona itd.

Općina Janjina svoj daljnji gospodarski razvitak temeljit će na razvitku poljodjelstva, malog poduzetništva, ugostiteljsko-turističkog gospodarstva i ribarstva, a pogotovo marikulture za koju postoje povoljni prirodni uvjeti.

Otok Lastovo svoj daljnji gospodarski razvitak temeljit će na razvitku poljoprivrede i turizma u odnosu na prirodne resurse. Čitavo područje bit će turistički valorizirano na više lokaliteta (Priježba, Pasadur, Skrivena Luka, Jurjeva Luka).

Općina Lumbarda svoj budući gospodarski razvitak temeljit će na razvitku turističko-ugostiteljskog gospodarstva, osobito podizanjem manjih obiteljskih hotela, poljoprivrednoj proizvodnji (vinogradarstvo, proizvodnja čuvenih vina), revitalizaciji tradicijskih obrta i intenzivnijem razvitku ribarstva.

Budući razvitak **Općine Mljet** bit će temeljen na razvitku poljodjelstva, koje će valorizirati specifične klimatske pogodnosti i položaj otoka, te na razvitku turizma. Realno je predvidjeti i intenzivan razvitak vinogradarstva i maslinarstva i usporeniji razvitak voćarstva, povrtlarstva i ribarstva. Turizam je zasigurno uvjet funkcioniranja i Nacionalnog parka i otoka u cjelini, prvenstveno kao motiv dolaska, razgledavanja i boravka uz psihičko i fizičko opuštanje usred izvorne prirode.
Temeljna orijentacija turističkog prometa na Mljetu, posebno na području Nacionalnog parka bit će kraći, uglavnom izletnički boravak, u manjoj mjeri boravak u stacionarnim turističkim kapacitetima.
Turistička ponuda otoka u cjelini bit će koncipirana na nov način povezan sa specifičnostima otoka Mljeta, mora i aktivnosti vezane uz njega. Na otoku postoje velike mogućnosti za rekreaciju na moru, jedrenje, športski ribolov, ribolov u slatinama i blatinama, ronjenje, lovni turizam, određene programske oblike ruralnog turizma - posjete vinogradima, berbu grožđa, revitalizaciju starih seoskih kuća.
Nautički turizam će se, pored kapaciteta stacionarnog tipa, razvijati u čitavom priobalnom području i izgradnjom manjih sidrišta, vezova i pristana neophodnih za zadovoljenje potreba suvremenih nautičara. Naglasak budućeg razvitka turizma nije na gradnji novih kapaciteta nego na provođenju koncepta integralnog turističkog uređenja pojedinih područja. Velika aktivnost predviđa se u obnovi i revitalizaciji starih mljetskih kuća u naselju Goveđari koje bi trebale biti putokaz razvitka malog obiteljskog ugostiteljstva i disperzni razvitak ove djelatnosti sukladno strogom režimu zaštite čitavog otoka. Ostale gospodarske djelatnosti imat će značaj pratećih djelatnosti s blažim intenzitetom razvitka.

Temeljni razvojni resurs **Općine Pojezerje** je plodno kraško polje s tradicionalnom proizvodnjom grožđa i jednim od najvećih vinogorja na hrvatskom jugu.
Logično je stoga da će i u budućnosti poljoprivreda biti temeljna gospodarska djelatnost uz neophodan razvitak prerađivačkih kapaciteta za poljoprivredne proizvode. Obiteljska gospodarstva, produktivna i tržišno konkurentna, bit će najbolji model valorizacije iznimno vrijednih poljoprivrednih resursa. Nužno je revitalizirati maslinarstvo, razvijati vinogradarstvo i uzgoj voća (smokva, jabuka, šljiva, razno povrće). Predviđeno je podizanje manjih stočnih farmi (svinje, koze, perad).
Područje Općine Pojezerje u odnosu na očuvani prirodni potencijal i čovjekov okoliš pogodno je za proizvodnju zdrave hrane.

Gospodarski razvitak **Općine Slivno** bit će utemeljen na intenzivnijem korištenju i valorizaciji prirodnih resursa (masline, voće, vinova loza), kroz intenzivniji razvitak poljodjelstva i otvaranja manjih pogona u funkciji prerade poljoprivrednih proizvoda s jedne strane te diversifikaciji i

disperziji sadržaja turističke ponude u cilju postizanja većeg udjela ugostiteljsko-turističke ponude u gospodarskoj strukturi područja.

Gospodarski razvitak **Općine Ston** ići će u pravcu optimalnog korištenja raspoloživih prirodnih bogatstava i potencijala prvenstveno kroz intenzivan razvitak marikulture, ribarstva i školjkarstva te specifične ugostiteljsko-turističke ponude (gastronomija, izletnički turizam, novi oblici turizma).
Razvitak postojeće industrijske djelatnosti (proizvodnja morske soli, kemijska industrija) odvijat će se uz primjenu suvremenih tehnoloških dostignuća i uz poštivanja najstrožih ekoloških kriterija u odnosu na stupanj zaštite Malostonskog zaljeva.
Intenzivnije će se koristiti poljoprivredne površine Stonskog polja i realno je očekivati veći gospodarski značaj poljoprivrede u gospodarskoj strukturi ovog područja.
Predviđena je revitalizacija obrtništva, a građevinarstvo i trgovina, i danas prisutni u gospodarstvu područja, svoj daljnji razvitak temeljit će na razvitku temeljnih gospodarskih djelatnosti Općine Ston i na primjerenoj valorizaciji tranzitnog obilježja područja (distributivna središta, veleprodaja, opskrba šireg područja itd.).
Naselje Ston predviđenim intenzitetom razvitka uz određene poticajne mjere trebalo bi dobiti značaj i funkciju središta rada značajnog za šire područje.

Daljnji razvitak gospodarstva **Općine Trpanj** odvijat će se u pravcu razvitka ugostiteljsko-turističkog gospodarstva, prometa, ribarstva i maslinarstva. Vrijedni, neizgrađeni lokaliteti pogodni su za razvitak novih oblika turizma (nautički, robinzonski, izletnički).

Mogućnosti razvitka **Općine Zažablje** vide se u intenzivnijem razvitku poljoprivrede (voćarstvo, vinogradarstvo, maslinarstvo), manjih proizvodnih prerađivačkih kapaciteta organiziranih u okviru obiteljskih gospodarstava, razvitku trgovine i turizma (ruralni i izletnički turizam).

Općina Župa dubrovačka valorizirat će svoje vrijedne resurse ulaganjima u razvitak turističko-ugostiteljske privrede i to putem obnove i prilagodbe kategorizaciji ratom uništenih smještajnih kapaciteta (Plat, Srebreno), dovođenja u funkciju ugostiteljsko-turističkih kapaciteta u Kuparima (hotelski kapaciteti, kampovi), i u obogaćivanju ponude izgradnjom dopunskih sadržaja u postojećim hotelskim kompleksima.
Intenzivan razvitak poljoprivrede u Župskom polju predstavlja prioritet u gospodarskoj strukturi ovog područja, osobito u sklopu otvaranja manjih kapaciteta za preradu poljoprivrednih proizvoda.
Servisna zona Dubac pružat će povoljne prostorne uvjete za razvitak ekološki čiste industrije i proizvodnog zanatstva, a ostale gospodarske djelatnosti (trgovina, komunalna djelatnost) sa značajkama pratećih djelatnosti svoj razvitak će temeljiti na potrebama stanovništva i temeljnih gospodarskih djelatnosti ovog područja.

3.4.2. OCJENA STANJA ZASTUPLJENOSTI JAVNIH FUNKCIJA

Velike i nove društvene promjene u Hrvatskoj utjecale su na promjenu sadržaja i klasifikacije središnjih funkcija, potom i na kategorizaciju središnjih naselja. Središnje funkcije potrebno klasificirati u više temeljnih djelatnosti prema važnosti i utjecaju. Predlaže se izmijenjena klasifikacija središnjih funkcija u Hrvatskoj i stupnjevi sadržaja koji odgovaraju skupinama središnjih naselja. Temeljne djelatnosti:

1 Uprava
2 Pravosuđe
3 Udruge građana, političke stranke i druge organizacije
4 Vjerske zajednice
5 Prosvjeta (obrazovanje, školstvo)
6 Visoko školstvo i znanost
7 Kultura, umjetnost i tehnička kultura
8 Šport, rekreacija, zabava i odmor
9 Zdravstvo
10 Socijalna skrb
11 Financijske i druge slične uslužne djelatnosti
12 Prometne usluge
13 Trgovina i ugostiteljstvo
14 Obrt i druge usluge.

Na području Dubrovačko-neretvanske županije sažeto se može razmotriti zastupljenost i razvitak pojedinih skupina djelatnosti na sljedeći način

Upravne i pravosudne funkcije odgovaraju novom političko-teritorijalnom ustrojstvu u zemlji.

U skladu s novim zakonskim odredba djeluje **više stotina različitih udruga** građana, podružnica političkih stranaka, sindikata, komora, strukovnih udruženja, saveza, turističkih zajednica, zaklada i fondacija i drugih društvenih organizacija na svim razinama središta.

Djeluje **više vjerskih zajednica,** ali najviše je zastupljena katolička crkva s brojnim institucijama na biskupijskoj, dekanatskoj i župnoj razini, podrazumijevajući i njezine socijalne i dobrotvorne ustanove.

Obrazovno-prosvjetne, visokoškolske i znanstvene, kulturne i umjetničke aktivnosti razvijaju se kroz veći broj institucija, također raznih razina, već prema tome da li su namijenjene djeci predškolskog uzrasta, mlađoj ili starijoj školskoj djeci, studentima ili odraslim stanovnicima ovog područja, ali i onim povremenim posjetiteljima pojedinih naselja u ovoj županiji.

U ovom prostoru već djeluju **nekoliko stotina športskih društava i klubova** raznih športskih grana državnog, županijskog i lokalnog ranga natjecanja, održavaju se međunarodne, regionalne i lokalne športske priredbe, izgrađeni su odgovarajući športski objekti i igrališta te neki sadržaji vezani za rekreaciju, zabavu i odmor svih uzrasta stanovništva i posjetitelja ovog područja.

Zdravstvena zaštita i socijalna skrb se razvijaju i trebaju još više doći do izražaja kroz djelovanje institucija primarne, specijalističko-konzilijarne i bolničke zdravstvene zaštite te socijalne skrbi, odnosno kroz rad odgovarajućih institucija.

Među **financijskim, prometnim, trgovinskim, obrtničkim, ugostiteljskim, turističkim, komunalnim i drugim poslovnim i uslužnim institucijama** djeluju one koje imaju veće i manje nadlokalno značenje, kao i one koje imaju lokalno obilježje zbog čega se moraju približiti stanovništvu.

Dosadašnji razmještaj i razvitak središnjih funkcija i s tim u vezi uspostavljen sustav središnjih naselja u prostoru Dubrovačko-neretvanske županije ne zadovoljava u cijelosti, ali je uglavnom u skladu s dostignutim stupnjem društveno-gospodarskog i kulturnog razvitka tog dijela zemlje.

Županijsko i gradsko središte **Dubrovnik,** kao regionalno i više nadlokalno središte, te najveće i najvažnije središte rada i usluga u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, ima razvijen najveći broj središnjih funkcija, koje bi trebalo imati takvo središte. Gotovo sve institucije višeg i srednjeg reda vezane za djelovanje gradskog i međuopćinskog, odnosno županijskog središta nalaze se u Dubrovniku. Tu se nalaze i brojne središnje funkcije nižeg reda potrebne stanovništvu tog gradskog središta, a djelomično i za potrebe nekih njegovih prigradskih urbaniziranih naselja u neposrednom susjedstvu. Turizam, pomorstvo i kultura su djelatnosti u Dubrovniku po kojima je on dobio šire značenje (hrvatsko, mediteransko, europsko).

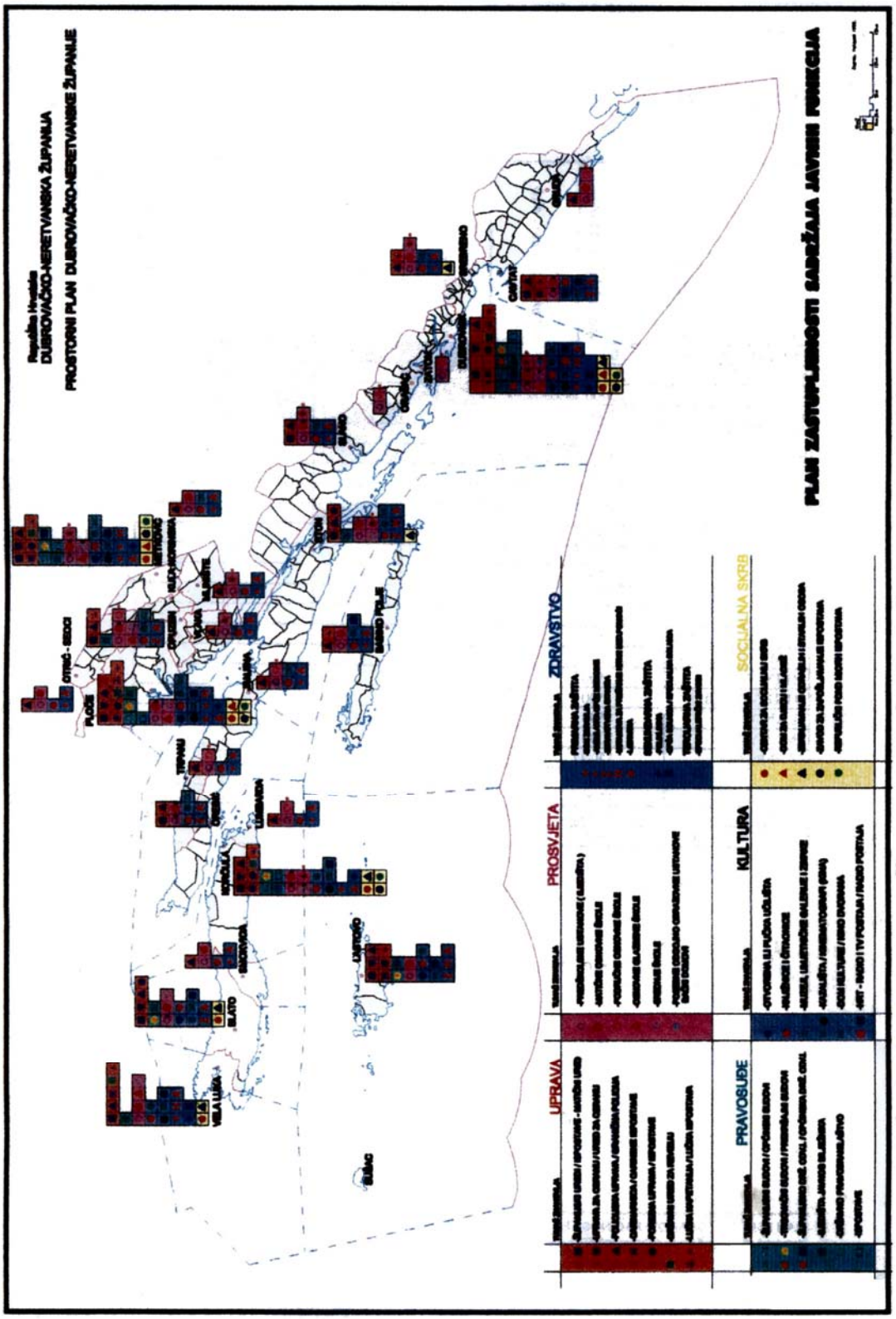

Plan zastupljenosti sadržaja javnih funkcija

Središta gradova **Korčula, Metković i Ploče,** kao međuopćinska i nadlokalna središta, već su ranije kao bivša općinska središta imala i razvijala brojne središnje funkcije srednjeg reda, koje su služile ne samo tim naseljima u kojima su se one nalazile, nego i drugim naseljima na području bivših općina. Stvaranjem novih manjih jedinica lokalne samouprave ova su središta nastavila razvijati svoje funkcije i tako dobila međuopćinsko značenje. Povoljan geografski položaj ovih središta podržava razvitak njihovih funkcija.

Najraznorodnija je skupina središta općina ili lokalnih središta, jer su velike njihove međusobne razlike u zastupljenosti i razvijenosti njihovih središnjih funkcija, što je, među ostalim, posljedica i nedostatka čvrstih kriterija kod uspostavljanja sustava novih jedinica lokalne samouprave. Tako se među njima svojim središnjim i drugim funkcijama ističu **(iznad prosjeka)** gradska naselja **Blato, Vela Luka** i središte Grada **Opuzen**, a onda i gradići **Cavtat, Ston i Orebić** te bivše i sadašnje općinsko središte **Lastovo** na istoimenom srednje velikom otoku. Većina od njih već danas obavljaju neke funkcije i za susjedne jedinice lokalne samouprave ili za neka susjedna naselja, pa će neki od njih daljnjim razvitkom svojih funkcija najvjerojatnije prerasti u središnje naselje više kategorije.

Druga je skupina središta općina čije središnje funkcije danas **zadovoljavaju prosjek** potreba u toj kategoriji središnjih naselja. Među njima se nalaze **Srebreno** (zajedno s dijelovima naselja Kupari, Mlini, Brašina, Petrača i Čibača), **Slano, Trpanj, Smokvica i Babino polje**. Ova središta imaju još mogućnosti razvijanja svojih središnjih i drugih funkcija te jačanja svoje uloge unutar sustava središnjih naselja na području Dubrovačko-neretvanske županije.

Posljednja skupina **(ispod prosjeka)** obuhvaća središta općina **Janjina** u središnjem dijelu poluotoka Pelješca, **Lumbarda** na krajnjem jugoistoku otoka Korčula, dok su to u Donjoneretvanskom prostoru **Kula Norinska** (zajedno s naseljem Krvavac), **Otrić - Seoci**, **Mlinište i Vlaka** (zajedno s naseljem Podgradina). To su novoosnovana sjedišta općina u kojima još nisu zastupljene i razvijene sve temeljne središnje funkcije, potrebne stanovništvu jedinica lokalne samouprave u svakodnevnom životu.

Razlozi su vrlo raznovrsni. Janjina je bitno nazadovala u razvitku svojih središnjih funkcija zbog gospodarskog nazadovanja i depopulacije. Lumbarda se nalazi pod velikim utjecajem središnjih i drugih funkcija znatno razvijenije Korčule. Ona prema stručnim kriterijima čak nije ni trebala postati novoosnovana općina. Kula Norinska, Otrić-Seoci i Mlinište su lokalna središta novoosnovanih općina u gospodarski nerazvijenom području i sve do danas su bili vezani na razvijenije središnje i druge funkcije Metkovića. Područje novoosnovane općine Slivno je u stvari dugogodišnje gravitacijsko područje Opuzena i u njemu zadovoljavaju svakodnevne potrebe za nekim uslugama ili središnjim funkcijama. Zato je Vlaka utvrđena samo kao sjedište (a ne i središte) ove nove jedinice lokalne samouprave. Da li će se u toj novoj općini razviti neko središte tek treba pokazati vrijeme. Ova skupina središta općina ili lokalnih središta ima još velike mogućnosti u razvijanju svojih središnjih funkcija potrebnih svom okolnom lokalnom okruženju.

3.4.2.1. OSNOVE MREŽE DRUŠTVENIH DJELATNOSTI - PROCJENA DO 2015.

Raščlambom postojeće mreže sadržaja javnih funkcija, razmatranja teorijskih postavki, te standarda i normativa koji proizlaze iz nove zakonske regulative i dokumenata prostornog uređenja, kao i prijedloga utjecajnih područja, dakle zbog svih tih nastalih promjena u razvijanju središnjih funkcija, smatra se da središnje funkcije treba klasificirati u veći broj temeljnih djelatnosti, a njih opet u više stupnjeva prema značenju i utjecaju u prostoru. U skladu s tim postavkama, predložena je sljedeća nova optimalna klasifikacija središnjih funkcija sukladna predloženom sustavu središnjih naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji uz napomenu da je u zagradi iskazana moguća i poželjna, ali ne i obvezna središnja funkcija

Skupine središnjih funkcija (djelatnosti) i sadržaji		
Središte Županije (veće regionalno središte) DUBROVNIK	**Središte grada (regionalno i manje regionalno središte) METKOVIĆ, PLOČE, KORČULA VELA LUKA, BLATO**	**Središte grada/općine (područno središte - važnije lokalno središte) CAVTAT, STON, OPUZEN OREBIĆ, LASTOVO**
1. UPRAVA županijsko administrativno središte - samoupravni organi - upravni odjeli - županijski uredi matični ured županijska služba motrenja i obavješćivanja policijska uprava (uključujući specijalnu policiju, prometnu policiju i graničnu policiju) županijske postrojbe i stožer civilne zaštite županijska vatrogasna zajednica profesionalna vatrogasna postrojba županijski područni ured porezne uprave carinarnica postaja financijske policije ispostava državne revizije lučka kapetanija regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode dopisništvo HINA sinoptička hidrometeorološka postaja	**1. UPRAVA** gradsko administrativno središte - samoupravni organi - upravni odjeli (ispostave županijskih ureda) matični ured grad. služba motrenja i obavješćivanja policijska postaja grad. postrojbe i stožer civilne zaštite grad.vatrogasna zajednica (profesionalne.vatrogasne postrojbe) ispostava porezne uprave carin. ispostava ili carinski referati (postaja finan. polic.); (ispostave državne revizije) lučka ispostava reg.zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode. (dopisništvo HINA) (sinoptička hidrometeorološka postaja)	**1. UPRAVA** - gradsko/općinsko administrativno središte - samoupravni organi - upravni odjeli (ispostave županijskih ureda); (ispostave gradskih ureda) (matični ured) gradska/općinska služba motrenja i obavješćivanja (policijska postaja) gradske/općinske postrojbe i stožer civilne zaštite gradska/općinska vatrogasna zajednica; udruga dobrovoljnih vatrogasaca (ispostava porezne uprave) (carinski referati) (lučka ispostava) (ured za spomenike kulture i prirode) (dopisništvo HINA) (klimatološka meteorološka postaja)
2. PRAVOSUĐE županijski sud s okružnim zatvorom trgovački sud županijsko državno odvjetništvo državni pravobranilac županije više odvjetničkih ureda više javnobilježničkih mjesta-ureda	**2. PRAVOSUĐE** općinski sud s gruntovnicom prekršajni sud opććinsko državno odvjetništvo više odvjet. ureda javnobilježničko mjesto-ured	**2. PRAVOSUĐE** (općinski sud s gruntovnicom) (prekršajni sud); (općinsko državno odvjetništvo) odvjetnički ured javnobilježničko mjesto-ured
3. UDRUGE GRAĐANA POLITIČKE STRANKE DRUGE ORGANIZACIJE HGK - županijska regionaln. komora HOK - područna obrtnička komora udruženje obrtnika županijska turistička zajednica županijska razina raznih udruga., klubova, liga, sekcija i dr.udruženja građana županijska razina političkihstranaka i sindikalnih organizacija županijske razine zaklada i fondacija žup. razina organizacije crvenog križa HAK - više autoklubova više auto škola strana dipl. predstavništva- konzulati	**3. UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE I DR. ORGANIZ.** gradska razina raznih udruga, klubova, liga, sekcijai drugih udruženja građana gradska razina političkih stranaka i sindikalnih organizacija (gradska razina zaklada i fondacija) gradska razina organizacije crvenog križa HAK - autoklub; auto škola	**3. UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE I DRUGE ORGANIZACIJE** (HGK - ispostava županijske regionalne komore) (područna obrtnička komora) udruženje obrtnika; gradska/općinska turistička zajnica gradska/općinska razina udruga, klubova, liga, sekc.i drugih udruženja građana gradska/općinska razina političkih stranaka i sindikalnih organizacija (gradska razina zaklada i fundacija) grad. razina org. crvenog križa HAK - autoklub; auto škola

Skupine središnjih funkcija (djelatnosti) i sadržaji		
Središte Županije **(veće regionalno središte)** **DUBROVNIK**	**Središte grada** **(regionalno i manje regionalno središte)** **METKOVIĆ, PLOČE, KORČULA** **VELA LUKA, BLATO**	**Središte grada/općine (područno središte -** **važnije lokalno središte)** **CAVTAT, STON, OPUZEN** **OREBIĆ, LASTOVO**
4. VJERSKE ZAJEDNICE županijaka komisija za odnose s vjer. zajedicama (rimokatolička biskupija) više muških i ženskih samostana ostale vjerske zajednice	**4. VJERSKE ZAJEDNICE** gradska komisija za odnose s vjerskim zajednicama (rimokatolički dekanat), samostan (ostale vjerske zajednice)	**4. VJERSKE ZAJEDNICE** grad. komis. za odnose s vjerskim zajedicama (rimokatolički dekanat), samostan (ostale vjerske zajednice)
5. PROSVJETA - ŠKOLSTVO-OBRAZOVANJE žup.razina društvene brige o djeci predškolske dobi više osnovnih škola (vježbaon. nastavn. ili više učitj. šk) srednja umjet.škola -glazba, ples, likovni više srednjih i strukovnih škola srednjoškolsko obrazov. odraslih muški i ženski učenički domovi	**5. PROSVJETA-ŠKOLSTVO-OBRAZOVANJE** dječji vrtić više osnovnih škola osnovno školovanje odraslih osnovna umjetnička škola-glazba,ples srednje škole i strukovne škole (srednjoškolsko obrazov. odraslih) (učenički dom)	**5. PROSVJETA-ŠKOLSTVO-OBRAZOVANJE** dječji vrtić osnovna škola (osnovno školovanje odraslih) (osnovna umjetnička škola-glazba, ples) srednje škole i strukovne škole (srednjoškolsko obrazov. odraslih) (učenički dom)
6. VISOKO ŠKOLSTVO I ZNANOST pojedina visoka učilišta fakulteti, umj. akademije, veleučilišta odnosno sveučilište, visoke škole znanstvenoistražinstituti (središta) (interuniverzitetski studij sveučilišta) (znanstvena biblioteka) Hrvatski studentski zbor - podružnica (studentski centar)	**6. VISOKO ŠKOLSTVO I ZNANOST** (pojedinačne znanstv. instituc.) (pojedini stručni zavodi)	**6. VISOKO ŠKOLSTVO I ZNANOST** (pojedinačne znanstv. instituc.) (pojedini stručni zavodi)
7. KULTURA, UMJETNOST I TEHN. KULTURA javne ustanove u kulturi kojima su osnivači ili vlasnici županije festivali galerije i izložbe specijaliz. muzeji državni arhiv - regionalni arhiv javno kazalište HRT-lokalni studio i postaja lokalni radio i TV lokalne tjedne novine folklorni ansambl simfonijski orkestar pjevački zbor, klape, manji glazb.sast. više KUD sa sekcijama otvoreno pučko učilište više kinematografa umj. organiz. i zajed. samost.umjetnika ogranak Matice hrvatske zajednica i savez tehničke kulture	**7. KULTURA, UMJETNOST I TEHN. KULTURA** javne ustanove u kulturi kojima su osnivači ili vlasnici gradovi dom kulture galerija, muzej, gradska knjižnica amatersko kazalište lokalna postaja dvotjedne novine (gradski orkestar); (pjevački zbor) klape; gradska limena glazba; KUD sa sekcijima otvoreno pučko učilište 1-2 kinematografa samostalni umjetnici; ogranak Matice hrvatske zajednica saveza udruženja za tehničku kulturu	**7. KULTURA, UMJETNOST I TEHN. KULTURA** javne ustanove u kulturi kojima su osnivači ili vlasnici gradovi/općine dom kulture ; narodna knjižnica i čitaonica (muzej);(amatersko kazalište) amaterska radio postaja (klape); (limena glazba) KUD; (otvoreno pučko učilište); (kinematograf) (samostalni umjetnici); (ogranak Matice hrvatske) (udruge tehn.kult.)
8. ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR županijski športski savezi i županijska zajednica športskih udruga i saveza veći broj šport. društava i klubova drž/ žup.,grad/op. razina natjecjecanja državna i župan. športska natjecanja i međunarodne priredbe otvoreni športski objekti stadion s nogometnim igral. i atletskom stazom, stad.i za male športove tenis, boćanje zatvoreni športski objekti dvorane, bazen, kuglana, streljana, hangar veći broj objekata za rekreaciju, zabavu i odmor rekreacijski centri, zabavišta i dr.	**8. ŠPORT,REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR** zajednice športskih udruga športska društva i klubovi - predstavnici raznih športova državna, županijska i gradska natjecanja i priredbe otvoreni športski objekti športska igrališta za razne vrste športova s izgrađenim gledalištem zatvoreni športski objekti, dvorana, bazen, kuglana i dr. pojedinačni objekti za rekreaciju, zabavu i odmor	**8. ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR** (zajednice športskih udruga) športska društva i klubovi županijska i gradska/općinska športska natjecanja i priredbe otvoreni športski objekti športska igrališta za nogomet i mali šport s gledalištem (zatvoreni športski objekti školska dvorana) (pojedinačni objekti za rekreaciju, zabavu i odmor)

Skupine središnjih funkcija (djelatnosti) i sadržaji		
Središte Županije **(veće regionalno središte)** **DUBROVNIK**	**Središte grada** **(regionalno i manje regionalno središte)** **METKOVIĆ, PLOČE, KORČULA** **VELA LUKA, BLATO**	**Središte grada/općine** **(područno središte - važnije lokalno središte)** **CAVTAT, STON, OPUZEN** **OREBIĆ, LASTOVO**
9. ZDRAVSTVO primarna zdravstvena zaštita Dom zdravlja, Ustanova za hitnu medicinsku pomoć Ustanova za zdravstvenu njegu u kući Ljekarna sekundarna zdravstvena zaštita Poliklinike Opća bolnica (veća, sa svim odjelima) tercijarna zdravstvena zaštita Zavod za javno zdravstvo Županiji Zavod za transfuzijsku medicinu - bolnička postaja za transfuzijsku medicinu Područni zavod hrvatskog fonda zdravstvenog osiguranja	**9. ZDRAVSTVO** primarna zdravstvena zaštita Dom zdravlja specijalistička, higijensko-epidemiološka djelatnost, hitna medicinska služba, laboratorij, radiolog. i druga diagnostika Ljekarna sekundarna zdravstvena zaštita Poliklinika Opća bolnica (manja, s nekim odjelima/ specijalna bolnica) tercijarna zdravstvena zaštita Ispostava Zavoda za javno zdravstvo Županije Ispostava područnog zavoda hrvatskog fonda zdravstveno osiguranje veterinarska služba; apoteka	**9. ZDRAVSTVO** primarna zdravstvena zaštita Zdravstvstvena stanica (opća medicina, zaštita zuba, patronaža); Ljekarna veterinarska služba; apoteka
10. SOCIJALNA SKRB Centar za socijalnu skrb Dom socijalne skrb (Dom za djecu i Dom za odrasle) Centar za pomoć i njegu Područna služba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Područna služba Hrvatskog fonda miroviskog i invalidskog osiguranja radnika	**10. SOCIJALNA SKRB** Centar za socijalnu skrb; Dom socijalne skrbi (Dom za djecu / Dom za odrasle) Centar za pomoć i njegu Ispostava područne službe Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Ispostava područne službe Hrvatskog fonda miroviskog i invalidskog osiguranja radnika	**10. SOCIJALNA SKRB** Ispostava Centra za socijalnu skrb (objekti socijalne skrbi)
11. FINANCIJSKE I DRUGE SLIČNE USLUŽNE DJELATNOSTI zavod za platni promet veći broj poslovnih banaka, štedionica i mjenjačnica (sjedište ili ispostava) sjedište ili ispostava osigurav. .zavoda ispostava hrvatske lutrije turist. agencija - sjedište ili ispostava intelektelek. usluge, knjigovodstvene, uslužne projektanstke usluge	**11. FINANCIJSKE I DRUGE SLIČNE USLUŽNE DJELATNOSTI** (zavod za platni promet) nekoliko ispostav.poslov.banaka, štedionica i mjenjačnica; ispostava osiguravajućeg zavoda; poslovnica hrvatske lutrije poslovnica turističke agencije pojedine uslužne poslovne tvrtke	**11. FINANCIJSKE I DRUGE SLIČNE USLUŽNE DJELATNOSTI** poslovna banka ili mjenjačnica zastupstvo osiguravajućeg zavoda; prodajno mjesto hrvatske lutrije (poslovna turistička agencija) (pojedinačne uslužne poslovne tvrtke)
12. PROMETNE USLUGE zračna luka - aerodrom - terminal zračne luke veća luka, veći željeznički kolodvor, veći autobusni kolodvor rentacar taxi služba, transp. špedit. poduzeće, putn. autobusno poduzeće glavni poštanski ured - glavna telefonska centrala	**12. PROMETNE USLUGE** manja zračna luka - aerodrom - terminal zr.luke manja luka manji željeznički kolodvor manji autobusni kolodvor, (rent-a-car); (taxi služba) (transp.špedit. poduzeće); (putničko autobusno poduzeće) veći poštanski ured-čvorna telef.centrala	**12. PROMETNE USLUGE** manja putnička luka; željeznička stanica autobusna stanica poštanski ured - izvršna telefonska centrala
13. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO razna trgovinska predstavništva i zastupstva inozemnih firmi veći broj specij. veletrgov. i trgov. tvrtki više robnih kuća, tržnica, specijalna skladišta, stovarišta, veća hladnjača hoteli, restaurant-kavana, zabava diskoclub	**13. TRGOVINA I UGOSTITITELJSTVO** više trg.tvrtki na veliko i malo, export-import, robna kuća skladišta, specijalne trgovine, manja hladnjača manja tržnica hotel-prenoćište, restaurant-kavana disko klub	**13. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO** trgovina na veliko i malo, export-import specijalističke trgovine (hotel-prenoćište); gostionica-snack; bar
14. OBRT I DRUGE USLUGE veći broj uslužnih središta (remontni centar za motorna vozilai dr.) tiskara i knjigovodstvo veći broj spec.obrtn.-tehničkih usluga spec. servisi za popravak i održavanje kućnih i uredskih strojeva usluge prerade i servisa u poljoprivredi	**14. OBRT I DRUGE USLUGE** automehaničarska radionica manja tiskara neki specijalni tehnički servisi veći broj obrtničkih radionica usluge prerade i servisa u poljoprivredi	**14. OBRT I DRUGE USLUGE** (automehaničars. radionica) (neki specijalni tehnički servisi) više obrtničkih radionica i uslužnih radnji usluge prerade i servisa u poljoprivredi

Skupine središnjih funkcija (djelatnosti) i sadržaji	
Središte općine (lokalno središte) **LASTOVO, BABINO POLJE, SMOKVICA, LUMBARDA, OREBIĆ, TRPANJ, JANJINA, OTRIĆ-SEOCI, KULA NORINSKA, MLINIŠTE, SLANO, ZATON, SREBRENO** **VLAKA**	**Pomoćno središnje naselje** **(važnija prigradska središta** **GRUDA, ORAŠAC**
1. UPRAVA općinsko administrativno središte - samoupravni organi - upravni odjeli (ispostava porezne uprave) (ispos.žup.ured.); (općinska služba motrenja i obavješćivanja) (policijska postaja); (općininske postrojbe i stožer civilne zaštite) općinska vatrogasna zajednica, udruga dobrovoljnih vatrogasaca. (carinski referati), (lučka ispostava) (klimatološka meteorološka postaja)	**1. UPRAVA** mjesni odbor; (vjeće mjesnog odbora); (mjesni zbor građana) gradski kotar; (tijela gradskog kotara) (ispostave općinskih ureda); (policijska postaja) udruga dobrovoljnihvatrogasaca (carinski referati) (lučka ispostava) (kišomjerna meteorološka postaja)
2. PRAVOSUĐE (javni bilježnik)	**2. PRAVOSUĐE**
3. UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE I DR. ORGANIZACIJE (udruženje obrtnika); općinska turistička .zajednica općinska razina udruga, klubova, liga, sekcija i drugih udruženja građana općinska razina političkihstranaka i sindikalnih orgizacija općinska razina organizacija crvenog križa (HAK - autoklub); (auto škola)	**3. UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE I DRUGE ORGANIZACIJE** (turističko društvo) (pojedinačne udruge građana - ispostave) (političke stranke-osnovne jedinice, sindikalne orgizacije)
4. VJERSKE ZAJEDNICE općinska komisija za odnose s vjerskim zajednicama rimokatolička župa - župni ured i crkva (samostan); (ostale vjerske zajednice)	**4. VJERSKE ZAJEDNICE** rimokatolička župa - kapelica - ured i crkva; (samostan) (ostale vjerske zajnice)
5. PROSVJETA-ŠKOLSTVO- OBRAZOVANJE dječji vrtić matična osnovna škola (osnovna umjetnička škola-glazba, ples) (strukovna škola ili odjeli srednje škole)	**5. PROSVJETA-ŠKOLSTVO- OBRAZOVANJE** dječji vrtić područni razredni odjeli osnovne škole
6. VISOKO ŠKOLSTVO I ZNANOST	**6. VISOKO ŠKOLSTVO I ZNANOST**
7. KULTURA, UMJETNOST I TEHN. KULTURA (javne ustanove u kulturi kojima su osnivači ili vlasnici općine) dom kulture;(muzej); narodna knjižnica i čitaonica; (amatersko kazalište) (amaterska radio postaja); (klape); (limena glazba), KUD (otvoreno pučko učilište); (kinematograf) (samostalni umjetici); (ogranak Matice hrvatske) (udruge tehničke kulture)	**7. KULTURA, UMJETNOST I TEHN.KULTURA** dvorana za kulturne i druge potrebe; čitaonica (KUD)
8. ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR (zajednice športskih udruga) športskih društva i klubovi (županijska i općinska športska natjecanja i priredbe) otvoreni športski objekti športska igrališta za nogomet i mali šport s gledalištem (zatvoreni športski objekti školska dvorana) (pojedinačni objekti za rekreaciju, zabavu i odmor)	**8. ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR** pojedini športski klubovi; općinska natjec. jedno ili više otvorenih športskih igrališta (školska dvorana)
9. ZDRAVSTVO primarna zdravstvena zaštita Ambulanta opće medicine (bez stalnog liječnika, stalna patronažna sestra), Depo lijekova (veterinarska služba; apoteka)	**9. ZDRAVSTVO** primarna zdravstvena zaštita (Ambulanta opće medicine-bez stalnog liječnika, stalna patronažna sestra); (Depo lijekova) (veterinarska služba; apoteka)
10. SOCIJALNA SKRB	**10. SOCIJALNA SKRB**

Skupine središnjih funkcija (djelatnosti) i sadržaji	
Središte općine (lokalno središte) **LASTOVO, BABINO POLJE, SMOKVICA, LUMBARDA, OREBIĆ, TRPANJ, JANJINA, OTRIĆ-SEOCI, KULA NORINSKA, MLINIŠTE, SLANO, ZATON, SREBRENO**	**Pomoćno središnje naselje** **(važnija prigradska središta** **GRUDA, ORAŠAC**
VLAKA	
11. FINANCIJSKE I DRUGE SLIČNE USLUŽNE DJELATNOSTI (poslovna banka ili mjenjačnica) (zastupstvo osiguravajućeg zavoda); (prodajno mjesto hrvatske lutrije); (poslovna turistička agencija) (pojedinačne uslužne poslovne tvrtke)	**11. FINANCIJSKE I DRUGE SLIČNE USLUŽNE DJELATNOSTI** (mjenjačnica)
12. PROMETNE USLUGE pomoćni poštanski ured; (automatska telefonska centrala)	**12. PROMETNE USLUGE** manje prist.; (pomoćni poštanski ured-telefonska govornica)
13. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO trgovina mješovitom robom (hotel-prenoćište)gostionica	**13. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO** trgovina mješovitom robom; gostionica
14. OBRT I DRUGE USLUGE obrtničke radionice i usluge (usluge prerade i servisa u poljoprivredi)	**14. OBRT I DRUGE USLUGE** (pojedinačni obrti) (usluge prerade i servisa u poljoprivredi)

U Prostornom planu Županije predlaže se poticajima razvoja središnjih funkcija ostvariti uvjete za

- uspostavu konurbacijskih odnosa podjelom funkcija između naselja Vela Luka i Blato te sukladno tome i njihov razmještaj u manja regionalna središta
- razmještaj naselja Orebić i Lastovo u područna središta posebno zbog zadaća otočnog razvoja
- razmještaj naselja Vlaka u lokalna središta
- razmještaj naselja Orašac i Gruda u pomoćna središnja naselja, koja prema svojim obilježjima ne pripadaju skupini gradskih naselja, ali svojim središnjim funkcijama mogu biti inicijalna razvojna žarišta osobito kao središta u jedinicama lokalne samouprave.

Značajke temeljnih skupina središnjih naselja

Temeljne skupine središnjih funkcija (djelatnosti)	Središte županije	Središte grada	Središte grada/ općine	Središte općine	Pomoćno središnje naselje
Broj stanovnika u utjecajnom i gravitacijskom području	više od 100.000	više od 8.000	više od 2.000	više od 1.000	
Broj stanovnika središnjih naselja	više od 40.000	više od 2.000	više od 1.000	više od 500	više od 500
Broj zaposlenih u uslužnim djel.	više od 10.000	više od 1.000	više od 200	više od 100	više od 100
Radius utjecaja središnjih naselja u km	50 - 120	20 - 50	10 - 30	10	manje od 10

Uslužne funkcije podižu obrazovnu i kulturnu razinu, zdravstvenu kulturu i standard cjelokupnog stanovništva, pridonose povećanju socijalne sigurnosti i skrbi stanovništva, ostvaruju kvalitetnije ustrojstvo opskrbe, servisa, te osiguravaju nesmetanu rekreaciju i odmor stanovništva. Uza sve navedeno potrebno je predviđati ekonomičniji, racionalniji i funkcionalniji razvitak, razmještaj i strukturu središnjih uslužnih funkcija.

a) Uprava i pravosuđe

Prijedlog mreže uprave i pravosuđa zasniva se na standardima i normativima iz zakonske regulative, na smjernicama iz dokumenata prostornog uređenja i stanje postojeće mreže.
Svi ti elementi mreža prisutni su u Dubrovniku, sjedištu Županije.

U sjedištima gradova-sjedišta bivših općina (Korčula, Metković i Ploče) u prethodnom ustroju, kao i u novim predviđenim središtima (Cavtat, Ston, Blato-Vela Luka i Opuzen), koja su ovim

prijedlogom ujedno i središta optimalnih temeljnih prostorno-planerskih cjelina i gravitacijskih područja unutar Županije, moraju se nalaziti ispostave županijskih službi, reduciran broj matičnih ureda, gradski organi vlasti, kao i sudbena vlast s pratećim službama. U mreži sadržaja pravosuđa, neovisno o teritorijalnoj podjeli, određuju se sjedišta javnih bilježnika. Poštujući kriterije osnivanja na svakih 20.000 stanovnika, odnosno 200 pravnih subjekata, javnobilježničke službe u pravilu nalaze se u mjestima-sjedištima općinskih sudova, slično kao i odvjetnička služba.

U svim sjedištima jedinica lokalne samouprave nalaze se institucije lokalne samouprave kao i institucije policije - policijske postaje. Vidljivo je da se mreža koja se predlaže znatno podudara s postojećom mrežom definiranom zakonskom regulativom. Sama mreža je slika stare, ali i nove administrativno-teritorijalne podjele prostora.

Jedini su sadržaji unutar uprave, koji se ne poklapaju s teritorijalnim ustrojem, sadržaji koji se pojavljuju uslijed specifičnosti položaja ove županije. To su međunarodni granični prijelazi s prijeko potrebnim osnivanjem granične policije, carinskih ispostava i referata, kao i lučke kapetanije i lučke ispostave koje se osnivaju u primorskim mjestima na kopnu i na otocima.

Uprava

ime naselja	optimalni broj stanovnika	županijski ured	ispostave žup. ureda	matični uredi	uprava za obranu	uprava za obranu – ured za obranu	policijska uprava	policijska uprava – polic. postaja	carinarnica	carinarnica – carinske ispostave	porezna uprava	porez. uprava – ispostava porez. uprave	državni ured za reviziju	lučka uprava - kapetanija
Dubrovnik	50.000	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Metković	20.000		■	■		■		■		■		■	■	
Ploče	10.000		■	■		■		■	■	■		■	■	■
Korčula	5.000		■	■		■		■		■		■	■	
Vela Luka	5.000		■	■		■		■		■		■	■	
Blato	5.000		■	■				■				■		
Opuzen	5.000			■				■						
Cavtat	3.000			■				■		■				
Ston	2.000			■				■				■		
Orebić	2.000			■				■						
Lastovo	1.000		■	■		■		■		■		■		
Babino Polje	500							■						
Vlaka	1.000							■						
Janjina	1.000							■						
Kula Norinska	500							■						
Lumbarda	1.500							■						
Mliništa	500							■						
Otrić-Seoci	500							■						
Slano	1.500			■				■						
Smokvica	1.000							■						
Srebreno	1.500							■						
Trpanj	1.000							■						
Gruda	1.500							■						
Orašac	1.500													
Zaton	1.500													

Pravosuđe

ime naselja	optimalni broj stanovnika	županijski sud	općinski sud	trgovački sud	prekršajni sud	županijsko državno odvjetništvo	općinsko državno odvjetništvo	državno pravobraniteljstvo	ispostave	sjedište javnog bilježnika
Dubrovnik	50.000									
Metković	20.000									
Ploče	10.000									
Korčula	5.000									
Vela Luka	5.000									
Blato	5.000									
Opuzen	5.000									
Cavtat	3.000									
Ston	2.000									
Orebić	2.000									
Lastovo	1.000									
Babino Polje	500									
Vlaka	1.000									
Janjina	1.000									
Kula Norinska	500									
Lumbarda	1.500									
Mliništa	500									
Otrić-Seoci	500									
Slano	1.500									
Smokvica	1.000									
Srebreno	1.500									
Trpanj	1.000									
Gruda	1.500									
Orašac	1.500									
Zaton	1.500									

b) Udruge građana i vjerske zajednice

Riječ je o sadržajima koji su odraz interesa svake pojedine lokalne zajednice, odnosno posebnih strukovnih organiziranja ili raznih humanitarnih nastojanja. Ovisno o aktivnostima, potrebama i prijedlozima takvih institucija, potrebno im je osigurati prostor u lokalnim središtima i u odgovarajućim dokumentima prostornog uređenja.

Planiranje vjerskih sadržaja i objekata u ovlasti je Katoličke crkve i drugih vjerskih zajednica prisutnih na ovom prostoru. Sukladno tomu očekuje se njihovo sustavno uključivanje u procese planiranja prostora na lokalnim razinama. Odnosi se to napose na suradnju s urbanistima i prostornim planerima prilikom određivanja prostornih i demografskih kriterija za pribavljanje lokacija za vjerske objekte raznih vjerskih zajednica.

c) Prosvjeta

Mreža institucija i ustanova prosvjetne djelatnosti dijeli se na tri osnovne razine.
Planiranje mreže **predškolskih ustanova** nesporno je u nadležnosti lokalne samouprave. U ovom se radu predstavljaju samo osnovne postavke za planiranje mreže na nižim razinama, te pregled potrebnih središta tih ustanova.

ime naselja	optimalni broj stanovnika	predšk. ustanove	osnovno školstvo			srednje školstvo	
		dječji vrtić	osnovna škola	područni razredni odjeli	glazbena škola	srednje škole	đački dom
Dubrovnik	50.000	■	■	■	■	■	■
Metković	20.000	■	■	■	■	■	
Ploče	10.000	■	■		■	■	
Korčula	5.000	■	■	■		■	
Vela Luka	5.000	■	■	■	■	■	■
Blato	5.000	■	■		■	■	
Opuzen	5.000	■	■	■	■	■	
Cavtat	3.000	■	■		■		
Ston	2.000	■	■	■		■	
Orebić	2.000	■	■				
Lastovo	1.000	■	■				
Babino Polje	500	■	■				
Vlaka	1.000	■		■			
Janjina	1.000	■	■	■			
Kula Norinska	500	■	■				
Lumbarda	1.500	■		■			
Mliništa	500	■		■			
Otrić-Seoci	500	■	■				
Slano	1.500	■	■				
Smokvica	1.000	■	■				
Srebreno	1.500	■	■	■			
Trpanj	1.000	■		■			
Gruda	1.500	■	■	■			
Orašac	1.500	■		■			
Zaton	1.500	■		■			

Nužno je planirati središta organizirane brige za predškolsku populaciju u svim središtima općina/gradova, te veći broj ustanova u gradu Dubrovniku. Velika većina predškolskih ustanova u manjim središtima, naročito na otocima i u neposrednom zaleđu, nalazi se u sklopu građevina osnovnih škola.

Mreža predškolskih ustanova nužno sadrži demografske pokazatelje o kontingentu predškolske populacije (dobna skupina 0-6 godina, podaci o natalitetu i ostalo). Potreban broj ustanova, kao i veličina skupina-jedinica ovisit će o podacima za taj kontingent. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, koji tek treba donijeti Hrvatski državni sabor, definirat će minimalni broj skupina u dječjim vrtićima, kao i broj potrebnih djelatnika za rad s djecom kao i druge standarde i normative.

Temeljem uvida u postojeću mrežu i ocjene demografske slike županije, kao i primjenom donesenih standarda i normativa, predlaže se mreža samostalnih osnovnih škola u svim općinskim/gradskim središtima, dok se područni razredni odjeli samostalnih osnovnih škola osnivaju sukladno potrebama lokalnih zajednica na teritoriju jedinica lokalne samouprave, te u središtima jedinica lokalne samouprave gdje nisu objektivno mogle biti osnovane samostalne osnovne škole.

Predloženu sliku mreže osnovnih škola potrebno je na nižim razinama planiranja dimenzionirati temeljem odgovarajućih demografskih pokazatelja te na osnovi sljedećih standarda i normativa: za potpunu samostalnu osnovnu školu potrebno je u načelu imati najmanje 240 učenika (po jedan razredni odjel od 1. do 8. razreda), redoviti razredni odjeli broje maksimalno 30 učenika, odnosno 34 ili 32 ukoliko ima 1 ili 2 razredna odjela, dok kombinirani razredni odjeli broje maksimalno 20 ili 16 učenika, ali samo za učenike I-IV razreda te samo iznimno za V-VIII razreda. Ovaj kriterij se primjenjuje u planinskim područjima, na otocima te za nastavu na jezicima narodnosti.

Pravilnikom o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju definiraju se oblici školovanja u redovitim osnovnim školama kao i u posebnim organizacijama odgoja i obrazovanja za učenike sa znatnijim teškoćama u razvoju.

Uz redovite osnovne škole u sustavu osnovnog školstva organiziraju se i posebne osnovne škole u skladu s posebnim programima osnovnog glazbenog i plesnog školovanja.

Djelatnost srednjeg školstva obavljaju srednjoškolske ustanove (srednje škole i učenički domovi) te druge pravne osobe. U skladu s demografskom slikom jedinica lokalne samouprave, podacima o postojećem stanju u srednjem školstvu i donesenim standardima i normativima, ovom studijom se predlaže sljedeća slika buduće mreže: u gradu Dubrovniku više srednjih škola, a u središtima gradova Cavtat, Ston, Korčula, Blato-Vela Luka, Metković, Opuzen i Ploče, sukladno broju stanovnika gravitacijskog područja, određeni broj srednjih škola primjenjujući kriterije i standarde da svaka prostorna cjelina s 8.000 - 30.000 stanovnika treba imati bar jednu srednju školu, da je optimalna srednja škola u većim središtima s 16-24 razredna odjela, odnosno s 480-720 učenika, odnosno maksimalno 30 učenika u razrednom odjelu. Ako dođe do reforme školstva i do većih promjena u organiziranju srednjeg školstva, može se očekivati osnivanje nekih škola i u još po nekom gradskom/općinskom središtu u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.
Mreža srednjih škola upotpunjuje se učeničkim domovima lociranima u mjestima u kojima je nužan smještaj učenika iz udaljenijih prostora Županije. U učeničkim domovima organiziraju se odgojne grupe od 25 učenika.

Visoko školstvo
Grad Dubrovnik se zadržava kao jedino veleučilišno, sveučilišno i znanstveno središte Dubrovnik uz očekivanje jačanja njegove međunarodne reputacije. Stručni visokoškolski studiji odvijat će se u okviru Veleučilišta u Dubrovniku - Collegium Ragusinum, sveučilišni studiji i znanstveni projekti u okviru postojećih i novih fakulteta i instituta, te HAZU, IUC-a, MSHS-a i drugih, a sve unutar podrške koju pruža DISEC (Dubrovnik međunarodno znanstveno i obrazovno središte) kao neinstitucionalna organizacija za suradnju među članicama.
Očekuje se osnutak Tehnološkog centra za marikulturu Veleučilišta u Dubrovniku, u uvali Bistrina - Mali Ston.

d) Kultura i šport

Prijedlog mreže kulture i športa osniva se na postavkama (standardima i normativima) iz zakonske regulative kao i nekim usmjerenjima iz dokumenata prostornog uređenja. Prilikom određivanja prijedloga uveliko je respektirano i postojeće stanje mreže, ali i turističke, kulturne i športske potrebe u ovom području.
Svi segmenti mreža prisutni su u sjedištu županije gradu Dubrovniku. U sjedištima gradova Cavtat, Ston, Korčula, Blato-Vela luka, Metković, Opuzen i Ploče, od kojih su neki u prethodnom ustroju bili sjedišta bivših Općina, koja su ovim prijedlogom ujedno i središta temeljnih gravitacijskih područja unutar županije, nalazi se većina kulturnih, odnosno športskih sadržaja. U svim sjedištima jedinica lokalne samouprave nalaze se inicijalni sadržaji kulture i športa.
Lociranje školsko-športskih dvorana direktno je povezano uz lokacije samostalnih osnovnih i srednjih škola. Povezivanje tih dvaju funkcija racionalizira velike troškove izgradnje i održavanja tih građevina. Nužno je istaknuti i potrebu izgradnje zatvorenih bazena i drugih športskih objekata na prostoru Županije.

ime naselja	optimalni broj stanovnika	otvorena ili pučka učilišta	knjižnice i čitaonice	muzej, umjetničke zbirke, galerije	kazalište	kinematografi	dom kulture – kino dvorana	HRT – radio i TV postaja	radio postaja
Dubrovnik	50.000								
Metković	20.000								
Ploče	10.000								
Korčula	5.000								
Vela Luka	5.000								
Blato	5.000								
Opuzen	5.000								
Cavtat	3.000								
Ston	2.000								
Orebić	2.000								
Lastovo	1.000								
Babino Polje	500								
Vlaka	1.000								
Janjina	1.000								
Kula norinska	500								
Lumbarda	1.500								
Mliništa	500								
Otrić-Seoci	500								
Slano	1.500								
Smokvica	1.000								
Srebreno	1.500								
Trpanj	1.000								
Gruda	1.500								
Orašac	1.500								
Zaton	1.500								

e) Zdravstvo

Načela, način organizacije i provođenje zdravstvene zaštite utvrđuju se Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Zdravstvena djelatnost je djelatnost od važnosti za Republiku Hrvatsku koja se obavlja kao javna služba i koju obavljaju zdravstvene ustanove i zdravstveni djelatnici u privatnoj praksi. Zdravstvena djelatnost se obavlja na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini.

Županija ostvaruje svoje zadaće s područja zdravstvene zaštite tako da:
- organizira epidemiološku, zdravstveno-statističku djelatnost, hitnu medicinsku pomoć, te socijalno-medicinsku djelatnost na svom području, ukoliko to ne osigurava Republika
- osigurava sredstva za izgradnju i opremanje te osnivanje zdravstvene ustanove na primarnoj i sekundarnoj razini zdravstvene zaštite
- osigurava mrtvozorničku službu.

Zdravstvenu djelatnost obavljaju zdravstvene ustanove u državnom vlasništvu, vlasništvu županija te zdravstvene ustanove u vlasništvu domaćih i stranih fizičkih i pravnih osoba.
U državnom vlasništvu su: klinike kao samostalne ustanove, kliničke bolnice, klinički bolnički centri, državni zdravstveni zavodi.
U vlasništvu županija su: domovi zdravlja, ustanove za zdravstvenu njegu u kući, poliklinike, opće bolnice, specijalne bolnice, ljekarne, lječilišta, ustanove za hitnu medicinsku pomoć, zavodi za javno zdravstvo i transfuzijsku medicinu.
U privatnom i mješovitom vlasništvu mogu biti i ustanove u vlasništvu županija osim doma zdravlja, hitne medicinske pomoći, Zavoda za javno zdravstvo i transfuzijsku medicinu.
Zdravstvene ustanove osnivaju se u skladu s mrežom zdravstvene djelatnosti koju donosi ministar (mogu se osnivati i izvan mreže zdravstvene djelatnosti). Mjerila za postavljanje mreže zdravstvene djelatnosti određuju se planom zdravstvene zaštite Republike Hrvatske kojeg donosi Vlada Republike Hrvatske, uvažavajući:

- zdravstveno stanje, broj, starosnu i socijalnu strukturu pučanstva
- jednake uvjete/mogućnosti za korištenje zdravstvenih usluga
- potreban opseg djelatnosti pojedinih razina (primarna, sekundarna i tercijarna)
- stupanj organizacije područja, prometna povezanost i specifičnosti naseljenosti te dostupnost na demografski ugroženim područjima, osobito na otocima
- gospodarske mogućnosti.

ime naselja	optimalni broj stanovnika	primarna zaštita					sekundarna zaštita		terc. zaštita
		dom zdravlja	ambula. opće medicine	zdravstve na stanica	ustanova za pružanje Hitne med pomoći	ljekarna	poliklinika	opća bolnica/ specijal. bolnica	zavodi
Dubrovnik	50.000								
Metković	20.000								
Ploče	10.000								
Korčula	5.000								
Vela Luka	5.000								
Blato	5.000								
Opuzen	5.000								
Cavtat	3.000								
Ston	2.000								
Orebić	2.000								
Lastovo	1.000								
Babino Polje	500								
Vlaka	1.000								
Janjina	1.000								
Kula Norinska	500								
Lumbarda	1.500								
Mliništa	500								
Otrić-Seoci	500								
Slano	1.500								

Zdravstvena djelatnost mora biti organizirana tako da je pučanstvu Republike Hrvatske uvijek osigurana i dostupna hitna medicinska pomoć.
Djelatnost klinika, kliničkih bolnica, kliničkih bolničkih centara, državnih zdravstvenih zavoda, djelatnost presađivanja organa i mrtvozornička djelatnost obavljaju se samo u zdravstvenim ustanovama u državnom vlasništvu, odnosno vlasništvu županija.
Segmenti mreže zdravstvenih ustanova su slijedeći:

Zdravstvene ustanove na primarnoj razini
- Dom zdravlja
- Ustanova za hitnu medicinsku pomoć
- Ustanova za zdravstvenu njegu u kući
- Ljekarne

Zdravstvene ustanove na sekundarnoj razini
- Poliklinika
- Bolnica (opće i specijalne)
- Lječilište

Zdravstvene ustanove na tercijarnoj razini
Državni zdravstveni zavod:
- Klinika
- Klinička bolnica
- Klinički bolnički centar

Prilikom utvrđivanja prijedloga mreže za Županiju, kao i za dimenzioniranje mreže, koriste se slijedeći opći normativi i standardi:
primarna razina
- dom zdravlja - gravitacijsko područje do 30.000 stanovnika
- ambulante opće medicine - gravitacijsko područje do 2.000 stanovnika
- 1 tim cjelovite primarne zaštite na 1.000 stanovnika
- hitna medicinska pomoć

- do 40.000 stanovnika HMP se ustrojava dežurstvom ili pripravnošću doktora primarne zdravstvene zaštite.
- od 40.000 stanovnika i više, HMP se ustrojava kao posebna služba, a djelatnici rade u redovnom radnom vremenu (jedinice i stanice HMP)
- ljekarne - gravitacijsko područje do 5.000 stanovnika

sekundarna razina

- bolnička djelatnost medicinskog centra koja se osniva osigurava u prosjeku najmanje 3,2 kreveta na 1000 stanovnika područja koje joj gravitira s tim da ne može imati manje od 200 bolesničkih kreveta (najmanji krevetni kapacitet bolnice).

Specifični normativi i standardi primjenjuju se prilikom određivanja mreže zdravstvenih ustanova u gradskom području Dubrovnika:

- izgradnja guste mreže centara primarne zdravstvene zaštite, koji bi na razini kvarta ili naselja opsluživali 12.000 do 24.000 stanovnika
- centar mora bit samostalni objekt, pješački dostupan većini stanovnika i na mjestu koje je povezano dobrim prometnicama
- udaljenost jedne od druge ljekarne je najmanje 500 m cestovne udaljenosti.

na otocima:

- na otocima s naseljenošću 5.000-20.000 stanovnika jedan liječnik treba opsluživati do 1.000 korisnika, dok na otocima s naseljenošću 2.500-5.000 stanovnika na jednog liječnika treba otpasti tek 700 korisnika. Na manjim otocima koji broje do 400 stanovnika stalno je potrebna medicinska sestra, a liječnik nije potreban svakog dana.
- ljekarnička se djelatnost može obavljati i u depoima

f) Socijalna skrb

Socijalna skrb je organizirana društvena djelatnost u okviru koje se ostvaruje društvena briga i interes za socijalnu sigurnost pojedinih radnih ljudi i građana kojima je, pored svih drugih društvenih mjera i regulativa za ostvarivanje ekonomske, socijalne i osobne sigurnosti ljudi, potrebna posebna pomoć društvene zajednice.
Djelatnost socijalne skrbi-zaštite je od posebnog društvenog interesa. Obavljaju je organizacije socijalne zaštite koje se osnivaju u skladu s Programom razvoja socijalne zaštite koji na prijedlog Ministarstva rada i socijalne skrbi donosi Sabor Republike Hrvatske.
Prijedlog mreže ustanova socijalne skrbi na prostoru Županije obuhvaća sljedeće ustanove:

- Zavodi za zapošljavanje - Područna služba i Ispostave
- Fond mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske / Područna služba i ispostave

Ustanove socijalne skrbi:

- Centar za socijalnu skrb
- Dom socijalne skrbi: Dom za djecu, Dom za odrasle
- Centar za pomoć i njegu

Standardi i normativi za lociranje ustanova socijalne skrbi su slijedeći:

Centar za socijalnu skrb

- Lokacija mora biti u naselju ili njegovoj blizini i mora biti takva da omogući priključak na telefonsku mrežu, vodovod i kanalizaciju i da omogući korištenje usluga organizacija odgoja i obrazovanja, zdravstva i drugih djelatnosti, te da ima prometne veze s naseljem
- Po 1 korisniku treba osigurati najmanje 20 m^2 neizgrađenog zemljišta, a od toga 5 m^2 zelene površine
- Broj i vrsta stručnih radnika određuje se ovisno o broju stanovnika, broju i vrsti socijalno -zaštitnih potreba i broju, veličini i prometnoj povezanosti naselja na području za koje se centar osniva, s time da mora imati najmanje 1 stručnog radnika na 4.000 stanovnika. Centar za socijalnu skrb osnovan za područje dvije ili više općina kao i za područje općine s više od 80.000 stanovnika mora imati uz stručnog radnika još i defektologa ili pedagoga.

Dom za djecu i mladež

- Lokacija mora biti u gradskom području
- Kapacitet ne manji od 60 i ne veći od 100 mjesta. Kapacitet za pružanje usluga u okviru poludnevnog ili cjelodnevnog boravka najmanje 20 mjesta
- Igralište min.15 m^2 po djetetu

Dom umirovljenika

- Gradi se u naselju ili u blizini gdje postoje uvjeti korištenja zdravstvenih, socijalnih, kulturno-prosvjetnih i rekreacijskih usluga, kao i uvjeti za društvenu aktivnost korisnika doma
- Dom umirovljenika se u pravilu može graditi za najmanje 200 korisnika
- Ukupna površina zemljišta za gradnju doma iznosi najmanje 50 m^2 po korisniku. Ukupno izgrađena korisna površina zatvorenog prostora doma može iznositi od 38-42 m^2 po korisniku doma
- Depandansa doma stambeni je objekt izgrađen u neposrednoj blizini doma umirovljenika
- Ukupno izgrađena korisna površina depandanse doma može iznositi od 18-22 m^2 po korisniku doma.

ime naselja	optimalni broj stanovnika	centar za socijalnu skrb	dom za djecu	dom za odrasle	zavod za zapošljavanje	republički fond MIORH
Dubrovnik	50.000					
Metković	20.000					
Ploče	10.000					
Korčula	5.000					
Vela Luka	5.000					
Blato	5.000					
Opuzen	5.000					
Cavtat	3.000					
Ston	2.000					
Orebić	2.000					
Lastovo	1.000					
Babino Polje	500					
Vlaka	1.000					
Janjina	1.000					
Kula Norinska	500					
Lumbarda	1.500					
Mliništa	500					
Otrić-Seoci	500					
Slano	1.500					
Smokvica	1.000					
Srebreno	1.500					
Trpanj	1.000					
Gruda	1.500					
Orašac	1.500					
Zaton	1.500					

3.5. UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

3.5.1. PRIRODNA BAŠTINA - ZAŠTIĆENA I OSTALA VRIJEDNA PODRUČJA

3.5.1.1. ZAŠTIĆENA PODRUČJA I PODRUČJA POTENCIJALNO VRIJEDNA ZA ZAŠTITU

Na području Dubrovačko-neretvanske županije zaštićeno je i potencijalno vrijedno za zaštitu **59 područja prirodne baštine**. Prema stupnju zaštite (Zakon o zaštiti prirode, NN, 30/15. IV. 1994), do sada su zaštićena 42 objekta prirodne baštine i to: 1 nacionalni park (Mljet), 1 strogi rezervat, 7 posebnih rezervata, 9 park šuma, 8 zaštićenih krajolika, 7 spomenika prirode te 9 spomenika parkovne arhitekture, a potencijalno vrijednih za zaštitu 17 objekata prirodne baštine i to: 3 parka prirode, 5 posebnih rezervata, 1 park šuma, 4 zaštićena krajolika, 1 spomenik prirode i 3 spomenika parkovne arhitekture. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske planira proglašenje donjeg toka rijeke Neretve, otočja Elafiti i otoka Lastovo parkovima prirode.

Na području Županije temeljem Zakona o zaštiti prirode zaštićeni su slijedeći dijelovi prirode kao

a)	nacionalni park	(1)	Nacionalni park “Mljet“
b)	strogi rezervat	(1)	Malostonski zaljev
c)	posebni rezervat	(7)	
	šumske vegetacije		otok Lokrum
			Velika dolina - NP “Mljet“
	zoološki-ornitološki		otoci Mrkan, Bobara i Supetar - Cavtat
			Pod Gredom - Vid
			Prud - Metković
			Orepak - Kula Norinska
	ihtiološko-ornitološki		jugoistočni dio delte Neretve i otočić Osinj
d)	park šuma	(9)	Velika i Mala Petka - Dubrovnik
			Osmoliš - Brsečine
			Trsteno - Brsečine
			Donje Čelo - Koločep
			Gornje Čelo - Koločep
			gradski park Hober - Korčula
			Predolac-Šibanica - Metković
			otočić Ošjak - zaljev Vela Luke
			čempresada“Pod Gospu“ - Orebić
e)	zaštićeni krajolik	(8)	Rijeka Dubrovačka
			Saplunara - Mljet
			uvala Vučina s obalnim pojasom - Pelješac
			uvala Prapratno - Pelješac
			Konavoski dvori - Konavle
			Otok Badija - arhipelag istočne Korčule
			Modro oko i jezero Desne - Ploče
			predjel “Kočje“ - Žrnovo na Korčuli
f)	spomenik prirode	(7)	
	geomorfološki		Močiljska spilja - Podbrežje Osojnik
			spilja Šipun - Cavtat
			Gromačka spilja - Gromača
			Rača spilja - Lastovo
			Vela spilja - Vela Luka

rijetki primjerak drveća	česvina - Žrnovo na Korčuli
	skupina šmrikovih stabala - Plat

g) spomenik parkovne arhitekture (9)

arboretum	Trsteno - Trsteno
park	park Foretić - Korčula
pojedinačno stablo	platana 1 - Trsteno
	platana 2 - Trsteno
	čempres - Čara na Korčuli
	čempres - Metković
skupina stabala	skupina čempresa uz crkvu Gospe od Karmela - Orebić
	drvored čempresa kod crkve Velike Gospe - Orebić
	drvored čempresa - Korčula.

Zaštićena područja

Nacionalni park "Mljet" uključujući i posebni rezervat šumske vegetacije Velika dolina

Područje: Nacionalni park proglašen 1961., površina 5.501 ha. Temeljni fenomen parka su Veliko i Malo jezero uz uvalu Soline, klifovi prema otvorenom moru, sjeverozapadna otočna skupina, guste sastojine alepskog bora te brojne geološke, klimatološke, biološke i oceanografske specifičnosti. U okviru granica na površini od oko 15 ha, nalazi se Velika dolina - posebni rezervat šumske vegetacije, proglašen 1965.

Aktom o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta Nacionalnim parkom, jasno je definirana kopnena granica, dok pripadajući akvatorij nije utvrđen, pa se provedba zaštite odnosila uglavnom na jezera, dok se ostali dio mora često bez kontrole degradirao i eksploatirao. Izmjenama Zakona 1997. Parku priključen i akvatorij prosječno 500 m od obale.

Ocjena postojećeg stanja: Uz činjenicu da su Veliko i Malo jezero jedinstveni geomorfološko-ekološki fenomen, učinjeno je proteklih pedeset godina više zahvata koji su i negativno utjecali na vrlo osjetljivi ekosustav:

1) obavljali su se pokusi umjetne fertilizacije Velikog jezera. U više navrata u ekosustav ubačene su veće količine superfosfata s dodatkom sumporne kiseline, te dopunsko sredstvo zemljin ekstrakt; 2) proširen je i produbljen ulaz u Veliko jezero; 3) kanalom se povezuju jezera; 4) otpadne vode hotela "Melita" direktno su ispuštane u jezero; 5) poseban problem predstavljaju nepropisno izgrađene septičke jame u naseljima Goveđari i Babine Kuće te obližnji komunalni deponij; 6) intenzivna eksploatacija crvenog koralja, bijele pridnene ribe i jastoga u akvatoriju; 7) u krajnjem dijelu Polača gdje je slaba cirkulacija, zabilježena je u ljetnim mjesecima smanjena prozirnost, povećana produktivnost i pad koncentracije otopljenog kisika. Nisu poznati stvarni učinci mazuta na stijenama na sjeverozapadnoj obali NP u Mljetskom kanalu.

Konflikt: Trenutačno odlagalište krutog otpada.

Mjere za zaštitu: Provedba Prostornog plana "Nacionalni park Mljet" (NN, 23/01)

Strogi rezervat Malostonski zaljev

Područje: Malostonski zaljev teritorijalno pripada općinama: Dubrovačko primorje, Ston, Janjina i Slivno. Zbog zemljopisnog položaja, specifičnih ekoloških značajki, bogatstva prirodne populacija različitih vrsta organizama te stoljetnom tradicijom uzgoja kamenica, s ekološkoga i gospodarskoga stajališta je iznimno vrijedno. Te značajke temelj su i za proširenje turističke ponude. Zbog iznimne vrijednosti Malostonskoga zaljeva tadašnje općine Dubrovnik i Metković 1983. su to područje zaštitile kao "specijalni rezervat u moru".

Ocjena postojećeg stanja: Čvrsta podloga je na više mjesta devastirana zbog izlova prstaca. Brojni parkovi sa željeznom konstrukcijom se nalaze na dnu mora. Tijekom srpske agresije 1991-1995, od eksplozivnih sredstava nastale su štete u podmorju zaljeva.

Mulj nastao ispiranjem pri preradi školjkaša šteti filtratorima u moru. Najnovije zatrpavanje obale između Sutvida i Drača dodatno je opteretilo Malo more. U zaljevu nije riješena odvodnja fekalne i oborinske vode. U području Uskog, na južnim obroncima Vepra, 1974. je živjela kolonija bjeloglavog supa (7-9 primjeraka). U posljednje vrijeme uočen je povećan interes lokalnog pučanstva za uzgoj dagnji, uglavnom zbog otežane tehnologije uzgoja kamenica. Zbog povećanja organske tvari tijekom proljeća moguća je pojava atipičnih fitoplanktonskih cvatnji, što otežava prihvat kamenice. Posljednjih godina se neprimjereno izlovljuje velika količina ličinki i postličinki srdele, a na dubrovačkoj ribarnici se legalno prodaje kao riblja mlađ.

Povremeno se ilegalno koćari u unutarnjem dijelu zaljeva. Zbog izlova uništena je populacija arbuna (*Pagellus bogaraveo*). Također, zamijećen je nekontroliran izlov volka.

Konflikt: U posljednje vrijeme iskazuje se tendencija širenja građevinskih zona, posebno u području Dugih Njiva, na 5 ha zemljišta. Planira se izgradnja 50-100 kuća, dok se na području Planikovca i Bistrine planira izgraditi bescarinska zona.

Mjere za zaštitu: Dubrovačko-neretvanska županija je područje Malostonskog zaljeva proglasila strogim rezervatom u moru 1998. (procedura nije dovršena), a najnovijom inicijativom se predlaže smanjenje ranga zaštite u kategoriju posebnog rezervata. Predlaže se izrada PPPPO.

Proglašenjem ovog područja posebnim rezervatom stvorili bi se uvjeti za izradu Prostornog plana područja posebnih obilježja, sukladno Zakonu o prostornom uređenju. Proceduru redefiniranja zaštite prostora Malostonskog zaljeva i Malog mora potrebno je podići sa županijske razine na državnu. Na taj način olakšalo bi se potpisivanje bilateralnog sporazuma o iskorištavanju i zaštiti Malostonskog zaljeva i Malog mora s Bosnom i Hercegovinom, kao državom kojoj dijelom i pripada ovo područje.

Prijedlog financiranja izgradnje kanalizacijskog sustava u svim naseljima Malostonskog zaljeva i Malog mora te priključenje na kanalizacijski sustav Neum-Prapratno treba što prije realizirati. Treba ukloniti ili znatno smanjiti zone za turističku izgradnju (Sreser).

U konačnom cilju dugotrajne zaštite ovog područja preporuča se utemeljenje Javne ustanove koja će se brinuti o rezervatu u svim njegovim segmentima.

Posebni rezervat šumske vegetacije - otok Lokrum
Područje: Otok je poseban rezervat šumske vegetacije (upravljani prirodni rezervat od 1963.). Najvećim dijelom je pokriven bujnom šumom alepskog bora te česvine i crnog jasena koja na nekim lokalitetima dostiže visinu i više od 1m. Na otoku se nalazi Botanički vrt u sastavu Instituta za oceanografiju i ribarstvo, otvoren za javnost 1967. Cilj osnivanja botaničkog vrta je bio introdukcija i aklimatizacija tropskog i suptropskog bilja. Vrt je posebno bogat zbirkom australijske flore. Nad otokom je dugo godina praćen prelet ptica. Gotovo su sve stanarice i gnjezdarice. Nekoliko parova velike sove (bukoča) stalno obitavaju na otoku.
Vrlo je velika raznolikost biljnih i životinjskih bentonskih populacija. Na kamenitim podlogama nađeno je više rijetkih vrsta kao npr. zelena moruzgva (*Actinia cari*) i vrlo rijetka vlasulja (*Phellia elongata*). Interesantna je populacija vrste *Scyllarides latus*, kao i zakonom zaštićen puž *Mitra zonata*. Zona prskanja mora pripada posebnoj endemičnoj ilirsko-jadranskoj biljnoj zajednici *Limonietium anfracti*, koja je s tog lokaliteta prvi put opisana (1980).
Ocjena postojećeg stanja: Velike štete na otoku su nastale za vrijeme granatiranja 1991. i 1992. Više tisuća granata oštetilo je vegetaciju na otoku. Samostan je potpuno zapušten, a faza sanacije je zaustavljena u ratu. Poseban problem na otoku je nedostatak tlaka vode u sustavu protupožarne zaštite, a što je posebno izraženo u gornjoj zoni. Poseban problem je stvorilo odlaganje građevinskog otpada iz stare gradske jezgre u obližnji akvatorij za vrijeme srbo-crnogorske agresije.
Mjere za zaštitu: Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost proširenja obuhvata zaštite otoka na pripadajući akvatorij i to cijelu južnu obalu do rta Skrinj 200 m od obale kao posebni rezervat u moru, kao i izrada prostornog plana užeg područja.

Posebni rezervat zoološko - ornitološki Otoci Mrkan, Bobara i Supetar.
Područje: Otoci Mrkan, Bobara i Supetar pripadaju posebnom ornitološkom rezervatu (38 ha). Južne okomite stijene Mrkana i Bobare staništa su nekoliko rijetkih i endemičnih biljnih vrsta hrvatske flore: grmolikog ranjenika *(Anthyllis barba-jovis*, reliktna vrsta), dubrovačke zečine (*Centaurea ragusina,* ilirsko-jadranska endemična vrsta) i srebrnolisnog slaka (*Convolvulus cneorum*, reliktna vrsta). Na otocima se gnijezdi galeb klaukavac (*Larus argentatus*).
Ocjena postojećeg stanja: Vegetacija otočića Supetra oštećena je u požaru. Flora Mrkana i Bobare je degradirana zbog unošenja kunića, kao i zbog ispaše.
Konflikt: Planirana je izgradnja odvodne kanalizacije koja predviđa ispust na lokaciji jugozapadno od grebena Mrkanac pri dubini 60 m. To je u konfliktu sa zaštitom akvatorija, pa ispust treba premjestiti izvan toga područja.
Mjere za zaštitu: Potrebno je potpuno ukloniti domaće životinje i kuniće s otoka. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost proširenja obuhvata zaštite otoka na akvatorij Supetra i hridi Supertra 50 m od obale, te na akvatorij Mrkana i Bobare sa sjeveroistočne strane 50 m od obale, a s jugozapadne obale do izobate 100 m, što je prosječno 1 km od same obale kao posebni rezervat u moru.

Posebni rezervat ihtiološko - ornitološki Jugoistočni dio delte Neretve i otočić Osinj;
Područje: Jugoistočni dio delte Neretve s otočićem Osinjem, jezero Parila
Ocjena postojećeg stanja: Neretva je 1) stanište gdje se mnoge ptičje vrste gnijezde, većina ih je u selidbi na preletu ili tamo zimuju; 2) važna je zbog raznolikosti biljnog pokrova 3) zbog prisutnosti velikog broja endemičnih svojti riba jadranskog sliva, 4) kulturnih, pejzažnih i drugih vrijednosti.
Ova zaštićena područja su gotovo bez kontrole prepuštena postupnoj devastaciji, krivolovu i drugim nedopuštenim radnjama. Tijekom melioracijskih radova isušena su i uništena neka vrlo važna staništa kao jezero Modrič. Za potrebe poljoprivrede koriste se znatne količine umjetnih gnojiva i bez kontrole vrlo štetna zaštitna sredstva.
Problem donjeg dijela rijeke Neretve nadilazi interes Županije, a od izuzetne je državne važnosti koji se mora rješavati i dogovorom sa susjednom državom, koja gospodari glavninom neretvanskog poriječja.
Konflikt: Mjesta uz Neretvu nemaju adekvatno riješenu odvodnju, a luka Ploče potrebnu opremu za zbrinjavanje brodskog krutog i tekućeg otpada, kao i prikladnih tehničkih sredstava za prikupljanje i uklanjanje ispuštene nafte. Nije poznata sudbina balastnih voda preko kojih je moguće unijeti egzotične organizme pogubne za autohtone populacije.
Mjere za zaštitu: Zbog velike vjerojatnosti od mogućeg zagađenja vodotoka i mora, potrebno je osigurati trajno praćenje relevantnih kemijskih parametara i indikatora fekalnog zagađenja. Ministarstvo pomorstva, prometa i veza treba izraditi poseban pravilnik o prolazu brodova kroz Korčulanski i Neretvanski kanal, sidrenju i mjerama prilikom prekrcaja toksičnih tvari, nafte i njenih derivata te odlaganju krutog i tekućeg otpada te ispuštanju balastnih voda.

Park šuma Velika i Mala Petka
Područje: Park šuma Velika i Mala Petka je zaštićeno područje zbog izuzetno razvijene makije i šume alepskog bora.
Ocjena postojećeg stanja: Devastacija Velike i Male Petke je evidentna i to izgradnjom na štetu zelenog pojasa.
Konflikt: Izgradnja novih prometnica, nestručno čišćenje makije i šume, te širenje građevinskog područja.
Mjere za zaštitu: Osigurati stručnu zaštitu a naročito protupožarnu zaštitu.

Park šuma Osmoliš i Park šuma Trsteno-Brsečine
Područje: Poluotočić Osmoliš kod Brsečina i šumski predjel Trsteno-Brsečine između arboretuma u Trstenom, parka šume Osmoliš i JTC. To su bili jedni od najljepših krajobraza u okolici Dubrovnika s bujnim sastojinama makije i cjelovitih šuma alepskog bora.
Ocjena postojećeg stanja: Ta područja su izgorjela početkom srpske agresije 1991.
Mjere za zaštitu: Treba zadržati zaštitu u istom rangu kako bi se obnovila autohtona vegetacija.

Park šuma Otočić Ošjak
Područje: Otočić Ošjak kod Vele Luke smješten je u dugom i slikovitom zaljevu.
Ocjena postojećeg stanja: Na otočiću je izuzetno očuvana šumska sastojina alepskog bora, a služi za rekreaciju i kupanje.
Mjere za zaštitu: Potrebno je organizirati protupožarnu zaštitu.

Zaštićeni krajolik Rijeka dubrovačka
Područje: Rijeka dubrovačka neposredno iza izvora prelazi u estuarij dužine 4 km, a širine 200-300 m. Zbog malih varijacija plime i oseke pripada skupini stratificiranih estuarija i jedan od rijetkih koji su izravno povezani s otvorenim morem. Dotok slatke vode kroz kraški izvor rijeke Omble varira između 2.3 i 112 m^3s^{-1}. Rijeka dubrovačka je od 1964. zaštićena kao "zaštićeni krajolik", a postojala je i inicijativa da se područje proglasi Nacionalnim parkom s potpunom zaštitom spomenika ladanjske kulture.
Ocjena postojećeg stanja: Rijeka Dubrovačka je tipični estuarij obalnoga dijela Hrvatske sa specifičnim ekološkim karakteristikama. U neposrednoj blizini izvorišta nalazi se posebno vrijedan otočić. Naplavljeno područje uz izvor Dubrovačke rijeke je krajnja sjeverna granica rasprostranjenosti kornjače *Mauremys caspica.* To područje je i stanište velike štipavice (*Belostoma nilotikum*) najvećeg kukca naše faune. Zbog neposredne blizine otvorenog mora, stanište je rijetkih organizama i područje mrijesta riba (lubin, nekoliko vrsta cipala, ovčica). Posebno su bogate populacije tzv. ribljeg mlijeka (*Aphia pellucida*).
Konflikt: Nažalost, bez obzira na odredbu o zaštiti, 1964. u komolačkoj dolini Tvornica ugljenografitnih proizvoda gradi svoje pogone, a Projekt Južni Jadran 1969. određuje ovaj prostor za Servisno-industrijsku zonu. Posljednjih desetak godina izgrađena je marina Dubrovnik u samom izvorišnom dijelu, te naselje Nova Mokošica s preko 10.000 stanovnika. Mrijest ribe može biti otežan zbog jakog intenziteta umjetne svijetlosti. Zasada nije moguće prosuditi konflikt koji bi eventualno nastao izgradnjom HE Omble. Gotovo je sigurno da će se promijeniti režim dotoka slatke vode, što će utjecati na hidrološke i biološke karakteristike izvorišnog dijela estuarija rijeke Omble.
Mjere za zaštitu: Daljnu devastaciju toga područja treba spriječiti, te insistirati na daljnjoj zaštiti. Velika opasnost prijeti od radova na jahtama na suhom vezu jer se sav otpad od ispiranja brodova izlijeva u Rijeku Dubrovačku. Posebno bi bilo važno sanirati susjedni Gruški zaljev.
Zbog opterećenja akvatorija estuarija rijeke Omble ali zbog njegove izuzetne vrijednosti preporuča se postupno eliminirati sve neprirodne dotoke. To bi omogućilo brzu regeneraciju prirodnih populacija.
Po preporuci Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprava za zaštitu prirode, predlaže zbog nestanka obilježja zbog kojih su zaštićeni, donijeti akt o prestanku zaštite.
Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode preispitivanje mogućnost ostavljanja pod zaštitom ovog područja te njegovo proširenje na estuarij rijeke Omble kao posebnog rezervata u moru.

Zaštićeni krajolik Saplunara
Područje: Pored prostranije i pješčane uvale Saplunara prema jugu je smještena uvala Blace (Limuni).
Pješčana uvala Blace (Limuni) na otoku Mljetu, duljine 500 m, smještena je na krajnjem jugoistoku otoka Mljeta. Istočni dio pješčane plaže širok je 32 m, a zapadni između 12 i 16 m. Naslaga pijeska duboka je između 35 i 75 cm.
Ocjena postojećeg stanja: Istočnojadranska obala uglavnom je stjenovita i strma, a priobalni pješčani sprudovi duž čitavog hrvatskog primorja su izuzetno rijetki. Pješčani sprudovi staništa su posebnih biljnih i životinjskih vrsta prilagođenih na pješčanu podlogu, a kako je tih staništa kod nas vrlo malo, rijetka je i psamofitska vegetacija priobalnih pijesaka. Općenito, u Hrvatskoj najviši stupanj ugroženosti susrećemo kod biljaka obalnih pijesaka, a može se reći da su te vrste na otoku Mljetu pred iščezavanjem, što ukazuje na potrebu što hitnije zaštite tih staništa.
Od životinjskih organizama, posebno su interesantni tzv. intersticijalni organizmi, od kojih su neki (harpaktikoidi) tek nedavno, upravo sa ovog lokaliteta, postali poznati znanosti. Radi se o organizmima koji zahtijevaju dobro prozračivanje pješčane podloge.
Plaža u uvali Blace, prema podacima “Adriatic Marine Turtle Program” (UNEP/MAP, 1997.), smatra se pogodnim lokalitetom za potencijalno odlaganje jaja morskih kornjača. Promjena režima svijetla u uvali bila bi pogubna za njezino razmnožavanje.
Pored brojnih podvodnih grebena s vrlo raznolikom faunom bentonskih organizama veća površina obuhvaća podvodne pijeske neobično važne, dijelom prekrivene dobro očuvanim livadama morskih cvjetnica s tipičnim zajednicama pomičnih obalnih dna. Ti pijesci su neobično važni za mrijest mnogih kvalitetnih pridnenih riba, a među njima posebno kantor (*Cantharus cantharus*) i mnoge plosnatice (por. *Bothidae*) (vjerojatno najvažnije mrjestilište kantora u južnom Jadranu nalazi se u području uvale Nađ Garma). Kod rta Gruj zabilježen je ulov hlapa teškog oko 22 kg, što je pravi kuriozitet.
Uvala Saplunara je nekontroliranom gradnjom u kopnenom dijelu devastirana.
Konflikt: Tendencije su da se urbanizira predio u okolici Blaca.
Mjere za zaštitu: Ulazni plitki greben bitno smanjuje cirkulaciju u uvali, pa bi bilo koja akcija u uvali ugrozila taj ekosustav. Zaključak je kako se u uvali Blaca (Limuni), zbog njezinih specifičnih svojstava, ne smije dozvoliti nikakva gradnja, nego je potrebita maksimalno moguća zaštita. S toga je potrebno ukloniti zonu za turističku izgradnju u području uvale Blaca i smanjiti građevinsku zonu u Saplunari.
Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost proširenja obuhvata zaštite zaštićenog krajolika Saplunara na kopnu na cijelo područje eolskih pijesaka sa zabranom daljnje eksploatacije; te na pripadajući akvatorij od spojnice 500 m od sljedećih rtova: rt Vratnički, rt Debeli, rt Gruj, rt Blaca i rt Zaglavac kao posebni rezervat u moru.

Zaštićeni krajolik Uvala Vučina s obalnim pojasom
Područje: Uvala Vučina je vrlo lijepa uvala unutar zaljeva Žuljana s šumovitim otočićem Kosmačom.
Ocjena postojećeg stanja: Uvala je dobro očuvana.

Konflikt: Evidentan je konflikt zbog tendencije širenja građevinske zone naselja Žuljana, neriješenoga sustava odvodnje i plana izgradnje marine u Žuljani.
Mjere za zaštitu: Potrebno je ukloniti predviđenu zonu za turističku izgradnju u uvali Kosmač.
Po preporuci Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprava za zaštitu prirode, predlaže zbog nestanka obilježja zbog kojeg je zaštićena, donijeti akt o prestanku zaštite kao zaštićenog krajolika.
Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode preispitivanje mogućnosti ostavljanja pod zaštitom ovog područja, odnosno revizije obuhvata na kopnu do uvale Kupinova, te razmatranje mogućnosti proširenja obuhvata na akvatorij unutar spojnica 500 m zapadno od uvale Žuljana, svjetionik Lirica i 500 m južno od uvale Kupinova kao posebnog rezervata u moru.
Daljnja zaštita i proširenje zaštite se predlaže zbog izrazitih krajobraznih vrijednosti, gustih šumskih sastojina alepskog bora, raznolikosti staništa u moru, specifičnih geomorfoloških karakteristika te očuvanih zajednica morske cvjetnice *Posidonia oceanica* .

Zaštićeni krajolik - Uvala Prapratno
Područje: Uvala sa šljunkovito-pjeskovitom plažom 3 km jugozapadno od Stona.
Ocjena postojećeg stanja: Uvala je više puta bila opožarena. U uvali postoji više izgrađenih objekata čime je krajolik narušen. U blizini je ispust kanalizacijskog sustava Neum-Prapratno. Planira se izgradnja trajektne luke za liniju Prapratno-Sobra.
Mjere za zaštitu: Predlaže se da se uvala Prapratno zbog navedenih razloga briše iz Upisnika zaštićenih dijelova prirode, što je sukladno preporuci Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode gdje se predlaže zbog nestanka obilježja zbog kojih je zaštićena, donijeti akt o prestanku zaštite.

Zaštićeni krajolik - Otok Badija
Područje: Otok Badija - najveći u skupini otočića u istočnom dijelu Pelješkog kanala, udaljen 1.3 km od grada Korčule.
Ocjena postojećeg stanja: Otok broji 379 vrsta vaskularnih biljaka raspoređenih u 76 porodica s nizom rijetkih elemenata hrvatske flore. Mnoge vrste biljaka tamo su prerasle u drveće, kao npr. planika, vrijesak i dr. Na otoku Badiji i oko Lumbarde fragmentarno je razvijena makija oštrikara (*Quercus coccifera*), hrasta koji je u Hrvatskoj Zakonom o zaštiti prirode zaštićen. U krugu samostana, nekada obrađivan vrt, danas je zapušten.
Konflikt: Prema starom Prostornom planu na otoku je predviđena izgradnja apartmana s 350 kreveta što bi uvelike moglo narušiti krajobrazni sklad.
Mjere za zaštitu: Depresiju na vrhu otoka treba istražiti jer je to danas mjesto gdje se ispuštaju otpadne vode.

Spomenik prirode geomorfološki - Špilja Šipun
Područje: Špilja Šipun se nalazi na sjeverozapadnom dijelu poluotoka Cavtat oko 100 m od mora. Zaštićena je kao geomorfološki spomenik prirode. Pored geomorfološkog fenomena, špilja je važno stanište reliktnih organizama (reliktni kukci, puževi i rakovi, kao npr. isopodni račići *Cyphoniscellus herzegowinensis* i *Aegonethes cervinus*, amfipodni račić *Monodella halophilla*).
Ocjena postojećeg stanja: Dugo vremena ulaz je bio otvoren, pa su zamijećena oštećenja špiljskih ukrasa. Čini se da neprikladna odvodnja oborinskih voda nanosi štetu organizmima u špilji.
Konflikt: Veći broj posjetitelja i duža razdoblja svijetljenja.
Mjere za zaštitu: Potrebno je izraditi detaljna faunističko-ekološka istraživanja.

Spomenik prirode rijetki primjerak drveća - skupina šmrikovih stabala - Plat
Područje: U obalnom području Župskog zaljeva nalazi se samo jedan zaštićeni spomenik prirode - skupina smrekovih stabala u Platu.
Ocjena postojećeg stanja: Nažalost su, ovi rijetko lijepi primjerci smrekovih stabala (*Juniperus oxycedrus*), uništeni u požaru tijekom Domovinskog rata.
Mjere za zaštitu: Nije moguće obnoviti skupinu stabala stoga ih treba izbrisati iz Upisnika zaštićenih dijelova prirode, što je sukladno preporuci Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode gdje se predlaže zbog nestanka obilježja zbog kojih je zaštićen, donijeti akt o prestanku zaštite

Na području Županije temeljem Zakona o zaštiti prirode predlaže se zaštititi dijelove prirode kao

a)	park prirode	(3)	Donja Neretva, Lastovski arhipelag Elafitski otoci
b)	posebni rezervat	(5)	
	šumske vegetacije		Sv. Ilija iznad Orebića
	zoološki (ornitološki)		Delta Neretve - (Ploče - Parila) Jezero Kuti, Opuzen
	herpetološki		Lokve kod Gornjih Majkova
	geomorfološko-hidrografski		Konavoske stijene
c)	park šuma	(1)	šuma alepskog bora Bat-Zaton
d)	zaštićeni krajolik	(4)	poluotok Molunat predjel od uvale Divna do uvale Duba

		uvala Pupnatska luka
		poluotok Ražnjić - Lumbarda
e) spomenik prirode	(1)	špilja Samograd - Račišće
f) spomenik parkovne arhitekture	(3)	park oko dvorca Skočibuha - Šipan
		skupina čempresa - Kuna Pelješka
		stari park u centru Metkovića

Park prirode - Otok Lastovo

Područje: Otok Lastovo i pripadajuće otočne skupine od Vrhovnjaka na istoku do otoka Kopišta na zapadu zajedno s okolnim morem. Prijedlog granica je grafički prikazan kao u Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske po preporuci Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode te će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu.

Ocjena postojećeg stanja: To je pejzažno i ekološki specifično područje znatnije krajobrazne i biološke raznolikosti s osobitim biotopima kao što su Veja lokva, polje Studenac, Rača pećina, morska špilja Ropa Međedina, stijene Struga, Male stine, polja Veja lokva, Velji vrs, Dovin s bogatom florom i faunom koja nije dovoljno sistematski istražena. U nekim špiljama obitava za vrijeme ljeta kolonija šišmiša velikog potkovnjaka (*Rhinolophus ferrumequinum*) i dugokrilog pršnjaka (*Miniopterus schreibersi*). Na stijenama Struge i Male stine gnjezdište je sokolova kao npr. *Falco biarmicus*, endemične ilirske čiope (*Apus pallidus illyricus*), zatim stanište endemičnog lastovskog puža (*Medora dalmatina leucopleura*) i jedine zmije na otoku - stepskog guža (*Coluber caspius*) kojega je otok Lastovo jedino hrvatsko nalazište.
Biljni i životinjski svijet otočnih skupina Lastova je nepoznat, ali postoje naznake o bogatoj raznolikosti niza biljnih i životinjskih skupina.
Akvatorij otoka Lastova je jedinstveno područje Dubrovačko-neretvanske županije zbog:

1) velike razvedenosti jugoistočne obalne linije otoka Lastova, klifova koji se strmo spuštaju do gotovo 100 m dubine s brojnim morfološkim fenomenima kao što su mnoge podmorske špilje, od kojih je poznata Ropa Međedina nekad stanište sredozemne medvjedice,
2) 44 otoka, otočića, hridi, podvodnih grebena, hridinastih brakova, i dr. morfoloških fenomena koja su staništa vrlo bogate i neizmijenjene faune i flore.
3) zbog direktnog utjecaja otvorenog mora južnoga Jadrana, područje je slabo produktivno, ali ga obilježava velik broj vrsta biljnih i životinjskih planktonskih i bentonskih organizama. Zbog blizine duboke Južnojadranske kotline, položaja Lastova u smjeru pružanja glavne ulazne jadranske struje prema srednjem Jadranu utvrđeno je najveće bogatstvo biljnih i životinjskih planktonskih vrsta. Česta je pojava "upwelling-a" tj. uzdizanja dubokomorske vode na površinu što uvjetuje transport mezoplanktonskih i dubokomorskih vrsta iz južnog dubokog Jadrana do same obale otoka Lastova. Raznolikost planktonskih organizama uvjetuje i veliku raznolikost bentonskih vrsta, osobito koralja, spužava, plaštenjaka i drugih organizama koji se hrane filtriranjem morske vode. Od ukupno oko 320 bentonskih alga gotovo 5% su endemične svojte. Posebno dobro su razvijene koraligenske biocenoze s dominantnim vrstama *Pseudolithophyllum expansum*, *Halimeda tuna* i dr. Pored tipičnih i vrlo dobro razvijenih biocenoza kamenitog dna, u zoni fitofilnih alga vrlo su dobro očuvane livade *Posidonia oceanica*, u kojima se nalazi raznolika epifitska flora na lišću posidonije (*Posidonia*), uz mnoge životinjske vrste koje žive u busenima morske cvjetnice. U zasjenjenim mjestima (špiljama i hridima) dubljeg mora bogata su staništa jastoga, crvenog koralja (*Coralium rubrum*), žutog koralja (*Leptopsammia pruvoti*), a na isturenim podvodnim liticama više vrsta rožnatih koralja rodova *Eunicella* i *Paramuricaea*, gorostasne spužve Slonovo uho (*Spongia ogaricina*). Hridinasto dno stanište je brojnih vrsta bentonske pridnene ribe koja se tamo i mrijesti.

Posljednjih godina u akvatoriju otoka Lastova zamijećeno je nekontrolirano eksploatiranje

a) crvenog koralja i velike spužve Slonovog uha
b) jastoga
c) mnogi domaći i strani nautičari, bez kontrole i uz korištenje aparata za autonomno ronjenje često i noću, love znatnije količine visokokvalitetne bijele ribe.

Mjere za zaštitu: Cijeli otok sa svim otočnim skupinama je, Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske, predložen za zaštitu u kategoriju Parka prirode.
Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode da prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu Parka prirode Lastovo razmotri obuhvat Parka prirode Lastovo koji je sektorska studija "Korištenje i zaštita mora" Oceanografskog instituta Split - Laboratorij Dubrovnik ustanovila u okviru izrade Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije. Navedena studija je temeljito obradila čitavo obalno područje Županije s posebnim akcentima na Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske određene Parkove prirode Elafiti i Lastovo, te je sukladno stručnoj podlozi pobliže opisala fenomen koji se štiti i područje na kojem se pojavljuje. Sukladno tome predložene granice parka prirode Lastovo obuhvaćaju:

a) južna kopnena zona otoka Lastova od rta Canj na sjevernoj strani prema lokalitetu Prgovo, Žegovo polje do uvale Za planiku, kao i otoci Sušac, Kopište, Mrčara, Vlašnik, Bratin, Lastovnjaci i Vrhovnjaci.
b) Također, uz kopneni dio, park prirode predlaže se proširiti na akvatorij, i to: područje 200 m od obale, oko otoka Sušca, Kopišta, Mrčare, Vlašnika, Bratina, Lastovnjaka i Vrhovnjaka, kao i obalno more od rta Canj na sjeveru do uvale Zaplanik na jugozapadu, uključujući cjelokupni akvatorij između rta Struga i rta Veljeg mora.

Park prirode - Elafiti

Područje: Elafiti (Koločep, Lopud, Šipan, Ruda i Jakljan te akvatorij oko 500m od obale otočja. Prijedlog granica je grafički prikazan prema grafičkom prilogu kao dijelu mišljenja Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode te će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu).

Ocjena postojećeg stanja: U vegetaciji priobalnih grebena zastupljena je ilirsko-jadranska endemična biljna vrsta *Limonium anfractum*.
Posebno su izražena staništa čvrste podloge, supra- prema infra-litoralu, veliko je bogatstvo podmorskih fenomena (špilja, polušpilja, rasjeklina) i velika je raznolikost bentonskih alga i drugih bentonskih organizama (intersticijskih, sesilnih, vagilnih).
Veći dio južne obale, zbog abrazije, je vrlo strm i sa sličnim nagibom se proširuju ispod površine mora, do pjeskovito-muljevite zaravni. Pojas supralitorala je visok i dobro izražen s bogatom florom epifitskih cijanoficeja, više predstavnika roda *Dalmatella*. Osobita karakteristika su supralitoralna naselja pomičnih podloga koje uključuju sve pješčane uvale od uvale Lapad do uvale Marčuleti u kojima su zabilježene neke endemične reliktne intersticijske vrste kopepoda, izopoda i amfipoda. U tijeku su opisi za znanost novih vrsta kopepoda nađenih u pijescima uvale Šunj.
Biocenoza donjih stijena mediolitorala sadrži endemičnu algu *Fucus virsoides*. U tom pojasu na određenim lokalitetima vrlo dobro je razvijen facijes "trotoara" kojeg uglavnom čine alge roda *Lithophyllum* i *Lithothamom*.
Osobito su dobro razvijene biocenoze vertikalnih podvodnih stijena u kojima su formirane brojne pukotine, špilje i polušpilje s karakterističnim grmovima narančaste gorgonije (*Eunicella cavolinii*, *E. striata*, kao i *Paramuriacea* koja obitava dubokomorske hridi). Za to područje zabilježena je endemična vrsta koralja *Mandracis farensis*, a u špiljama žuti koralj (*Lepotsammia pruvoti*). Na podvodnim liticama južne strane otočića Sv. Andrija stanište je crvenog koralja (*Coralium rubrum*). Donja zona zasjenjenih polušpilja, staništa su riba *Anthias anthias* i *Apogon imberbis*, koje su zanimljive izgledom i bojom. Ubrajaju se u najtraženije ribe Sredozemnog mora za potrebe akvarija, pa im prijeti opasnost od uništavanja inače ograničenih populacija.
U cijelom ovom području u podvodnim pukotinama prirodno je stanište mnogih vrsta dekapodnih rakova od kojih je od ekonomske važnosti jastog (*Palinurus elephas*). Posebno su interesantne zajednice u podvodnim špiljama između Orašca i Trstenog gdje živi dekapodni dubinski rak *Stenopus spinossus*.
Osobito su bogate i raznolike populacije spužava, mahovnjaka i plaštenjaka.
Stonski kanal je uključen u ovo područje zbog:

a) veze s otvorenim morem te nužnosti održavanja maksimalno čistim područjem zbog uzgoja morske soli koja je izuzetne kakvoće (mikroelementi i esencijalni elementi-halogeni);
b) zbog prirodne povećane produkcije i staništa životinjskih vrsta koji se hrane filtrirajući more (spužve npr. *Spongia officinalis*, školjkaši npr. *Spondylus gaederopus*, sesilni crvi cjevaši npr. *Spirographis spallanzani*, plaštenjaci npr. morsko jaje - *Microcosmus sulcatus*).

Konflikt: U posljednje vrijeme zamjećuje se tendencija širenja građevinskih zona na neprikladnim lokacijama na sjevernoj obali Koločepa koje remete pejzažno-floristički sklad. Najveći problem je neriješen deponij za kruti otpad i odvodnja. Rješenje vodoopskrbe bez istovremenog driješenja odvodnje dodatno opterećuje već opterećene akvatorije naseljenih uvala. Brojna odlagališta smeća mogu se zamijetiti po maslinicima. Krutog otpada ima u cijelom Koločepskom kanalu zbog plovnog puta.
Mjere za zaštitu: Zbog zaštite potrebno je ukloniti predviđene zone za turističku izgradnju uvala Šunj, Marčuleti i Tri sestrice.
Zbog biološke raznolikosti, specifičnih floristično-vegetacijskih i ekoloških svojstava, kulturno-povijesnog naslijeđa i stupnja očuvanosti Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode predlaže proglasiti parkom prirode sljedeće područje:

- Skupina elafitskih otoka (Koločep, Lopud, Šipan, Ruda, Jakljan, Olipa i grebeni) sa pripadajućim akvatorijem u širini 500m od obale otoka.

Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode da prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu Parka prirode Elafiti razmotri obuhvat Parka prirode Elafiti koji je sektorska studija "Korištenje i zaštita mora" Oceanografskog instituta Split – Laboratorij Dubrovnik ustanovila u okviru izrade Prostornog plana Dubrovačko – neretvanske županije. Navedena studija je temeljito obradila čitavo obalno područje Županije s posebnim akcentima na Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske određene Parkove prirode Elafiti i Lastovo, te je sukladno stručnoj podlozi pobliže opisala fenomen koji se štiti i područje na kojem se pojavljuje. Sukladno tome predložene granice parka prirode Elafiti obuhvaćaju:

a) otočno i kopneno područje: Grebeni, otok Daksa, rt Bat (Zaton), otoci Koločep, Sv. Andrija, Lopud, Ruda, Šipan, Jakljan sa svim pripadajućim otočićima, te Olipa. Zatim, krajnji jugoistočni dio Pelješca koji obuhvaća spojnicu uvala Žukova - Broce do rta Vratnik (općina Ston) te šire područje poluotoka Grbljava (općine Dubrovačko primorje i Ston).
b) Pripadajući akvatorij
   - Akvatorij uvale Lapad;
   - 100 m od obale akvatorija oko otoka Dakse, Sv. Andrije i Grebena, rta Bata i područje klifa Orašac-Trsteno, kao i čitave južne vanjske linije parka prirode (od rta-uvale Žukova na Pelješcu do rta Butor na Šipanu, te od rta Benešin rat do rta Skaleta na Lopudu); od rta Ratac do rta Pologrina na poluotoku Grbljava, uvale Hodobije i Klobučara (područje Dola), sjevernu obalu koja uključuje rt Jezik na otoku Olipi do uključujući prolaz Harpoti.
   - cijeli akvatorij Stonskog kanala uključujući Veliki i Mali Vratnik.
   - akvatorij koji obuhvaća spojnicu rta Skeleta na Lopudu do rta Bezdanj (Koločep) s južne strane i uvalu između rta Bezdanj i rta Plečak na istoku, te od rta Poluge do rta Čavalike (uključujući i njega) sa sjeverne strane.

Posebni rezervat zoološki (ornitološki) Jezero Parila
Područje: Delta Neretve koja uz Parila i deltu, te Osinj uključuje šire područje donje Neretve i pripadajući akvatorij od 200 m od obalne linije. Prijedlog granica će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode.
Ocjena postojećeg stanja: Neretva je 1) stanište gdje se mnoge ptičje vrste gnijezde, većina ih je u selidbi na preletu ili tamo zimuju; 2) važna je zbog raznolikosti biljnog pokrova 3) zbog prisutnosti velikog broja endemičnih svojti riba jadranskog sliva, 4) kulturnih, pejzažnih i drugih vrijednosti.

Ova zaštićena područja su gotovo bez kontrole prepuštena postupnoj devastaciji, krivolovu i drugim nedopuštenim radnjama. Tijekom melioracijskih radova isušena su i uništena neka vrlo važna staništa kao jezero Modrič. Za potrebe poljoprivrede koriste se znatne količine umjetnih gnojiva i bez kontrole vrlo štetna zaštitna sredstva.
Problem donjeg dijela rijeke Neretve nadilazi interes Županije, a od izuzetne je državne važnosti koji se mora rješavati i dogovorom sa susjednom državom, koja gospodari glavninom neretvanskog poriječja.
Mjere za zaštitu: Delta Neretve je područje potencijalno vrijedno za zaštitu u kategoriji parka prirode. Uzimajući u obzir sadašnje stanje, treba izvršiti neke radnje kao npr. revitalizirati jezero Modrič, te spriječiti vađenje pijeska. Za eventualno iskorištavanje školjkaša u zaštićenom akvatoriju, na temelju znanstvenih analiza, potrebno je izraditi pravilnik kojim bi se točno utvrdile kvote za izlovljavanje.
Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode da prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu Parka prirode Donja Neretva razmotri proširenje obuhvata parka prirode Donja Neretva na način kako je Prostorni plan Dubrovačko – neretvanske županije ustanovio temeljem sektorske studije "Korištenje i zaštita mora" Oceanografskog instituta Split – Laboratorij Dubrovnik. Navedena studija je temeljito obradila čitavo obalno područje Županije, te je sukladno stručnoj podlozi pobliže opisala fenomen koji se štiti i područje na kojem se pojavljuje. Sukladno tome predlaže se da nadležna služba zaštite prirode razmotri mogućnost da granice parka prirode Donja Neretva proširi na akvatorij unutar spojnica 500 m južno od ulaza kanala jezera Vlaška na zapadu do rta Osik na istoku ispred uvale Blace.

Posebni rezervat geomorfloški - hidrografski - Konavoske stijene
Područje: Središnji potez Konavoskih stijena ispod naselja Popovići. Prijedlog granica će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode.
Konavoske stijene poseban su geomorfološki fenomen. Vegetacijski pripada stenomediteranskoj vegetacijskoj zoni, tj. najkserotermnijem dijelu jadranskog primorja, s nizom rijetkih i endemičnih vrsta hrvatske flore (*Centaurea ragusina*, *Centaurea glaberrima, Globularia alypum*, *Euphorbia dendroides, Putoria calabrica,* i dr.). Konavoske stijene jedino je nalazište biljne vrste *Globularia alypum* (grmasta glavulja) u Hrvatskoj. Ta je biljka tamo vrlo prorijeđena i treba je zaštititi temeljem Zakona o zaštiti prirode.
Ocjena postojećeg stanja: Populacije nekih biljaka su rijetke. Kopnena fauna je nepoznata. U uvali ispod Popovića uz samu obalu pojavljuje se H_2S (sumporovodik) nepoznatog podrijetla. Moguće je da H_2S potječe od otpadnih voda zračne luke Dubrovnik.
Konflikt: Zbog erozije Konavoskog polja oko 30% ispranog materijala humusa, pesticida i teških kovina dolazi izravno u more. U doba kada je odvodni kanal u funkciji dolazi do zamućenja mora i degradacije bentonskih filtratora u neposrednoj blizini. Potrebna su detaljna istraživanja radi utvrđivanja stupnja oštećenosti.
U cilju korištenja vode rijeke Ljute na padu od Konavoskog polja do morske razine, Elektroprojekt Zagreb je dao idejno driješenje energetskog korištenja Konavoskog polja. Tim se rješenjem predviđa reguliranje dotoka i zahvat voda za proizvodnju električne energije te korištenje već izgrađenog tunela za odvod velikih voda iz Konavoskog polja. Taj zahvat, pogotovo izgradnja strojarnice, može ugroziti sam temeljni fenomen zaštite.
Mjere za zaštitu: Podržava se zaštita klifa kao posebnog geomorfološkog hidrografskog rezervata Konavoskih stijena. Treba pronaći ispravno driješenje reguliranja dotoka i zahvata voda iz Konavoskog polja kako bi se spriječila erozija i zaštitile Konavoske stijene. Predviđenu zonu za turističku izgradnju potrebno je ukloniti. Treba posvetiti pozornost zaštiti autohtone flore na samom klifu. Morsko dno se strmo spušta do zaravni 50 m dubine. Uz brojne pukotine i polušpilje, biotop je vrlo velike biološke raznolikosti bentonskim organizmima. Izuzetno su dobro razvijeni biotopi infralitorala. U dubljem dijelu u pukotinama je stanište crvenog koralja.
Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost proširenja obuhvata zaštite Konavoskih stijena na pripadajući akvatorij 1 km od obale kao posebni rezervat u moru.

Zaštićeni krajobraz - Poluotok Molunat
Područje: Poluotok u naselju Molunat. Prijedlog granica će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode.
Pejzažno je i vegetacijski interesantno područje s bujnom vegetacijom. Dno je pješčano i s dobro razvijenim livadama vrste *Posidonia oceanica*. Od svibnja do kolovoza ulaze plove gofa, vjerojatno zbog mrijesta. U tu svrhu nužno je reducirati umjetno svjetlo, kao i ostale čovjekove intervencije u toj uvali.
Ocjena postojećeg stanja: Klifovi su dobro očuvani, kao i bentonske zajednice litica i kamenitog dna, s vrijednim staništima crvenog koralja.
Konflikt: Moguć je konflikt pri izgradnji odvodne kanalizacije u Moluntu. Predviđaju se dvije varijante izvedbe odvodne kanalizacije; 1) crpka na Lučici i odvod na dubinu od 60 m, što je ujedno povoljnija varijanta obzirom na režim morskih strujanja; 2) crpka u zaštićenoj zoni poluotoka i ispust na strmcima (klifovima). Varijanta 2. se ne smije dozvoliti zbog strmaca, valova visine do 7 m i nepovoljne hidrodinamike. Uz to, to je područje dubinskih naselja autohtonih koralja (do 80 m).
Mjere za zaštitu: Donju uvalu Molunta treba izuzeti od bilo kakve izgradnje i odvodnje otpadnih tvari, a za izgradnju se preporučuje područje istočne obale uvale Lučica. Zabraniti ribolov izuzev orhana iznad 1 kg težine. U svrhu očuvanja podmorja predviđa se organizirano-kontrolirano razgledanje tih ekosustava.
Potrebito je ukloniti obje predviđene zone za turističku izgradnju na poluotoku Molunat, kao i u uvali Donji Molunat.
Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu razmotriti mogućnost proširenja obuhvata zaštite pored cijelog poluotoka Molunat i na otok Veliki Školj i otočić Supetrić, te na akvatorij koji obuhvaća cijelu uvalu Donji Molunat; vanjski obalni pojas koji obuhvaća 500 m sjeverozapadno od rta Lokvica i 500 m jugoistočno od otoka Veliki školj, te vanjsku obalu 1 km od obale ili izobatu 100 m kao posebni rezervat u moru

Zaštićeni krajolik - predjel od uvale Divna do uvale Duba
Područje: Uvale smještene zapadno od naselja Trpanj .Prijedlog granica će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode.
Ocjena postojećeg stanja: To područje se odlikuje dugim pješčano-šljunkovitim plažama, maslinicima starim do 400 godina i gustom makijom. Tamo je, također, bogato nalazište drvenaste mlječike (*Euphorbia dendroides*) s promjerom stabla većim od 35-40 cm, što je rijetkost za populacije te vrste na istočnoj obali Jadrana.
Konflikt: Žitelji žele izgraditi apartmantsko naselje.
Mjere za zaštitu: Potrebno je ukloniti ili znatno reducirati zone za turističku izgradnju.
Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu razmotriti mogućnost proširenja obuhvata zaštite predjela od uvale Divna do uvale Duba i na akvatorij 100 m od obale kao posebni rezervat u moru, a zbog bogatih naselja pridnenih životnih zajednica, uključujući bogata naselja morskih cvjetnica.

Zaštićeni krajolik - uvala Pupnatska Luka
Područje: Uvala Pupnatska luka nalazi se na južnoj obali otoka Korčule. Zajedno s okomitim stijenama iznad nje, čini izuzetnu geomorfološki vrijednu cjelinu. Prijedlog granica će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode.
Ocjena postojećeg stanja: Vrletne stijene iznad luke (u opsegu zajednice *Campanulo-Moltkeetum petraeae*), obrasta niz, za hrvatsku značajnih i rijetkih biljnih vrsta (*Convolvulus cneroum*, *Euphorbia dendroides* i dr.).
Konflikt: Poglavarstvo grada Korčule zahtijeva urbanizaciju Pupnatske Luke u turističke svrhe, s ciljem oživljavanja Pupnata.
Mjere za zaštitu: U svrhu preispitivanja mogućnosti za gradnju na navedenom lokalitetu, potrebno je provjeriti konstatacije biologa mora da "treba pod svaku cijenu spriječiti izgradnju tog jedinstvenog lokaliteta, te onemogućiti asfaltiranje već probijene ceste IV. reda do samog žala. Potpuno očuvati žalo" odnosno ocijeniti realnim želje za gradnjom Pupnaćana".

Zaštićeni krajobraz - Poluotok Ražnjić - Lumbarda
Područje: Poluotok Ražnjić nalazi se na krajnjem istoku otoka Korčule. Prijedlog granica će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode.
Ocjena postojećeg stanja: Poluotok Ražnjić je pokriven dobro očuvanom makijom. Uz hrastove česvinu i oštriku koji su rasprostranjeni na sjevernoj strani poluotoka, prema zapadu na debelim nanosima eolskih pijesaka razvijena je autohtona endemična vegetacija čija je zajednica *Sporobolo-Elymetum farcti* jedina u Hrvatskoj. Na pijescima obitava više rijetkih vrsta *Diptera* i kornjaša. Prema sjeveru (Bili Žal) i jugu (uvala Pržina). U intersticiju pijesaka žive neke vrste endemičnih izopoda i kopepoda. Populacije pješčanog dna vrlo su dobro očuvane s gotovo svim predstavnicima školjkaša koji žive u i na pješčanoj podlozi. U uvalu Pržine ulazi orhan zbog mrijesta.
Konflikt: Postoji tendencija izgradnje objekata (zabavno-rekreacijski centar) na poluotoku, što predstavlja poseban konflikt u smislu očuvanja pijesaka.
Mjere za zaštitu: Najvažnije je očuvati kopnene (sve do granice čvrste vapnenačke podloge) i morske pijeske, kao i sastojine crnike. Potrebno je zabraniti vanjsko reflektorsko svijetlo u dijelu novoizgrađenih objekata.
Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode prilikom izrade konačnog prijedloga zaštite razmotriti mogućnost proširenja obuhvata zaštite poluotoka Ražnjić na uvale Pržina i Bili Žal, te na pripadajući akvatorij 100 m južno od isturenih rtova uvale Pržina i 200 m od pjeskovite uvale Bili žal.

Spomenik prirode - geomorfološki - Špilja Samograd u Račišću
Područje: Špilja Samograd nalazi se nedaleko od mjesta Račišća na sjevernoj obali Korčule.
Ocjena postojećeg stanja: U toj špilji ima niz endemičnih životinjskih vrsta (sitnih tvrdokrilaca, pauka, kosaca, lažištipavaca, podzemnih puževa).
Konflikt: Veliki broj posjetitelja.

DUBROVAČKO - NERETVANSKA ŽUPANIJA									
Kategorije	zaštićeno			potencijalno vrijedno za zaštitu			ukupno		
	broj	površina u ha		broj	površina u ha		broj	površina u ha	
		kopno	more		kopno	more		kopno	more
Nacionalni park	1	2889,82	2415,43	0	0	0	1	2889,82	2415,43
Strogi rezervat*	1	10479,68	5822,65	0			1	10479,68	5822,65
Park prirode	0	-	-	3	31910,12	49976,77	3	31910,12	49976,77
Posebni rezervat	7	1413,12	-	5	1845,38	-	12	3258,5	
Park šuma	9	366,94	-	1	16,96	-	10	383,9	-
Zaštićeni krajobraz	8	2110,76	-	4	2273,58	-	12	4384,34	-
Spomenik prirode	7			1			8		
Spomenik parkovne arhitekture	9			3			12		
UKUPNO	**42**	**17260,32**	**8238,08**	**17**	**36046,04**	**49976,77**	**59**	**53306,36**	**58214,85**

Vidljivo je da su u raznim kategorijama zaštite do sada zaštićena 42 objekta prirodne baštine, a potencijalno vrijednih za zaštitu je još 17 objekata prirodne baštine, odnosno ukupno 59. Oni obuhvaćaju 29,90% od ukupnog prostora kopna u Županiji, odnosno 7,75% mora Županije.

3.5.1.2. OSOBITO VRIJEDNA PODRUČJA - PRIRODNI KRAJOBRAZI

Na području Županije predlaže se temeljem Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije očuvati 61 osobito vrijedan predjel - prirodni krajobraz, te nakon razmatranja mogućnosti kroz stručne studije nadležne službe zaštite prirode u budućnosti pojedine zaštititi u odgovarajućim kategorijama po zakonu. To su

1. Lastovski arhipelag (Općina Lastovo)
2. Elafitski otoci (Grad Dubrovnik, Općina Dubrovačko primorje)
3. akvatorij otoka Lokruma (Grad Dubrovnik)
4. akvatorij otoka Mrkan, Bobara i Supetar (Općina Konavle)
5. estuarij Rijeke dubrovačke (Grad Dubrovnik)
6. akvatorij od uvale Divna do uvale Duba (Općina Trpanj)
7. akvatorij uvala Vučina i Kupinova (Općina Ston)
8. akvatorij uvale Saplunara (Općina Mljet)
9. akvatorij južno od uvale Pržina i akvatorij sjeverno od uvale Bili žal uz poluotok Ražnjić u Lumbardi (Općina Lumbarda)
10. akvatorij delte Neretve (Grad Ploče, Grad Opuzen, Općina Slivno)
11. pripadajući akvatorij Konavoskih stijena (Općina Konavle)
12. akvatorij poluotoka Molunat (Općina Konavle)
13. Blatina kod Blata na Mljetu (Općina Mljet)
14. Slatina na Mljetu (Općina Mljet)
15. Blatine kod Sobre na Mlljetu (Općina Mljet)
16. Prožura na Mljetu (Općina Mljet)
17. jezero Vlaška kod Ploča (Grad Ploče)
18. Jurjeva luka na Prežbi (Općina Lastovo)
19. otočić Daksa (Grad Dubrovnik)
20. Srđ (Grad Dubrovnik)
21. zapadni dio poluotoka Lapad (Grad Dubrovnik)
22. poluotok Sustjepan kod Cavtata (Općina Konavle)
23. potez šume “Dubac-Kupari” (Općina Župa dubrovačka)
24. šuma “pod Mokalo” (Općina Orebić)
25. šuma “Bori” (Grad Korčula)
26. šuma “Fortezza” (Grad Korčula)
27. šuma “Banja” na istočnom rubu uvale Banja na Korčuli (Grad Korčula)
28. šuma “Carevića glava” kod hotela Bon Repos na Korčuli (Grad Korčula)
29. šumoviti gaj alepskog bora s nešto čempresa uz crkvu Sv Nikole u Račišću (Grad Korčula)
30. šuma crnike prema Prijevoru kod naselja Lastovo (Općina Lastovo)
31. šuma alepskog bora i crnike Zlopolje na Lastovu (Općina Lastovo)
32. Trstenik (Općina Orebić)
33. Korčulansko-pelješki arhipelag (Grad Korčula)
34. krajolik u Pupnatu (Grad Korčula)
35. Blato - područje južno od Male Neretve (Općina Slivno)
36. Baćinska jezera (Grad Ploče)
37. područje Vrgorskog polja (jezera) kod Ploča (Grad Ploče)
38. Višnjica kod Ploča (Grad Ploče)
39. špilja Puzavica na Lastovu (Općina Lastovo)
40. špilja Medviđa na Lastovu (Općina Lastovo)
41. Paganettijeva pećina na Korčuli (Grad Korčula)
42. špilja Pišurka na Korčuli (Grad Korčula)
43. špilja Zaglav na Korčuli (Grad Korčula)
44. skupina starih stabala kod kuće starog kapetana u Lapadu Dubrovnik (Grad Dubrovnik)
45. platane u Orašcu (Grad Dubrovnik)
46. hrast medunac u Orebiću (Općina Orebić)
47. tri stabla košćele u Stankovićima Orebić (Općina Orebić)
48. rt Struga sa svjetionikom i klifom visokim 80m na Lastovu (Općina Lastovo)

49. vrtovi pomorskih kapetana u Orebiću (Općina Orebić)
50. zona od rta Ratac do rta Pologrina na poluotoku Grbljava, te uvale Hodobije i Klobučara (područje Dola) (Općina Dubrovačko primorje)
51. akvatorij u zapadnom dijelu poluotoka Pelješca (Općina Orebić)
52. akvatorij Vele Luke i Blata (Općina Vela Luka, Općina Blato)
53. zeleni pojas od rta Mlinac do Orsule, uključujući akvatorij (Grad Dubrovnik)
54. širi prostor zaljeva Budima (Općina Dubrovačko primorje)
55. uvale Zaton, Slano, Lopud i Šipan, kao i cijeli akvatorij zaljeva Budima (Grad Dubrovnik, Općina Dubrovačko primorje)
56. akvatorij od spojnice Cavtat-otok Mrkan do uvale Donji Molunat (rt Lokvica) (Općina Konavle)
57. cjelokupni akvatorij otoka Lastovo (Općina Lastovo
58. cijela južna obala od uvale Orlanduša do uvale Pržina (Grad Korčula)
59. Vela Spilja kod Blata, špilja kod Grabove glave, Movrica, Ostaševica, polušpilja kod Sobre; bočate jame: jama na rtu Lenga ispod Stupe, jama ispod Maranovića; izvori bočate i slatke vode, izvor Vodice (Općina Mljet)
60. potez od obalne linije od luke Gonoturska do rta Zaglavac (Općina Mljet)
61. sjeverna obala od Pustog rta u uvali Sobra do rta Stoba kod uvale Okuklje sa svim otocima i akvatorijem (Općina Mljet)

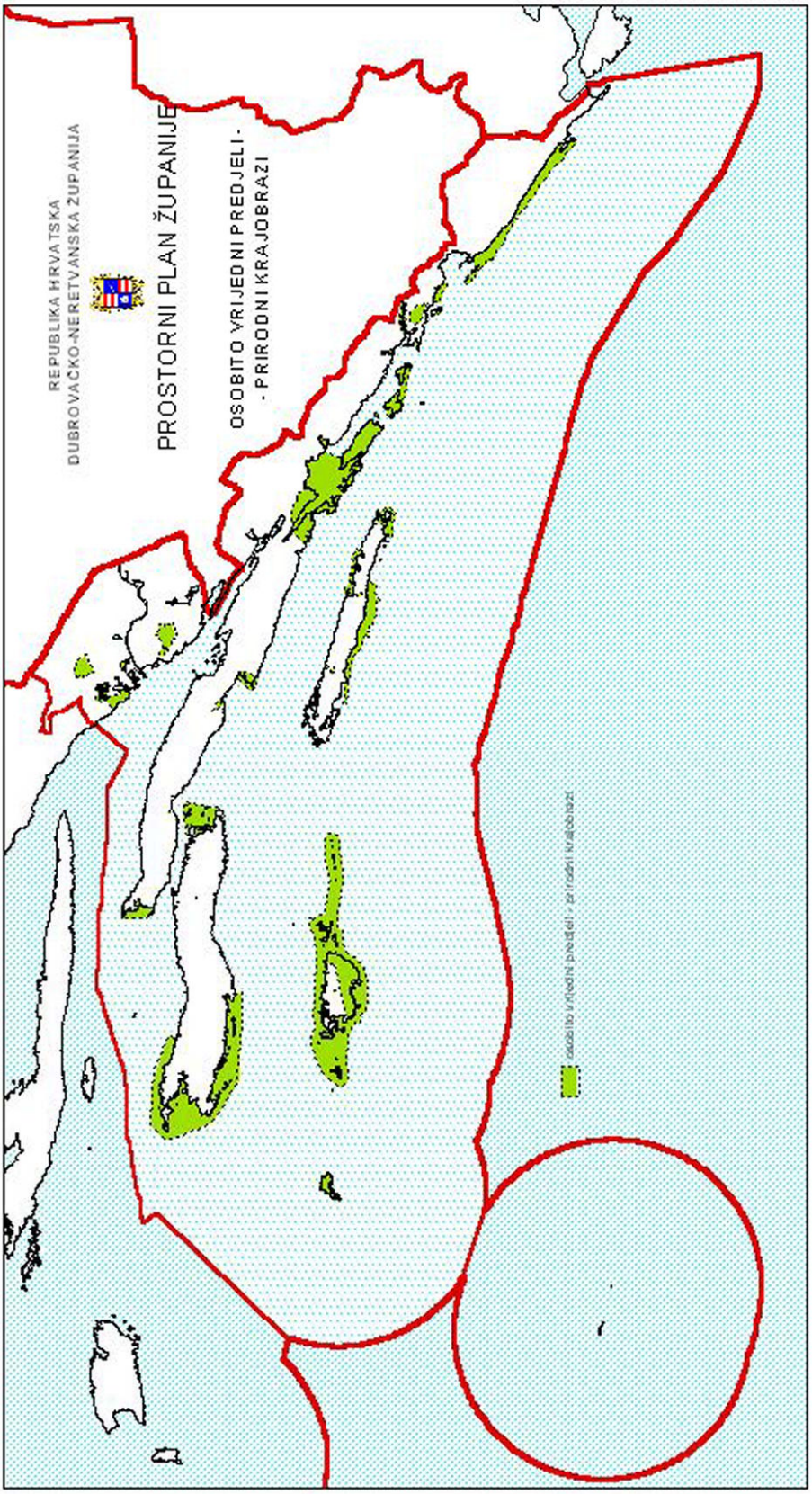

Osobito vrijedni predjeli - prirodni krajobrazi

3.5.1.2. OSOBITO VRIJEDNI PREDJELI - PRIRODNI KRAJOBRAZI (tablični prikaz)

kategorija		naziv	Grad/Općina	lokacija	Status	Površina i obuhvat osobito vrijednog predjela – prirodnog krajobraza	Krajobrazne osobitosti	gospodarenje	Ocjena postojećeg stanja	Konflikti	Mjere zaštite
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**1**	**Lastovski Arhipelag**	Općina Lastovo	Otok okružen dvjema skupinama manjih otočića od Vrhovnjaka do Sušca	Područje potencijalno vrijedno za zaštitu u kategoriji Parka prirode. Strategija i Program Prostornog uređenja Republike Hrvatske temeljem Zakona o zaštiti prirode predložila je Lastovski arhipelag za zaštitu u kategoriji parka prirode i zadala mu okvirni obuhvat koji će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz uključuje vanjsko obalno područje otoka Lastova, istočne otočne skupine Vrhovnjaci i Lastovnjaci te zapadnu otočnu skupinu s otokom Kopište i Sušcem. Kopnena granica bi se odredila prema stvarnim geološko-morfološkim i biološkim vrijednostima. Predlaže se da se u osobito vrijedan predjel uključi i pripadajući akvatorij od oko 200 m od obalne linije. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode da prilikom određivanja konačnog prijedloga za zaštitu parka prirode Lastovo razmotre mogućnost ovdje predloženog obuhvata. (kopno 2913,73 ha + more 2037,67 ha = ukupno 4 951,42 ha)	Južno dalmatinski otok s brojnim otočićima ističe se osebujnim biljnim pokrovom, s velikim površinama pod šumom raznog uzgojenog tipa (3.304 ha, tj 59% površine općine) U biljno geografskom pogledu pripada asocijaciji zimzelenog hrasta crnike koja karakterizira izrazito mediteranski zmzeleni vegetacijski pojas i predstavlja njegov klimaks, šume alepskog bora Razlozi za zaštitu leže prvenstveno u ogromnoj biološkoj raznolikosti obalnog ekosustava i područja reprodukcije riba, rakova i glavonožaca (Zakon o morskom ribarstvu, NN 46/1997.)		To je pejzažno i ekološki specifično područje znatnije krajobrazne i biološke raznolikosti s osobitim biotopima kao što su Veja lokva, polje Studenac, Rača pećina, morska špilja Ropa Međedina, stijene Struga, Male stine, polja Veja lokva, Velji vrs, Dovin s bogatom florom i faunom koja nije dovoljno sistematski istražena. U nekim špiljama obitava za vrijeme ljeta kolonija šišmiša velikog potkovnjaka (*Rhinolophus ferrumequinum*) i dugokrilog pršnjaka (*Miniopterus schreibersi*). Na stijenama Struge i Male stine gnjezdilište je sokolova kao npr. *Falco biarmicus*, endemčine ilirske čiope (*Apus pallidus illyricus*), zatim stanište endemičnog lastovskog puža (*Medora dalmatina leucopleura*) i jedine zmije na otoku - stepskog guža (*Coluber caspius*) čije je otok Lastovo jedino hrvatsko nalazište. Biljni i životinjski svijet otočnih skupina Lastova je nepoznat, ali postoje naznake o bogatoj raznolikosti niza biljnih i životinjskih skupina. Akvatorij otoka Lastova je jedinstveno područje Dubrovačko-neretvanske županije zbog: 1) velike razvedenosti jugoistične obalne linije otoka Lastova, klifova koji se strmo spuštaju do gotovo 100 m dubine s brojnim morfološkim fenomenima kao što su mnoge podmorske špilje, od kojih je poznata Ropa Međedina nekad stanište sredozemne medvjedice, 2) te 44 otoka, otočića, hridi, podvodnih grebena, hridinastih brakova, i dr. morfoloških fenomena koja su staništa vrlo bogate i neizmjenjene faune i flore. 3) zbog direktnog utjecaja otvorenog mora južnoga Jadrana, područje je slabo produktivno, ali ga karaketrizira veliki broj vrsta biljnih i životinjskih planktonskih i bentoskih organizama. Zbog blizine duboke Južnojadranske kotline, položaja Lastova u smjeru pružanja glavne ulazne jadranske struje prema srednjem Jadranu utvrđeno je najveće bogatstvo biljnih i životinjskih planktonskih vrsta. Česta je pojava “upwelling-a” tj. uzdizanja dubokomorske vode na površinu što uvjetuje transport mezoplanktonskih i dubokomorskih vrsta iz južnog dubokog Jadrana do same obale otoka Lastova. Raznolikost planktonskih organizama uvjetuje i veliku raznolikost bentoskih vrsta, osobito koralja, spužava, plaštenjaka i drugih organizama koji se hrane filtriranjem morske vode. Od ukupno oko 320 bentoskih alga gotovo 5% su endemične svojte. Posebno dobro su razvijene koraligenske biocenoze s dominantnim vrstama *Pseudolithophyllum expansum*, *Halimeda tuna* i dr. Pored tipičnih i vrlo dobro razvijenih biocenoza kamenitog dna, u zoni fitofilnih alga vrlo su dobro očuvane livade *Posidonia oceanica*, u kojima se nalazi raznolika epifitska flora na lišću posidonije (*Posidonia*), uz mnoge životinjske vrste koje žive u busenima morske cvjetnice. U zasjenjenim mjestima (špiljama i hridima) dubljeg mora bogata su staništa jastoga, crvenog koralja (*Coralium rubrum*), žutog koralja (*Leptopsammia pruvoti*), a na isturenim podvodnim liticama više vrsta rožnatih koralja rodova *Eunicella* i *Paramuricaea*, gorostasne spužve Slonovo uho (*Spongia ogaricina*). Hridinasto dno stanište je brojih vrsta bentoske pridnene ribe koja se tamo i mrijesti. Posljednjih godina u akvatoriju otoka Lastova zamijećeno je nekontrolirano eksploatiranje a) crvenog koralja i velike spužve Slonovog uha b) jastoga mnogi domaći i strani nautičari, bez kontrole i uz korištenje aparata za autonomno ronjenje često i noću, love znatnije količine visokokvalitetne bijele ribe.	Štete od požara koje su nanesene makijama i šumama alepskog bora (1971.) Od požara uništeno nekoliko stotina hektara vrijedne borovine i makije od Skrivene luke prema unutrašnjosti (2000.)	Cijeli otok sa svim otočnim skupinama je, prema Strategiji i Prostornom programu Republike Hrvatske, predložen za zaštitu u kategoriji Parka prirode, te je shematski određena granica obuhvata. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode da kroz stručne podloge koje će utvrditi točan obuhvat razmotri slijedeći prijedlog koji Parkom prirode predlaže da se proglasi: 1) južna kopnena zona otoka Lastova od rta Canj na sjevernoj strani prema lokalitetu Prgovo, Žegovo polje do uvale Za planiku, kao i otoci Sušac, Kopište, Mrčara, Vlašnik, Bratin, Lastovnjaci i Vrhovnjaci. 2) Također, uz kopneni dio, park prirode predlaže se proširiti na akvatorij, i to: područje 200 m od obale, oko otoka Sušca, Kopišta, Mrčare, Vlašnika, Bratina, Lastovnjaka i Vrhovnjaka, kao i obalno more od rta Canj na sjeveru do uvale Zaplanik na jugozapadu, uključujući cjelokupni akvatorij između rta Struga i rta Veljeg mora. Potrebno je osnovati javnu ustanovu Parka prirode koja bi gospodarila i skrbila tim područjem, a za te potrebe preporuča se korištenje svjetionika Struga i Glavat. Unutar toga za zaštitu je evidentirano još 12 lokaliteta s raznim stupnjevima zaštite.

kategorija		naziv	Grad/Općina	lokacija	Status	Površina i obuhvat osobito vrijednog	Krajobrazne osobitosti	gospodarenje	Ocjena postojećeg stanja	Konflikti	Mjere zaštite

						predjela – prirodnog krajobraza					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**2**	**Elafitski otoci**	Grad Dubrovnik	Elafiti – skupina otoka Daksa, Grebeni, Koločep, Lopud, Šipan, Jakljan, Sv.Andrija, Ruda, Crkvice, Tajan i Olipa	Područje potencijalno vrijedno za zaštitu u kategoriji Parka prirode. Strategija i Program Prostornog uređenja Republike Hrvatske temeljem Zakona o zaštiti prirode predložila je Elafite za zaštitu u kategoriji parka prirode i zadala mu okvirni obuhvat koji će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz uključuje otočnu skupinu Daksa, Grebeni, Koločep, Lopud, Sv Andrija, Šipan, Jakljan, Rude, Crkvice, Tajan i Olipa, područje kanala Velikog Stona i susjednog obalnog područja do uvale Budima. U osobito vrijedan predjel je neophodno uključiti i pripadajući akvatorij od oko 200 m od obalne linije. Predlaže se nadležnim službama zaštite prirode da prilikom određivanja konačnog obuhvata parka prirode Elafiti razmotre mogućnost ovdje predloženog obuhvata. (kopno 2834,79 ha + more 1234,85 ha = ukupno 4068,85)	Ogromna bioloska raznolikost obalnog ekosustava i područja reprodukcije riba, rakova i glavonožaca (Zakon o morskom ribarstvu NN 46/1997.) Lopud u estetskom smislu i po sadržaju predstavlja najvrijedniji otok u skupini Elafita.		U vegetaciji priobalnih grebena zastupljena je ilirsko-jadranska endemična biljna vrsta *Limonium anfractum*. Posebno su izražena staništa čvrste podloge, supra- prema infra-litoralu, veliko je bogatstvo podmorskih fenomena (špilja, poljušpilja, rasjeklina) i velika je raznolikost bentoskih alga i drugih bentoskih organizama (intersticijskih, sesilnih, vagilnih). Veći dio južne obale, zbog abrazije, je vrlo strm i sa sličnim nagibom se proširuju ispod površine mora, do pjeskovito-muljevite zaravni. Pojas supralitorala je visok i dobro izražen s bogatom florom epifitskih cijanoficeja, više predstavnika roda *Dalmatella*. Osobita karakteristika su suprtalitoralna naselja pomičnih podloga koje uključuju sve pješčane uvale od uvale Lapad do uvale Marčuleti u kojima su zabilježene neke endemične reliktne intersticijske vrste kopepoda, izopoda i amfipoda. U tijeku su opisi za znanost novih vrsta kopepoda nađenih u pijescima uvale Šunj. U biocenozi donjih stijena mediolitorala karakteristična je endemična alga *Fucus virsoides*. U tom pojasu na određenim lokalitetima vrlo dobro je razvijen facijes "trotoara" kojeg uglavnom čine alge roda *Lithophyllum* i *Lithothamom*. Osobito su dobro razvijene biocenoze vertikalnih podvodnih stijena u kojima su formirane brojne pukotine, špilje i polušpilje s karakterističnim grmovima narančaste gorgonije (*Eunicella cavolinii*, *E. striata*, kao i *Paramuriacea* koja obitava dubokomorske hridi). Za to područje zabilježena je endemična vrsta koralja *Mandracis farensis*, a u špiljama žuti koralj (*Lepotsammia pruvoti*). Na podvodnim liticama južne strane otočića Sv. Andrija stanište je crvenog koralja (*Coralium rubrum*). Donja zona zasjenjenih polušpilja, staništa su riba *Anthias anthias* i *Apogon imberbis*, koje su zanimljive izgledom i bojom. Ubrajaju se u najtraženije ribe Sredozemnog mora za potrebe akvarija, pa im prijeti opasnost od uništavanja inače ograničenih populacija. U cijelom ovom području u podvodnim pukotinama prirodno je stanište mnogih vrsta dekapodnih rakova od kojih je od ekonomske važnosti jastog (*Palinurus elephas*). Posebno su intersantne zajednice u podvodnim špiljama između Orašca i Trstenog gdje živi dekapodni dubinski rak *Stenopus spinossus*. Osobito su bogate i raznolike populacije spužava, mahovnjaka i plaštenjaka. Stonski kanal je uključen u ovo područje zbog: a) veze s otvorenim morem te nužnosti održavanja maksimalno čistim područjem zbog uzgoja morske soli koja je izuzetne kakvoće (mikroelementi i esencijalni elementi-halogeni); zbog prirodne povećane produkcije i staništa životinjskih vrsta koji se hrane filtrirajući more (spužve npr. *Spongia officinalis*, školjkaši npr. *Spondylus gaederopus*, sesilni crvi cjevaši npr. *Spirographis spallanzani*, plaštenjaci npr. morsko jaje - *Microcosmus sulcatus*).		Cijela otočna skupina je, prema Strategiji i Prostornom programu Republike Hrvatske, predložena za zaštitu u kategoriji Parka prirode, te je shematski određena granica obuhvata. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode da kroz stručne podloge koje će utvrditi točan obuhvat razmotri slijedeći prijedlog koji Parkom prirode predlaže da se proglasi, a zbog biološke raznolikosti, specifičnih floristično-vegetacijskih i ekoloških svojstava, kulturno-povijesnog nasljeđa i stupnja očuvanosti sljedeće područje: A) *otočno i kopneno područje*: Grebeni, otok Daksa, rt Bat (Zaton), otoci Koločep, Sv. Andrija, Lopud, Ruda, Šipan, Jakljan sa svim pripadajućim otočićima, te Olipa. Zatim, krajnji jugoistočni dio Pelješca koji obuhvaća spojnicu uvala Žukova - Broce do rta Vratnik (općina Ston) te šire područje poluotoka Grbljava (općine Dubrovačko primorje i Ston). B) *Pripadajući akvatorij* 1. Akvatorij uvale Lapad; 2. 100 m od obale akvatorija oko otoka Dakse, Sv. Andrije i Grebena, rta Bata i područje klifa Orašac-Trsteno, kao i čitave južne vanjske linije parka prirode (od rta-uvale Žukova na Pelješcu do rta Butor na Šipanu, te od rta Benešin rat do rta Skaleta na Lopudu); od rta Ratac do rta Pologrina na poluotoku Grbljava, uvale Hodobije i Klobučara (područje Dola), sjevernu obalu koja uključuje rt Jezik na otoku Olipi do uključujući prolaz Harpoti. 3. cijeli akvatorij Stonskog kanala uključujući V. i M. Vratnik. 4. akvatorij koji obuhvaća spojnicu rta Skeleta na Lopudu do rta Bezdanj (Koločep) s južne strane i uvalu između rta Bezdanj i rta Plečak na istoku, te od rta Poluge do rta Čavalike (uključujući i njega) sa sjeverne stane. Zbog zaštite potrebno je ukloniti predviđene zone za turističku izgradnju uvala Šunj, Marčuleti i Tri sestrice.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**3**	**akvatorij otoka Lokruma**	Grad Dubrovnik	akvatorij južno od otoka Lokruma	Otok Lokrum zaštićen sukladno Zakonu kao posebni rezervat šumske vegetacije R 46 Rješenje o upisu u Upisnik zaštićenih dijelova prirode broj 181/1-1961. od 9. 12. 1961. Upravljani prirodni rezervat 28.3.1963. 6113-1963 NN 14 od 6.4.1963. proglašenje rezervatom na Saboru 12-118/1-65 od 29.12.1965. reg.nep.sp. ZDU 80 NN 54/76 specijalni rezervat šumske vegetacije Postoje razmišljanja o redefiniciji zaštite u viši rang, rang parka prirode	Osobito vrijedan predjel - prirodni krajobraz cjeline otoka Lokrum obuhvaća uz zaštićeni otok Lokrum kao posebni rezervat šumske vegetacije i pripadajući akvatorij s južne strane otoka. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost proširenja obuhvata zaštićenog otoka na more i to cijelu južnu obalu do rta Skrinj 200 m od obale kao posebni rezervat u moru. (kopno 72ha + more 52ha = ukupno 124ha)	Autohtona vegetacija šume crnike, alepskog bora i makije - 60 ha guste vegetacije. Makija je vrlo bogatog floristićkog sastava. Uz samostan i Maksimilijanov dvorac formiran je hortikulturni perivoj, kao i botanički vrt tropskog i suptropskog obilježja.	Državno vlasništvo Javna ustanova "Rezervat Lokrum"	Otok je posebni rezervat šumske vegetacije (upravljani prirodni rezervat od 1963. godine). Najvećim dijelom je pokriven bujnom šumom alepskog bora, te česvine i crnog jasena koja na nekim lokalitetima dostiže visinu i više od 1 m. Na otoku se nalazi Botanički vrt u sastavu Instituta za oceanografiju i ribarstvo, otvoren za javnost 1967. Cilj osnivanja botaničkog vrta je bio introdukucija i aklimatizacija tropskog i subtropskog bilja. Vrt je posebno bogat zbirkom australijske flore. Nad otokom je dugo godina praćen prelet ptica. Gotovo su sve stanarice i gnjezdarice. Nekoliko parova velike sove (bukoča) stalno obitavaju na otoku. Vrlo je velika raznolikost biljnih i životinjskih bentoskih populacija. Na kamenitim podlogama nađeno je više rijetkih vrsta kao npr. zelena moruzgva (*Actinia cari*) i vrlo rijetka vlasulja (*Phellia elongata*). Interesnatna je populacija vrste *Scyllarides latus*, kao i zakonom zaštićen puž *Mitra zonata*. Zona prskanja mora pripada posebnoj endemičnoj ilirsko-jadranskoj biljnoj zajednici *Limonietium anfracti*, koja je s tog lokaliteta prvi put opisana (1980).	Velike štete na otoku su nastale za vrijeme granatiranja 1991. i 1992. godine. Više tisuća granata oštetilo je vegetaciju na otoku. Samostan je potpuno zapušten, a faza sanacije je zaustavljena u ratu. Poseban problem na otoku je nedostatak tlaka vode u sustavu protupožarne zaštite, a što je posebno izraženo u gornjoj zoni. Veliku štetu je pričinilo odlaganje građevinskog otpada iz stare gradske jezgre u obližnji akvatorij za vrijeme srbo-crnogorske agresije.	Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode da u zaštitu uključe i akvatorij otoka, i to cijelu južnu obalu do rta Skrinj 200 m od obale kao posebni rezervat u moru.

kategorija		naziv	Grad/Općina	lokacija	Status	Površina i obuhvat osobito vrijednog predjela – prirodnog krajobraza	Krajobrazne osobitosti	gospodarenje	Ocjena postojećeg stanja	Konflikti	Mjere zaštite
osobito vrijedan predjel – prirodni	**4**	**akvatorij otoka Mrkan, Bobara i Supetar**	Općina Konavle	akvatorij oko otoka	Otoci Mrkan, Bobara i Supetar zaštićeni sukladno Zakonu kao posebni zoološki (ornitološki) rezervat	Osobito vrijedan predjel - prirodni krajobraz cjeline otoka Mrkan, Bobara i Supetar obuhvaća uz zaštićene otoke kao posebni zoološki rezervat i pripadajući akvatorij	Otoci Mrkan, Bobara i Supetar pripadaju posebnom ornitološkom rezervatu (38 ha). Južne okomite stijene Mrkana i Bobare staništa su nekoliko rijetkih i	Bez djelotvorne kontrole i zaštite	Vegetacija otočića Supetra oštećena je u požaru. Flora Mrkana i Bobare je degradirana zbog unošenja kunića, kao i zbog ispaše.	Planirana je izgradnja odvodne kanalizacije koja predviđa ispust na lokaciji jugozapadno od grebena	Potrebno je potpuno ukloniti domaće životinje i kuniće s otoka. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost

krajobraz					R 356 Rješenje o upisu u Upisnik zaštićenih dijelova prirode UP/I-25-1975 od 8.9.1975. Sl.gl. 6/1975.	Supetra i hridi Šuperka 50 m od obale, te akvatorij otoka Mrkana i Bobare sa sjeveroistočne strane 50 m od obale, a s jugozapadne obale do izobate 100 m, što je prosječno 1 km od same obale. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost proširenja obuhvata zaštićenih otoka na pripadajući akvatorij kao posebni rezervat u moru. (kopno 30ha + more 213ha = ukupno 243ha)	endemičnih biljnih vrsta hrvatske flore: grmolikog ranjenika *(Anthyllis barba-jovis*, reliktna vrsta), dubrovačke zečine (*Centaurea ragusina,* ilirsko-jadranska endemična vrsta) i srebrnolisnog slaka (*Convolvulus cneorum*, reliktna vrsta). Na otocima se gnijezdi galeb klaukavac (*Larus argentatus*). Gnijezdi se velika kolonija galeba klavkavca. Očuvanje ptica osobito domaćih gnijezdilica, osobito kolonije srebrenastog galeba.			Mrkanac pri dubini 60 m. To je u konfliktu sa zaštitom akvatorija, pa ispust treba premjestiti izvan toga područja. Unošenje kuniča i drugih alohtonih organizama. U zaštitu uključiti i pripadajući akvatorij najmanje 50m od obalne linije.	proširenja zaštite na akvatorij Supetra i hridi Šuperka 50 m od obale, te akvatorij otoka Mrkana i Bobare sa sjeveroistočne strane 50 m od obale, a s jugozapadne obale do izobate 100 m, što je prosječno 1 km od same obale. Preporuča se očuvanje prirodnog, autohtonog ambijenta kopna i mora, te minimalizacija prisustva čovjeka.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**5**	**estuarij Rijeke Dubrovačke**	Grad Dubrovnik	neposredna blizina Dubrovnika, tok rijeke Omble	Rijeka Dubrovačka zaštićena sukladno Zakonu kao zaštićeni krajolik. Po preporuci Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprava za zaštitu prirode, predlaže zbog nestanka obilježja zbog kojih su zaštićeni, donijeti akt o prestanku zaštite. R 164 Rješenje br. 164/2-1964. IB/MZ od 19.12.1964.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća sadašnji zaštićeni krajolik Rijeke Dubrovačke na kopnu te estuarij rijeke Omble. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode obzirom na prijedlog o ukidanju zaštite nad Rijekom Dubrovačkom preispitivanje mogućnost ostavljanja pod zaštitom ovog područja te njegovo proširenje na estuarij rijeke Omble kao posebnog rezervata u moru. (kopno 402ha + more 125ha = ukupno 527ha)	Rijeka Dubrovačka neposredno iza izvora prelazi u estuarij dužine 4 km, a širine 200-300 m. Zbog malih varijacija plime i oseke pripada skupini stratificiranih estuarija i jedan od rijetkih koji su izravno povezani s otvorenim morem. Dotok slatke vode kroz krški izvor rijeke Omble varira između 2.3 i 112 m^3s^{-1}. Rijeka Dubrovačka je od 1964. godine zaštićena kao "zaštićeni krajolik", a postojala je i inicijativa da se područje proglasi Nacionalnim parkom s potpunom zaštitom spomenika ladanjske kulture.	Privatno i državno vlasništvo Nema određenog skrbnika	Rijeka Dubrovačka je tipični estuarij obalnoga dijela Hrvatske sa specifičnim ekološkim karakteristikama. U neposrednoj blizini izvorišta nalazi se posebno vrijedan otočić. Naplavljeno područje uz izvor Dubrovačke rijeke je krajnja sjeverna granica rasprostranjenja kornjače *Mauremys caspica.* To područje je i stanište velike štipavice (*Belostoma nilotikum*) najvećeg kukca naše faune. Zbog neposredne blizine otvorenog mora, stanište je rijetkih organizama i područje mrijesta riba (lubin, nekoliko vrsta cipala, ovčica). Posebno su bogate populacije tzv. ribljeg mlijeka (*Aphia pellucida*).	Nažalost, bez obzira na odredbu o zaštiti, 1964. godine u komolačkoj dolini Tvornica ugljenografitnih proizvoda gradi svoje pogone, a Projekt Južni Jadran 1969. godine određuje ovaj prostor za Servisno-industrijsku zonu. Posljednih desetak godina izgrađena je marina Dubrovnik u samom izvorišnom dijelu, te naselje Nova Mokošica s preko 10.000 stanovnika. Mrijest ribe može biti otežan zbog jakog intenziteta umjetne svijetlosti. Zasada nije moguće prosuditi konflikt koji bi eventualno nastao izgradnjom HE Omble. Gotovo je sigurno da će se promjeniti režim dotoka slatke vode, što će utjecati na hidrološke i biološke karakteristike izvorišnog dijela estuarija rijeke Omble.	Daljnu devastaciju toga područja treba spriječiti, te insistirati na daljnoj zaštiti. Velika opasnost prijeti od radova na jahtama na suhom vezu jer se sav otpad od ispiranja brodova izlijeva u Rijeku Dubrovačku. Posebno bi bilo važno sanirati susjedni Gruški zaljev. Zbog opterećenja akvatorija estuarija rijeke Omble, u ovom trenutku nije moguće predložiti stupanj zaštite, ali zbog njegove izuzetne vrijednosti preporuča se postupno eliminirati sve neprirodne dotoke. To bi omogućilo brzu regeneraciju prirodnih populacija. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode obzirom na prijedlog o ukidanju zaštite nad Rijekom Dubrovačkom preispitivanje mogućnost ostavljanja pod zaštitom ovog područja te njegovo proširenje na estuarij rijeke Omble kao posebnog rezervata u moru
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**6**	**akvatorij od uvale Divna do uvale Duba**	Općina Trpanj	zapadno od Trpnja	Područje od uvale Divna do uvale duba je potencijalno vrijedno za zaštitu u kategoriji zaštićenog krajolika Prijedlog granica će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća područje od uvale Duba do uvale Divna koje je predloženo za zaštitu u kategoriji zaštićenog krajolika te pripadajući akvatorij na istom potezu 100 m od obale. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost proširenja zaštite na predloženi akvatorij u kategoriji posebnog rezervata u moru. (kopno 125ha + more 44ha = ukupno 169ha)			To područje se odlikuje dugim pješčano-šljunkovitim plažama, maslinicima starim do 400 godina i gustom makijom. Tamo je, također, bogato nalazište drvenaste mlječike (*Euphorbia dendroides*) s promjerom stabla većim od 35-40 cm, što je rijetkost za populacije te vrste na istočnoj obali Jadrana.	Žitelji žele izgraditi apartmantsko naselje.	Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost proširenja zaštite na akvatorij u kategoriji posebnog rezervata u moru i to 100 m od obale zbog bogatih naselja pridnenih životnih zajednica, uključujući bogata naselja morskih cvjetnica.. Stoga je potrebno ukloniti ili znatno reducirati zone za turističku izgradnju.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**7**	**akvatorij uvale Vučina i Kupinova**	Općina Ston	Poluotok Pelješac, naselje Žuljana	Uvala Vučina zaštićena sukladno Zakonu kao zaštićeni krajolik. Po preporuci Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprava za zaštitu prirode, predlaže zbog nestanka obilježja zbog kojih su zaštićeni, donijeti akt o prestanku zaštite R 355 Rješenje broj UP/I-24-1975 od 8.9.1975, Sl.gl. 6 1975.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća područje uvale Vučina do uvale Kupinova, te akvatorij unutar spojnica 500m zapadno od uvale Žuljana svjetionik Lirica i 500 m južno od uvale Kupinova. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode preispitivanje mogućnost ostavljanja pod zaštitom ovog područja, odnosno revizije obuhvata na kopnu do uvale Kupinova, te razmatranje mogućnost proširenja obuhvata na akvatorij unutar spojnica 500 m zapadno od uvale Žuljana, svjetionik Lirica i 500 m južno od uvale Kupinova kao posebnog rezervata u moru (kopno 234ha + more 325ha = ukupno 559ha)	Vrlo lijepa uvala unutar zaljeva Žuljana i šumoviti otočić Kosmač. Od iznimne ekološke vrijednosti različitih staništa od pješčanih plaža, klifova i bujne vegetacije makije i alepskog bora. Južni pristranak uvale Vučina unutar zaljeva Žuljana pokriven je šumom alepskog bora, a uz obalu se ističe slikovito stijenje i kamenje. Ispred uvale je o.Kosmač, prekriven alepskim borom i makijom. Velika vrijednost uvale predstavljaju dvije pješčane plaže	Nema neposrednog skbnika.	Uvala je dobro očuvana.	Evidentan je konflikt zbog tendencije širenja građevinske zone naselja Žuljana, nerješenoga sustava odvodnje i plana izgradnje marine u Žuljani.	Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode preispitivanje mogućnost ostavljanja pod zaštitom ovog područja, odnosno revizije obuhvata na kopnu do uvale Kupinova, te razmatranje mogućnost proširenja obuhvata na akvatorij unutar spojnica 500 m zapadno od uvale Žuljana, svjetionik Lirica i 500 m južno od uvale Kupinova kao posebnog rezervata u. Proširenje zaštite se predlaže zbog izrazitih krajobraznih vrijednosti, gustih šumskih sastojina alepskog bora, raznolikosti staništa u moru, specifičnih geomorfoloških karakteristika te očuvanih zajednica morske cvjetnice *Posidonia oceanica*. Potrebno je preispitati, te evtl. ukloniti predviđenu zonu za turističku izgradnju u uvali Kosmač.

kategorija		naziv	Grad/Općina	lokacija	Status	Površina i obuhvat osobito vrijednog predjela – prirodnog krajobraza	Krajobrazne osobitosti	gospodarenje	Ocjena postojećeg stanja	Konflikti	Mjere zaštite
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**8**	**akvatorij uvale Saplunara**	Općina Mljet	Otok Mljet R	Uvala Saplunara zaštićena sukladno Zakonu kao zaštićeni krajolik. R 191 Rješenje broj 18/3-1965, MH/MZ od 15.4.1965.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća zaštićeni krajolik Saplunare, te područje eolskih pijesaka i pripadajući akvatorij od spojnice 500 m od rtova Vratnički, Debeli, Gruj, Blaca i Zaglavac. Predlaže se nadležnim službama razmotriti	Pored prostranije i pješčane uvale Saplunara prema jugu je smještena uvala Blace (Limuni). Pješčana uvala Blace (Limuni) na otoku Mljetu, duljine 500 m, smještena je na krajnjem jugoistoku otoka Mljeta. Istočni dio pješčane plaže širok je 32 m, a	Privatno i državno vlasništvo.	Istočnojadranska obala uglavnom je stjenovita i strma, a priobalni pješčani sprudovi duž čitavog hrvatskog primorja su izuzetno rijetki. Pješčani sprudovi staništa su posebnih biljnih i životinjskih vrsta prilagođenih na pješčanu podlogu, a kako je tih staništa kod nas vrlo malo, rijetka je i psamofitska vegetacija priobalnih pijesaka. Općenito, u Hrvatskoj najviši stupanj	Divlja izgradnja i postupna devastacija Tendcije su da se urbanizira predio u okolici Blaca.	Ulazni plitki greben bitno smanjuje cirkulaciju u uvali, pa bi bilo koja akcija u uvali ugrozila taj ekosustav. Zaključak je kako se u uvali Blaca (Limuni), zbog njezinih specifičnih svojstava, ne smije dozvoliti nikakva gradnja, nego je potrebita

						mogućnost proširenja zaštite Saplunare na cijelo područje eolskih pijesaka; te da se pripadajući akvatorij od spojnice 500 m od sljedećih rtova: rt Vratnički, rt Debeli, rt Gruj, rt Blaca i rt Zaglavac proglasi posebnim rezervatom u moru. (kopno cca 274ha + more 599ha = ukupno 873ha)	zapadni između 12 i 16 m. Naslaga pijeska duboka je između 35 i 75 cm. Bogato razveden predjel pokriven makijom i šumom pinije, pješčana uvala Blaca ubraja se u najlepše plaže na ovom dijelu Jadrana sa specifičnim biljnim i životinjskim zajednicama pjesaka, bujnom makijom i šumom pinije		ugroženosti susrećemo kod biljaka obalnih pijesaka, a može se reći da su te vrste na otoku Mljetu pred iščezavanjem, što ukazuje na potrebu što hitnije zaštite tih staništa. Od životinjskih organizama, posebno su interesantni tzv. intersticijalni organizmi, od kojih su neki (harpaktikoidi) tek nedavno, upravo sa ovog lokaliteta, postali poznati znanosti. Radi se o organizmima koji zahtijevaju dobru aeraciju pješčane podloge. Plaža u uvali Blace, prema podacima "Adriatic Marine Turtle Program" (UNEP/MAP, 1997), smatra se pogodnim lokalitetom za potencijalno odlaganje jaja morskih kornjača. Promjena režima svijetla u uvali bila bi pogubna za njezino razmnožavanje. Pored brojnih podvodnih grebena s vrlo raznolikom faunom bentoskih organizama veća površina obuhvaća podvodne pijeske neobično važne, dijelom prekrivene dobro očuvanim livadama morskih cvjetnica s tipičnim zajednicama pomičnih obalnih dna. Ti pijesci su neobično važni za mrijest mnogih kvalitetnih pridnenih riba, a među njima posebno kantor (*Cantharus cantharus*) i mnoge plosnatice (por. *Bothidae*) (vjerojatno najvažnije mrijestilište kantora u južnom Jadranu nalazi se u području uvale Nađ Garma). Kod rta Gruj zabilježen je ulov hlapa teškog oko 22 kg, što je izuzetni kuriozitet. Uvala Saplunara je nekontroliranom gradnjom u kopnenom dijelu devastirana.		maksimalno moguća zaštitita. Nadležnoj službi zaštite predlaže se razmatranje mogućnost da se zaštićeni krajolik Saplunare proširi na kopnu na cijelo područje eolskih pijesaka sa zabranom daljnje eksploatacije; te da se pripadajući akvatorij od spojnice 500 m od sljedećih rtova: rt Vratnički, rt Debeli, rt Gruj, rt Blaca i rt Zaglavac proglasi posebnim rezervatom u moru. Stoga je potrebno preispitati sve zahvate za izgradnju u području uvale Blaca i smanjiti građevinsku zonu u Saplunari.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**9**	**akvatorij južno od uvale Pržina i akvatorij sjeverno od uvale Bili žal uz poluotok Ražnjić u Lumabrdi**	Općina Lumbarda	krajnji istočni dio otoka Korčule.	Područje poluotoka Ražnjićduba je potencijalno vrijedno za zaštitu u kategoriji zaštićenog krajolika. Prijedlog granica će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća potencijalno vrijedan za zaštitu prirodni predjel poluotoka Ražnjić te uvale i akvatorij sjeverno od uvale Bili žal, te južno od uvale Pržina. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode prilikom izrade konačnog prijedloga zaštite poluotoka Ražnjića da razmotri mogućnost proširenja zaštite na uvale i akvatorij 100 m južno od isturenih rtova uvale Pržina i 200 m od pjeskovite uvale Bili žal. (kopno 103,3ha + more 60,4ha = ukupno 163,7ha)			Poluotok Ražnjić je pokriven dobro očuvanom makijom. Uz hrastove česvinu i oštriku koji su rasprostranjeni na sjevernoj strani poluotoka, prema zapadu na debelim nanosima eolskih pijesaka razvijena je autohtona endemična vegetacija čija je zajednica *Sporobolo-Elymetum farcti* jedina u Hrvatskoj. Na pijescima obitava više rijetkih vrsta *Diptera* i kornjaša. Prema sjeveru (Bili Žal) i jugu (uvala Pržina). U intersticiju pijesaka žive neke vrste endemičnih izopoda i kopepoda. Populacije pješčanog dna vrlo su dobro očuvane s gotovo svim predstavnicima školjkaša koji žive u i na pješčanoj podlozi. U uvalu Pržine ulazi orhan zbog mrijesta.	Postoji tendencija izgradnje objekata (zabavno-rekreacijski centar) na poluotoku, što predstavlja poseban konflikt u smislu očuvanja pijesaka.	Najvažnije je očuvati kopnene (sve do granice čvrste vapnenačke podloge) i morske pijeske, kao i sastojine crnike. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti proširenje zaštite na pripadajući akvatorij 100 m južno od isturenih rtova uvale Pržina i 200 m od pjeskovite uvale Bili žal, uključujući uvale kao posebni rezervat u moru. Potrebno je zabraniti vanjsko reflektorsko svijetlo u dijelu novoizgrađenih objekata.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**10**	**akvatorij delte Neretve**	Grad Ploče, Općina Slivno Općina Opuzen	akvatorij delte Neretve	Jugoistočni dio delte Neretve i otočić Osinj zaštićen sukladno Zakonu kao posebni ihtiološko-ornitološki rezervat, te područje jezera Parila je potencijalno vrijedno za zaštitu u kategoriji posebnog ornitološkog rezervata. Prijedlog granica posebnog rezervata jezera Parila će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode. Područja su uključena u predloženi za zaštitu park prirode Donja Neretva.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća zaštićeni posebni ihtiološko-ornitološki rezervat jugoistočni dio delte Neretve i otočić Osinj, predloženo za zaštitu posebni ornitološki rezervat jezero Parila te akvatorij unutar spojnica 500 m južno od ulaza kanala jezera Vlaška na zapadu do rta Osik na istoku ispred uvale Blace. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode da razmotri mogućnost proširenja zaštite navedenih područja na akvatorij delte Neretve u kategoriji posebnog rezervata u moru, kao i da ga uključi u predloženi za zaštitu park prirode Donja Neretva. (more ukupno 592ha)			Neretva je 1) stanište gdje se mnoge ptičje vrste gnijezde, većina ih je u selidbi na preletu ili tamo zimuju; 2) važna je zbog raznolikosti biljnog pokrova 3) zbog prisutnosti velikog broja endemičnih svojti riba jadranskog sliva, 4) kulturnih, pejzažnih i drugih vrijednosti. Ova zaštićena područja su gotovo bez kontrole prepuštena postupnoj devastaciji, krivolovu i drugim nedopuštenim radnjama. Tijekom melioracijskih radova isušena su i uništena neka vrlo važna staništa kao jezero Modrič. Za potrebe poljoprivrede koriste se znatne količine umjetnih gnojiva i bez kontrole vrlo štetna zaštitna sredstva. Problem donjeg dijela rijeke Neretve nadilazi interes Županije, a od izuzetne je državne važnosti koji se mora rješavati i dogovorom sa susjednom državom, koja gospodari glavninom neretvanskog poriječja.	Mjesta uz Neretvu nemaju adekvatno riješenu odvodnju, a luka Ploče potrebnu opremu za zbrinjavanje brodskog krutog i tekućeg otpada, kao i prikladnih tehničkih sredstava za prikupljanje i uklanjanje ispuštene nafte. Nije poznata sudbina balastnih voda preko kojih je moguće unijeti egzotične organizme pogubne za autohtone populacije.	Zbog velike vjerojatnosti od mogućeg zagađenja vodotoka i mora, potrebno je osigurati trajno praćenje relavantnih kemijskih parametara i indikatora fekalnog zagađenja. Ministarstvo pomorstva prometa i veza treba izraditi poseban pravilnik o prolazu brodova kroz Korčulanski i Neretvanski kanal, sidrenju i mjerama prilikom prekrcaja toksičnih tvari, nafte i njenih derivata te odlaganju krutog i tekućeg otpada te ispuštanju balastnih voda.

kategorija		naziv	Grad/Općina	lokacija	Status	Površina i obuhvat osobito vrijednog predjela – prirodnog krajobraza	Krajobrazne osobitosti	gospodarenje	Ocjena postojećeg stanja	Konflikti	Mjere zaštite
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**11**	**pripadajući akvatorij Konavoskih stijena**	Općina Konavle	južno od sela Popovići u Konavlima	Konavoske stijene su područje potencijalno vrijedno za zaštitu kao posebni geomorfološko – hidrografski rezervat. Prijedlog granica posebnog rezervata Konavoskih stijena će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća potencijalno vrijedne za zaštitu Konavoske stijene u kategoriji posebnog rezervata te pripadajući akvatorij 1 km od obale. Predlaže se nadležnoj službi za zaštitu prirode da prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu razmotriti mogućnost proširenja zaštite na pripadajući akvatorij 1 km od obale Konavoskih stijena u kategoriji posebnog	Konavoske stijene poseban su geomorfološki fenomen. Vegetacijski pripada steno-mediteranskoj vegetacijskoj zoni, tj. najkserotermnijem dijelu jadranskog primorja, s nizom rijetkih i endemičnih vrsta hrvatske flore (*Centaurea ragusina*, *Centaurea glaberrima*, *Globularia alypum*, *Euphorbia dendroides*, *Putoria calabrica*, i dr.). Konavoske stijene jedino je		Populacije nekih biljaka su rijetke. Kopnena fauna je nepoznata. U uvali ispod Popovića uz samu obalu pojavljuje se H_2S (sumporovodik) nepoznatog podrijetla. Moguće je da H_2S potječe od otpadnih voda zračne luke Dubrovnik.	Zbog erozije Konavoskog polja oko 30% ispranog materijala humusa, pesticida i teških kovina dolazi izravno u more. U doba kada je odvodni kanal u funkciji dolazi do zamućenja mora i degradacije bentoskih filtratora u neposrednoj blizini. Potrebna su detaljna istraživanja radi utvrđivanja stupnja oštećenosti. U cilju korištenja vode rijeke Ljute na padu od Konavoskog polja do morske razine,	Podržava se zaštita klifa kao posebnog geomorfološkog rezervata Konavoskih stijena. Potrebno je pronaći ispravno rješenje reguliranja dotoka i zahvata voda iz Konavoskog polja kako bi se spriječila erozija i zaštitile Konavoske stijene. Predviđenu zonu za turističku izgradnju potrebno je ukloniti. Potrebno je posvetiti pozornost zaštiti autohtone flore na samom klifu.

					prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode.	geomorfološkog rezervata u moru. (kopno 372ha + more 708ha = ukupno 1080ha)	nalazište biljne vrste *Globularia alypum* (grmasta glavulja) u Hrvatskoj. Ta je biljka tamo vrlo prorjeđena i treba je zaštititi temeljem Zakona o zaštiti prirode. Pojas obale iznad klifa obrastao šumom hrasta medunca, česvine i čempresa, a na klifu raste endemična biljka dubrovačka zečina			Elektroprojekt Zagreb je dao idejno riješenje energetskog korištenja Konavoskog polja. Tim se rješenjem predviđa reguliranje dotoka i zahvat voda za proizvodnju električne energije te korištenje već izgrađenog tunela za odvod velikih voda iz Konavoskog polja. Taj zahvat, pogotovo izgradnja strojarnice, može ugroziti sam temeljni fenomen zaštite.	Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotritit mogućnost proširenja zaštite na pripadajući akvatorij i to 1 km od obale u kategoriji posebnog geomorfološkog rezervata. Morsko dno se strmo spušta do zaravni 50 m dubine. Uz brojne pukotine i polušpilje, biotop je vrlo velike biološke raznolikosti bentoskim organizamima. Izuzetno su dobro razvijeni biotopi infralitorala. U dubljem dijelu u pukotinama je stanište crvenog koralja.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**12**	**akvatorij poluotoka Molunta**	Općina Konavle	u naselju Molunat	Poluotok Molunat je područje potencijalno vrijedno za zaštitu kao zaštićeni krajolik. Prijedlog granica zaštićenog krajolika poluotoka Molunat će se revidirati prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu kroz stručnu podlogu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprave za zaštitu prirode.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća Poluotok Molunat predložen za zaštitu u kategoriji zaštićenog krajolika, te otočići Veliki Školj i Supetrić kao i akvatorij koji obuhvaća cijelu uvalu Donji Molunat; vanjski obalni pojas koji obuhvaća 500 m sjeverozapadno od rta Lokvica i 500 m jugoistočno od otoka Veliki školj, te vanjsku obalu 1 km od obale ili izobatu 100 m. Predlaže se nadležnoj službi za zaštitu prirode da prilikom izrade konačnog prijedloga za zaštitu razmotriti mogućnost proširenja zaštite na otočiće Veliki Školj i Supetrić kao i na pješćanu uvalu Donji Molunat te pripadajući akvatorij u kategoriji posebnog rezervata u moru. (kopno 97ha + more 413ha = ukupno 510ha)	Pejzažno je i vegetacijski interesantno područje s bujnom vegetacijom. Dno je pješčano i s dobro razvijenim livadama vrste *Posidonia oceanica*. Od svibnja do kolovoza ulaze plove gofa, vjerojatno zbog mrijesta. U tu svrhu nužno je reducirati umjetno svjetlo, kao i ostale čovjekove intervencije u toj uvali. Prirodno lijep kraj i zbijeg Dubrovačke republike, sačuvane zidine i parcelacija zemljišta.		Klifovi su dobro očuvani, kao i bentoske zajednice litica i kamenitog dna, s vrijednim staništima crvenog koralja.	Moguć je konflikt pri izgradnji odvodne kanalizacije u Moluntu. Predviđaju se dvije varijante izvedbe odvodne kanalizacije; 1) crpka na Lučici i odvod na dubinu od 60 m, što je ujedno povoljnija varijanta obzirom na režim morskih strujanja; 2) crpka u zaštićenoj zoni poluotoka i ispust na strmcima (klifovima). Varijanta 2. se ne smije dozvoliti zbog strmaca, valova visine do 7 m i nepovoljne hidrodinamike. Uz to, to je područje dubinskih naselja autohtonih koralja (do 80m).	Predlaže se službi zaštite prirode da razmotre mogućnost da cijeli poluotok Molunat, otok Veliki Školj i otočić Supetrić zaštite kategorijom zaštićenog krajolika, uz akvatorij koji obuhvaća cijelu uvalu Donji Molunat; vanjski obalni pojas koji obuhvaća 500 m sjeverozapadno od rta Lokvica i 500 m jugoistočno od otoka Veliki školj, te vanjsku obalu 1 km od obale ili izobatu 100 m. Predlaže se da donju uvalu Molunta se izuzme od bilo kakve izgradnje i odvodnje otpadnih tvari, a za izgradnju se preporučuje područje istočne obale uvale Lučica. Zabraniti ribolov izuzev orhana iznad 1kg težine. U svrhu očuvanja podmorja predviđa se organizirano-kontrolirano razgledanje tih ekosustava. Potrebno je ukloniti obje predviđene zone za turističku izgradnju na poluotoku Molunat, kao i u uvali Donji Molunat.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**13**	**Blatina**	Općina Mljet	Zapadno od Blata na Mljetu		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel Blatina na Mljetu. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji posebnog ornitološkog rezervata. (kopno 35,02 ha)	Močvarno obitavalište mnogih vrsta ptica Vođena površina varira od 0,08 do 0,2 km^2				Predlaže se nadležnoj službi zaštite da razmotri mogućnost zaštite tih područja u kategoriji posebnog rezervata, obzirom da su to rijetka otočna vodena staništa s rijetkom faunom i zbog preleta ptica. Veća eksploatacija vode te planirana izgradnja desalinizatora, koji bi koristio blatine ili slatine kao izvor vode, zbog mogućeg narušavanja ravnoteže životnih procesa, je nedopustiva bez prethodnih detaljnih hidroloških i 1bioloških istraživanja.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**14**	**Slatina**	Općina Mljet	U blizini Blatina kod sela Kozarica		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel Slatina na Mljetu. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji posebnog ornitološkog rezervata. (kopno 18,90 ha)	Značajno zimovalište ptica selica.		Slatina kod Kozarice je bila slatkovodna, a umjetnim prokopom promijenjen je sastav vode što je doprinjelo promjeni živog svijeta.		Predlaže se nadležnoj službi zaštite da razmotri mogućnost zaštite tih područja u kategoriji posebnog rezervata, obzirom da su to rijetka otočna vodena staništa s rijetkom faunom i zbog preleta ptica. Veća eksploatacija vode te planirana izgradnja desalinizatora, koji bi koristio blatine ili slatine kao izvor vode, zbog mogućeg narušavanja ravnoteže životnih procesa, je nedopustiva bez prethodnih detaljnih hidroloških i bioloških istraživanja.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**15**	**Blatine**	Općina Mljet	Kod Sobre		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel Blatine na Mljetu. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji posebnog ornitološkog rezervata. (kopno 32,07 ha)					Predlaže se nadležnoj službi zaštite da razmotri mogućnost zaštite tih područja u kategoriji posebnog rezervata, obzirom da su to rijetka otočna vodena staništa s rijetkom faunom i zbog preleta ptica. Veća eksploatacija vode te planirana izgradnja desalinizatora, koji bi koristio blatine ili slatine kao izvor vode, zbog mogućeg narušavanja ravnoteže životnih procesa, je nedopustiva bez prethodnih detaljnih hidroloških i bioloških istraživanja.

kategorija		naziv	Grad/Općina	lokacija	Status	Površina i obuhvat osobito vrijednog predjela – prirodnog krajobraza	Krajobrazne osobitosti	gospodarenje	Ocjena postojećeg stanja	Konflikti	Mjere zaštite
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**16**	**Prožura**	Općina Mljet	u blizini naselja Prožura		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel Prožura na Mljetu. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji posebnog ornitološkog rezervata. (kopno 29,67 ha)					Predlaže se nadležnoj službi zaštite da razmotri mogućnost zaštite tih područja u kategoriji posebnog rezervata, obzirom da su to rijetka otočna vodena staništa s rijetkom faunom i zbog preleta ptica. Veća eksploatacija vode te planirana izgradnja desalinizatora, koji bi koristio blatine ili slatine kao izvor vode, zbog mogućeg narušavanja ravnoteže životnih procesa, je nedopustiva bez prethodnih detaljnih hidroloških i bioloških istraživanja.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**17**	**Jezero Vlaška**	Grad Ploče		Nalazi se u obuhvatu potencijalno vrijednog za zaštitu parka prirode Donja Neretva.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel područja jezera Vlaško. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji posebnog ornitološko-ihtiološkog rezervata. (kopno 47,05 ha)					

osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**18**	**Jurjeva luka na Prežbi**	Općina Lastovo	na otoku Prežba	Nalazi se u obuhvatu potencijalno vrijednog za zaštitu parka prirode Lastovo.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel Jurjeva luka na Prežbi s plažom i borovom šumom. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji posebnog rezervata prirodnog predjela. (kopno 10 ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**19**	**Otočić Daksa**	Grad Dubrovnik	u blizini poluotoka Lapad		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća površinu kopna otočića Dakse, te okolni pripadajući akvatorij. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (7,81 ha)					Potrebna je izrada analize stanja očuvanosti te zaduživanje ustanove za brigu i čuvanje, uz financijsku potporu jedinica lokalne samouprave.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**20**	**Srđ**	Grad Dubrovnik	prirodni zeleni okvir Dubrovnika		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel padina i dijela visoravni brda Srđ. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (kopno 501,37 ha)					Potrebna je izrada analize stanja očuvanosti te zaduživanje ustanove za brigu i čuvanje, uz financijsku potporu jedinica lokalne samouprave.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**21**	**Zapadni dio poluotoka Lapad**	Grad Dubrovnik	poluotok Lapad		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća zapadni dio poluotoka Lapad. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume (kopno 20,19 ha)					Potrebna je izrada analize stanja očuvanosti te zaduživanje ustanove za brigu i čuvanje, uz financijsku potporu jedinica lokalne samouprave.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**22**	**Poluotok Sustjepan**	Općina Konavle	u Cavtatu		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel poluotoka Sustjepan. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume (kopno 19,98 ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**23**	**Potez šume "Dubac-Kupari"**	Općina Župa Dubrovačka	potez uz more od Dupca do naselja Kupari		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća potez šume alepskog bora Dubac-Kupari. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (kopno 10 ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**24**	**Šuma "Pod Mokalo**	Općina Orebić	Istočno od Orebića		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel šume "pod Mokalo" u dužini od 1/2km i širini 250m (većim dijelom ispod ceste). Predlaže se nadležnim službama razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (kopno 12,50 ha)	Sačinjava je alepski bor potpunog sklopa.			Danas zapušten s tendencijom smanjivanja zbog izgradnje vikendica.	
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**25**	**Šuma "Bori"**	Općina Orebić	Kod Vignja		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel šume Bori kod Vignja uz obalu mora do rta sv Ivan u dužini 1,5 km. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (kopno 10 ha)	Zastupljeni alepski bor, hrast prnar, rogač i brnistra s poljoprivrednim površinama u sredini šume i nekoliko malih šljunkovitih plaža, te izvorom slatke vode.				
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**26**	**Šuma "Fortezza"**	Grad Korčula	iznad Korčule, zapadno od parka Hober.		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel šume "Fortezza" u Korčuli zapadno od gradske park šume Hober iznad Korčule na čijem vrhu se nalazi stara francuska tvrđava. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (kopno 3 ha)	Zastupljeni alepski bor, čempres i makija.				
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**27**	**Šuma "Banja"**	Grad Korčula	Na istočnom rubu uvale Banja		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel šume Banja u Žrnovskoj Banji. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (kopno 2 ha)	Pošumljena borom				
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**28**	**Šuma "Carevića glava"**	Grad Korčula	kod hotela "Bon Repos"		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel šume Carevića glava kod hotela Bon repos u Korčuli. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (kopno 3 ha)	Alepski bor u čijoj podstojnoj etaži su zastupljeni elementi makije, a prema jugozapadu samonikla i mlada gusta šuma bora i čempresa				

kategorija		naziv	Grad/Općina	lokacija	Status	Površina i obuhvat osobito vrijednog predjela – prirodnog krajobraza	Krajobrazne osobitosti	gospodarenje	Ocjena postojećeg stanja	Konflikti	Mjere zaštite
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**29**	**Šumoviti gaj alepskog bora s nešto čempresa uz crkvu sv Nikole u Račišću**	Grad Korčula	Račišće		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel šumovitog gaja alepskog bora s nešto čempresa uz crkvu sv Nikole u Račišću. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (kopno 1 ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**30**	**Šuma crnike**	Općina Lastovo	Prema Prijevoru od naselja Lastovo.	Nalazi se u obuhvatu potencijalno vrijednog za zaštitu parka prirode Lastovo.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel šume crnike prema Prijevoru od Naselja Lastovo. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (kopno 10 ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**31**	**Šuma alepskog bora i crnike**	Općina Lastovo	Zlopolje	Nalazi se u obuhvatu potencijalno vrijednog za zaštitu parka prirode Lastovo.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel šume alepskog bora i crnike u Zlopolju na O.Lastovu. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji park šume. (kopno 5 ha)					

osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**32**	**Trstenik**	Općina Orebić	okolina naselja Trstenik		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel područja naselja Trstenik razvedene obalne linije koju čine tri uvale i dva poluotočića. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji zaštićeni krajolik. (kopno 88,35 ha)	Interesantan pejzažni izgled razvedene obalne linije koju čine tri uvale i dva poluotočića		Interesantan pejzažni izgled, floristički bogate šumske sastojine alepskog bora, te izuzetno razvedena obalna linija koju čine tri uvale i dva poluotočića.	Daljna neprimjerena izgradnja.	Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode da ispita mogućnosti zaštite ovog područja u kategoriji zaštićenog krajolika.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**33**	**Korčulansko-pelješki arhipelag**	Grad Korčula	Pelješki kanal		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz uključuje otočnu skupinu u istočnom dijelu Pelješkog kanala i pripadajući akvatorij. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji zaštićeni krajolik. (kopno 104,2ha i more 1773ha = ukupno 1837,2ha)	Uključuje otočnu skupinu u istočnom dijelu Pelješkog kanala, kao i krajnji istočni dio otoka Korčule. Korčulansko-Pelješki arhipelag se sastoji od 20 otočića i hridi od kojih je samo Vrnik naseljen. Dno akvatorija ovog područja je pjeskovito s bogatim nasadima cvjetnica *Posidonia* i *Zostera*. Pijesci su stanište brojnim školjkašima i nekoliko rjeđih vrsta bezkralježnjaka od kojih posebno ističemo vlasulju (*Condylactis aurantitiaca*).		Otočiće karakterizira specifična flora i fauna. Pejzažno su izuzetno vrijedni, s nizom ostataka arheoloških nalaza i drugih kulturnih vrijednosti. Tragovi rudarenja kvalitetnim kamenom sežu do predrimskih vremena kao npr. na otoku Sutvari, Kamenjaku i Vrniku.		Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode da ispita mogućnost zaštite cijele otočne skupine Korčulansko-Pelješkog arhipelaga u kategoriji zaštićenog krajolika. Za cijeli akvatorij Korčulansko-Pelješkog arhipelaga, 200 m od krajnih točaka prema sjeveru od Badije, Majsana; istoku otoka Bisače i jugu poulotoka Ražnjića, potrebno je izraditi posebni pravilnik o eksploataciji morskih bogatstava.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**34**	**Krajolik u Pupnatu**	Grad Korčula	U Pupnatu na jugoistočnoj strani naselja uz cestuu vidu brijega sa slikovitim stajama.		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća jugoistočnu stranu naselja Pupnat uz cestu u vidu brijega sa slikovitim stajama. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji zaštićenog krajolika. (kopno 2 ha)	Sa šumom bora i čempresa u pozadini.				
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**35**	**Blato**	Općina Slivno	Područje južno od Male Neretve.	Nalazi se u obuhvatu potencijalno vrijednog za zaštitu parka prirode Donja Neretva.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel područja Blato u Općini Slivno. Predlaže se nadležnoj službi zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji zaštićenog krajolika. (kopno 841,78 ha)	Kontaktna zona močvarnog labirinta i brdskog okvira ovdje je posebno slikovita, a tome pridonose brojni mali "humovi" što rastu iz tršćaka i nekoliko vrela "jezeraca" i "oka" čiji kružni oblik zaintrigira putnike na JTC.			Blizina prometnice naglašava vrijednosti. Rubna područja posebno uz sela dijelom je obrađena i lijepo iilustrira specifičnu parcelaciju, komuniciranje i način obrade zemlje u donjoj Neretvi.	Potrebno je gradnju vezati uz postojeća naselja i rigoroznije urbanistički uvjetovati. Humove u tresetnjaku potrebno pošumiti crnogoricom radi slikovitijeg kontrasta. Kod eventualnih melioracija sačuvati rubni pojas pod magistralom posebno uz vrela i jezerce, a na magistrali urediti 3-4 vidikovca. Predlaže se nadležnim službama zaštite prirode razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji zaštićeni krajolik.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**36**	**Baćinska jezera**	Grad Ploče		Nalazi se u obuhvatu potencijalno vrijednog za zaštitu parka prirode Donja Neretva.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel Baćinskih jezera. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji zaštićeni krajolik. Također se predlaže da se razmotri mogućnost pooštravanja stupnja zaštite na dijelu oko jezera Podgora i Plitko te ispita mogućnost da se to područje zaštiti kao posebni zoološki rezervat. (kopno 257ha + vode 143ha = ukupno 400ha)				Područje izloženo različitim vrstama onečišćenja i devastacije Donos mineralnih soli s obradivih površina iz okolice samih jezera te tunelom s intenzivno obrađenog Vrgorskog polja ili jezera – naročito izraženo u proljeće poslije jačih padalina, Unos otpadnih tvari s okolnih kućanstava, te prije rata dva autokampa, blizina JTC – ispušni plinovi, nekontroliran lov i ribolov	Potrebno zabraniti lov i ribolov. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji zaštićeni krajolik. Također se predlaže da se razmotri mogućnost pooštravanja stupnja zaštite na dijelu oko jezera Podgora i Plitko te ispita mogućnost da se to područje zaštiti kao posebni zoološki rezervat.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**37**	**Područje Vrgorskog polja (jezera)**	Grad Ploče	polje Jezero		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel područja Vrgorskog polja – jezera. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji zaštićeni krajolik. (kopno i voda 625,96 ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**38**	**Višnjica**	Grad Ploče	zapadno od Ploča		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća predjel područja Višnjica. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji zaštićeni krajolik. (kopno 482,70ha)					

kategorija		naziv	Grad/Općina	lokacija	Status	Površina i obuhvat osobito vrijednog predjela – prirodnog krajobraza	Krajobrazne osobitosti	gospodarenje	Ocjena postojećeg stanja	Konflikti	Mjere zaštite
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**39**	**Špilja Puzavica**	Općina Lastovo		Nalazi se u obuhvatu potencijalno vrijednog za zaštitu parka prirode Lastovo.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća špilju Puzavicu. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode. (konpo 0,05 ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**40**	**Špilja Medviđa**	Općina Lastovo		Nalazi se u obuhvatu potencijalno vrijednog za zaštitu parka prirode Lastovo.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća špilju Medviđu. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode. (kopno 0,05 ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**41**	**Paganettijeva pećina**	Grad Korčula			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća Paganettijevu pećinu. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode. (kopno 0,05 ha)			U toj špilji ima niz endemičnih životinjskih vrsta (sitnih tvrdokrilaca, pauka, kosaca, lažištipavaca, podzemnih puževa. Ova pećina je bogata tom endemičnom faunom.		Podržavajući zaštitu špilje Samograd kod Račišća, predlažemo nadležnoj službi zaštite prirode da razmotre mogućnost zaštite i ove špilje kao spomenika prirode.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**42**	**Špilja Pišurka**	Grad Korčula			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća špilju Pišurku. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode. (0,05 ha)			U špilji ima niz endemičnih životinjskih vrsta (sitnih tvrdokrilaca, pauka, kosaca, lažištipavaca, podzemnih puževa). Ova špilja je bogata tom endemičnom faunom špilja Pišurka je slatkovodno vodeno stanište		Podržavajući zaštitu špilje Samograd kod Račišća, predlažemo nadležnoj službi zaštite prirode da razmotre mogućnost zaštite i ove špilje kao spomenika

									bogato zaštićenim endemičnim i reliktnim vodenim puževima, rakušcima, kozicama, vodenbaburama i rakovima ljuskarima).		prirode.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**43**	**Špilja Zaglav**	Grad Korčula			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća špilju Zaglav. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode. (kopno 0,05 ha)			Zaglav špilja je vodeni podzemni objekt na kontaktu slatke i morske vode. Fauna te špilje je daleko bogatija od sličnih staništa koja su isključivo slatkovodna. Na južnoj obali Korčule u podmorskoj špilji nalazi se reliktna riba *Oligopus ater*.		Podržavajući zaštitu špilje Samograd kod Račišća, predlažemo nadležnoj službi zaštite prirode da razmotre mogućnost zaštite i ove špilje kao spomenika prirode.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**44**	**Skupina starih stabala**	Grad Dubrovnik	Kod kuće starog kapetana u Lapadu		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća skupinu starih stabala. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode. (kopno 0,02 ha)					Potrebna je izrada analize stanja očuvanosti te zadužívanje ustanove za brigu i čuvanje, uz financijsku potporu jedinica lokalne samouprave.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**45**	**Platana**	Grad Dubrovnik	U Orašcu		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća platanu u Orašcu. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode. (kopno 0,01 ha)					Potrebno je osigurati stručnu i namjensku financijsku potporu za održavanje u okviru titulara za starenje.
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**46**	**Hrast medunac**	Općina Orebić	Orebić		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća hrast medunac u Orebiću. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode. (kopno 0,01ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**47**	**Tri stabla košćele**	Općina Orebić	Vrt obitelji Bekić u naselju Stankovići		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća tri stabla košćele u Stankovićima. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode (kopno 0,05ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**48**	**Rt Struga sa svjetionikom i klifom viskim 80m**	Općina Lastovo	Poluotok s rtom obrastao makijom i borovom šumom	u obuhvatu predloženog za zaštitu parka prirode Lastovo.	Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća rt Strugu sa svjetionikom i klifom visokim 80m. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode. (kopno 5ha)					
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**49**	**Vrtovi pomorskih kapetana**	Općina Orebić	u Orebiću		Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća vrtove pomorskih kapetana u Orebiću. Predlaže se nadležnoj službi zaštite razmotriti mogućnost zaštite ovog lokaliteta u kategoriji spomenika prirode. (kopno 1ha)	Palme, cedrovi, borovi, oleander, tobirovac, bugenvilija, smokva, naranče,limuni, bademi.				
osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz	**50**	**Zona od rta Ratac do rta Pologrina na poluotoku Grbljava, te uvale Hodobije i Klobučara**	Općina Dubrovačko Primorje			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća zonu od rta Ratac do rta Pologrina na poluotoku Grbljava, te uvale Hodobije i Klobučara (područje Dola)	Ekološki posebno vrijedno područje.				
	51	**Akvatorij u zapadnom dijelu poluotoka Pelješca**	Općina Orebić			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća akvatorij u zapadnom dijelu poluotoka Pelješca, i to: spojnica rta Lovišće- rt Osičaca. (more 576ha)	Ekološki posebno vrijedno područje. Kod Lovišta se pojavljuju i neke vrste kojih nema na biotopu muljevitog dna, a karakteristične su za obalna ljušturna dna.				

kategorija		naziv	Grad/Općina	lokacija	Status	Površina i obuhvat osobito vrijednog predjela – prirodnog krajobraza	Krajobrazne osobitosti	gospodarenje	Ocjena postojećeg stanja	Konflikti	Mjere zaštite
	52	**Akvatorij Vele Luke i Blata**	Općina Vela Luka i Općina Blato			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća akvatorij Vele Luke i Blata, od uvale Crna luka na sjeveru otoka, od najisturenijeg dijela 1 km sjeverno, prema zapadu do rta Proizd te prema jugozapadu do rta Velo Dance, uz otočiće Lukovac i Crklicu do rta uvale Stračinšćica. (more 9688ha)	Ekološki posebno vrijedno područje.				Potrebno je izraditi poseban pravilnik o ekslpoataciji morskih bogatstava.
	53	**Zeleni pojas od rta Mlinac do Orsule, uključujući akvatorij**	Grad Dubrovnik			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća zeleni pojas od rta Mlinac do Orsule, uključujući akvatorij do izobate 100 m. (more i kopno 301ha)	Ekološki posebno vrijedno područje. Obala je u tom području visoka s klifovima, a podmorje biološki raznoliko.				
	54	**širi prostor zaljeva Budima**	Općina Dubrovačko Primorje			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća širi prostor zaljeva Budima..	Ekološki posebno vrijedno područje. Cijeli prostor je značajan zbog visoke prirodne produkcije, kao i bentoskih populacija intersenatnih predstavnika filtratora.				Preporuča se izrada posebnog pravilnika o eksploataciji morskih bogatstava
	55	**Uvale Zaton, Slano, Lopud i Šipan i cijeli akvatorij uvale Budima**	Grad Dubrovnik i Općina Dubrovačko Primorje			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća uvale Zaton, Slano, Lopud i Šipan, kao i cijeli akvatorij zaljeva Budima. (more 3556ha)	Ekološki posebno vrijedno područje. Navedene lokacije su zbog specifičnih ekoloških karakteristika i prirodno povećane produkcije, staništa i mrijestilišta nekih važnih vrsta riba (npr. pagar, zubatac, škrpina, lubin i dr.), bogate raznolikim bentoskim filtratorima.				Potrebno je za eksploataciju toga akvatorija donijeti poseban pravilnik.
	56	**akvatorij od spojnice Cavtat-otok Mrkan do uvale Donji**	Općina Konavle			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća akvatorij od spojnice Cavtat-otok Mrkan do uvale Donji Molunat (rt Lokvica) prema otvorenom moru do izobate 100	Ekološki posebno vrijedno područje. Područje je ekološki posebno vrijedno zbog raznolikosti biotopa i vrlo velike biološke				Potrebno je izraditi posebni pravilnik o eksploataciji morskih bogatstava.

		Molunat				m. (more 1869ha)	raznolikosti.				
	57	**Cjelokupni akvatorij otoka Lastovo**	Općina Lastovo			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća cjelokupni akvatorij udaljen 1 Nm (=1.852 m) od isturenih otoka Glavat-Tajan-rt Struga-Kopište (more 10351ha).	Ekološki posebno vrijedno područje.			Postoji velika opasnost od nekontrolirane eksploatacije.	Ovaj akvatorij je slabo istraživan i stoga se preporuča njegovo prioritetno istraživanje
	58	**cijela južna obala Korčule od uvale Orlanduša do uvale Pržina**	Grad korčula i Općina Lumbarda			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća cijelu južnu obalu otoka Korčule od uvale Orlanduša do uvale Pržina. (more 216ha)	Ekološki posebno vrijedno područje zbog velike krajobrazne i biološke raznolikosti. Podmorje je bogato krškim podmorskim fenomenima (grebeni, hridi, polušpilje) koja su staništa brojnim beskralježnjacima i ribama.				
	59	**Vela Spilja kod Blata, špilja kod Grabove glave, špilja Movrica, špilja Ostaševica, polušpilja kod Sobre; bočate jame i špilje: jama na rtu Lenga ispod Stupe, jama ispod Maranovića; izvori bočate i slatke vode: izvor Vodice**	Općina Mljet			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća u kopnenom dijelu otoka špilje i jame s kolonijama šišmiša: špilja Ostaševica, Movrica; špilje i jame s kopnenom i endemičnom faunom: Vela Spilja kod Blata, špilja kod Grabove glave, špilja Movrica, špilja Ostaševica, polušpilja kod Sobre; bočate jame i špilje: jama na rtu Lenga ispod Stupe, jama ispod Maranovića; izvori bočate i slatke vode: izvor Vodice.	Ekološki posebno vrijedna područja. Ove špilje su izuzetno vrijedna staništa za pojedine životinjske skupine koje treba zaštititi.				
	60	**potez cijele južne strana Mljeta od obalne linije od luke Gonoturska do rta Zaglavac**	Općina Mljet			Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća u morskom dijelu otoka; cijela južna strana od obalne linije od luke Gonoturska do rta Zaglavac, i to obalni klif i akvatorij do izobate 100 m, kao i sjeverna obala od Pustog rta u uvali Sobra do rta Stoba kod uvale Okuklje sa svim otocima i akvatorijem 500 m od obale. (zajedno s 60 kopno i more 2121ha)	Ekološki posebno vrijedno područje. Obiluje mnogim geomorfološkim fenomenima, npr. čuvene rikavice, špilje, polušpilje - Odisejeva špilja, Medvjeđa spilja, kao i mnoge podvodne špilje, potkopine, grebeni i hridi-staništa s raznolikom bentoskom florom i faunom, očuvane bentoske zajednice hridinastog dna, crvenog koralja, obitavalište i mrijestilište mnogim vrstama riba, rakova i glavonožaca. Na obalnim stijenama dobro je očuvana halofilna vegetacija (halofilna varijanta endemične zajednice *Phagnalo-Centauretum ragusinae*) gdje se gnijezde mnoge vrste ptica npr. eleonorin sokol - ugrožena hrvatska vrsta, orao zmijar - ugrožena vrsta, sivi sokol - osjetljiva vrsta, velika ušara-stanarica i dr				
	61	**sjeverna obala otoka Mljeta**				Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća sjevernu obalu Mljeta od pustog rta u uvali Sobra do rta Stoba kod uvale Okuklje sa svim otocima i akvatorijem.					

3.5.2. KULTURNA DOBRA - GRADITELJSKA, ARHITEKTONSKA BAŠTINA I POVIJESNE GRADITELJSKE CJELINE

Suvremeni, kompleksan pristup graditeljskom nasljeđu polazi od principa aktivne zaštite, znači da taj postupak ne obuhvaća samo konzervatorske postavke, obradu i intervencije, već cjelovit društveni proces vrednovanja i revitalizacije kulturno-povijesnog nasljeđa.

Suvremen odnos spram graditeljskog nasljeđa donosi bitne promjene i u pristupu očuvanju baštine, uvodeći sasvim novu metodologiju, primjerenu razvitku suvremenih znanosti općenito, a posebno onih područja i disciplina koje su usko vezane na zaštitu, kao što su: urbanizam, arhitektura, građevinarstvo, historiografija, teorija likovnih umjetnosti, arheologija i druge, no koristeći istodobno sva, dobrim dijelom i zaboravljena, tradicijska znanja, tehnologije pa i način života.

Osnovno obilježje aktivne zaštite nasljeđa u prostoru je provedba zaštite kroz prostorne planove i projektnu dokumentaciju, temeljem valorizacije zatečenih i prepoznatih povijesnih vrijednosti primjenjujući pritom prihvatljive metode konzervacije, adaptacije, revitalizacije, restauracije, rekompozicije, tipološke rekonstrukcije i interpolacije na svim razinama zaštite nasljeđa.
Budući da je prostorno planiranje u jedinstvenom sustavu društvenog i gospodarskog planiranja, valja težiti da u taj sustav bude što više integrirana i zaštita i obnova kulturne baštine kroz integralni proces rada.

Vrsta kulturnih dobara (šifra)

11	**Memorijalna područja i cjeline**	
12_1	**Povijesna graditeljska cjelina**	Gradsko naselje
12_2		Gradsko-seosko naselje i seosko naselje
21	**Memorijalna baština**	Memorijalni spomenici
13	**Povijesni sklop i građevina**	Graditeljski sklop
21	**Memorijalni spomenici**	
22	**Pojedinačni spomenici**	Civilne građevine
23		Obrambene građevine
24		Gospodarske građevine
25		Sakralne građevine
26		Grobne građevine
27		Urbana oprema i javna plastika
33	**Arheološka baština**	Kopneni arheološki lokalitet
34		Podvodni arheološki lokalitet
4	**Etnološka baština**	Etnološko područje – etnozone
5	**Posebne zone**	Područja posebne brojnosti kulturnih dobara te spomeničke slojevitosti
6	**Krajobraz**	Osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz

Zaštita nad kulturnim dobrom (vrsta)

R	Registrirano kulturno dobro
PZ	Preventivno zaštićeno kulturno dobro
E	Evidentirano kulturno dobro

Grad Dubrovnik

Registrirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA ZDU*	VRSTA
11	Otok Lokrum	Dubrovnik - Grad	V/B	R
12_1	Urbana cjelina Dubrovnika	Dubrovnik - Grad	V/A	R
13	Kompleks ljetnikovca Sorkočević - Sorgo	Dubrovnik - Lapad	I/12	R
13	Kompleks ljetnikovca Pucić - Kosor	Dubrovnik - Lapad	I/14	R
13	Otok Daksa - sakralne građevine	Dubrovnik - Lapad: otok Daksa	I/17	R
13	Kompleks na Lopudu	Lopud	O - B	R
22	Ljetnikovac Zuzorić - Bizzaro (Donji)	Brsečine	D - C/2	R
22	Ljetnikovac Zuzorić - Bizzaro (Gornji)	Brsečine	D - C/1	R
22	Ljetnikovac Boždari - Škaprlenda	Čajkovići	R - G/1	R
22	Kuća Lugara na otoku Lokrum	Dubrovnik - Grad	V/1	R
22	Ljetnikovac Crijević - Pucić (Nerun)	Dubrovnik - Grad	IV/13	R
22	Ljetnikovac Natal i Čurlica	Dubrovnik - Grad	IV/58	R
22	Stambena zgrada Bratovštine Sv Đurđa	Dubrovnik - Grad	IV/53	R
22	Ljetnikovac Pozze - Gradi (Cobenzl)	Dubrovnik - Gruž	III/9	R
22	Ljetnikovac Gundulić (Kesterlanek)	Dubrovnik - Gruž	III/11	R
22	Ljetnikovac Kaboge - Zec	Dubrovnik - Gruž	III/14	R
22	Ljetnikovac Natali (Sorgo)	Dubrovnik - Gruž	III/1	R
22	Ljetnikovac Rašica	Dubrovnik - Lapad	I/4	R
22	Ljetnikovac Majstorović - Bona	Dubrovnik - Montovjerna	II/1	R
22	Ljetnikovac Zago - Getaldić (Gundulić)	Dubrovnik - Montovjerna	II/2	R
22	Ljetnikovac dubrovačkog nadbiskupa	Dubrovnik - Ploče	VI/11	R
22	Stambena zgrada Vila Banac	Dubrovnik - Ploče	VI/5	R
22	Ljetnikovac Sorkočević	Komolac	R - D/9	R
22	Knežev Dvor	Lopud	O - B/4	R
22	Ljetnikovac Gučetić-Vodnica-Posljednje Vijeće	Mokošica	R - I/3	R
22	Ljetnikovac Klementa Guletić - Zbutega	Obuljeno	R - H/2	R
22	Ljetnikovac Arapovo-Soderini	Orašac	D - G/6	R
22	Ljetnikovac Đona Restić	Rožat	R - E/1	R
22	Ljetnikovac Tome Stjepovića - Skočibuhe	Suđurađ	O - C/3	R
22	Ljetnikovac Stay	Sustjepan	R - J/2	R
22	Ljetnikovac Kaboga Bona	Sustjepan	R - J/1	R
22	Ljetnikovac Sorkolević	Šipanska Luka	O - C/1	R
22	Knežev Dvor	Šipanska Luka	O - C/19	R
22	Ljetnikovac Guletić-Gozze (Arboretum) s kapelom Sv. Jeronima	Trsteno	D - E/1	R
22	Ljetnikovac Puljizević	Zaton	D - J/2	R
23	Tvrđava Imperijal	Dubrovnik - Grad	IV/66	R
23	Tvrđava Lovrijenac	Dubrovnik - Grad	IV/4	R
23	Fort Royal na otoku Lokrum	Dubrovnik - Grad	V/2	R
23	Utvrda Gnjilište	Dubrovnik - Lapad	I/3	R
23	Tvrđava Sutvral	Lopud	O - B/11	R
24	Lazareti na otoku Lokrum	Dubrovnik - Grad	V/3	R
24	Lazareti	Dubrovnik - Ploče	VI/4	R
25	Crkva Sv. Ane	Brsečine	D - C/4	R
25	Crkva navještenja	Dubrovnik - Grad	V/6	R
25	Benediktinski samostan	Dubrovnik - Grad	V/5	R
25	Crkva i groblje Sv. Mihajla	Dubrovnik - Lapad	I/1	R
25	Crkva navještenja Marijinog	Komolac	R - D/14	R
25	Crkva Sv. Tripuna	Komolac	R - D/13	R
25	Dominikanski samostan s crkvom Sv. Nikole	Lopud	O - B/9	R
25	Crkva Gospe od Šunja s grobljem	Lopud	O - B/16	R
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Lopud	O - B/17	R
25	Franjevački samostan i crkva Blažene Djevice Marije	Lopud	O - B/8	R
25	Crkva i kula Sv. Katarine	Lopud	O - B/12	R
25	Crkva Sv. Trojice	Lopud	O - B/15	R
25	Crkva Sv. Križa	Lopud	O - B/10	R
25	Crkva Sv. Gaetana	Lopud	O - B/20	R
25	Crkva Sv. Trojice	Lopud	O - B/15	R
25	Crkva Sv. Nikole	Prijevor	R - F/3	R
25	Franjevački Samostan s crkvom pohođenja Marijinog	Prijevor	R - F/2	R
25	Crkva Velike Gospe s grobljem	Rožat	R - E/2	R
25	Ostaci crkve Sv. Stjepana	Suđurađ	O - C/18	R
25	Crkva - Tvrđava Sv. Duh	Suđurađ	O - C/8	R
25	Crkva Sv. Trojice	Suđurađ	O - C/14	R
25	Crkva Sv. Nikole	Suđurađ	O - C/10	R
25	Crkva Gospe od Milosrđa	Suđurađ	O - C/12	R
25	Crkva Sv. Barbare	Suđurađ	O - C/13	R
25	Ostaci crkve Sv. Marije	Suđurađ	O - C/17	R
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Suđurađ	O - C/11	R
25	Benediktinski samostan sa crkvama Velike Gospe I	Suđurađ	O - C/9	R
25	Crkva Sv. Stjepana	Sustjepan	R - J/7	R
25	Crkva Sv. Mihajla Arhanđela	Šipanska Luka	O - C/13	R

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA ZDU*	VRSTA
25	Crkva Sv. Stjepana Prvomučenika	Šipanska Luka	O - C/2	R
25	Crkva Sv. Spasa	Šipanska Luka	O - C/6	R
25	Crkva Sv. Mihajla nad morem	Šipanska Luka	O - C/15	R
25	Crkva Sv. Vida i Modesta sa stećcima	Trsteno	D - E/6	R
26	Židovsko groblje	Dubrovnik - Grad	IV/55	R
26	Groblje na Boninovu	Dubrovnik - Grad	IV	R
26	Groblje na Boninovu	Dubrovnik - Grad	IV	R
26	Židovsko groblje u Gospinom polju	Dubrovnik - Montovjerna	II	R
33	Močiljska špilja	Osojnik	R - K/3	R

Preventivno zaštićena kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Čelopeci Gornji	Petrovo Selo	R - K/II	PZ
12_2	Ruralna cjelina Čelopeci Donji	Petrovo Selo	R - K/III	PZ
12_2	Ruralna cjelina Pobrežje	Pobrežje	R - K/IV	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Gjivović	Brsečine	D - C/3	PZ
13	Stambeno.gospodarski kompleks Bušlje-Pavlović	Čajkovica	R - C/1	PZ
13	Kompleks Košta	Dubrovnik - Gruž	III/15	PZ
13	Kompleks ljetnikovca Pucić - Pitarević	Dubrovnik - Lapad	I/13	PZ
13	Kompleks ljetnikovca Gučetić s ruševinom crkve	Dubrovnik - Lapad	I/11	PZ
13	Otok Daksa - Baterije i profani objekti	Dubrovnik - Lapad: otok Daksa	I/16	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Tor	Knežica	R - B/1	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Đorđi	Knežica	R - B/2	PZ
13	Ladanjsko-gospodarski kompleks Gandulica	Lopud	O - B/13	PZ
13	Gotičko-renesansni sklop	Lopud	O - B/5	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Miloslavić	Orašac	D - G/1	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Karalić-Markovina	Orašac	D - G/3	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Mozara	Orašac	D - G/2	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Đanović s kapelom Savonara	Orašac	D - G/7	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Marteletti (Domaćin)	Orašac	D - G/5	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks s Mlinicom	Prijevor	R - F/1	PZ
13	Stambeni kompleks	Suđurađ	O - C/29	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks	Suđurađ	O - C/31	PZ
13	Ladanjsko-gospodarski kompleks Sorkočević	Suđurađ	O - C/21	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks	Suđurađ	O - C/30	PZ
13	Stambeno-gospodarski objekt	Suđurađ	O - C/27	PZ
13	Kompleks	Suđurađ	O - C	PZ
13	Ladanjsko-gospodarski kompleks Beccadelli	Suđurađ	O - C/25	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Lazarević	Suđurađ	O - C/24	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Skočibuha	Suđurađ	O - C/26	PZ
13	Ladanjsko-gospodarski kompleks Sorkočević	Šipanska Luka	O - C/20	PZ
13	Ladanjsko-gospodarski kompleks Zamanja	Šipanska Luka	O - C/23	PZ
13	Ladanjsko-gospodarski kompleks Aleta-Cvjetković	Šipanska Luka	O - C/22	PZ
13	Stambeno-gospodarski kompleks Stulli	Šumet	R - A/1	PZ
22	Stambena zgrada	Dubrovnik - Grad	IV/39	PZ
22	Stambena zgrada Špindler	Dubrovnik - Grad	IV/40	PZ
22	Stambena zgrada Mandić - Štakula	Dubrovnik - Grad	IV/18	PZ
22	Stambena zgrada Popovski Zbor	Dubrovnik - Grad	IV/65	PZ
22	Villa Dubravka, zgrada Radio Dubrovnika	Dubrovnik - Grad	IV/11	PZ
22	Ljetnikovac Zuzorić s kapelom	Dubrovnik - Grad	IV/63	PZ
22	Ljetnikovac Pucić - upravna zgrada Atlasa	Dubrovnik - Grad	IV/14	PZ
22	Ljetnikovac Gracić	Dubrovnik - Grad	IV/15	PZ
22	Zgrada Nautike	Dubrovnik - Grad	IV/1	PZ
22	Stambena zgrada Kirigija	Dubrovnik - Grad	IV/3	PZ
22	Stambena zgrada Ex ljevaonica Topova	Dubrovnik - Grad	IV/5	PZ
22	Stambena zgrada Krile - Capurso	Dubrovnik - Grad	IV/6	PZ
22	Stambena zgrada Vukmanović	Dubrovnik - Grad	IV/20	PZ
22	Ljetnikovac Dražić s kapelicom	Dubrovnik - Grad	IV/9	PZ
22	Stambena zgrada Jelić	Dubrovnik - Grad	IV/38	PZ
22	Ljetnikovac Nikšić - Miletić	Dubrovnik - Grad	IV/19	PZ
22	Stambena zgrada s kapelom Sv. Antuna	Dubrovnik - Grad	IV/22	PZ
22	Stambena zgrada Bartulović	Dubrovnik - Grad	IV/21	PZ
22	Stambena zgrada Matković - Donatović	Dubrovnik - Grad	IV/24	PZ
22	Stambena zgrada Bošnjak	Dubrovnik - Grad	IV/23	PZ
22	Stambena zgrada Šimić - Žarak	Dubrovnik - Grad	IV/25	PZ
22	Stambena zgrada Akmadžić	Dubrovnik - Grad	IV/26	PZ
22	Stambene zgrade Ex Kolorina	Dubrovnik - Grad	IV/8	PZ
22	Ljetnikovac Vukota	Dubrovnik - Grad	IV/62	PZ
22	Ljetnikovac Skočibuha	Dubrovnik - Grad	IV/52	PZ
22	Vila Rusalka	Dubrovnik - Grad	IV/51	PZ
22	Dvojna stambena zgrada	Dubrovnik - Grad	IV/44	PZ
22	Stambena zgrada Barkiđija-Tikvica	Dubrovnik - Grad	IV/60	PZ
22	Stambena zgrada Špero-Popović	Dubrovnik - Grad	IV/41	PZ
22	Stambena zgrada Kovačić	Dubrovnik - Grad	IV/59	PZ

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
22	Ljetnikovac Kristović s kapelom Sv. Stjepana	Dubrovnik - Grad	IV/57	PZ
22	Ljetnikovac Bjelokosić	Dubrovnik - Grad	IV/56	PZ
22	Stambena zgrada	Dubrovnik - Grad	IV/67	PZ
22	Ljetnikovac Budisalić s kapelom Sv. Antuna	Dubrovnik - Grad	IV/36	PZ
22	Stambena kuća Rusko	Dubrovnik - Grad	IV/48	PZ
22	Stambena zgrada Ucović	Dubrovnik - Grad	IV/47	PZ
22	Stambena zgrada Kovačević-Kulušić	Dubrovnik - Grad	IV/43	PZ
22	Stambena zgrada Živanić	Dubrovnik - Grad	IV/61	PZ
22	Stambena zgrada Ex Popovski zbor	Dubrovnik - Grad	IV/33	PZ
22	Ljetnikovac Galjuf-Doršner	Dubrovnik - Grad	IV/16	PZ
22	Stambena zgrada Ljubimir	Dubrovnik - Grad	IV/45	PZ
22	Stambena zgrada Ercegović	Dubrovnik - Grad	IV/12	PZ
22	Stambena zgrada Bošković	Dubrovnik - Grad	IV/46	PZ
22	Stambena zgrada Kapurso-Stošić	Dubrovnik - Grad	IV/28	PZ
22	Ljetnikovac Abramović	Dubrovnik - Grad	IV/29	PZ
22	Stambena zgrada Kelez s kapelicom	Dubrovnik - Grad	IV/32	PZ
22	Ljetnikovac Jakovljević - Rešetar - Miš	Dubrovnik - Grad	IV/30	PZ
22	Ljetnikovac Gjivoje-Rešetar-Svilokos	Dubrovnik - Grad	IV/31	PZ
22	Stambena zgrada Gleđ	Dubrovnik - Grad	IV/64	PZ
22	Stambena zgrada Derikuska	Dubrovnik - Grad	IV/42	PZ
22	Stambena zgrada Martinović-Krtić-Škaljić	Dubrovnik - Gruž	III/5	PZ
22	Stambena zgrada Ralić	Dubrovnik - Gruž	III/4	PZ
22	Ljetnikovac Bobali-Pucić	Dubrovnik - Gruž	III/3	PZ
22	Ljetnikovac Vuić	Dubrovnik - Gruž	III/8	PZ
22	Ljetnikovac Bunić - Bona	Dubrovnik - Gruž	III/10	PZ
22	Ljetnikovac Pavlović (ostaci ljetnikovca)	Dubrovnik - Gruž	III/2	PZ
22	Stambena zgrada Banac	Dubrovnik - Gruž	III/12	PZ
22	Kuća Jakšić	Dubrovnik - Lapad	I/6	PZ
22	Stambena zgrada Villa Elita	Dubrovnik - Lapad	I/7	PZ
22	Ljetnikovac Getaldi (Gundulić) Solitudo	Dubrovnik - Lapad	I/5	PZ
22	Zgrada taverne Excelsior	Dubrovnik - Ploče	VI/6	PZ
22	Stambena zgrada Villa Šeherezada	Dubrovnik - Ploče	VI/7	PZ
22	Stambena zgrada Wagner	Dubrovnik - Ploče	VI/8	PZ
22	Stambena zgrada	Dubrovnik - Ploče	VI/9	PZ
22	Kuća Kojaković	Dubrovnik - Ploče	VI/12	PZ
22	Stambena zgrada Benković - Bubulić	Dubrovnik - Ploče	VI/2	PZ
22	Stambena zgrada Miloslavić	Dubrovnik - Ploče	VI/15	PZ
22	Stambena zgrada Villa Bartunek	Dubrovnik - Ploče	VI/1	PZ
22	Stambena zgrada Gović	Kimolac	R - D/1	PZ
22	Ljetnikovac Šoletić - Baburica	Koločep	O - A/21	PZ
22	Villa Ruža	Koločep	O - A/23	PZ
22	Ljetnikovac kraj crkve Sv. Nikole	Koločep	O - A/8	PZ
22	Knežev dvor	Koločep	O - A/10	PZ
22	Villa Lovor	Koločep	O - A/22	PZ
22	Stambena zgrada Drndarski	Komolac	R - D/11	PZ
22	Ljetnikovac Kaboga - Kušt	Komolac	R - D/8	PZ
22	Ljetnikovac Gundulić	Komolac	R - D/7	PZ
22	Ljetnikovac Kisić	Komolac	R - D/4	PZ
22	Ljetnikovac Martola Pozze	Komolac	R - D/5	PZ
22	Ljetnikovac Getaldić - Kolić	Komolac	R - D/6	PZ
22	Stambena zgrada Zec	Komolac	R - D/3	PZ
22	Ljetnikovac Bizzaro - Facenda	Komolac	R - D/2	PZ
22	Ostaci ljetnikovca Gundulić	Komolac	R - D/10	PZ
22	Ljetnikovac Zamanja	Lopud	O - B/2	PZ
22	Palača Giorgi	Lopud	O - B/3	PZ
22	Stambena zgrada Taljeran (Buconić)	Lopud	O - B/1	PZ
22	Villa Vesna	Lopud	O - B/7	PZ
22	Hotel "Grand"	Lopud	O - B/6	PZ
22	Ljetnikovac nepoznatog vlasnika	Mokošica	R - I/2	PZ
22	Ljetnikovac Bunić	Mokošica	R - I/1	PZ
22	Termoterapija	Mokošica	R - I/5	PZ
22	Ljetnikovac Bobali	Mokošica	R - I/7	PZ
22	Ljetnikovac Ranjina - Zamanja	Mokošica	R - I/4	PZ
22	Ljetnikovac Gradić	Mokošica	R - I/6	PZ
22	Ljetnikovac Zamanja - Kravarević	Obuljeno	R - H/1	PZ
22	Ljetnikovac nepoznatog vlasnika s kapelicom	Obuljeno	R - H/3	PZ
22	Ljetnikovac Crijević	Obuljeno	R - H/4	PZ
22	Ljetnikovac Vice Stjepovića	Suđurađ	O - C/4	PZ
22	Ljetnikovac Getaldić	Suđurađ	O - C/5	PZ
22	Župni dvor	Suđurađ	O - C	PZ
22	Ljetnikovac Getaldić	Suđurađ	O - C/5	PZ
22	Ljetnikovac	Suđurađ	O - C/10	PZ
22	Ljetnikovac Sorkočević	Suđurađ	O - C/20	PZ
22	Ljetnikovac Restić	Sustjepan	R - J/5	PZ

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
22	Stambena zgrada Kusinovo	Sustjepan	R - J/3	PZ
22	Stambena zgrada Domjan	Sustjepan	R - J/4	PZ
22	Stambena zgrada Hanza	Sustjepan	R - J/6	PZ
22	Ljetnikovac Gradić-Restić-Benešić	Trsteno	D - E/2	PZ
22	Vila Nardeli	Trsteno	D - E/3	PZ
22	Ljetnikovac nepoznatog vlasnika	Trsteno	D - E/4	PZ
22	Ljetnikovac Natali	Zaton	D - J/11	PZ
22	Kuća Lonza	Zaton	D - J/12	PZ
22	Ljetnikovac Sorgo	Zaton	D - J/1	PZ
22	Stambena Zgrada Budmani - Violić s mlinicom	Zaton	D - J/7	PZ
22	Ljetnikovac Lulić - Maškarić	Zaton	D - J/10	PZ
22	Stambeni niz tri sestrice	Zaton	D - J/18	PZ
22	Ljetnikovac Zamanja	Zaton	D - J/8	PZ
22	Stambena zgrada Basegli - Gozze	Zaton	D - J/4	PZ
22	Ljetnikovac Saracca	Zaton	D - J/5	PZ
22	Ostaci stambene zgrade s cisternom	Zaton	D - J/16	PZ
22	Ljetnikovac Gundulić	Zaton	D - J/6	PZ
22	Ljetnikovac Dubrovačkog tajnika, na Barbarovu	Zaton	D - J/13	PZ
22	Vila Svid - Saracca	Zaton	D - J/9	PZ
22	Ljetnikovac Dubrovačkog Biskupa	Zaton	D - J/15	PZ
22	Ljetnikovac Hiđa	Zaton	D - J/14	PZ
22	Ljetnikovac nepoznatog vlasnika	Zaton	D - J/17	PZ
22	Stambena zgrada Ferri	Zaton	D - J/3	PZ
23	Toreta	Koločep	O - A/3	PZ
23	Kula	Koločep	O - A/1	PZ
24	Šiškov Orsan - Babin Kuk	Dubrovnik - Lapad	I/15	PZ
24	Kaštio	Koločep	O - A/2	PZ
24	Ostaci Mlinice	Orašac	D - G/4	PZ
24	Gospodarska zgrada	Suđurađ	O - C/28	PZ
24	Trasa dubrovačkog vodovoda	Šumet	R - A/2	PZ
25	Crkva Male Gospe	Čajkovica	R - C/2	PZ
25	Crkva Sv. Petra	Čajkovići	R - G/2	PZ
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Dubravica	D - A/1	PZ
25	Crkva Sv. Đurđa	Dubrovnik - Grad	IV/2	PZ
25	Crkva Sv. Križa	Dubrovnik - Grad	IV/37	PZ
25	Samostan službenica Milosrđa	Dubrovnik - Grad	IV/50	PZ
25	Crkva imena Isusova sa samostanom milosrdnih sestara	Dubrovnik - Grad	IV/10	PZ
25	Crkva Sv. Križa	Dubrovnik - Grad	IV/34	PZ
25	Crkva Sv. Roka	Dubrovnik - Grad	IV/49	PZ
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Dubrovnik - Grad	IV/27	PZ
25	Župna Crkva Sv. Andrije	Dubrovnik - Grad	IV/17	PZ
25	Crkva Sv. Marije s grobljem	Dubrovnik - Grad	IV/7	PZ
25	Crkva navještenja Marijinog na Nuncijati	Dubrovnik - Gruž	III/7	PZ
25	Crkva Sv. Nikole (od Škvera)	Dubrovnik - Gruž	III/6	PZ
25	Dominikanski samostan Sv. Križa	Dubrovnik - Gruž	III/13	PZ
25	Župni dvor Sv. Mihajla	Dubrovnik - Lapad	I/2	PZ
25	Crkva Gospe od Milosrđa	Dubrovnik - Montovjerna	II/3	PZ
25	Crkva Sv. Ane na Gorici	Dubrovnik - Montovjerna	II/5	PZ
25	Crkva Sv. Vlaha na Gorici	Dubrovnik - Montovjerna	II/4	PZ
25	Samostan i Crkva Sv. Jakova	Dubrovnik - Ploče	VI/13	PZ
25	Crkva Sv. Lazara	Dubrovnik - Ploče	VI/3	PZ
25	Crkva Sv. Spasa	Dubrovnik - Ploče	VI/14	PZ
25	Kapelica u sklopu Dječjeg Doma	Dubrovnik - Ploče	VI/10	PZ
25	Župna Crkva male Gospe	Gromača	D - H/1	PZ
25	Crkva Sv. Mihajla	Kliševo	D - F/1	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Koločep	O - A/11	PZ
25	Crkva Sv. Antuna Opata	Koločep	O - A/5	PZ
25	Crkva	Koločep	O - A/24	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Ivana Krstitelja	Koločep	O - A/17	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Srđa	Koločep	O - A/16	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Vlaha	Koločep	O - A/20	PZ
25	Crkva Sv. Trojice	Koločep	O - A/4	PZ
25	Crkva Sv. Antuna Padovanskog	Koločep	O - A/7	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Barbare - Anuncijate	Koločep	O - A/14	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Petra	Koločep	O - A/13	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Mihajla	Koločep	O - A/12	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Roka	Koločep	O - A/19	PZ
25	Župna crkva Gospe od uznesenja	Koločep	O - A/6	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Koločep	O - A/11	PZ
25	Crkva Sv. Spasa	Koločep	O - A/18	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Frana	Koločep	O - A/15	PZ
25	Crkva Sv. Duha s grobljem	Komolac	R - D/12	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Petra	Lopud	O - B/18	PZ
25	Crkva Sv. Nikole Grčkog	Lopud	O - B/22	PZ

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
25	Crkva Sv. Ilije, Sutionik	Lopud	O - B/14	PZ
25	Crkva Sv. Križa (Sv. Đurđa)	Ljubač	D - I/1	PZ
25	Crkva Sv. Spasa	Mokošica	D - I/8	PZ
25	Crkva Sv. Šimuna Jude	Mrčevo	D - D/1	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Orašac	D - G/11	PZ
25	Crkva gospe od snijega	Orašac	D - G/12	PZ
25	Crkva pohođenja blažene Djevice Marije	Orašac	D - G/13	PZ
25	Crkva Sv. Đurđa s grobljem	Orašac	D - G/10	PZ
25	Crkva Sv. Roka	Orašac	D - G/9	PZ
25	Crkva Sv. Ivan Krstitelj	Orašac	D - G/8	PZ
25	Crkva Blažene Djevice Marije od Milosrđa	Osojnik	D - K/2	PZ
25	Crkva Sv. Đurđa	Osojnik	D - K/1	PZ
25	Crkva Gospe od Zdravlja-Gospe od Vodica	Petrovo Selo	R - K/2	PZ
25	Crkva Sv. Mandaljene	Suđurađ	O - C/16	PZ
25	Crkva Sv. Đurđa i Sv. Nikole	Suđurađ	O - C	PZ
25	Crkva Sv. Petra	Šipanska Luka	O - C/7	PZ
25	Crkvica	Šipanska Luka	O - C	PZ
25	Crkva Sv. Stjepana Prvomučenika	Šipanska Luka	O - C/2	PZ
25	Crkva Sv. Kuzme i Damjana	Šumet	R - A/5	PZ
25	Crkva Sv. Trojstva	Šumet	R - A3	PZ
25	Crkva Sv. Martina	Šumet	R - A4	PZ
25	Crkva Gospe od snijega	Trsteno	D - E/9	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Trsteno	D - E/7	PZ
25	Crkva Sv. Mihajla	Trsteno	D - E/8	PZ
25	Crkva Sv. Roka	Trsteno	D - E/10	PZ
25	Crkva navještenja Marijinog	Zaton	D - J/20	PZ
25	Crkva Male Gospe	Zaton	D - J/22	PZ
25	Crkva Sv. Antuna	Zaton	D - J/21	PZ
25	Crkva Velike Gospe	Zaton	D - J/24	PZ
25	Crkva Sv. Stjepana	Zaton	D - J/19	PZ
25	Crkva Velike Gospe s grobljem	Zaton	D - J/23	PZ
26	Gradsko Groblje s kapelom Sv. Križa	Dubrovnik - Grad	IV/54	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Grad	V	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Grad	IV	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Grad	IV	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Grad	IV	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Grad	IV	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Grad	IV	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Gruž	III	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Lapad	I	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Lapad	I	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Lapad	I	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Lapad	I	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Dubrovnik - Montovjerna	II	PZ
33	Ostaci crkve Sv. Pankracija	Petrovo Selo	R - K/4	PZ
33	Vilina Špilja	Rožat	R - E/3	PZ

Evidentirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_1	Urbana cjelina Lopuda	Lopud	ev - O - B/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Brsečine	Brsečine	ev - D - C	E
12_2	Ruralna cjelina Čajkovica	Čajkovica	ev - R - C	E
12_2	Ruralna cjelina Čajkovići	Čajkovići	ev - R - G	E
12_2	Ruralna cjelina Dubravica	Dubravica	ev - D - A	E
12_2	Ruralna cjelina Bare	Dubravice	ev	E
12_2	Ruralna cjelina Bosanka	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/53	Ex
12_2	Ruralna cjelina Gromača	Gromača	ev - D - H	E
12_2	Ruralna cjelina Kliševo	Kliševo	ev - D - F	E
12_2	Ruralna cjelina Knežica	Knežica	ev - R - B	E
12_2	Ruralna cjelina Donje Čelo	Koločep	ev - O - A/I	E
12_2	Ruralna cjelina Gornje Čelo	Koločep	ev - O -A/II	E
12_2	Ruralna cjelina Komolac	Komolac	ev - R - D	Ex
12_2	Ruralna cjelina Ljubač	Ljubač	ev - D - I	E
12_2	Ruralna cjelina Mravinjac	Mravinjac	ev - D - B	E
12_2	Ruralna cjelina Ridica	Mravinjac	ev - D - B	E
12_2	Ruralna cjelina Mrčevo	Mrčevo	ev - D - D	E
12_2	Ruralna cjelina Obuljeno	Obuljeno	ev - R - H	E
12_2	Ruralna cjelina Orašac	Orašac	ev - D - G	Ex
12_2	Ruralna cjelina Osojnik	Osojnik	ev - D - K	E
12_2	Ruralna cjelina Petrovo Selo	Petrovo Selo	ev - R - K	E
12_2	Ruralna cjelina Dračevo Selo	Prijevor	ev - R -F/b	E
12_2	Ruralna cjelina Prijevor	Prijevor	ev - R -F/a	E
12_2	Ruralna cjelina Rožat	Rožat	ev - R - E	E
12_2	Ruralna cjelina Suđurađ	Suđurađ	ev - O -C/II	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Boljenovići	Sustjepan	ev - R - J/1	Ex
12_2	Ruralna cjelina Sustjepan	Sustjepan	ev - R - J	E
12_2	Ruralna cjelina Luka Šipanska	Šipanska Luka	ev - O - C/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Šumet	Šumet	ev - R - A	E
12_2	Poluurbana cjelina Trsteno	Trsteno	ev - D - E	E
12_2	Ruralna cjelina Zaton (Veliki I Mali)	Zaton	ev - D - J	E
13	Kompleks	Dubrovnik - Grad	ev - IV/12	Ex
13	Kompleks	Dubrovnik - Grad	ev - IV/118	Ex
13	Stambeni kompleks Ogresta	Dubrovnik - Grad	ev - IV/209	Ex
13	Stambeno - poslovna zgrada, Zagrebačka 9	Dubrovnik - Grad	ev - IV/147	Ex
13	Kompleks stare bolnice,A. Starlevića	Dubrovnik - Grad	ev - IV/66	Ex
13	Kompleks	Dubrovnik - Gruž	ev - III/27	Ex
13	Kompleks Kasarna	Dubrovnik - Gruž	ev - III/12	Ex
13	Kompleks Kazbek	Dubrovnik - Lapad	ev - I/51	Ex
13	Kompleks ljetnikovca Orsan	Dubrovnik - Lapad	ev - I/54	Ex
13	Ladanjsko - gospodarski sklop Sabovo	Lopud	O - B/18	E
13	Kompleks Skalini	Lopud	ev -O-B/15	Ex
13	Kompleks na Lopudu	Lopud	O - B	E
13	Kompleks u Oraščcu	Orašac	D - G	E
13	Stambeno - gospodarski kompleks	Petrovo Selo	ev - R -K/1	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks	Petrovo Selo	ev - R -K/2	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks Mirina	Petrovo Selo	ev - R -K/3	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks Prtuša	Suđurađ	ev -O-C/13	Ex
13	Gospodarski kompleks Paljevo Brdo	Suđurađ	ev -O-C/17	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks	Suđurađ	ev -O-C/12	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks Polače	Suđurađ	ev -O-C/16	Ex
13	Ladanjsko - gospodarski kompleks Getaldić	Suđurađ	ev -O-C/15	Ex
13	Stambeno - gospodarski Kompleks Prtuša	Suđurađ	O - C/46	E
13	Gospodarski kompleks	Suđurađ	O - C/40	E
13	Stambeno - gospodarski kompleks Šipun	Suđurađ	O - C/38	E
13	Ladanjsko - gospodarski kompleks Sorkočević	Suđurađ	ev -O-C/14	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks	Šipanska Luka	ev -O-C/11	Ex
22	Stambena zgrada Haller	Dubrovnik - Grad	ev - IV/114	Ex
22	Stambena zgrada, Između vrta 8	Dubrovnik - Grad	ev - IV/115	Ex
22	Stambena zgrada Pastuović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/116	Ex
22	Stambena zgrada Orlić-Miljanić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/117	Ex
22	Stambena zgrada Murati (Gjivić)	Dubrovnik - Grad	ev - IV/91	Ex
22	Stambena zgrada, A.Starčevića 28	Dubrovnik - Grad	ev - IV/90	Ex
22	Stambena zgrada Lucijanović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/119	Ex
22	Stambena zgrada, A.Starčevića 26	Dubrovnik - Grad	ev - IV/89	Ex
22	Stambena zgrada, Srednji kono 7	Dubrovnik - Grad	ev - IV/113	Ex
22	Stambena zgrada, Izvijačica 14	Dubrovnik - Grad	ev - IV/121	Ex
22	Stambena zgrada Mioviċ - Knežević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/109	Ex
22	Stambena zgrada Perić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/88	Ex
22	Stambena zgrada, M. Klaića 5	Dubrovnik - Grad	ev - IV/87	Ex
22	Stambena zgrada Miličić- Jurišić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/86	Ex
22	Stambena zgrada Mulić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/122	Ex
22	Stambena zgrada, Izvijačica 7	Dubrovnik - Grad	ev - IV/120	Ex
22	Stambena zgrada Tioco - Petković	Dubrovnik - Grad	ev - IV/93	Ex
22	Stambena zgrada Svilokos (Pavlilo)	Dubrovnik - Grad	ev - IV/95	Ex
22	Stambena zgrada, Istarska 4 I 6	Dubrovnik - Grad	ev - IV/96	Ex
22	Stambena zgrada, Izvijačica 8	Dubrovnik - Grad	ev - IV/123	Ex
22	Stambeni niz A.Starčevića 36	Dubrovnik - Grad	ev - IV/97	Ex
22	Stambena zgrada Hladilo Istarska 3	Dubrovnik - Grad	ev - IV/98	Ex
22	Stambena zgrada Ucović, A. Starčevića 40	Dubrovnik - Grad	ev - IV/99	Ex
22	Stambena zgrada Drašković (Belotti)	Dubrovnik - Grad	ev - IV/100	Ex
22	Stambena zgrada, Uz Posat 11	Dubrovnik - Grad	ev - IV/111	Ex
22	Stambena zgrada, Villa Radojka	Dubrovnik - Grad	ev - IV/102	Ex
22	Stambena zgrada, Villa Sunčanica Matijević- Kala	Dubrovnik - Grad	ev - IV/94	Ex
22	Stambena zgrada Kolić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/103	Ex
22	Stambena zgrada Ucović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/104	Ex
22	Stambena zgrada Pitarević (Amerling)	Dubrovnik - Grad	ev - IV/105	Ex
22	Stambena zgrada Richter - Ratković - Salatić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/106	Ex
22	Stambena zgrada Kisić - Vrenko	Dubrovnik - Grad	ev - IV/107	Ex
22	Stambena zgrada, Đ.Pulić 4	Dubrovnik - Grad	ev - IV/108	Ex
22	Stambena zgrada, Anice Bošković	Dubrovnik - Grad	ev - IV/92	Ex
22	Stambena zgrada Škero	Dubrovnik - Grad	ev - IV/101	Ex
22	Stambeni niz, B.Bogišića 33	Dubrovnik - Grad	ev - IV/154	Ex
22	Stambena zgrada Vragolov	Dubrovnik - Grad	ev - IV/141	Ex
22	Stambena zgrada, P. Budmani 22	Dubrovnik - Grad	ev - IV/145	Ex
22	Stambena zgrada Katičić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/146	Ex
22	Stambena zgrada Tripalo	Dubrovnik - Grad	ev - IV/148	Ex
22	Stambena zgrada Ferrera	Dubrovnik - Grad	ev - IV/149	Ex
22	Stambena zgrada Marinović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/150	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
22	Stambena zgrada Tomšić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/151	Ex
22	Stambeni niz, P. Budmani 16	Dubrovnik - Grad	ev - IV/143	Ex
22	Stambena zgrada Menegelo - Alimović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/153	Ex
22	Stambena zgrada, Od Graca 10	Dubrovnik - Grad	ev - IV/59	Ex
22	Stambena zgrada Ristić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/155	Ex
22	Stambena zgrada Gjaja s kapelom	Dubrovnik - Grad	ev - IV/156	Ex
22	Stambena zgrada Janlić - Mratović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/157	Ex
22	Stambena zgrada Prnjatović -Gojević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/158	Ex
22	Stambena zgrada Jurica	Dubrovnik - Grad	ev - IV/159	Ex
22	Stambena zgrada, F.Antice 6	Dubrovnik - Grad	ev - IV/160	Ex
22	Dvojna stambena zgrada Đuratović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/161	Ex
22	Dvojna stambena zgrada Burđelez	Dubrovnik - Grad	ev - IV/162	Ex
22	Stambena zgrada Lujak	Dubrovnik - Grad	ev - IV/152	Ex
22	Stambena zgrada Sesa	Dubrovnik - Grad	ev - IV/134	Ex
22	Stambena zgrada Šikić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/125	Ex
22	Stambena zgrada Regjo	Dubrovnik - Grad	ev - IV/126	Ex
22	Stambena zgrada Brangiolica	Dubrovnik - Grad	ev - IV/127	Ex
22	Stambena zgrada Kušec	Dubrovnik - Grad	ev - IV/128	Ex
22	Stambena zgrada Katić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/129	Ex
22	Stambena zgrada Butigan	Dubrovnik - Grad	ev - IV/130	Ex
22	Stambena zgrada Sokolović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/131	Ex
22	Stambena zgrada Kolovrat	Dubrovnik - Grad	ev - IV/144	Ex
22	Stambena zgrada Vidlilka	Dubrovnik - Grad	ev - IV/133	Ex
22	Stambena zgrada Berdović - Barbić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/124	Ex
22	Stambena zgrada Iveta	Dubrovnik - Grad	ev - IV/135	Ex
22	Stambena zgrada Baral - Radić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/136	Ex
22	Stambena zgrada Brbora	Dubrovnik - Grad	ev - IV/137	Ex
22	Stambena zgrada Stanilić - Garić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/138	Ex
22	Stambena zgrada Capurso	Dubrovnik - Grad	ev - IV/139	Ex
22	Stambena zgrada Baral	Dubrovnik - Grad	ev - IV/140	Ex
22	Stambena zgrada Škrabalo	Dubrovnik - Grad	ev - IV/85	Ex
22	Stambena zgrada Stjepović - Kesovija	Dubrovnik - Grad	ev - IV/142	Ex
22	Stambena zgrada Kulušić , Klepo	Dubrovnik - Grad	ev - IV/132	Ex
22	Stambena zgrada Dulić - Milostić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/36	Ex
22	Stambena zgrada, F.Bulića 1	Dubrovnik - Grad	ev - IV/45	Ex
22	Stambena zgrada Martić, od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/29	Ex
22	Stambena zgrada Bronzan, Sv. Đurđa 2	Dubrovnik - Grad	ev - IV/3	Ex
22	Stambena zgrada, Od Tabakarije 2	Dubrovnik - Grad	ev - IV/30	Ex
22	Stambena zgrada, Od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/31	Ex
22	Stambena zgrada, Od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/32	Ex
22	Stambena zgrada Ivanović - Roter, Od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/33	Ex
22	Stambena zgrada Žiškar, F. Antice 4	Dubrovnik - Grad	ev - IV/27	Ex
22	Stambena zgrada Likato - Juvančić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/35	Ex
22	Stambena zgrada Svilokos - Matić, F. Antice 2	Dubrovnik - Grad	ev - V/26	Ex
22	Stambena zgrada Lovrenc - Marić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/37	Ex
22	Stambena zgrada Alković	Dubrovnik - Grad	ev - IV/38	Ex
22	Stambena zgrada Derikuska - Sambrailo	Dubrovnik - Grad	ev - IV/39	Ex
22	Stambena zgrada Gjenero	Dubrovnik - Grad	ev - IV/4	Ex
22	Stambena zgrada Demović- Šulić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/40	Ex
22	Stambena zgrada Marević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/41	Ex
22	Stambena zgrada Ivanović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/42	Ex
22	Stambena zgrada, od Graca 4	Dubrovnik - Grad	ev - IV/60	Ex
22	Stambena zgrada Likato, od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/34	Ex
22	Stambena zgrada Brunsko, od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/18	Ex
22	Stambena zgrada Marčinko, Sv. Đurđa 9	Dubrovnik - Grad	ev - IV/9	Ex
22	Stambena zgrada Matić,Sv. Đurđa 3	Dubrovnik - Grad	ev - IV/1	Ex
22	Stambena zgrada Marić, Sv. Đurđa 18	Dubrovnik - Grad	ev - IV/10	Ex
22	Stambena zgrada, Sv. Đurđa 16	Dubrovnik - Grad	ev - IV/11	Ex
22	Stambena zgrada Arsete, Sv. Đurđa 5 i 7	Dubrovnik - Grad	ev - IV/13	Ex
22	Stambena zgrada, Sv. Đurđa 9	Dubrovnik - Grad	ev - IV/14	Ex
22	Stambena zgrada Zeuc, Sv. Đurđa 11	Dubrovnik - Grad	ev - IV/15	Ex
22	Stambena zgrada Bresler, Od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/28	Ex
22	Stambena zgrada, Od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/17	Ex
22	Stambena zgrada Pehovac - Kelez - Ivanović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/46	Ex
22	Stambena zgrada Berdović, Od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/19	Ex
22	Stambena zgrada Božović - Benusi, Sv. Đurđa 4	Dubrovnik - Grad	ev - IV/2	Ex
22	Stambena zgrada Sentić - Bogdanović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/20	Ex
22	Stambena zgrada Mihaljević, Od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/21	Ex
22	Stambena zgrada Kralj, Od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/22	Ex
22	Stambena zgrada Kosmaj, Od Tabakarije	Dubrovnik - Grad	ev - IV/23	Ex
22	Stambeni niz, I.Kukuljevića 9	Dubrovnik - Grad	ev - IV/24	Ex
22	Stambeni niz, I.Kukuljevića 3	Dubrovnik - Grad	ev - IV/25	Ex
22	Stambena zgrada, F.Antice 6	Dubrovnik - Grad	ev - IV/16	Ex
22	Zgrada pošte, A.Starčevića	Dubrovnik - Grad	ev - IV/76	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
22	Stambena zgrada, F.Bulića 7 i 9	Dubrovnik - Grad	ev - IV/43	Ex
22	Zgrada bivšeg suda F. Bulića 6	Dubrovnik - Grad	ev - IV/68	Ex
22	Stambena zgrada, na Pilama	Dubrovnik - Grad	ev - IV/69	Ex
22	Stambena zgrada Obradović, Sv. Đurđa 5	Dubrovnik - Grad	ev - IV/7	Ex
22	Stambena zgrada Restoran Ocean, na Pilama	Dubrovnik - Grad	ev - IV/70	Ex
22	Stambena zgrada Krekić - Matičević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/71	Ex
22	Stambeni objekt Ralić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/72	Ex
22	Stambena zgrada, A.Starčevića	Dubrovnik - Grad	ev - IV/65	Ex
22	Stambena zgrada Pedrini - Menšik, Između vrta 17	Dubrovnik - Grad	ev - IV/75	Ex
22	Stambena zgrada, A.Starčevića	Dubrovnik - Grad	ev - IV/64	Ex
22	Stambena zgrada	Dubrovnik - Grad	ev - IV/77	Ex
22	Zgrada dječjeg vrtića	Dubrovnik - Grad	ev - IV/78	Ex
22	Stambena zgrada Barišić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/79	Ex
22	Stambena zgrada Žuvela - Đurković	Dubrovnik - Grad	ev - IV/8	Ex
22	Stambena zgrada, B.Bogišića 7	Dubrovnik - Grad	ev - IV/80	Ex
22	Stambena zgrada Kovačević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/81	Ex
22	Stambena zgrada, M. Klaića 6	Dubrovnik - Grad	ev - IV/82	Ex
22	Stambena zgrada, M. Klaića	Dubrovnik - Grad	ev - IV/83	Ex
22	Stambeni niz, Između vrta 1	Dubrovnik - Grad	ev - IV/73	Ex
22	Stambena zgrada Gjuka	Dubrovnik - Grad	ev - IV/56	Ex
22	Poslovna zgrada, A. Starčevića 21	Dubrovnik - Grad	ev - IV/47	Ex
22	Stambena zgrada, A.Starčevića 15	Dubrovnik - Grad	ev - IV/48	Ex
22	Stambeni niz, A.Starčevića 9	Dubrovnik - Grad	ev - IV/49	Ex
22	Stambena zgrada Kljunak-Ivanković	Dubrovnik - Grad	ev - IV/5	Ex
22	Stambena zgrada, U Pilama 8	Dubrovnik - Grad	ev - IV/50	Ex
22	Stambena zgrada, U Pilama 6	Dubrovnik - Grad	ev - IV/52	Ex
22	Stambena zgrada, U Pilama 8	Dubrovnik - Grad	ev - IV/53	Ex
22	Učiteljska škola, Preparandija, F. Bulića 6	Dubrovnik - Grad	ev - IV/67	Ex
22	Stambena Zgrada, I.Kukuljevića 2	Dubrovnik - Grad	ev - IV/55	Ex
22	Stara zgrada rodilišta, Ex Sanatorij Mladinov	Dubrovnik - Grad	ev - IV/84	Ex
22	Stambena zgrada, Dječji vrtić, I.Kukuljevića 12	Dubrovnik - Grad	ev - IV/57	Ex
22	Stambena zgrada, Ženski đački dom, A. Starčevića	Dubrovnik - Grad	ev - IV/58	Ex
22	Stambena zgrada, Uz Posat	Dubrovnik - Grad	ev - IV/112	Ex
22	Stambena zgrada Carević - Novak - Cvitan, A. Starčević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/6	Ex
22	Stambena zgrada Tušup - Brailo	Dubrovnik - Grad	ev - IV/163	Ex
22	Stambena zgrada, Od Graca 2	Dubrovnik - Grad	ev - IV/61	Ex
22	Stambena zgrada, A. Starčevića	Dubrovnik - Grad	ev - IV/62	Ex
22	Stambena zgrada Brković, A. Starčevića	Dubrovnik - Grad	ev - IV/63	Ex
22	Stambena zgrada, I.Kukuljevića 4	Dubrovnik - Grad	ev - IV/54	Ex
22	Stambena zgrada Perović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/206	Ex
22	Stambena zgrada, Zagrebačka	Dubrovnik - Grad	ev - IV/198	Ex
22	Stambena zgrada, A.Boškovića 22	Dubrovnik - Grad	ev - IV/214	Ex
22	Stambena zgrada, Villa Lucija	Dubrovnik - Grad	ev - IV/213	Ex
22	Stambena zgrada Kurajica	Dubrovnik - Grad	ev - IV/212	Ex
22	Stambena zgrada Mekišić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/211	Ex
22	Stambena zgrada, Od Križa 2	Dubrovnik - Grad	ev - IV/210	Ex
22	Ostaci ljetnikovca Bete I	Dubrovnik - Grad	ev - IV/216	Ex
22	Stambena zgrada Vuletić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/207	Ex
22	Ljetnikovac Bete II	Dubrovnik - Grad	ev - IV/217	Ex
22	Stambena zgrada Radeljević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/205	Ex
22	Stambena zgrada Jakobušić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/203	Ex
22	Stambena zgrada Gornji Kono16	Dubrovnik - Grad	ev - IV/202	Ex
22	Stambena zgrada Zvone	Dubrovnik - Grad	ev - IV/201	Ex
22	Stambena zgrada Surić - Roglić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/200	Ex
22	Stambena zgrada Jančić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/199	Ex
22	Stambena zgrada Kovačević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/208	Ex
22	Stambena zgrada Natali - Bona	Dubrovnik - Grad	ev - IV/227	Ex
22	Stambena zgrada Otašević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/164	Ex
22	Stambena zgrada Mikulić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/234	Ex
22	Stambena zgrada Job	Dubrovnik - Grad	ev - IV/233	Ex
22	Stambena zgrada Bacelj	Dubrovnik - Grad	ev - IV/232	Ex
22	Stambena zgrada Zerdo	Dubrovnik - Grad	ev - IV/231	Ex
22	Stambena zgrada s kapelom Ivanišević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/230	Ex
22	Stambena zgrada Stulli - Mašera	Dubrovnik - Grad	ev - IV/215	Ex
22	Stambena zgrada Bijelić - Klajić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/228	Ex
22	Stambena zgrada, Kolin - Dabrović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/110	Ex
22	Stambena zgrada samostana "Službenica Milosrđa"	Dubrovnik - Grad	ev - IV/226	Ex
22	Stambena zgarada Vranac - Magdić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/222	Ex
22	Stambena zgrada Monić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/221	Ex
22	Stambena zgrada Zaninović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/220	Ex
22	Stambena zgrada Nadramija	Dubrovnik - Grad	ev - IV/219	Ex
22	Stambena zgrada Hope	Dubrovnik - Grad	ev - IV/218	Ex
22	Stambena zgrada, I.Matijaševića	Dubrovnik - Grad	ev - IV/229	Ex
22	Stambena zgrada Matijašević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/170	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
22	Stambena zgrada Pende	Dubrovnik - Grad	ev - IV/180	Ex
22	Stambena zgrada Ciganović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/179	Ex
22	Stambena zgrada, Strma 7	Dubrovnik - Grad	ev - IV/178	Ex
22	Stambena zgrada Ivušić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/177	Ex
22	Stambena zgrada Grgurević	Dubrovnik - Grad	ev - IV/176	Ex
22	Stambena zgrada Belin	Dubrovnik - Grad	ev - IV/175	Ex
22	Stambena zgrada Kristović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/181	Ex
22	Stambena zgrada Perić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/172	Ex
22	Stambena zgrada Mašanović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/173	Ex
22	Stambena zgrada Matković	Dubrovnik - Grad	ev - IV/169	Ex
22	Stambena zgrada Đukić - Pejović	Dubrovnik - Grad	ev - IV/168	Ex
22	Stambena zgrada, Plješka 5.7	Dubrovnik - Grad	ev - IV/167	Ex
22	Stambena zgrada, Ulica Ob	Dubrovnik - Grad	ev - IV/44	Ex
22	Stambena zgrada Zlošilo	Dubrovnik - Grad	ev - IV/165	Ex
22	Stambena zgrada Dražić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/197	Ex
22	Stambena zgrada, B.Shawa 4	Dubrovnik - Grad	ev - IV/174	Ex
22	Stambena zgrada Perović - Barzut	Dubrovnik - Grad	ev - IV/190	Ex
22	Stambena zgrada Urban	Dubrovnik - Grad	ev - IV/195	Ex
22	Stambena zgrada Bragulin	Dubrovnik - Grad	ev - IV/171	Ex
22	Dvojna stambena zgrada, B.Shawa 1 i 11	Dubrovnik - Grad	ev - IV/182	Ex
22	Stambena zgrada Dominković	Dubrovnik - Grad	ev - IV/194	Ex
22	Stambena zgrada Lovrić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/193	Ex
22	Stambena zgrada Vukić - Jakopljan	Dubrovnik - Grad	ev - IV/192	Ex
22	Stambena zgrada Dadić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/191	Ex
22	Stambena zgrada Kulušić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/189	Ex
22	Stambena zgrada Milovčić	Dubrovnik - Grad	ev - IV/186	Ex
22	Stambena zgrada Fabris	Dubrovnik - Grad	ev - IV/183	Ex
22	Stambena zgrada, Gornji Kono	Dubrovnik - Grad	ev - IV/185	Ex
22	Stambena zgrada Polanda	Dubrovnik - Grad	ev - IV/187	Ex
22	Stambena zgrada Lazo	Dubrovnik - Grad	ev - IV/188	Ex
22	Stambena zgrada Lampara	Dubrovnik - Grad	ev - IV/196	Ex
22	Stambena zgrada, Gornji Kono	Dubrovnik - Grad	ev - IV/184	Ex
22	Zgrada lučke kapetanije, Gruška Obala 32	Dubrovnik - Gruž	ev - III/38	Ex
22	Stambena zrada, S.Radića 18	Dubrovnik - Gruž	ev - III/30	Ex
22	Ex ljetnikovac, Upravna zgrada Radeljević	Dubrovnik - Gruž	ev - III/24	Ex
22	Stambena zgrada, S.S.Kranjčevića 10	Dubrovnik - Gruž	ev - III/22	Ex
22	Upravna zgrada J. P. Libertas	Dubrovnik - Gruž	ev - III/20	Ex
22	Stambena zgrada S.Kranjčevića	Dubrovnik - Gruž	ev - III/23	Ex
22	Stambena zgrada, S.Radića 13	Dubrovnik - Gruž	ev - III/25	Ex
22	Stambena zgrada Lilipska Ulica	Dubrovnik - Gruž	ev - III/21	Ex
22	Stambena zgrada Bogdanović	Dubrovnik - Gruž	ev - III/26	Ex
22	Stambena zgrada Krtica	Dubrovnik - Gruž	ev - III/2	Ex
22	Zgrada Osnovne škole "Ivan Gundulić"	Dubrovnik - Gruž	ev - III/28	Ex
22	Stambena zgrada, Gruž	Dubrovnik - Gruž	ev - III/29	Ex
22	Stambena zgrada Lonza, Šipanska Ulica 6	Dubrovnik - Gruž	ev - III/3	Ex
22	Stambena zgrada, S.Radića 19	Dubrovnik - Gruž	ev - III/31	Ex
22	Stambena zgrada, S.Radića 20	Dubrovnik - Gruž	ev - III/32	Ex
22	Stambena zgrada Korda, S. Radića 22	Dubrovnik - Gruž	ev - III/33	Ex
22	Stambena zgrada Kljunak, Od Škara 3	Dubrovnik - Gruž	ev - III/34	Ex
22	Stambena zgrada, S.Radića 25	Dubrovnik - Gruž	ev - III/35	Ex
22	Stambeni niz, Gruška Obala 26, 27, 28, 29	Dubrovnik - Gruž	ev - III/37	Ex
22	Stambena zgrada, Šipanska 11	Dubrovnik - Gruž	ev - III/7	Ex
22	Stambena zgrada, Gruž	Dubrovnik - Gruž	ev - III/19	Ex
22	Stambena zgrada Lukšić	Dubrovnik - Gruž	ev - III/17	Ex
22	Stambena zgrada, Gruška Obala 38, Uz ljetnikovac	Dubrovnik - Gruž	ev - III/39	Ex
22	Stambena zgrada Lešević, Kantafig	Dubrovnik - Gruž	ev - III/4	Ex
22	Stambena zgrada Vekarić - Miš, Jakljanska	Dubrovnik - Gruž	ev - III/5	Ex
22	Stambena zgrada, Koritska	Dubrovnik - Gruž	ev - III/6	Ex
22	Stambena zgrada, Radnilka1	Dubrovnik - Gruž	ev - III/36	Ex
22	Stambena zgrada, Od Gale 5	Dubrovnik - Gruž	ev - III/10	Ex
22	Stambena zgrada, A.Hebranga 45	Dubrovnik - Gruž	ev - III/18	Ex
22	Stambeni niz, Šipčine 16, 18, 20, 22	Dubrovnik - Gruž	ev - III/16	Ex
22	Stambena zgrada Šoletić	Dubrovnik - Gruž	ev - III/1	Ex
22	Stambena zgrada, Šipčine 2 I 4	Dubrovnik - Gruž	ev - III/14	Ex
22	Stambena zgrada, Put Republike	Dubrovnik - Gruž	ev - III/13	Ex
22	Stambena zgrada, Od Gale 17	Dubrovnik - Gruž	ev - III/11	Ex
22	Stambena zgrada na Lapadskoj obali	Dubrovnik - Lapad	ev - I/28	Ex
22	Stambena zgrada u Dalmatinskoj ulici	Dubrovnik - Lapad	ev - I/28	Ex
22	Stambena zgrada Murati	Dubrovnik - Lapad	ev - I/27	Ex
22	Stambena zgrada Bukvić - Kolumbić	Dubrovnik - Lapad	ev - I/26	Ex
22	Hotel Komodor	Dubrovnik - Lapad	ev - I/24	Ex
22	Stambena zgrada iza hotela Komodor	Dubrovnik - Lapad	ev - I/23	Ex
22	Stambena zgrada HAZ-U	Dubrovnik - Lapad	ev - I/30	Ex
22	Ljetnikovac Beneša - Medarevo	Dubrovnik - Lapad	ev - I/4	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
22	Ljetnikovac Miletić	Dubrovnik - Lapad	ev - I/35	Ex
22	Stambena zgrada Jarak	Dubrovnik - Lapad	ev - I/21	Ex
22	Stambena zgrada Matijević - Bilić	Dubrovnik - Lapad	ev - I/20	Ex
22	Stambena zgrada Njirić	Dubrovnik - Lapad	ev - I/22	Ex
22	Stambena zgrada Mitrović	Dubrovnik - Lapad	ev - I/31	Ex
22	Stambena zgrada Gjivoje - Hanlević	Dubrovnik - Lapad	ev - I/19	Ex
22	Stambena zgrada Svilokos	Dubrovnik - Lapad	ev - I/33	Ex
22	Stambena zgrada južno od ljetnikovca Benessa	Dubrovnik - Lapad	ev - I/6	Ex
22	Stambena zgrada - Lapadska obala 10	Dubrovnik - Lapad	ev - I/36	Ex
22	Stambeni niz na Lapadskoj obali 12, 13, 14 I 15	Dubrovnik - Lapad	ev - I/37	Ex
22	Stambena zgrada Krile na Lapadskoj obali 17	Dubrovnik - Lapad	ev - I/38	Ex
22	Stambena zgrada Krile na Lapadskoj obali 20	Dubrovnik - Lapad	ev - I/39	Ex
22	Stambena zgrada Antunica	Dubrovnik - Lapad	ev - I/40	Ex
22	Ljetnikovac Giorgi	Dubrovnik - Lapad	ev - I/41	Ex
22	Hotel Lapad	Dubrovnik - Lapad	ev - I/42	Ex
22	Ljetnikovac Kapelana (Pucić-Pitarević)	Dubrovnik - Lapad	ev - I/43	Ex
22	Villa Eliza	Dubrovnik - Lapad	ev - I/32	Ex
22	Ljetnikovac Pitarević	Dubrovnik - Lapad	ev - I/44	Ex
22	Villa New Zeland	Dubrovnik - Lapad	ev - I/8	Ex
22	Villa Erica	Dubrovnik - Lapad	ev - I/9	Ex
22	Stambena zgrada Putica	Dubrovnik - Lapad	ev - I/7	Ex
22	Stambena zgrada Ban	Dubrovnik - Lapad	ev - I/16	Ex
22	Zgrada Pomorske škole	Dubrovnik - Lapad	ev - I/58	Ex
22	Stambena zgrada Bravalić	Dubrovnik - Lapad	ev - I/46	Ex
22	Stambena zgrada Krampus	Dubrovnik - Lapad	ev - I/47	Ex
22	Stambena zgrada Trojanović	Dubrovnik - Lapad	ev - I/48	Ex
22	Stambena zgrada Oberster	Dubrovnik - Lapad	ev - I/45	Ex
22	Stambena zgrada u ulici Između Ribnjaka 9	Dubrovnik - Lapad	ev - I/49	Ex
22	Villa Banac	Dubrovnik - Lapad	ev - I/11	Ex
22	Stambena zgrada Zajec	Dubrovnik - Lapad	ev - I/52	Ex
22	Villa Flora	Dubrovnik - Lapad	ev - I/10	Ex
22	Hotel Zagreb	Dubrovnik - Lapad	ev - I/55	Ex
22	Stambena zgrada Šumenković	Dubrovnik - Lapad	ev - I/17	Ex
22	Hotel Sumartin	Dubrovnik - Lapad	ev - I/56	Ex
22	Stambena zgrada Frka	Dubrovnik - Lapad	ev - I/57	Ex
22	Pansion Dalmacija	Dubrovnik - Lapad	ev - I/14	Ex
22	Stambena zgrada Gjik	Dubrovnik - Lapad	ev - I/13	Ex
22	Zgrada Jedriličarskog kluba "Orsan"	Dubrovnik - Lapad	ev - I/53	Ex
22	Villa Wolf	Dubrovnik - Lapad	ev - I/12	Ex
22	Stambeni niz Putica - Dragičević	Dubrovnik - Lapad	ev - I/15	Ex
22	Stambena zgrada Miličić	Dubrovnik - Lapad	ev - I/18	Ex
22	Stambena zgrada na Lapadskoj obali 24 i E.Kumilića	Dubrovnik - Lapad	ev - I/50	Ex
22	Dom zdravlja Dubrovnik	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/2	Ex
22	Stambena zgrada Begović	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/13	Ex
22	Stambena zgrada A.Starčevića 79	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/12	Ex
22	Stambena zgrada A.Starčevića 71	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/11	Ex
22	Stambena zgrada Ružier - Stanović	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/10	Ex
22	Vila Ružica	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/9	Ex
22	Stambena zgrada P.Rudenjaka 4	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/8	Ex
22	Villa Šipan	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/7	Ex
22	Villa Palma, zgrada Policijske Uprave	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/6	Ex
22	Stambena zgrada A.Starlevića 72 I 74	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/5	Ex
22	Stambena zgrada na Putu Republike 1	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/4	Ex
22	Stambena zgrada Cvinar	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/3	Ex
22	Stambena zgrada N.Tesle 14	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/14	Ex
22	Stambena zgrada Pešević - Đurđević	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/36	Ex
22	Stambena zgrada Ex Hotel Victorija	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/12	Ex
22	Zgrada Gimnazije	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/38	Ex
22	Stambena zgrada Svilokos	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/23	Ex
22	Stambena zgrada Šutić	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/22	Ex
22	Stambena zgrada Linardović	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/21	Ex
22	Stambena zgrada Lonza - Sessa	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/20	Ex
22	Stambena zgrada Radulović	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/19	Ex
22	Ugostiteljska škola	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/18	Ex
22	Depadance hotela Argentina	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/17	Ex
22	Stambena zgrada Kara - Lipanovič - Legeny	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/16	Ex
22	Stambena zgrada Pavića - Ivanković	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/15	Ex
22	Stambena zgrada	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/25	Ex
22	Dječiji Dom "Maslina"	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/13	Ex
22	Stambena zgrada Šačić - Martinić	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/26	Ex
22	Stambena zgrada Aleksić	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/11	Ex
22	Stambena zgrada	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/10	Ex
22	Villa Dubrovnik	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/9	Ex
22	Hotel Argentina	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/8	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
22	Stambena zgrada Villa Orsula	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/7	Ex
22	Hotel Excelsior, Stari Dio	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/6	Ex
22	Stambena zgrada "Glasija"	Dubrovnik - Ploče	ev -VI/5	Ex
22	Stambena zgrada Škobalj	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/4	Ex
22	Stambena zgrada, Ploče - Sv. Jakov - Bosanka	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/3	Ex
22	Stambena zgrada Burđelez	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/2	Ex
22	Stambena zgrada Kojaković	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/1	Ex
22	Stambena zgrada Luve	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/14	Ex
22	Stambena zgrada Škerlj	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/40	Ex
22	Stambena zgrada Villa Jadranka	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/52	Ex
22	Stambena zgrada Villa Regenhart	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/51	Ex
22	Stambena zgrada	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/50	Ex
22	Stambeni niz	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/49	Ex
22	Stambeni niz	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/48	Ex
22	Stambeni niz	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/47	Ex
22	Stambena zgrada	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/46	Ex
22		Dubrovnik - Ploče	ev - VI/45	Ex
22		Dubrovnik - Ploče	ev - VI/44	Ex
22	Stambena zgrada	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/43	Ex
22	Stambena zgrada Berničević - Mrlais	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/24	Ex
22	Stambeni niz	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/41	Ex
22	Stambena zgrada Duper	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/39	Ex
22	Dvojna stambena zgrada Kalaš	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/37	Ex
22	Stambena zgrada Invernizzi - Vidak	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/35	Ex
22	Stambena zgrada Hope - Šundrica	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/34	Ex
22	Stambena zgrada Račić	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/32	Ex
22	Stambena zgrada	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/31	Ex
22	Stambena zgrada Grbić	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/30	Ex
22	Stambena zgrada Roxy	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/29	Ex
22	Stambena zgrada Poković	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/28	Ex
22	Stambena zgrada Villa Martechini	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/27	Ex
22	Dvojna stambena zgrada Bruer - Knego	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/42	Ex
22	Ostaci ljetnikovca Gundulić	Kliševo	ev - D -F/1	Ex
22	Stambena kuća Lisičić	Lopud	ev -O-B/12	Ex
22	Stambena kuća Kohn	Lopud	ev -O-B/13	Ex
22	Stambena zgrada Divjak s kulom	Lopud	ev -O-B/1	Ex
22	Stambena kuća Krstelj	Lopud	ev -O-B/11	Ex
22	Palača Mayneri - Đorđić	Lopud	ev -O - B/2	Ex
22	Kuća Brautić	Lopud	ev -O - B/3	Ex
22	Ladanjsko - gospodarski objekt Sabovo	Lopud	ev -O - B/5	Ex
22	Stambena zgrada Maretić	Orašac	ev -D - G/1	Ex
22	Stambena zgrada Katić - Natali	Orašac	ev -D - G/2	Ex
22	Ljetnikovac Skočibuha - Cvjetković	Suđurađ	ev -O - C/4	Ex
22	Ljetnikovac Kaboga s crkvom Sv. Marije od navještenja	Suđurađ	D/1	E
22	Ljetnikovac Kaboga s crkvom Sv. Marije od navještenja	Suđurađ - Otok Ruda	ev -O - D/1	Ex
22	Ljetnikovac Gradi	Šipanska Luka	ev -O - C/2	Ex
22	Ljetnikovac Gradi	Šipanska Luka	O - C/3	E
22	Ljetnikovac Sorkočević	Šipanska Luka	O - C/21	E
22	Ljetnikovac Lucari	Šipanska Luka	ev -O - C/1	Ex
22	Stambena zgrada Fiorenini	Zaton	ev - D - J/1	Ex
23	Kula na Benešinom rtu	Lopud	ev -O-B/17	Ex
24	Baterija Olipa	Broce-O.Olipa	ev -O - E/2	Ex
24	Svjetionik	Broce-O.Olipa	ev -O - E/1	Ex
24	Pomoćna zgrada, U Pilama 4	Dubrovnik - Grad	ev - IV/51	Ex
24	Solska Baza, Gruška obala 41	Dubrovnik - Gruž	ev - III/40	Ex
24	Duhanska stanica	Dubrovnik - Gruž	ev - III/15	Ex
24	Orsan ljetnikovca Miletić	Dubrovnik - Lapad	ev - I/34	Ex
24	Poslovna prizemna zgrada	Dubrovnik - Ploče	ev - VI/33	Ex
24	Gospodarski objekt, Polače	Suđurađ	O - C/49	E
24	Baterija Ruda	Suđurađ - O.Ruda	ev -O - D/3	Ex
25	Crkva Sv. Đurđa	Brsečine	ev -D - C/1	E
25	Crkva Sv. Spasa s grobljem	Brsečine	ev -D - C/2	E
25	Samostan milosrdnih sestara, I. Kukuljevića 15	Dubrovnik - Grad	ev - IV/44	Ex
25	Sakralni kompleks Muslimanskog groblja	Dubrovnik - Grad	ev - IV/225	Ex
25	Kapela Sv. Ane	Dubrovnik - Grad	ev - IV/204	Ex
25	Pravoslavna crkva Sv. Đurđa s grobljem	Dubrovnik - Grad	ev - IV/166	Ex
25	Sakralni kompleks pravoslav. roblja s crkvom Sv. Arhanđela Mihajla	Dubrovnik - Grad	ev - IV/224	Ex
25	Sakralni kompleks Tri crkve	Dubrovnik - Grad	ev - IV/223	Ex
25	Crkva Sv. Feliksa sa stambenom zgradom, Između vrta	Dubrovnik - Grad	ev - IV/74	Ex
25	Ostaci crkve, Kod pekare Kisić	Dubrovnik - Gruž	ev - III/9	Ex
25	Crkva Sv. Marije Lurdske	Dubrovnik - Gruž	ev - III/8	Ex
25	Crkvica "Mater Dolorosa"	Dubrovnik - Lapad	ev - I/25	Ex
25	Kapelica Sv. Nikole u sklopu kompleksa Benessa	Dubrovnik - Lapad	ev - I/5	Ex
25	Ostaci crkve Sv. Ivana U uvali	Dubrovnik - Lapad	ev - I/3	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
25	Ostaci crkve Sv. Martina	Dubrovnik - Lapad	ev - I/1	Ex
25	Ostaci crkve Sv. Marije Magdalene	Dubrovnik - Lapad	ev - I/2	Ex
25	Crkva Gospinog porođenja	Gromača	ev -D - H/1	E
25	Crkva	Lopud	O - B/34	E
25	Crkva Sv. Vida	Lopud	ev -O - B/9	Ex
25	Crkva Sv. Leonarda	Lopud	ev -O - B/8	Ex
25	Ostaci crkve Sv. Maura	Lopud	ev -O - B/7	Ex
25	Crkva - Kula Sv. Roka	Lopud	ev -O - B/6	Ex
25	Crkva Sv. Duha	Lopud	ev -O-B/14	Ex
25	Crkva	Lopud	O - B/33	E
25	Crkva	Lopud	O - B/26	E
25	Kapela Sv. Jeronima	Lopud	ev -O - B/4	E
25	Crkva Sv. Luke	Lopud	ev -O-B/10	Ex
25	Crkva	Lopud	O - B/27	E
25	Crkva Sv. Stjepana u Riđici	Mravinjac	ev -D - B/3	E
25	Crkva Sv. Nikole	Mravinjac	ev -D - B/2	E
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja sa stećcima	Mravinjac	ev -D - B/1	E
25	Crkva Sv. Ilije	Osojnik	ev -D - K/2	E
25	Crkva Sv. Ane	Osojnik	ev -D - K/1	E
25	Ruševine Dominikanskog samostana	Suđurađ	D/2	E
25	Crkva Sv. Antuna	Suđurađ	ev -O - C/6	Ex
25	Ostaci Crkve Sv. Ilije	Suđurađ	ev -O - C/7	Ex
25	Ostaci Crkve Sv. Andrije	Suđurađ	ev -O - C/9	Ex
25	Ruševina Dominikanskog samostana	Suđurađ - O.Ruda	ev -O - D/2	Ex
25	Crkva Sv. Marka	Šipanska Luka	O - C/11	E
25	Crkva Sv. Izidora	Šipanska Luka	O - C/54	E
25	Crkva Sv. Antuna	Šipanska Luka	ev -O - C/3	Ex
25	Crkva Sv. Marka	Šipanska Luka	ev -O - C/5	Ex
25	Crkva Sv. Izidora	Šipanska Luka - Otok Jakljan	ev -O-C/10	Ex
25	Crkva Sv. Pankracija	Šipanska Luka - Otok Jakljan	ev -O - C/8	Ex
25	Ostaci crkve Sv. Trojice	Zaton	ev - D - J/3	E
25	Crkva Sv. Rafaela	Zaton	ev - D - J/2	Ex
26	Vojno groblje	Dubrovnik - Montovjerna	ev - II/1	Ex
27	Kameni Križ - Granični kameni	Orašac	ev -D - G/3	Ex
33	Kasnoantički lokalitet	Brsečine	ev -D - C/3	E
33	Potencijalna arheološka zona	Čajkovica	R -C	E
33	Gradina	Dubravice	ev -D - A/1	E
33	Arheološki lokalitet, Tumuli	Gromača	ev -D - H/2	Ex
33	Potencijalna arheološka zona	Lopud	O - B/11	E
33	Potencijalna arheološka zona	Lopud	O - B/30	E
33	Potencijalna arheološka zona	Lopud	O - B/32	E
33	Arheološki lokalitet - Polačice	Lopud	ev -O-B/16	Ex
33	Arheološka zona u Tumuli	Mravinjac	ev -D - B/4	Ex
33	Arheološka zona, Tumuli	Mrčevo	ev -D - D/1	Ex
33	Arheološka zona,Tumuli	Osojnik	ev -D - K/3	Ex
33	Arheološki lokalitet Mirinovo	Petrovo Selo	ev -R - K/4	Ex
33	Arheološki lokalitet Mirinovo	Pobrežje	ev - R - K/	E
33	Arheološki lokalitet Gradina	Suđurađ	O - C/52	E
33	Arheološki lokalitet Gradina	Suđurađ	O - C/52	E
33	Arheološki lokalitet Sv. Andrija	Suđurađ	O - C/29	E
33	Potencijalna arheološka zona	Šipanska Luka	O - C/23	E
33	Arheološki lokalitet - Sv. Pankracije	Šipanska Luka	O - C/28	E
33	Arheološki lokalitet Fratija	Šipanska Luka	ev -O-C/18	Ex
33	Arheološki lokalitet Gradina	Šipanska Luka	ev -O-C/19	Ex
33	Potencijalna arheološka zona	Šipanska Luka	O - C/52	E
33	Potencijalna arheološka zona	Šipanska Luka	O - C/52	E
33	Potencijalna arheološka zona	Šipanska Luka	O - C/52	E
33	Potencijalna arheološka zona	Šipanska Luka	O - C/52	E
33	Arheološki lokalitet Fratija	Šipanska Luka	O - C/51	E
34	Kasnoantički hidroarheološki lokalitet	Brsečine	ev -D - C/4	E
34	Hidroarheološki lokalitet - Prtuša	Suđurađ	O - C/53	E
34	Hidroarheološki lokalitet - Prtuša	Suđurađ	ev -O-C/20	Ex

Grad Korčula

Registrirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_1	Urbana cjelina korlule	Korčula	R
21	Spomenik palim borcima	Korčula	R
21	Spomen pločla	Korčula	R
22	Palača Ismaeli-Gabrielis - zgrada muzeja grada	Korčula	R
22	Sklop palala arneri	Korčula	R
22	Kuća gotičko-renesansna	Korčula	R
22	Kuća Jeričević	Žrnovo	R

22	Ljetnikovac Cililević	Korčula	R
22	Renesansni gospodarski sklop Šegedin	Žrnovo	R
22	Dvokatna stambena kuća sa mansardom	Korčula	R
22	Kuća Palčok	Korčula	R
23	Gradske zidine	Korčula	R
23	Kastel Španic	Lara	R
23	Utvrda Globova	Korčula	R
23	"Engleska tvrđava"	Korčula	R
24	Svjetionik sestrice	Korčula	R
25	Ostaci ranokršćanske bazilike Sv. Luke	Korčula	R
25	Ostaci starokršćanske crkve Sv. Barbare	Korčula	R
25	Opatski dvor	Korčula	R
25	Samostan Sv. Nikole	Korčula	R
25	Katedrala Sv. Marka	Korčula	R
25	Ostaci ranokršćanske bazilike	Korčula	R
25	Crkvica Sv. Stjepana	Čara	R
25	Crkva Sv. Petra	Čara	R
25	Crkva Sv. Jurja	Pupnat	R
25	Franjevački samostan	Korčula	R
25	Kuća bratovštine Sv. Mihovila	Korčula	R
25	Crkva gospe od Polja	Čara	R
25	Crkva pomoćnice kršćana	Račišće	R
25	Crkva Sv. Antuna	Korčula	R
25	Crkva Sv. Križa	Žrnovo	R
25	Crkva Sv. Antuna na Glavici	Korčula	R
25	Crkva Sv. Jakova	Žrnovo	R
25	Crkva blagovijesti	Korčula	R
25	Crkva Sv. Vida	Žrnovo	R
25	Kapela gospe kraj gradskih vrata	Korčula	R
25	Crkva Sv. Mihovila	Žrnovo	R
25	Crkva gospojina	Korčula	R
25	Crkva Sv. Mihovila	Korčula	R
25	Crkva Sv. Petra	Korčula	R
25	Crkva i bratovština Svih Svetih	Korčula	R
25	Crkva Sv. Nikole	Račićše	R
26	Nekropola stećaka - "Novakovo groblje"	Korčula	PZ
33	Arheološki ostaci Korčule	Korčula	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Poluurbana cjelina Račišće	Račišće	E
12_2	Ruralna cjelina Žrnovo	Žrnovo	E
12_2	Ruralna cjelina Pupnat	Pupnat	E
12_2	Ruralna cjelina Čara	Čara	E
22	Borić-Tvrdeićev kaštel	Žrnovo	E
22	Kaštel Fabris	Korčula	E
22	Dimitrijev kaštel	Žrnovo	E
22	Curaćev kaštel	Žrnovo	E
22	Didovićev kaštel	Žrnovo	E
22	Kanavelićev kaštel	Čara	E
33	Širi prostor polja uz Žrnovo s vrhovima unaokolo polja		
33	Širi prostor polja uz Pupnat s vrhovima unaokolo polja		
33	Širi prostor polja uz Čaru s vrhovima unaokolo polja		E
33	Otoci pelješkog kanala	Korčula	E
34	Podmorje uz istočni rub otoka Korčule		E
34	Podmorje otoka pelješkog kanala	Korčula	E
34	Podmorje središnjeg dijela južne obale otoka Korčule		E
4	Unutrašnjost otoka Korčule - područje Žrnova	Žrnovo	E
4	Unutrašnjost otoka Korčule - područje Pupnata	Pupnat	E
4	Šre područje oko naselja Smokvica i Čara u općini Korčula	Čara	E
5	Šire područje grada Korčule s naseljem na poluotoku		
5	Šire područje naselja Žrnovo		
5	Otoci na istočnom rubu pelješkog kanala		
5	Šire područje naselja Pupnat		
5	Unutrašnji prostor naselja Smokvica i Čara i južni obalni pojas do Potirne		
6	Kulturni agrarni krajolik Korčule i Lastova područje od Korčule do Lumbarde uz obalu		
6	Kulturni agrarni krajolik Korčule i Lastova područje sjevernih i južnih obala Korčule		

Grad Metković

Registrirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
22	Kuća Bukovac-Šiljeg	Vid	R
22	Kuća Markota u Vidu	Vid	R
23	Erešova kula	Vid	R
25	Crkva Sv. Vida	Vid	R
33	Arheološka zona Narone	Vid	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_1	Urbana cjelina starog Metkovića	Metković	E
12_2	Ruralna cjelina Vid	Vid	E
33	Delta Neretve s visovima unaokolo		E
34	Lučki dio antičke Narone na Neretvi		E
5	Širi prostor naselja Vid i delta rijeke Neretve od Metkovića do mora		
6	Područje uz Neretvu oko Vida i Metkovića		

Grad Opuzen

Registrirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_1	Urbana cjelina centar Opuzena	Opuzen	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
33	Delta Neretve	Opuzen	E
34	Delta Neretve	Opuzen	E
5	Delta Neretve od Metkovića do mora		E
6	Kulturni krajolik doline Neretve - područje oko Neretve uz deltu		E

Grad Ploče

Registrirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Zaseok Tomaševići	Baćina	R
25	Starokršćanska bazilika Sv. Andrije	Baćina	R
25	Crkva Sv. Luke	Baćina	R
25	Crkva Sv. Jurja	Baćina	R
33	Vila rustika- položaj zađe	Baćina	R
33	Arheološka zona Zavod	Baćina	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Plina	Plina	E
12_2	Ruralna cjelina Komin	Komin	E
33	Delta Neretve s visovima unaokolo		E
4	Prostori zapadne Pline		E
4	Prostori istočne Pline		E
5	Prostor uz obale Baćinskih jezera		E
6	Kulturni krajolik doline Neretve područje oko Neretve uz deltu		E

Općina Blato

Registrirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
21	Spomenik palim borcima	Blato	R
22	Loža u Blatu	Blato	R
22	Kuća renesansna-barokna	Blato	R
22	Kuća Mirošević	Blato	R
23	Kaštel Arneri	Blato	R
23	Kaštel Verzotti	Blato	R
23	Kaštel Petković	Blato	R
25	Crkva Sv. Kuzme i Damjana	Blato	R
25	Crkva Sv. Kuzme i Damjana	Blato	R
25	Crkva gospe od Polja	Blato	R
25	Župna crkva	Blato	R
25	Crkva Sv. Jerolima	Blato	R
25	Crkva Sv. Križa	Blato	R
25	Crkva Sv. Lucije - Sv. Trojstvo - Blato	Blato	R
33	Potirna	Potirna	R
33	Rimska villa rustica	Blato	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Poluurbana cjelina Blato	Blato	E
25	Crkva Sv. Mihovila	Blato	E
33	Širi prostor uvale Potirna	Potirna	E
33	Širi prostor blatskog polja s vrhovima unaokolo	Blato	E
34	Podmorje Potirna - Prižba		
4	Šire područje naselja Vela Luka i Blato u Općini Blato		E
5	Južni obalni pojas do naselja Potirna		
5	Širi prostor Općine Blato		
6	Kult. agrarni krajolik Korčule i Lastova područje južnih i sjev. obala Korčule u O. Blato		

Općina Dubrovačko Primorje

Preventivno zaštićena kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Kotezi	Lisac	DP - I/I	PZ
12_2	Poluurbana Cjelina Slađenovići	Slano	DP - B/III	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Kola	Banići	DP - C/2	PZ
13	Kompleks gospodarskih zgrada Hrdalo	Čepikuće	DP - J/6	PZ
13	Kompleks kula Pasarić	Čepikuće	DP - J/4	PZ
13	Kompleks kula Andrijašević	Čepikuće	DP - J/5	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Goga	Čepikuće	DP - J/7	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Butigan	Imotica	DP - S/7	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Karlić	Lisac	DP - I/3	PZ
13	Kompleks Mozara	Mravinca	DP - G/2	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Šotrić	Ošlje	DP - O/3	PZ
13	Kompleks Knežić	Slano	DP - B/6	PZ
13	Kompleks Jerković	Slano	DP - B/12	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Mordin	Smokovljani	DP - N/3	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Vlahović	Smokovljani	DP - N/2	PZ
13	Kompleks gospodarskog objekta Vojvoda	Točionik	DP - K/2	PZ
13	Gospodarski kompleks Konsuo	Topolo	DP - S/5	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Konsuo	Topolo	DP - S/4	PZ
13	Kompleks pojata s gumnom	Topolo	DP - S/6	PZ
22	Stambena kuća Konjuh	Doli	DP - E/4	PZ
22	Graničnik	Imotica	DP - T/3	PZ
22	Gotička kuća	Slano	DP - B/10	PZ
22	Knežev dvor	Slano	DP - B/4	PZ
22	Ljetnikovac Ohmučević	Slano	DP - B/5	PZ
23	Kula Milić	Doli	DP - E/2	PZ
24	Bunar Butijer	Podgora	DP - H/2	PZ
24	Komin Grošeta	Trnovica	DP - M/3	PZ
24	Seoske lokve Pojilište	Trnovica	DP - M/4	PZ
25	Crkva Sv. Marije Magdalene	Banići	DP - C/1	PZ
25	Crkva Sv. Roka	Čepikuća	DP - J/2	PZ
25	Crkva Sv. Martina s grobljem	Čepikuće	DP - J/1	PZ
25	Crkva Sv. Ilije	Čepikuće	DP - J/3	PZ
25	Crkva Gospe Velike s grobljem	Doli	DP - E/1	PZ
25	Crkva Sv. Petra i Pavla	Doli	DP - E/3	PZ
25	Crkva Sv. Ane s grobljem	Imotica	DP - T/1	PZ
25	Crkva Gospe od Rozarija	Lisac	DP - I/1	PZ
25	Crkva Svih Svetih sa stečcima	Lisac	DP - I/2	PZ
25	Crkva Sv. Stjepana s grobljem	Majkovi	DP - A/1	PZ
25	Crkva Sv. Trojstva	Majkovi	DP - A/4	PZ
25	Crkva Sv. Frana	Majkovi	DP - A/2	PZ
25	Crkva Sv. Petra s grobljem	Majkovi	DP - A/3	PZ
25	Crkva Male Gospe s grobljem	Mravinca	DP - G/1	PZ
25	Crkva Sv. Petra i Pavla	Ošlje	DP - P/1	PZ
25	Rotonda	Ošlje	DP - O/1	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Ošlje	DP - O/2	PZ
25	Crkva Sv. Križa s grobljem	Podgora	DP - H/1	PZ
25	Crkva Sv. Ane sa stečcima	Podimoć	DP - D/1	PZ
25	Crkva Sv. Petra	Slano	DP - B/7	PZ
25	Crkva Navještenja	Slano	DP - P/9	PZ
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Slano	DP - B/13	PZ
25	Crkva Sv. Roka	Slano	DP - B/11	PZ
25	Ostaci Crkve Sv. Petra i Pavla	Slano	DP - B/8	PZ
25	Franjevački samostan i crkva	Slano	DP - B/1	PZ
25	Crkva Sv. Vlaha	Slano	DP - B/2	PZ
25	Crkva Gospe od Karmena	Slano	DP - B/3	PZ
25	Crkva Sv. Vida i Modesta	Smokovljani	DP - N/1	PZ
25	Crkva Gospe od Rozarija	Stupa	DP - P/2	PZ
25	Crkva Sv. Trojstva s grobljem	Štedrica	DP - R/1	PZ
25	Crkva Sv. Kuzme i Damjana	Točionik	DP - L/1	PZ
25	Crkva Male Gospe sa stečcima	Topolo	DP - S/2	PZ
25	Crkva Sv. Luke sa stečcima	Topolo	DP - S/3	PZ
25	Crkva Sv. Mihajla sa stećcima	Topolo	DP - T/2	PZ
25	Crkva Sv. Stjepana	Topolo	DP - S/1	PZ
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Trnova	DP - F/1	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Trnovica	DP - M/1	PZ
25	Crkva Sv. Ivana s grobljem	Trnovica	DP - M/2	PZ
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Visočani	DP - K/1	PZ
26	Nekropola stećaka "Novakovo groblje"	Čepikuće	DP - J/9	PZ
26	Nekropola stećaka uz crkvu	Čepikuće	DP - J/8	PZ
26	Nekropola Stećaka (Vlaško Groblje)	Smokovljani	DP - N/4	PZ

Evidentirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Kručica	Banići	ev - DP-C/II	E
12_2	Ruralna cjelina Banići	Banići	ev - DP- C/I	E
12_2	Ruralna cjelina Čepikuće	Čepikuće	ev - DP - J/I	E
12_2	Ruralna cjelina Lisac	Lisac	ev - DP - I/I	E
12_2	Ruralna cjelina Majkovi Donji	Majkovi	ev - DP - A/II	E
12_2	Ruralna cjelina Majkovi Gornji	Majkovi	ev - DP - A/I	E
12_2	Ruralna cjelina Mravinca	Mravinca	ev - DP - G/I	E
12_2	Ruralna cjelina Ošlje	Ošlje	ev - DP -O/I	E
12_2	Ruralna cjelina Podimoč	Podimoć	ev - DP - D/I	Ex
12_2	Poluurbana cjelina Grgurići	Slano	ev - DP - B/II	E
12_2	Poluurbana cjelina Slano	Slano	ev - DP - B/I	E
12_2	Ruralna cjelina Smokovljani	Smokovljani	ev - DP - N/I	E
12_2	Ruralna cjelina Stupa	Stupa	ev - DP - P/I	E
12_2	Ruralna cjelina Topolo	Topolo	ev - DP - S/I	E
12_2	Ruralna cjelina Trnova	Trnova	ev - DP - F/I	E
12_2	Ruralna cjelina Trnovica	Trnovica	ev - DP - M/I	E
12_2	Ruralna cjelina Visočani	Visočani	ev - DP - K/I	E
13	Stambeno - gospodarski kompleks Gašpar Gjenero	Banići	ev - DP - C/2	Ex
13	Kompleks gospodarskih zgrada - Karlić	Lisac	ev - DP - I/1	Ex
13	Stambeni kompleks Knežić	Podgora	ev - DP - H/5	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks Matić	Podgora	ev - DP - H/4	Ex
13	Stambeni kompleks Lepeš - Crijević	Smokovljani	ev - DP - N/2	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks Jahud	Točionik	ev - DP - L/2	Ex
22	Kuća Botica	Čepikuće	ev - DP - J/2	Ex
22	Ex Stambeni kompleks "Kapetanova Kuća"	Čepikuće	ev - DP - J/1	Ex
22	Stambena zgrada Vodočić	Imotica	ev - DP - T/1	Ex
22	Stambeni objekt Kunić	Ošlje	ev - DP - O/4	Ex
22	Stambena zgrada sa kominom	Ošlje	ev - DP - O/3	Ex
22	Stambeni objekt Betondić	Ošlje	ev - DP - O/5	Ex
22	Ljetnikovac Saraka	Slano	ev - DP - B/2	Ex
23	Mlinica i Pojata	Ošlje	ev - DP - O/2	Ex
24	Kosarica	Podgora	ev - DP - H/1	Ex
24	Svjetionik	Slano	ev - DP - B/3	Ex
24	Gospodarska zgrada Slade	Smokovljani	ev - DP - N/1	Ex
25	Crkva Svih Svetih s grobljem	Banići	ev - DP - C/1	Ex
25	Crkva Sv. Nikole	Majkovi Donji	ev - DP - A/5	Ex
25	Župni Stan s kapelicom	Majkovi Donji	ev - DP - A/4	Ex
25	Crkva Sv. Ilije	Majkovi Donji	ev - DP - A/3	Ex
25	Crkva Sv. Liberana	Majkovi Donji	ev - DP - A/1	Ex
25	Crkva Gospe od zdravlja	Majkovi Donji	ev - DP - A/2	Ex
25	Ostaci crkve Sv. Ursule	Slano	ev - DP - B/1	Ex
25	Župna kuća s ugrađenim stećcima	Smokovljani	ev - DP - N/3	Ex
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Štedrica	ev - DP - R/1	Ex
25	Ostaci Crkve Sv. Đurđa	Točionik	ev - DP - L/1	Ex
25	Ostaci Crkve Sv. Ilije sa stećkom	Visočani	ev - DP - K/1	Ex
26	Nekropola s 8 stećaka iza groblja	Čepikuće	ev - DP - J/3	Ex
26	Nekropola stećaka	Podgora	ev - DP - H/3	Ex
26	Cemetrijalni kompleks	Slano	ev - DP - B/7	Ex
26	Stećci	Slano	ev - DP - B/5	Ex
26	Grob obitelji Djonović s kapelom	Visočani	ev - DP - K/2	Ex
26	Miholj Krst	Podgora	ev - DP - H/2	Ex
33	Rimska cisterna	Banići	ev - DP - C/6	Ex
33	Lokalitet sa dva stećka	Banići	ev - DP - C/5	Ex
33	Villa Rustica	Banići	ev - DP - C/4	Ex
33	Gradina	Banići	ev - DP - C/3	Ex
33	Gradina - Vukova glava	Čepikuće	ev - DP - J/4	Ex
33	Lokalitet Mirine	Čepikuće	ev - DP - J/5	Ex
33	Gradine	Doli	ev - DP - E/1	Ex
33	Prapovijesne gomile	Imotica	ev - DP - T/3	Ex
33	Neljet Grad	Imotica	ev - DP - T/2	Ex
33	Tumuli	Lisac	ev - DP - I/2	Ex
33	Gomile - Gradina	Ošlje	ev - DP - O/7	Ex
33	Lokalitet oko Rotonde	Ošlje	ev - DP - O/6	Ex
33	Lisačke Rudine	Podimoć	ev - DP - D/2	Ex
33	Tumuli	Podimoć	ev - DP - D/1	Ex
33	Gradina na kulama	Slano	ev - DP - B/6	Ex
33	Gradina na gomilama	Slano	ev - DP - B/8	Ex
33	Villa Rustica	Slano	ev - DP-B/10	Ex
33	Villa Rustica	Slano	ev - DP-B/11	Ex
33	Kasnoantički cementrijalni kompleks s oktogonalnom krstionicom	Slano	ev - DP - B/4	Ex
33	Gradina	Slano	ev - DP-B/12	Ex
33	Kasnoantička grobnica	Slano	ev - DP - B/9	Ex
33	Gradac	Smokovljani	ev - DP - N/7	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
33	Predhistorijski antički lokalitet Pošćenje	Smokovljani	ev - DP - N/6	Ex
33	Predhistorijski antički lokalitet Sutvid	Smokovljani	ev - DP - N/5	Ex
33	Predhistorijske gomile	Smokovljani	ev - DP - N/4	Ex
33	Tumuli	Štedrica	ev - DP - R/2	Ex
33	Tumul	Trnovica	ev - DP- M/1	Ex

Općina Janjina

Preventivno zaštićena kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
22	Ljetnikovac Pucić	Janjina	JA - A/2	PZ
22	Knežev dvor	Janjina	JA - A/1	PZ

Evidentirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Janjina	Janjina	ev - JA - A/I	E
12_2	Ruralna cjelina Popova Luka	Popova Luka	ev - JA - C/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Jurković	Sreser	ev - JA - B/I	E
12_2	Ruralna cjelina Sreser	Sreser	ev - JA - D/I	E
13	Stambeno - gospodarski kompleks "Magazini"	Sreser	ev - JA - D/4	Ex
23	Utvrda Sitnjiva	Osobjava	ev - JA - B/1	Ex
23	Utvrda Farleta	Sreser	ev - JA - D/1	Ex
25	Crkva Sv. Stjepana s grobljem	Janjina	ev - JA - A/1	Ex
25	Crkva Sv. Vlaha	Janjina	ev - JA - A/2	Ex
25	Crkva rođenja Blažene Djevice Marije	Janjina	ev - JA - A/3	Ex
25	Ostaci crkve Sv. Ivana Glavosjeka	Osobjava	ev - JA - B/5	Ex
25	Crkva Gospe od zdravlja	Osobjava	ev - JA - B/2	Ex
25	Ostaci crkve Sv.Martina (Stećci)	Osobjava	ev - JA - B/3	Ex
25	Ostaci Sv. Đurđa	Popova Luka	ev - JA - C/2	Ex
25	Crkva Sv. Trojstva	Popova Luka	ev - JA - C/3	Ex
25	Crkva Sv. Stjepana	Popova Luka	ev - JA - C/1	Ex
25	Crkva Male Gospe s grobljem	Sreser	ev - JA - D/2	Ex
25	Crkva Sv. Đurđa	Sreser	ev - JA - D/3	Ex
33	Gradina	Janjina	ev - JA - J/5	Ex
33	Arheološki lokalitet Dumanjsko	Janjina	ev - JA - A/4	Ex
33	Villa Rustica	Osobjava	ev - JA - B/4	Ex
33	Gradine	Popova Luka	ev - JA - C/4	Ex
33	Gomile	Popova Luka	ev - JA - C/5	Ex
33	Villa Rustica	Popova Luka	ev - JA - C/6	Ex
33	Gomile - Mali Prinos	Sreser	ev - JA - D/5	Ex
33	Villa Rustica	Sreser	ev - JA - D/6	Ex

Općina Konavle

Preventivno zaštićena kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_1	Urbana cjelina Cavtat	Cavtat	K - A/I	PZ
12_2	Poluurbana cjelina Čilipi	Čilipi	K - AG/I	PZ
12_2	Ruralna cjelina Selaci	Jasenice	K - D/I	PZ
13	Ladanjski sklop "Beroje-Rešetar" (Stara Škola I St	Čilipi	K - AG/4	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Bjelokosić	Čilipi	K - AG/14	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Krilanović	Čilipi	K - AG/12	PZ
13	Kompleks	Dunave	K - P/1	PZ
13	Kompleks	Đurinići	K - AB/1	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Korda	Gruda	K - V/7	PZ
13	Sklop Magud	Gruda	K - V/9	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Lupić	Gruda	K - V/5	PZ
13	Sklop Drašković	Gruda	K - V/10	PZ
13	Sklop Bošković	Gruda	K - V/11	PZ
13	Sklop Mlinica s akvaduktom na rijeci Ljutoj	Ljuta	K - O/1	PZ
13	Kompleks Župne crkve Sv. Lazara	Pločice	K - Z/1	PZ
13	Stambeno - gospodarski sklop Glavić	Poljice	K - AA/1	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Banac	Popovići	K - AE/3	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Klaić	Popovići	K - AE/4	PZ
13	Stambeno - gospodarski kompleks Vujičić	Popovići	K - AE/4	PZ
22	Ljetnikovac Baltazara Bogišića	Cavtat	K - A/5	PZ
22	Ljetnikovac Guletić-Supilo	Cavtat	K - A/6	PZ
22	Stambena zgrada "Toranj"	Cavtat	K - A/7	PZ
22	Kuća Bukovac	Cavtat	K - A/4	PZ
22	Knežev Dvor	Cavtat	K - A/3	PZ
22	Zavičajna kuća	Čilipi	K - AG/2	PZ
22	Kuća Skurić	Čilipi	K - AG/8	PZ
22	Stambeni sklop Bošković	Čilipi	K - AG/6	PZ
22	Kuća Obradović	Čilipi	K - AG/3	PZ

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
22	Kuća Krilanović	Čilipi	K - AG/9	PZ
22	Kuća Carević	Čilipi	K - AG/10	PZ
22	Kuća Rešetar	Čilipi	K - AG/5	PZ
22	Kuća Franić	Čilipi	K - AG/7	PZ
22	Kuća Kostopel	Gruda	K - V/3	PZ
22	Kuća Gira (Betica)	Gruda	K - V/8	PZ
22	Kuća Brajković	Gruda	K - V/4	PZ
22	Kuća Glavić	Gruda	K - V/6	PZ
22	Kuća Smišljan	Popovići	K - AE/2	PZ
22	Knežev dvor U Pridvorju	Pridvorje	K - M/1	PZ
24	Kominata Grbić	Čilipi	K - AG/11	PZ
24	Kominata Krilanović	Čilipi	K - AG/13	PZ
25	Crkva Sv. Luke sa nekropolom Stećaka	Brotnice	K - E/1	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Cavtat	K - A/2	PZ
25	Crkva I Samostan Gospe od snijega	Cavtat	K - A/1	PZ
25	Ostaci Crkve Sv. Ilije	Cavtat	K - B/1	PZ
25	Ostaci Benediktinskog samostana	Cavtat	K - A/9	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Čilipi	K - AG/1	PZ
25	Crkva	Drvenik	K - J/2	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Dubravka	K - R/1	PZ
25	Crkva Gospe od Crna	Đurinići	K - AB/2	PZ
25	Crkva Sv. Dimitrija s grobljem	Gabrili	K - I/1	PZ
25	Crkva	Gabrili	K - I/2	PZ
25	Crkva Sv. Ivana	Gruda	K - V/1	PZ
25	Crkva Presvetog Trojstva s grobljem	Gruda	K - V/2	PZ
25	Crkva Sv. Ane s grobljem	Lovorno	K - N/1	PZ
25	Franjevački samostan Svetog Vlaha	Pridvorje	K - M/2	PZ
25	Crkva Sv. Srđa i Bakha	Pridvorje	K - M/4	PZ
25	Crkva Presvetog Trojstva	Pridvorje	K - M/3	PZ
25	Crkva Sv. Luke s grobljem	Radovlići	K - AD/1	PZ
25	Sakralno - grobljanski kompleks Sv. Spasa	Vitaljina	K - AC/1	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Vitaljina	K - AC/2	PZ
33	Arheološki lokalitet na otoku Supetru	Cavtat	K - A/10	PZ
33	Kasnoantički zid	Cavtat	K - A/13	PZ
33	Ostaci antičkog građevinskog sklopa	Cavtat	K - A/11	PZ
33	Poluotok Sustjepan	Cavtat	K - A/8	PZ
33	Gradina, Kasnoantička memorija, ostaci crkve Sv. Mihovil	Cavtat	K - A/12	PZ

Evidentirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Brotnice	Brotnice	ev - K - E/I	E
12_2	Ruralna cjelina Obod	Cavtat	ev - K - B/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Valjali	Dunave	ev - K - P/I	E
12_2	Ruralna cjelina Molunat	Đurinići	ev - K - AB/I	E
12_2	Ruralna cjelina Drvenik	Gabrili	ev - K - J/I	E
12_2	Ruralna cjelina Gabrili	Gabrili	ev - K - I/I	E
12_2	Poluurbana cjelina Gruda	Gruda	ev - K - V/I	E
12_2	Ruralna cjelina Bačev Do	Gruda	ev - K - V/II	E
12_2	Ruralna cjelina Jasenice	Jasenica	ev - K - D/II	E
12_2	Ruralna cjelina Velji Dol	Jasenice	ev - K - D/III	E
12_2	Ruralna cjelina Komaji	Komaji	ev - K - AF/I	E
12_2	Ruralna cjelina Kuna Konavoska	Kuna Konavoska	ev - K - L/I	Ex
12_2	Poluurbana cjelina Kuna Konavoska	Kuna Konavoska	ev - K- L/I	E
12_2	Ruralna cjelina Lovorno	Lovorno	ev - K - N/I	E
12_2	Ruralni zaselak na Kapi	Ljuta	ev - K - O/3	Ex
12_2	Ruralna cjelina Ljuta	Ljuta	ev - K - O/I	E
12_2	Ruralna cjelina Močići	Močići	ev - K - AH/I	E
12_2	Ruralna cjelina Pločice	Pločice	ev - K - Z/I	E
12_2	Ruralna cjelina Poljice	Poljice	ev - K - AA/I	E
12_2	Ruralna cjelina Popovići	Popovići	ev - K - AE/I	E
12_2	Ruralna cjelina Pridvorje	Pridvorje	ev - K - M/I	E
12_2	Ruralna cjelina Radovčići	Radovčići	ev - K - AD/I	E
12_2	Ruralna cjelina Jagnjilo - Njivice	Stravča	ev - K - F/III	E
12_2	Ruralna cjelina Stravča	Stravča	ev - K - F/I	E
12_2	Ruralna cjelina Njivice	Stravča	ev - K - F/III	Ex
12_2	Ruralna cjelina Kolići - Jagnjilo	Stravča	ev - K - F/II	E
12_2	Ruralna cjelina Šilješci	Šilješki	ev - K - H/I	E
12_2	Ruralna cjelina Uskoplje	Uskoplje	ev - K - C/I	E
12_2	Ruralna cjelina Vitaljina	Vitaljina	ev - K - AC/I	E
12_2	Ruralna cjelina Vodovađa	Vodovađa	ev - K - S/I	E
13	Ruralni kompleks Guljermović	Cavtat	ev - K - B/5	Ex
13	Ruralni kompleks Anič - Klečković	Cavtat	ev - K - B/4	Ex
13	Ladanjski kompleks Vezilić	Čilipi	ev - K-AG/11	Ex
13	Ladanjski kompleks "Diklićeva Taraca"	Čilipi	ev - K-AG/12	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
13	Ladanjski kompleks "Frančesko"	Čilipi	ev - K-AG/13	Ex
13	Utvrđeni ladanjsko - gospodarski posjed Saraka	Dubravka	ev - K - R/6	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks Kukuljice	Komaji	ev - K - AF/3	Ex
13	Ruralni kompleks Grote	Lovorno	ev - K - N/1	Ex
13	Ladanjski kompleks Sorkočević - Kocelj	Močići	ev - K - AH/3	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks Bronzan	Popovići	ev - K - AE/2	Ex
13	Ruralni kompleks Drašković - Dalmatin	Popovići	ev - K - AE/4	Ex
13	Stambeno - gospodarski kompleks Radić	Popovići	ev - K - AE/3	Ex
13	Ladanjsko-gospodarski kompleks Crijević sa crkvom Male Gospe	Radovčići	ev - K - AD/2	Ex
13	Kompleks Gumna	Vitaljina	ev - K - AC/1	Ex
22	Kuća Banac	Cavtat	ev - K - A/3	Ex
22	Kuća Moretti - Velner	Cavtat	ev - K - A/4	Ex
22	Ladanski kompleks Bakić - Korda	Čilipi	ev - K-AG/10	Ex
22	Kuća Stanković	Čilipi	ev - K - AG/8	Ex
22	Kominata Džuho	Čilipi	ev - K - AG/5	Ex
22	Kuća Perić	Čilipi	ev - K - AG/7	Ex
22	Kominata Kalačić	Čilipi	ev - K - AG/6	Ex
22	Kuća Hidža	Komaji	ev - K - AF/4	Ex
22	Ladanjska kuća Dragić	Ljuta	ev - K - O/2	Ex
22	Ostaci ljetnikovca Sorgo	Pločice	ev - K - Z/1	Ex
22	Ladanjska kuća Gradi - Gozze	Pridvorje	ev - K - M/3	Ex
22	Ladanjska kuća Stella	Pridvorje	ev - K - M/2	Ex
22	Ladanjska kuća Sorgo	Pridvorje	ev - K - M/4	Ex
22	Ladanjska kuća Giorgi	Pridvorje	ev - K - M/5	Ex
22	Ladanjska kuća Gozze	Pridvorje	ev - K - M/6	Ex
22	Ladanjska kuća Orsata Bonde	Pridvorje	ev - K - M/1	Ex
23	Tvrđava na rtu Oštro	Vitaljina	ev - K - AC/2	Ex
24	Gospodarska zgrada Arčanin	Cavtat	ev - K - B/6	Ex
24	Ostaci Vodovoda	Cavtat	ev - K - A/7	Ex
24	Stari kameni most	Cavtat	ev - K - B/3	Ex
24	Gospodarska zgrada Miljanović	Čilipi	ev - K - AG/9	Ex
24	Gospodarske zgrade Perović	Dubravka	ev - K - R/7	Ex
24	Kaštio	Vodovađa	ev - K - S/4	Ex
25	Crkva Sv. Đurđa	Brotnice	ev - K- E/1	Ex
25	Crkva Sv. Đurđa sa grobljem	Cavtat	ev - K - A/2	Ex
25	Crkva Gospe od Rozarija	Cavtat	ev - K - A/1	Ex
25	Ostaci crkve Sv. Ivana	Cavtat	ev - K - B/2	Ex
25	Crkva Sv. Ane	Cavtat	ev - K - B/1	E
25	Crkva Sv. Nedjelje sa grobljem	Čilipi	ev - K - AG/2	Ex
25	Crkva Sv. Frana	Čilipi	ev - K - AG/3	Ex
25	Crkva Sv. Ivana sa nekropolom stećaka	Čilipi	ev - K - AG/1	Ex
25	Kapelica u sklopu Ex ljetnikovca Kaboga	Čilipi	ev - K - AG/4	Ex
25	Crkva Sv. Stjepana s grobljem	Duba Konavoska	ev - K - G/1	Ex
25	Crkva Sv. Križa sa grobljem	Dubravka	ev - K - R/5	Ex
25	Crkva Sv. Dimitrija	Dubravka	ev - K - R/4	Ex
25	Crkva Sv. Antuna sa grobljem	Dubravka	ev - K - R/3	Ex
25	Crkva Sv. Mihajla sa grobljem	Dubravka	ev - K - R/2	Ex
25	Crkva Sv. Barbare sa nekropolom stećaka	Dubravka	ev - K - R/1	Ex
25	Crkva Male Gospe	Dunave	ev - K - P/1	Ex
25	Crkva Sv. Roka sa nekropolom stećaka	Đurinići	ev - K - AB/1	Ex
25	Crkva Sv. Martina - Mratinja crkva	Gabrili	ev - K - I/1	Ex
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Gruda	ev - K - V/1	Ex
25	Crkva Sv. Spasa s grobljem	Jasenice	ev - K - D/1	Ex
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Komaji	ev - K - AF/2	Ex
25	Crkva Sv. Luke s grobljem	Komaji	ev - K - AF/1	Ex
25	Crkva Sv. Tome	Kuna Konavoska	ev - K - L/1	Ex
25	Crkva Sv. Nikole	Kuna Konavoska	ev - K - L/2	Ex
25	Crkva Sv. Ilije sa nekropolom stećaka	Lovorno	ev - K - N/2	Ex
25	Crkva Sv. Ivana	Ljuta	ev - K - O/1	Ex
25	Crkva Sv. Mihajla sa nekropolom stećaka	Mihanići	ev - K - K/1	Ex
25	Crkva Male Gospe	Mihanići	ev - K - K/2	Ex
25	Crkva Sv. Đurđa	Močići	ev - K - AH/1	Ex
25	Crkva Male Gospe	Močići	ev - K - AH/2	Ex
25	Crkva Sv. Petra sa nekropolom stećaka	Palje Brdo	ev - K - U/2	Ex
25	Crkva Sv. Pavla sa grobljem	Palje Brdo	ev - K - U/1	Ex
25	Crkva Sv. Ane s grobljem	Poljice	ev - K - AA/1	Ex
25	Crkva Sv. Đurđa sa nekropolom stećaka	Popovići	ev - K - AE/1	Ex
25	Crkva Sv. Nikole - Nikolja crkva	Radovlići	ev - K - AD/1	Ex
25	Crkva Sv. Spasa s grobljem	Stravča	ev - K - F/2	Ex
25	Crkva Sv. Đurđa	Stravča	ev - K - F/1	Ex
25	Crkva Sv. Andrije	Šilješki	ev - K - H/1	Ex
25	Crkva Sv. Petra	Uskoplje	ev - K - C/2	Ex
25	Crkva Sv. Ilije sa grobljem	Uskoplje	ev - K - C/1	Ex
25	Crkva Sv. Ivana s nekropolom stećaka	Vodovađa	ev - K - S/2	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
25	Crkva Sv. Vida sa nekropolom stećaka	Vodovađa	ev - K - S/3	Ex
25	Crkva Sv. Andrije	Vodovađa	ev - K - S/1	Ex
25	Crkva Velike Gospe	Zastolje	ev - K - T/1	Ex
25	Crkva Sv. Nikole	Zastolje	ev - K - T/2	Ex
25	Crkva Sv. Roka sa nekropolom stećaka	Zastolje	ev - K - T/3	Ex
25	Crkva Sv. Tome sa nekropolom stećaka	Zastolje	ev - K - T/4	Ex
26	Mauzolej Račić i groblje Sv. Roka	Cavtat	ev - K - A/5	Ex
26	Staro srednjovjekovno groblje	Stravča	ev - K - F/4	Ex
27	Mitrej	Močići	ev - K - AH/5	Ex
33	Gomile - Vukasova, Vandišta	Brotnice	ev - K - E/3	Ex
33	Gradina, Velika Gradina, Mala Gradina, Gradinja	Brotnice	ev - K - E/2	Ex
33	Arheološka Zona - Uvala Tiha	Cavtat	ev - K - A/6	Ex
33	Gradina	Cavtat	ev - K - B/7	Ex
33	Antički Lokalitet Sutivan	Cavtat	ev - K - B/8	Ex
33	Potencijalne arheološke zone	Čilipi	ev - K-AG/14	Ex
33	Gradina	Čilipi	ev - K-AG/15	Ex
33	Gradina - Gradac	Drvenik	ev - K - J/1	Ex
33	Miri	Drvenik	ev - K - J/3	Ex
33	Gomila	Drvenik	ev - K - J/2	Ex
33	Gradine	Dubravka	ev - K - R/9	Ex
33	Gomile	Dubravka	ev - K - R/8	Ex
33	Gradine	Dunave	ev - K - P/2	Ex
33	Gomile	Dunave	ev - K - P/3	Ex
33	Potencijalna arheološka zona	Dunave	ev - K - P/4	Ex
33	Arheološki lokalitet	Đurinići	ev - K - AB/6	Ex
33	Villa Rustica	Đurinići	ev - K - AB/5	Ex
33	Gomile	Đurinići	ev - K - AB/2	Ex
33	Arheološki lokalitet Crkvine	Đurinići	ev - K - AB/3	Ex
33	Ostaci rimskog ziđa	Đurinići	ev - K - AB/4	Ex
33	Gomila	Gabrili	ev - K - I/3	Ex
33	Potencijalna arheološka zona - Mirište	Gabrili	ev - K - I/2	Ex
33	Gradine	Gruda	ev- K - V/4	Ex
33	Gomile, Gomilice, Močića Gomila	Gruda	ev - K - V/2	Ex
33	Gradina Stražišće	Jasenice	ev - K - D/5	Ex
33	Lukova Gomila	Jasenice	ev - K - D/3	Ex
33	Gomile na Petrovoj stopi	Jasenice	ev - K - D/2	Ex
33	Gradina	Jasenice	ev - K - D/4	Ex
33	Gradina	Lovorno	ev - K - N/3	Ex
33	Gomila	Lovorno	ev - K - N/4	Ex
33	Lokalitet uz rijeku Ljutu	Ljuta	ev - K - O/4	Ex
33	Gradina	Ljuta	ev - K - O/5	Ex
33	Gomila - Nikšićka gomila	Močići	ev - K - AH/4	Ex
33	Gomila - Kobila	Palje Brdo	ev - K - U/3	Ex
33	Mirine - potencijalna arheološka zona	Poljice	ev - K - AA/4	Ex
33	Gomile	Poljice	ev - K - AA/3	Ex
33	Gradina	Poljice	ev - K - AA/2	Ex
33	Gradina	Popovići	ev - K - AE/7	Ex
33	Gomile	Popovići	ev - K - AE/5	Ex
33	Potencijalni arheološki lokalitet ispod crkve Sv. Đurđa	Popovići	ev - K - AE/6	Ex
33	Gomile	Pridvorje	ev - K - M/7	Ex
33	Gradina	Pridvorje	ev - K - M/8	Ex
33	Gomila	Radovčići	ev - K - AD/3	Ex
33	Gradina	Radovčići	ev - K - AD/4	Ex
33	Gomile	Stravča	ev - K - F/6	Ex
33	Gradine	Stravča	ev - K - F/5	Ex
33	Lokalitet Ivanji križ	Stravča	ev - K - F/3	Ex
33	Gomile	Šilješki	ev - K - H/2	Ex
33	Gradina	Šilješki	ev - K - H/3	Ex
33	Gradina	Uskoplje	ev - K - C/4	Ex
33	Arheološka zona - ostaci vodovoda	Uskoplje	ev - K - C/3	Ex
33	Gradina	Vitaljina	ev - K - AC/3	Ex
33	Gomile	Vitaljina	ev - K - AC/4	Ex
33	Gradine	Vodovađa	ev - K - S/5	Ex
33	Rimski vodovod	Vodovađa	ev - K - S/6	Ex
33	Gomile	Vodovađa	ev - K - S/7	Ex
33	Potencijalni arheološki lokalitet	Vodovađa	ev - K - S/8	Ex
33	Potencijalna arheološka zona	Vodovađa	ev - K - S/9	Ex
33	Gradina	Zastolje	ev - K - T/5	Ex
33	Gradina - Stol	Zastolje	ev - K - T/6	Ex
33	Lokalitet Mirine	Zastolje	ev - K - T/7	Ex

Općina Kula Norinska

Registrirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
23	Kula u Kuli Norinskoj	Kula Norinska	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Kula Norinska	Kula Norinska	E
33	Širi prostor sela Vid i delta Neretve s visovima unaokolo		
4	Širi prostor općine Kula Norinska		E
5	Širi prostor naselja Vid i delta Neretve od Metkovića do mora		

Općina Lastovo

Registrirana i preventivno zaštićena kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_1	Cjelina sela Lastova	Lastovo	R
22	Gotilko-renesansna kuća Kokot	Lastovo	R
22	Barokna kuća Antilević	Lastovo	R
22	Renesansna kuća Antica	Lastovo	R
22	Loža	Lastovo	R
23	Tvrđava kaštio na Glavici	Lastovo	R
24	Svjetionik Glavat	Glavat	R
24	Svjetionik Sušac	Sušac	R
24	Svjetionik Struga	Skrivena luka	R
25	Starokršćanska bazilika	Uble	R
25	Crkva Sv. Luke	Uble	R
25	Crkva Sv. Ciprijana (Librjana)	Lastovo	R
25	Crkva blažene djevice Marije	Pasadur	R
25	Crkva Sv. Kuzme i Damjana	Lastovo	R
25	Crkva Sv. Vlaha	Lastovo	R
25	Crkva Sv. Ivana	Lastovo	R
25	Bivša crkva Sv. Lucije	Lastovo	R
25	Crkva Sv. Antuna	Lastovo	R
25	Crkva gospe na Grži	Lastovo	R
25	Crkvica Sv. Roka	Lastovo	R
25	Crkva gospe od polja	Lastovo	R
25	Crkva Sv. Vicka	Lastovo	R
25	Crkva Sv. Martina	Lastovo	R
25	Crkva Sv. Nikole	Lastovo	R
25	Crkva Sv. Spasa	Lastovo	R
25	Crkva Sv. Augustina	Lastovo	R
25	Crkva Sv. Jurja na Humu	Uble	R
25	Crkva Sv. Vincenta	Lastovo	R
25	Crkvica Sv. Barbare	Lastovo	R
25	Crkva Sv. Ilije	Lastovo	R
33	Rimska vila rustika	Skrivena Luka	R
33	Arheološki ostaci rimske naseobine	Uble	R
33	Arheološki ostaci	Palagruža	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Poluurbana cjelina ubli	Ubli	E
33	Cjelina otoka Sušac	Uble	E
33	Pretpovijesni lokalitet na brdu Skozanj	Lastovo	E
34	Podmorski prostor zapadnih otočića Lastova		
34	Podmorski prostor istočnih otočića Lastova		
34	Podmorski prostor otoka Kopišta		
4	Šire područje unutrašnjosti otoka Lastovo	Lastovo	E
5	Šire područje naselja Ubli s otocima		
5	Šire područje naselja Lastovo s otocima s istočne strane		
5	Cjelina otoka Sušca		
5	Šire područje naselja Ubli s otocima i Kopište		
6	Područje otoka Lastovo i Prežba		

Općina Lumbarda

Registrirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
22	Rodna kuća kipara Lozice	Lumbarda	R
22	Kuća Glasner	Lumbarda	R
22	Ljetnikovac	Lumbarda	R
23	Kula Knežina	Lumbarda	R
23	Kaštel Nobilo	Lumbarda	R
23	Kaštel Kršinić	Lumbarda	R
23	Kompleks kaštela Nobilo	Lumbarda	R

25	Kasnogotilka crkva Sv. Bartula	Lumbarda	R
25	Crkva Sv. Križa	Lumbarda	R
25	Crkva Sv. Roka	Lumbarda	R
25	Kapela gospina	Lumbarda	R
25	Crkva Sv. Petra	Lumbarda	R
33	Villa rustica	Lumbarda	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Poluurbana cjelina Lumbarda	Lumbarda	E
33	Arheološka zona - Lumbarda s vrhovima uokolo	Lumbarda	E
34	Arheološka zona – podmorje oko Lumbarde		
5	Područje opšine Lumbarda		
6	Kulturni agrarni krajolik Korčule – područje sjevernih i južnih obala Korčule i Lastova		

Općina Mljet

Registrirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
13	Kompleks	Goveđari	M - F/3	R
13	Kompleks	Polače	M - F/5	R
25	Crkva	Babino Polje	M - E/6	R
25	Bazilika	Polače	M - F/2	R
33	Rimska palača	Polače	M - F/4	R

Preventivno zaštićena kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
25	Crkva Sv. Andrije	Babino Polje	M - E/1	PZ
25	Ostaci Crkve Sv. Pankracija	Babino Polje	M - E/2	PZ
25	Crkva Sv. Vlaha	Babino Polje	M - E/3	PZ
25	Benediktinski samostan i crkva Sv. Marije	Goveđari	M - F/1	PZ

Evidentirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Babino Polje	Babino Polje	ev - M -E/I	E
12_2	Ruralna cjelina Blato	Blato	ev - M -D/I	E
12_2	Ruralna cjelina Polače	Goveđari	ev - M - F/I	E
12_2	Ruralna cjelina Goveđari	Goveđari	ev - M - F/II	E
12_2	Ruralna cjelina Korita	Korita	ev - M - A/I	E
12_2	Ruralna cjelina Maranovići	Maranovići	ev - M - B/I	E
12_2	Ruralna cjelina Okuklje	Okuklje	ev - M - B/II	E
12_2	Ruralna cjelina Prožura	Prožura	ev - M - C/I	E
22	Kuća Hazdovac	Babino Polje	ev - M - E/6	Ex
22	Kuća Ivana Hajdića - Kuzme	Babino Polje	ev - M - E/5	Ex
22	Kuća Škapić	Korita	ev - M - A/7	Ex
22	Kuća Kazilari - Franić	Korita	ev - M - A/6	Ex
22	Ljetnikovac Peš	Maranovići	ev - M - B/2	Ex
22	Ostaci Popove kuće	Okuklje	ev - M - B/5	Ex
22	Ostaci Popove kuće	Okuklje	ev - O - G/12	Ex
23	Kula u Koritima	Korita	ev - M - A/5	Ex
24	Sotnica	Babino Polje	ev - M - E/1	Ex
24	Kaštio u Koritima	Korita	ev - M - A/4	Ex
25	Crkva Sv. Spasa	Babino Polje	ev - M - E/10	Ex
25	Crkva Gospe Od Milosrđa -Gospa od brijega	Babino Polje	ev - M - E/7	Ex
25	Crkva Sv. Mihajla	Babino Polje	ev - M - E/8	Ex
25	Crkva Sv. Ilije	Korita	ev - M - A/2	Ex
25	Crkva Sv. Vida	Korita	ev - M - A/3	Ex
25	Crkva Gospe od Brijega	Korita	ev - M - A/1	Ex
25	Crkva Sv. Antuna	Maranovići	ev - M - B/1	Ex
25	Ostaci Crkve Svete Marije Od Brda	Maranovići	ev - M - B/3	Ex
25	Crkva Sv. Nikole	Okuklje	ev - O - G/13	Ex
25	Crkva Sv. Nikole	Okuklje	ev - M - B/6	Ex
25	Crkva Sv. Trojice	Prožura	ev - M - C/I	Ex
26	Nekropola	Korita	ev - M - A/9	Ex
33	Potencijalna arheološka zona	Babino Polje	ev - M - E/19	Ex
33	Gomile Babina kuća	Babino Polje	ev - M - E/18	Ex
33	Gradina - Gradac	Babino Polje	ev - M - E/18	Ex
33	Gradina - Gradac	Babino Polje	ev - M - E/17	Ex
33	Gradina - Gradac	Babino Polje	ev - M - E/16	Ex
33	Gradine	Babino Polje	ev - M - E/15	Ex
33	Gomila na Bijedu	Blato	ev - M - D/2	Ex
33	Potencijalne arheološke zone	Blato	ev - M - D/1	Ex
33	Gradina	Goveđari	ev -M - F/6	Ex
33	Gradina	Korita	ev - M - A/8	Ex
33	Potencijalna arheološka zona	Korita	ev - M - A/11	Ex
33	Gomile	Maranovići	ev - M - B/4	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
33	Gradina	Polače	ev - M - F/7	Ex
33	Gradine	Polače	ev - M - F/3	Ex
33	Arheološka zona	Pomena	ev - M - F/5	Ex
33	Gomila	Prožura	ev - M - C/5	Ex

Općina Orebić

Registrirana i prevantivno zaštićena kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
25	Crkva Sv. Spasa	Kuna Pelješka	OR - D/3	PZ
25	Franjevački samostan i crkva Gospe Delorite	Kuna Pelješka	OR - D/2	PZ
25	Župna crkva Gospe Velike	Kuna Pelješka	OR - D/1	PZ

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_1	Jezgra Orebića	Orebić	R
12_1	Urbana cjelina Kučište	Kučište	R
12_1	Centar naselja Viganj	Viganj	R
12_2	Ruralna cjelina naselja Trstenik - Gornje Selo	Trstenik	PZ
12_2	Ruralna cjelina naselja Trstenik - Donje Selo	Trstenik	PZ
12_2	Ruralna cjelina Trstenik - kraj	Trstenik	PZ
13	Orsan franjevačkog samostana	Podgorje	R
22	Kuća Lazarević	Kučište	R
22	Neoklasicistilka kuća i zbirka Fisković	Orebić	R
22	Stambeni objekt, č. zgr. 169 k.o. Trstenik	Trstenik	PZ
24	Svjetionik Lovišće	Lovište	R
25	Franjevački samostan i crkva gospe od Loreta	Kuna Pelješka	PZ
25	Crkva Sv. ante u Nakovnju	Kučište	R
25	Crkva blagovijesti	Podgorje	R
25	Crkva gospe od Karmena	Stankoviš	R
25	Crkva Sv. Trojstva	Kučište	R
25	Franjevalki samostan gospe od anđela	Podgorje	R
25	Crkvica Sv. Luke	Kučište	R
25	Dominikanski samost.i crkva gospe od Ružarija	Viganj	R
25	Crkva Sv. Mihovila	Viganj	R
25	Crkva navještenja blažene djevice Marije	Kučište	R
26	Grobljanski kompleks Kuna	Kuna Pelješka	R
27	Lesma	Orebić	R
34	Potonuli brod	Viganj	R

Evidentirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Prizdrina	Donja Banda	ev - OR - F/I	E
12_2	Ruralna cjelina Zakamenje	Donja Banda	ev - OR - F/2	E
12_2	Ruralna cjelina Županje Selo	Donja Banda	ev - OR - G/I	E
12_2	Ruralna cjelina Košarni Do	Donja Banda	ev - OR-G/III	E
12_2	Ruralna cjelina Golubinica	Donja Banda	ev - OR- G/II	E
12_2	Ruralna cjelina Postup	Donja Banda	ev - OR-G/IV	E
12_2	Poluurbana cjelina Kuna Pelješka	Kuna Pelješka	ev - OR - D/I	E
12_2	Ruralna cjelina Oskorušno	Oskorušno	ev - OR - H/I	E
12_2	Ruralna cjelina Orhanovići	Oskorušno	ev - OR- H/II	E
12_2	Ruralna cjelina Pijavičino	Pijavičino	ev - OR - H/I	E
12_2	Ruralna cjelina Podobuće	Podobuće	ev - OR - E/I	E
12_2	Ruralna cjelina Borje	Podobuće	ev - OR - E/II	E
12_2	Poluurbana cjelina Potomje	Potomje	ev - OR - C/I	E
12_2	Ruralna cjelina Trstenik	Trstenik	OR -	E
25	Crkvice	Kuna Pelješka	ev - OR- D/II	E

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Podobuće	Podobuče	E
33	Priobalni prostor Vignja, Kučišta i Orebića		E
5	Prostor ju×ne obale poluotoka Pelješca između naselja Viganj, Kučište i Orebić		
6	Kulturni agrarni krajolik korčule i Lastova: područje južnih obronaka Sv. Ilije na Pelješcu		

Općina Pojezerje

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
4	Širi prostor Općine Pojezerje		E

Općina Slivno

Registrirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
23	Ruševine Smrdan Grada	Slivno-Ravno	R
23	Tvrđava Brštanik	Podgradina	R

23	Kula Nonković s okolnim kućama u Kleku	Klek	R
25	Crkva Sv. Ivana na otočiću Osinj	Blace	R
26	Nekropola stećaka	Slivno-Ravno	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Poluurbana cjelina Slivno-Ravno	Slivno-Ravno	E
12_2	Ruralna cjelina Klek	Klek	E
4	Prostori Općine Slivno		E

Općina Smokvica

Registrirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
22	Kaštel Arneri	Smokvica	E
22	Loža barokna	Smokvica	R
25	Crkva Sv. Ane	Smokvica	R
25	Crkva Sv. Mihovila	Smokvica	R
25	Crkva Sv. Andrije	Smokvica	R
25	Crkva Sv. Vida	Smokvica	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Smokvica	Smokvica	E
22	Kaštel Arneri	Smokvica	E
33	Širi prostor polja uz Smokvicu		
4	Unutrašnjost Korčule: Područje smokvice	Smokvica	E
5	Unutrašnji prostor naselja Smokvice		
6	Kultivirani agrarni krajolik Korčule i Lastova: područje sjeverno i južno obala Korčule		

Općina Ston

Registrirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_1	Urbana cjelina Mali Ston	Mali Ston	ST - B/I	R
12_1	Urbana cjelina Ston	Ston	ST - C/I	R
33	Ruševina srednjevjekovne urbane cjeline	Metohija	ST - C/16	R

Preventivno zaštićena kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
13	Kompleks samostana Sv. Kuzme i Damjana	Ston	ST - C/13	PZ
13	Kompleks Roko - Jerković	Zaton Doli	ST - A/4	PZ
22	Ljetnikovac Betondić	Broce	ST - D/6	PZ
24	Solana sa skladištima soli	Ston	ST - C/15	PZ
25	Crkva Sv. Đurđa	Boljenovići	ST - K/1	PZ
25	Crkva Svih Svetih	Broce	ST - D/2	PZ
25	Crkva Sv. Antuna	Broce	ST - D/4	PZ
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Broce	ST - D/3	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Tome	Broce	ST - D/5	PZ
25	Crkva Sv. Matije	Česvinica	ST - C/11	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Česvinica	ST - H/1	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Jeronima	Česvinica	ST - C/1	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Mandaljene	Česvinica	ST - C/2	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Petra	Česvinica	ST - C/5	PZ
25	Crkva Sv. Trojice	Česvinica	ST - C/10	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Duba Stonska	ST - G/2	PZ
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Hodilje	ST - E/1	PZ
25	Crkva gospe od Davila	Metohija	ST - I/2	PZ
25	Crkva Sv. Filipa i Jakova	Metohija	ST - I/1	PZ
25	Crkva Sv. Ivana	Sparagovići	ST - K/3	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Sparagovići	ST - K/2	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Martina	Ston	ST - C/6	PZ
25	Crkva Gospe od Lužina	Ston	ST - C/7	PZ
25	Crkva Gospe od Zamirja	Ston	ST - C/8	PZ
25	Ostaci crkve Sv. Ivana	Ston	ST - C/4	PZ
25	Crkva Sv. Mihajla	Ston	ST - C/9	PZ
25	Ostaci Crkve Sv. Stjepana	Ston	ST - C/3	PZ
25	Crkva Sv. Trojice	Ston	ST - C/12	PZ
25	Crkva Svih Svetih	Zaton Doli	ST - A/3	PZ
25	Crkva Sv. Šimuna	Zaton Doli	ST - A/1	PZ
25	Crkva Sv. Mihajla	Zaton Doli	ST - A/2	PZ
25	Crkva Gospa od sedam žalosti	Žuljana	ST - S/1	PZ

Evidentirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Boljenovići	Boljenovići	ev - ST - J/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Brijesta	Brijesta	ev - ST - O/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Kobaš	Broce	ev - ST - D/II	E
12_2	Poluurbana cjelina Broce	Broce	ev - ST - D/I	E
12_2	Ruralna cjelina Česvinica	Česvinica	ev - ST - H/I	E
12_2	Ruralna cjelina Dančanje	Dančanje	ev - ST - M/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Hodilje	Hodilje	ev - ST - E/I	E
12_2	Ruralna cjelina Luka	Luka	ev - ST - F/II	E
12_2	Ruralna cjelina Rusan	Luka	ev - ST - F/I	E
12_2	Ruralna cjelina Metohija	Metohija	ev - ST - I/I	E
12_2	Ruralna cjelina Zaradeže	Putniković	ev - ST - N/II	E
12_2	Ruralna cjelina Prisoje	Putniković	ev - ST - N/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Sparagovići	Sparagovići	ev - ST - K/I	E
12_2	Ruralna cjelina Tomislavovac	Tomislavovac	ev - ST - P/I	E
12_2	Ruralna cjelina Zabrđe	Zabrđe	ev - ST - L/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Zaton Doli	Zaton Doli	ev - ST - A/I	E
12_2	Ruralna cjelina Žuljana	Žuljana	ev - ST - S/I	E
13	Stambeno - gospodarski kompleks	Sparagovići	ev - ST - K/2	Ex
22	Stambena zgrada Betondić	Broce	ev - ST - D/4	Ex
24	Stranj Gundulić	Putniković	ev - ST - N/1	Ex
25	Crkva Sv. Petra	Boljenovići	ev - ST - J/1	Ex
25	Crkva Sv. Liberana	Brijesta	ev - ST - O/1	Ex
25	Crkva Sv. Jeronima	Broce	ev - ST - D/2	Ex
25	Crkva Sv. Ivana	Broce	ev - ST - D/3	Ex
25	Crkva Sv. Antuna	Broce	ev - ST - D/1	Ex
25	Crkva Sv. Mihajla s grobljem	Dančanje	ev - ST - M/1	Ex
25	Crkva Sv. Mihovila s grobljem	Dubrava	ev - ST - R/1	Ex
25	Crkva Sv. Marije (Male Gospe)	Hodilje	ev - ST - E/1	Ex
25	Crkva Sv. Marije Magdalene	Putniković	ev - ST - N/2	Ex
25	Crkva Gospe od Rozarija s grobljem	Putniković	ev - ST - N/3	Ex
25	Crkva Sv. Petra	Sparagovići	ev - ST - K/1	Ex
25	Crkva Sv. Ane	Tomislavovac	ev - ST - P/1	Ex
25	Crkva Sv. Martina	Zabrđe	ev - ST - L/1	Ex
25	Crkva Sv. Marije Magdalene	Zabrđe	ev - ST - L/2	Ex
25	Crkva navještenja Marijinog	Zabrđe	ev - ST - L/3	Ex
25	Crkva Gospe od zdravlja	Zaton Doli	ev - ST - A/2	Ex
25	Crkva Sv. Ilije	Zaton Doli	ev - ST - A/3	Ex
25	Crkva Sv. Liberana	Zaton Doli	ev - ST - A/1	Ex
25	Crkva Sv. Martina s grobljem	Žuljana	ev - ST - S/2	Ex
25	Crkva Sv. Nikole	Žuljana	ev - ST - S/3	Ex
25	Crkva Sv. Ane	Žuljana	ev - ST - S/5	Ex
25	Crkva Gospe od Rozarija	Žuljana	ev - ST - S/6	Ex
25	Crkva Sv. Magdalene	Žuljana	ev - ST - S/4	Ex
33	Gomile	Brijesta	ev - ST - O/2	Ex
33	Gomile	Česvinica	ev - ST - H/3	Ex
33	Spilja Gudnja	Česvinica	ev - ST - H/2	Ex
33	Gomile	Dančanje	ev - ST - M/2	Ex
33	Gomila	Dančanje	ev - ST - M/3	Ex
33	Gomile	Mali Ston	ev - ST - B/5	Ex
33	Potencijalna arheološka zona	Mali Ston	ev - ST - B/4	Ex
33	Prapovijesni lokalitet	Mali Ston	ev - ST - B/3	Ex
33	Gradina	Mali Ston	ev - ST - B/2	Ex
33	Gradina	Mali Ston	ev - ST - B/1	Ex
33	Niz Gomila	Metohija	ev - ST - I/1	Ex
33	Kasnoantička osmatračnica	Ston	ev - ST - C/1	Ex
33	Limitacija Stonskog polja	Ston	ev - ST - C/3	Ex
33	Villa Rustica	Ston	ev - ST - C/2	Ex
33	Gomila	Tomislavovac	ev - ST - P/5	Ex
33	Gomila	Tomislavovac	ev - ST - P/4	Ex
33	Gradina	Zabrđe	ev - ST - L/4	Ex
33	Gomila	Zabrđe	ev - ST - L/5	Ex
33	Kasnoantički zid, Tumuli	Zaton Doli	ev - ST - A/4	Ex
33	Villa Rustica	Žuljana	ev - ST-S/10	Ex
33	Ostaci Vile Rustice	Žuljana	ev - ST-S/11	Ex
33	Gomile - Vrsi	Žuljana	ev - ST - S/9	Ex
33	Villa Rustica	Žuljana	ev - ST - S/8	Ex

Općina Trpanj

Registrirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
25	Crkva Sv. Margarite s grobljem	Duba Pelješka	TR - D/1	R

Preventivno zaštićena kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Poluurbana cjelina Trpanj	Trpanj	TR - A/I	PZ
22	Zgrada Kapetanije (Kuća Gundulić)	Trpanj	TR - A/4	PZ
25	Župna crkva Gospe od milosrđa	Gornja Vručica	TR - C/1	PZ
25	Župna Crkva Sv. Petra i Pavla (Nekada Sv. Mihovila)	Trpanj	TR - A/3	PZ
25	Crkva Gospe od Karmela	Trpanj	TR - A/2	PZ
25	Crkva Sv. Roka	Trpanj	TR - A/1	PZ

Evidentirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Donja Vručica	Donja Vručica	ev - TR - B/I	E
12_2	Ruralna cjelina Duba Pelješka	Duba Pelješka	ev - TR - D/I	E
12_2	Ruralna cjelina Gornja Vrućica	Gornja Vručica	ev - TR - C/I	E
13	Kompleks ljetnikovca Gundulić	Trpanj	ev - TR - A/6	Ex
22	Ostaci ljetnikovca Bunić	Donja Vručica	ev - TR - B/3	Ex
22	Ostaci ljetnikovca Ranjina s kapelom	Donja Vručica	ev - TR - B/2	Ex
22	Ljetnikovac Dobroslavić	Duba Pelješka	ev - TR - D/2	Ex
22	Ostaci ljetnikovca Zamanja	Gornja Vručica	ev - TR - C/4	Ex
22	Bota - Stranj Gundulić(Ruševina)	Trpanj	ev - TR - A/7	Ex
22	Ljetnikovac Ranjina (Ruševina)	Trpanj	ev - TR - A/5	Ex
24	Stranj	Duba Pelješka	ev - TR - D/3	Ex
24	Magazin Gučetić	Gornja Vručica	ev - TR - C/5	Ex
25	Crkva Sv. Kuzme i Damjana	Donja Vručica	ev - TR - B/1	Ex
25	Crkva Sv. Spasitelja	Gornja Vručica	ev - TR - C/3	Ex
25	Kapela Sv. Antuna	Trpanj	ev - TR - A/1	Ex
25	Ostaci Sv. Petra	Trpanj	ev - TR-A/11	Ex
25	Crkva Sv. Križa s grobljem	Trpanj	ev - TR - A/2	Ex
25	Crkva Sv. Nikole, Trpanj	Trpanj	ev - TR - A/3	Ex
33	Gomila	Donja Vručica	ev - TR - B/4	Ex
33	Villa Rustica	Duba Pelješka	ev - TR - D/4	Ex
33	Rimski Castrum	Duba Pelješka	ev - TR - D/5	Ex
33	Gomile na Muškatu	Gornja Vručica	ev - TR - C/7	Ex
33	Gradina	Gornja Vručica	ev - TR - C/6	Ex
33	Lokalitet Mrcine	Trpanj	ev - TR-A/13	Ex
33	Villa Rustica	Trpanj	ev - TR-A/12	Ex
33	Gradina	Trpanj	ev - TR-A/10	Ex
33	Špilje - Ferenčina, Vilina, Duboki Dolac	Trpanj	ev - TR - A/8	Ex

Općina Vela Luka

Registrirana zaštićena kulturna dobra

RSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
21	Spomenik palim borcima	Vela Luka	R
22	Rimska villa rustica	Vela Luka	R
22	Škola	Vela Luka	R
25	Crkva Sv. Vićenta (Josipa)	Vela Luka	R
25	Crkva Sv. Josipa	Vela Luka	R
25	Crkva Sv. Vićenta (Josipa)	Vela Luka	R
25	Crkva Sv. Josipa - župna	Vela Luka	R
25	Crkva Sv. Kuzme i Damjana	Vela Luka	R
25	Crkva Sv. Ivana u Gradini	Vela Luka	R
25	Crkva Sv. Roka na groblju	Vela Luka	R
25	Crkva Gospe od Karmena	Vela Luka	R
25	Crkva Gospe od zdravlja	Vela Luka	R
25	Crkva Bezgrešnog začeća Blažene djevice Marije	Vela Luka	R
26	Groblje	Vela Luka	R
27	Spomenik međunarodnog susreta umjetnika	Vela Luka	R
33	Vela spilja	Vela Luka	R
33	Rimska villa rustica	Vela Luka	R
33	Arheološki lokalitet Gubeša	Vela Luka	R
33	Arheološki lokalitet Gradina	Vela Luka	R
33	Vela spilja	Vela Luka	R
33	Rimska villa rustica	Vela Luka	R
33	Arheološki lokalitet Gubeša	Vela Luka	R
33	Arheološki lokalitet Gradina	Vela Luka	R

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
12_2	Poluurbana cjelina Vela Luka	Vela Luka	E
33	Širi prostor naselja Vela Luka s poluotokom Gradina	Vela Luka	E
4	Unutrašnjost otoka korčule šire područje naselja Vela Luka	Vela Luka	E
5	Zapadni dio općine Vela Luka		E
6	Kultivirani agrarni krajolik Korčule i Lastova: područje sjevernih i južnih obala Korčule		E

Općina Zažablje

Evidentirana kulturna dobra

VRSTA	NAZIV SPOMENIKA	NASELJE	VRSTA
4	Etnozona - prostori Općine Zažablje		E

Općina Župa Dubrovačka

Preventivno zaštićena kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
13	Kompleks	Brgat Gornji	Ž - A/4	PZ
13	Ladanjski posjed Veselilić - Zavod Josipovac	Čelopeci	Ž - D/5	PZ
13	Kompleks	Kupari	Ž - K/2	PZ
13	Kompleks	Mlini	Ž - J/3	PZ
22	Ljetnikovac Saba Đorđića - Sabovina	Buići	Ž - H/1	PZ
22	Ostaci ljetnikovca Đorđi - Bona	Čelopeci	Ž - D/4	PZ
22	Ljetnikovac Bonda	Čelopeci	Ž - D/6	PZ
22	Ljetnikovac Zuzorić - Remedelli - Kisić	Čibaća	Ž - C/8	PZ
22	Ljetnikovac Bizzaro	Kupari	Ž - K/3	PZ
22	Villa Srebrenka	Srebreno	Ž - K/6	PZ
22	Ljetnikovac Miloslavić	Srebreno	Ž - K/7	PZ
22	Villa Naprstek	Srebreno	Ž - K/4	PZ
23	Mlinica Ivelja	Mlini	Ž - J/9	PZ
24	Mlinica Duper	Mlini	Ž - J/8	PZ
24	Kaptaža Miholja voda	Zavrelje	Ž - J/2	PZ
25	Stara crkva Sv. Ane	Brgat Gornji	Ž - A/2	PZ
25	Crkva Sv. Ane - Nova	Brgat Gornji	Ž - A/3	PZ
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Brgat Gornji	Ž - A/1	PZ
25	Lokalitet crkve Sv. Nedjelje	Buići	Ž - H/2	PZ
25	Dominikanski samostan Sv. Vicenca	Čelopeci	Ž - D/1	PZ
25	Crkva Gospe od obrane	Čibaća	Ž - C/3	PZ
25	Crkva	Čibaća	Ž - C/1	PZ
25	Crkva	Čibaća	Ž - C/2	PZ
25	Crkva Sv. Nikole	Čibaća	Ž - C/4	PZ
25	Crkva Sv. Mateja - Mačela	Čibaća	Ž - C/7	PZ
25	Crkva Sv. Luke s grobljem	Čibaća	Ž - C/5	PZ
25	Crkva Sv. Mihajla	Čibaća	Ž - C/6	PZ
25	Crkva Sv. Stjepana	Kupari	Ž - K/1	PZ
25	Crkva Sv. Antuna	Makoše	Ž - G/1	PZ
25	Crkva Gospe Velike	Makoše	Ž - G/2	PZ
25	Crkva	Martinovići	Ž - F/1	PZ
25	Crkva Sv. Ilara	Mlini	Ž - J/5	PZ
25	Crkva Sv. Roko	Mlini	Ž - J/4	PZ
25	Crkva Gospe od Rozarija	Mlini	Ž - J/6	PZ
25	Crkva Sv. Marije Magdalene	Petrača	Ž - I/1	PZ
25	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Plat	Ž - M/1	PZ
25	Crkva	Plat	Ž - M/2	PZ
25	Crkva	Soline	Ž - L/1	PZ
25	Crkva Srca Isusovog	Srebreno	Ž - K/5	PZ
25	Crkva Sv. Mihajla	Zavrelje	Ž - J/1	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Brgat Gornji	Ž	PZ
33	Potencijalna arheološka zona	Brgat Gornji	Ž	PZ

Evidentirana kulturna dobra

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
12_2	Ruralna cjelina Čelopeci	Čelopeci	ev - Ž - D/I	E
12_2	Ruralna cjelina Čibača	Čibaća	ev - Ž - C/II	E
12_2	Ruralna cjelina Brašina	Kupari	ev - Ž - K/4	Ex
12_2	Ruralna cjelina Kupari	Kupari	ev - Ž - K/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Blato	Kupari	ev - Ž - K/II	Ex
12_2	Ruralna cjelina Makoše	Makoše	ev - Ž - G/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Martinovići	Martinovići	ev - Ž - F/I	E
12_2	Ruralna cjelina Krstac	Mlini	ev - Ž - II/1	Ex
12_2	Poluurbana cjelina Mlini	Mlini	ev - Ž - J/III	Ex
12_2	Ruralna cjelina Petrača	Petrača	ev - Ž - I/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Vrelo	Zavrelje	ev - Ž - J/I	Ex
12_2	Ruralna cjelina Brgat Donji	Župa Dubrovačka	ev - Ž - B/I	E
13	Stambeno - gospodarski kompleks "Meteriz"	Brgat Donji	ev - Ž - B/5	Ex
13	Ruralni kompleks Knego	Brgat Donji	ev - Ž - B/1	Ex
13	Ruralni kompleks Medo	Brgat Donji	ev - Ž - B/2	Ex
13	Ruralni kompleks Nadramija - Vojvodić	Brgat Donji	ev - Ž - B/3	Ex
13	Ladanjski posjed Božović - Ljevakovina	Buići	ev - Ž - H/3	Ex
13	Ladanjski posjed Flori - Miloslavić	Buići	ev - Ž - H/6	Ex
13	Ladanjski posjedi Leonardi	Čelopeci	ev - Ž - D/1	Ex
13	Stambeno - gospodarski sklop Srijemsi-Herco	Kupari	ev - Ž - K/11	Ex
13	Stambeno - gospodarski sklop Matičević - Salamoni	Kupari	ev - Ž - K/8	Ex

ŠIFRA	NAZIV	NASELJE	OZNAKA	VRSTA
13	Stambeno - gospodarski sklop Vojvodić	Kupari	ev - Ž - K/9	Ex
13	Utvrđeni sklop Đurović	Soline	ev - Ž - L/8	Ex
13	Kompleks Madeško	Srebreno	ev - Ž - K/9	Ex
13	Kompleks Vuković	Zavrelje	ev - Ž - J/2	Ex
13	Stambeno - gospodarski sklop Elezović, Perun, Filičić	Zavrelje	ev - Ž - J/3	Ex
22	Kuća Ljubimir	Brgat Donji	ev - Ž - B/4	Ex
22	Ostaci ljetnikovca Zamanja - Crijević	Brgat Gornji	ev - Ž - A/1	Ex
22	Kuća Kulišić	Buići	ev - Ž - H/5	Ex
22	Zgrada "Pavijun"	Buići	ev - Ž - H/2	Ex
22	Ljetnikovac Gučetić-Grbić	Čelopeci	ev - Ž - D/2	Ex
22	Kancelarova kuća	Čibaća	ev - Ž - C/1	Ex
22	Ljetnikovac Beusan	Čibaća	ev - Ž - C/4	Ex
22	Ljetnikovac Bizzaro - Kisić	Čibaća	ev - Ž - C/5	Ex
22	Ljetnikovac Obitelji Pucić	Čibaća	ev - Ž - C/3	Ex
22	Kuća obitelji Bucchia	Čibaća	ev - Ž - C/2	Ex
22	Ostaci ljetnikovca Menčetić	Kupari	ev - Ž - K/7	Ex
22	Kuća Đorđić - Račić	Kupari	ev - Ž - K/12	Ex
22	Kuća Dubravica	Kupari	ev - Ž - K/10	Ex
22	Kuća Bunić - Miletić	Kupari	ev - Ž - K/13	Ex
22	Stara kuća Glavić	Mlini	ev - Ž - J/12	Ex
22	Ljtnikovac Gučetić - Ex"Studenac"	Mlini	ev - Ž - J/11	Ex
22	Kuća Maškarić - Kesovija	Petrača	ev - Ž - I/3	Ex
22	Ljetnikovac Kerša-Kesovija	Petrača	ev - Ž - I/2	Ex
22	Ljetnikovac Getaldić - Grbić	Petrača	ev - Ž - H/4	Ex
22	Ljetnikovac Božidarević - Cumeljan	Petrača	ev - Ž - I/1	Ex
22	Ljetnikovac Ohmučević - Zec	Petrača	ev - Ž - I/5	Ex
22	Kuća Duplicac	Plat	ev - Ž - M/5	Ex
22	Kuća Kljaković - Jerić	Plat	ev - Ž - M/1	Ex
22	Kuća Gorio	Plat	ev - Ž - M/8	Ex
22	Kuća Begović - Nevčić	Plat	ev - Ž - M/9	Ex
22	Dva stambena niza	Plat	ev - Ž - M/1	Ex
22	Odmaralište hidroelektrane	Plat	ev - Ž - M/2	Ex
22	Kuća Kitin	Soline	ev - Ž - L/5	Ex
22	Kuća Božović	Soline	ev - Ž - L/6	Ex
22	Stambeni niz Kljaković - Kostić - Popović	Soline	ev - Ž - L/4	Ex
22	Stambeni niz Katić	Soline	ev - Ž - L/3	Ex
22	Kuća Kanjuo	Srebreno	ev - Ž - K/15	Ex
22	Kuća Klešković	Srebreno	ev - Ž - K/14	Ex
22	Stambeni niz Burin - Čatić - Bego	Zavrelje	ev - Ž - J/1	Ex
23	Kula - stražarnica	Makoše	ev - Ž - G/1	Ex
23	Kula - stražarnica	Martinovići	ev - Ž - F/2	Ex
25	Crkva Sv. Đurđa sa nekropolom stećaka	Buići	ev - Ž - H/1	Ex
25	Crkva Sv. Ilije	Čibaća	ev - Ž - C/1	Ex
25	Crkva Sv. Petra	Kupari	ev - Ž - K/6	Ex
25	Crkva Sv. Spasa	Mlini	ev - Ž - J/10	Ex
25	Crkva Sv. Trojice	Petrača	ev - Ž - I/6	Ex
25	Crkva Velike Gospe s grobljem	Plat	ev - Ž - M/4	Ex
25	Crkva Sv. Duha	Plat	ev - Ž - M/7	Ex
25	Crkva Sv. Nikole	Soline	ev - Ž - L/7	Ex
26	Stećci	Mlini	ev - Ž - J/9	Ex
33	Gomila	Brgat Donji	ev - Ž - B/7	Ex
33	Gradina	Brgat Donji	ev - Ž - B/6	Ex
33	Gomile	Brgat Gornji	ev - Ž - B/9	Ex
33	Gradina Mitareva gomila	Čibaća	ev - Ž - C/6	Ex
33	Antička komunikacija	Kupari	ev - Ž - K/2	Ex
33	Arheološki lokalitet	Kupari	ev - Ž - K/5	Ex
33	Lokalitet Goričina	Kupari	ev - Ž - K/1	Ex
33	Arheološki lokalitet	Mlini	ev - Ž - J/7	Ex
33	Vila Rustica	Mlini	ev - Ž - J/8	Ex
33	Potencijalna arheološka zona	Plat	ev - Ž - M/1	Ex
33	Potencijalna arheološka zona - Kostur	Zavrelje	ev - Ž - J/5	Ex
33	Arheološka zona	Zavrelje	ev - Ž - J/4	Ex
33	Gradina - Spilan	Zavrelje	ev - Ž - J/6	Ex

Na području Županije nalazi se ukupno 1893 spomenika kulture, od toga 259 registriranih, 486 preventivno zaštićenih te 1145 evidentiranih spomenika.

Prema podacima i evidenciji Ministarstva kulture - Uprave za zaštitu kulturne baštine-Konzervatorski odjel u Dubrovniku, na dijelu Dubrovačko-neretvanske županije koji obuhvaća područje Grada Dubrovnika te općina Dubrovačko primorje, Janjina, Konavle, Orebić, Ston, Trpanj i Župa Dubrovačka, ima registriranih i preventivno zaštićenih spomenika kulture svih kategorija 585, a prostornim je planovima evidentirano još 1008 objekata kulturne baštine.

Prema podacima Konzervatorskog odjela u Splitu, u sjeverozapadnom dijelu Županije (gradovi Korčula, Metković, Opuzen, Ploče te općine Blato, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Vela Luka i Zažablje) ukupno ima 160 registriranih i preventivno zaštićenih spomenika svih kategorija, a prostornim je planovima evidentirano još 137 objekata kulturne baštine.

Ukupan broj zaštićenih spomenika kulture po gradovima/općinama:

GRAD/OPĆINA		Registrirani i preventivno zaštićeni	Evidentirani	Ukupno
1	Dubrovnik*	336	531	867
2	Korčula**	44	27	71
3	Metković**	5	6	11
4	Opuzen**	1	4	5
5	Ploče**	6	7	13
6	Blato**	16	9	25
7	Dubrovačko primorje*	70	78	148
8	Janjina*	2	25	8
9	Konavle*	65	178	243
10	Kula Norinska**	1	4	5
11	Lastovo**	32	13	45
12	Lumbarda**	13	5	18
13	Mljet**	9	46	55
14	Orebić*	28	19	46
15	Pojezerje**	0	1	1
16	Slivno**	5	3	8
17	Smokvica**	6	6	12
18	Ston*	35	66	101
19	Trpanj*	7	27	34
20	Vela Luka**	22	5	27
21	Zažablje **	0	1	1
22	Župa Dubrovačka*	42	84	126
Sveukupno		**748**	**1145**	**1893**

* Gradovi/Općine koji su pod ingerencijom Ministarstva kulture - Uprave za zaštitu kulturne baštine-Konzervatorski odjel u Dubrovniku.
** Gradovi/Općine koji su do 2000. bili pod ingerencijom Ministarstva kulture - Uprave za zaštitu kulturne baštine-Konzervatorski odjel u Splitu.

Grad/Općina	Vrsta	12_1	12_2	13	21	22	23	24	25	26	27	33	34	4	5	6	11	Ukupno	Sveukupno
Dubrovnik	R i PZ	1	3	33	0	156	7	7	108	5	0	15	0	0	0	0	1	336	**867**
	E	1	30	26	0	388	1	9	46	1	1	25	3	0	0	0	0	531	
Korčula	R i PZ	1	0	0	2	8	4	1	26	1	0	1	0	0	0	0	0	44	**71**
	E	0	4	0	0	6	0	0	0	0	0	4	3	3	5	2	0	27	
Metković	R i PZ	0	0	0	0	2	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	5	**11**
	E	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	6	
Opuzen	R i PZ	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	**5**
	E	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	4	
Ploče	R i PZ	0	1	0	0	0	0	0	3	0	0	2	0	0	0	0	0	6	**13**
	E	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	1	1	0	7	
Blato	R i PZ	0	0	0	1	3	3	0	7	0	0	2	0	0	0	0	0	16	**25**
	E	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2	1	1	2	1	0	9	
Dubrov. Primorje	R i PZ	0	2	17	0	5	1	3	39	3	0	0	0	0	0	0	0	70	**148**
	E	0	17	6	0	7	1	3	11	6	0	27	0	0	0	0	0	78	
Janjina	R i PZ	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	**28**
	E	0	4	1	0	0	2	0	11	0	0	8	0	0	0	0	0	25	
Konavle	R i PZ	1	2	16	0	19	0	2	20	0	0	5	0	0	0	0	0	65	**243**
	E	0	30	14	0	16	1	6	47	2	1	61	0	0	0	0	0	178	
Kula Norinska	R i PZ	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	**5**
	E	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	4	
Lastovo	R i PZ	1	0	0	0	4	1	3	21	0	0	3	0	0	0	0	0	32	**45**
	E	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	1	4	1	0	13	
Lumbarda	R i PZ	0	0	0	0	3	4	0	5	0	0	1	0	0	0	0	0	13	**18**
	E	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	5	
Mljet	R i PZ	0	0	2	0	0	0	0	6	0	0	1	0	0	0	0	0	9	**55**
	E	0	8	0	0	7	1	2	11	1	0	16	0	0	0	0	0	46	
Orebić	R i PZ	3	3	1	0	3	0	1	13	1	1	0	1	0	0	0	0	28	**46**
	E	0	15	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	19	
Pojezerje	R i PZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**1**
	E	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	
Slivno	R i PZ	0	0	0	0	0	3	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	5	**8**
	E	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3	
Smokvica	R i PZ	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	6	**12**
	E	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	6	
Ston	R i PZ	2	0	2	0	1	0	1	28	0	02	1	0	0	0	0	0	35	**101**
	E	0	17	1	0	1	0	1	23	0	0	23	0	0	0	0	0	66	
Trpanj	R i PZ	0	1	0	0	1	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	7	**34**
	E	0	3	1	0	6	0	2	6	0	0	0	0	9	0	0	0	27	
Vela Luka	R i PZ	0	0	0	1	2	0	0	10	1	1	8	0	0	0	0	0	22	**27**
	E	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	5	
Zažablje	R i PZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**1**
	E	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	
Župa Dubrovačka	R i PZ	0	0	4	0	8	1	2	25	0	0	2	0	0	0	0	0	42	**126**
	E	0	12	14	0	34	2	0	8	1	0	0	13	*	*	*	0	84	
Županija ukupno	R i PZ	**10**	**12**	**75**	**4**	**217**	**28**	**20**	**319**	**15**	**1**	**42**	**1**	**1**	**3**	**0**	**1**	**748**	**1893**
	E	**2**	**151**	**63**	**0**	**466**	**8**	**21**	**165**	**11**	**2**	**176**	**35**	**13**	**19**	**11**	**0**	**1145**	

a) Smjernice za prostorno uređenje kulturnih dobara nacionalnog i županijskog značenja

Povijesne graditeljske cjeline

Planski dokumenti niže razine moraju osigurati da se matrica povijesne jezgre naselja zadrži i revitalizira u najvećoj mogućoj mjeri. Na isti način izgradnja u neizgrađenim dijelovima jezgre rješavala bi se interpolacijama na načelima tipološke rekonstrukcije.

Pod tipološkom rekonstrukcijom podrazumijeva se izgradnja koja je unutarnjom organizacijom prostora, komunikacijom s javnim površinama, gabaritima i namjenom usklađena s postojećim okolnim povijesnim objektima, ne narušavajući siluetu i osnovne vizure te komunikacijske smjerove unutar povijesne jezgre.

Ne preporuča se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata radi funkcionalne fuzije u veće prostorne sklopove jer bi takvi zahvati mogli dovesti do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina.

Neizgrađene dijelove povijesnih jezgri, koji se u posljednjih 80 godina nisu znatnije mijenjali, ili su korišteni kao gradske zelene površine, moraju se uređivati kao javne zelene površine uz minimalne intervencije. Iznimno dozvolit će se izgradnja dijela već navedenih neizgrađenih prostora radi rekompozicije i prostornog usklađenja volumena i silueta sklopova izgrađenih neprimjereno ambijentu povijesne jezgre, ali tek nakon pojedinačnih istraživanja i provedbe postupaka javnih urbanističko-arhitektonskih natječaja. Održanje stambenog fonda unutar povijesnih jezgri od ključne je važnosti za funkcioniranje povijesne jezgre. Zbog očekivanog djelovanja tržišta nekretninama i prenamjeni stambenog u poslovne prostore, potrebno je u interpoliranim novim objektima predvidjeti više od 50% površine za stambenu namjenu, dok je izgradnju poslovnih prostora opće namjene (trgovina, obrt, ugostiteljstvo, usluge) potrebno osigurati u prizemnim dijelovima postojećih i novih objekata. Izuzetak od pravila odnosi se na objekte javne namjene (uprava, hoteli, financijske ustanove, ustanove kulture, prosvjete i znanosti). Režim prometa unutar povijesne jezgre mora se prilagoditi mjerilu povijesne jezgre te svrsi i opsegu poslovnih djelatnosti, osiguravajući posebne režime prometa u mirovanju za stanovnike povijesne jezgre, uz obvezu da se za svaku stambenu jedinicu osigura jedno parkirališno mjesto.

Prostori povijesne jezgre koji se planiraju u režimu ograničenja prometa motornim vozilima (pješačke zone) ne smiju iznositi više od 30% povijesne jezgre, odnosno više od 5% izgrađene površine naselja, čemu je potrebno prilagoditi udaljenost najudaljenije stambene jedinice od osiguranog parkirališta.

U povijesnim jezgrama kojima obuhvat graniči s morem potrebno je osigurati izgradnju i uređenje obale (pomorskog dobra) na način sukladan urbanom ambijentu, te tako nastale površine koristiti isključivo kao javne površine.

Za upravljanje graditeljskim nasljeđem u povijesnim jezgrama urbanih naselja potrebno je osnivati specijalizirane ustanove, zaklade ili fondacije koje se financiraju temeljem propisa o zaštiti kulturnih dobara.

Poluurbane i ruralne cjeline

Planski dokumenti niže razine moraju osigurati da se matrica povijesne jezgre naselja zadrži i revitalizira u najvećoj mogućoj mjeri. Na isti način izgradnja u neizgrađenim dijelovima jezgre rješavala bi se interpolacijama na načelima tipološke rekonstrukcije.

Pod tipološkom rekonstrukcijom podrazumijeva se izgradnja koje je unutarnjom organizacijom prostora, komunikacijom s javnim površinama, gabaritima i namjenom usklađena s postojećim okolnim povijesnim objektima, ne narušavajući siluetu i osnovne vizure te komunikacijske tijekove unutar povijesne jezgre. Posebno je potrebno očuvati odnos izgrađenog dijela povijesnih poluurbanih i ruralnih jezgri s neposrednim agrarnim okolišem i poljoprivrednim površinama unutar povijesnih jezgri.

Ne preporuča se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata radi funkcionalne fuzije u veće prostorne sklopove, jer bi takvi zahvati mogli dovesti do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina.

Uređenje svih vanjskih ploha objekata unutar povijesnih poluurbanih i ruralnih cjelina mora se temeljiti na korištenju isključivo lokalnih arhitektonskih izraza i građevinskih materijala.

Za upravljanje graditeljskim naslijeđem u povijesnim jezgrama poluurbanih i ruralnih naselja potrebno je osnivati specijalizirane ustanove, zaklade i fondacije koje se financiraju na temelju propisa o zaštiti kulturnih dobara.

Fortifikacije

Sustavi fortifikacija nacionalnog i županijskog značenja moraju se očuvati i održavati u naslijeđenom obliku, te nikakve intervencije kojima se mijenja svojstvo kulturnog dobra nisu dozvoljene. Pojedinačni dijelovi fortifikacija mogu se, u izuzetnim slučajevima, rekonstruirati po načelu anastiloze (ako je istraženi materijal in situ dovoljan za primjenu navedene metode) ili tipološke rekonstrukcije (ako se temeljem povijesno-prostornih istraživanja može nedvojbeno utvrditi oblik i detalji fortifikacije). Navedene smjernice prostornog uređenja fortifikacija odnose se na dijelove struktura urbanih ili ruralnih cjelina nastalih na nekadašnjim fortifikacijama, za koje se može nedvojbeno utvrditi da oblikom i volumenom podražavaju oblik fortifikacije na kojoj su nastale.

Pomoću gore navedenih metoda rekonstrukcije dijelovi fortifikacija ili fortifikacijskih objekata (kule, bastioni, galerije, cisterne, skladišta) mogu se privesti namjeni (metoda revitalizacije). Ali, novom se namjenom ne bi smjelo utjecati na svojstvo kulturnog dobra, odnosno oštećivati izvorne dijelove konstrukcije fortifikacija.

Pojedinačni sakralni i civilni kompleksi

Sakralni i civilni kompleksi nacionalnog i županijskog značenja uređuju se isključivo na temelju pojedinačne planske dokumentacije i projekata, metodom i sadržajem utvrđenim ovim planom.

Sakralni i civilni kompleksi mogu mijenjati namjenu (metoda revitalizacije) tek na temelju izvršene konzervacije koja može uključivati metodu anastiloze, restauracije i tipološke rekonstrukcije, ukoliko se takve metode potvrde kao poželjne za očuvanje integriteta kulturnog dobra.

Ukoliko se sakralni i civilni kompleksi nacionalnog i županijskog značenja nalaze unutar područja urbanih, poluurbanih i ruralnih cjelina nacionalne i županijske važnosti, režime zaštite navedenih kulturnih dobara potrebno je uskladiti na razini detaljnog plana izrađenog metodom i sadržajem utvrđenim ovim planom.

Arheološke i hidroarheološke zone

Potrebno je podrobno istražiti šire arheološke i hidroarheološke zone, te planskim dokumentima nižeg reda utvrditi način njihova korištenja. Unutar izgrađenih područja naselja preporuča se detaljno istraživanje arheoloških zona do sterilnog sloja, te sukladno rezultatima valorizacije, prezentacija nalaza in situ koja može utjecati na izvedbene projekte planiranih građevina.

Izvan izgrađenih područja, kao i u podmorju, preporuča se detaljno istraživanje i konzervacija nalaza uz mogućnost korištenja metode anastiloze, a u ekstremnim i temeljito dokumentiranim slučajevima i parcijalne dislokacije, s time da se prethodno na razini prostornih planova općina i gradova detaljno utvrdi obuhvat pojedinih izdvojenih arheoloških nalaza te režimi zaštite istih.

U područjima kojim se ovim planom, kao i prostornim planovima općina i gradova, predviđa izgradnja objekata, a prostor nije izgrađen i priveden namjeni temeljem dosadašnjih prostornih planova, obvezuje se nositelj zahvata da tijekom izrade istražnih radova koji prethode procjeni utjecaja na okoliš osigura arheološko istraživanje rezultat kojeg mora biti detaljno pozicioniranje arheoloških nalaza u prostoru i njihova valorizacija. Tako istraženi prostori obvezno se prezentiraju in situ, a projektu konzervacije i prezentacije nalaza moraju se prilagoditi i planovi i projekti izgradnje objekata i uređivanja zemljišta.

Etnozone

Etnozone nacionalne i županijske razine uređuju se stvaranjem mreže naselja u kojima se planski revitaliziraju lokalne tradicije. Budući da je očuvanje etnoloških vrijednosti neposredno vezano uz očuvanje vitaliteta naselja, potrebno je kroz djelovanje ustanova, zaklada ili fondacija promovirati elemente duhovnosti u kulturnom stvaralaštvu stanovnika etnozona, a razvoj gospodarskih djelatnosti vezati za radne običaje stanovnika (poljoprivredna proizvodnja, obrt, turizam na seljačkim domaćinstvima).

Kultivirani agrarni krajobraz

U kultiviranom agrarnom krajobrazu mora se u najvećoj mogućoj mjeri spriječiti daljnja izgradnja, te izgradnju usmjeravati interpolacijama unutar izgrađene strukture naselja. Iznimno dozvoljava se izgradnja pojedinačnih stambeno-gospodarskih cjelina u agrarnom prostoru ruralnih naselja, ali tako da izgradnja ne izmijeni tradicionalne osobitosti šireg prostora (terase, suhozidi, vegetacija). Mjere pošumljivanja u agrarnom krajoliku neautohtonim vrstama dopuštaju se samo u neposrednoj provedbi mjera zaštite od erozije.

3.6. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

3.6.1. PROMETNI INFRASTRUKTURNI SUSTAV

3.6.1.1. CESTOVNI PROMETNI SUSTAV

Područjem Županije prolazi dio osnovnog transverzalnog prometnog koridora u smjeru sjever-jug, koji Hrvatsku preko Bosne i Hercegovine spaja s dijelovima Sjeverne Europe na neretvansko-slavonskom smjeru - TEM II u koridoru Vc (Budimpešta-Udvar)-Beli Manastir-Osijek-Slavonski Šamac-(Sarajevo-Mostar)-Ploče i longitudinalnog prometnog koridora u smjeru istok-zapad na Jadranskom smjeru - Jadranska auto-cesta (Trst)-Rijeka-Zadar-Split-Dubrovnik-(Tirena-Atena). Helsinškom inicijativom 1997. na Konferenciji ministara transporta proklamirano je priključenje paneuropskih područja na paneuropske koridore s ciljem razvitka zajedničke prometne infrastrukture na područjima koja okružuju morske bazene. Usvojen je i koridor koji će povezivati Jadransko i Jonsko more kroz države Italiju, Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu, SR Jugoslaviju, Albaniju i Grčku. Povezivanje ima za cilj suradnju na razvitku infrastrukturnih planova na tom području. U Hrvatskoj cestovnoj mreži to se odrazilo razlikovanjem jadranskog smjera kao ličko-dalmatinski cestovni smjer (autocesta Zagreb-Split-Dubrovnik) i Jadransko-jonski cestovni smjer (Rupa-Rijeka-Gospić-Zadar-Split-Dubrovnik), koji se podudaraju u dužini od 440 km.
Sukladno Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske, na području Županije planira se u osnovnim koridorima cestovnog prometa izgradnja dijelova dviju autocesta: Jadransko-jonske autoceste i autoceste TEM II, koje će se spajati na području Grada Ploča, odnosno na području polja Jezero u čvoru Ploče na Jadransko-jonskoj autocesti.

1. Jadransko-jonska auto-cesta planirana je na teritoriju Republike Hrvatske, odnosno Dubrovačko-neretvanske županije, (osim na dijelu preko područja Neuma) kao koridor čitavom dužinom na potezu od granice sa Splitsko-dalmatinskom županijom do Dubrovnika na čvoru Osojnik, gdje dolazi do razdvajanja koridora u dvije varijante kao koridora za istraživanje. Jedan koridor za istraživanje nakon čvora Osojnik napušta teritorij Hrvatske te dalje prema Albaniji i Grčkoj nastavlja područjem Bosne i Hercegovine. Drugi koridor za istraživanje ide od čvora Osojnik prema istoku trasom koja prolazi sjevernom obalom Rijeke dubrovačke pa preko čvora Parež sjeverno od naselja u Župi dubrovačkoj preko čvorova Plat i Cavtat, te dalje preko čvora Zračna luka prije kojeg se vraća na trasu postojeće državne ceste D-8 (tzv. Jadranske turističke ceste) kojom ide sve do graničnog prijelaza sa SRJ, Debeli Brijeg. Na dijelu na kojem se trasa auto-ceste poklapa s trasom Jadranske turističke ceste koristit će se postojeći koridor državne ceste D-8, dok se na dijelovima gdje prometnica prolazi kroz naselja (Čilipi i Gruda) predviđa izgradnja tzv. “zatrpanih tunela”. Planirana auto-cesta bi se prilikom prolaska kroz ova naselja upuštala u teren tako da ne bi izazivala negativne učinke (presijecanje naselja, buka, veliki tranzitni promet i sl.) već bi postojećim koridorom na optimalan način iskoristila prostor.
   Alternativno rješenje autocesti na dionici Dubrovnik (čvor Osojnik) - Župa dubrovačka - Konavle - Debeli Brijeg je brza cesta, u istom koridoru.
   Na koridoru Jadransko-jonske autoceste na području Županije (dionica granica Splitsko-dalmatinske županije - čvor Osojnik) razmatrani su sljedeći čvorovi za spoj na mrežu nižeg reda:
   - Čvor Ploče - spoj s TEM II auto-cestom u prvoj varijanti te prometnu mrežu nižeg reda u funkciji sjevernog ulaza u grad Ploče u svakoj varijanti vođenja TEM-a II
   - Čvor Opuzen - spoj na cestovnu mrežu nižeg reda centralnog dijela doline Neretve odnosno na državne ceste D-9 i D-8
   - Čvor Rudine - prometno križanje s kojeg ide spoj na prometnu mrežu poluotoka Pelješca i otoka Korčule i Lastova, što znači spoj na prometnu mrežu jednog Grada i deset Općina odnosno točno pola samoupravnih jedinica na području Županije

- Čvor Osojnik - čvor na kojem dolazi do razdvajanja koridora ove auto-ceste na dva koridora za istraživanje od kojih jedan ide dalje teritorijem Republike Hrvatske a drugi teritorijem Bosne i Hercegovine bez vraćanja na područje Hrvatske. Osim toga, ovaj čvor predstavlja spoj i zapadni ulaz na prometnu mrežu Grada Dubrovnika te vezu prema mostu preko Rijeke dubrovačke.

  Osim ovih čvorova u koridoru Jadransko-jonske autoceste, na ovoj dionici, potreban je i čvor na području Općine Neum u Bosni i Hercegovini za potrebe pristupa na prometnu mrežu nižeg reda tog područja.

Krak koridora Jadransko-jonske auto-ceste, kao koridor za istraživanje (teritorijem Republike Hrvatske), na dionici čvor Osojnik-čvor Parež - čvor Plat - čvor Čilipi - Debeli Brijeg - SRJ (alternativno brza cesta Dubrovnik (čvor Osojnik) - Župa Dubrovačka - Konavle - Debeli Brijeg) od čvora Osojnik prolazi iznad Pobrežja u području Rijeke dubrovačke te iznad izvora rijeke Omble (tunelom dužine oko 1000 m na nadmorskoj visini od oko 200 m.n.m.) te dalje prema čvoru Parež. Nakon toga, ovaj koridor se pruža iznad naselja u Župi dubrovačkoj (Grbavac, Makoše, Buići, itd.) preko čvorova Plat i Cavtat te dalje u koridoru postojeće Jadranske turističke ceste (D 8) do graničnog prijelaza sa SRJ na Debelom Brijegu. Na dijelu naselja Čilipi trasa se vodi kao podvožnjak čime se izbjegava sadašnje presijecanje naselja. Iza čvora Čilipi I, koridor auto-ceste vodi se koridorom postojeće Jadranske turističke ceste s tim da na području naselja Gruda postoje dvije varijante prolaska. Po prvoj varijanti planira se obilaznica naselja južno od istog, dok se po drugoj koridor poklapa s postojećim koridorom D-8 i podvožnjakom (tzv. zatrpani tunel) se provodi kroz naselje.

Čvorovi na koridoru za istraživanje Jadransko-jonske auto-ceste (na dionici Dubrovnik (čvor Osojnik) - Župa dubrovačka - Konavle - Debeli Brijeg (granica SRJ)) su sljedeći:
- Čvor Brgat-Parež - spoj na prometnu mrežu za istočni dio Županije i za istočni ulaz u grad Dubrovnik s autoceste (neophodno je izgraditi vezu između ovog čvora i Jadranske turističke ceste tunelom)
- Čvor Plat - istočni spoj na postojeću prometnu mrežu nižeg reda odnosno Jadransku turističku cestu na tom dijelu Općine Župa dubrovačka
- Čvor Cavtat - spoj za područje zapadnog dijela Konavala
- Čvor Zračna luka - spoj za izlaz u zračnu luku i lokalnu prometnu mrežu
- Čvor Čilipi I - spoj na prometnu mrežu nižeg reda područja naselja Čilipi na mjestu upuštanja podvožnjakom autoceste
- Čvor Čilipi II - spoj na prometnu mrežu nižeg reda za središnji dio Konavala (početak obilaznice naselja Gruda)
- Čvor Gruda - spoj na prometnu mrežu nižeg reda za istočni dio Konavala (završetak obilaznica naselja Gruda).

U Općini Župa dubrovačka koridor autoceste na potezu Dubrovnik-Čilipi-Debeli Brijeg prolazi njenim gornjim dijelom iznad svih naselja na tom području.
Koridor Jadransko-jonske autoceste Dubrovnik (čvor Osojnik) - Župa dubrovačka - Konavle - Debeli Brijeg (granica SRJ) (alternativno brza cesta) je od velike važnosti za Općinu Konavle, jer povezuje ovo područje sa sjedištem Županije, Dubrovnikom, odnosno prometnom mrežom Republike Hrvatske, a ujedno se njime rješava tranzitni promet iz pravca Crne Gore prema zračnoj luci u Čilipima bez ometanja života stanovnika Konavala.
Alternativa tom prometnom rješenju je vođenje auto-ceste od čvora Osojnik prema istoku izvan područja Hrvatske (teritorijem Bosne i Hercegovine). U ovom slučaju, koridor za istraživanje od čvora Osojnik do graničnog prijelaza Debeli Brijeg (teritorijem Republike Hrvatske) bio bi namijenjen vođenju brze ceste koja bi bila u funkciji povezivanja područja Općina Konavle i Župa dubrovačka s Dubrovnikom kao županijskim središtem te ostalom prometnom mrežom Hrvatske.
Sukladno Strategiji i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, cijela dionica Jadranske (-jonske) auto-ceste na području južno od Splita ulazi u srednjoročno plansko razdoblje. Za Županiju takva dinamika gradnje nije opravdana jer bi se Jadransku autocestu radi povezivanja područja Županije s ostalim dijelom Republike Hrvatske, moralo početi

graditi od južnog kraja odnosno od čvora Osojnik. Iskustvo Domovinskog rata naime, pokazuje negativan utjecaj izoliranosti Županije od ostalog dijela Hrvatske uz sve gospodarske i teritorijalne posljedice.

2. Dio auto-ceste TEM II Ploče-granica BIH u međunarodnom koridoru Vc, na području Županije, predviđa se kao koridor u istraživanju od čvora Ploče (spoj s Jadransko-jonskom autocestom) smješten okvirno u koridoru državne ceste D-513 te ide sjeverno od naselja Puljani do raskrižja s D-62 i dalje do državne granice s Bosnom i Hercegovinom te prelazi u smjer Ljubuški-Mostar-Sarajevo.
   Alternativno tome, auto-cesta TEM II predviđa se kao drugi koridor u istraživanju koji se planira preko područja Istočne Pline i Karamatića, Borovaca i dalje na istok do čvora na području Novih Sela za spoj na Jadransko-jonsku autocestu i državnu cestu D-62, te obilazeći Vid i u području Pruda prelazi državnu granicu s Bosnom i Hercegovinom. Na dijelu koridora TEM II oko naselja Vid potrebno je u daljnjoj razradi obratiti posebnu pažnju na arheološko nalazište o čemu je već vođeno računa prilikom planiranja koridora u PPDNŽ. Ovaj alternativni koridor TEM-a II označen je u grafičkom dijelu Prostornog plana Županije kao crtkani koridor auto-ceste i njegova eventualna izvedba zahtjeva i promjenu dijela trase Jadransko-jonske auto-ceste, na dionici Karamtići - čvor Nova Sela - Kula Norinska, koja je također u Planu označena crtkanom oznakom za auto-cestu.

3. Prometnica Dubrovnik-Orsula-Brgat (brza cesta) predviđa se kao koridor u istraživanju, a rješava u kombinaciji s dijelom Jadransko-jonske autoceste. Jedan od važnijih prometnih problema u Županiji - povezivanje Dubrovnika sa Zračnom lukom u Čilipima odnosno vođenje tranzitnog prometa koji sada prolazi Jadranskom turističkom cestom kroz područje Župe dubrovačke, budući da njena rekonstrukcija nije moguća zbog obostrane gradnje objekata na području te općine. Na koridoru prometnice Dubrovnik-Orsula-Brgat (brze ceste) trebala bi biti dva čvora:
   - Čvor Dubrovnik - spoj na prometnu mrežu grada Dubrovnika odnosno zapadnog kraka Jadranske turističke ceste u pravcu mosta preko Rijeke dubrovačke
   - Čvor Orsula - spoj na Jadransku turističku cestu iznad Dubrovnika do tunela koji počinje iznad Orsule i izbija na čvor Parež. Preko ovog tunela stvorila bi se optimalna veza grada Dubrovnika na autocestu u dijelu u kojem ona omogućuje pristup zračnoj luci Dubrovnik u Čilipima.

   Ovako bi se stvorila optimalna veza između Dubrovnika i zračne luke odnosno spoj Dubrovnika na koridor auto-ceste (alternativno brzu cestu) na čvoru Parež

Za sve planirane čvorove na Jadransko-jonskoj autocesti na području Republike Hrvatske, treba izgraditi nove prometnice koje bi povezivale mrežu nižeg reda (svi čvorovi osim kod Opuzena spajaju se na Jadransku turističku cestu) ili dijelom rekonstruirati postojeću prometnu mrežu na mjestima gdje dolazi do preklapanja spojne i postojeće prometnice.
Osim toga, na Jadransko-jonskoj autocesti treba izgraditi most preko rijeke Neretve kod Opuzena, a na cijeloj trasi ove prometnice radi konfiguracije terena izgradit će se i veći broj tunela i vijadukata.
Drugi most na području Županije je već izgrađen preko Rijeke dubrovačke i osim što skraćuje udaljenost Dubrovnika od ostalog dijela Hrvatske za desetak kilometara, ima funkciju spoja prometne mreže nižeg reda na čvor Osojnik na Jadransko-jonskoj autocesti te gradskog mosta koji poboljšava povezanost Dubrovačkog primorja s gradom Dubrovnikom i omogućuje vođenje tranzitnog prometa izvan područja Rijeke dubrovačke.

Rekonstrukcijom državnih cesta D-9, D-414, D-118 i D-120 obuhvaća se obilaženje naselja i rješavanje prometno-tehničkih elemenata postojećih trasa.
Na državnoj cesti D-9 planirana je južna obilaznica Metkovića na potezu od Kule Norinske do granice s BIH. Trasu državne ceste D-414 treba rekonstruirati u cijeloj dužini, a na šest dionica se predviđa nova trasa. Osim spoja između državne ceste D-8 i Pelješke ceste (D-414) - mosta preko Stonskog kanala to su još:

- obilaznica Stona u istraživanju - od spoja s državnom cestom D-416 preko Stonskog kanala mostom do spoja na Jadransku turističku cestu kod Zaton Dola koja ima i podvarijantu prema kojoj se ne prelazi Stonski kanal mostom već se tunelom obilazi područje Stona i Malog Stona. Planira se i izgradnja nove trase državne ceste D-414 na dionici Supavo-Solana zbog korekcija postojeće prometne mreže Stona
- obilaznica Boljenovići-Sparagovići - obilazi naselja na potezu s južne strane polja i smješta prometnicu izvan naselja i rješava problem prolaska tranzitnog prometa
- obilaznica Njivice-Popova Luka - rješava problem prolaza tranzitnog prometa kroz naselja Drače i Janjina te rješava loše prometno-tehničke elemente kod naselja Popova Luka tzv. Kozje Ždrijelo
- obilaznica Kapetana - izmicanje prometnice s problematičnog dijela trase s velikim nagibima i malim radijusima krivina odnosno teškim prometno-tehničkim elementima
- obilaznica Orebića - rješava problem prolaza čitavog tranzitnog prometa za otok Korčulu kroz naselje Orebić.

Na državnoj cesti D-118 planiraju se dva zahvata:
- obilaznica naselja Žrnovo kojom se tranzitni promet iz naselja premješta i rješava problematičan prolaz ceste kroz naselje,
- obilaznica Čara-Smokvica kojom se promet premješta izvan područja ovih naselja, jer se na postojećoj trasi ne može riješiti na zadovoljavajući način.

U prostornom planu Županije predviđa se i obilaznica Vela Luke sa sjeverne strane rekonstrukcijom Ž-6221 područjem Pinskog rata.

Planira se čvrsta veza između poluotoka Pelješca i otoka Korčule (odnosno državnih cesta D-414 i D-118), koja bi se ostvarila gradnjom mosta ili uronjenog tunela na poziciji rt Sv. Ivan na Pelješcu - uvala Kneža na Korčuli, odnosno na najužem dijelu Pelješkog kanala. Most mora svojom visinom omogućiti neometan promet brodovima svih veličina (kojima je dozvoljeno plovljenje Pelješkim kanalom). Budući da je Korčula najnastanjeniji otok u Hrvatskoj s velikim gospodarskim potencijalom (turizam i poljoprivreda), u Prostornom planu Županije ova se veza smatra optimalnim rješenjem prometnog povezivanja Korčule s kopnom. Ona uključuje i izgradnju spojne prometnice od Kneže do državne ceste D-118 kod Pupnata, koja bi optimalno povezala sve dijelove otoka Korčule bez stvaranja dodatnog i opasnog tranzitnog prometa na području grada Korčule, za čije se rješenje predviđa rekonstrukcija državne ceste D-118 i nova dionica Ž-6224. Na Pelješkoj strani trebala bi se izgraditi nova dionica županijske ceste Ž-6215 od Orebića do rta Sv. Ivan kao prilazna prometnica mostu, a predlaže se i njena prekategorizacija u državnu cestu. Ovaj cestovni prometni koridor predviđa se kao koridor u istraživanju koji će po izradi potrebnih studija biti potvrđen kao planirani.

U sklopu do sada provedenih istraživanja prometnog sustava na području Dubrovačko-neretvanske županije (Prostorno-prometna studija cestovne mreže Dubrovačko-neretvanske županije**,** Institut građevinarstva Hrvatske, Zagreb) razmatrano je i pitanje boljeg povezivanja Pelješca i ostalih otoka s područjem Županije i Hrvatske. U tu svrhu se u Prostornom planu Županije predlaže kao koridor u istraživanju (brze ceste) Ploče-Pelješac-Rudine, koji bi trebao distribuirati promet s Jadransko-jonske autoceste tim područjem Županije, a koji ide koridorom Jadransko-jonske autoceste.
Koridor u istraživanju (brze) ceste Ploče-Pelješac-Rudine započeo bi na čvoru Ploče na Jadransko-jonskoj autocesti odakle bi se vodio prema čvoru Čeveljuša - početku novog istočnog ulaza u Grad Ploče. Od čvora Čeveljuša do čvora Opuzen koridor se podudara s postojećom Jadranskom turističkom cestom (D-8), a od Opuzena do čvora Slivno-Ravno ispravlja se postojeća Jadranska turistička cesta (D-8) s nekoliko objekata i dva tunela. Na predjelu Komarna-Duboka, koridor prelazi preko Malostonskog zaljeva (novim mostom dužine oko 2200 m) do poluotoka Pelješca, sjevernije od naselja Brijesta. Na tom području trebalo bi biti čvorište za promet u pravcu zapadnog dijela poluotoka Pelješca te prema Korčuli. Od Brijeste preko čvora Zaradež u kojem se promet odvaja na postojeću D-414, u koridoru je obilaznica Boljenovići i Sparagovići do čvora Ston u kojem se odvaja državna cesta D-416 prema uvali Prapratno u kojoj bi trebalo biti trajektno pristanište za vezu Mljeta i kopna. Od

čvora Ston koridor prelazi preko Stonskog kanala (most dužine oko 750m) odnosno alternativno preko Stonskog polja i tunelom ulazi u koridor državne ceste D-414 prema čvoru Doli za spoj sa sadašnjom Jadranskom turističkom cestom (D-8) te u čvoru Rudine na Jadransko-jonskoj autocesti za spoj na prometnu mrežu poluotoka Pelješca i otoka Korčule i Lastova, koja obuhvaća područje polovice jedinica lokalne samouprave Županije.

Most preko Malostonskog zaljeva je razmatran u funkciji rješavanja problema fizičke odvojenosti dijela Županije od ostalog dijela Republike Hrvatske te boljeg povezivanja poluotoka Pelješca i otoka Korčule s ostalim dijelovima Hrvatske. Takvo prometno rješenje je zahtjevno zbog velike dužine mosta, a osobito u odnosu na zaštićeni Malostonski zaljev, što treba istražiti procjenom utjecaja na okoliš. U sklopu izgradnje ove komunikacije predviđa se izgradnja spojne prometnice od mosta do državne ceste D-414 i dalje u pravcu Orebića u funkciji skraćivanja puta prema zapadnom dijelu poluotoka Pelješca i Korčuli odnosno Lastovu.

Od dijela koridora koji je istraživan na potezu Ploče-Dubrovnik-Debeli Brijeg pojedini dijelovi mogu se uzeti u obzir kao obilaznice područja naselja u koridoru Jadranske turističke ceste npr. obilaznica područja naselja Zaton Veliki i Zaton Mali.

Cestovni granični prijelazi

Na području Županije postoji jedan stalni međunarodni granični cestovni prijelaz I. kategorije: Metković-Doljani. Taj se prijelaz mora premjestiti jer na sadašnjoj lokaciji na rubu Metkovića uzrokuje nepodnošljive gužve. Konačno rješenje je izgradnja gradske obilaznice

Na području Županije postoje četiri stalna međunarodna granična cestovna prijelaza II. kategorije i to:

- Klek-Neum 1
- Zaton Doli-Neum 2
- Mali Prolog-Crveni Grm
- Gornji Brgat-Ivanjica.

Granični prijelazi Klek-Neum 1 i Zaton Doli-Neum 2 su nedavno uređeni, s tim da granični prijelaz Zaton Doli-Neum 2 se mora preseliti s postojećeg položaja u uvali Bistrina na područje granične crte između Hrvatske i Bosne i Hercegovine oko 5 km zapadnije. Granične prijelaze Mali Prolog-Crveni Grm i Gornji Brgat-Ivanjica tek treba urediti na postojećim lokacijama.

Osim toga, planiraju se međunarodni cestovni granični prijelazi I. kategorije na Jadransko-jonskoj i TEM II auto-cesti.

3.6.1.2. POMORSKI PROMETNI SUSTAV

Planirano stanje 2015.

Luke osobitog (međunarodnog) gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku
Zbog promjene geoprometnog položaja luka Gruž u odnosu na zaleđe (uspostava Republike Hrvatske) bi se morala u potpunosti preusmjeriti na putnički promet, dok bi teretni promet ostao samo za ciljno-izvorne potrebe Grada Dubrovnika i najbližih općina (Konavle, Župa dubrovačka i djelom Dubrovačko primorje). Da bi luka Gruž postala prava putnička luka, potrebno je uložiti znatna sredstva u uređenje terminala za prijem putnika. Preporuča se prilikom uređenja pomorskog putničkog terminala u luci Gruž planirati i objedinjavanje svih prometnih terminala na jednom mjestu (uz putnički pomorski terminal trebalo bi urediti prigradski i međugradski autobusni kolodvor, turistički autobusni terminal te terminal za autobuse koji voze u zračnu luku u Čilipima) što bi bilo prometno optimalno rješenje.

Luka Ploče bi sada, nakon prestanka rata i normalizacijom odnosa na području Bosne i Hercegovine, morala ponovo zauzeti prijašnje mjesto u sustavu teretnih luka Hrvatske i ovoga dijela Europe. Činjenica da su kapaciteti luke ostali neoštećeni znatno će ubrzati i pojednostavniti povratak luke Ploče na predratno stanje i u količinama pretovarenih roba i u količini prometa. U okviru luke Ploče planira se izgradnja novog terminala za rasute terete, novog kontejnerskog terminala, novog terminala za tekuće terete te izdavanje koncesije za terminal za ukapljeni naftni plin. Svi ti planirani zahvati imaju za cilj znatno poboljšanje postojeće infrastrukture i suprastrukture luke koja bi morala postati glavna teretna luka za područje Bosne i Hercegovine i za sjeveroistočno područje Hrvatske te dijela srednje Europe. Podsjetimo da u sastav luke Ploče ulazi i dio operativne obale u Metkoviću.

Luke županijskog značaja
Na području Županije postoji šest luka županijskog značaja, od kojih je pet putničkih (Gradska luka Dubrovnik, luka Korčula, luka Trpanj, luka Vela Luka i luka Orebić) te jedna teretna (luka Metković).
Gradska luka Dubrovnik je u najtežem stanju i potrebno je pristupiti njenoj žurnoj obnovi. Veliki i Mali mol te obala između njih su pred urušavanjem. To bi se moralo hitno spriječiti budući da je ova luka sastavni dio gradske jezgre Dubrovnika, proglašene spomenikom nulte kategorije i kao takva zahtijeva posebnu pažnju.
Od ostalih luka županijskog značaja potrebno je rekonstruirati dijelove operativne obale u lukama Korčula i Vela Luka.
U luci Vela Luka potrebno je izgraditi novi vrh mola na kojem pristaje brod na brodskoj liniji Split-Vela Luka-Ubli da bi se omogućilo normalno pristajanje broda s manjim i jednostavnijim manevrom koji je sada dosta problematičan po pitanju organizacije rada same luke.
U luci Korčula potrebno je izgraditi vez za velike brodove koji će održavati brzu prugu Rijeka-Dubrovnik za što se sa službom zaštite spomenika kulture mora naći optimalno rješenje obzirom na blizinu stare gradske jezgre Korčule. Prijedlog da se vez za te brodove i trajektno pristanište za vezu između Korčule i Pelješca prebaci na područje uvale Kneže je problematičan. U slučaju da se trajektno pristanište prebaci iz uvale Dominče u uvalu Kneže, put između otoka Korčule i ostalog dijela Županije i Hrvatske produžio bi se za dodatnih desetak kilometara vožnje po poluotoku Pelješcu te desetak kilometara za koliko bi se na području otoka udaljila od križanja na D-118 (gdje se promet odvaja u pravcu Općina Smokvica, Blato i Vela Luka) što ukupno iznosi više od dvadeset dodatnih kilometara. Optimalno rješenje za trajektno pristanište s kojeg bi se odvijala veza prema Pelješcu na području Grada Korčule je ovo postojeće u uvali Dominče. Njega je potrebno dodatno urediti (izgradnjom dodatnih traka za čekanje vozila na ukrcaj) da bi predstavljao optimalan par s trajektnim pristaništem na Pelješcu (predložena zona Zamošće-Perna). U svezi izgradnje pristana za brzu brodsku liniju koja se sada ne može realizirati na postojećoj poziciji (istočna ili zapadna obala u Korčuli), mišljenja smo da bi trebalo ispitati lokaciju za izgradnju pristaništa za velike brodove u sklopu luke Korčula zapadno od grada Korčule najdalje do Žrnovske Banje (isključujući istu) budući da bi svako drugo rješenje bilo nepovoljno za grad Korčulu.

Glavni problem luke Orebić jest smještaj trajektnog pristaništa u centru samog mjesta, čime se provodi kompletan tranzitni promet za Korčulu kroz sam centar Orebića i stvaraju se dodatni problemi u funkcioniranju prometa unutar naselja. Optimalna lokacija za smještaj trajektnog pristaništa na Pelješkoj strani jest njegovo prebacivanje iz Orebića u zonu Zamošće-Perna. Lociranjem trajektnog pristaništa na području zone Zamošće-Perna stvorila bi se optimalna trajektna veza između Pelješca i Korčule (veza koja bi išla između trajektnog pristaništa u ovoj zoni i Dominča) koja bi bila kraća od postojeće trajektne veze s izbjegavanjem sadašnjih prometnih problema u okviru naselja Orebić budući da bi se do tog novog trajektnog pristaništa gradila i pristupna prometnica s obilaznice Orebića.
Luka Trpanj preko koje se održava trajektna linija Ploče-Trpanj u procesu je obnove. Nakon ovih zahvata luka Trpanj će moći primati i veće trajekte od onih koji sada održavaju tu liniju, pa se može reći da će biti na većoj operativnoj razini što znači u boljem stanju i s boljim prometnim uvjetima.
Luka Metković koja je jedina teretna luka među svim lukama županijskog značaja trebala bi kao i ostale luke ove kategorizacije biti pod tretmanom pojačanog održavanja obzirom na agresivni utjecaj okoliša na njih te brodove koji koriste operativne obale (podlokavanje operativnih obala od strane motora brodova koji pristaju).
Po pitanju povezivanja poluotoka Pelješca i otoka Korčule čvrstom vezom razmatrale su se dvije varijante rješenja ovog prometnog problema. Obje varijante locirane su na istom mjestu, između rta Sv. Ivan na Pelješcu i uvale Kneže na Korčuli. Prva varijanta je izgradnja mosta a druga izgradnja uronjenog tunela. Otok Korčula kao najvitalniji i najnaseljeniji otok u Republici Hrvatskoj ima neophodnu potrebu za čvrstom vezom s kopnom i tako bi se postojeće stanovništvo na njemu zadržalo i stvorili uvjeti za nesmetan gospodarski razvoj otoka.

Luke lokalnog značaja
Osim luka lokalnog značaja navedenih u Naredbi o razvrstaju luka otvorenih za javni promet u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, potrebno je dodati još dvije luke lokalnog značaa. To su: luka Žrnovska Banja u Gradu Korčuli te luka Osobjava u Općini Janjina.
Najveći zahvat na postojećoj pomorskoj infrastrukturi u lukama lokalnog značaja očekuje se u luci Prapratno gdje bi se u dogledno vrijeme morala otpočeti izgradnja trajektnog pristaništa koje bi u paru sa Sobrom na otoku Mljetu trebalo riješiti pitanje trajektne povezanosti otoka Mljeta s kopnom optimalno, najkraćom i najbržom vezom.
Osim tog zahvata, potrebno je urediti pristaništa u lukama Brna, Sv. Mihovil i Polače radi uspostavljanja brze brodske veze koja bi poboljšala sadašnje stanje povezanosti otoka Županije sa županijskim središtem. To će se realizirati ako se nabavi brže plovilo kapaciteta između 200 i 300 putnika brzine kretanja veće od 30 nautičkih milja na sat, koje bi plovilo između luka Sv. Mihovil na Lastovu (kada ta luka bude u potpunosti uređena, a do tada može polaziti i iz luke Ubli), Brne na Korčuli, Polača na Mljetu i Dubrovnika, najmanje dva puta dnevno. Takvom brodskom vezom riješilo bi se goruće pitanje povezivanja otoka, posebno Lastova i Mljeta s Dubrovnikom, jer stanovnici Lastova koristeći sredstva javnog prijevoza koja im sada stoje na raspolaganju, moraju utrošiti tri dana kako bi u Dubrovniku obavili poslove i vratili se na Lastovo.
U rujnu 1999. raspisan je natječaj za izdavanje koncesije za brzu brodsku vezu između Ubla na Lastovu, Sobre na Mljetu, Šipanske Luke i Suđurđa na Šipanu, Lopuda na Lopudu, Donjeg Čela na Koločepu i Dubrovnika s brzinom kretanja od 20 nautičkih milja na sat. Ovakva brodska veza ima nekoliko nedostataka:

- radna brzina plovila bi morala biti 30 nautičkih milja na sat, a ne 20 kako je navedeno u natječaju
- prema raspisu natječaja ova linija ne bi pristajala na Korčuli, što smatramo velikim propustom ponajprije zbog toga što bi linija morala služiti i za međusobno povezivanje otoka
- problem trajanja vožnje je u prevelikom broju luka koje bi se obuhvatile na području Elafitskog otočja. Trebalo bi razmotriti mogućnost da se pristaje samo u jednoj ili dvije luke na Elafitima (na Šipanu i na Lopudu). To bi znatno ubrzalo samu liniju i stvorilo mogućnost za dva polaska dnevno u svakom pravcu.

Također, izgradnjom dodatnog lukobrana mora se zaštititi luka Prigradica u Općini Blato, produljiti operativna obala u trajektnom pristaništu Sobra i urediti rivu u uvali Gradina. Osim toga, na području Županije planirana je izgradnja devet novih sportskih lučica lokalnog značaja koje bi po kategorizaciji luka nautičkog turizma bile u kategoriji privezišta: Skrivena Luka (Lastovo), Gradina (Vela Luka), Račišće, Trstenik, Broce, Kobaš, Prožura, Okuklje i Jakljan.

3.6.1.3 ZRAČNI PROMETNI SUSTAV

Planirano stanje 2015.

Sekundarne međunarodne zračne luke
Zračna luka Dubrovnik će i ubuduće ostati jedan od najvažnijih prometnih objekata u povezivanju Županije s ostalim dijelom Republike Hrvatske, Europom i svijetom. O njenoj važnosti u prometnom i u gospodarskom smislu ponajviše govori podatak da na područje Županije upravo preko nje dolazi 62% turista. Zračna je luka tijekom Domovinskog rata doživjela velika razaranja i otuđivanje suprastrukture skoro u potpunosti. Glavna prijemna zgrada zračne luke do kraja je obnovljena 2000. i dograđena pa sada ima kapacitet veći od predratnog. Istodobno pristupilo se izgradnji nove zgrade kontrole leta koja je tijekom 1999. puštena u promet, a koja osigurava bolje radne uvjete i višu razinu sigurnosti rada zračne luke. Dakle, tijekom 2000. završena je obnova i proširenje zračne luke Dubrovnik koja je sada bolje opremljena, suvremenija i sigurnija od one predratne. Najvažniji sljedeći zahvat je izgradnja aerodromskih svjetala za prilaz uzlijetno-slijetnoj stazi iz pravca istoka, što bi znatno smanjilo broj dana kada zračna luka ne radi zbog udara bočnog vjetra (bura) te bi se ujedno smanjio utjecaj buke zračne luke na naselje Cavtat i njemu okolne stambene zone. To će omogućiti da zračni promet zadrži vodeće mjesto u prometnom sustavu Županije i dalje bude, u ovom trenutku, jedini vid prometa koji pruža optimalne mogućnosti u povezivanju Županije sa svojim užim i širim okruženjem.

Tercijarne zračne luke
Sukladno Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske na području Dubrovačko-neretvanske županije planirana je izgradnja zračne luke na otoku Korčuli. Konačna studija utjecaja na okoliš zračne luke Korčula odredila je lokaciju za izgradnju zračne luke na području Općine Smokvice, iznad naselja Brna. Ova zračna luka bi trebala imati uzlijetno-slijetnu stazu ukupne dužine 1300 m i trebala bi biti “2 C” kategorije kao i ona u Pločama. Prema dosadašnjim istraživanjima, realno je očekivati da bi ova zračna luka trebala služiti povezivanju ovim vidom prometa, ne samo otoka Korčule i Pelješca već i Lastova i Mljeta.
Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske, na području otoka Lastova trebala se raditi zračna luka istih karakteristika kao i ona na Korčuli. Stoga se prišlo izradi Prethodne studije utjecaja na okoliš za zračnu luku na otoku Lastovo, kojom se utvrdilo da na području Lastova ne postoji ni jedna lokacija za zračnu luku koja bi imala uzlijetno-slijetnu stazu dostatnu za primanje zrakoplova ATR 42, zrakoplova tipičnih za zračne luke “2C” kategorije. Najduža uzlijetno-slijetna staza na otoku Lastovu mogla bi iznositi 1100 metara, što znači da ne bi mogla biti u istoj kategoriji u kojoj je i zračna luka Korčula. Sukladno tome, te prijedlogu iz Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske (gdje se navodi da bi zračna luka na Korčuli trebala preuzeti na sebe povezivanje otoka Korčule, Lastova i Mljeta te poluotoka Pelješca obzirom na udaljenosti između zračne luke i svih tih otoka), mišljenja smo da je izgradnja na Korčuli zračne luke tipa “Zračna luka Brač” optimalno rješenje, dok bi se na Lastovu locirao samo helidrom. Izgradnjom zračne luke na Korčuli, kod Brne u Općini Smokvica, a obzirom na to da je od pomorske luke Brna, koja se nalazi ispod planirane zračne luke, pomorska luka Sv. Mihovil na Lastovu udaljena samo 10 Nm, a luka Polače na Mljetu 25 Nm, može se kvalitetno organizirati povezivanje ovih otoka zračnim prometom s ostalim dijelom Hrvatske i šire, te tako djelomično smanjiti njihovu sadašnju prometnu izoliranost. Stoga smo mišljenja da bi se trebalo orijentirati na rješenje predloženo Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske i planirati samo zračnu luku na Korčuli.
Pitanje opstanka zračne luke Ploče u okviru luke Ploče trebalo bi riješiti njenim premještanjem na područje doline Neretve. Točna lokacija ove zračne luke bit će utvrđena tek kada se završi ukupan postupak, propisan za određivanje lokacija za ovakvu vrstu objekata, s tim da se zračna luka može naći na bilo kojoj primjerenoj lokaciji na području doline Neretve.

Helidromi

Na području Županije planira se izgradnja i potpuno uređenje helidroma, odnosno njihovo opremanje za noćno slijetanje na otocima Korčuli, Lastovu, Mljetu i poluotoku Pelješcu, te u gradu Dubrovniku. Oni bi bili prvenstveno u funkciji interventnog povezivanja velikih otoka Županije sa svojim središtem Dubrovnikom, odnosno u službi poboljšanja standarda života na otocima. Tako će se osigurati brza veza kojom bi se stanovnici otoka i poluotoka Pelješca mogli hitno dovesti u Dubrovačku bolnicu bez obzira na vremenske uvjete, te bi se riješilo pitanje svih vrsta intervencija na otocima (npr. intervencija vatrogasaca i sl.).

Lokacije za helidrome na otocima i poluotoku Pelješcu te u Dubrovniku su slijedeće:

- otok Korčula će imati dvije lokacije za helidrom od kojih je prva u gradu Korčuli (na č. zem. 444) a druga uz naselje Blato u Blatskom polju na postojećoj lokaciji,
- otok Lastovo imat će helidrom u okviru bivše vojarne u naselju Ubli na lokaciji koja se i sada koristi u te svrhe,
- otok Mljet imat će helidrom na lokaciji Dugo polje na rubu Nacionalnog parka Mljet,
- poluotok Pelješac će imati dvije lokacije za helidrom od kojih je prva na području naselja Janjina (lokalitet Vardište), a druga na području naselja Perna,
- grad Dubrovnik bi trebao dobiti uređeni helidrom u blizini Opće bolnice Dubrovnik.

Bila bi to mreža helidroma koja će pružiti veću sigurnost stanovnicima velikih otoka Dubrovačko-neretvanske županije, te ih ujedno bolje povezati međusobno i s Dubrovnikom. Na taj način djelomično će se smanjiti prometna izoliranost pojedinih dijelova Županije, poglavito otoka Korčule, Lastova, Mljeta i poluotoka Pelješca. Taj vid zračnog prometa morat će pričekati bolja vremena zbog visoke cijene helikoptera. Ali, kad se jednom izgradi i uredi helidromska mreža uvođenje te vrste linijskog prijevoza bit će samo formalnost.

Hidroavionski promet

U pomorskim lukama (na otocima) koje zbog maritimnih uvjeta pružaju mogućnost uspostavljanja hidroavionskih veza s kopnom i međusobno, potrebno je planirati izgradnju čvrste obale ili pontona na koji bi mogli pristajati hidroavioni (u slučaju hidroaviona amfibija i preko njih izlazili na kopno).

3.6.1.4. ŽELJEZNIČKI PROMETNI SUSTAV

Planirano stanje 2015.

Normalizacijom stanja na području Bosne i Hercegovine, pokazat će se prava važnost pruge Ploče-Metković-Sarajevo-Republika Mađarska koja će na sebe preuzeti glavninu prometa iz prekomorskih zemalja u navedenom pravcu sve do rubova Srednje i Istočne Europe. Područja su to koja su i prije rata bila usmjerena na luku Ploče.

Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske, nakon 2020. planira se izgradnja uzdužjadranske željeznice koja će povezati sva naselja na području Hrvatskog dijela Jadrana sa širim okruženjem, napose s ostalim dijelom Hrvatske te sa Zapadnom Europom. Buduća željeznička trasa morala bi, uz uzdužobalnu autocestu, biti prometna okosnica prema širem okruženju. Zbog već sad znanih osobina (mali uzdužni nagibi, veliki horizontalni i vertikalni radijusi koji su znatno zahtjevniji od onih pri projektiranju auto cesta) može se ustvrditi da je to investicija za dugoročne projekte. Prostornim planom Županije na toj pruzi planiraju se dvije željezničke postaje, jedne na području Grada Ploče, druge na području Grada Dubrovnika (naselja Osojnik). Koridor željezničke pruge morao bi nakon željezničke postaje Dubrovnik napustiti područje Republike Hrvatske i teći prema istoku bez povratka na hrvatski teritorij.

Sukladno Strategiji i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske uzdužjadranska željeznica prolazi područjem Hrvatske sve do graničnog prijelaza sa SRJ na Debelom Brijegu. Dionicu od Osojnika (željeznička postaja Dubrovnik) do Debelog Brijega potrebno je istražiti).

3.6.1.5. POŠTANSKI I TELEKOMUNIKACIJSKI SUSTAV VEZA

Poštanski sustav veza
Postojeća mreža poštanskog sustava veza na području Dubrovačko-neretvanske županije sastoji se od Centra pošta Dubrovnik s tri Organizacijske jedinice (Korčula, Metković i Ploče).

Pod Centar pošta Dubrovnik sa sjedištem u Dubrovniku spada 35 poštanskih ureda. Organizacijska jedinica Korčula obuhvaća 26 poštanskih ureda, organizacijska jedinica Metković obuhvaća 8 poštanskih ureda, dok organizacijska jedinica Ploče obuhvaća 5 poštanskih ureda.

Mreža poštanskih ureda na području Dubrovačko-neretvanske županije je u potpunosti izgrađena i optimalna za razmještaj stanovništva i postojeće i planirane potrebe. Na području Dubrovnika 1999. došlo je do preseljenja poštanskog ureda Dubrovnik 2 u nove prostore na Putu Republike 32 gdje se sada nalazi glavni poštanski ured i gdje je otvoren poštanski ured Dubrovnik 11. Ovaj poštanski ured sada je preuzeo funkcije koje je imao poštanski ured Dubrovnik 2 u Gružu.

Telekomunikacijski sustav veza
Radi veće sigurnosti u odvijanju telekomunikacijskog prometa uz već izgrađenu svjetlovodnu vezu jadranskim obalnim kabelom, planira se izgraditi otočna svjetlovodna veza Dubrovnik-Elafiti-Mljet-Korčula-Hvar-Split. Također se planira izgradnja telekomunikacijskog objekta na Roti na Pelješcu.
Razvitak telekomunikacija temelji se na dogradnji sustava i uvođenju nove digitalne komutacije s različitim prijenosnim sustavima ovisno o tipu i kapacitetu komutacije, lokaciji u mreži i drugo, koje na jednostavan način pružaju mogućnost buduće dogradnje i proširenja.
Na dubrovačkom području planira se zamjena starih telefonskih centrala u Dubrovniku, Slanom, Dubravi i Trstenom.
Na neretvanskom području planira se izgradnja AT centrala u Blacama i Kleku, te zamjena postojećih koje bi po svojim tehničkim karakteristikama trebale biti dovedene u stanje u kojem je ostatak mreže.

Telekomunikacijski sustavi doživjet će osjetna poboljšanja upotpunjenjem mreže podmorskih i podzemnih svjetlovodnih kabela. Oni bi morali postati glavna veza među centralama, prema ostatku Hrvatske, Europe i svijeta.
Tako se područje otoka Korčule i Lastova planira spojiti na glavne koridore svjetlovodnim kabelima Vela Luka-Korčula-Orebić-Sreser (spoj na jadranski koridor), Korčula-Mljet-Šipan-Lopud-Koločep-Dubrovnik i Vela Luka-Milna-Split, te veza Lastova pravcem luka Sv. Mihovil-uvala Stračinšćica na Korčuli. Dio ovih planiranih svjetlovodnih kabela djelomice je već izgrađen, tako da postoje veze među centralama na Lastovu (Ubli-Lastovo), položeni su podmorski kablovi između Lastova i Korčule, kao i između Korčule, Mljeta i Pelješca, te uzduž otoka Mljeta (među telefonskim centralama na otoku Goveđari, Babino Polje i Maranovići).
Kada sustav svjetlovodnih kabela bude postavljen, sve će telefonske centrale biti povezane međusobno i s mjesnom centralom u Dubrovniku odnosno ostalom državnom i međudržavnom telekomunikacijskom mrežom svjetlovodnim vezama, dok će postojeće radio relejne veze biti alternativa toj planiranoj mreži.

3.6.2. ENERGETSKI SUSTAV

3.6.2.1. ELEKTROENERGETSKA MREŽA

Koncepcijom razvitka elektroprijenosne mreže u Prostornom planu osigurava se optimalno povezivanje HE "Dubrovnik", kao i budućih izvora električne energije, s konzumnim područjem Županije, te pouzdano povezuje elektroenergetske proizvodne objekte s elektroenergetskim sustavom Hrvatske elektroprivrede preko mreže 220(400)kV i 110 kV.
Sustavno rješenje osigurava potrošačima električne energije Županije visok stupanj pouzdanosti opskrbe iz elektroenergetskog sustava HEP-a, čime se osigurava pouzdana osnova za gospodarski razvitak ovog područja.

Program razvitka elektroprijenosne mreže realizirao bi se u dvije faze kako slijedi:
I. faza
- TS 220(400)/110 kV "Plat" 50%
- D 220(400) kV DS Plat - Imotica
- Uvod D 2x 220 kV Dubrovnik - Trebinje u TS "Plat"
- D 220 kV DS HE "Dubrovnik" - TS "Plat"
- D 110 kV DS Plat - Komolac (dovršetak izgradnje)
- D 110 kV DS Imotica - Ston

II. faza koja se može ostvariti u više podetapa predstavlja izgradnju:
- TS (400)220/110 kV "Plat" 50%
- D 220(400) DS kV Imotica - Zagvozd
- TS (400) 220/110 kV "Imotica"
- TS (400)220/110 kV "Dubravica" (Metković)
- K + D 110 kV Stari Grad (otok Hvar) - Blato (otok Korčula)
- D 110 kV DS Plat - Herceg Novi
- D 110 kV Ploče - Vrgorac
- D 110 kV Opuzen - Vrgorac
- K 2x 110 kV HE "Ombla" - Komolac

Novi dalekovod 2x220(400) kV Plat-Zagvozd graditi će se etapno i to prvo dionica Plat-Imotica, a potom dionica Imotica-Zagvozd. Međutim i na dionici Plat-Imotica (I. etapa) postoji mogućnost etapne gradnje koristeći predmetnu dionicu (jedne, i to južne trojke) za privremeni pogon pod naponom 110 kV. Već izgradnjom te dionice dalekovoda s priključnim 110 kV vodom Imotica - TS 110 kV "Ston" postigla bi se znatna poboljšanja na elektroopskrbnom sustavu.
U konačnoj etapi, prema svjetskoj praksi građenja visokonaponskih vodova, napušta se napon od 220 kV i planira se povezivanje energetskog sustava Hrvatske preko ovog područja s energetskim sustavom Grčke i eventualno stvaranje mediteranske interkonekcije. Uspostavio bi se pogon na obje trojke vodiča ovog dalekovoda pod naponom 400 kV, uz dogradnju postrojenja 400 kV na planiranim 220 kV-nim trafostanicama.

Dugoročnom orijentacijom razvitka distribucijske mreže Hrvatske elektroprivrede, radovi na distribucijskoj mreži temeljit će se na uvođenju izravne transformacije 110/10(20) kV i odumiranju 35 kV-ne mreže, što je u skladu s praksom europskih država. Tako su predložene neke trafostanice koje omogućavaju popravljanje naponskih prilika, iako zbog opterećenja nisu potrebne, dok su s druge strane neke trafostanice 35/10(20) kV zamijenjene novima 110/10(20) kV, iako nisu u potpunosti iskorištene u odnosu na svoj kapacitet. Takav postupak se preporučuje u slučaju potrebe rekonstrukcije ili izgradnje dugačkih 35 kV vodova, kada se pokazuje da je izgradnja nove pojednostavljene trafostanice 110/10(20) kV priključene na obližnji 110 kV vod isplativije rješenje.

Pregled potrebne izgradnje i rekonstrukcije TS 110/10(20) kV ili TS 110/35 kV do 2030.

Naziv TS/X kV	Godina radova	Vrsta TS ili rekonstrukcija	Razlog izgradnje /rekonstrukcije
TS 110/10(20) Ploče	2000.	tipska gradska	konzum
TS 110/10(20) Korčula	2005.	tipska izvangradska	konzum, dotrajalost 35kV voda
TS 110/35 Plat	2005.		potrebe prijenosne djelatnosti
TS 110/10(20) Bosanka (Dubrovnik II)	2020.	tipska izvangradska	konzum
TS 110/10(20) Janjina	2020.	tipska izvangradska rek. 35kV TS	dotrajalost 35 kV vodova
TS 110/10(20) Blato	2020.	rekonstrukcija	konzum
TS 110/35/10 Komolac	2020.	rekonstrukcija	konzum

Pregled potrebne izgradnje i rekonstrukcije TS 35/10(20) kV i priključnih vodova 35kV

Naziv TS 35/10(20) kV	Godina radova	Vrsta TS	Razlog izgradnja /rekonstrukcija	Priključak 35(20) kV (km)
TS 35(20) kV Ploče (Dubrovnik)	2005.	tipska gradska	konzum	1,5
TS 35(20) kV Giman (Dubrovnik)		tipska gradska	konzum	1,5
TS 35(20) kV Kupari	2010.	tipska izvangradska TS	konzum, dotrajalost TS	5
TS 35(20) kV Obod	2010.	tipska izvangradska TS	konzum	
TS 35(20) kV Vela Luka		tipska gradska	konzum	-
TS 35(20) Lastovo	2010.	pojednostavljena jednotransformatorska	naponske prilike	-
TS 35(20) kV Blato, Mljet	2010.	pojednostavljena jednotransformatorska	naponske prilike	43

3.6.2.2. PROIZVODNI ELEKTROENERGETSKI OBJEKTI

U povećanju proizvodnje električne energije prednost se daje proširenju kapaciteta HE "Dubrovnik" ugradnjom trećeg agregata. U konačnici to bi omogućilo povećanje moguće godišnje proizvodnje oko 120 GWh.
Druga varijanta je ugradnja dvije dodatne proizvodne jedinice, što bi zahtijevalo izgradnju još jednog tlačnog tunela s pripadnim pomoćnim građevinama. Ovim rješenjem bi se ostvarilo povećanje godišnje moguće proizvodnje za oko 500 GWh.

Izgradnja HE "Ombla" u odnosu na energetski potencijal i potrebnu investiciju došla bi u obzir tek negdje iza 2015. Prema Idejnom projektu iz 1996., HE "Ombla" je zamišljena kao postrojenje za energetsko korištenje podzemne akumulacije u zaleđu izvora Rijeke dubrovačke. Uz instalirani protok od 60 m^3/s i instaliranu snagu od 68,50 MW srednja godišnja proizvodnja električne energije bila bi 223,10 GWh.

U Prostornom planu Dubrovačko-neretvanske županije zadržava se obveza istraživanja iz Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske radi određivanja najpovoljnije lokacije termoenergetskih objekata (kombi elektrane) na obalnom području, tako da se za područje istraživanja utvrdi šire područje Dalmacije južno od Zadra i sjeverno od Ploča.

Strateški cilj na razini Županije je razvitak energetike u kojem bi se promovirale čiste tehnologije, plinifikacija, energetska učinkovitost, korištenje obnovljivih izvora energije, razvitak poduzetništva i zaštita okoliša.

3.6.2.3. PLINIFIKACIJA

S gospodarskog i ekološkog motrišta potrebno je istražiti uključenje Županije u projekt plinifikacije Dalmacije, projekt GEA (Gas Energy Adria).
Okosnica budućeg plinskog sustava Hrvatske bit će visokotlačni 75-barski plinovod Pula-Rijeka-Zagreb-Slavonski Brod, koji će se dovezati na međunarodni plinovod Casalborsetti (Italija) – Pula, s plinovodima Okoli - Gola i Slavonski Brod - Donji Miholjac za prihvat prirodnog plina iz pravca Italije, Norveške i Rusije. Na tu bi se okosnicu kod Vrbovskog vezao i plinovod plinskog podsustava Like i Dalmacije, ukoliko se pokaže gospodarska opravdanost.
S obzirom na rezultate elaborata “Smjernice energetskog razvitka Dubrovačko-neretvanske Županije", Energetski institut “Hrvoje Požar”, izrađene za potrebe izrade ovog Plana, prema kojima se plinifikacija Županije prirodnim plinom s državne magistralne mreže ne može očekivati prije 2030., predlaže se plinifikacija većih urbanih središta miješanim odnosno isparenim ukapljenim naftnim plinom (tzv. “satelitska plinska opskrba” - za veća konzumna područja).

3.6.2.4. KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

Prema programu izgradnje malih hidroelektrana (Program MAHE) planira se izgradnja male hidroelektrane “Ljuta” u Konavlima.

U sklopu programa ENWIND na području Županije utvrđeno je 19 potencijalnih makrolokacija na kopnu i otocima za izgradnju vjetroelektrana. Korištenjem vjetroturbina klase 500 do 750 kW, moguće je instalirati 160 do 220 MW. Prostornim planom predložene su lokacije na kopnenom dijelu Županije i to u zaleđu, te na manje izloženim vizurama na poluotoku Pelješcu.

Potencijalne makrolokacije za vjetroelektrane na području Dubrovačko-neretvanske Županije

Grad/Općina		Mikrozona
Dubrovačko primorje	1	Vrtog 1
	2	Vrtog 2
	3	Pjenag
	4	Grabova gruda
	5	Trštenovo
	6	Štrbina
	7	Vjetreno 1
	8	Vjetreno 2
	9	Rudine
Dubrovnik/Dubrovačko primorje	10	Glave
Slivno	11	Osoje
Zažablje	12	Čukovica
Ston	13	Ponikve
Orebić	14	Ćućin
	15	Bila ploča
	16	Supine
	17	Vitar

Kriteriji za smještaj vjetroelektrana:
- lokacije izvan obalnog područja
- lokacije izvan zaštićenih dijelova prirode
- lokacije ne smiju biti unutar planiranih građevinskih zona, infrastrukturnih koridora, zone visokih šuma i poljoprivrednog zemljišta
- lokacije ne smiju biti izložene vizurama vrijednog krajobraza i vizure s mora
- minimalna udaljenost zona vjetroelektrana od naselja i drugih objekata najmanje 500 m, dok nivo buke za najbliže objekte ne smije prelaziti 40 dB(A)
- kod odabira lokacija vjetroelektrana, kao i odabira veličine jedinica, te boje lopatica i stupa treba voditi računa o mogućoj vizualnoj degradaciji prostora
- za karakteristične lokacije treba izraditi kompjutorsku vizualizaciju vjetroelektrana kako bi se razmotrio utjecaj na fizionomiju krajobraza
- radi izbjegavanja elektromagnetskih smetnji mora se voditi računa o smještaju u odnosu na telekomunikacijske uređaje (radio i TV odašiljači, navigacijski uređaji).

Konačne lokacije vjetroelektrana moguće je odrediti tek na temelju prethodnih istraživanja, studija podobnosti i provedbe postupka procjene utjecaja na okoliš.

Prirodni potencijal sunčeve energije Dubrovačko-neretvanske županije s prosječno 2500 sunčanih sati godišnje je visok i iznosi 3,4 PWth/god.
Međutim, dosadašnja razmatranja pokazala su da pretvorba sunčeve energije, posebno u korisnu niskotemperaturnu (NT) toplinu, u današnjem ekonomskom okruženju nije konkurentna konvencionalnim (fosilnim) tehnologijama, primjerice u kućanstvima i obiteljskim kućama, u malim ugostiteljskim i smještajnim objektima.
Programom korištenja sunčeve energije (Program SUNEN) ocijenjene su realne mogućnosti primjene sunčeve energije za pripremu potrošne tople vode, te grijanje i hlađenje ukoliko se radi o većim sustavima (> 1 TJ/god., što odgovara potrošnji sanitarne tople vode za približno 50000 noćenja u godini).

Fotonaponska primjena, osobito nakon uvođenja nove generacije solarnih ćelija, bit će od praktičnog značenja kod samostojnih FN sustava, koji nisu priključeni na mrežu, a mogu se pokazati kao jeftinija i pouzdanija opcija za pojedine lokacije na otocima.
Potencijal za pasivno korištenje sunčeve energije je izuzetno velik, ali se praktički uopće ne koristi. Obnovom i rekonstrukcijom standardnih zgrada s ciljem povećanja energetske učinkovitosti moguće je postići uštede od čak 70% u odnosu na sadašnje stanje, a jednako tako uštede u hlađenju mogu biti barem 50%. Nešto drukčijom prostornom orijentacijom novih naselja i objekata u naselju, drukčijim oblikom objekta, vrstom i orijentacijom krova, te vrstom i kakvoćom prozora i vrata, kao i drugim izborom izolacijskih materijala, uz obvezno osiguranje prirodne ventilacije, ne bi se poskupila izgradnja, a potrošnja energije bi se smanjila za 50-70%.

Energetsko korištenje biomase Program (BIOEN) ima znatne prednosti sa stanovišta utjecaja na okoliš, što bi moglo predstavljati najvažniji poticaj za njeno korištenje u budućnosti. Moguća područja iskorištavanja biomase u Županiji su:
- iskorištavanje ostataka i otpada iz uljara u kogeneracijskim postrojenjima ili kotlovnicama
- iskorištavanje drvne mase s opožarenih površina i od čišćenja šuma na otocima u malim sustavima područnog grijanja
- male kotlovnice na drvo i poljoprivrednu biomasu s mogućnošću suizgaranje otpada na otocima i u unutrašnjosti.

Kogeneracija je proizvodnja energije bez odbacivanja neiskorištene energije. U kogeneracijskim postrojenjima se energija, odnosno toplina neiskorištena pri proizvodnji električne energije, koristi za proizvodnju toplinske energije.
Na području Županije najvjerojatniji objekti za moguću primjenu kogeneracije su unutar prehrambene industrije, te veći hotelski objekti. Posebno je potrebno promatrati izgradnju kogeneracijskih postrojenja na otocima gdje bi znatno mogli podići kvalitetu opskrbe električnom energijom.

3.6.3. VODNOGOSPODARSKI SUSTAV

3.6.3.1. KORIŠTENJE VODA

a) Vodoopskrba

Usporedo radovima na unapređenju vodoopskrbnih sustava provodit će se sanitarna zaštita izvorišta. Potrebno je izvršiti hidrogeološke radove za utvrđivanje zona sanitarne zaštite i na razini Županije donijeti odluke o tim zonama.

Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovski vodovod
Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovski vodovod ostvarivat će se u etapama. U prvoj bi etapi bilo potrebno izvesti nezavršene dionice cjevovoda i vodoopskrbne objekte na otoku Korčuli i poluotoku Pelješcu, čime bi se omogućilo dovođenje vode na još neopskrbljena područja (otoci Mljet i Lastovo, središnji dijelovi otoka Korčule i poluotoka Pelješca).
U drugoj bi se etapi ovisno o potrebama ostvarilo povećanje kapaciteta vodovodnog sustava.
Prema razvojnim planovima regionalnog vodovoda kapacitet mu je planiran na 593,3 l/s od čega je za neretvansko područje predviđeno 178,0 l/s, za otok Korčulu 173,80 l/s, Pelješac 169,5 l/s, otok Mljet 40 l/s i otok Lastovo 32,0 l/s.
Da bi se cijelo područje kvalitetno opskrbilo vodom potrebno je na glavnom vodu izvesti:
- uređenje i sanitarnu zaštitu izvorišta Prud
- crpnu postaju “Blace” Q = 472,0 l/s
- vodospremnik “Blace” V = 500 m³
- povećanje kapaciteta crpne postaje “Sreser” Q = 415 l/s
- crpnu postaju “Dingač” Q = 306,67 l/s
- cjevovod Janjina - Žuljana - ulaz u more podmorskog cjevovoda za Mljet
- paralelni tlačni cjevovod od crpne postaje “Sreser” do vodospremnika “Janjina”
- cjevovod prekidna komora “Dingač” - Mokalo
- cjevovod prekidna komora “Mokalo” - Orebić (ulaz u more)
- cjevovod Račišće - crpna postaja “Babina”
- cjevovod crpna postaja “Babina” - odvojak za crpnu postaju “Smokvica”
- cjevovod odvojak za crpnu postaju “Smokvica” - Blato
- cjevovod Blato - Vela Luka
- crpne postaje: “Babina” i “Smokvica”.

Na poluotoku Pelješcu planiraju se ogranci s Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo vodovoda s vodospremnicima za još neprikljućena naselja u općinama Orebić, Trpanj, Janjina i Ston. Planirani radovi:
- cjevovod vodospremnik “Janjina” - Popova Luka
- cjevovod vodospremnik “Janjina” - vodospremnik “Stražica” - Osobjava -Crkvice
- cjevovod priključak na vodovod Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo - Putnikovići - Dančanje
- cjevovod za Žuljanu i Mljet
- cjevovod za Brijestu
- cjevovod Gornja Vrućica - uvala Divna - Duba
- cjevovod Orebić - Viganj
- podmorski cjevovod (paralelan postojećem) Račišće - Lovište
- vodospremnici: “Orebić” V = 2000 m³; “Žuljana”, “Rožine”, “Stražica”, “Kućište”, “Kuna”, “Oskorušno” V = 500 m³; “Pijavičino”, “Putnikovići”, “Brijesta”, “Divna”, “Postup” V= 200 m³; “Popova Luka”, “Borje” V = 100 m³
- crpne postaje: “Putnikovići”, Q = 3,0 l/s

Na otoku Korčuli potrebno je dovršiti cjevovod za Lumbardu i vodospremnik u Lumbardi, te izvesti:
- cjevovod priključak na Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovski vodovod - Potirna - Tri Luke,

- crpna postaja “Potirna”,
- vodospremnici: “Smokvica”, V = 1000 m³; “Prigradica”, V = 500 m³; “Žrnovska Banja”, “Žrnovo”; “Kneže”, “Račišće”, “Babina”, “Čara 2”, “Potirna”, V = 250 m³.

Vodoopskrbni sustav Blato

Blatski vodovod s kapacitetom od 80 l/s bi u zimskom razdoblju mogao zadovoljiti potrebe zapadnog dijela otoka, dok bi se u ljetnom, sušnom razdoblju za vrijeme povećane potrošnje vode, potrebe za vodom zadovoljavale iz Blatskog vodovoda i Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovskog vodovoda. Vodovod Blato bi uzimao po potrebi dio vode iz Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovskog vodovoda i bio reverzibilan za potrebe distribucije vode prema istočnom dijelu otoka.

Uz to se za područje Općine Vela Luka planira:

- cjevovod Gršćica - Karbuni (uvala Zaglav) - Tri Luke,
- cjevovod Potirna - Poplat - Vela luka,
- cjevovod Vela Luka - uvala Stračinčica - Privala - Proizd,
- cjevovod za uvale: Tankaraca, Žukova, Prihodnja i Prapratna.

Vodoopskrbni sustav Konavle-istok

Na vodovodu Konavle-istok planiraju se radovi na izradi kaptaže “Konavoska ljuta”, te ograncima glavnog cjevovoda za naselja Radovčići, Karasovići, Pločice, Mikuliće, Poljice, Đuriniće, Vitaljinu, Pridvorje i Lovorno. Sustav će se realizirati prema izrađenoj projektnoj dokumentaciji “Vodoopskrbni sustav Konavle - istok” i “Vodovod Vitaljine” koju je izradio Građevinski fakultet u Zagrebu. Izdašnost izvora, koji prema “Hidrološkoj studiji malih voda na izvoru Ljute” - Elektroprojekt, 1975., iznosi 168 l/s, može zadovoljiti daleko veće potrebe u budućnosti.

Ostala naselja istočnog dijela Konavala koja nisu povezana na vodovodni sustav Konavoska ljuta, opskrbljivost će se vodom s izvora Vodovađa. Izvorište Vodovađu je moguće, ako bi se uključilo u vodovodni sustav Konavoske ljute, koristiti u zimskom razdoblju, kada obiluje vodom, za opskrbu Molunta, Đurinića, Vitaljine i Pločica i to gravitacijski, uz isključenje crpne postaje “Karasovići”.

Vodoopskrbni sustav Konavle-zapad

Radovi na vodoopskrbnim sustavima Konavle-zapad vezani su uglavnom za uređenje izvorišta Duboka ljuta, te zatvaranje kaverne u odvodnom tunelu HE “Dubrovnik”. Tako bi se vratio prirodni dotok svih voda na izvor, rekonstrukcija vodocrpilišta, uvođenje automatike i daljinskog upravljanja. Za naselje Cavtat potrebno je izgraditi vodoopskrbnu mrežu visoke zone.

Vodoopskrni sustav Župa dubrovačka

Župa dubrovačka je u potpunosti opskrbljena vodom. Daljnji radovi vezani su za rekonstrukciju i dogradnju vodoopskrbnog sustava u cilju poboljšanja kakvoće opskrbe.

Daljnjim radovima na sustavu moglo bi se postići ekonomski povoljnije rješenje. Izvor Duboka ljuta, smješten na razini mora, koristio bi se u ljetnom razdoblju, uz Zavrelje kao dopunu. U zimskom razdoblju bi se koristilo izvorište Zavrelje locirano na višoj koti (78 m.n.m.). U tu svrhu potrebno je realizirati vodospremnik i crpnu postaju “Zavrelje”.

Vodoopskrbni sustav Dubrovnik

Kapacitet vodoopskrbnog sustava Dubrovnik zadovoljava i buduće potrebe, te su budući radovi vezani uz zaštitu izvora rijeke Omble, rekonstrukcije crpnih postaja na crpilištu, izvedbi filterskog uređaja za čišćenje vode u razdoblju povećane mutnoće, nabavi opreme za stalno praćenje kakvoće sirove i obrađene vode na izvoru Omble, uspostavljanje daljinskog nadzora i upravljanja sustavom, rekonstrukcije dotrajale vodovodne mreže i priključenje preostalih naselja bez javnog vodovoda na sustav.

Izgradnjom planirane HE “Ombla” voda iz podzemne akumulacije hidroelektrane će se moći koristiti za opskrbu Dubrovnika sa susjednim naseljima, te ovisno o potrebama, i šireg dubrovačkog područja, izbjegavajući pumpanje u crpnoj postaji “Komolac”. Kapacitet novog vodozahvata planiranog je kapaciteta 1500 l/s, što je tri puta više od postojećeg.

Vodoopskrbni sustav Zaton-Orašac-Elafiti
Vodoopskrbni sustav Zaton-Orašac-Elafiti s kaptažom na izvorištu Palata u Malom Zatonu će pokrivati priobalno područje od Zatona do Brsečina, uključujući i Elafitske otoke. U II. etapi izgradnje sustav bi se proširio na područje u zaleđu s naseljima Ljubač, Kliševo, Mrčevo, Mravinjac i Riđica.

Vodoopskrbni sustav Slano
Na crpilištu Nereze vodoopskrbnog sustava Slano nastavit će se radovi u cilju smanjenja klorida i povećanja kapaciteta.
U drugoj fazi pristupilo bi se realizaciji treće bušotine i njenom kaptiranju. Dosadašnja hidrogeološka istraživanja pokazala su mogućnost dobivanja većih količina vode (oko 40 l/s), što bi zadovoljilo i buduće potrebe ovog područja.

Vodoopskrbni sustav Ston
Vodoopskrba će se temeljiti na zahvaćanju vode na području Stonskog polja.
Prema zaključcima elaborata "Vodoistražni radovi na području Stona", Geološki zavod – Zagreb, 1985., u vodoopskrbu bi se moglo uključiti 45 l/s vode. U prvoj etapi će se u vodoopskrbni sustav uključiti bunar na lokalitetu "Oko" (15 l/s). U drugoj etapi bi se ovisno o rezultatima vodoistražnih radova (utjecaj crpljenja na bunaru "Oko" na nivo vode na lokalitetu Studenac-Palata) izveli radovi na bunaru Palata. Vodoopskrbni sustav će se proširiti za naselja Sparagovići, Boljenovići, Ponikve, Metohija, Česvinica, Kobaš, Broce, Zamaslina, Konštari, Zaton Doli i Doli.

Regionalni vodoopskrbni sustav Dubrovnik - zapad
Regionalni sustav Dubrovnik -zapad bi zajedno s lokalnim sustavima Zaton-Orašac-Elafiti, Slano i Ston opskrbljivao vodom obalno područje zapadno od Dubrovnika do Stona, a temeljit će se na iskorištavanju izvorišta Ombla i Palata.
Sustav bi davao sigurnost u vodoopskrbi ovog područja s obzirom na izdašnost izvora Omble (minimalna izdašnost za 100 godišnje povratno razdoblje iznosi 2.4 m³/s).

Vodoopskrbni sustav Neum-Dubrovačko primorje
Na sustavu Neum-dubrovačko primorje se planira nastavak radova na glavnom cjevovodu od Visočana do Trnovice i Trnove s vodospremnicima i ograncima za pojedina naselja čime će se za opskrbu stanovništva i razvitak gospodarstva u zaleđu općine Dubrovačko primorje osigurati količina vode od 15 l/s.

Vodoopskrbni sustav Metković
Budući da opskrbni sustav s izvora Doljani ne zadovoljava ni kakvoćom ni kapacitetom rješenje je vezivanje vodoopskrbne mreže Metkovića preko novog vodospremnika na Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovski vodovod. Na ovaj vodospremnik vezati će se i cjevovod za vodoopskrbu naselja u općini Zažablje.

Vodoopskrbni sustav Ploče
Opskrba vodom grada Ploča se planira s vodocrpilišta Modro oko i s vodocrpilišta Klokun, uz uvjet poboljšanja kakvoće vode, s tim da se ovaj sustav može povezati na regionalni vodovod Makarska i regionalni vodovod Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo. Planirani radovi:
- izgradnja vodozahvata "Modro oko"
- uređenje i sanitarna zaštita izvorišta Klokun i Modro oko
- tlačni cjevovodi: izvor Klokun-vodosprema "Dobrogošće", izvor Modro oko - vodospremnik "Šarić Struga"
- vodospremnici: "Dobrogošće", "Stablina", "Šarić Struga", "Rogotin", "Kozjak", druga faza "Ploča

Vodoopskrbni sustav Butina
Budući radovi na vodoopskrbnom sustavu Butina vezani su za sanitarno uređenje izvorišta. Priključenjem na ovaj vodovodni sustav preko crpne postaje planirane kod naselja Kobiljača riješila bi se vodoopskrba naselja Mali Prolog i Pozla Gora u općini Pojezerje.

Vodoopskrbni sustav Mljet
Vodoopskrba svih naselja otoka Mljeta će se riješiti povezivanjem na regionalni Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovski vodovod preko već položenog podmornog cjevovoda uvala Kupjenova na Pelješcu - uvala Zaklopita na Mljetu. Planira se izgradnja glavnog cjevovoda preko cijelog otoka s ograncima i vodospremnicima za pojedina naselja. Razvod glavne mreže cjevovoda i smještaj vodoopskrbnih objekata u Nacionalnom parku rješavati će se u skladu s Prostornim planom Nacionalnog parka. U prijelaznom razdoblju do izgradnje vodoopskrbnog sustava otoka planira se opskrba naselja u središnjem i istočnom dijelu otoka: Blato, Kozarica, Babino Polje i Sobra korištenjem podzemnih zaliha boćate vode na lokacijama Blatsko polje, Slatina kod Kozarice, Blatina kod Sobre i Saplunara.

Vodoopskrbni sustav Lastovo
Opskrba vodom otoka Lastova će se osigurati s Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo vodovoda preko postojećeg podmorskog cjevovoda Brna - Kručica.
Predviđaju se slijedeći radovi:
- izgradnja vodospremnika “Lastovo” V = 1000 m³,
- izgradnja cjevovoda vodospremnik “Lastovo” - crpna postaja “Kručica”
- izgradnja crpne postaje “Kručica”
- izgradnja tlačnih cjevovoda od crpne postaje “Kručica” do vodospremnika “Velji pod” i “Glavice”
- izgradnja cjevovoda vodospremnik “Velji pod” - vodospremnik “Ubli”
- izgradnja cjevovoda vodospremnik “Glavice” - vodospremnik “Forteca”
- izgradnja vodospremnika: “Glavice”, “Velji pod”, “Ubli” i “Forteca”.

Također je potrebno izvorište u polju Prgovo, koristeći se već postojećim cjevovodima i vodoopskrbnim objektima uključiti u budući vodovodni sustav kao alternativu, odnosno dopunu regionalnom vodovodu.

b) Navodnjavanje

Donjoneretvansko područje
Današnja izgrađenost sustava za navodnjavanje, koji je u zapuštenom stanju, omogućuje navodnjavanje tek dijela poljodjelskih površina, uz stalnu opasnost od zaslanjenja tla i gubitka poljodjelskih površina.
Radove na izgradnji sustava za navodnjavanje potrebno je nastaviti tek nakon analize postojećeg sustava. Potrebno je u potpunosti rekonstruirati magistralni natapni kanal s vodozahvatom na Neretvi uzvodno od Metkovića i sanirati natapne mreže, te nastaviti radove na kanalskoj distribucijskoj mreži za navodnjavanje.
Različita rješenja za unapređenje sustava navodnjavanja tek treba provjeriti. Osim gospodarske i tehničke usporedbe sa sadašnjim rješavanjem navodnjavanja, potrebno je provoditi složena biološka, ekološka, pedološka, hidrološko-hidraulička istraživanja. Jedna od mogućnosti koja će se istražiti, je pregradnja rijeke Neretve u sušnom razdoblju plivajućom pregradom što bliže ušću, čime bi se spriječio prodor morske vode uzvodno. U tom bi slučaju bilo moguće kvalitetnu nezaslanjenu vodu koristiti za navodnjavanje u neograničenim količinama. Izvan sezone navodnjavanja pregrada bi se uklonila.
Tijekom ljeta bilo bi moguće osvježavanje voda Male Neretve kao i ostalih vodotoka (Crna rijeka, kanal Vlaška, Desanska rijeka) i jezera (Birina, Mihalj). Poboljšalo bi se stanje u odnosu na sadašnje zaslanjivanje zemljišta, koje nastaje kako od prodora slane vode iz Neretve tako i od prodora mineralizirane vode iz aluvijalnog podzemlja u obradivo tlo.

Konavosko polje
Navodnjavanje Konavoskog polja obuhvaćeno je idejnim rješenjem “Melioracijsko uređenje Konavoskog polja” - Vodoprivreda Split, 1987. Temeljne postavke iz elaborata prihvaćaju se smjernicama Prostornog plana.
Sustav za navodnjavanje temeljit će se na iskorištavanju vode s vodostana hidroelektrane

"Dubrovnik" u Platu. Vodoprivrednom suglasnošću za izradu hidroelektrane "Trebišnjica" utvrđeno je da se 3,0 m³/s odvoji za navodnjavanje Konavoskog i Župskog polja. Sustav ima kapacitet za navodnjavanje svih za poljoprivredu pogodnih zemljišta Konavoskog polja ukupne površine 2 070 ha. Potrebe za vodom procijenjene su na 1550 l/s. Sustav će se sastojati od glavnog dovodnog čeličnog cjevovoda, prekidnih komora, vodospreme i razvodne mreže. Navodnjavanje parcela se predviđa kišenjem rasprskivačima i sustavom "kap po kap".
Izvor Ljute s Vodovađom i drugim izvorima manjeg kapaciteta predstavljaju još jedno rješenje za navodnjavanje poljoprivrednih površina. Međutim, jedino sustav s vodostana hidroelektrane "Dubrovnik" može osigurati dovoljne količine vode za natapanje u najsušnijem razdoblju.

Vrgorsko polje
Usporedo s izgradnjom melioracijskog odvodnog sustava potrebno je pristupiti rješenju navodnjavanja polja. Za navodnjavanje bi se koristila voda iz obodnog kanala, kojim bi se dovodila voda s izvora sjevernim rubom polja, te iz natapnog sustava polja Rastok kroz novoizgrađeni tunel. S obzirom na ograničene količine vode, predviđa se navodnjavanje parcela umjetnim kišenjem i sustavom "kap po kap".

Na ostalim područjima navodnjavanje će se temeljiti na crpljenju vode iz podzemlja (Blatsko polje, Stonsko polje) ili korištenjem vode iz vodoopskrbnih sustava (Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovski vodovod, vodoopskrbni sustav Zaton-Orašac-Elafiti i drugi). Za navodnjavanje Župskog polja planira se izgradnja sustava za navodnjavanje s vodozahvatom na vodnoj komori HE "Dubrovnik".

3.6.3.2. ODVODNJA OTPADNIH VODA

Zaštita voda i mora od onečišćenja otpadnim vodama osigurat će se izgradnjom zajedničkih kanalizacijskih sustava naselja, turističkih objekata, raznih servisa i industrijskih pogona s uređajem za pročišćavanje i ispustom u prijamnik.
Stupanj pročišćavanja na uređaju za čišćenje i duljina podmorskog ispusta moraju zadovoljiti zahtjeve zaštite mora:
- na morskim plažama u skladu s Uredbom o standardima kakvoće mora na morskim plažama (NN, 33/96);
- II. kategorija kakvoće za ostalo obalno more.

Stupanj pročišćavanja (prethodno čišćenje, I., II. i III. stupanj) otpadnih voda koje se ispuštaju u vodotoke prema Pravilniku o graničnim vrijednostima pokazatelja, opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama (NN, 40/99; 6/01) utvrđuje se u odnosu na veličinu uređaja (ES) i kategoriju vode prijamnika (osjetljivost područja).
U prvoj etapi uređaji za pročišćavanje bi se realizirali s preliminarnim (mehaničkim) stupnjem čišćenja. U drugoj etapi bi se na uređaje dogradio biološki i/ili fizikalno-kemijski stupanj pročišćavanja.

Otpadne vode industrijskih pogona i servisa moraju se prije ispuštanja u javnu kanalizaciju pročistiti na vlastitim uređajima do stupnja komunalnih otpadnih voda.
Studijom zbrinjavanja mulja s uređaja za čišćenje mora se utvrditi način obrade mulja i mogućnost njegova korištenja u poljoprivredi, cvjećarstvu i šumarstvu.

Konavle
Rješenje odvodnje otpadnih voda Cavtata temeljit će se na idejnom projektu odvodnje “Fekalna kanalizacija Cavtat” što ju je izradio Inženjerski projektni zavod, Zagreb, 1990., te idejnom rješenju “Sustav odvodnje i pročišćavanje otpadnih voda Cavtata”, IGH Zagreb, 1998., u kojem je izvršena raščlamba za odabir optimalnog položaja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda i podmornog ispusta. Pročišćene otpadne vode Cavtata, Zvekovice i zračne luke “Dubrovnik” će se ispuštati dugim podmorskim ispustom u otvoreno more s južne strane poluotoka Sustjepana. Uređaj za pročišćavanje će se izgraditi u tunelskoj galeriji, na izlaznom dijelu tunela kroz Sustjepan, kako bi se na taj način spriječilo širenje neugodnih mirisa.
Na ostalim područjima koja nisu do sada rješavala problem odvodnje otpadnih voda potrebno je izvršiti istraživačke radove (geološke, hidrogeološke, oceanografske i dr.) i prići izradi projektne dokumentacije (Molunat, Gruda, Čilipi).

Župa dubrovačka
Najpovoljnije se za I. etapu ostvarenja kanalizacijskog sustava Župe dubrovačke pokazalo rješenje s obalnim kolektorom, na koji bi se vezala kanalizacijska mreža naselja i gospodarskih sadržaja, koristeći izgrađene dionice obalnog kolektora u Srebrenom, Mlinima i Kuparima, uređajem za čišćenje i podmorskim ispustom na rtu Pelegrin. Zbog nastalih ratnih šteta kanalizacijske objekte je potrebno što prije obnoviti.
U drugoj etapi izgradila bi se preostala dionica obalnog kolektora od pogona HE “Dubrovnik” do Mlina s interpoliranim crpnim postajama u Platu kod hotela “Plat” i kod rta Kostur. Radi potrebe većeg stupnja zaštite obalnog mora uređaj za čišćenje i podmorski ispust bi se produženjem obalnog kolektora realizirao zapadnije, na izdvojenoj lokaciji, ispod brda Trapit.

Grad Dubrovnik
Koncepcija buduće izgradnje kanalizacijskog sustava Dubrovnika će obuhvaćati dvije faze:
- otklanjane nedostataka na sustavu temeljem raščlambe i ocjene postojećeg stanja za što će se uspostaviti monitoring sustava i priobalnog mora;
- daljnji razvitak kanalizacijskog sustava u odnosu na potrebe prostornog razvitka Dubrovnika i zahtjeve za zaštitom priobalnog mora.

Planirani radovi:

- rekonstrukcija kanalizacijske mreže povijesne jezgre grada Dubrovnika i priključenje preko novoplanirane crpne postaje u gradskoj luci na glavni kanalizacijski sustav Dubrovnika
- rekonstrukcija crpnih postaja, te premještanje crpnih postaja "Vila Dubrovnik" i "Belvedere"
- priključenje servisne zone Komolac i marine u Komolcu na kanalizacijski sustav Dubrovnika
- povezivanje naselja Komolac, Rožat, Stara Mokošica, Lozica, Vrbica i Sustjepan na kanalizacijski sustav Dubrovnika
- izgradnja kanalizacijskog sustava otoka Lokruma
- izgradnjom oborinske kanalizacije razdvojiti kanalizaciju za oborinske i otpadne vode
- premještanje uređaja za čišćenje u tunelsku galeriju i izgradnja II stupnja pročišćavanja
- uspostavljanje daljinskog nadzora i upravljanja kanalizacijskim sustavom

Zaton - Orašac - Trsteno - Brsečine
Za naselja Mali Zaton, Veliki Zaton i Orašac se planira zajednički kanalizacijski sustav koji će se priključiti na uređaj za pročišćavanje i podmorski ispust izgrađenim u okviru turističkog naselja "Vrtovi sunca" u Orašcu. Za Trsteno i Brsečine se planiraju zasebni kanalizacijski sustavi s uređajima za čišćenje i podmorskim ispustima.

Elafiti
Zasebni kanalizacijski sustavi se planiraju za naselja Lopud, Sudurađ i Šipanska Luka s uređajima za čišćenje i ispustima u otvoreno more s južne strane otoka. Za otok Koločep prednost treba dati rješenju sa zajedničkim kanalizacijskim sustavom naselja Gornje i Donje Čelo i ispuštanjem pročišćenih otpadnih voda u Koločepski kanal.

Slano
U Slanom je potrebno obnoviti u ratu oštećenu kanalizacijsku mrežu, te nastaviti radove na glavnom obalnom kolektoru i kanalizacijskoj mreži, te izgraditi uređaj za čišćenje s podmornim ispustom. Uređaj za čišćenje sa svojim kapacitetom treba omogućiti i prihvaćanje otpadnih voda naselja Slađenovići, Kručica i Banići, uključujući i novoplaniranu zonu u Banićima i uvali Budima.

Malostonski zaljev
Naselja Malostonskog zaljeva (Mali Ston, Duba, Hodilje, Luka i Zamaslina),uključivo Ston i Broce uz Stonski kanal, će rješavati odvodnju otpadnih voda vezivanjem na regionalnu kanalizaciju Neum - Mljetski kanal.
Odvodnja obalnog dijela općine Slivno (Komarna, Duboka, Klek i buduća turistička zona u uvali Moračna) predmnijeva izgradnju priključnog kolektora Komarna – Neum na regionalni sustav. Otpadne vode naselja Brijesta, Drače i Sreser s Janjinom moguće je zajedničkim kanalizacijskim sustavom odvodnjavati s južne strane Pelješca, u otvoreno more Mljetskog kanala. Međutim ovo predstavlja velik zahvat kojemu moraju prethoditi istražni radovi i studije.

Otok Mljet
Kanalizacijski sustavi s uređajem za pročišćavanje i podmorskim ispustima planiraju se za sva naselja čije otpadne vode zagađuju obalno more, odnosno podzemne vode. Međutim prioritet predstavlja odvodnja otpadnih voda Nacionalnog parka na način kako je to utvrđeno Prostornim planom Nacionalnog parka Mljet.

Središnji i zapadni dio poluotoka Pelješca
Planira se odvodnja otpadnih voda naselja Trpanj, Žuljana, Trstenik, Orebić i Lovište.
Za kanalizacijski sustav Orebića izrađena je studija odvodnog sustava (Hrvatske vode VGO Split) prema kojoj će se otpadne vode naselja Orebić, Viganj, Kućište i Perna glavnim kolektorom uz obalu odvesti na uređaj za čišćenje planiran istočno od Orebića u zaljevu Trstenica i nakon pročišćavanja ispuštati dugim podmorskim ispustom u podmorje Pelješkog kanala.

Otok Korčula
Prikupljene otpadne vode Vela Luke zbog zatvorenosti velolučkog akvatorija, nakon pročišćavanja prebacivat će se kroz planirani hidrotehnički tunel na sjevernu stranu otoka do

Punte od Prapratne, odakle će se disponirati u podmorje Korčulanskog kanala.
Dispozicija otpadnih voda naselja Blato je predviđena dugim podmorskim ispustom kod Bristve u more Korčulanskog kanala. Otpadne vode će se odvoditi glavnim kolektorom kroz postojeći hidrotehnički tunel za odvodnju poplavnih voda iz Blatskog polja do uređaja za pročišćavanje i podmorskog ispusta koji se planiraju na Grškom ratu.
Za grad Korčulu treba prići rješavanju cjelokupne kanalizacije s uređajem za čišćenje i ispustom otpadnih voda u Pelješki kanal. Studijom upravljanja otpadnim vodama grada Korčule, koju je izradio Građevinski fakultet u Zagrebu, utvrđeni su izvori onečišćenja, količina i sastav otpadnih voda, te planiran najpodobniji način i mjesto čišćenja i ispuštanja otpadnih voda.
Usvojenim rješenjem prikupljene će se otpadne vode iz podsustava “Grad” i “Dominče” odvoditi na zajednički uređaj za čišćenje planiran na lokaciji Carevića glavica i preko podmorskog ispusta na punti Borak upuštati u podmorje Pelješkog kanala.
Na kanalizacijskom sustavu Lumbarde potrebno je zbog nekvalitetne gradnje izvršiti rekonstrukciju glavnog tlačnog kolektora, te izgraditi uređaj za čišćenje i kanalizacijsku mrežu naselja s crpnim postajama kojima će se prikupljene otpadne vode potiskivati u postojeći glavni tlačni kolektor.
Zbog pojave onečišćenja otpadnim vodama u zatvorenim uvalama Brne, Zavalatice i Račišća trebat će i za ova naselja izgraditi odvodne sustave. Naselja Brna, Smokvica i planirana zračna luka kod Smokvice rješavat će odvodnju zajedničkim kanalizacijskim sustavom s uređajem za čišćenje u Brni i podmorskim ispustom na rtu Veliki Zaglav. Kanalizacija Čare u Zavalatici će se priključiti na uređaj za čišćenje i podmorski ispust planiran na lokaciji Dugi rat.

Metković
Otpadne vode središnjeg dijela grada Metkovića na lijevoj obali Neretve za koji već postoji kanalizacijska mreža će se zajedno s otpadnim vodama iz novih dijelova naselja (područje uz državnu cestu Metković-Opuzen, Klade) prihvatiti lijevoobalnim obuhvatnim kolektorom i podvodnim sifonom prebaciti na desnu obalu odakle će se zajedno s otpadnim vodama naselja s desne obale i industrijsko-trgovačke zone odvesti do uređaja za čišćenje koji bi se izgradio nizvodno od naseljenog područja. Otpadne vode će se nakon obrade na uređaju za čišćenje ispuštati u Neretvu. Na kanalizacijski sustav bi se uključila i naselja Vid i Prud, čije otpadne vode sada ugrožavaju izvor rijeke Norin koji se koristi za vodoopskrbu.
Naselja Kula Norinska i Krvavac u općini Kula Norinska imati će vlastiti kanalizacijski sustav s uređajem za čišćenje i ispustom u Neretvu.
U općini Zažablje planira se izgradnja kanalizacijskih sustava naselja Mlinište i Bijeli Vir.

Opuzen
Kanalizacijskim sustavom obuhvatiti će se otpadne vode naselja Opuzen, Podgradina i Buk Vlaka. Uređaj za čišćenje s podmorskim ispustom u Neretvu planiran je nizvodno od Opuzena.
Za naselje Blace planira se kanalizacijski sustav s uređajem za čišćenje i ispustom u otvoreno more. Na ovaj sustav će se vezati odvodnja turističkih zona Kremena, Duba i Soline.

Ploče
Planiranim sustavom će se skupljati otpadne vode grada Ploča, Rogotina i Šarić Struge. Za uži dio grada planira se izgradnja razdjelnog kanalizacijskog sustava. Otpadne vode prikupljene sabirnom mrežom će se tlačnim sifonom položenim ispod zaljeva luke Ploče prebacivati do uređaja za čišćenje na lokalitetu Višnjica i nakon čišćenja ispuštati u otvoreno more. Oborinske vode će se odvojeno prikupljati i pročišćavati prije ispuštanja u more.
Naselje Komin će imati zasebni sustav s uređajem za pročišćavanje i ispustom u Neretvu.
Za naselje Staševicu, kao i druga veća naselja u Vrgorskom polju (Otrić Seoci, Kobiljača) potrebno je započeti radove na odvodnji posebice stoga jer su smještena na slijevnom području izvora Klokun i Modro oko.

Otok Lastovo
Kanalizacijska mreža s uređajem za čišćenje i podmorskim ispustom planira se na otoku Lastovu za naselja Ubli, Prižba, Pasadur, Prehodišće, Zaklopatica, Lastovo i Skrivena Luka.

Prioritet se daje rješavanju odvodnje naselja Lastovo i Ubli, te Pasadura s Jurjevom lukom i hotelom “Solitudo” zbog ugroženosti akvatorija Mali lago.
Otpadne vode naselja Lastovo prikupljati će se na najnižoj koti naselja uz rub polja Lokavje, odakle bi se gravitacijskim vodom kroz tunel ispod prijevoja odvodile do podmorskog ispusta kod pristaništa Sv. Mihovil.

3.6.3.3. UREĐENJE REŽIMA VODA

a) Zaštita od erozije i uređenje bujica

Radovi na zaštiti od štetnog djelovanja voda obuhvaćat će hidrotehničke i biološko-tehničke radove. Hidrotehničke radove čine čišćenje korita bujica, te izrada betonske obloge, stepenica i pregrada u koritima. Biološki radovi na zaštiti od erozije obuhvaćat će pošumljivanje, uzgoj i održavanje zaštitne vegetacije, krčenje raslinja, terasiranje tla i izgradnju gradona. Zaštita tla postiže se i određenim mjerama, kao što su to zabrana sječe grmlja i drveća, zabrana odlaganja otpada, način korištenja poljoprivrednog zemljišta.
Radovi su predviđeni na bujičnim i erozijskim površinama Konavoskog polja, Župe dubrovačke, Srđa, Komolačke kotline, Mokošice, Orašca, Slanog, Stona, Trpnja, Orebića, Kleka i Pojezerja.
Radove je potrebno uskladiti s poljodjelskom i šumarskom djelatnosti i sa zahtjevima zaštite prirode.

b) Uređenje vodotoka i zaštita od poplava

Neretvansko područje
Sanacijski radovi na uređenju vodotoka vezani su za rijeku Neretvu čije su obale ugrožene erozijom zbog naglih oscilacija vodostaja prouzročenih radom hidroenergetskih objekata s akumulacijama (HE “Jablanica”, HE “Rama”, HE “Grabovica”, HE “Salakovac”, HE “Mostar”, HE “Čapljina”).
Prioritet u zaštiti od poplava predstavlja zaštita grada Metkovića na desnoj obali Neretve od velikih voda Neretve. Branjenja površina će obuhvaćati 830ha, od čega bi na urbanizirane i poljodjelske površine u Republici Hrvatskoj otpadalo 450ha. Obrana od poplava se osigurava za 50-godišnju vjerojatnost pojave. Donji stroj željezničke pruge predstavlja objekt obrane od poplava od strane Neretve. Za obranu od poplava s područja Vid-Norin, koje nastaju od izvora po njegovom sjevernom rubu i velikih voda Neretve koje prodiru kroz ušće Norina, planira se izgradnja nasipa trasom postojećeg nasipa za zaštitu Jerkovca, uz cestu Metković-Vid, lijevom obalom vodotoka Glibuša, te dalje kroz Gabela polje u Bosni i Hercegovini.
Radovi na zaštiti od velikih voda ovisit će o prihvaćenom konceptu obrane od poplava, koji bi morao uključiti srednji i gornji sliv Neretve s hidroenergetskim građevinama. Zaštitom najnižih naselja uz Neretvu, uz uvjet rekonstrukcije brane u Opuzenu, stvoreni su preduvjeti da se odustane od koncepta po kojem bi se dio velikih voda propuštao kroz korito Male Neretve. U obrnutom slučaju potrebno je radi zaštite novog naselja Buk-Vlaka i površina pod intenzivnom poljodjelskom proizvodnjom izgraditi lijevi obrambeni nasip uz Malu Neretvu, te premjestiti trasu postojećeg desnog nasipa uz sam vodotok.
Planom se predviđa nastavak regulacijskih radova i na ostalim vodotocima kao što su Mala Neretva, Crna rijeka i kanal Vlaška.

Konavosko polje
Idejno rješenje “Melioracijsko uređenje Konavoskog polja”, Vodoprivreda Split, 1987., razmatra četiri varijante zaštite od poplavnih voda ovisno o načinu rekonstrukcije tunela i retenziranju poplavnih voda.
Prostornim planom se prihvaća varijanta s retencijom koja bi se formirala između obrambenih nasipa uz Ljutu i Kopačicu. Kota krune nasipa je 49,0 m.n.m. Povremena retencija će se formirati na lijevoj obali Ljute za poplavne vode povratnog perioda većeg od 25 godina, tako da se nasip uz lijevu obalu Ljute dijelom izvede s kotom 48,20 m.n.m. Maksimalna usporna razina u retenciji je 48,87 m.n.m. za 50-godišnje velike vode, a 49,0 m.n.m. za 100-godišnje velike vode.
Varijanta s retencijama u gornjim dijelovima slijeva se pokazala nepovoljnija glede troškova izgradnje i posebice gubitka poljodjelskog zemljišta.
Tunel je visinski nepovoljno smješten, budući da mu se puni kapacitet ostvaruje tek iznad kote uspora od 46,50 m.n.m. kada je već preplavljeno 118 ha površine polja s zapremninom

poplavne vode od 1,23 x 10^6 m³. Stanje bi se poboljšalo spuštanjem nivelete na ulaznom dijelu tunela u dužini 115 metara. Inače kapacitet tunela je 60 m³/s, a ponora 20 m³/s.
Radi zaštite od brdskih voda poljodjelskih površina u nizinskom dijelu polja izgraditi će se obodni kanal po sjevernim obroncima polja između Ljute i Gabrila po kotama između 75-85 m.n.m. Obodni kanal će presijecati bujične tokove i vododerine u slijevu Kopačice i Ljute, izuzevši tri najzapadnije, prihvaćati njihove vode i vode sa slijeva, te putem odvodnih kanala najkraćim putem ih svesti do Kopačice i Ljute.
Na vodotoku Ljuta i bujicama Konavočici i Kopačici će se nastaviti s regulacijskim radovima. Vodotoci će se dimenzionirati na 50-godišnje velike vode.

Vrgorsko polje
Planirano stanje odvodnje postići će se rekonstrukcijom i izgradnjom objekata za odvodnju na način kako je utvrđeno "Studijom odvodnje viška voda iz Vrgorskog polja", Hrvatske vode, 1999.
U cilju smanjenja poplavnih površina predviđa se:
- proširenje tunela Krotuša i tunela od Baćinskih jezera do mora,
- proširenje korita rijeke Matice od razdjelne građevine, kojom se dio voda Matice usmjerava prema Crnom viru, do izlaza iz kanjonskog dijela Prigona,
- izgradnja preljevnog praga ispred ulaza u tunel Krotušu,
- izgradnja obodnog kanala uz sjeverni rub polja, od izvora Butina do Matice nizvodno od razdjelne građevine prema Krotuši, kojim se prihvaćaju vode iz tunela Rastok, kao i poplavne vode Vrgorskog polja.

Pred tunelom Krotuša predviđa se manja retencija iz ekoloških razloga, poboljšanje režima podzemnih voda, zadržavanje sedimenata i zagađenja, smanjenje nutrijenata, te time i smanjenje negativnih utjecaja na Baćinska jezera i more.
Poplavljene površine s vremenom plavljenja dužim od 3 dana, koje za sadašnje stanje izgrađenosti odvodnog sustava iznose 2150 ha, smanjuju se na 565 ha. Usvojeno rješenje pruža najznačajnijim poljodjelskim površinama zaštitu od 100-godišnjih velikih voda.

c) Melioracijska odvodnja

Neretvansko područje
Elaboratom "Vodnogospodarsko rješenje i uređenje sliva Donje Neretve - I. faza", Građevinski fakultet Split, 1996., predloženo je melioracijsko uređenje doline Neretve koje se oslanja na dosadašnje projekte.

Dosadašnjim hidromelioracijskim radovima, od pedesetih do pred Domovinski rat, koji su imali za cilj isušivanje cjelokupnog područja delte Neretve i privođenje poljoprivrednoj proizvodnji, nepristupačna i malarična dolina postala je velikim dijelom suvremeno poljoprivredno područje.
Međutim, intenzivnom melioracijom uništava se prirodni krajobraz i ugrožava se prirodna ravnoteža. Donjoneretvansko područje je, zbog raznolikosti ornitofaune koja ovdje prezimljuje ili je na preletu prema Africi, uvršteno u Ramsarski popis močvara od međunarodne važnosti, te u projekt "Bird Life International: Important Bird Areas in Europe". Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske predlaže se zaštita cjelokupnog područja doline donje Neretve u rangu parka prirode.

Netaknute značajne površine nalažu prilikom hidromelioracijskog uređivanja zemljišta oprez. Potrebno je težiti održivom razvitku koji neće štetiti okolišu.

Zbog neriješenih vlasničkih odnosa ne koriste se meliorirane i uređene površine bivšeg društvenog zemljišta, koje su sada u državnom vlasništvu, a koriste se još netaknuta područja i tako narušava ostali dio vrijedne izvorne prirode.
Stoga se radovi u budućnosti moraju prije svega temeljiti na zaštiti i unapređenju postojećeg sustava. Potrebno je spriječiti sve nekontrolirane radnje na državnom zemljištu, zaustaviti devastiranje i uništavanje izgrađenih objekata melioracijskog sustava, te usvojiti model upravljanja cjelokupnim prostorom donje Neretve.

Potrebno je provoditi interdisciplinarna istraživanja (biološka, ekološka, pedološka, hidrološko-hidraulička, geomehanička i hidrogeološka) kojima će se, među ostalim, preispitivati mogućnosti proširenja melioracijskih zahvata, te utvrditi obuhvat i način korištenja zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, a u cilju zaštite voda, tla i zemljišta, te očuvanja biološke raznolikosti (održivi razvoj u poljoprivredi).

Pri samoj realizaciji vodnogospodarskih zahvata potrebno je predvidjeti mjere ublažavanja negativnih posljedica.

U prvoj fazi potrebno je sanirati oštećenja na crpnim postajama i kanalizacijskoj mreži oštećenoj slijeganjem zemljišta i zapuštenoj zbog neriješenih imovinskih odnosa nakon propadanja nekadašnjih društvenih poduzeća, tako da je gotovo potrebno graditi novu mrežu po starim trasama. U cilju unapređenja stanja potrebno je u prvom redu uspostaviti kvalitetan monitoring i motrenje (vodostaji, kemizam - posebno slanost, meteorološki parametri). Potrebno je obnoviti piezometre radi praćenja podzemne vode. Sve rezultate mjerenja potrebno je organizirati u jedinstvenu bazu podataka, uključujući i dostupna prijašnja mjerenja.

Rješavati se mora zaslanjivanje površinskog sloja tla jer je to najveći problem. U tu svrhu će se kontrolirati dotok podvirne mineralizirane vode iz dubljih vodonosnih slojeva. Također će se organizirati mjerenja kako bi se utvrdilo koje razine vode u kanalima treba održavati, odnosno po kojem režimu trebaju raditi crpne postaje. To je potrebno jer se pri nižim vodostajima povećava dotok iz aluvijalnog podzemlja, dok se pri višim vodostajima javlja zamočvarivanje niskog zemljišta.
Na području Opuzen - ušće, gdje kote terena variraju od - 3,0 m.n.m do + 2,0 m.n.m., povoljno bi bilo sustavom ustava kaskadno održavati razine vode po dijelovima mreže sukladno kotama terena.
Postojeća kanalizacijska mreža je predimenzionirana kao i crpne postaje jer nije uzeta u obzir retencijska sposobnost mreže. U tom smislu potrebna je detaljna provjera projektiranih rješenja i rekonstrukcija postojećih.

Sanaciju melioracijskog sustava uz potrebne rekonstrukcije i dogradnje, potrebno je izvršiti na melioracijskim područjima Koševo-Vrbovci, Luke, Vidrice i Opuzen-ušće.
Radi zaštite melioracijskog područja Vidrice potrebno je izvršiti rekonstrukciju zečjeg nasipa uz lijevu obalu Male Neretve. Bude li se Malom Neretvom propuštao dio velikih voda Neretve, potrebno je zaštiti inundaciju izdizanjem nivelete cesta s obje strane Male Neretve i uređenjem obale.
Na području Kuti će se izvršiti melioracijsko uređenje zemljišta od brda Hum do rijeke Misline na površini od 80 ha kao podsustav privatnih parcela kao zamjena za oduzeto zemljište prilikom gradnje zaštitnih objekata na ovom području.

Povećana cijena energije zahtijevati će radove na kanalizacijskoj mreži i crpnim postajama. Kanalizacijski sustav mora biti racionalan što se tiče utroška energije i efikasan što se tiče odvodnje poplavnih voda na melioracijskom sustavu. Kao i na ostalim vodnogospodarskim sustavima predviđa se uvođenje automatizacije, daljinskog upravljanja i vođenja procesa.

Konavosko polje
Unutrašnje odnosno vlastite vode melioracijskog područja će se odvesti gravitacijskim putem otvorenom kanalskom mrežom u glavne recipijente Kopačicu, Konavočicu i Ljutu. Kanalska mreža prilagođena je zahtjevima oblikovanja poljoprivrednih tabli i putnoj mreži, zadržavajući postojeće kanale. Sastojati će se od detaljnih kanala koji prikupljaju površinske vode s poljoprivrednih parcela i kanala višeg reda koje sprovode prikupljene vode u recipijent. Kanali su dimenzionirani da mogu prihvatiti 25-godišnje velike vode. Podzemna drenažna mreža će se realizirati na najnižim kotama polja gdje su tla sa slabom propusnošću. Površine pod podzemnom drenažom će iznositi oko 320 ha.

Vrgorsko polje
Paralelno s izvođenjem radova na zaštiti od poplavnih voda Vrgorskog polja potrebno je nastaviti radove na melioracijskoj odvodnji (odvodni kanali, sabirni kanali). Neodržavanu i oštećenu odvodnu mrežu potrebno je rekonstruirati.

Blatsko polje i Donje Blato na Korčuli
Blatsko polje ima dosta uredan vodni režim, te nisu potrebni značajniji radovi na rekonstrukciji sustava. Međutim, potrebno je uvesti redovito održavanje kanala. Radi omogućavanja normalnog otjecanja predlaže se što prije izvršiti rekonstrukciju prijelaza vodovoda preko glavnog odvodnog kanala.
Planom se predviđa i melioracijsko uređenje polja Donje Blato u Općini Lumbarda.

Vinopolje na Lastovu
Budući da veći zahvati na melioracijskom uređenju polja zahtijevaju provedbu komasacije, Planom se predlažu samo manji radovi na održavanju kanala od Vinopolja do uvale Ubli.
Postoji mogućnost izgradnje manje retencije u višem dijelu polja kojom bi se zadržavao vodni val i sprječavalo poplavljivanje, a u vegetacijskom razdoblju bi omogućavala navodnjavanje polja.

Stonsko polje
Potrebno je nastaviti radove na regulaciji Perunskog potoka, izradi detaljne kanalske odvodne mreže, izradi natapnog sustava, te redovito obavljati radove na održavanju hidromelioracijskog sustava.

3.7. POSTUPANJE S OTPADOM

Studijom “Zbrinjavanje komunalnog otpada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji”, izrađenom za potrebe Prostornog plana Županije, utvrđena je strategija postupanja s komunalnim otpadom, izrađen je prijedlog gospodarenja otpadom, te su određene potencijalne makrolokacije za objekte u sustavu gospodarenja otpadom. Projekt sustavnog zbrinjavanja komunalnog otpada planira se ostvariti do 2015., do kada bi se morao izgraditi županijski centar za gospodarenje otpadom.

Na temelju ocjene pojedinih međuzavisnih elemenata izvedena je procjena kretanja, stvaranja i odlaganja otpada za razdoblje od 1999. do 2015. Procjena je da će se ukupna količina otpada koju treba zbrinuti, koja međutim ne podrazumijeva građevinski, poljoprivredni otpad i sl., kretati sa 31557 tona u 1999. na 67463 tona u 2015. Količina tehnološkog otpada u 2015. se procjenjuje na 2515 tona. Povećanje proizlazi iz očekivanog povećanja specifične količine otpada po stanovniku, obima poslovanja turističke privrede, osobnog standarda, ukupne gospodarske aktivnosti, te drugih zavisnih faktora.

Proračun kapaciteta i potrebnog odlagališnog prostora se izveo na način kao da se sav proizvedeni otpad treba odložiti na odlagališta bez ikakve predobrade.
Na određenim lokacijama osim odlaganja otpada treba osigurati prostor i za druge aktivnosti, kao npr:
- provođenje kompostiranja biorazgradivog otpada iz domaćinstva, ugostiteljstva, te zelenog otpada s javnih površina i sl.
- skladištenje izdvojeno skupljenog ambalažnog stakla, papira i kartona, plastične ambalaže, metalnog glomaznog otpada, metala (iz npr. reciklažnih dvorišta i sabirnih punktova do otpreme obrađivaču i krajnjem potrošaču)
- sakupljanje opasnog otpada u sabirnim punktovima. Na području gradova i općina predviđena su skladišta za prihvat opasnog otpada, ali bez predobrade
- reciklažu građevinskog otpadnog materijala i dr. Na području Županije treba odrediti veći broj mogućih lokacija koje se mogu smjestiti i uz novoplanirana odlagališta otpada.

U sklopu županijskog centra za gospodarenje otpadom predviđaju se sljedeći sadržaji:
- priprema, privremeno skladištenje, predobrada (čišćenje, baliranje, prešanje i sl.) izdvojeno skupljenog otpada na mjestu nastanka kao što su staklo, papir i karton, plastična ambalaža, metali i dr.
- sortirnica otpada koji u svom sastavu nema biorazgradivog otpada, pastoznih i tekućih vrsta otpada. U sklopu sortirnice smješta se odgovarajući tip reciklažnog dvorišta
- predobrada i skladištenje opasnog otpada do njegove otpreme u centar za obradu i odlaganje (na području Republike Hrvatske planira se izgradnja 4 centra za obradu i odlaganje opasnog otpada)
- biološka obrada biorazgradivog otpada iz domaćinstva i ugostiteljstva s kompostiranjem;
- pogon za termičku obradu ostatnog organskog otpada iz navedenih procesa predobrade i sortiranja otpada, poželjno s iskorištenjem topline u obliku električne energije
- pogon za obradu i sortiranje građevinskog otpada
- odlagalište ostatka nakon obrade.

Za izbor makrolokacija odlagališta otpada analiziran je cjelokupan prostor Županije. Među najbitnije elemente pri izboru lokacija, odnosno eliminaciji nepovoljnih, je hidrogeologija. Budući da se radi uglavnom o kraškom terenu, obavljena je raščlamba cjelokupnog prostora. Na rekognosciranom terenu relativno jasno su određena područja koja mogu imati utjecaj na izvorišta. Ostala područja bez tipičnih oblika kraškog reljefa vidljivih na površini ili bez značajnijih zaliha podzemnih voda su relativno povoljnija.

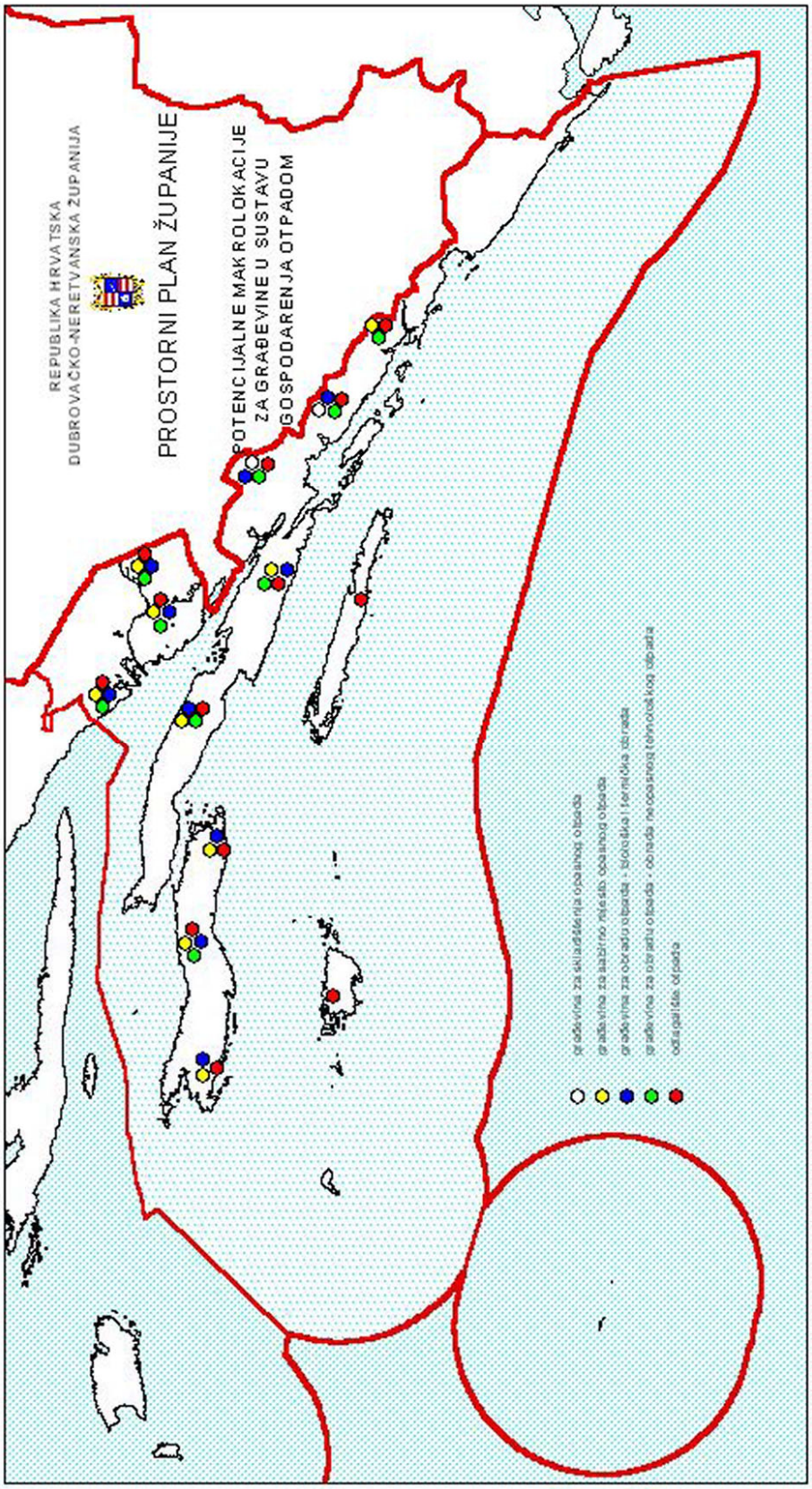

Potencijalne makrolokacije za građevine u sustavu gospodarenja otpadom

Dinamički gledano, realizacija programa gospodarenja otpadom teći će u tri vremenske faze.

Faza 1 (2005.) - predstavlja prijelazno razdoblje
- 6 lokacija (Dubrovnik i okolica, dolina Neretve, Pelješac, otok Mljet, otok Korčula i otok Lastovo)

Faza 2 (2010.)
- 3 lokacije (Dubrovnik i okolica s otokom Mljetom, dolina Neretve, Pelješac s otocima Korčulom i Lastovom)

Faza 3 (2015.)
- 1 lokacija - Županijski centar

Osnovna zadaća 1. faze, koja se mora okončati do 1. srpnja 2003. (prema Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o uvjetima za postupanje otpadom, NN, 112/01), je sanacija i zatvaranje postojećih odlagališta, ili, ako je to moguće, ponovna uporaba nakon sanacije kao sanitarnih odlagališta do otvaranja regionalnih odlagališta, odnosno županijskog centra za gospodarenje otpadom. Smatramo da se sljedeće lokacije odmah nakon sanacije moraju zatvoriti i napustiti: Osičine i Podvlaštica (Orebić), Vinošte (Trpanj), Dubravica (Mljet), Krućica (Lastovo) i Ugrinovica (Smokvica).
Na ostalim saniranim lokacijama potrebno je obaviti stručnu analizu utjecaja na okoliš, iz koje bi se vidjelo je li ostanak moguć na lokaciji do realizacije regionalnih odlagališta odnosno županijskog centra.
Za odlagalište Grabovicu (Dubrovnik) bi trebalo načiniti izmjenu/dopunu postojećeg projekta sanacije prema kojem bi se odlagalište u potpunosti saniralo. Zbog osjetljivosti lokacije, budući da se nalazi u II zoni sanitarne zaštite izvora Omble, što je potvrđeno i u postupku procjene utjecaja odlagališta na okoliš, potrebno je u što kraćem roku pokrenuti aktivnosti na realizaciji županijskog centra za gospodarenje otpadom.
Nakon ove faze ulogu preuzimaju regionalna odlagališta na kopnu i otocima. Tijekom vremena otočka odlagališta bi se trebala prestati koristiti za odlaganje komunalnog otpada i koristila bi se isključivo kao odlagališta inertnog otpada, te eventualno koristila za smještaj pretovarne stanice, odlagališta (skladišta) izdvojeno skupljenih vrsta otpada do otpreme na centralno mjesto u županiji, moguće obrade i sl. Istu ulogu bi preuzela ostala tri kopnena regionalna odlagališta po izgradnji županijskog centra za gospodarenje otpadom.

Sve to ukazuje na hitnost realizacije dva regionalna odlagališta, i to za Pelješac (koji zatvaranjem postojećih smetlišta više nema niti jednu lokaciju za odlaganje otpada) i za dolinu Neretve.
U dolini Neretve utvrđene su lokacije Lovornik kod Ploča (postojeće odlagalište), Dančanje u Općini Slivno, u blizini kamenoloma “Glavice”, i Veraje kod Metkovića, u blizini naselja Glušci. Međutim, najozbiljnije treba razmotriti mogućnost ostanka na lokaciji Lovornik, tim prije što se za približno istu cijenu kao i izgradnja novog odlagališta obavlja sanacija lokacije Lovornik, te se na saniranom prostoru nastavlja raditi po principu sanitarnog odlagališta. S druge strane lokacija Dančanje je prometno bolje smještena u odnosu na budući županijski centar za gospodarenje otpadom.

Za Pelješac prednost treba dati lokaciji Sutvara kod Kune u odnosu na lokaciju Ponikve kod Stona, jer se ista nalazi u centru poluotoka, te se skraćuje transportni put od najvećih proizvođača otpada na poluotoku, a to naročito vrijedi u slučaju i da otok Korčula ovdje odlaže svoj otpad. Na otoku Korčuli postoji samo jedna makrolokacija, koja je okvirno utvrđena u centru otoka, a to je makrolokacija Čara.

Treća faza predstavlja izgradnju županijskog centra za gospodarenje otpadom. Županijski centar bi osim reciklažnog centra sadržavao objekte za predobradu pojedinih vrsta otpada, te odlagalište za otpad koji se više ne može materijalno i energetski iskoristiti (inertni otpad). U sklopu centra bi se skupljao i privremeno skladištio do otpreme opasni otpad. Kao zadnji i najskuplji objekt ove faze predviđena je izgradnja spalionice.

Potencijalne makrolokacije za smještaj odlagališta utvrđene Prostornim planom Županije su Grabovica (Dubrovnik), Sutvara i Ponikve (Pelješac), Dančanje, Veraje i Lovornik (dolina

Neretve), Čara, Sitnica i Kokojevica (otok Korčula), kamenolom kod Babinog Polja (otok Mljet) i Sveti Luka (otok Lastovo).
Na otoku Mljetu se zbog visokih troškova uređenja odlagališta, ne preporuča realizacija odlagališta za komunalni otpad. Eventualno je moguće zadržati odlaganje inertnog otpada. S područja otoka Mljeta otpad će se odlagati u press kontejnere i odvoziti na odlagalište na kopnu.

U širem zaleđu Slanog razmatrane su za smještaj županijskog centra makrolokacije Rudine, Križ kod Mravince, Donja vas, Trnovica, Majkovi, Badovinje rupe, Kumarni do i Miljkovića staje. Prostornim planom se s obzirom na udaljenost od naselja i uklopljenost u okoliš kao potencijalne makrolokacije županijskog centra za gospodarenje otpadom utvrđuju Donja vas (smještena uz cestu Lisac-Točionik), Badovinje rupe i Kumarni do (smještene istočno od Gornjih Majkova prema granici s BiH). Lokacija Donja vas je i hidrogeološki relativno povoljna i relativno je dobro povezana cestovnom mrežom.
Konačna lokacija regionalnih odlagališta otpada i županijskog centra za gospodarenje otpadom će se utvrditi na temelju hidrogeoloških i drugih istražnih radova i procjene utjecaja na okoliš.

Zbog sprječavanja mogućih negativnih utjecaja odlagališta na okoliš (podzemne i površinske vode, tlo, zrak) potrebno je provesti mjere zaštite koje podrazumijevaju: izradu nepropusnog dna odlagališta, izradu obodnog kanala za oborinske vode, prikupljanje i obradu procjednih voda, kontrolirano otplinjavanje odlagališta, svakodnevno prekrivanje otpada inertnim materijalom, kontrolu odlaganja otpada, zaštitu od požara i dr.

Pretpostavljena investicijska ulaganja, kao i procjena cijene koštanja za pojedina područja, odnosno makrolokacije

Lokacija/područje	Ukupna ulaganja u odlagališta*(kn)	CK/toni (kn)
I. faza (2005.)		
Dubrovnik i okolica	101 355 000	574
Pelješac	20 320 000	1 095
Dolina Neretve	41 110 000	735
Mljet	5 725 000	4 274
Korčula	24 490 000	510
Lastovo	5 725 000	4 479
Ukupno	**198 725 000**	
II faza – alternativa (2010.)		
Dubrovnik i okolica	101 355 000	566
Pelješac, Korčula, Lastovo	46 060 000	603
Dolina Neretve	41 110 000	735
Ukupno	**188 525 000**	
III. faza (2015.)		
Reciklažni centar	182 193 000	444

*bez pratećih sadržaja (kompostana, izdvojeno skupljanje i dr.)

Namjena pojedinih razmatranih lokacija s okvirnim vremenskim trajanjem

Područje/lokacija mikro ili makro	Status nakon zatvaranja	Procjena trajanja do god.	Namjena nakon zatvaranja
A) Dubrovnik i okolica*			
Grabovica	-	2002. - 2015.	-
Donja vas, Badovinje rupe ili Kumarni do			reciklažni centar
B) Pelješac			
Osičine	napuštanje	1998.	
Podvlaštica	napuštanje	1997.	
Vinošte	napuštanje	2003.	
Vardište	napuštanje	2002. - 2005.	
Sutvara ili Ponikve		2002. - 2015.	PS, objekti PR, K; SKL, IN
C) Dolina Neretve			
Dubravica	zatvaranje	2002. - 2005.	objekti PR, K, SKL
Dančanje, Lovornik ili Veraje		2002. - 2015.	PS, objekti PR, K, SKL, IN
D) Otoci			
Mljet			
Dubravica	zatvaranje	2003.	objekti PR, SKL
Kamenolom			Press-kon.

Lastovo			
Kručica	napuštanje	2003.	
Sv. Luka	zatvaranje	2005.	objekti PR, K, SKL
Korčula			
Ugrinovica	napuštanje	2003.	
Sitnica	zatvaranje	2002. - 2005.	objekti PR, SKL
Kokojevica	zatvaranje	2002. - 2005.	objekti PR, SKL
Čara		2002. - 2015.	PS, objekti PR, K, SKL, IN

Legenda:
PS - Pretovarna stanica (smećar press kontejner)
objekti PR - Reciklažno dvorište, obrada i dorada
K - Kompostana
SKL - Privremeno skladištenje izdvojeno skupljenog korisnog otpada (staklo, papir, PET, metali)
IN - Odlaganje inertnog materijala (zemlja, kamen i sl.) - građevinski materijal

Shematski prikaz terminskog plana za odlagališta

LOKACIJE	GODINE									
	2001.	**2002.**	**2003.**	**2004.**	**2005.**	**2006.**	**2007.**	**2008.**	**2009.**	**2010.**
DUBROVNIK I OKOLICA										
Grabovica	Sanacija i odluka o radu do zatvaranja + SUO			Zatvaranje						
Donja vas, Badovinje rupe ili Kumarni do*	Pripremni radovi mikrolokacija + SUO			Projektna dokumentacija		Izgradnja		Početak rada		
DOLINA NERETVE										
Dubravica	Sanacija		Zatvaranje							
Lovornik	Sanacija i nastavak rada do zatvaranja									
Dančanje	Pripremni radovi Mikrolokacija + SUO			Projekt. dokum.	Izgradnja	Početak rada				
PELJEŠAC										
Osičine - Podvlaštica	Sanacija i zatvaranje									
Vinošte	Sanacija i zatvaranje									
Sutvara ili Ponikve	Pripremni radovi Mikrolokacija+SUO			Projekt. dokum.	Izgradnja	Početak rada				
KORČULA										
Smokvica	Sanacija i zatvaranje									
Sitnica - Kokojevica	Sanacija i zatvaranje			Nastavak rada do realizacije regionalnog odlagališta						
Čara	Pripremni radovi Mikrolokacija + SUO			Projekt. dokum.	Izgradnja	Početak rada				
MLJET										
Dubravica	Sanacija i zatvaranje									
Kamenolom	PRETOVARNA STANICA									
LASTOVO										
Sv. Luka	Sanacija i zatvaranje			Nastavak rada do realizacije regionalnog odlagališta						

*Otvaranjem lokacije Donja vas, Badovinje rupe ili Kumarni zatvara se lokacija Grabovica.
Pripomena: Terminski plan odnosi se na razdoblje do 2010., kao najkraće moguća varijanta u odnosu na termin u Studiji (2015.)

3.8. SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ

Okoliš na većem dijelu obalnog pojasa nije značajnije narušen, zahvaljujući gospodarskoj orijentaciji na turizam i druge uslužne djelatnosti, svedenih na najmanju moguću mjeru zbog ratnih zbivanja i prometne izoliranosti područja. To je još naglašenije zbog velikoga kapaciteta ekosustava, zbog povoljnih oceanografskih prilika (duboka južnojadranska kotlina), vjetrovitosti, strujanja mora, velike insolacije i povoljnih reljefnih čimbenika.
Narušavanje čovjekova prirodnog okoliša u obalnom pojasu, prouzročeno pojačanom urbanizacijom većih naselja i disperzijom stambene izgradnje koju nije pratila izgradnja komunalne infrastrukture. Prirodni okoliš dodatno je narušen izgradnjom industrijskih pogona bez uvažavanja zahtjeva zaštite okoliša, napose su to lučki akvatoriji (Ploče, Dubrovnik, Korčula, Vela Luka) i zatvorene uvale ugrožene komunalnim otpadnim vodama. Posebice je konfliktno Donjoneretvansko područje gdje se sukobljavaju planirane aktivnosti (daljnje melioracije, gradnja zračnih luka, vođenje trase Jadranske autoceste deltom Neretve) sa zaštitom prirodnih vrijednosti područja.

3.8.1. ZAŠTITA VODA

Ugroženost površinskih i podzemnih voda na obalnom području Dubrovačko-neretvanske županije posljedica je nekontroliranog ispuštanja industrijskih i fekalnih otpadnih voda u podzemlje i vodotoke, odlaganja otpada na nesanitarnim i divljim odlagalištima, te intenzivnog korištenja kemijskih sredstava u poljodjelstvu.
Prema kategorizaciji voda za državne vode datoj u Državnom planu za zaštitu voda (Nn, 8/99) vode Neretve od granice s BiH do mora, odteretnog kanala Mala Neretva, obodnog kanala Koševo-Vrbovci, sustava "Baćinska jezera-Rastok", Konavočice i Baćinskih jezera spadaju u II kategoriju, dok vode vodotoka u krškim područjima do naselja, vode u nacionalnim parkovima i parkovima prirode i podzemne vode koje se koriste ili planiraju koristiti u vodoopskrbi pripadaju I kategoriji.
Vode Donje Neretve su zagađene i ne zadovoljavaju zakonski predviđene kategorije. Uz bakteriološko onečišćenje značajno je povećanje organskih tvar, što se ogleda u povećanim vrijednostima amonijaka i fosfata, biološkoj (BPK-5) i biokemijskoj (KPK) potrebi kisika. Vode Neretve imaju nepovoljan kemijski sastav jer su opterećene kloridima, sulfatima i imaju veliku ukupnu magnezijevu tvrdoću. Izmjerene povećane koncentracije klorida rezultat su utjecaja mora. Koncentracija klorida smanjuje se prema Metkoviću, međutim kod niskih vodostaja Neretve i visoke razine mora ona je i tamo značajna. Izmjerene vrijednosti su se u rijeci Neretvi u razdoblju od 1986. do 1994. kretale na mjernoj postaji Metković od 6 do 1292 mg/l, srednja vrijednost je 85 mg/l. U Kominu je u tom razdoblju izmjerena najveća vrijednost od 3000 mg/l, najmanja vrijednost 14 mg/l, a srednja vrijednost 440 mg/l.
Najveći utjecaj na kakvoću voda rijeke Neretve, što utječe i na kakvoću priobalnog mora na neretvanskom području, imaju onečišćivači uzvodno od Metkovića, s teritorija Bosne i Hercegovine. Stoga se neće moći riješiti problem zagađenja voda ukoliko se uz naselja u delti Neretve, u zaštitu ne uključe i naselja s ostalog dijela njezina slijeva u Bosni i Hercegovini. Posebice je značajna izgradnja uređaja za pročišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda grada Mostara. Ratna događanja, posebice u Bosni i Hercegovini, smanjila su, dijelom i zaustavila, gospodarsku aktivnost u porječju Neretve, te su vode Neretve na ulazu u Hrvatsku spadale u I. i II. kategoriju za sve mjerene parametre osim sa stanovišta bakteriološkog onečišćenja i postotak zasićenja kisikom prema kojima spadaju u III. kategoriju. Međutim, nakon gospodarskog oporavaka bez poduzimanja mjera na zaštiti voda od onečišćenja, očekivati je pogoršano stanje.
Lokalna onečišćenja potječu od komunalnih otpadnih voda naselja, posebice grada Metkovića i manjih pogona prehrambene industrije, što rezultira organskim zagađenjem (povećane koncentracije dušika i fosfora) koje se stalno povećava idući prema ušću i bakteriološkim koje naglo raste na mjestima ispusta. Prema rezultatima mjerenja kakvoće vode u razdoblju od 1990. do 1994. vode rijeke Neretve odgovarale su III.-IV. kategoriji u odnosu na organsko zagađenje, dok se sa stanovišta bakteriološkog zagađenja svrstavaju u III. kategoriju. Međutim, ostale vode Donje Neretve su pod dominantnim utjecajem lokalnih zagađivača i podzemnih dotjecanja sa susjednih područja.
Na hrvatskom dijelu slijeva jedino Metković i Ploče imaju izgrađenu kanalizaciju, i to samo za uže gradsko područje, s ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda u Neretvu, odnosno u more. Ostala područja rješavaju odvodnju na neadekvatan način putem individualnih propusnih sabirnih jama ili direktnim ispustom u rijeku i kanale. Neplansko širenje naselja uz kanale i rukavce rijeka (područje Metkovića, naselje Vlaka) koju ne prati izgradnja kanalizacijske mreže još pogoršava situaciju. Od industrije postoje pogoni vezani za Metković i Opuzen: klaonice, tvornica tjestenine, pekare, vinarije, prerada voća i povrća. Rezultat je velika koncentracija organskog i bakteriološkog zagađenja, te kao posljedica razgradnje organske tvari povećane koncentracije hranjivih tvari što se pokazuje ispitivanjima kakvoće vode koja se obavljaju na Maloj Neretvi, jezeru Vlaška i vodotoku Prunjak. U zatvorenijim dijelovima sustava kao što su primjerice melioracijski kanali dolazi do intenziviranja bioloških aktivnosti, eutrofikacije voda i zarastanja kanala.

Područje delte Neretve je prostor intenzivne melioracije kojom su znatno smanjene močvarne i vodene površine, ne vodeći računa o zaštiti ovog vrijednog i ekološki osjetljivog područja. Obradive površine sada iznose 4200 ha ili oko 33 % površine delte. Intenzivno poljodjelstvo na ovim prostorima, s neprimjerenom uporabom umjetnih gnojiva i zaštitnih sredstava dodatno opterećuje površinske vode. Stoga je potrebno kontrolom kakvoće voda obuhvatiti pesticide, herbicide kao i teške metale.
Vode izvora s lijevog i desnog ruba doline Neretve budući su bolje kakvoće povoljno utječu na kakvoću površinskih voda. Međutim, na svom toku prema Neretvi onečišćuju se od strane lokalnih onečišćivača i poljodjelskih aktivnosti.
Dodatno opterećenje za vode i općenito na okoliš na donjoneretvanskom području mogla bi predstavljati planirana Jadranska cesta na dionici kroz deltu (onečišćene oborinske vode, ispušni plinovi vozila).

Obzirom na hidrogeološku građu kraškog zaleđa, slijevnog područja značajnih vrela u priobalnom pojasu, podzemne vode su posebice osjetljive na izvore onečišćenja.
U području doline Neretve postoji velik broj izvora raspoređenih uglavnom po desnom i lijevom rubu doline. Slijevno područje desnoobalnih izvora, od kojih su najinteresantniji Klokun, Prud i Modro oko, značajni zbog vodoopskrbe ovog područja, su viši dijelovi terena Hercegovine, preko Livanjskog, Duvanjskog i Imotskog polja, doline Tihaljine, polja Rastok i Vrgorskog polja.
Slijevno područje priobalnih izvora u zoni od Kleka do Konavala čini neposredno obalno zaleđe, te dalje hercegovačko krško područje s kraškim poljima (Popovo polje, Ljubomirsko polje). Na izvorima u ovoj zoni istječu ogromne količine vode koje se akumuliraju u prostranom karbonatno-kraškom podzemlju ili poniru u Popovom polju i drugim kraškim poljima. Intenzivno tektonski poremećeni i okršeni karbonatni kompleks zaleđa uz jake poprečne i dijagonalne rasjede uvjetovao je razvitak povlaštenih putova podzemnih voda prema moru. Istjecanje se odvija u obalnoj zoni, na kontaktu vapnenca i drugih manje propusnih stijena.
Na taj način bilo kakvo onečišćenje podzemnih voda u slijevnom području predstavlja opasnost za kakvoću vode na izvorima. Posebice treba naglasiti mogućnost onečišćenja mora u specijalnom rezervatu Malostonski zaljev preko brojnih vrulja koje utječu u zaljev.
Najznačajniji izvori sa kojih se osigurava vodoopskrba ovog područja su Ombla kod Dubrovnika, Palata kod Malog Zatona, Zavrelje i Duboka ljuta u Župi dubrovačkoj i Ljuta u Konavlima. Ovdje treba navesti i ležišta podzemnih voda u Stonskom polju, Blatskom polju i polje Prgovo na Lastovu koje se koriste u vodoopskrbi.

Onečišćenja podzemnih voda i izvora se javljaju od otpadnih voda naselja i industrijskih pogona budući da naselja u njihovom slijevnom području nemaju izgrađenu odvodnu mrežu sa uređajima za čišćenje (Duvno, Livno, Imotski, Trebinje), te od kemijskih sredstava koji se koriste u poljodjelstvu u Imotskom polju, Vrgorskom polju, Popovom polju i drugim poljima u slijevnom području izvora.
Naročito treba istaknuti problem odlaganja otpada na nesanitarnim odlagalištima koja se nalaze u užim vodozaštitnim zonama izvora. Najveći ekološki problem je odlagalište grada Dubrovnika na Grabovici koje se nalazi u II zoni sanitarne zaštite izvora Omble, izvora pitke vode grada Dubrovnika. Na neretvanskom području je potrebno naglasiti Dubravicu, neuređeno odlagalište otpada za područje Metkovića, koje ima privremen karakter jer je u blizini planirana gradnja opće bolnice, te neuređeno odlagalište grada Ploča, smješteno u prirodnoj vrtači uz jadransku magistralnu cestu i u neposrednoj blizini Baćinskih jezera, zbog odlaganja toksičnog otpada (azbest i sl.) i onečišćavanja podzemnih voda. Nesanitarno odlagalište otpada Sitnica za naselja Blato, Vela Luku i ostalo područje zapadnog dijela otoka Korčule ugrožava podzemne vode u Blatskom polju koje se koriste u vodoopskrbi, dok odlagalište Nacionalnog parka Mljet, smješteno na nedopustivom mjestu, na vidikovcu usred parka, predstavlja opasnost od požara i ugrožava vode izvora Vrbica i akvatorij Velikog i Malog jezera.

Značajka svih izvorskih voda na području Donje Neretve, što se potvrđuje redovitom kontrolom zdravstvene ispravnosti voda na izvorima koja se koriste u vodoopskrbi (Klokun, Prud) i drugih značajnijih izvora (Modro oko, Mislina, Kosa, Bijeli vir), je veliko bakteriološko zagađenje, značajno organsko zagađenje, zagađenje nitritima, povremena zaslanjenost, nepovoljna temperatura vode, velika tvrdoća i povećana mutnost.

Redovitim ispitivanjima vode na izvorima i u javnoj vodovodnoj mreži na dubrovačkom području koja čine osnovne pretrage čiji su parametri temperatura, mutnoća, pH, amonijak, nitriti, nitrati, kloridi, boja, miris, okus, ukupni broj bakterija, ukupni koliformi, fekalni koliformi, streptokoki, te proširene pretrage u koje spadaju tvrdoća, alkalitet, mineralna ulja, teški metali i pesticidi pokazuju zdravstvenu ispravnost vode. Odstupanja su vezana za bakteriološko onečišćenje koje se javlja na izvorima Ombla, Palata, Zavrelje, Duboka ljuta i Ljuta u Konavlima.
Voda na lokacijama Nereze u Slanom, te Studenac i Oko u Stonu su bakterijski ispravne.
Za izvorišta Ombla i Palata je tipična pojava mutnoće (> 10 mg/l SiO2) u razdoblju jakih kiša koja traje 10-15 dana godišnje. Pojava predstavlja opasnost za zdravlje stanovništva jer se tada pogoršava bakteriološka slika vode i smanjuje se baktericidni efekt klorinacije. Na crpilištu Nereze izmjerene su povećane koncentracije klorida.
Na izvorištu Omble uz povećanje mutnosti, sadržaja taloga i suspendirane tvari dolazi i do povećanja koncentracije željeza, aluminija i u manjoj mjeri mangana. Prema "Izvješću o ispitivanju rijeke Omble prije izgradnje HE Ombla", Zavod za javno zdravstvo grada Zagreba, 1998. za vrijeme izrazito velikog vala 14/15 studenog 1997. mutnost se kretala do 169 NTU jedinica, koncentracija aluminija se kretala od 294,0 do 3970 µg/l, željeza do 2770 µg/l i mangana do 105 µg/l.
Podzemna voda koja se crpi u Blatskom polju ima visok sadržaj klorida koji se kreće od 100-200 mg/l i više, te kao kraška voda ima visoku karbonatnu tvrdoću. Bakteriološki nalazi na uzorcima uzimanima iz mreže su uredni, sadržaj nitrata je ispod dozvoljene granice. Voda sa crpilišta Prgovo polje na otoku Lastovo, kao i podzemne vode na Mljetu sadrže višestruko više klorida od dozvoljenog. Stoga je na Lastovu izgrađeno postrojenje za desalinizaciju vode. Također se predviđaju ugraditi takvi uređaji na budućim crpilištima na otoku Mljetu u Blatskom polju, Slatini kod Kozarice i Blatini kod Sobre.

Za slijevna područja izvorišta potrebno je izraditi hidrogeološke studije "Zone sanitarne zaštite izvorišta" kojima će se utvrditi zaštitne zone i režimi zaštite.
Na dubrovačkom području, iako su provođene aktivnosti na određivanju slijevnih područja, zaštitne zone izvora nisu utvrđene, što bi bilo od važnosti i kod izbora lokacija sanitarnih odlagališta. 1996. su napravljena hidrogeološka istraživanja za prijedlog zona sanitarne zaštite izvora rijeke Norin u Prudu, Modrog oka i Klokuna. Također je izrađen hidrogeološki elaborat sa zonama sanitarne zaštite za vodocrpilište u Stonskom polju. Na nivou Županije je potrebno donijeti Odluku o zaštitnim zonama ovih izvorišta. Područja koja su izdvojena kao preliminarne zone zaštite je potrebno štititi, te dalje istraživati s ciljem bolje definicije slijeva, a onečišćivači u slijevu moraju se sanirati ili ukloniti.

Sanacija postojećeg stanja i zaštita voda će se postići:
- izgradnjom zajedničkih kanalizacijskih sustava naselja, gospodarskih objekata i hotela s uređajima za čišćenje i ispustima kojima će se ispuštati pročišćene otpadne vode u more odnosno rijeke i vodotoke uključujući i naselja koja su u slijevnom području izvorišta i rijeke Neretve, a nalaze se izvan prostora Dubrovačko-neretvanske županije ili Hrvatske (Mostar, Livno, Duvno, Imotski, Ljubuški, Bileća, Trebinje)
- izgradnjom uređaja za predtretman otpadnih voda industrijskih pogona, servisa, hotela i restorana prije upuštanja u gradsku kanalizaciju
- zbrinjavanjem mulja sa uređaja za čišćenje
- zbrinjavanjem otpadnih ulja od tehnološkog procesa u kamenolomima (Dubac, Visočani, Mironja, Glavice, Bijeli Vir, Kapja, Vrnik)
- sanacijom postojećih odlagališta (odlagalište grada Dubrovnika na Grabovici, odlagalište grada Metkovića Dubravica, odlagališta grada Ploča, odlagalište za grad Korčule Kokojevica, odlagalište naselja Blato i Vela Luka Sitnica, odlagalište Nacionalnog parka Mljet i druga brojna divlja odlagališta
- uređenjem novih sanitarnih odlagališta, na lokacijama koje bi se utvrdile na temelju detaljnih, poglavito hidrogeoloških istražnih radova, s primijenjenim sustavom zaštite okoliša (izoliranje dna, prekrivanje zemljanim materijalom, prikupljanje i obrada procjednih voda, prikupljanje oslobođenih plinova u odlagalištu, protivpožarna zaštita, kontrola odlaganja otpada)

- uspostavljanjem na nivou Županije cjelovitog sustava gospodarenja otpadom
- ograničenjem uporabe umjetnih gnojiva i kemijskih sredstava za zaštitu bilja
- zabranom izgradnje gospodarskih objekata koji ispuštaju štetne i opasne tvari
- zabranom korištenja otpadnih voda u poljodjelstvu i upuštanja otpadnih voda u tlo
- zabranom odlaganja otpada na odlagalištima smještenih u užoj vodozaštitnoj zoni izvorišta koja se koriste u vodoopskrbi
- redovitom kontrolom kakvoće vode na vodotocima i izvorima.

3.8.2. ZAŠTITA MORA I PRIOBALJA

Uglavnom trajne promjene uske kopnene i morske zone nastale su zbog zatrpavanja obale, izgradnje mula, mulića, lučica i drugih objekata čime se promijenio prirodni pejzažni sklad i ekološka ravnoteža.
Značajne promjene u životnim zajednicama morskog dna te u slobodnoj vodi nastale su zbog utjecaja fekalnih otpadnih voda te drugih organskih i anorganskih zagađivala (Gruški zaljev, Ploče, luka Uš, Vela Luka i dijelom Rijeka dubrovačka. Te promjene, uz uvjet sprječavanja daljnjeg unosa alohtonog materijala, u određenom vremenskom razdoblju se mogu regenerirati.
Na lokacijama glavnih kanalizacijskih ispusta prisutne su trajne promjene na dnu i u slobodnoj vodi i na tim točkama zahtijeva se stalan monitoring osnovnih kemijsko-bioloških parametara.
Na odlagalištima građevinskog materijala dolazi do trajnih promjena na pridnenim zajednicama, te se preporuča zabrana daljnjeg odlaganja.
Na lokaciji sidrišta ispred luke Ploče također postoje značajna oštećenja bentoskih zajednica.
Zbog melioracijskih radova potpuno je uništen nekada iznimno vrijedan ekosustav jezera Modrič.

Stanje onečišćenja mora i promjene u ekosustavu mora kao posljedica onečišćenja
Pregled onečišćenja mora i promjene u ekosustavu mora kao posljedica onečišćenja po gradovima/općinama u Županiji:

Općina Konavle
Akvatorij Općine Konavle je dobro očuvan, s izuzetkom nekoliko lokacija na kojima su vidljive promjene na bentoskim zajednicama. Oštećena područja su: sjeverna obala rta Oštro, južna uvala Prevlaka, uvala Gornji Molunat, odvod Konavoskog polja, uvala Smrdeća, kanalizacijski ispust hotela Croatia. Posebno je devastirana obala u uvalama Cavtat i Tiha. Pjeskovita obalna podloga i mulj u uvali Tiha su anoksični, a u obje uvale je zamijećeno prisustvo dosta krutog komunalnog otpada (staklo, nerazgrađena plastika, kućanski aparati i dr.). Na mjestima su prisutne zelene alge, kao indikatori fekalnog zagađenja. Na postaji D-8 ispred Cavtata, koja je bakteriološka postaja krstarenja istraživačkoga programa Vir -Konavle, u toplije doba godine povećane su vrijednosti ukupnih koliforma i fekalnih streptokoka, što ukazuje na utjecaj kanalizacije na taj ekosustav.

Općina Župa dubrovačka
Najveći dio obale u Župskom zaljevu je devastiran izgradnjom. U moru se nalaze izravni ispusti kanalizacije. Podmorski ispusti otpadnih voda su u Čistoj luci (Obod), Platu, Mlinima i Kuparima. Duž obalnog pojasa u Župskom zaljevu vidljive su promjene na bentoskim zajednicama, kao posljedica utjecaja kopna. Te promjene su naročito izražene u području ispusta HE Plat i ispusta na rtu Pelegrin. Na planiranoj lokaciji glavnog ispusta za čitavu Župu na rtu Pelegrin postoji opasnost vraćanja kanalizacijske vode u Župski zaljev u vrijeme lebića i maestrala.
Posebnu brigu treba voditi tijekom godišnjeg i ostalih remonta postrojenja HE, kako bi se izbjeglo izlijevanje ulja i drugih štetnih tvari-kemikalija u Župski zaljev. Naročita je opasnost od pirolena (transformatorsko ulje), te mogućih tvari koje dolaze iz Hercegovine. Poseban problem su ispusti centralne praonice koja se nalazi uz hotel Plat. Na dnu zaljeva stvaraju se naslage detergenata čije površine mogu biti 100x100 metara.
Terminal tvrtke "INA", namijenjen opskrbi Zračne luke kerozinom, smješten na rtu Prahivac u Čistoj Luci, mora imati sve mjere osiguranja od izlijevanja nafte u Župski zaljev. Bivši depo smeća na Dubcu uzrokovao je trajna oštećenja u pridnenim zajednicama uslijed velike količine stakla i drugog komunalnog otpada.

Grad Dubrovnik
Izgradnjom novog sustava odvodnje fekalnih voda Dubrovnika značajno je smanjeno zagađenje obalnih voda uključujući Gruški zaljev i estuarij Rijeke dubrovačke, međutim ne u potpunosti i na zadovoljavajućoj razini. Nažalost, cijeli sustav nije nikada bio u funkciji, a također sva područja nisu obuhvaćena, kao npr. povijesna jezgra Dubrovnika, dio Gruža i Lapada, veći dio naselja uz Rijeku dubrovačku, Lozica, uvala Zaton. Ni jedan dubrovački otok nema riješen problem odvodnje. Na temelju višegodišnjih praćenja sanitarne kvalitete mora, na nekim područjima povremeno indikatori fekalnog zagađenja prelaze dozvoljenu granicu koja je prema Uredbi o standardima kakvoće mora na morskim plažama (NN br. 33/96) utvrđena za kupališne zone.

Na području Orsule još su vidljivi tragovi oštećenja bentoskih zajednica iz stare deponije smeća, kao i iz deponije koja je bila u upotrebi do zauzimanja Žarkovice od strane srpskih okupatora. Također, promjene su utvrđene i zbog kanalizacijskog ispusta hotela Belvedere (nitrofilna vegetacija). Kanalizacijski sustavi svih hotela na Pločama ne funkcioniraju, uz posebno lošu situaciju u staroj gradskoj luci. Za vrijeme ljetnih maestrala fekalno se zagađenje širi prema hotelskoj kupališnoj zoni na Pločama. U cijelom akvatoriju u obalnoj zoni dominiraju nitrofilne alge što je znak opterećenja sustava. Velika oštećenja bentoskih zajednica (zajednice cvjetnice Posidonia oceanica) zabilježena su u područjima sidrišta između Lokruma i Orsule. U opterećena područja u tom akvatoriju mogu se još priključiti pojedini lokaliteti na otoku Lokrumu (Portoč i južna strana otoka u zoni kanalizacijskog ispusta).
Zbog povremenog kvara na crpnoj stanici Pile, između Bokara i Lovrjenca, dolazi do ispusta fekalija u obalno more, što je uvjetovalo potpune promjene bentoskih zajednica. Promjene su, također, utvrđene u kupališnoj zoni Šulić i u području

uvale Dančе, od stare bolnice do hotela Libertas. Trajno su uništene zajednice čvrstog dna ispred hotela Libertasa, i to zbog unosa velike količine kamena nastalog iskopavanjem prilikom izgradnje hotela. Namjera je bila stvoriti umjetnu plažu. Međutim, zbog jakog udara vala, more kamenje nosi u zonu hotela Belevue. Tako je nastalo pomično dno koje klizi i ne dozvoljava razvoj prirodnih populacija.
Akvatorij ispod Opće bolnice u podnožju Male Petke je potpuno devastiran uslijed bacanja otpada tijekom domovinskog rata. Tamo su oštećenja trajna, a protežu se do ispusta kanalizacije zbog slabog rada difuzora. Onečišćena voda se zbog morskih strujanja i vjetrova (maestrala) vraća u uvalu Lapad. Nekada bogati pijesci rijetkim i reliktnim organizmima u toj uvali su potpuno uništeni.
Na širokom području 2 Nm jugozapadno od Lokruma nastala su trajna oštećenja dna zbog nedopuštenog deponiranja velike količine građevinskog i drugog materijala iz stare gradske jezgre. Dugo nakon svakog deponiranja u planktonu se nalazi velika količina dispergiranih čestica, koje ugrožavaju filtratore na čvrstoj podlozi južno od Lokruma.

More Gruškog zaljeva, pored fekalnog zagađenja, opterećena je i drugim zagađivalima porijeklom od lokalne industrije, servisa i prometa. Nisu zanemariva onečišćenja koja putem oborinskih voda dospijevaju u zaljev. Odvodnja oborinskih voda i fekalnih otpadnih voda u gornjem dijelu Rijeke dubrovačke nije riješena. Prelijevna stanica (kanalizacija) nije tehnološki ispravna, te se povremeno sve otpadne vode ispuštaju u Rijeku dubrovačku, što zbog strujnog režima (pridnena ulazna struja u Rijeku dubrovačku kod Komolca dospijeva na površinu i vraća se u površinskom sloju prema staroj Mokošici) onečišćuje cijeli akvatorij. U proljeće sa smirivanjem vremenskih prilika i smanjenjem protoka rijeke Omble nastupaju uvjeti koji vode do cvjetanja fitoplanktona i to u takvom intenzitetu koji nije zabilježen na nijednoj postaji akvatorija Županije.
Prema podacima o koncentraciji teških kovina u površinskom sedimentu Gruškog zaljeva od 1983. do 1995. može se utvrditi da je ovo područje izrazito opterećeno kao na primjer Kaštelanski zaljev ili Šibenska luka. Utvrđeno je da se teške kovine akumuliraju u tkivu jestivih organizama u koncentracijama koje prelaze preporučene vrijednosti Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) za ljudsku ishranu. Prema tome postoji opasnost od konzumiranja riba i školjkaša ulovljenim unutar zaljeva. Klorirani ugljikovodici (DDT, DDE, TDE, dieldrin) ulaze u morski ekosustav iz atmosfere, ispiranjem poljoprivrednih površina i kanalizacijom, dok su polikloririrani bifenili (PCBs) siguran znak industrijskog zagađenja. Tijekom nekoliko godina monitoringa u biološkom materijalu i sedimentima na 7 postaja u području Dubrovnika utvrđena je povremeno veća koncentracija ukupnog DDT u tkivu dagnje iz Gruža i Dubrovačke rijeke u usporedbi s drugim postajama dubrovačke obale. Međutim, i te vrijednosti su znatno niže nego u većem dijelu Sredozemnog mora. Koncentracija kloriranih bifenila je povećana zbog dotoka industrijsko-servisnih otpadnih voda. Nakon ratnih razaranja i uništenja transformatorskog postrojenja, pogona TUP-a, i drugih objekata u Komolcu sigurno je došlo do kontaminacije okolnog tla i mora, rezultati nisu dostupni jer su istraživanja u tijeku.
Cijela obala u Rijeci dubrovačkoj je zatrpavanjem devastirana. Otpad od marine, kao i drugi otpad nastao brušenjem brodova (plastika, staklena vuna i dr.) dospijeva u more. Zatrpan je dio obale u području brodogradilišta u Mokošici, a brodogradilište nema nikakvih uređaja kojim bi smanjio ili neutralizirao svoj štetni utjecaj na morski ekosustav. Dno u plićim dijelovima je prekriveno nitrofilnim algama. U izvorišnom dijelu ugrožen je otok na kojem živi posebna vrsta kornjače. U Lozici i uvali Zaton nije riješena kanalizacija, postoje samo septičke jame. U dijelu Zatona Maloga, izgradnjom Palate protok se vode smanjio, pa je intenzitet pročišćavanja uvale uvelike smanjen. U tom području prisutni su znaci eutrofikacije (zelene nitrofilne alge), a posebno je opasno eksploatirati i konzumirati školjkaše u toj zoni. Velike količine otpadnog materijala, nastalog prokopom pristupne ceste za most, odložene su na lokaciji Tri brata. Time su trajno uništene bentoske zajednice na ulazu u Zatonsku uvalu.
Preostalo obalno područje zapadno prema granici s općinom Dubrovačko primorje je očuvano, osim dijela kod uvale Brsečine. Nakon požara, ispiranjem tla, došlo je djelomično do prolaznog oštećenja životinjskih bentoskih zajednica, uglavnom filtratora.
Trajno oštećenje obalne linije i užeg obalnog područja nastalo je zbog izgradnje hotelskog naselja Vrtovi sunca. Povećana eutrofikacija, kao i sedimentacija detritusnog materijala, prisutna je u krajnjem dijelu difuzora kanalizacijskoga sustava toga naselja.
Na Elafitima zaljevi su devastirani. Došlo je do promjene intersticijskih organizama pijesaka (Gornje i Donje Čelo, uvale Lopud, Suđurađ i Luka Šipanjska, uži akvatorij otočića Goleča-zbog spaljivanja komunalnog otpada). Na dnu tih vala nalazi se raznovrsni komunalni otpad.

Općina Dubrovačko primorje
Veći dio relativno kratke obalne linije u općini Dubrovačko primorje je devastiran bespravnom izgradnjom mulića, lučica i istezališta, što je posebno izraženo u naselju Ratac i u samoj Slanskoj vali. Najveće oštećenje je u Slanskoj uvali gdje je gotovo cijela obala nasuta. Dosta krutog otpada se nalazi u podmorju uvale. Kanalizacija u Slanom ispušta se izravno u more. Kanalizacijski ispust bivšeg hotela Admirala izravno se na rivi ulijevao u more, dok za ispust hotela Osmine ne postoji evidencija o ispravnosti kanalizacijskog sustava. Ispust hotela Osmine treba bakteriološki kontrolirati jer nije dosada uvršten u mrežu postaja.
Zamijećena je pojava blage eutrofikacije u krajnjem dijelu uvale Slano i u uvali Banja gdje su vidljive zelene alge koje upućuju na onečišćenje. U Slađenovićima i uvali Janska uočena je nekontrolirana izgradnja i nasipavanje obale. U uvalu Doli oborinskim vodama unose se onečišćenja iz nekontrolirane deponije ljuštura školjkaša i drugih otpadnih tvari bivšega pogona Dalmacijabilja. U posljednje vrijeme započela je nekontrolirana i neplanska izgradnja obiteljskih kuća, tako da je dio obale zatrpan kamenom i građevinskim materijalom. Bivša peradarska farma u Banićima je nekvalitetno odlagala fekalne vode i drugi otpad, koji su s oborinskim vodama dospijevale u šire područje uvale Budima.
U području Malostonskog zaljeva (Bistrina), prilikom prerade školjkaša nastaje mulj koji izravno ulazi u more jer ne postoje taložnice. Tako se neprimjerenim sedimentiranjem uništavaju bentoski filtratori u neposrednoj blizini.

Općina Ston
U području Stonskog kanala i Malostonskog zaljeva nalazi se niz točaka na kojima je utvrđena devastacija obalne linije; uže područje Broca, krajnji dio Stonskog kanala, uvala Malog Stona, Luka, Hodilje i Stonska Duba. Fekalna i oborinska

odvodnja iz svih naselja u Malostonskom zaljevu nije riješena, a sastav bentoske flore upućuje na povećano opterećenje akvatorija.
Posebno je uništen dio na samom ulazu u Mali Ston, neposredno uz pelješku cestu, gdje je došlo do zatrpavanja "livade grmolike caklenjače" (ass. Arthrocnemetum fruticosae) građevinskim otpadom iz Stona. Miniranjem trase prilikom izgradnje kanalizacijskog sustava Neum-Prapratno u području Uskog, nastala su trajna oštećenja bentoskih zajednica. Inače, to je područje koje kontrolira funkcioniranje krajnjeg unutrašnjeg dijela Malostonskog zaljeva.
Uvala Prapratno neplanski je izgrađena. Plaža je betonirana, a okolna šuma je više puta gorjela. Neprimjereno se u tom području nalazi deponij građevinskog materijala nastao sanacijom Stona od posljedica potresa. Južno od uvale Prapratno (1000 m od južnog rta Prapratna) nalazi se ispust kanalizacijskog sustava Neum-Prapratno. Od same izgradnje sustava pa do danas nije se obavljao monitoring na ispustu.
U Žuljani je obala opterećena zbog izgradnje i neriješene odvodnje oborinskih i fekalnih voda. Septičke jame posebno ugrožavaju pješčane uvale. U samoj luci u Žuljani vidljivo je dosta smeća na morskom dnu.
Postojeće uzgajalište ribe u uvali Bijejevica oštećuje okoliš dodatnim unosom organskog materijala, što dovodi do promjene sastava životnih zajednica tako da se povećava broj koprofagnih organizama.
Iako autokamp u Luci (uvala Sutvid) nije u funkciji već nekoliko godina, nema adekvatno riješen kanalizacijski sustav. Izgrađenost u Luci, kao i u uvali Blaževo, devastiralo je obalnu liniju.

Općina Janjina
Veliki dio sjeverne obale općine Janjina devastiran je izgradnjom brojnih kuća, mulića i mandraća (Drače, Sreser). Tijekom izgradnje središnje pelješke trafostanice u Popovoj Luci, zemljom je nasuta obala u predjelu Bratkovice-Drače ukupne širine 4-5(10) metara i dužine 500-700 m. Također, u isto vrijeme zatrpano je pjeskovito dno u luci Drače.
Cijelo područje nema riješenu odvodnju. Još uvijek nije zadovoljavajuće riješen ispust iz mrjestilišta u Dračama, što povremeno dovodi do intenzivnog razmnožavanja zelene bentoske alge (Chaetomorpha capillaris).

Općina Trpanj
Obalna linija uvale Luka, kao i uvale Trpanj je devastirana izgradnjom, što se negativno odrazilo na oštećenja životnih zajednica dna. Luka Trpanj je znatno opterećena trajektnim prometom, a u džepovima uvale postoje mrtve muljevite naslage zbog slabe cirkulacije mora. Fekalna kanalizacija, uključujući kanalizacijski ispust hotela Faraon, na nekoliko mjesta dospijeva izravno u more. Kruti otpad odlaže se u uvali Mirca, a ispire se oborinskim vodama što opterećuje okolni akvatorij.
U uvali Divna, u kojoj je nekada bio smješten autokamp, započeta je priprema terena za građevinsku izgradnju.

Općina Orebić
Na više mjesta uzduž obalne linije Općine Orebić uočena je devastacija toga prostora. Zbog izuzetno povoljnog režima strujanja u kanalu, bitna onečišćenja akvatorija uglavnom su prisutna samo u uskoj ograničenoj zoni plime i oseke.
Obala je najjače napadnuta na prostoru od Orebića do Vignja. Zapadno od Orebića prema Perni, Kučišću i Vignju uočeno je zatrpavanje obale kao i već izgrađeni mulići i lučice. U bivšem vojnom kompleksu Perna dva su kanalizacijska ispusta kod kojih su vidljive zelene bentoske alge - indikatori fekalnog onečišćenja. Uvala u Lovištu, krajnjem naselju na sjeverozapadu poluotoka, zbog neriješene kanalizacijske odvodnje je dijelom devastirana.
Uvala Trstenik na krajnjem jugoistoku općine, uključujući zgradu bivše Karaule koja je određeno razdoblje služila kao odmaralište, a sada je privatna vinarija i punionica vina, narušavaju taj prostor zbog direktnog ispusta fekalija i otpadnih voda u more.

Grad Korčula
Južna strana teritorija koji pripada gradu Korčuli je nepristupačna i potpuno očuvana, izuzev uvale Zavalatica. Tendencija urbanizacije bez ikakve postojeće infrastrukture uočena je u Pupnatskoj luci, te uvalama Smokova, Orlanduša i Bačvica.
Uvala Račišće je tipična mala luka u kojoj se kanalizacijske vode ispuštaju izravno u more. Struktura bentoskih zajednica je promijenjena (nitrofilne alge), a ima i dosta krutog otpada. U luci Banja obalna zona, s puno bespravno izgrađenih mula i mulića, je potpuno devastirana.
Luka Uš koja se nalazi na području grada Korčule znatno je opterećena. U luci dominiraju zelene nitrofilne alge koje dokazuju pojačanu eutrofikaciju. Također, jača degradacija je utvrđena na pridnenim životnim zajednicama. Pješčani nanosi ispred hotela su anoksični. Komunalne ustanove koje tamo imaju svoje pogone, krutim i tekućim otpadnom dodatno opterećuju akvatorij.
Veće opterećenje akvatorija zabilježeno je u samoj marini u Korčuli. Tamo je more smanjene prozirnosti, visoke koncentracije hranjivih soli (naročito nitratima i fosfatima), a floristički dominiraju zelene alge. Zasićenje kisikom u moru ponekad je ispod 50 %. Po svemu sudeći u tom dijelu akvatorija cirkulacija vodenih masa je slaba. O utjecaju kanalizacijskog sustava Korčule na živi svijet dna nema pouzdanih podataka, ali se zna da su na toj lokaciji vrlo jaka pridnena strujanja.
Šire područje brodogradilišta, trajektnog pristaništa i INA-e crpke je znatno devastirano. Brodogradilište tako nema taložnica, pjeskari se i ispire, dok nafta, ulje i boje dospijevaju u more što dodatno opterećuje područje. Opasnost po zdravlje ljudi prijeti zbog moguće kontaminacije riba te drugih živih organizama koji se love u tom području. Uz bivšu acetilensku stanicu, zbog šljake koja je deponirana izravno u moru, šire područje dna je potpuno mrtvo.
U obalnom području nalaze se nekoliko špilja bogatim endemičnom faunom. Izravno su ugrožene špilja Pišurka i Samograd te Paganettijeva špilja. Izvor slatke vode Vrbovica je, također, ugrožen.

Općina Lumbarda
Strujni režim u uvali Prvi žal je znatno poremećen uslijed zatrpavanja i formiranja lukobrana prilikom izgradnje privezišta ili marine. Stoga je došlo do promjena u zajednicama morskih cvjetnica. Posljednjih godina su primijećena veća

područja na kojima je došlo do uginuća populacija vrste Posidonia oceanica. Također, povećanje organskog detritusa zamijećeno je na pijescima u krajnjem dijelu uvale. Zbog još uvijek neriješene mjesne kanalizacijske mreže septičke se jame procjeđuju kroz porozno tlo izravno u more. U većem dijelu unutrašnjega dijela zaljeva povećana je nazočnost zelenih alga. Nekada guste populacije cistozire i jadranskog bračića su nestale. Također, zabilježene su promjene u uvali Račišće, koja je posebno devastirana izgradnjom.
Kamenolom na Krkmači devastirao je pejzaž, a isto tako daljnje rudarenje moglo bi promijeniti mikroklimu u zoni Donjeg Blata.
Na lokalitetima Pržina i Bili žal, neprimjerenim betoniranjem obale, zatrpavanjem i stvaranjem ceste, te parkirališta pejzažno i ekološki je oštećen krajnji dio tih uvala. Tragovi oštećenja bentoskih zajednica uslijed nepropisnog završetka kanalizacijskog sustava hotelskog kompleksa Lumbarde još su uvijek vidljivi.

Općina Smokvica
Obalna linija je u Brni urbanističkom izgradnjom devastirana. Hotel ima septičku jamu s preljevom, te cijevi koja se nalazi 250 m od obale i pri dubini 65 m. U samoj uvali nedaleko od hotelske praonice uočava se prisustvo bentoskih zelenih alga.
Na vanjskoj obali nastala su brojna oštećenja, posebno plitkih širokih stijena, uslijed uporabe dinamita u ribolovu salpi.

Općina Blato
Pridnene životne zajednice unutar same luke Prigradica su izmijenjene. Morsko dno u toj luci je prepuno različitoga kućanskoga otpada.
U uvali Bristva nalazi se industrijski pogon Radež. Tamo je otpad koji nastaje pri obradi čeličnih brodskih konstrukcija, te zbog korištenja temeljnih boja ozbiljni zagađivač mora. To ujedno može biti i ozbiljan zdravstveni problem zbog akumuliranja štetnih tvari u organizmima okolnog akvatorija. U samoj uvali na morskom dnu ima dosta čeličnoga otpada (trajno onečišćenje).
Kako bi se zagađivanje mora u općini Blato spriječilo treba pravilno zbrinuti oborinske i otpadne vode, te osmisliti taložnike.
Na južnoj obali koja pripada općini Blato u dijelu podmorja nisu zabilježena ozbiljna oštećenja. Međutim, posljedice ispiranja tla i učinak pepela na pričvršćene morske organizme nakon požara u kolovozu 1998. još uvijek nisu poznate. Obala je pejzažno degradirana neplanskom izgradnjom ceste, kuća i vikendica. Zbog te izgradnje nije omogućen pristup obali zbog stvaranja privatnih posjeda koji zalaze u akvatorij. Daljnju urbanizacija otočića Trstenik i V. Pržnjak treba na bilo koji način zaustaviti.
Divlji deponij smeća za općine Blato i Vela Luku smješten je na Sitnici, u području gdje je tlo vrlo porozno. Tamo se odlaže otpad iz bolnice i industrijskog pogona Radež, a oborinskim vodama taj se materijal ispire. U tom slučaju nije samo ugrožen okolni akvatorij već i izvorište pitke vode u Blatskome polju.

Općina Vela Luka
Cijela obalna linija u unutrašnjem dijelu zaljeva u Vela Luci je nasuta i izgrađena. Akvatorij je tamo znatno opterećen otpadnim vodama, poglavito fekalnim vodama iz više ispusta koji se izravno ulijevaju u akvatorij. Poseban problem predstavljaju tehnološke otpadne vode iz tvornice sardina, kao i iz brodogradilišta Greben. Brušenjem i poliranjem staklo-plastike iz otvorenog dijela brodogradilišta dio te vrlo opasne prašine ispiranjem, te taloženjem iz zraka dospijeva u akvatorij. To je ujedno i javni zdravstveni problem. U samoj uvali povremeno se uočava povećana eutrofikacija, uključujući i anoksična stanja, a uglavnom zbog slabe cirkulacije i male dubine zaljeva. Uz to, velika količina otpada nalazi se na samom dnu mora. Obala je trajno devastirana, a akvatorij se može sanirati samo kompletnim rješenjem odvodnje oborinskih i kanalizacijskih voda.
U tom području već je evidentiran plimni val tj. iznenadna kolebanja visine mora s kratkim vremenskim amplitudama (seši). U lipnju 1978. godine u Veloj Luci je u vrlo kratkom vremenskom razdoblju amplituda iznosila preko 7 m. Ta pojava može prouzročiti velike štete na infrastrukturnim i drugim objektima koji se nalaze neposredno u blizini mora.
Uvala Gradina do otočića Sv. Ivan je neplanski izgrađivana, a pejzažno je devastirana. Isto tako, pejzažno je devastirana uvala Tri porta koja je puna smeća i prilično zapuštena.

Općina Mljet
U uvali Sobra je, prema podacima istraživanja pridnenih biljnih zajednica, naročito izmijenjena zajednica alga do dubine 5 m, gdje zelene alge (Chlorophyta) dominiraju nad smeđim (Phaeophyta).
U dijelu izvan Nacionalnoga Parka (NP) zamijećene su promjene u kvaliteti morske vode i bentosa u uvalama Sobra, Okuklje i Prožura. Tamo se na samoj obalnoj crti odlažu velike količine krutog otpada. Brodice i jahte bez kontrole ulaze u te uvale, a mogućnost organiziranog zbrinjavanja krutog otpada ne postoji. Otpadne vode se izravno ispuštaju u akvatorij što opterećuje ekosustav. Nijedna septička jama nije propisno izgrađena.
Na obalnom području Saplunare, uglavnom individualnom izgradnjom, devastirani su pješčani nanosi, a zbog ispusta otpadnih voda izravno u more i akvatorij. Na pješčanim dinama zamijećene su grudvice mazuta koji se ne otklanja, nego i dalje ugrožava pješčanu podlogu. Mazutni noduli su, također, nađeni na pijescima u uvali Limuni. Neprimjerena eksploatacija pijesaka i dalje narušava ta staništa, a prostor je vizualno pejzažno narušen. Daljnje širenje građevinskog područja na tom dijelu otoka treba spriječiti.
Neprimjerenim povezivanjem Blatine kod Kozarice s morem potpuno su promijenjeni ekološki uvjeti na tim staništima. Zbog nebrige prijeti opasnost svim blatinama i slatinama koje su od iznimne važnosti za ovaj "žedni" otok. Izgradnja desalinizatora koji bi koristio blatine kao izvor vode je nedopustiva zbog mogućeg narušavanja ravnoteže prirodnih procesa. Blatine su važna staništa u kojima preživljavaju mnoge ptičje vrste.
Postoji tendencija ugrožavanja špilja Ostaševica, Movrica, Vela spilja kod Blata, špilja kod Grabove glave, polušpilja kod Sobre, jama ispod Maranovića i jama na rtu Lenga ispod Stupe. Ugrožen je, također, izvor Vodice.

U samom dijelu NP utvrđene su promjene na bentoskim organizmima u užem akvatoriju oko otočića Sv. Marija, na Pristaništu, u Goveđarima, te u Solinama. Na istim lokacijama povremeno je povećan broj fekalnih parametara.
Posljednjih godina zbog divljeg izlovljavanja koralja, degradirana su prirodna staništa, i to u dubokim klifovima na južnim padinama NP.
Obala je u dijelu Pomene degradirana, a kanalizacijski ispust hotela Odisej ulijeva se izravno u more.
U cijelom području na dnu mora su opažene plastične vrećice i drugi otpad. To ujedno doprinosi da se u zatvorenim dijelovima tih uvala, tijekom ljeta uz visoku temperaturu, smanjuje koncentracija otopljenog kisika i ujedno povećava trofija ekosustava. Količina mulja se sve više povećava. Još uvijek su vidljive promjene u zoni plime i oseke zbog incidenta s izlijevanjem nafte na sjevernoj obali 1998. godine.

Općina Lastovo
Prostor od Ubla do Pasadura, uključujući Solitudo, je devastiran zbog uvođenja infrastrukture te proboja ceste. Na otoku Prežba u posljednje vrijeme uočava se sve veće osvajanje i zatrpavanje terena. U Jurjevoj luci u moru su razbacane željezne konstrukcije, a luka je narušena izgradnjom sada napuštenih zgrada bivše jugoslavenske vojske. Otpadne vode izravno se ulijevaju u luku Ubli. U području uvale Skrivena luka opažene su degradivne promjene na livadama morske cvjetnice. Zasada još uvijek nije poznato inače vrlo štetno djelovanje pepela na morske organizme nakon požara u kolovozu 1998.
Prostor u Zaklopatici je pejzažno potpuno devastiran. Tamo ne postoji kanalizacija već samo septičke jame, a uz obalni rub zamijećena je promjena na bentoskim zajednicama. Divlji deponij nalazi se neposredno iznad rta Sozanj, otkuda se oborinskim vodama raznosi otpadni materijal k moru. Kod rta Žrvanj obala je narušena zbog velike količine nanesenog lomljenog kamena. Izvor Lokanj koji se nalazi u samim Ublima dobrim je dijelom zatrpan. U tom su izvoru nađeni neki reliktni organizmi (nalazište vodenih puževa i rakušaca).
Neki su organizmi s otoka potpuno nestali, kao npr. sivi puh (Myoxus glis) i dalmatinski vrtni puh (Eliomys quercinus). Zbog požara uništena su mnoga staništa, a pretpostavlja se da je stepski guž, jedina zmija na otoku, time vrlo ugrožena (Coluber caspius). Pećina Puzalica zatrpana je otpadom još 1997. godine.

Općina Slivno
Obala koja pripada općini Slivno je dosta očuvana osim uvala i mjesta Klek, Duboka i Blace. U uvale dospijevaju fekalne vode i to procjeđivanjem iz septičkih jama, pa se na taj način dodatno (antropogeno) povećava eutrofikacija. Klek i Duboka su opterećeni vodama iz gradskog naselja Neum. U uskoj obalnoj zoni vidljive su promjene bentoske vegetacije. Na morskom dnu je dosta krutog otpada (stakla, plastike, automobilskih guma i dr.). Luka Blace je zapuštena i dobrim dijelom devastirana, a u plićacima ima dosta komunalnog otpada. Dio neasfaltirane prometnice Blace-Ploče znatno otežava komunikaciju.

Gradovi Ploče i Opuzen
U području luke Ploče odvodnja kanalizacijskih i otpadnih voda je loše riješena jer postoji samo jedna crpna stanica. Iz više ispusta, bez ikakvog pročišćavanja, otpadne vode ulijevaju se izravno u more. U samom gradu Ploče nalazi se silos glinice, te tvornica azbesta i staklene vune čije se otpadne vode izlijevaju u more. Postoje dva terminala za naftu; u Rogotinu se nafta i lužina istovaruju iz tankera, a u industrijskoj zoni postoji terminal za naftu i ukapljeni plin. Također, 25.000 m^3 ukopanih rezervoara predstavlja potencijalnu bombu u slučaju incidenta. Tvornica glinice u Mostaru koja je ispuštala crveni talog u Neretvu bila je ozbiljan zagađivač toga prostora. Deponij krutog otpada iznad Baćinskih jezera komunalni je problem, jer postoji opasnost onečišćenja samih jezera prilikom ispiranja oborinskim vodama.
Gustoće populacija heterotrofnih bakterija u obalnom području Ploča posljednjih 10 godina nisu znatnije oscilirale, ali su razlike između minimalnih i maksimalnih vrijednosti vrlo male. Gustoće populacija bile su ujednačene tijekom cijelog istraživačkog razdoblja, pa je očito da su prirodne sezonske oscilacije poremećene. Veće vrijednosti utvrđene su u hladnijem dijelu godine, najvjerojatnije uvjetovane dotokom organske tvari rijekom Neretvom.
Analize teških kovina u površinskim sedimentima ispred Ploča u posljednje vrijeme se približavaju vrijednostima sličnim za opterećeno Splitsko područje. Utvrđeno je da su koncentracije teških kovina kod Ploča u odnosu na referentnu postaju, dvostruko veće za koncentraciju kadmija, pet puta veće za koncentraciju olova. Kako je to područje bogato školjkašima koji se čak eksploatiraju, rezultati monitoringa ozbiljno upozoravaju na moguće posljedice po ljudsko zdravlje.
Do ušća Neretve izgrađena je cesta uz koju su nikle drvene barake, a do nekih se može stići isključivo barkom. Na samom ušću nalazi se divlji autokamp. Na ušću se iz utvrđene obale vadi kamen kako bi se utvrde srušile i pijesak nesmetano vadio. Vađenjem pijeska mijenjaju se kompletna ekološka svojstva Malostonskog zaljeva. Cijelo to područje je dosta zapušteno.
Jezero Modrič je bilo jedno od najvažnijih mrjestilišta za mnoge vrste bijele ribe. Nerazumnom melioracijom jezero je uništeno, a danas potpuno zapušteno. Tlo na tom području nikada nije zadovoljavalo uvjete koje pretpostavlja poljoprivredna proizvodnja. Novim zahvatom jezero bi trebalo revitalizirati. Dio jezera Parila je relativno sačuvan, kao i jezero Vlaška gdje je utvrđeno stanje prirodne eutrofikacije.
Relativno veliko područje predviđeno je za sidrište brodova ispred Ploča. Tamo su degradirane životne zajednice pomičnog dna. Brodovi bez ikakve kontrole odlažu kruti otpad. Velika opasnost prijeti od balastnih voda jer se na taj način nekontrolirano mogu unijeti organizmi koji mogu potpuno promijeniti biološku raznolikost šireg područja Malostonskog zaljeva. Poseban problem se može stvoriti unošenjem toksičnih vrsta jednostaničnih alga. Njihov toksičan učinak iskazuje se na filtratore, a posredno i na čovjeka koji ih konzumira.
Vode Neretve sa sobom donose onečišćenja iz Metkovića (fekalne vode gradske kanalizacije, tehnološke vode iz Mlina-Metković, Vinarije-Metković i Klaonice-Metković, te iz Opuzena (gradska kanalizacija i tehnološke vode PIK-a Neretve i destilerije Rogotin).

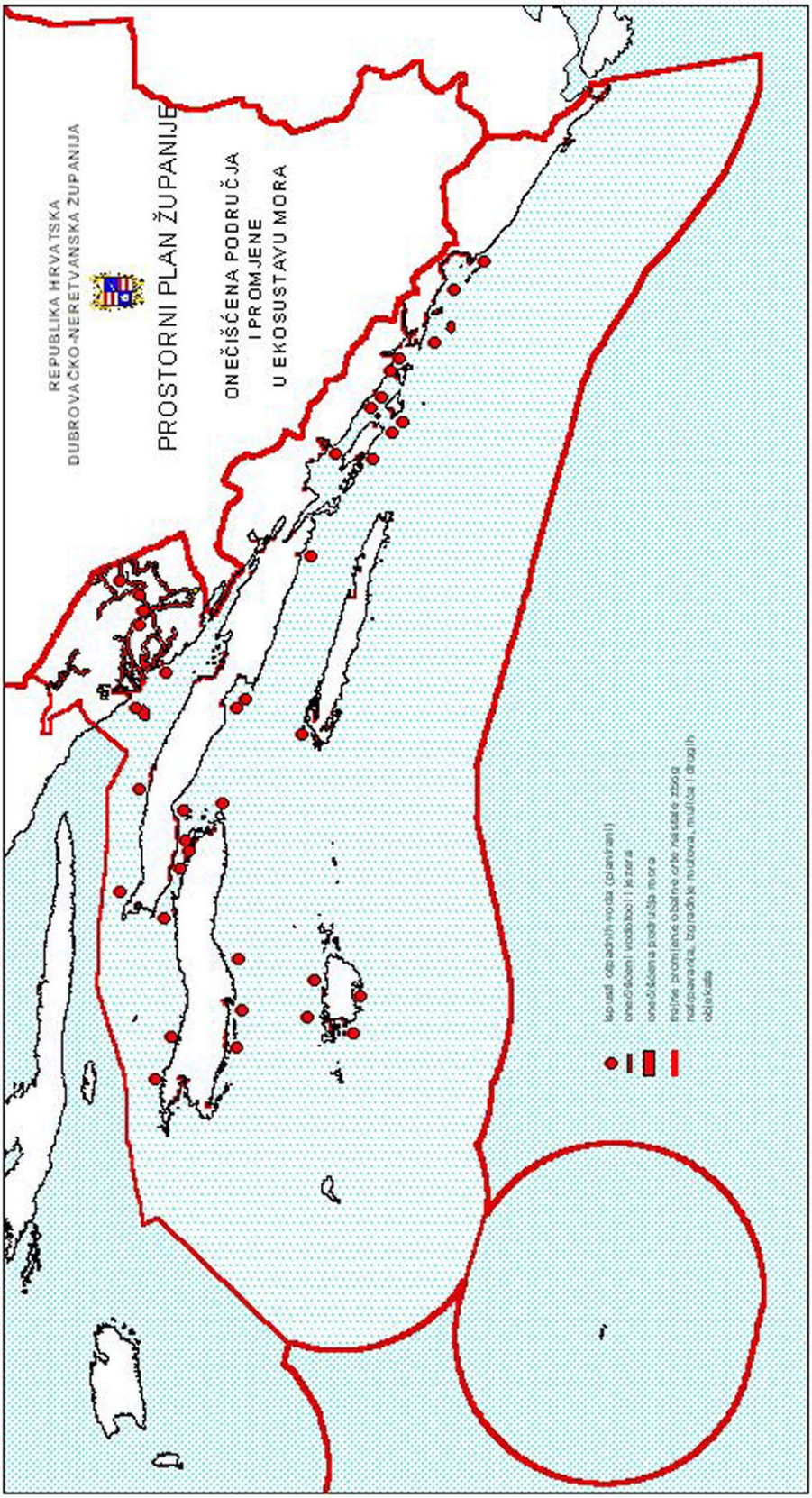

Onečišćena područja i promjene u ekosustavu mora nastale kao posljedica onečišćenja

Preporuke za uklanjanje negativnih pojava zagađenja mora i priobalja

U dosadašnjim prostornim planovima na području Županije more se nije obrađivalo posebno. Određene su bile namjene prostora samo na kopnu, bez posebnog razmatranja osobina i značenja pripadajućeg mora i njegove namjene. More se tako koristi prema određenoj namjeni pripadajućeg kopna. Izuzetak je more u postojećim lukama, te u posebno zaštićenim područjima; područje nacionalnog parka Mljet i strogi rezervat Malostonski zaljev, gdje se more nalazi pod posebnim režimom zaštite i korištenja. Općenito se može zaključiti da se more do sada koristi ne prema prostornim planovima koji tretiraju more kao kopnu ravnopravan dio prostora, već kao rezultat korištenja pripadajućega kopna. Drugim riječima, namjena kopna je odredila i namjenu mora. Istovremeno, osobine i značaj mora na određenome području nisu određivale namjenu pripadajućeg kopna. Rezultat takvog pristupa u korištenju mora su mnogobrojni konflikti koji su nastali između pojedinih aktivnosti i "ekologije" mora, ali i između samih aktivnosti. U prethodnom tekstu su opisani pojedinačni negativni utjecaji pojedinih aktivnosti na stanje mora i promjene u ekosustavu do kojih je došlo na području Županije kao posljedica onečišćenja. Mnogobrojni su primjeri nastalih konflikata. Istaknuti ćemo najznačajnije. Jezero Modrič u delti rijeke Neretve je bio značajan lokalitet za mrijest i razvoj ranih faza cipla i lubina. Isušeno je za potrebe poljoprivrede. Isušivanjem su izazvane velike štete za ribarstvo a u poljoprivredi nisu postignuti očekivani rezultati. Izgradnja kanalizacijskih ispusta na neodgovarajući način u Župi dubrovačkoj izazvala je značajnu degradaciju priobalnoga mora. Deponij otpadnog materijala koji se nalazio južno od grada Dubrovnika značajno utječe na južni obalni pojas otoka Lokruma. Uvala Prapratno koja je zaštićena kao značajan krajolik će izgradnjom planiranoga trajektnoga pristaništa izgubiti takvu zaštitu.

Za istaknuti je i pozitivan primjer zaštite Malostonskog zaljeva. Izgradnjom grada Neuma, istina tada u drugoj republici a danas drugoj državi, postojala je opasnost da otpadne vode grada ugroze Malostonski zaljev. Posebnom aktivnošću znanstvenika i sredstava javnog informiranja Zaljev je zaštićen izgradnjom dugačkog kanalizacijskog kolektora kojim se otpadne vode odvode izvan područja zaljeva i ispuštaju u Mljetski kanal.

Prioriteti u zaštiti mora i obalnoga područja na području Županije

Uzimajući u obzir ocjenu stanja kakvoće mora, te djelatnosti i izvore zagađenja koji degradiraju obalni pojas i more, za potrebe zaštite mora na području Županije, u okviru sadašnjih nadležnosti Županije, te gradova i općina, prioritetno je sljedeće:

- Uspostaviti katastar zagađivača mora i obalnog pojasa, i to u području Župe dubrovačke, Lokrumskog kanala, estuarija rijeke Omble i Gruškog zaljeva, uvale Vela Luka, uvale Bristva, u luci Ploče i ušću Neretve. Redovito pratiti opterećenje mora otpadnim tvarima koje u more dolaze iz različitih izvora, osobito tvarima koje su postojane, toksične i podložne bioakumuliranju.
- Uspostaviti program praćenja stanja zagađenja mora na području Županije i osigurati sredstva za njegovo provođenje; osobito na sadašnjim podvodnim kanalizacijskim ispustima kao i na planiranim, kao što su odvodnja Konavoskog polja, kanalizacijski sustav Cavtata, Župe dubrovačke, Dubrovnika (Petka), akvatorij estuarija rijeke Omble i Gruškog zaljeva, uvale Zaton, kanalizacijski ispust hotelskog kompleksa "Vrtovi sunca", budući kanalizacijski sustav Elafita, uvalu Slano, odvodnja u području uvale Prapratna tj. kanalizacijskog sustava Neum-Prapratno, uvalu Sobra, zatim budući kanalizacijski ispust u NP Mljet, podvodni ispusti Lumbarde, Korčule, Orebića u Pelješkom kanalu, planirani ispust za područje Vela Luke i Ubla, te monitoring u obalnom području luke Ploče i delte Neretve. Za monitoring se predviđaju sezonska promatranja svih važnih fizikalno-kemijskih i bioloških parametara.
- Organizirati program istraživanja područja koja su dosada nedovoljno istražena i za koja se očekuje da su ekološki vrijedna, a koja bi mogla biti ugrožena planiranim aktivnostima, te osigurati potrebna sredstva za provedbu, i to:
  - osnovnih kemijskih parametara, biološke raznolikosti i bogatstva podmorja, s posebnim naglaskom na specifičnosti pojedinih područja: uvala Donji Molunat i akvatorij poluotoka Molunat; Konavoske stijene (dodatno kartiranje biljnih i životinjskih vrsta te geološka istraživanja); otoci Mrkan, Bobara i Supetar, špilja Šipun (dodatna istraživanja faune); Elafiti (vegetacijsko-faunističke značajke, s posebnim osvrtom na intersticijske organizme u pijescima, špilje na otočju te špilje u području između Zatona i Trstenoga; kartiranje bentoskih zajednica)
  - detaljna ekološka istraživanja zaljeva Budime, kanala Velikog Stona, uvale Zaton i uvale Slano

  - detaljna ekološka istraživanja kopnenog dijela i akvatorija istočnog dijela otoka Mljeta, osobito uvala Saplunara i Blace. Također, poseban naglasak dati istraživanju svih špilja, kao i blatina i slatina na otoku Mljetu, bentoskim zajednicama hridinastog dna na južnim klifovima otoka Mljeta
  - detaljna ekološka istraživanja južnih klifova otoka Korčule, a na kopnu sve špilje sa endemičnom faunom, te intersticijske organizme u pijescima korčulanskih pješčanih uvala
  - detaljna vegetacijsko-faunistička istraživanja cijelog otoka Lastova, kao i svih pripadajućih otoka. U smislu produkcije istražiti šire područje Lastovskog akvatorija s detaljnom procjenom količine male plave ribe. Slična istraživanja bi trebalo sprovesti i u širem akvatoriju Neretvanskog i Korčulanskog kanala s posebnim osvrtom na mrijest male plave ribe i migraciju mlađi prema zaštićenom unutrašnjem dijelu Malostonskog zaljeva.
- Izgradnjom kanalizacijskih sustava s odgovarajućim uređajima za pročišćavanje i dugačkim podmorskim ispustima spriječiti nekontrolirano ispuštanje gradskih otpadnih voda u obalno more i poluzatvorene zaljeve (Molunat, zračna luka Dubrovnik, Cavtat, Župa dubrovačka, stara gradska jezgra Dubrovnika, Elafitsko otočje, izvorišni dio Rijeke dubrovačke, sva naselja zapadno od Rijeke dubrovačke do uvale Doli, naselja na poluotoku Pelješcu, otocima Korčuli i Lastovu, naselja općina Slivno i Ploče).
- Izgradnjom uređaja za pročišćavanje industrijskih otpadnih voda na mjestu njihova nastanka i njihovim upuštanjem u gradski kanalizacijski sustav spriječiti nekontrolirano ispuštanje industrijskih otpadnih voda u obalno more.
- Poduzeti mjere za zaštitu područja koja su navedena kao osobito vrijedni predjeli - prirodni krajobrazi.
- Kako u Malostonskom zaljevu morski i kopneni dio čine jedinstvenu cjelinu, mišljenja smo da bi Malostonski zaljev i Malo more u moru i na kopnu trebalo označiti kategorijom posebnog, a ne strogog rezervata. Zaštita kopnenog dijela je preduvjet potpune i djelotvorne zaštite akvatorija. Proceduru preregistracije i redefiniranja zaštite prostora Malostonskog zaljeva i Malog mora potrebno je podići s županijske razine na državnu. Na taj način olakšalo bi se potpisivanje bilateralnog sporazuma o iskorištavanju i zaštiti Malostonskog zaljeva i Malog mora s Republikom Bosnom i Hercegovinom, kao državom kojoj dijelom i pripada ovo područje.
- Nasipavanjem i zatrpavanjem obale nastala su trajna oštećenja prirodne obalne crte. Zbog toga treba zabraniti daljnje uništavanje obale izgradnjom divljih mula, mulića i privezišta u obalnoj zoni (naročito na otoku Korčuli i poluotoku Pelješcu). Također, potrebito je zabraniti bacati zemlju u more.
- Položaj Dubrovačko-neretvanske županije, te veliki broj naseljenih otoka, zahtjeva dobru i sigurnu organizaciju pomorskih veza. U županiji su dvije luke osobitog (međunarodnog) gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku (luka Gruž - putnička luka; luka Ploče), šest luka županijskog značaja i čak 74 luke lokalnog značaja. Održavanje tolikog broja luka zahtjeva velika sredstva. Stoga bi razvoj luka trebao biti usmjeren prvenstveno na dogradnju i proširenje postojećih kapaciteta, te na poboljšanje sigurnosti pristana i vezivanja brodova. Prednost bi u svakom slučaju trebali dobiti otoci, prvenstveno Lastovo. Izgradnja novih luka u ovom trenutku ne bi bila opravdana.
- Prije dodjele koncesija za izgradnju budućih marina, osim ekonomske opravdanosti, primarno bi se moralo uzeti u obzir značaj odabranog lokaliteta, zaštite područja, važnosti za život lokalnog stanovništva, moguće nepoželjne posljedice izgradnje i kapaciteta marine na šire područje kopna i mora.
- Na nekoliko lokaliteta niske obale koju karakterizira posebna vegetacija slaništa (u dijelu Malog Stona, Soline kod Lumbarde, Blace, i niz lokaliteta i posebnih mjesta označenih kao "soline") treba zabraniti bilo kakvu aktivnost koja bi ih ugrozila.
- Oštećenja na pridnenim zajednicama nastala djelovanjem divlje i nekontrolirane odvodnje nisu trajnog karaktera. Sanacijom i pravilnim rješenjem odvodnje i sistemom pročišćavanja ta se oštećenja mogu ukloniti i postupno dovesti u prvobitno stanje. Utvrditi stanje bentoskih zajednica na propisanim sidrištima turističkih i teretnih brodova.
- Poduzeti mjere zaštitite područja koja su značajna za mrijest i zadržavanje mlađi gospodarski značajnih vrsta organizama.
- Dosljedno koristiti postupak procjene utjecaja na okoliš prilikom izdavanja dozvola za realizaciju za sve razvojne projekte čija se realizacija planira u obalnom području.
- Prihvatiti predloženu namjenu mora na cijelom području Županije koja će biti temelj za izradu prostornih planova nižih razina.

3.8.3. ZAŠTITA TLA

Zaštita tla ima mnogostruk učinak na druge dijelove okoliša. Tlo je s jedne strane važan životni i gospodarski prostor za njegovo stanovništvo, dok je s druge strane kroz različite zahtjeve u pogledu korištenja tlo ugroženo u njegovoj funkciji. Također, tlo kao dugoročan pokazatelj zauzima poseban položaj unutar ekosustava, a stvaranje novog tla i obnavljanje tla odvija se vrlo sporo. Ugrožavanje tla proizlazi iz: velikih površina zahvaćenih erozijom; korištenja zemljišta; velikog pritiska za proširenjem naselja; infrastrukturnih mjera; industrije, obrta i dr.

U smislu zaštite, tla imaju sljedeće funkcije:
1. prirodne funkcije kao što su:
   a) životna osnova i životni prostor za ljude, biljke, životinje i organizme u tlu
   b) sastavni dio prirodnog potencijala, osobito sa svojim kružnim tokovima vode i hranjivih tvari
   c) razgradnja, filtri, rezerve i pretvorbe tvari
2. funkcija arhiva prirodne i kulturne povijesti
3. gospodarske funkcije :
   a) ležište sirovina
   b) površina za naseljavanje i rekreaciju
   c) za biljnu proizvodnju
   d) za ostale načine gospodarskog i javnog korištenja, promet, opskrbu i odvodnju.

Kod utjecaja na tlo potrebno je u najvećoj mogućoj mjeri izbjegavati oštećenje njegovih prirodnih funkcija, te njegovih funkcija arhiviranja prirodne i kulturne povijesti.

Oštećenja tla mogu biti mehanička, kemijska i biološka, a potječu od naselja, industrije, prometa ili poljodjelstva. Tlo je na području Županije oštećeno:
- otpadnim vodama naselja i industrije
- eksploatacijom kamena u kamenolomima (Dubac, Mironja, Visočani, Bijeli vir, Kapja, Glavice)
- odlaganjem krutog otpada na nesanitarnim odlagalištima
- kemijskim sredstvima koja se koriste u poljodjelstvu
- erozijskim djelovanjem bujičnih tokova
- šumskim požarima koji uništavaju šume i poljodjelske površine.

Osobito aktualan problem vezan za dolinu Neretve je pojava pretvaranja melioriranih obradivih površina u građevinsko zemljište: robno-aukcijska burza kod Opuzena, neplansko širenje naselja uz kanale i vodotoke (područje Metkovića i naselje Vlaka), turističke zone (obalna zona između naselja Blace i rijeke Neretve), prometni koridori (dionica Jadranske autoceste kroz dolinu Neretve), dok se vodnogospodarski objekti na melioracijskom sustavu zapuštaju i propadaju.

Još se više javlja zaslanjivanje tla zbog prodora slane vode rijekom Neretvom i kroz duboke aluvijalne slojeve u unutrašnjost, povećanima nakon izgradnje nekoliko brana i akumulacija za energetsko korištenje rijeke budući je skoro izostala pojava visokih voda na području ušća.
Uz glavne prometnice prisutna su onečišćenja tla od ispušnih plinova automobila, ulja, goriva, trošenja kočnog sustava i pneumatika. Najštetnija su onečišćenja olovom i olovnim spojevima zbog svoje postojanosti. Opasan je za ljude i ostali živi svijet zbog kumulativnog toksičnog djelovanja na organizme. Postoji i mogućnost od incidentnih zagađenja tla, posebice na glavnim cestama s povećanim prometom ili nepovoljnim prometnim elementima (D8 Jadranska turistička cesta, D414 Pelješka cesta, D9 Metković-Opuzen).

Značajan onečišćivač tla predstavljaju nesanitarna odlagališta otpada. U sljedećoj tablici navodi se rezultat pedoloških istraživanja stanja teških kovina na odlagalištu Grabovica na temelju uzorkovanja tla u pojasu 50-100 metara od odlagališta.

Naziv elementa	Grabovica, onečišćeni kalcikambisol srednje duboki 0-10 cm (količina u ppm)
cink (Zn)	200
krom (Cr)	188,5
nikl (Ni)	166
mangan (Mn)	1114
kobalt (Co)	92,5
olovo (Pb)	118
bakar (Cu)	40
kadmij (Cd)	5,1

Izvor podataka Martinović, 1984.

Erozijsko djelovanje bujica najviše je izraženo u Župi dubrovačkoj, Komolačkoj kotlini, kod Stona, Trpnja i Orebića.
Onečišćivanje tla kemijskim sredstvima najveće je u dolini Neretve, a zbog ugrožavanja podzemnih voda koje se koriste u vodoopskrbi korištenje kemijskih sredstava u poljodjelstvu predstavlja opasnost u Stonskom i Blatskom polju.
U cilju utvrđivanja stanja onečišćenja tla i provođenja mjera zaštite potrebno je organizirati monitoring tla na poljodjelskim površinama (dolina Neretve, Konavosko polje, Blatsko polje), vodozaštitnim zonama i drugim ugroženim površinama posebice za teške metale: Pb, Cd, As, Ni, Cr, Cu, Zn, Fe, pesticide i herbicide.

Predlažu se sljedeće mjere zaštite i sanacije:
- izgradnja kanalizacijskih sustava za komunalne i industrijske otpadne vode naselja: Metković, Ploče, Opuzen, Dubrovnik, Blato
- saniranje kamenoloma ublaživanjem padina iskopa i hortikulturnim uređenjem (Dubac, Visočani, Mironja, Bijeli vir, Kapja, Glavice, Vrnik)
- ugradnja otprašivača i zbrinjavanje otpadnih ulja u kamenolomima
- otvaranje novih kamenoloma što dalje od obale, naselja, spomenika kulture i vrijednih krajobraza
- uređenje sanitarnih deponija
- ograničenje upotrebe umjetnih gnojiva i kemijskih sredstava za zaštitu bilja
- pošumljavanje opožarenih površina, poglavito u blizini turističko-rekreacijskih zona, prometnica, na područjima zaštićene prirode i površinama izloženim eroziji (kod Trpnja, Stona, Slanog, Brsečina, Trstenog, padine Srđa kod Dubrovnika, Župa dubrovačka, područje Zvekovica - Mihanići u Konavlima, Lopud
- motrenje, obilaženje, te čišćenje šuma, gradnja šumskih putova i prosjeka zbog zaštite od požara.

3.8.4. ZAŠTITA ZRAKA

Industrijski izvori onečišćenja su tvornica ugljenografita, (ugljena prašina, H_2S), Prvo dalmatinsko industrijsko poduzeće u Dubrovniku (neugodni mirisi), tvornica azbesta u Pločama (azbestna prašina), brodogradilišta na otoku Korčuli, luke u Pločama i Metkoviću, te kamenolomi Dubac kod Dubrovnika, Mironja i Visočani kod Slanog , Glavice kod Opuzena, Bijeli vir kod Metkovića, Krmača kod Lumbarde i Kapja kod Blata (kamena prašina). Većina pogona je nakon rata znatno smanjila proizvodnju. Zaštita zraka će se ostvariti ugradnjom otprašivača u kamenolomima, ugradnjom filtra za pročišćavanje zraka od sagorjelih plinova i prašine na industrijskim pogonima, izborom goriva s malom količinom sumpora, te usmjeravanjem na izvorno čistu tehnologiju.
Onečišćenje zraka emisijama iz prometa prijeti posebice većim naseljima (Dubrovnik, Metković, Ploče, Korčula) i uz Jadransku cestu u turističkoj sezoni. Za onečišćenje od prometa je nepovoljno što na određenim lokalitetima, u gradovima i najvrjednijim prirodnim, kulturnim i spomeničkim zonama, dolazi do sučeljavanja najvećih emisija i najvećeg mogućeg broja potencijalno ugroženih osoba (Dubrovnik, Cavtat, Slano, Ston, Korčula). Onečišćenja zraka nastaju od emisije SO_2, CO, CO_2, dušikovih oksida (NO_X), hlapljivih organskih tvari (benzen, ksilen). Tu su još onečišćenja praškastim tvarima. Najznačajnije je onečišćenje olovom. Najviše se pridonosi smanjenju emisija postupnim prelaženjem na bezolovni benzin (ugradnja katalizatora) i diesel gorivo sa sadržajem sumpora manjim od 0,3 %, dugoročno 0,02 %.
Onečišćenje se može smanjiti u naseljima ubrzanjem protoka vozila koje zahtijeva unapređenje gradske mreže prometnica, bolju regulaciju prometa i izgradnju obilaznica naselja. Realizacijom Jadranske autoceste, čija bi trasa išla zaleđem obalnog pojasa, tranzitni promet s glavninom onečišćenja odmaknuli bi se u slabije naseljena područja.
U zračnom prometu onečišćenja nastaju prilikom uzlijetanja i slijetanja zrakoplova (zračna luka Dubrovnik i Ploče). Zračni promet pridonosi oštećenju stratosferskog ozona i globalnom zagrijavanju.
Kamenolomi i asfaltne baze (Mironja, Bijeli vir) izvori su emisija dima i čestica (kamena prašina). Zaštita zraka bi se postigla ugradnjom otprašivača što je već učinjeno u kamenolomima Dubac, Mironja i Bijeli vir.
Onečišćenje česticama nastaje i prilikom pretovara i transporta rastresitih i praškastih materijala u luci Ploče. Naročito je opasna azbestna prašina koja je nastajala u procesu proizvodnje pogona “Plobest” u Pločama dok je bio u funkciji.
Odlagališta otpada izvor su metana i neugodnih mirisa koji nastaju zbog biološke razgradnje organskog otpada i dima koji nastaje kod spaljivanja otpada. Pri spaljivanju otpada nastaju otrovni klorirani spojevi dioksini i furani. Onečišćenja će se spriječiti sanitarnim uređenjem odlagališta, sa skupljanjem bioplina koji će se energetski koristiti.

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji ne postoji kontinuirano mjerenje kakvoće zraka. Jedino Državni hidrometeorološki zavod provodi mjerenje u sklopu Programa mjerenja kemijskih karakteristika oborina na 20 postaja u Hrvatskoj.
U sljedećoj tablici su prikazane težinski srednje vrijednosti mokrog taloženja na lokaciji Dubrovnik u razdoblju od 1981. do 1992.

Postaja	H^+ mg/m^2	SO_4^{2-}– S (g/m^2)	NO_3– N (g/m^2)	NH_4^+– N (g/m^2)
Dubrovnik	6,2	3,3	0,8	0,7

Taloženje sulfata može se usporediti s “kritičnim” opterećenjem. Prema grubim procjenama u okviru LRTAP konvencije i Europskog centra za učinke “kritično” opterećenje iznosi 1,7-2,8g/m^2.
Taloženje nitrata (NO_3-N) je također veliko. Granične vrijednosti su za većinu ekosustava između 0,3 i 2,5 g/m^2. Taloženje nitrata vezano je i za pojavu eutrofikacije, prekomjernog unošenja dušika u površinske vode. Međutim, najveći dio dušika unosi se izravno otpadnim vodama i iz poljoprivrede.
U gradovima obalnog područja gdje je insolacija intenzivna provode se povremena mjerenja prizemnog ozona. Koncentracije ozona štetne po zdravlje dostižu se ovdje nekoliko sati dnevno

u ljetnom razdoblju. Ozon nastaje pod utjecajem sunčevog zračenja najviše reakcijama dušikovih oksida (NO, NOX) i hlapljivih organskih spojeva koji uglavnom nastaju od prometa. Kako se ovdje očekuje oporavkom turističke djelatnosti značajno povećanje prometa potrebno je uspostaviti monitoring u naseljima i izvan naselja.

U svrhu zaštite i poboljšanja kakvoće zraka potrebno je uspostaviti katastar emisija onečišćujućih tvari u zrak i praćenje kakvoće zraka:
- u okviru državne mreže za praćenje kakvoće zraka pozadinskog onečišćenja, regionalnog i prekograničnog daljinskog prijenosa, te mjerenja u okviru međunarodnih obveza države, mjerenja kakvoće zraka u zaštićenim područjima i mjerenja kakvoće zraka u urbanim opterećenim područjima
- u okviru jedinica lokalne samouprave (područna mreža) za praćenje kakvoće zraka u naseljenim i industrijskim područjima, te posebne namjene radi praćenja utjecaja na okoliš nekog izvora emisije.

Na temelju mjerenja utvrdit će se kategorizacija područja s obzirom na preporučene (PV) i granične (GV) vrijednosti kakvoće zraka:
- I. kategorija čist ili neznatno onečišćen zrak, nisu prekoračene PV
- II. kategorija umjereno onečišćen zrak, prekoračene PV, a nisu dostignute GV
- III. kategorija prekomjerno onečišćen zrak, prekoračene GV

Uz stacionarne postaje za praćenje kakvoće zraka utvrđene programom mjerenja kakvoće zraka, potrebno je za kontrolu onečišćenja od difuznih izvora (promet) uvesti i mobilne postaje s kompletnim opsegom mjerenja kakvoće zraka.

Temeljem izrađene kategorizacije Županija, gradovi i općine će donositi programe zaštite i poboljšanja kakvoće zraka s ciljem da se gospodarskim razvitkom ne prekorači utvrđena kategorija kakvoće zraka nekog područja, odnosno da se sanacijskim mjerama dostigne veća kategorija kakvoće.
Izvođenjem nekog zahvata ne smije se izazvati značajno povećanje opterećenja. U postupku procjene utjecaja na okoliš treba utvrditi da zbog dodatnog opterećenja novog zahvata neće doći do prelaska u nižu kategoriju kakvoće zraka u bilo kojoj točki okoline izvora.

Temeljem Uredbe o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora -“Uredba o GVE” (Narodne novine, br. 140/97), svi postojeći industrijski objekti moraju do 2005. godine uskladiti svoje emisije s graničnim vrijednostima emisije kako je propisano navedenom Uredbom. Osim značaja ove obveze glede zaštite okoliša i/ili zaštite zraka ista ima i širi gospodarski značaj, posebno obzirom na prioritetne pravce gospodarskog razvitka Dubrovačko-neretvanske županije kao i obzirom na činjenicu da se ističe potreba prilagođavanja gospodarstva uvjetima i osobitostima prostora i okoliša.

3.8.5. ZAŠTITA OD BUKE

Ugroženost bukom najizraženija je u većim naseljima, te uz najopterećeniju Jadransku državnu cestu, državnu cestu Ploče-Opuzen-Metković i malo manje uz državnu cestu Ston-Orebić-Korčula-Vela Luka. Najproblematičnije su dionice gdje je cesta u ravnini ili iznad okolnog terena u naseljenim područjima (Ploče - Rogotin, Metković, Opuzen, Ston, Orebić, Korčula, Slano, Trsteno, Rijeka dubrovačka, Dubrovnik, Župa dubrovačka). Utjecaj buke bi se smanjio poduzimanjem mjera koje su navedene kod zaštite zraka: unaprjeđenjem gradske mreže prometnica, izgradnjom obilaznica naselja, te hortikulturnim mjerama.
Uz cestovni promet najznačajniji izvor buke je zračni promet i to u okružju međunarodne zrakoplovne luke “Dubrovnik”u Čilipima.

Utjecaj zračnih luka

Zračna luka Dubrovnik
Položaj poletno-slijetne staze dubrovačke zračne luke je takav, da se točno u njenoj osovini u pravcu sjeverozapada nalazi naselje Cavtat. Mjerenja jačine buke vršena za potrebe Projekta južnog Jadrana evidentirala su otisak buke: na samoj zračnoj luci i neposrednoj okolini stupnja 40 NNI i više (oznake “jako neugodna buka”) koja pokriva 1500 ha te u široj okolici koja obuhvaća sjeverozapadnu polovinu Konavala i Župski zaljev stupnja 25-40 NNI, na površini 4000 ha.
Potrebno je izraditi novu kartu buke na temelju novih procedura slijetanja, očekivanog prometa i novih tipova zrakoplova, jer 1969. izrađena karta ne odgovara stvarnom stanju.
Utjecaj buke moguće je smanjiti uvođenjem novih procedura slijetanja i polijetanja u smislu korekcije putanje leta i namjenom prostora oko zračne luke.
Planira se opremanje uzlijetno-slijetne staze pristupnim svjetlima iz smjera istok što bi omogućilo slijetanje iz smjera istoka. To će znatno poboljšati kakvoću življenja u Cavtatu. Znatno smanjenje utjecaja buke od zrakoplova ove zračne luke na urbanu cjelinu Cavtata koji je sada jedino naselje na području općine Konavle s izgrađenim objektima za prihvat turista i kao takvo od izuzetnog gospodarskog značenja za općinu Konavle, razriješilo bi velik problem na koji su se tužili gosti Cavtata u prijeratnom razdoblju kada je zračna luka radila punim kapacitetom od 1 200 000 putnika i 16 700 slijetanja i polijetanja godišnje koliko je zabilježeno 1990. godine.
Drugi način je prostorno planerska intervencija. U zoni utjecaja zračne luke predlažu se namjene manje osjetljive na buku kao što su: slobodna carinska zona, skladišta i parkirališta, veliki prodajni centri, industrijsko-servisni pogoni, poljodjelske površine i zelenilo.

Zračna luka Ploče
Grad Ploče je izgradio zračnu luku na lokaciji nekadašnjeg privremenog uzletišta unutar manipulativnih površina pomorske luke Ploče, 1,5 km udaljenog od grada.
Utjecaj buke i vibracija koji izazivaju zrakoplovi u većem dijelu okruženja je u okviru dozvoljenih, budući je slijetanje i uzlijetanje dozvoljeno samo iz južnog smjera, što je iznad morske površine. Uz to je lokacija unutar zone pomorske luke gdje nije definirana gornja granica buke. Problem može predstavljati buka pri startanju zrakoplova na sjevernoj strani poletno-slijetne staze. Planirana zračna luka utjecat će također na buduće korištenje površina, jer će se svi sadržaji koji se planiraju graditi u njenom okruženju morati prilagoditi uvjetima zračne luke (visina i udaljenost građevina od poletno-slijetne staze i zračnih koridora).
Problem utjecaja na tlo i vode bi se zadovoljavajuće riješio priključenjem zračne luke na planirani gradski kanalizacijski sustav.

Zračna luka Korčula
U postupku procjene utjecaja na okoliš zračne luke Korčula, kao najpovoljnija za izgradnju zračne luke odabrana je lokacija Brna. Studijom o utjecaju na okoliš izvršena je procjena prostiranja buke na razmatranim lokacijama za zračnu luku i ocjena moguće buke.

Prema karti procijenjenog prostiranja buke na lokaciji Brna u ekstremnim uvjetima korištenja, vidljivo je da je naselje Brna zahvaćeno bukom iznad zakonom dopuštene razine od 55 dB(A), što je nedostatak ove lokacije. Naselje Smokvica ulazi u zonu buke čija je razina između 45 dB(A) i 55 dB(A) što predstavlja veliku smetnju s obzirom na trenutnu izuzetno nisku razinu buke. Stoga će biti potrebno uvesti odgovarajuće prilazno-odletne procedure kako bi razina buke od zračne luke mogla biti prihvatljiva za okolna naselja, te organizirati stalan monitoring kojim bi se spriječilo nepoštivanje propisanih procedura.

3.8.6. ZAŠTITA OD IZVANREDNIH DOGAĐAJA

Sukladno Konvenciji o prekograničnim učincima industrijskih nesreća (NN, Međunarodni ugovori br. 7), zatim Direktive vijeća br. 96/82/EC od 9. prosinca 1996. o nadzoru opasnosti od nesreća velikih razmjera s opasnim tvarima kao i o Planu intervencija u zaštiti okoliša (NN, 82/99) i obvezama koje iz toga proizlaze, potrebno je, pri odlučivanju o lokaciji o opasnim djelatnostima, uzeti u obzir procjenu rizika po okoliš, uključujući posljedice prekograničnih učinaka te ocjenu rizika uključujući fizičke značajke područja.
U skladu s Planom intervencija u zaštiti okoliša pri izradi županijskog plana intervencija, potrebno je utvrditi količinu i svojstva opasnih tvari, prirediti scenarij tipičnog uzroka industrijske nesreće, predvidjeti težinu nastalih posljedica po ljude i okoliš te poduzeti mjere za smanjenje vjerojatnosti proširenja štetnog djelovanja.

3.8.7. PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

Prostornim planom Županije utvrđuju se sljedeće građevine i zahvati u prostoru, za koje je potrebno provesti postupak procjene utjecaja na okoliš:

I. Prometne građevine
Cestovne građevine s pripadajućim objektima i uređajima:
- autobusni terminali s 10 i više perona i garaže javnog prijevoza s 25 i više parkirališnih mjesta za autobuse
- javne garaže čiji kapacitet prelazi 300 parkirališnih mjesta za osobna vozila.

II. Vodne građevine
Građevine za korištenje voda:
- radovi na vodozahvatima za vodoopskrbu: Ombla, Prud, Modro oko, Klokun, Duboka ljuta, Konavoska ljuta, Palata-Mali Zaton, Nereze-Slano, koji mogu utjecati na kakvoću vode i kapacitet vrela.

III. Građevine za postupanje s otpadom
- građevine za obradu komunalnog i neopasnog tehnološkog otpada kapaciteta 1000 t/god i više
- građevine za biološku obradu otpada kapaciteta 1000 t/god i više.

IV. Građevne cjeline
- groblja za potrebe gradova Dubrovnik, Metković, Ploče, Korčula, Blato, Vela Luka Opuzen, Cavtat, Ston, Orebić i Lastovo.

V. Eksploatacija mineralnih sirovina
Površinska eksploatacija
- tehničkog građevinskog kamena, kapaciteta 10 000 m^3/god i više
- pijeska i šljunka, kapaciteta 10 000 m^3/god i više.

VI. Građevine u obalnom području
- morska ribogojilišta, mrjestilišta i uzgajališta školjkaša i drugih morskih organizama

U slučaju da se na relativno malom prostoru planira više istovrsnih zahvata (niz) čije su pojedinačne veličine tj. kapaciteti ispod, no ukupni kapacitet, iznad granica propisanih Popisom zahvata koji čini sastavni dio Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš (NN, 59/2000.), obvezna je provedba postupka procjene utjecaja na okoliš, sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša (NN, 82/94 i 128/99) i navedenog Pravilnika.

10.5 Tlo

266. U PPDNŽ se zabranjuje prenamjena vrijednog poljodjelskog zemljišta u nepoljodjelsko, a posebice u građevinske svrhe za:
- Konavosko polje,
- područje iznad Orebića do Bilog polja,
- područje Postup-Dingač,
- područje Trstenik-Drače-Žuljana,
- pjeskovito pržinasta tla oko Lumbarde, Čarsko polje, polje oko Smokvice,
- područje Sreser-Polje,
- područje Brijesta-Polje,
- Stonsko polje, okolina crkve Sv.Ane - Putnikovići, predjeli Ponikve-Mili,
- područje Brsečine-Trsteno,
- Župsko polje,
- polje iznad naselja Obod,
- zapadna strana otoka Lopuda,
- Šipansko polje.

267. Funkcije tla potrebno je dugoročno kvalitativno i kvantitativno osigurati i održavati mjerama koje su usmjerene poglavito na korištenje tla primjereno staništu, smanjenje uporabe površina, izbjegavanje erozije i nepovoljne promjene strukture tla kao i smanjenje unošenja tvari.

268. Funkcionalnost i mogućnosti korištenja tla za različite namjene kao i buduća raspoloživost tla postiže se preventivnom zaštitom.
Preventivna zaštita funkcija tla provodi se:
- određivanjem prioritetnih područja za određeno korištenje,
- osiguranjem vrijednih tla i lokacija posebnim mjerama, uključivo i njihovo korištenje.

269. U slučaju predvidivih opasnosti za važne funkcije tla, daje se prednost njihovoj zaštiti u odnosu na korisničke interese.

270. Smanjivanje trošenja površina tla potrebno je osigurati usmjeravanjem razvoja naselja, prioritetno na postojeće dijelove (stručno "zgušćivanje" naseljenosti uz poboljšanje stambenog okruženja, očuvanje sadržaja unutar općina i obnova zgrada i objekata, prenamjena površina korištenih za industriju, obrt i vojne svrhe) i ograničavanjem rasta naselja na novim površinama.

271. Potrebno je poticati ekstenziviranje ekološkog odnosno biološkog poljodjelstva, kao i sve aktivnosti radi zaštite tla i ekološki usmjerenog korištenja tla.

272. Nesanitarna odlagališta otpada potrebno je sanirati.

273. Osim utvrđivanja i dokumentiranja površina pod starim odlagalištima (katastar starih odlagališta), potrebno ih je ispitati usporedivim metodama i procijeniti moguće opasnosti.

274. Površine koje se više ne koriste (npr. rudne jalovine, odlagališta otpada, klizišta) potrebno je ponovo obrađivati (rekultivirati).

275. Zaštitu od erozije i štetnog zbijanja tla potrebno je provoditi odgovarajućim poljoprivrednim i šumarskim postupcima specifičnim za pojedine regije ("Pravila dobre poljoprivredne i šumarske prakse").

276. Površine oštećene erozijom i klizanjem potrebno je što je više moguće obnoviti.

277. Potrebno je u poljodjelskoj proizvodnji ograničiti upotrebu umjetnih gnojiva i kemijskih sredstava za zaštitu bilja.

278. U cilju utvrđivanja stanja onečišćenja tla i provođenja mjera zaštite potrebno je organizirati monitoring tla na poljodjelskim površinama, primjerice dolina Neretve, Konavosko polje, Blatsko polje i Pelješac za teške metale: Pb, Cd, As, Ni, Cr, Cu, Zn, Fe, pesticide i herbicide.

279. Zaštitu od prirodnih razaranja potrebno je ostvarivati održavanjem odnosno obnavljanjem zaštitnih šuma, a poglavito pošumljivanjem strmih padina.

280. Pošumljivanje treba provoditi na tome prilagođenom staništu i poticati procese prirodnog pomlađivanja šuma i autohtone šumske zajednice.

281. Održavanje i korištenje šuma treba prilagoditi uvjetima stanja tla.

282. U vodnom gospodarstvu, niskogradnji i šumarstvu potrebno je slično prirodnim mjerama ograničavati erozije.

283. Uporabom močvarnih tla koja se koriste u poljoprivredi za pašnjake i sprječavanjem razgradnje organske tvari u tlu osigurava se održivo gospodarenje.

284. Potrebno je izraditi planove (karte) rasprostiranja osjetljivih i ugroženih područja, koje će obuhvatiti i područja s geološkim, hidrogeološkim i seizmološkim rizicima.

10.6. Zrak

285. U svrhu zaštite i poboljšanja kakvoće zraka potrebno je uspostaviti katastar emisija onečišćujućih tvari u zrak i praćenje kakvoće zraka.

286. Županije, gradovi i općine će donijeti programe zaštite i poboljšanja kakvoće zraka s ciljem da gospodarski razvitak ne utječe na prekoračenje utvrđene kategorije kakvoće zraka određenog područja, odnosno da sanacijske mjere omoguće veću kategoriju kakvoće zraka.

287. Potrebno je uspostaviti područnu mrežu za praćenje kakvoće zraka, provoditi mjerenja emisije u zrak, te uspostaviti ovisno o potrebama, posebna mjerenja kakvoće zraka.

288. Ugradnja otprašivača obavezna je radi zaštite zraka od onečišćenja kamenom prašinom iz kamenoloma.

289. Smanjivanje onečišćenja zraka od industrijskih izvora treba provoditi ugradnjom filtera za pročišćavanje zraka od sagorjelih plinova i prašine, izborom goriva s malom količinom sumpora te usmjeravanjem na zamjenu postrojenja s čistom tehnologijom.

290. Smanjivanje onečišćenja zraka od prometa u naseljima treba provoditi gradnjom osnovnog prometnog sustava na području Županije (koridor Jadranske autoceste prolazi zaleđem obalnog pojasa, te bi se tranzitni promet koji uzrokuje najveći dio onečišćenja zraka, odvijao u slabije naseljenim područjima), unapređenjem gradske mreže prometnica radi ubrzanja protoka vozila, poboljšanjem regulacije prometa te gradnjom obilaznica većih naselja.

291. Sanitarno uređenje odlagališta otpada potrebno je uvjetovati sa skupljanjem bioplina radi energetskog iskorištavanja.

10.7. Zaštita od buke

292. Provođenje mjera za zaštitu zraka (unaprjeđenje gradske mreže prometnica, izgradnja obilaznica naselja, hortikulturne mjere) smanjiti će i utjecaj buke posebice od prometa.

293. Radi smanjenja utjecaja buke od zračnih luka Dubrovnik u Čilipima, Ploče u Pločama kao i sprječavanja buke od planiranih zračnih luka Korčula u Brni i Lastovo na Lastovu potrebno je:
- uvesti nove procedure slijetanja i polijetanja u smislu korekcije putanje leta,
- planirati manje osjetljive namjene prostora na buku oko zračne luke.

294. Za zračne luke iz točke 293. potrebno je izraditi karte buke na temelju novih procedura slijetanja, očekivanog prometa i novih tipova zrakoplova.

295. Objekte i postrojenja koji su izvor prekomjerne buke potrebno je planirati na dovoljno udaljenim lokacijama od naselja, stambenih i rekreacijskih zona.

10.8. Procjena utjecaja na okoliš

296. Zahvati za koje se u PPDNŽ određuje obveza postupka procjene utjecaja na okoliš su sljedeći:

I. Prometne građevine

Cestovne građevine s pripadajućim objektima i uređajima:
- autobusni terminali s 10 i više perona i garaže javnog prijevoza s 25 i više parkirališnih mjesta za autobuse,
- javne garaže čiji kapacitet prelazi 300 parkirališnih mjesta za osobna vozila.

II. Vodne građevine

Građevine za korištenje voda:
- radovi na vodozahvatima za vodoopskrbu: Ombla, Prud, Modro Oko, Klokun, Duboka Ljuta, Konavoska Ljuta, Palata - Mali Zaton, Nereze - Slano koji mogu utjecati na kakvoću vode i kapacitet vrela.

III. Građevine za postupanje s otpadom
- građevine za obradu komunalnog i neopasnog tehnološkog otpada kapaciteta 1000 t/god. i većeg,
- građevine za biološku obradu otpada kapaciteta 1000 t/god. i većeg.

IV. Građevne cjeline
- groblja za potrebe gradova Dubrovnik, Metković, Ploče, Korčula, Blato, Vela Luka, Opuzen, Cavtat, Ston, Orebić i Lastovo.

V. Eksploatacija mineralnih sirovina

Površinska eksploatacija
- tehničkog građevnog kamena, kapaciteta 10 000 m^3/god. i većeg,
- pijeska i šljunka, kapaciteta 10 000 m^3/god. i većeg.

VI. Građevine u obalnom području
- morska ribogojilišta, mrijestilišta i uzgajališta školjkaša i drugih morskih organizama.

Obvezna je provedba postupka procjene utjecaja na okoliš u slučajevima kada se na području iste namjene određene ovim Planom planira više istovrsnih zahvata (niz), čije su pojedinačne veličine odnosno kapaciteti ispod, ali ukupno iznad granica propisanih u Pravilniku o procjeni utjecaja na okoliš (NN, broj 59/00.).

11. MJERE PROVEDBE

11.1. Obveza izrade dokumenata prostornog uređenja

297. Prostor se može trajno uređivati samo na temelju odredbi PPDNŽ i drugih prostornih planova koji se donose na temelju tog prostornog plana, kao i na temelju onih odredbi postojećih prostornih planova koje nisu u suprotnosti s odredbama PPDNŽ.
Prostorni planovi užih područja moraju se izraditi u skladu i na temelju smjernica i kriterija utvrđenih u PPDNŽ.

298. Na temelju Zakona o prostornom uređenju i u smislu odredbi Zakona o zaštiti prirode, Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske te planskih usmjerenja i određenja u PPDNŽ utvrđuje se potreba izrade dokumenata prostornog uređenja i to:

a) Prostornog plana područja posebnih obilježja (PPPPO) za:
- Park prirode Elafitski otoci,
- Park prirode Donja Neretva,
- Park prirode Lastovo,
- strogi (posebni) rezervat Malostonski zaljev i Malo more,
- Lokrum,
- otočić Ošjak,
- Pupnatska luka.

b) Prostorni plan uređenja općine/grada (PPUO/G) za:
- gradove: Dubrovnik, Korčula, Metković, Opuzen i Ploče,
- općine: Blato, Dubrovačko primorje, Janjina, Konavle, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Zažablje i Župa dubrovačka.

c) Generalni urbanistički plan (GUP) za:
- naselja s više od 15.000 stanovnika: Dubrovnik i Metković.

d) Urbanistički plan uređenja (UPU) za:
- sjedište gradova: Korčula, Opuzen, Ploče, sjedišta općina: Blato, Slano, Janjina, Cavtat, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Babino Polje, Orebić, Otrić-Seoci, Vlaka, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Mlinište, obalni pojas Župe Dubrovačke - Kupari, Srebreno, Mlini, Soline, Plat,
- povijesne urbanističke cjeline: Dubrovnik, Ćilipi, Grude, Mali Ston u obuhvatu određenom u konzervatorskoj podlozi prema posebnom propisu,
- građevinska područja za povremeno stanovanje:

otočko područje
Grad Korčula - lokalitet Zavalatica,
Općina Blato - potezi Črnja Luka-Prigradica-Žukova, te Garma-Karbuni-Prižba,
Općina Janjina - Osobjava, potez Drače-Bratkovica,
Općina Lastovo - naselja Pasadur, Skrivena Luka,
Općina Lumbarda - Soline-Pelegrin-Krmača,
Općina Mljet - područje lokaliteta Saplunara, Sutmiholjska,
Općina Orebić - Crkvice,
Općina Smokvica - lokalitet Vinašac,
Općina Ston - lokalitet Mali Kabo - Žuronja,
Općina Trpanj - Duba trpanjska,
Općina Vela Luka - potezi Tankaraca-Prapratna, Stračinćica-Mikulina Luka, Poplat, Gabrica.

priobalno područje
Općina Slivno - Komarna, Kremena, Duba,
Općina Dubrovačko primorje - Slađenovići, Banići, Ratac.

e) U prostornom planu uređenja općine/grada odredit će se obveza donošenja detaljnih planova uređenja akvatorija za područja pogodna za razvoj marikulture u blizini građevinskih područja bez obzira na njihovu namjenu.

299. Prioritet u provođenju PPDNŽ je izrada svih prostornih planova određenih Zakonom i u PPDNŽ za Dubrovnik, Ploče, Korčula, Vela Luka, Blato, Cavtat, Ston, Orebić, Trpanj, Slano, Lumbarda, Srebreno, Orašac, Zaton i ostala manja naselja u obalnom području.

300. Na području Grada Dubrovnika i dijelu Županije koji se, sukladno kartografskom prikazu br. 3. "Uvjeti korištenja i zaštite prostora", nalaze u X.^{0} seizmičnosti odnosno u rasponu od VII.^{0} do IX.^{0} seizmičnosti, potrebno je u prostornim planovima užih područja u suradnji s nadležnim državnim tijelom primjenjivati propise o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda.

301. Prostorni planovi uređenja gradova/općina i prostorni planovi doneseni na temelju tih planova moraju sadržavati mjere sanacije za područja bespravne gradnje prema smjernicama određenim u PPDNŽ.

302. Zaštita i sklanjanje ljudi i materijalnih dobara osigurava se gradnjom skloništa osnovne zaštite otpornosti 100-300 kPa i dopunske zaštite otpornosti 50kPa.
Skloništa osnovne zaštite moraju biti dvonamjenska, a u mirnodopske svrhe koriste se uz suglasnost Ministarstva unutarnjih poslova tako da se u roku od 24 sata mogu osposobiti za potrebe sklanjanja u slučaju ratne ili druge opasnosti.
Skloništa se moraju projektirati sukladno propisanim tehničkim normativima tako da se osigura potreban opseg zaštite, a smještavaju se u najnižu etažu građevine s osiguranim rezervnim izlazima iz skloništa.
Broj sklonišnih mjesta u skloništima određuje se sklonišni prostor za:
- obiteljska skloništa, najmanje za 3 osobe,
- kućna skloništa i skloništa za stambeni blok, najmanje za 1 stanovnika na 50 m^2 razvijene građevinske (bruto) površine zgrade,
- skloništa pravnih osoba, za dvije trećine ukupnog broja djelatnika, a pri radu u više smjena za dvije trećine broja djelatnika u najvećoj smjeni u vrijeme rada,
- javna skloništa pravnih osoba, za procijenjeni broj stanovnika koji se mogu zateći na javnom mjestu i broj stanovnika za koje nije osigurano kućno sklonište za stambeni blok u polumjeru gravitacije tog skloništa (250 m).

11.2. Područja primjene posebnih razvojnih i drugih mjera

303. Daljnji razvitak gospodarstva Županije u cjelini, a posebno središta rada, potrebno je poticati odgovarajućim mjerama gospodarske politike.
Jedinice lokalne samouprave u okviru svoje nadležnosti provode mjere iz područja komunalne djelatnosti, te uređenja i zaštite okoliša, kojima se uz pravilnu primjenu može postići prihvatljiviji razmještaj gospodarskih aktivnosti na pojedinim područjima.
Županijska tijela će provoditi mjere za organizaciju i način gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, a osobito u dolini Neretve.

304. U ostvarivanju policentričnog gospodarskog razvitka Županije potrebno je primjenjivati poticajne mjere, posebice za:
- gospodarski razvitak rubnog ruralnog područja te demografski i gospodarski ugroženih područja prema Zakonu o posebnim poticajima (diferencirana visina komunalne naknade po pojedinim područjima; osiguranje statusa izvoznika turističko-ugostiteljskoj djelatnosti),
- održivi otočni razvitak prema odredbama Zakona o otocima (dodjela nekretnina, stimulativni uvjeti kreditiranja; poreznim i carinskim povlasticama te povlasticama za zaposlene u državnim tijelima i javnim službama, pri dobivanju kredita, oprostu poreza na dobit, u potrošnji vode, u prijevozu robe i putnika,
- razvitak poljoprivrede (brže identificiranje vlasničkog statusa zemljišnog potencijala; stimuliranja privatizacije i dodjele koncesija u zemljišnoj politici radi potpunijeg korištenja zemljišnog potencijala; povoljniji kreditni uvjeti uz jednostavniji postupak

dobivanja; osiguranje plasmana poljoprivrednih proizvoda; primjena modela zadrugarstva i izgradnja mreže za plasman poljoprivrednih proizvoda),
- razvitak malog i srednjeg poduzetništva osobito u obrtništvu i poljoprivredi.

305. Program potpunog i održivog korištenja resursa prema obvezi iz Nacionalnog programa razvitka otoka izraditi će se za otoke:
- Korčula, Badija, Proizd, Vrnik, Ošjak i okolne otoke**,**
- Lastovo, Sušac, Lastovnjake i okolne otoke,
- Mljet,
- Šipan, Lopud, Koločep, Lokrum i okolne otoke,
- poluotok Pelješac.

U Programu iz stavka 1. ove točke posebna pozornost će se posvetiti nositeljima gospodarskog razvitka Županije, odnosno smjernicama za poticanje razvitka poljoprivrede i turizma kao i razvitku poduzetništva u trgovini, prometu i dr.

306. Razvitak i uređenje naseljenih otoka, uz maksimalno očuvanje prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti, posebno se temelji na ostvarenju uvjeta za:
- zadržavanje stanovništva i kvalitetniji život (sigurnost, promet, usluge, obrazovanje, zdravstvo),
- povezivanje otoka infrastrukturom u šire sustave i primjenu specifičnih rješenja komunalne infrastrukture radi štednje i zaštite resursa,
- razvitak pomorskih djelatnosti, otočne poljoprivrede snažnog ekološkog usmjerenja i tradicionalnih djelatnosti stanovništva uz strogo očuvanje otočkih polja i šuma od izgradnje,
- razvitak turizma na strogo kontrolirani način radi osjetljivosti i ograničenog kapaciteta otoka.

307. **Pogranično područje** Županije je od strateškog značenja za Republiku Hrvatsku, a obuhvaća gradove Dubrovnik i Metković te općine: Dubrovačko primorje, Konavle, Kula Norinska, Lastovo, Mljet, Pojezerje, Slivno, Ston, Zažablje i Župa dubrovačka.
Glavna razvojna usmjerenja, uz uvjet uređenja graničnih prijelaza, odnose se na razvoj pograničnog gospodarstva (malogranični promet, zajednički gospodarski programi za zapošljavanje, kulturne i gospodarske manifestacije i dr.).

308. **Ratom zahvaćena područja i područja od posebne državne skrbi** na području Županije su općine Konavle, Župa dubrovačka, Dubrovačko primorje, Ston i Grad Dubrovnik.
Za obnovu općina iz stavka 1. ove točke do izrade propisanih prostornih planova uređenja, primjenjivati će se sljedeća prostorno-planska dokumentacija:
- Prostorni program obnove i razvoja Općine Konavle / Izmjene i dopune PPO Dubrovnik za područje Općine Konavle (kada bude donesen),
- Prostorni program obnove i razvoja Općine Dubrovačko primorje / Izmjene i dopune PPO Dubrovnik za područje Općine Dubrovačko primorje,
- Prostorni program obnove i razvoja Općine Župa dubrovačka / Izmjene i dopune PPO Dubrovnik za područje Općine Župa dubrovačka (kada bude donesen).

309. Obnovi ratom i potresom oštećenih povijesnih urbanih cjelina pristupiti će se uz reviziju postojećih konzervatorskih podloga (studija) radi utvrđivanja sustava mjera zaštite za svaku pojedinu urbanu cjelinu i njezino neposredno okružje te utvrđivanjem smjernica i uvjeta za uređenje i korištenje prostora u određenim prostornim planovima
Obnovi ratom i potresom oštećenih i razorenih povijesnih ruralnih naselja pristupiti će se definiranjem tipologije njihova prostornog identiteta, te utvrđivanjem smjernica i uvjeta za uređenje i korištenje prostora u određenim prostornim planovima.

310. **Rubna i manje razvijena područja** obuhvaćaju općine i gradove na otocima Lastovo, Mljet, poluotoku Pelješcu, te u zagorskom dijelu Županije općine Pojezerje, Zažablje i

Kula Norinska. Na ovim područjima predviđa se, s ciljem postupnog smanjivanja razlika u razvoju u odnosu na druga područja, primijeniti mjere za:
- revitalizaciju naselja, gospodarstva i poljodjelstva na realnim osnovama,
- stimuliranje stanovništva za ostanak u područjima gdje je moguće stvoriti realne perspektive za razvoj i za one djelatnosti kojima će se osigurati primjereni uvjeti za život (sufinanciranje, kreditiranje, porezne olakšice i sl.).

11.3. Područja i lokaliteti za istraživanje i praćenje pojava i procesa u prostoru

311. Za nedovoljno istražena područja te područja za koja se očekuje da su ekološki vrijedna i potencijalno ugrožena planiranim aktivnostima, potrebno je organizirati programe istraživanja:
- biološke raznolikosti i bogatstva podmorja, te osnovnih kemijskih parametara, posebno specifičnosti pojedinih područja:
  - uvala Donji Molunat i akvatorij poluotoka Molunat; Konavoske stijene (kartiranje biljnih i životinjskih vrsta te geološka istraživanja),
  - otoci Mrkan, Bobara i Supetar, špilja Šipun (faunistička istraživanja),
  - Elafiti (vegetacijsko-faunističke značajke, s posebnim osvrtom na intersticijske organizme u pijescima, špilje na otočju te špilje u području između Zatona i Trstenoga; kartiranje bentoskih zajednica).
- detaljna ekološka istraživanja:
  - zaljeva Budime, kanala Velikog Stona, uvale Zaton i uvale Slano,
  - kopnenog dijela i akvatorija istočnog dijela otoka Mljeta, osobito uvala Saplunara i Blace te istraživanja svih špilja, blatina i slatina na otoku Mljetu, bentoskim zajednicama hridinastog dna na južnim klifovima otoka Mljeta,
  - južnih klifova otoka Korčule te svih špilja na kopnu sa endemičnom faunom i intersticijske organizme u pijescima korčulanskih pješčanih uvala.
- detaljna vegetacijsko-faunistička istraživanja:
  - otoka Lastova, kao i svih pripadajućih otoka, te šireg područja Lastovsko-palagruškog akvatorija radi detaljnije procjene količine male plave ribe,
  - šireg akvatorija Neretvanskog i Korčulanskog kanala s posebnim osvrtom na mrijest male plave ribe i migraciju mlađi prema zaštićenom unutrašnjem dijelu Malostonskog zaljeva.

312. Interdisciplinarna istraživanja (biološka, ekološka, pedološka, hidrološko-hidraulička, geomehanička i hidrogeološka) kojima će se preispitivati mogućnosti proširenja melioracijskih zahvata i navodnjavanja, te ovisno o rezultatima istraživanja, utvrditi obuhvat i način korištenja zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju potrebno je provoditi u cilju zaštite voda, tla i zemljišta, te očuvanja biološke raznolikosti (održivi razvoj u poljoprivredi).

313. Izvješća o stanju u prostoru obuhvatiti će stanje i praćenje pojava, a programi mjera za unapređenje stanja u prostoru predlagati će izradu potrebnih stručnih i znanstvenih podloga te programa, studija, projekata i drugih elaboracija.

DOKUMENTACIJA

POPIS STUDIJA U SASTAVU PROSTORNOG PLANA ŽUPANIJE

1. DEMOGRAFSKA OBNOVA - DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE, Mr. Tonko Radica prof. geograf, Mr. Rafaela Kovačević-Pašalić dipl. ing. geograf, Nada Radica prof.geograf, Zagreb, 1998.

2. GOSPODARSKO KORIŠTENJE I ZAŠTITA MORA U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI, Institut za oceanografiju i ribarstvo, Dubrovnik, 1999.

3. ZBRINJAVANJE KOMUNALNOG OTPADA U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI, IPZ UNIPROJEKT MCF, Zagreb, 1998.

4. OBNOVA I RAZVOJ POLJOPRIVREDE I SELA U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI, Stanica za južne kulture, Dubrovnik, Mr. Pavle Bakarić dipl. ing. agr, Dubrovnik, 1998.

5. KONZERVATORSKA DOKUMENTACIJA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE ZA OBUHVAT BIVŠIH OPĆINA KORČULA, LASTOVO, METKOVIĆ I PLOČE, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Splitu, Split, 2000.

6. KONZERVATORSKA DOKUMENTACIJA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE ZA OBUHVAT BIVŠE OPĆINE DUBROVNIK, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Dubrovniku, Dubrovnik, 2000.

7. **"**MAKROENERGETSKA ANALIZA GOSPODARSTVA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE I PRIJEDLOZI RAZVOJNIH POTICAJA", Nenad Starc dipl. oec, Suzana Kosović dipl. oec., Dubrovnik, 2000.

8. IZVJEŠĆE - OBILAZAK TERENA U CILJU UTVRĐIVANJA MAKROLOKACIJA ŽUPANIJSKOG CENTRA ZA GOSPODARENJE OTPADOM**,** IPZ - UNIPROJEKT MCF, Zagreb, 2000.

9. SMJERNICE ENERGETSKOG RAZVITKA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE, Energetski institut "Hrvoje Požar" d.o.o., Zagreb, 2000.

10. PROMETNO-TEHNIČKA OCJENA UČINKA RAZVITKA CESTOVNE MREŽE JUŽNOG DIJELA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE**,** Duško Čičovački dipl.ing.prom, Dubrovnik, 2000.

11. BRZA CESTA PLOČE-DUBROVNIK-DEBELI BRIJEG, Institut Građevinarstva Hrvatske, Zavod za prometnice, Zagreb, 2000.

12. "MALI I SREDNJI GRADOVI KAO NOSITELJI RAZVOJA U PROSTORU", Urbing d.o.o., Zagreb, 1999.

PROSTORNO-PLANSKA DOKUMENTACIJA

- PROSTORNI PLAN SR HRVATSKE, Republički komitet za građevinarstvo, stambene i komunalne poslove i zaštitu čovjekove okoline, Urbanistički institut SH Hrvatske i brojne suradničke institucije i autori - Zagreb, 1989.
- REGIONALNI PROSTORNI PLAN JUŽNOG JADRANA - OSNOVNA STUDIJA - PRIRODNO GEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE, Urbanistički institut Hrvatske, Dubrovnik, 1968.
- IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU I PROGRAM MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U PROSTORU DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE, Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik, 1997.,1999.
- PROSTORNI PLAN OPĆINE DUBROVNIK, Zavod za prostorno planiranje i urbanizam Zajednice općina Osijek, 1986.
- PROSTORNI PLAN OPĆINE METKOVIĆ, Urbanistički zavod Dalmacije Split, 1989.
- PROSTORNI PLAN OPĆINE PLOČE, Urbanistički zavod Dalmacije Split, 1987.
- PROSTORNI PLAN OPĆINE KORČULA, Urbanistički zavod Dalmacije Split, 1988.
- PROSTORNI PLAN OPĆINE LASTOVO, Urbanistički zavod Dalmacije Split, 1979.
- OSNOVA KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA RATOM ZAHVAĆENE OPĆINE DUBROVNIK, Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline, Dubrovnik, 1993.
- OSNOVA KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA ZA OPĆINU METKOVIĆ, URBOS Split, 1993.
- OSNOVA KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA BIVŠE OPĆINE PLOČE, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 1995.
- OSNOVA KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA ZA OPĆINU LASTOVO, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 1995.
- OSNOVA KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA ZA GRAD/OPĆINE: KORČULA, BLATO, SMOKVICA I VELA LUKA, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 1995.
- PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA OPUZENA, Urbanistički institut Hrvatske - Zagreb, Zagreb, 1997.
- PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE LASTOVO, Urbanistički institut Hrvatske - Zagreb, Zagreb, 1998.

- PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE SLIVNO, RADNI MATERIJAL, Urbanistički institut Hrvatske - Zagreb, Zagreb, 1998.
- PROSTORNI PROGRAM OBNOVE I RAZVITKA OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE, Urbing, d.o.o. za poslove prostornog uređenja i zaštite okoliša, Zagreb, 1997.
- PROSTORNI PROGRAM OBNOVE I RAZVITKA OPĆINE KONAVLE, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovačko - neretvanske županije, Dubrovnik, 1996.
- PROSTORNI PROGRAM OBNOVE I RAZVITKA OPĆINE ŽUPE DUBROVAČKE, Urbing, d.o.o. za poslove prostornog uređenja i zaštite okoliša, Zagreb, 1998.
- GENERALNI PLAN DUBROVNIKA, UISRH (Zagreb) - SWECO (Stocholm),1969.

PROJEKTNA DOKUMENTACIJA

- IDEJNI PROJEKT JADRANSKE MAGISTRALE DUBROVNIK - ĆILIPI. knjiga 1-7, IPZ, Zagreb, 1983.
- PROJEKT OBNOVE I PROŠIRENJA POSTROJENJA ZA NAPAJANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM PODRUČJA DUBROVNIK, Hrvatska elektroprivreda, Zagreb, 1992.
- VODOOPSKRBNI SUSTAV “KONAVLE ISTOK” - glavni projekt, Građevinski institut, Zagreb, 1989.
- VODOVOD VITALJINA - glavni projekt, Građevni institut, Zagreb, 1994.
- VODOVODNA MREŽA NASELJA MIHANIĆI - idejno rješenje, Građevni institut, Zagreb, 1994.
- VODOVOD DUBRAVKA - izvedbeni projekt, Građevni institut, Zagreb, 1985.
- MELIORACIJSKO UREĐENJE KONAVOSKOG POLJA - idejno rješenje, VRO za vodno područje Dalmatinskih slivova Split - “Projekt”, Split, 1987.
- FEKALNA KANALIZACIJA CAVTAT - idejno rješenje, Inženjerski projektni zavod , Zagreb, 1990.
- VODOVOD DUBROVAČKO PRIMORJE, GRO Dubrovnik, 1983.
- VERIFIKACIJA IDEJNOG RJEŠENJA VODOOPSKRBE DUBROVAČKOG PRIMORJA, “Hidroprojekt”, Zagreb, 1986.
- KANALIZACIJA - SLANO I faza, “Opatija-Projekt”, 1981., REGIONALNA KANALIZACIJA NEUM - MLJETSKI KANAL, Institut građevinarstva Hrvatske, Zagreb, 1986.
- IDEJNO RJEŠENJE VODOOPSKRBE ŠIREG PODRUČJA STONA, Projektni biro “Dubrovnik”, Dubrovnik, 1985.

BIBLIOGRAFIJA

- SADRŽAJNE I METODIČKE OSNOVE IZRADE STRATEGIJE I PROGRAMA PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE, Ratko Cimerman, Mr. Slavko Dakić, Franjo Gašparović, Prof.dr. Ante Marinović-Uzelac, Darko Martinec, Antun Paunović, Mr. Tonko Radica, Prof.dr. Ivan Rogić, Matija Salaj, Prof.dr. Ivo Šimunović, Zagreb 1995.
- KONCEPT STRATEGIJE PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE, Zavod za prostorno planiranje Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja Republike Hrvatske, Zagreb, travanj 1995.
- STRATEGIJA PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE, Ministarstvo prostornog uređenja - Zavod za prostorno planiranje i brojne suradničke institucije i autori, Zagreb, 1997.
- PROGRAM PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE, Ministarstvo prostornog uređenja - Zavod za prostorno planiranje i brojne suradničke institucije i autori, Zagreb, 1999.
- KOMPLEKSNO SAGLEDAVANJE PROCESA URBANIZACIJE U HRVATSKOJ - URBANA I RAZVOJNA PREOBRAZBA PROSTORA I NASELJA, Urbanistički institut Hrvatske - Zagreb, Miroslav Villi, Ratko Cimerman, Darko Martinec, Prof.dr. Ivan Rogić, Mr. Stjepan Šterc, Zagreb, 1996.
- UREĐENJE, OBNOVA I RAZVOJ RURALNOG PROSTORA, STRATEGIJA PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE, Mr. Eduard Kušen, Prof.dr. Tito Žimbrek, Maja Štambuk, Zavod za prostorno planiranje Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja Republike Hrvatske, Zagreb, 1996.
- DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA I PROCESI U HRVATSKOJ, STRATEGIJA PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE, I.-Lajić, I.-Nejašmić, I.-Radica, T., Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja Republike Hrvatske, Zagreb, prosinac, 1994.
- NACIONALNI PROGRAM RAZVITKA OTOKA, Ministarstvo razvitka i obnove Republike Hrvatske, Zagreb, veljača 1997.
- NEKE OSOBITOSTI HRVATSKOG ŠKOLSKOG SUSTAVA S PRIJEDLOZIMA PROMJENA, Izvješće o radu Ministarstva prosvjete i športa s prijedlozima promjena, Zagreb, 1996.
- RAZVOJNA POLITIKA ZA GRANIČNA PODRUČJA REPUBLIKE HRVATSKE, STRATEGIJA PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE, V.R.L.N.d.o.o. Zagreb, Konsulting za ekonomske, financijske i trgovačke poslove, Zagreb, travanj 1995.

- URBANIZACIJA HRVATSKE 1981.-1991., Vresk, M., Geografski glasnik, broj 54, Zagreb 1992.
- PROMETNE OSOVINE I OSOVINE URBANIZACIJE SREDIŠNJE HRVATSKE, Vresk, M., Geografski glasnik, broj 55, Zagreb 1993.
- NASELJA REPUBLIKE HRVATSKE, STUDIJA, STRATEGIJA I PROGRAM PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE, Vresk, M., Jadranka Čelant-Hromatko, Zavod za prostorno planiranje Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja Republike Hrvatske, Zagreb, travanj 1995.
- NASELJA - NASELJENOST PROSTORA, PROCESI URBANIZACIJE I SUSTAV RAZVOJNIH SREDIŠTA, Ratko Cimerman, Željko Veseli, Miroslav Villi, Zagreb 1996.
- NASELJA, GRADOVI, PROSTORI, Ante Marinović-Uzelac, Tehnička knjiga, Zagreb 1986.
- CENTRALNA NASELJA I GRADOVI SR HRVATSKE, Geografski institut prirodno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu - Školska knjiga, Zagreb, 1976.
- POTENCIJALNO ZNAČENJE GRADOVA U URBANOM SUSTAVU HRVATSKE, Mr. Aleksandar Toskić - Geografski odsjek PMF (I. hrvatski geografski kongres - 1995.), Zagreb, 1995.
- ŽUPANIJA U BROJKAMA, 1997 I 1998., Županijski ured za statistiku
- INFORMACIJA O OSNOVNIM FINANCIJSKIM REZULTATIMA POSLOVANJA PODUZETNIKA IZ GOSPODARSTVA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE U 1996., Zavod za platni promet, Podružnica Dubrovnik, Dubrovnik, 1997.
- DIE ZENTRALEN ORTE IN SUDDEUTSCHLAND, Christaller, Walter, Jena, 1933.
- GEOGRAFIJA SR HRVATSKE, JUŽNO HRVATSKO PRIMORJE, KNJIGA 6., Školska knjiga, Zagreb, 1974.
- POVRŠINE ŽUPANIJA, GRADOVA I OPĆINA U REPUBLICI HRVATSKOJ, Državna geodetska uprava Republike Hrvatske - Zavod za fotogrametriju d.d., Zagreb, Zagreb, travanj 1997.
- LOKALNA SAMOUPRAVA I UPRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ, Hrženjak Juraj, Informator, Zagreb, 1993.
- NASELJA I STANOVNIŠTVO SR HRVATSKE 1857-1971., Korenčić Mirko, Djela JAZU, knjiga 54., Zagreb, 1979.
- CENTRALNE FUNKCIJE I PROMETNE VEZE NASELJA SREDIŠNJE HRVATSKE, Malić, Adolf, (doktorska teza), Zagreb, 1981.
- POJAM GRADSKE AGLOMERACIJE DUBROVNIKA, Radica, T., Geografski glasnik, Godina Broj 25., Zagreb, 1964., str. 123-129.
- DUBROVAČKO PRIOBALJE, GEOGRAFIJA SR HRVATSKE, Radica, T., knjiga 6.: Južno Hrvatsko primorje, Institut za geografiju Sveučilišta u Zagrebu-Školska knjiga, Zagreb, 1974., str. 201-215.
- PROSTORNA I FUNKCIONALNA DIFERENCIJACIJA GRADSKE AGLOMERACIJE DUBROVNIKA, Radica, T., magistarski rad, PMF Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1977
- STANOVNIŠTVO I NASELJA, OSNOVNA STUDIJA 8., PROSTORNI PLAN SR HRVATSKE - 2000. Radica, Tonko, Republički sekretarijat za urbanizam, građevinarstvo, stambene i komunalne poslove - Urbanistički institut SR Hrvatske-Zagreb, Zagreb, 1974.
- PRILOG DEMOGRAFSKOJ VALORIZACIJI NASELJA U PROSTORNOM PLANIRANJU I UREĐENJU NA PRIMJERU ISTRE, T. Radica, Referat održan na znanstvenom skupu posvećenom 30. obljetnici Geografskog društva Hrvatske u Zagrebu 1977.,Spomen zbornik o 30. obljetnici Geografskog društva Hrvatske, Zagreb, 1978., str. 161 - 172.
- STANOVNIŠTVO I NASELJA, TEMELJNA SEKTORSKA STUDIJA, PROSTORNI PLAN SR HRVATSKE, Tonko Radica, Milan Vresk, Urbanistički institut SR Hrvatske, Zagreb, 1983.
- SOCIODEMOGRAFSKI POKAZATELJI NASELJA, ZNANSTVENE OSNOVE DUGOROČNOG RAZVOJA SR HRVATSKE DO 2000, T. Radica, Republička zajednica za znanstveni rad SR Hrvatske - Republički zavod za društveno planiranje SR Hrvatske, Prostor i čovjekova okolina u dugoročnom razvoju, Poglavlje 5. Istraživanje sustava pokazatelja za potrebe prostornog planiranja na razini Republike Hrvatske, Urbanistički institut SR Hrvatske, knjiga 27., Zagreb, 1984., str. 462-464.
- NACIONALNI PROGRAM DEMOGRAFSKOG RAZVITKA REPUBLIKE HRVATSKE, Ministarstvo razvitka i obnove Republike Hrvatske, (prihvaćeno na Saboru Republike Hrvatske 18. siječnja 1996.), Zagreb,.srpanj 1997.
- NACIONALNI PROGRAM POVRATKA PROGNANIKA I IZBJEGLICA, Zagreb, ožujak 1994.
- PROGNANICI KAO POSLJEDICA SRPSKE AGRESIJE NA HRVATSKU, Šiljković, Ž., Geografski horizont, Godina XL, Broj 1, Zagreb, 1994., str. 9-20.
- DEMOGRAFSKA SLIKA I OBNOVA U RATOM ZAHVAĆENOM PODRUČJU HRVATSKE S NAGLASKOM NA DUBROVAČKO PRIOBALJE, Radica, T., Stručni skup "Obnova naselja u Hrvatskoj", Dubrovnik, 12.-16. rujna 1994.
- PROGRAM OBNOVE I RAZVOJA DUBROVNIKA, V.R.L.N.,d.o.o., Zagreb,lipanj 1996.
- "DEMOGRAFSKA OBNOVA" - DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE, Radica, T., Kovačević-Pašalić, R., Radica N., Tematska cjelina 3.2.1. Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, Dubrovnik, rujan 1998.
- DEMOGRAFSKE ZNAČAJKE DUBROVAČKOG PODRUČJA, Radica,T., Program obnove i razvoja Dubrovnika, V.R.L.N.,d.o.o., Zagreb, lipanj 1995.

- DEMOGRAFSKA VALORIZACIJA NASELJA, POSEBNI METODSKI POSTUPAK S PRIMJENOM NA NASELJA ŽUPANIJE PRIMORSKO-GORANSKE, Radica,T.,Prostorni plan županije Primorsko-Goranske, Zagreb, siječanj 1996.
- DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA I PROCESI, Radica, T., Kovačević-Pašalić, R., Konavle - Znanstveni skup "Konavle u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti", HAZU, Cavtat 25.-27. studenog 1996. (Zbornik, knjiga 1. i 2. u tisku)
- MREŽA I SUSTAV NASELJA S RASPOREDOM FUNKCIJA, STUDIJA, PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA DUBROVNIKA, Radica, T., Vranek, J., Radica, N., Urbos, d.o.o., Split, Zagreb, lipanj 1998.
- RAZVOJ KULTURNIH FUNKCIJA U HRVATSKIM NASELJIMA, GEOGRAFIJA U FUNKCIJI RAZVOJA HRVATSKE, Šakonja, Laura, Hrvatski geografski kongres, Zbornik radova, Zagreb, 1995.
- ANALIZA SADRŽAJA JAVNIH FUNKCIJA, KNJIGA 1-4., SEPARAT ZA PROSTORNI PLAN ŽUPANIJE PRIMORSKO-GORANSKE, Urbing, d.o.o., Zagreb, 1997. (izmjene i dopune 1998.)
- IMENIK USTANOVA, ŽUPA I SAMOSTANA SPLITSKE METROPOLIJE, Split, siječanj 1997.
- NARODNE NOVINE, SLUŽBENI LIST REPUBLIKE HRVATSKE, Zakoni, uredbe, propisi, odluke, pravilnici i drugi zakonski dokumenti koji se odnose na društvene djelatnosti i sadržaje javnog interesa, Zagreb, 1990. - 1998.
- ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE REPUBLIKE HRVATSKE, Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske, Zagreb, 1996.
- POPIS ORGANIZACIJSKIH JEDINICA - FUNKCIJA PO NASELJIMA U JEDINICAMA LOKALNE SAMOUPRAVE U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 1997-1998.
- POPIS RAČUNA ORGANIZACIJSKIH JEDINICA (TRGOVAČKIH DRUŠTAVA I DRUGIH JAVNIH INSTITUCIJA) PREMA DJELATNOSTIMA I ADRESAMA U JEDINICAMA LOKALNE SAMOUPRAVE DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE, Zavod za platni promet, podružnice Dubrovnik i Split, 1998.
- PROJEKT STAMBENE REFORME U SR HRVATSKOJ, Urbanistički institut Hrvatske, Zagreb, ožujak 1990.
- POPIS STANOVNIŠTVA, DOMAĆINSTAVA, STANOVA I POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA 31.3.1991., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 1992.
- POPIS STANOVNIŠTVA I DOMAĆINSTAVA 1953. I 1961., Republički zavod za statistiku, Zagreb, 1954. i 1962.
- POPIS STANOVNIŠTVA, DOMAĆINSTAVA, STANOVA I POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA 31. OŽUJKA 1971. I 31. OŽUJAK 1981., Republički zavod za statistiku , Zagreb 1972. i 1982.
- PRIOPĆENJA DRŽAVNOG ZAVODA ZA STATISTIKU REPUBLIKE HRVATSKE, Broj: 21.2., Zagreb, 9.11.1994., 1995., 1996.
- REGISTAR VAŽEĆIH PRAVNIH PROPISA U REPUBLICI HRVATSKOJ SA STANJEM NA DAN 1. SIJEČNJA 1997. GODINE, Informator, Zagreb, siječanj 1998.
- STATISTIČKI LJETOPISI DRŽAVNOG ZAVODA ZA STATISTIKU REPUBLIKE HRVATSKE, Zagreb 1992. - 1997.
- STATISTIČKI LJETOPIS HRVATSKIH ŽUPANIJA 1993., Državni zavod za statistiku, Zagreb, ožujak 1994.
- HRVATSKI ZDRAVSTVENO-STATISTIČKI LJETOPIS ZA 1996. GODINU, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb 1997.
- IZVJEŠĆE O STANJU I RADU U ZDRAVSTVU REPUBLIKE HRVATSKE U 1996. GODINI, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, 1997.
- ODLUKA O USVAJANJU POTREBNOG BROJA LIJEČNIČKIH TIMOVA U PRIMARNOJ ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI, Republički zavod za zdravstveno osiguranje, NN 17/93.
- UREDBA BR.2. O PRIMJENI UREDBE O PROSTORNOM UREĐENJU U RATOM ZAHVAĆENIM PODRUČJIMA REPUBLIKE HRVATSKE, NN, 44/1992. i 77/1992.
- ZAKON O PROSTORNOM UREĐENJU, NN 30/15.4.1994. i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju, NN, 68/12. svibnja 1998.
- ZAKON O PODRUČJIMA ŽUPANIJA, GRADOVA I OPĆINA U REPUBLICI HRVATSKOJ, NN, 10./30. siječnja 1997. i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, NN 68/12. svibnja 1998.
- MOGUĆNOSTI RAZVITKA POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE KOTARA DUBROVNIK, N.O. Kotara Dubrovnik (1957), Dubrovnik, 1957.
- MOGUĆNOST VALORIZACIJE KOTARA KROZ MEĐUZAVISNOST RAZVOJA POLJOPRIVREDE I TURIZMA. Kobašić, A., P. Bakarić, Šarić A. i suradnici (1975): Stanica za južne kulture Dubrovnik i Zavod za ekonomiku i planiranje Dubrovnik, Dubrovnik, 1975.
- POLJOPRIVREDA OPĆINE KORČULA - STANJE I PERSPEKTIVE, I-II, strana 68, Bakarić, P.,(1969): Osnovna privredna komora Split, Ispostava Dubrovnik, Dubrovnik, 1969.
- KONCEPCIJA KORIŠTENJA TLA U KONAVOSKOM POLJU, Bakarić, P., Caput I.: Stanica za južne kulture Dubrovnik, Dubrovnik
- STANJE I MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA POVRŠINA U ŽUPI DUBROVAČKOJ ZA POLJOPRIVREDNU PROIZVODNJU, Elaborat Bakarić, P., Caput I. (1984):, Stanica za južne kulture Dubrovnik, 1984.
- PROSTORNO-RAZVOJNA STUDIJA CESTOVNE MREŽE HRVATSKE, Zagreb: Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, hrvatske ceste i Urbanistički institut Hrvatske, Zagreb, lipanj 1994.

- REVIZIJA OSNOVNE STUDIJE PROMETNOG SUSTAVA ZA PODRUČJE GRADA DUBROVNIKA SA PRIJEDLOGOM RJEŠENJA GRADA DUBROVNIKA, Svezak 1-2, Zagreb: Institut građevinarstva Hrvatske, Zagreb, lipanj 1997.
- OSNOVNA STUDIJA OPRAVDANOSTI JADRANSKE AUTOCESTE RIJEKA (VITOŠEVO)-DUBROVNIK (GRANICA SR CRNE GORE), Knjiga I, Zagreb: Građevinski institut, FGZ Sveučilišta u Zagrebu
- PROSTORNO-RAZVOJNA STUDIJA CESTOVNE MREŽE HRVATSKE, Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, Hrvatske ceste i Urbanistički institut Hrvatske, Zagreb, lipanj 1994.
- OPTIMALIZACIJA AUTOCESTOVNIH VEZA U PROSTORU ZAGREB-RIJEKA-SPLIT, Institut građevinarstva Hrvatske, Zagreb, lipanj 1996.
- STUDIJA FINANCIJSKO-TRŽIŠNE OPRAVDANOSTI: MOST PREKO RIJEKE DUBROVAČKE, Institut građevinarstva Hrvatske, Zagreb, siječanj 1999.
- STUDIJA FINANCIJSKO-TRŽIŠNE OPRAVDANOSTI AUTOCESTE BOSILJEVO-ZADAR-SPLIT-PLOČE (SELA) - GRANICA RH, Institut građevinarstva Hrvatske, Zagreb, siječanj 1999.
- STUDIJA FINANCIJSKO-TRŽIŠNE OPRAVDANOSTI AUTOCESTE ZAGREB-SPLIT, Institut građevinarstva Hrvatske, Zagreb, svibanj 2000.
- STUDIJA RAZVRSTAVANJA CESTA REPUBLIKE HRVATSKE, Hrvatske ceste, Zagreb, 1993
- ODLUKA O MJERILIMA ZA RAZVRSTAVANJE JAVNIH CESTA, NN, 19/97
- ODLUKA O RAZVRSTAVANJU JAVNIH CESTA U DRŽAVNE CESTE, ŽUPANIJSKE CESTE I LOKALNE CESTE, NN, 25/98.
- ANKETNO ISTRAŽIVANJE I KALIBRACIJSKO BROJANJE PROMETA NA 215 PRESJEKA CESTOVNE MREŽE HRVATSKE, Zagreb: Građevinski institut, FGZ Sveučilišta u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku i Institut prometnih znanosti, Zagreb, 1990.
- BROJENJE PROMETA NA CESTAMA REPUBLIKE HRVATSKE, GODINE 1980-1999, Izvorni rezultati obrade, Državni zavod za statistiku, Zagreb
- PRIJENOSNA MREŽA JUŽNE DALMACIJE DO 2000. (studija), Institut za elektroprivredu, Zagreb, 1978/1979.
- ANALIZA POTREBA I MOGUĆNOSTI RAZVOJA PRIJENOSNE MREŽE U DALMACIJI ZA RAZDOBLJE 1981/85., Elektroprijenos-Split, 1979.
- DUGOROČNI RAZVOJ SREDNJENAPONSKE MREŽE PODRUČJA “ELEKTOJUG” DUBROVNIK DO 2010, Institut za elektroprivredu, Zagreb, 1991.
- RAZVITAK ELEKROENERGETSKOG SUSTAVA HRVATSKE DO 2030. (studija), Energetski institut Hrvoje Požar, Zagreb, 1998.
- FEKALNA KANALIZACIJA CAVTAT - STUDIJA UTJECAJA UREĐENJA I ISPUSTA OTPADNIH VODA NA OKOLINU, Inženjerski projektni zavod, Zagreb, 1991.
- HIDROGEOLOŠKA STUDIJA PODRUČJA METKOVIĆ-DUBROVNIK-KONAVLE, Geološki zavod, Zagreb, 1984.
- PREGLED RATNIH ŠTETA, JP”Vodovod Dubrovnik”, Dubrovnik, 1992.
- IZVJEŠTAJ O RATNIM ŠTETAMA UOČENIM PRILIKOM OBILASKA VODOPRIVREDNIH OBJEKATA NA PODRUČJU ŽUPE DUBROVAČKE I KONAVALA, JVP “Hrvatska vodoprivreda” - Split, 1992.
- TROŠKOVNIK SANACIJE ŠTETA I VODOPRIVREDNIH OBJEKATA NA PODRUČJU OPĆINE KONAVLE, Županijska komisija za popis i procjenu ratne štete
- “DUBROVAČKO PRIMORJE-ZAPAD” - STUDIJA OPSKRBE VODOM, Marijan Vodopija, Zagreb, 1985.
- VODNOGOSPODARSKO RJEŠENJE I UREĐENJE SLIVA DONJE NERETVE (studija), Građevinski fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 1996.
- VODE DONJE NERETVE I NJEZINA PORIJEČJA, Nives Štambuk-Giljanović, Split, 1998.
- NAVODNJAVANJE U PODRUČJU DONJE NERETVE, 2. Hrvatska konferencija o vodama, Damir Vidoš, Mijo Vranješ, Dragutin Gereš, Davor Romić, Dubrovnik, 1999.
- NACIONALNI SEMINAR O ZAŠTITI I KORIŠTENJU VLAŽNIH PODRUČJA U HRVATSKOJ, “SOCIOEKONOMSKI ASPEKT KORIŠTENJA DOLINE NERETVE”, Metković, 1997.
- IZVJEŠĆE O STANJU OKOLIŠA U REPUBLICI HRVATSKOJ, Državna uprava za zaštitu prirode i okoliša, Zagreb, 1998.
- NACIONALNI IZVJEŠTAJ: ZAŠTITA VODA I MORA, JVP “Hrvatska vodoprivreda”, Zagreb, 1995.
- ZBORNIK RADOVA 1. HRVATSKE KONFERENCIJE O VODAMA. HRVATSKE VODE, Gereš, D. (ur.), 1995, Dubrovnik, 24-27. 5. 1995.
- ZBORNIK RADOVA SIMPOZIJA “PRIRODNE ZNAČAJKE I DRUŠTVENA VALORIZACIJA OTOKA MLJETA, Durbešić, P., Benović, A. (ur.), 1995” Hrvatsko ekološko društvo, Ekološke monografije 6, Pomena, 4-10.9.1995.
- ZBORNIK RADOVA SIMPOZIJA “PALAGRUŽA - JADRANSKI DRAGULJ”, Hodžić, M. (ur.), 1995. HPMS, HMD, MH. Split, 28-30.6.1995.
- ZBORNIK RADOVA SIMPOZIJA “OTOK LOKRUM”, M. Meštrov (ur.), 1989, Hrvatsko ekološko društvo, Ekološke monografije 1, Dubrovnik, 8-11.9.1987.

- ZBORNIK RADOVA SAVJETOVANJA "MALOSTONSKI ZALJEV: PRIRODNA PODLOGA I DRUŠTVENO VALORIZIRANJE". Roglić, I., Meštrov, M., (ur.) 1981. JAZU, Dubrovnik, 12-14. 11. 1981.
- NATURA CROATICA VOL. 1-8.
- ACTA ADRIATICA VOL .1-40.
- ACTA BOTANICA CROATICA VOL. 1-58.
- ČASOPIS DUBROVNIK 4 (1998) POSVEĆEN DOLINI RIJEKE NERETVE. MATICA HRVATSKA.
- EKOLOŠKA PROUČAVANJA ŠIREG PODRUČJA DUBROVAČKE RIJEKE. IOR Split, 1978.
- STUDIJA ISTRAŽIVAČKI RADOVI ZA PODMORSKU TRASU KOLEKTORA OTPADNIH VODA U KOLOČEPSKOM KANALU (ZA NASELJE ORAŠAC). Jovanović, B. (ur.), HIRM, Split, 1986.
- ADRIATIC MARINE TURTLE PROGRAM: POTENTAIL LOGGERHEAD SEA TURTLE (CARETTA CARETTA) NESTING BEACHES ALONG THE SOUTHERN COAST OF CROATIA, Lazar, B., Tvrtković, N., Gerosa, G., Holcer, D., Grbac, I., 1997. RAC/SPA (UNEP/MAP) Rep. Agreeement 5/97.
- STUDIJA UTJECAJA HE OMBLA NA KVALITETU VODE SA FIZIKALNO-KEMIJSKLOG I BIOLOŠKO-EKOLOŠKOG STAJALIŠTA. Meštrov M., Tedeschi, S., 1989.
- STRATEGIJA ZAŠTITE OKOLIŠA I ODRŽIVOG RAZVITKA U JADRANSKOM PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE. Stipetić, V. (ur.), HAZU, Zagreb 1996.
- NACIONALNA STRATEGIJA I AKCIJSKI PLAN ZAŠTITE BIOLOŠKE I KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI. RADNA SKUPINA ZA OBRAZOVANJE, ZNANOST I OBAVJEŠĆIVANJE JAVNOSTI (RADNI MATERIJAL). Sušić, G. (ur.), 1998.
- ZAŠTITA BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI HRVATSKIH OTOKA JADRANA: UGROŽENA FAUNA, STANIŠTA I LOKALITETI. Tvrtković, N., Kletečki, E., Jalžić, B., Lukač, G., Holcer, D., Rađa, T., Vuković, M., Lazar, B., Hrvatski prirodoslovni muzej-Ministarstvo razvitka i obnove., Zagreb, 1997.
- ŠIŠMIŠI VILINE ŠPILJE IZNAD IZVORA OMBLE KOD DUBROVNIKA. Tvrtković, N., Hamidović, D., Jalžić, B., Elaborat za potrebe prethodne ekološke studije projekta HE Ombla. Hrvatski prirodoslovni muzej. Zagreb, 1999.
- KONTROLA KVALITETE OBALNOG MORA. PROJEKT VIR-KONAVLE. Zvonarić, T. (ur.), 1994-1999. Institut za oceanografiju i ribarstvo, Split
- GEOLOŠKE I HIDROLOŠKE ZNAČAJKE POTENCIJALNIH LOKACIJA ODLAGALIŠTA OTPADA, "GEOECO-ING", Zagreb, 1998.
- MEHANIKA TLA TEMELJENJE GRAĐEVINA, Školska knjiga, Zagreb, 1981.
- DEFINIRANJE BROJA POTREBNIH CENTARA ZA PRIHVAT I PREDOBRADU OPASNOG OTPADA PO ŽUPANIJAMA; IPZ Uniprojekt MCF, Zagreb 1996.
- ANKETA O KOLIČINAMA I VRSTAMA KOMUNALNOG I TEHNOLOŠKOG OTPADA, IPZ Uniprojekt MCF, Zagreb 1998.
- HIDROLOŠKI PRORAČUN OSNOVNE KANALSKE MREŽE ZA POVRŠINSKU ODVODNJU, O.Bonacci, Split
- RECYCLING HANDBOOK, H.F.Lund, The McGraw-Hill, New York, 1993.
- LANDFILL TECHNOLOGY, J:F.Crawford i P.G.Smith, Tipiree (Essex), Butterworths, 1985.
- SETTLMENT AND GAS CONTROL: TWO KEY POST-CLOSURE CONCERNS, R.P.Sterns, Washington, N.S.W.M.A., 1987.
- CAPING FUTURE COSTS, D.I.Johnson, Washington, EPA, 1971.
- SOLID WASTE MANAGEMENT PLAN, R.F.Weston, New York, 1970.
- DEPONIJA I ZAŠTITA VODA, M.Jahić, Sarajevo, 1980.
- HANDBOOK OF SOLID WASTE MANAGEMENT, D.G.Wilson, New York, 1970.
- SOLID WASTES, G.Tchobanoglous, H.Theisen i R.Eliassen, Tokyo, 1977.
- SANITARY LANDFILL DESIGN PROCEDURES;P.O.Leary, B.Tansel i R.Fero, Washington, 1986.
- ZAŠTITA IZVORIŠTA S ASPEKTA DISPOZICIJE ČVRSTIH OTPADAKA; VODA I SANITARNA TEHNIKA, M.Pavlinić i D.Fundurulja, 1989.
- FAKTORI KOJI UTJEČU NA IZBOR LOKACIJE ZA SANITARNI DEPONIJ, D.Fundurulja, Stambena i komunalna privreda, 1988.
- ZATVARANJE SANITARNOG DEPONIJA, D.Fundurulja, Stambena i komunalna privreda, 1988.
- DEPONIJ - TRAJNO ODLAGANJE OTPADA, Z.Milanović, ZGO, Zagreb, 1992.

SURADNIČKE TVRTKE I USTANOVE

- Hrvatska uprava za ceste odjel za razvitak i planiranje
- Hrvatska uprava za ceste ured Dubrovnik
- Županijska uprava za ceste
- Ministarstvo pomorstva, prometa i veza
- Ministarstvo pomorstva, prometa i veza lučka kapetanija Dubrovnik
- Ministarstvo pomorstva, prometa i veza lučka kapetanija ploče
- Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja
- Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i obnovu Grada Dubrovnika
- Ministarstvo kulture
- Upravni odjel za komunalne djelatnosti i zaštitu okoliša Dubrovačko-neretvanske županije
- Državna uprava za zaštitu prirode i okoliša, odjel za zaštićena područja, područna jedinica za zaštitu mora, Rijeka
- Hidrografski institut
- Hrvatske šume uprava šuma Split, Šumarija Dubrovnik
- Hrvatske šume uprava šuma Split, Šumarija Korčula
- Hrvatske šume uprava šuma Split, Šumarija Metković
- Hrvatske šume uprava šuma, Split
- Županijski ured za opću upravu
- Županijski ured za prostorno uređenje, stambeno komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša
- Javno komunalno poduzeće “Metković”
- Gradski muze,j Korčula
- Rudarsko-geološko-naftni fakultet, zavod za geologiju i geološko inženjerstvo
- Hrvatska elektroprivreda d.d. direkcija za proizvodnju, Zagreb
- Hrvatska elektroprivreda d.d. distribucijsko područje Elektrojug, Dubrovnik
- Hrvatska elektroprivreda d.d. prijenosno područje Elektroprijenos, Split
- Hrvatska elektroprivreda d.d. proizvodno područje pogon hidroelektrane, Dubrovnik
- Županijska obrtnička komora
- Hrvatske Pošte Centar Pošta, Dubrovnik
- Hrvatske telekomunikacije telekomunikacijski centar, Dubrovnik
- Državna geodetska uprava
- Županijski ured za gospodarstvo
- Ministarstvo gospodarstva
- Ministarstvo obrane uprava za graditeljstvo
- Županijski ured za statistiku
- Upravni odjel za financije odjel gradskih poreza Grada Dubrovnika
- Upravni odjel za gospodarstvo i poduzetništvo Dubrovačko-neretvanske županije
- Županijski ured za katastar i geodetske poslove
- Županijski ured za turizam
- Ministarstvo povratka i useljeništva
- Hrvatska radio televizija odašiljači i veze, Plansko-tehnološki odjel
- Geofoto D.O.O.
- Hrvatske željeznice
- Javno komunalno poduzeće “Komunalac”, Lastovo
- Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovski vodovod d.o.o., Korčula
- Javno poduzeće s.p.o. “Vodovod Blato”
- “Hrvatske vode” Vodnogospodarski odjel za vodno područje dalmatinskih slivova, Split
- Javno komunalno poduzeće “Hober”, Korčula
- “Vodovod Dubrovnik” Javno poduzeće za komunalnu hidrotehniku
- “Posrednica “ Javno komunalno poduzeće
- “Lumbarda” Javno komunalno ugostiteljsko poduzeće
- Javno komunalno poduzeće “Izvor”, Ploče
- Javno poduzeće s.p.o. “Bilan”, Orebić
- Javno poduzeće “Komunalno”, Trpanj
- Javno poduzeće s.p.o. “Čistoća”, Dubrovnik
- Javno poduzeće “Komunalac”, Vela Luka
- Javna ustanova “Nacionalni Park Mljet”
- Županijska komisija za popis i procjenu šteta
- Luka Ploče
- Centar aerodromske kontrole leta, Dubrovnik
- Zračna luka, Dubrovnik
- Lučka uprava,Dubrovnik
- Ina s.p.o. poslovna jedinica, Dubrovnik
- Grad Dubrovnik
- Grad Korčula
- Grad Metković
- Grad Opuzen
- Grad Ploče
- Općina Blato

- Općina Dubrovačko primorje
- Općina Janjina
- Općina Konavle
- Općina Kula Norinska
- Općina Lastovo
- Općina Lumbarda
- Općina Mljet
- Općina Orebić
- Općina Pojezerje
- Općina Slivno
- Općina Smokvica
- Općina Ston
- Općina Trpanj
- Općina Vela Luka
- Općina Zažablje
- Općina Župa dubrovačka